ISSN 1977-0901

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

C 44

Έκδοση στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

56ο έτος

15 Φεβρουαρίου 2013

Ανακοίνωση αριθ. Περιεχόμενα Σελίδα

I *Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις*

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

485η σύνοδος ολομέλειας της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012

2013/C 44/01 Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανάπτυξη μιας μακροπεριφερειακής στρατηγικής στη Μεσόγειο — Τα οφέλη για τα νησιωτικά κράτη μέλη» (διερευνητική γνωμοδότηση για λογαριασμό της Κυπριακής Προεδρίας) 1

2013/C 44/02 Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Σύνδεση των "ενεργειακών νησιών" της ΕΕ: ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα, αλληλεγγύη και ασφάλεια στην εσωτερική ενεργειακή αγορά της ΕΕ» (διερευνητική γνωμοδότηση κατόπιν αιτήματος της Κυπριακής Προεδρίας) 9

2013/C 44/03 Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τάσεις και συνέπειες των μελλοντικών εξελίξεων στους τομείς των προσωπικών κοινωνικών, υγειονομικών και εκπαιδευτικών υπηρεσιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) 16

2013/C 44/04 Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η αρχή της εταιρικής σχέσης στην εφαρμογή των Ταμείων του κοινού στρατηγικού πλαισίου — Στοιχεία για έναν ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας σχετικά με την εταιρική σχέση» *SWD(2012) 106 final (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)* 23

2013/C 44/05 Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Εφαρμογή και παρακολούθηση εκ μέρους των οργάνων της ΕΕ της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία: ο ρόλος της ΕΟΚΕ» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) 28

EL

Τιμή: 8 EUR

(Συνέχεια στην επόμενη σελίδα)

Ανακοίνωση αριθ.	Περιεχόμενα (συνέχεια)	Σελίδα
2013/C 44/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ευρωπαϊκό έτος ψυχικής υγείας — Υψηλότερη ποιότητα ζωής» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	36
2013/C 44/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Κοινωνική γεωργία: Οικολογική περίθαλψη, κοινωνική πολιτική και πολιτική υγείας» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	44
2013/C 44/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η ποιότητα των σιδηροδρομικών υπηρεσιών στην ΕΕ» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	49
2013/C 44/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ζητήματα που τίθενται κατά τον ορισμό της κοινωνικής στέγασης ως υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	53
2013/C 44/10	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Μία αναδυόμενη κοινωνία των πολιτών στην Κίνα — Η συμβολή της κοινωνίας των πολιτών στο Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου ΕΕ-Κίνας και ο μακροπρόθεσμος αντίκτυπός του»	59
2013/C 44/11	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ρίο+20: απολογισμός και προοπτικές» (πρόσθετη γνωμοδότηση)	64

III *Προπαρασκευαστικές πράξεις*

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

485η σύνοδος ολομέλειας της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012

2013/C 44/12	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση πλαισίου για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων και για την τροποποίηση των οδηγιών του Συμβουλίου 77/91/ΕΟΚ και 82/891/ΕΟΚ, των οδηγιών 2001/24/ΕΚ, 2002/47/ΕΚ, 2004/25/ΕΚ, 2005/56/ΕΚ, 2007/36/ΕΚ και 2011/35/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010» *COM(2012) 280 final – 2012/0150 (COD)*	68
2013/C 44/13	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας, τα οποία καλύπτονται από το κοινό στρατηγικό πλαίσιο, περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006» *COM(2012) 496 τελικό – 2011/0276 (COD)*	76
2013/C 44/14	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού 2011» *COM(2012) 253 final*	83

EL

(Συνέχεια στη σελίδα 164)

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

485Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 12ΗΣ ΚΑΙ 13ΗΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2012

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανάπτυξη μιας μακροπεριφερειακής στρατηγικής στη Μεσόγειο — Τα οφέλη για τα νησιωτικά κράτη μέλη» (διερευνητική γνωμοδότηση για λογαριασμό της Κυπριακής Προεδρίας)

(2013/C 44/01)

Εισηγητής: **ο κ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ**

Στις 22 Μαΐου 2012 ο υφυπουργός Προεδρίας για Ευρωπαϊκά Θέματα της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Ανδρέας Δ. Μαυρογιάννης ζήτησε εκ μέρους της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της ΕΕ τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Ανάπτυξη μιας μακροπεριφερειακής στρατηγικής στη Μεσόγειο — Τα οφέλη για τα νησιωτικά κράτη μέλη.

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 21 Νοεμβρίου 2012.

Κατά την 485η σύνοδο ολομέλειας, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 147 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Συμπεράσματα**

1.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι παρά τις ιδιαίτερα λεπτές και προς το παρόν απροσδιόριστες συνθήκες που επικρατούν στην Μεσόγειο υφίστανται οι προϋποθέσεις [1] για την έναρξη ενός πολυεπίπεδου διαλόγου μεταξύ της Επιτροπής, των κρατών μελών, των κρατών που συμμετέχουν στην ευρωμεσογειακή συνεργασία, των περιφερειακών και τοπικών αρχών, καθώς και της κοινωνίας των πολιτών για την κατάρτιση μιας μεσογειακής μακροπεριφερειακής στρατηγικής (χωριζόμενης σε δύο ενότητες), η οποία θα καλύψει τις ανάγκες της περιοχής ενδυναμώνοντας την ανταγωνιστικότητά της διεθνώς.

1.2 Η ΕΟΚΕ δέχεται ότι η λεκάνη της Μεσογείου αποτελεί μία ιδιαίτερα εκτεταμένη περιοχή με διαφορετικά οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά και με συμμετέχουσες χώρες με διαφορετικές δομές και υποδομές (κράτη μέλη της ΕΕ, μη κράτη μέλη της ΕΕ με το καθεστώς «υπό ένταξη χώρας», μη κράτη μέλη ΕΕ που συμμετέχουν στην Ευρωμεσογειακή Συνεργασία) και για τον λόγο αυτό προτείνει την κατάρτιση δύο υποπεριφερειακών πολιτικών (Ανατολική και Δυτική Μεσόγειος) οι οποίες θα αλληλοκαλύπτονται συνεργαζόμενες μεταξύ τους αλλά και με την μακροπεριφερειακή στρατηγική για το Ιόνιο και την Αδριατική.

1.3 Η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπόψη τις αποφάσεις του Συμβουλίου και την εκπεφρασμένη σύμφωνη γνώμη του Κοινοβουλίου ότι μια μακροπεριφερειακή στρατηγική ναι μεν δεν απαιτεί πρόσθετες χρηματοδοτήσεις, νομοθετικές ρυθμίσεις και νέα όργανα διαχείρισης (η αρχή «των τριών όχι»), αλλά θεωρεί αναγκαία τη χρηματοδότηση τεχνικής βοήθειας για τη συγκέντρωση δεδομένων και την προώθηση των αναγκαίων διαρθρωτικών σχεδίων.

[1] Έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την εξέλιξη των μακροπεριφερειακών στρατηγικών της ΕΕ: τρέχουσες πρακτικές και προοπτικές για το μέλλον, κυρίως στη Μεσόγειο. Επιτροπή Περιφερειακής Ανάπτυξης, εισηγητής: F. Alfonsi (A7-0219/2012).
Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 3ης Ιουλίου 2012 σχετικά με την εξέλιξη των μακροπεριφερειακών στρατηγικών της ΕΕ, τρέχουσες πρακτικές και προοπτικές για το μέλλον, κυρίως στη Μεσόγειο, 2011/2179 (INI)

1.4 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η χρήση των σημαντικών πόρων που έχουν ήδη δεσμευτεί από την ΕΕ για την χρηματοδότηση των δράσεων και προγραμμάτων από τα διαρθρωτικά ταμεία και τα χρηματοδοτικά εργαλεία της ΕΤΕπ αποτελούν ικανοποιητικά μέσα, τα οποία πρέπει να χρησιμοποιηθούν με διαφάνεια αλλά και με τον πιο ευέλικτο τρόπο. Στηρίζει επίσης τη δημιουργία μιας ευρωμεσογειακής τράπεζας επενδύσεων μέσω της ΕΤΕπ αλλά και μια ανοιχτή πολιτική χρηματοδοτήσεων από διάφορα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (Kfw, ΕΤΑΑ, Παγκόσμια Τράπεζα, Αφρικανική Τράπεζα Ανάπτυξης και Ισλαμική Τράπεζα Ανάπτυξης).

1.5 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι προέχει η ενίσχυση της υπο-περιφερειακής συνεργασίας, μέσω της σύσφιξης των εμπορικών, τουριστικών και βιομηχανικών σχέσεων των χωρών της Ν. Μεσογείου.

1.6 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη τη λήψη των αναγκαίων πολιτικών αποφάσεων από το Συμβούλιο για την άμεση άρση των εκκρεμοτήτων ώστε η Ένωση για τη Μεσόγειο να καταστεί φορέας στρατηγικού σχεδιασμού και υλοποίησης της νέας μακροπεριφερειακής πολιτικής.

1.7 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η άμεση έγκριση από το Συμβούλιο της στρατηγικής για την Αδριατική και το Ιόνιο (συμπεράσματα 24ης Ιουνίου 2011) θα ανοίξει τον δρόμο για την θεσμοθέτηση της μακροπεριφερειακής στρατηγικής για τη Μεσόγειο.

1.8 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ιδιαίτερα σημαντικό τον ρόλο της Κύπρου και της Μάλτας σε οποιαδήποτε νέα στρατηγική εκπονηθεί από την ΕΕ αλλά και όλων των νησιών της Μεσογείου τα οποία βρίσκονται σε ιδιαίτερα δυσχερή θέση λόγω της ατελούς σύνδεσης και επικοινωνίας τους με τα κράτη μέλη της ηπειρωτικής ΕΕ.

1.9 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει την μεγάλη σημασία που έχει για την ευρύτερη Μεσόγειο η προώθηση της γεωργικής παραγωγής.

1.10 Η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαία τη γενική αναβάθμιση της ναυτιλιακής και αεροπορικής σύνδεσης των χωρών της Μεσογείου μεταξύ τους και ευρύτερα με την υπόλοιπη ΕΕ.

1.11 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι με τη γνωμοδότηση αυτή εγκαινιάζει τον διάλογο για τη νέα μακροστρατηγική στη Μεσόγειο και θέτει σε διαβούλευση τα σημαντικότερα θέματά της. Δηλώνει δε ότι θα συνεχίσει να εργάζεται στο εξαιρετικά σημαντικό αυτό θέμα με νέες γνωμοδοτήσεις οι οποίες θα εξειδικεύσουν και θα εμβαθύνουν όλα τα θέματα που περιγράφονται γύρω από τη γνωμοδότηση αυτή.

2. **Εισαγωγή**

2.1 Με την ανάληψη της Προεδρίας του Συμβουλίου της ΕΕ για το β' εξάμηνο του 2012, η Κύπρος έθεσε ως προτεραιότητα την προετοιμασία γνωμοδότησης με τίτλο «Μακροπεριφερειακή στρατηγική για τη Μεσόγειο» με εξειδικευμένη προσέγγιση «Πώς θα μπορούσε να ωφελήσει τις μικρές νησιωτικές χώρες».

2.2 Η επιλογή της ΕΟΚΕ οφείλεται στο ρόλο που έχει διαδραματίσει στην εκπόνηση συμβουλευτικών γνωμοδοτήσεων, όπου εκφράζονται και ενσωματώνονται απόψεις από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών των κρατών μελών, ενδυναμώνοντας τη συμμετοχική δημοκρατία της ΕΕ.

2.3 Η επιλογή του θέματος ακολουθεί την επιτυχή εκπόνηση μακροστρατηγικών προσεγγίσεων για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας ([2]) – την οποία ακολούθησαν οι μακροστρατηγικές των περιοχών του Δούναβη της Αδριατικής και του Ιονίου και του Ατλαντικού – δεδομένου ότι η Μεσόγειος, αποτελεί μια περιφέρεια με ιδιαίτερες ιδιομορφίες και αντίστοιχες απαιτήσεις.

2.4 Η στρατηγική αυτή θα έχει ως στόχο τη δημιουργία συνδετικών πολιτικών που θα υποβοηθήσουν τις χώρες της περιοχής να συσφίξουν τις οικονομικές και κοινωνικές σχέσεις τους και να συνεργαστούν για την επίλυση κοινών προβλημάτων επιτρέποντας στην περιοχή να καταστεί διεθνώς ανταγωνιστική, ευημερούσα, ασφαλής και περιβαλλοντικά βιώσιμη. Επίσης μία τέτοια μακροστρατηγική θα συντονίσει όλες τις πολιτικές, τους στόχους και τις δράσεις των θεσμικών οργάνων της ΕΕ με τα κράτη μέλη, τις περιφέρειες, τις τοπικές Οικονομικές και Κοινωνικές Επιτροπές και όλους όσοι ασχολούνται με την περιοχή της Μεσογείου ιδιαίτερα των μικρών και απομονωμένων νησιωτικών κρατών της Μεσογείου.

2.5 Επίσης, μέσω της στρατηγικής αναμένεται η επίλυση των προβλημάτων της σημερινής διεθνούς οικονομικής κρίσης με επιτάχυνση των ρυθμών ανάπτυξης, της δημιουργίας ευκαιριών απασχόλησης και μείωσης της ανεργίας.

([2]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα τη Μακροπεριφερειακή Συνεργασία. Επέκταση της στρατηγικής για τη Βαλτική Θάλασσα σε άλλες μακροπεριφέρειες της Ευρώπης – ΕΕ C 318 της 23.12.2009, σ. 6 καθώς και Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα την Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με τη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας, (COM(2009) 248 τελικό – ΕΕ C 339 της 14.12.2010, σ. 29).

2.6 Για το σκοπό αυτό η γνωμοδότηση υιοθετεί τον ορισμό της Επιτροπής ([3]) σχετικά με την μακροπεριφερειακή στρατηγική που προβλέπει: Μακροπεριφερειακή στρατηγική θεωρείται η στρατηγική για μια περιοχή που περιλαμβάνει εδάφη από διαφορετικές χώρες ή περιοχές που έχουν κοινά στοιχεία, όπως τον ίδιο θαλάσσιο ή άλλο χώρο ή αντιμετωπίζουν τις ίδιες προκλήσεις όπως προβλήματα ανάπτυξης, κλιματικής αλλαγής, περιορισμένες οικονομικές και πολιτιστικές ανταλλαγές κλπ. Οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές αποτελούν προσεγγίσεις, που αξιοποιώντας τα ήδη υπάρχοντα εργαλεία, προγράμματα και χρηματοδοτήσεις τα εφαρμόζουν στην επίτευξη των εξειδικευμένων στόχων της μακροστρατηγικής της περιφέρειας και στοχεύουν να εντάξουν στο σχεδιασμό, δημόσιες και ιδιωτικές πηγές, ώστε να ευθυγραμμιστούν οι ευρύτερες πολιτικές με τη διαθέσιμη χρηματοδότηση (ευρωπαϊκή, εθνική, περιφερειακή). Πρόσθετα, επιτρέπουν τη σύγκλιση μεταξύ των πόρων των περιφερειών και των διαφόρων κρατών-μελών μέσω της εφαρμογής μιας συντονισμένης «διακυβέρνησης» και τη δημιουργία «αμοιβαίου οφέλους» για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.

2.7 Η ΕΕ αντιλαμβανόμενη το μεταβαλλόμενο και ιδιαίτερα ρευστό πολιτικό και κοινωνικό περιβάλλον που υφίσταται στις χώρες της Ν. Μεσογείου μετά τις επαναστάσεις, θέσπισε μία νέα προσέγγιση απέναντί τους που ονομάστηκε «εταιρική σχέση για την δημοκρατία και την κοινή ευημερία», η οποία θα επιβραβεύει τις χώρες εκείνες που προχωρούν στις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις με συγκεκριμένους και μετρήσιμους στόχους ([4]).

3. **Προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Μεσόγειος**

3.1 Να σημειωθεί ότι, δεδομένου του πλήθους προγραμμάτων και πρωτοβουλιών που έχουν ήδη εκπονηθεί τόσο για την ευρύτερη Μεσόγειο (Ευρωπαϊκή Μεσογειακή Σχέση γνωστή και ως «διαδικασία της Βαρκελώνης») όσο και για πιο συγκεκριμένες περιοχές της Μεσογείου όπως το Ιόνιο και η Αδριατική (Εδαφική Συνεργασία στη Μεσόγειο μέσω της μακροπεριφέρειας της Αδριατικής και του Ιονίου), η νέα μακροστρατηγική πρέπει να περιλαμβάνει όλες τις χώρες της Μεσογείου, δηλαδή τα κράτη μέλη (Πορτογαλία, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Ελλάδα, Κύπρος, Σλοβενία, Μάλτα) και τρίτες χώρες (Κροατία, Μαυροβούνιο, Αλβανία, Τουρκία, Λίβανος, Συρία, Παλαιστίνη, Ιορδανία, Ισραήλ, Αίγυπτος, Λιβύη, Αλγερία, Τυνησία και Μαρόκο).

3.2 Πριν όμως περιγραφεί το πλαίσιο στόχων και πολιτικών, απαιτείται ο προσδιορισμός των προκλήσεων που αντιμετωπίζει η περιοχή.

3.2.1 Πρώτον, η Μεσόγειος, και ιδιαίτερα η Ανατολική Μεσόγειος, έχει μεγάλη ιστορική σημασία και περιλαμβάνει κράτη μέλη της ΕΕ αλλά και τρίτες χώρες, που βρίσκονται σε διάφορα στάδια ανάπτυξης. Λόγω της μακραίωνης κατοίκησης, εκμετάλλευσης και της πυκνής κυκλοφορίας αγαθών, προσώπων και πλωτών μέσων (ναυτιλία), η περιοχή της Μεσογείου χαρακτηρίζεται από σημαντικές εμπορικές και ανθρώπινες μετακινήσεις, αλλά οι οικονομικές σχέσεις των χωρών της περιφέρειας παραμένουν ιδιαίτερα περιορισμένες (π.χ. δεν υφίστανται άμεσες αεροπορικές και ακτοπλοϊκές συνδέσεις μεταξύ των χωρών της Ανατολικής Μεσογείου). Δεν είναι εκτός πραγματικότητας όσοι θεωρούν ότι η Ευρωμεσογειακή συνεργασία περιορίζεται ατυχώς στη συνεργασία μεταξύ των χωρών της Ν. Μεσογείου με την ΕΕ ή σε διμερές επίπεδο με ορισμένα κράτη μέλη.

3.2.2 Δεύτερον, λόγω των οικονομικών ανισορροπιών που επικρατούν, των διαφορετικών επιπέδων ανάπτυξης και ευημερίας αλλά και των συχνών εντάσεων που επικρατούν ιδιαίτερα στη σημερινή εποχή, η κυκλοφορία προσώπων έχει προσλάβει διαστάσεις μόνιμης οικονομικής μετανάστευσης (νόμιμης ή παράνομης) ([5]) με αρνητικές επιπτώσεις τόσο στις χώρες προέλευσης όσο και στις χώρες προορισμού με ιδιαίτερα σοβαρή πτυχή τις μετακινήσεις ατόμων που ζητούν πολιτικό άσυλο.

3.2.3 Τρίτον, η περιοχή της Μεσογείου εξακολουθεί να αποτελεί εστία πολιτικής αστάθειας και πολεμικών συγκρούσεων με ανεπιθύμητες απώλειες ανθρώπινων ζωών, καταστροφές περιουσίας, επιπτώσεις στις οικονομικές και εμπορικές συναλλαγές και στο περιβάλλον. Επιπλέον, μετά την έναρξη των αραβικών επαναστάσεων δημιουργούνται ανάγκες για άμεση εκπόνηση μίας στρατηγικής για τη σύσφιξη των οικονομικών και κοινωνικών σχέσεων των χωρών της περιοχής με πρωτοβουλία της ΕΕ η οποία θα δομηθεί μέσα από έναν δημοκρατικό διάλογο με τα κράτη αλλά και την κοινωνία των πολιτών ([6]), αποδεικνύοντας ότι η ΕΕ στέκεται ουσιαστικά δίπλα στους λαούς της Ν. Μεσογείου ([7]).

3.2.4 Τέταρτον, η περιοχή αποτελεί πηγή πολλών και πολύτιμων πρώτων υλών με προεξάρχουσες τις ενεργειακές πηγές στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής και Βόρειας Αφρικής. Σημαντικό γεγονός αποτελεί ο πρόσφατος εντοπισμός νέων πηγών φυσικού αερίου, κάτι που αναμένεται να συνοδευτεί από νέα προσφορά ενεργειακών πηγών για την ΕΕ, σε πιο σταθερή βάση. Απαιτείται όμως η εξασφάλιση συνθηκών ασφάλειας και η αναβάθμιση των θαλάσσιων, αεροπορικών και λοιπών συγκοινωνιών μεταξύ των χωρών της Μεσογείου και του υπόλοιπου κόσμου με έμφαση στην εμπορική ναυτιλία που αποτελεί σημαντική οικονομική δραστηριότητα για την περιφέρεια.

([3]) Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με τη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιοχή της Βαλτικής (COM(2009) 248 τελικό, ΕΕ C 339, της 14.12.2010, σ. 29).

([4]) Κοινή Ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Εταιρική Σχέση με τις χώρες της Ν. Μεσογείου για τη δημοκρατία και την κοινή ευημερία. COM(2011) 200 τελικό, 8.3.2011

([5]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών «Ανακοίνωση για τη μετανάστευση» COM(2011) 248 τελικό.

([6]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα την «Προώθηση αντιπροσωπευτικών κοινωνιών των πολιτών στην ευρωμεσογειακή περιοχή» – ΕΕ C 376, της 22.12.2011, σ. 32, καθώς και
Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα την «Περιοχή της Βαλτικής: ο ρόλος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στη βελτίωση της περιφερειακής συνεργασίας και στον προσδιορισμό μιας περιφερειακής στρατηγικής»– ΕΕ C 277, της 17.11.2009, σ. 42.

([7]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Κοινή Ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών – Μία νέα απάντηση σε μια γειτονιά που αλλάζει» – ΕΕ C 43 της 15.02.2012, σ. 89.
Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην οικοδόμηση της ειρήνης στις εξωτερικές σχέσεις: ορθές πρακτικές και προοπτικές» – ΕΕ C 68 της 06.03.2012, σ. 21.

3.2.5 Πέμπτον, λόγω της μακραίωνης χρήσης, της γεωργικής εκμετάλλευσης, των πρόσφατων και συχνών συνθηκών ξηρασίας, της υπεραλίευσης αλλά και της πυκνής θαλάσσιας συγκοινωνίας, έχει προκληθεί ρύπανση με αρνητικά αποτελέσματα στη θαλάσσια ζωή και στις ακτές, με αρνητικές επιπτώσεις στην τουριστική δραστηριότητα. Οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις παράγουν συνεχώς λιγότερα και υποβαθμισμένα γεωργικά προϊόντα ([8]), ο θαλάσσιος πλούτος έχει σταδιακά εξαντληθεί και παρατηρείται μείωση στις αποδόσεις των αλιευμάτων.

3.2.6 Έκτον, ένα κοινό χαρακτηριστικό για όλες τις χώρες της Μεσογείου είναι η μεγάλη σημασία που έχει αποκτήσει η τουριστική βιομηχανία, ως τομέας απασχόλησης και ανάπτυξης, γι' αυτό και η προώθηση της τουριστικής συνεργασίας μεταξύ των χωρών της περιοχής θα πρέπει να αποτελέσει βασικό στοιχείο της στρατηγικής προς επίλυση σημαντικών προβλημάτων ιδιαίτερα της εποχικότητας.

3.2.7 Έβδομον, παρατηρείται περιορισμένη χρήση των τεχνολογικών μέσων Διαδικτύου, κυρίως στην νότια πλευρά της Μεσογείου, και απουσία ερευνητικής προσπάθειας και καινοτομίας, τομέων απαραίτητων για τη σύγχρονη οικονομία, ενώ η συνδεσιμότητα των χωρών της Μεσογείου μεταξύ τους είναι πολύ περιορισμένη.

3.3 Να σημειωθεί ότι οι οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές σχέσεις μεταξύ των χωρών στο βόρειο τμήμα της Αφρικής βρίσκονται σε ιδιαίτερα χαμηλό επίπεδο εξέλιξης, έτσι ώστε η λεγόμενη Ευρωμεσογειακή συνεργασία στην ουσία, να περιορίζεται σε ορισμένες μόνο χώρες. Ταυτόχρονα, τα προγράμματα που η ΕΕ εφάρμοσε στην περιοχή είχαν περιορισμένη επιτυχία, λόγω έλλειψης ικανών τοπικών συνεργατών, διαφθοράς ([9]) αλλά και κακής εκτίμησης των τοπικών ηθών, παραδόσεων, και κοινωνικών αντιλήψεων. Η *Διαδικασία της Βαρκελώνης*, η οποία υφίσταται από το 1995 έχει χαμηλά αποτελέσματα, ενώ το πρόγραμμα MEDA αλλά και η Ένωση για τη Μεσόγειο (UfM) δεν παρήγαγαν μέχρι σήμερα τα αναμενόμενα αποτελέσματα για την ορθή προώθηση της συνεργασίας της ΕΕ με τις χώρες της Μεσογειακής Λεκάνης.

4. **Στόχοι της μακροστρατηγικής για τη Μεσόγειο**

4.1 Με δεδομένες τις πιο πάνω προκλήσεις, προτείνονται οι ακόλουθοι στόχοι για τη μακροστρατηγική για τη Μεσόγειο:

4.1.1 Επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης με ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των οικονομιών των χωρών της περιοχής για την αντιμετώπιση της σημερινής διεθνούς οικονομικής κρίσης και τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης και μείωση της ανεργίας.

4.1.2 Σύσφιξη των σχέσεων των χωρών της Μεσογείου και μετατροπή τους σε γέφυρα επικοινωνίας μεταξύ ΕΕ, Μέσης Ανατολής και Αφρικής με στόχο την εμπέδωση συνθηκών ειρήνης, ευημερίας και περιφερειακής συνοχής.

4.1.3 Διαμόρφωση φιλόδοξης πολιτικής για την ενέργεια με στόχο την εξυπηρέτηση τόσο των κρατών της περιοχής όσο και της ΕΕ δεδομένης της ανάγκης της ΕΕ να εξασφαλίσει πολλαπλούς ενεργειακούς προμηθευτές και να μειώσει την εξάρτησή της από τη Ρωσία.

4.1.4 Ενδυνάμωση της ελεύθερης κυκλοφορίας αγαθών, υπηρεσιών, κεφαλαίων και προσώπων μεταξύ των χωρών που δεν ανήκουν στην ΕΕ.

4.1.5 Αναβάθμιση της συνδεσιμότητας για γρήγορη και απρόσκοπτη πρόσβαση αγαθών, ατόμων και υπηρεσιών με έμφαση στην ασφαλή διακίνηση ενεργειακών αγαθών.

4.1.6 Ενίσχυση του ρόλου των μικρών νησιωτικών χωρών μελών της ΕΕ στη Μεσόγειο δηλ. της Κύπρου και της Μάλτας με την ανάθεση πρωτοβουλιών με στόχο την αναβάθμιση των σχέσεων με τους μεσογειακούς εταίρους ιδιαίτερα μέσω της επέκτασης της ηλεκτρονικής σύνδεσης των χωρών με τον υπόλοιπο κόσμο.

4.1.7 Προώθηση προγραμμάτων δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας για ομάδες που χρήζουν ιδιαίτερης μέριμνας (γυναίκες ([10]), νέοι, άτομα με ειδικές ανάγκες κλπ).

4.2 Η μακροστρατηγική για τη Μεσόγειο (χωριζόμενη σε υποπεριφερειακή στρατηγική για την Α. Μεσόγειο και για την Δ. Μεσόγειο) πρέπει να στοχεύει στην μετατροπή της περιοχής σε έναν πραγματικά πρωτοποριακό χώρο εμπορίου, τουρισμού, πολιτισμού, ιδεών, καινοτομίας, έρευνας και, εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, μετατρέποντάς την σε περιοχή ειρήνης για την επίτευξη κοινωνικής ανάπτυξης και ευημερίας.

5. **Στρατηγική προσέγγιση για τη μακροπεριφέρεια της Μεσογείου**

5.1 Η πιο πάνω ανάλυση βοηθά να προσδιοριστούν τα κύρια στοιχεία στρατηγικής που εστιάζονται στους ακόλουθους έξι πυλώνες, οι οποίοι είναι συμβατοί με την ευρωπαϊκή στρατηγική «Ευρώπη 2020» ([11]):

5.1.1 **Ο πρώτος πυλώνας** αφορά την οικονομική συνεργασία και ανάπτυξη σε συνδυασμό με τους στόχους της αειφορίας με σοβαρές παρεμβάσεις στην οικονομία, όπως:

— Καθορισμό, εντός των πλαισίων της ΚΑΠ μιας μακροπρόθεσμης στρατηγικής για βιώσιμη γεωργική δραστηριότητα η οποία θα στηρίζεται στην κατάρτιση, τεχνολογία, καινοτομία και έρευνα.

— Εφαρμογή πολιτικών για επέκταση της ιχθυοκαλλιέργειας.

([8]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η γεωργία στην Euromed καθώς και η σημασία της εργασίας της γυναίκας στη γεωργία και ο ρόλος των συνεταιρισμών" – ΕΕ C 347 της 18.12.2010, σ. 41.

([9]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στην καταπολέμηση της διαφθοράς στις χώρες του Νότου της Μεσογείου» - ΕΕ C 351, της 15/11/2012, σ. 27.

([10]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος των γυναικών στην περιοχή Euromed» – ΕΕ C 256 της 27.10.2007, σ. 144.

([11]) http://ec.europa.eu/europe2020/index_el.htm

— Ενίσχυση των ΜΜΕ που αποτελούν τη ραχοκοκαλιά των τοπικών οικονομιών.

— Φιλελευθεροποίηση του εμπορίου μεταξύ των χωρών της περιοχής.

— Πάταξη της διαφθοράς, η οποία καταστρέφει τις οικονομικές και κοινωνικές δομές και μειώνει την ανταγωνιστικότητα.

— Προώθηση της τουριστικής και πολιτιστικής ανάπτυξης, με έμφαση στις διακρατικές συνεργασίες, την προσέλκυση ξένων επενδύσεων, την ανάπτυξη του τουρισμού κρουαζιέρας πολλαπλών προορισμών, την αναβάθμιση της πολιτιστικής κληρονομιάς, και των ακτών με τη σημαία ποιότητας.

5.1.2 Ο **δεύτερος πυλώνας** αφορά την προστασία του περιβάλλοντος και την αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών και συγκεκριμένα:

— Προστασία του θαλάσσιου και υποθαλάσσιου πλούτου μέσω της ανανέωσης των ιχθυαποθεμάτων και την ελαχιστοποίηση των προβλημάτων από την επερχόμενη κλιματική αλλαγή.

— Λήψη πρόσθετων μέτρων για προστασία των ακτών.

— Ενδυνάμωση της συνεργασίας των χωρών της περιοχής για την προστασία, και δίκαιη διανομή των περιορισμένων υδάτινων πόρων.

— Εφαρμογή των αρχών της αειφορίας στις θαλάσσιες μεταφορές με τη χρήση νέων τεχνολογιών κίνησης πλοίων, για μείωση κόστους λειτουργίας και εκπομπών CO_2.

5.1.3 **Ο τρίτος πυλώνας** αφορά τις μεταφορές με στόχο την εξασφάλιση της αεροπορικής και ναυτιλιακής συνδεσιμότητας και ασφάλειας στη μεταφορά αγαθών και προσώπων. Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνονται:

— Ενδυνάμωση και αναβάθμιση της εμπορικής ναυτιλίας μέσω συνεργασίας των χωρών της Μεσογείου, και εξασφάλισης συνθηκών ασφάλειας για διεθνή ναυτικά, ακτοπλοϊκά και αεροπορικά δρομολόγια.

— Ενίσχυση της αεροπορικής και ναυτιλιακής συνδεσιμότητας των χωρών εντός των περιοχών όσο και μεταξύ της Ανατολικής και Δυτικής Μεσογείου και τέλος, με την υπόλοιπη ΕΕ.

— Χάραξη νέων ή αναβάθμιση υφισταμένων θαλάσσιων διαδρόμων ιδιαίτερα για την ασφαλή και ανταγωνιστική σύνδεση των νησιωτικών κρατών μελών.

5.1.4 **Ο τέταρτος πυλώνας** αφορά την ενεργειακή συνεργασία ([12]) για τους υδρογονάνθρακες, το φυσικό αέριο, τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την ασφαλή μεταφορά από τις χώρες παραγωγής προς την ΕΕ και αλλού. Ο μακροπρόθεσμος στόχος της δημιουργίας μιας Ενεργειακής Κοινότητας ΕΕ – Νότιας Μεσογείου αποτελεί ένα πολύ τολμηρό αλλά αναγκαίο σχέδιο. Για τον σκοπό αυτό απαιτείται διαμόρφωση πολυεπίπεδης ενεργειακής πολιτικής για τη Μεσόγειο για:

— Αξιοποίηση των ανακαλυφθέντων νέων πηγών φυσικού αερίου και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας όπως η ηλιακή και η αιολική.

— Εντοπισμό και αξιοποίηση νέων πηγών φυσικού αερίου.

— Ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μέσω των περιφερειακών πρωτοβουλιών όπως το Μεσογειακό σχέδιο ηλιακής ενέργειας, Dii- Renewable energy bridging continents, Medgrid κ.ά.

— Την ένταξη της Ν. Μεσογείου στην εσωτερική αγορά ενέργειας της ΕΕ.

5.1.5 **Ο πέμπτος** πυλώνας αφορά την καινοτομία και ανταγωνιστικότητα. Η στρατηγική θα πρέπει να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες που προσφέρουν οι ήδη υπάρχουσες ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες στους τομείς της έρευνας και της καινοτομίας για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας συνεισφέροντας στην ευημερία των λαών των χωρών της ευρύτερης περιοχής της Μεσογείου με:

— Προώθηση της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης και προσαρμογή των εκπαιδευτικών συστημάτων στις σύγχρονες απαιτήσεις της ανάπτυξης με πολιτικές κατάρτισης και επανεκπαίδευσης του ανθρώπινου δυναμικού.

— Στενότερη συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίων, επιχειρήσεων και ερευνητικών ιδρυμάτων στην έρευνα και τεχνολογία.

— Προώθηση προγραμμάτων ανταλλαγής επιστημονικού προσωπικού και φοιτητών (προγράμματα ERASMUS, Leonardo Da Vinci, κλπ).

— Ενδυνάμωση των συνεργασιών των χωρών για την αναβάθμιση των ηλεκτρονικών συνδέσεων και της πρόσβασης στο διαδίκτυο.

([12]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και η ευρωπαϊκή πολιτική γειτονίας: η περίπτωση της ευρωμεσογειακής περιφέρειας» -, ΕΕ C 376 της 22.12.2011, σ. 1, καθώς και
Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η εξωτερική διάσταση της ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ» - ΕΕ C 182 της 04.08.2009, σ. 8.

5.1.6 Ο **έκτος** πυλώνας αφορά τη μετανάστευση και την κινητικότητα ([13]), με εφαρμογή για την προαγωγή της νομιμότητας, της διαχείρισης της μετανάστευσης, της τήρησης της διεθνούς νομοθεσίας περί ασύλου, της μείωσης της παράνομης μετανάστευσης, της καταπολέμησης των εγκληματικών δικτύων εμπορίας ανθρώπων, και της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου κατά τον έλεγχο των συνόρων.

— Ενδυνάμωση της συνεργασίας για έλεγχο της μετανάστευσης και της κινητικότητας μεταξύ των χωρών προέλευσης, των χωρών διέλευσης και των χωρών υποδοχής που συνήθως είναι τα κράτη μέλη της ΕΕ.

— Αναβάθμιση της κυκλοφορίας, ασφαλή διέλευση, καθώς και διαμόρφωση νέας και άρτιας πολιτικής ασύλου της ΕΕ στηριζόμενης

  — στις προτεραιότητες του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου (ΚΕΣΑ)·

  — στη βελτίωση της αστυνομικής συνεργασίας για την πρόληψη και την καταστολή της διασυνοριακής εγκληματικότητας.

6. **Προϋποθέσεις για την επίτευξη των στόχων της μακροστρατηγικής ανάπτυξης της Μεσογείου**

6.1 Η μακροστρατηγική της Μεσογείου (χωριζόμενη σε δύο υποπεριφερειακές) θα κινηθεί μέσα στα πλαίσια της ευρωπαϊκής στρατηγικής «Ευρώπη 2020», των υφιστάμενων προγραμμάτων και χρηματοδοτικών διευκολύνσεων της ΕΕ ([14]), και με τη χρήση ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών όπως το πρόγραμμα INTERACT για την παροχή τεχνικής βοήθειας και εκπαίδευσης ([15]). Θα απαιτηθεί όμως η δημιουργία νέας υποδομής για τη διαχείριση και την ενίσχυση της λειτουργικότητας των θεσμών. Η μακροπεριφερειακή στρατηγική θα πρέπει να προσφέρει νέες προσεγγίσεις που θα αποτελούν πλεονέκτημα για τις εμπλεκόμενες χώρες με πρόβλεψη για πρακτικά θέματα και πολιτικές που θα είναι σε θέση να εφαρμοστούν αποτελεσματικά.

6.2 Η χάραξη της στρατηγικής για τη Μεσόγειο (Ανατολική – Δυτική Μεσόγειος) θα χρησιμοποιήσει όλα τα υφιστάμενα μέσα και θα συνδεθεί με τις πτυχές που άπτονται των εξωτερικών σχέσεων της μεσογειακής προσέγγισης. Θα εστιάζεται στον πιο αποτελεσματικό συντονισμό των δράσεων και πολιτικών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με αυτές των κρατών μελών, των περιφερειών, των τοπικών αρχών και άλλων ενδιαφερόμενων φορέων για καλά αποτελέσματα.

6.3 Η ΕΕ αναγνωρίζοντας τον ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο της Μεσογείου στη Σύνοδο Κορυφής του Παρισιού για τη Μεσόγειο το 2008, αποφάσισε την άμεση αναβάθμισή της συνεργασίας με τη δημιουργία ενός μόνιμου μηχανισμού που ονομάστηκε Ένωση για την Μεσόγειο ([16]). Στον μηχανισμό αυτό που ιδρύθηκε στην Βαρκελώνη και στον οποίο τοποθετήθηκαν μεγάλες προσδοκίες ανατέθηκαν συγκεκριμένα έργα για τη θαλάσσια ρύπανση, την ασφάλεια της θάλασσας, την ενέργεια και την ανάπτυξη των οικονομικών σχέσεων μεταξύ όλων των χωρών που μετέχουν στην Ευρωμεσογειακή εταιρική σχέση. Δυστυχώς μέχρι σήμερα η Ένωση για την Μεσόγειο εμφανίζει ιδιαίτερα απογοητευτικά αποτελέσματα.

6.4 Οι μακροπεριφέρειες δεν έχουν αυστηρά προσδιορισμένα σύνορα επομένως τα θέματα που θα επιλεγούν για προώθηση πρέπει να εστιάζονται στις συμφωνηθείσες προκλήσεις και τα κοινά στοιχεία που επιτρέπουν την επίλυσή τους και να συνδεθούν και με άλλες μακροπεριφερειακές στρατηγικές, όπως τις έχει προσδιορίσει η ΕΕ εφαρμόζοντας περιορισμένο συνδυασμό πολιτικών και δράσεων, που επιλέγουν οι συμμετέχουσες χώρες.

7. **Αναγκαία μέτρα για την υλοποίηση της νέας στρατηγικής**

7.1 Μέσα στα πιο πάνω πλαίσια, η προσέγγιση της μακροπεριφερειακής στρατηγικής για τη Μεσόγειο αναμένεται, πιο συγκεκριμένα, να περιλαμβάνει τα ακόλουθα επί μέρους μέτρα:

7.1.1 Τη δημιουργία κατάλληλου συντονιστικού - επιτελικού μηχανισμού για την εφαρμογή της μακροπεριφερειακής στρατηγικής, που θα είναι σε θέση να συντονίζει τον μεγάλο αριθμό ευρωπαϊκών υπηρεσιών και τοπικών φορέων που εμπλέκονται. Για τον λόγο αυτό προτείνονται τα εξής:

— Ανάθεση του συντονισμού των δράσεων της μακροπεριφερειακής στρατηγικής στην Επιτροπή (DG Regio σε συνεργασία με την ΕΥΕΔ) ώστε να αποτελέσει επίσημη πολιτική της ΕΕ.

([13]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Η συνολική προσέγγιση της μετανάστευσης και της κινητικότητας» - COM(2011) 743 final, ΕΕ C 191, της 29.6.2012, σ. 134, καθώς και
Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα τις ακόλουθες προτάσεις: «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση, στο πλαίσιο του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας, του μέσου χρηματοδοτικής στήριξης στον τομέα των εξωτερικών συνόρων και των θεωρήσεων (COM(2011) 750 final – 2011/0365 (COD))», «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί δημιουργίας του Ταμείου Ασύλου και Μετανάστευσης (COM (2011) 751 final – 2011/0366 (COD))», «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τον καθορισμό γενικών διατάξεων όσον αφορά το Ταμείο Ασύλου και Μετανάστευσης και το μέσο για τη χρηματοδοτική στήριξη της αστυνομικής συνεργασίας, της πρόληψης και καταστολής της εγκληματικότητας και της διαχείρισης κρίσεων» COM(2011) 752 final – 2011/0367 (COD), Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση, στο πλαίσιο του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας, του μέσου για τη χρηματοδοτική στήριξη της αστυνομικής συνεργασίας, της πρόληψης και καταστολής της εγκληματικότητας και της διαχείρισης των κρίσεων (COM(2011) 753 final – 2011/0368), ΕΕ C 299, της 4.10.2012, σ. 108.

([14]) Κανονισμός (ΕΚ) αρ. 1638/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 2006 για τον καθορισμό γενικών διατάξεων σχετικά με τη θέσπιση ευρωπαϊκού μηχανισμού γειτονίας και εταιρικής σχέσης, ΕΕ L 310, της 9.11.2006 σ. 1.

([15]) — http://www.interact-eu.net/about_us/about_interact/22/2911
— http://www.interact-eu.net/ipvalencia/ipvalencia/117/619 (το οποίο αφορά την εξειδικευμένη για την Μεσόγειο αντένα στην Βαλένθια).

([16]) http://www.eeas.europa.eu/euromed/index_en.htm

— Διαμόρφωση δύο υπο-περιφερειακών μακροστρατηγικών για την Μεσόγειο, μια για την Αν. Μεσόγειο και η άλλη την Δ. Μεσόγειο, λόγω των ιδιαιτεροτήτων στα οικονομικά, κοινωνικά, γεωγραφικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά. Οι δύο αυτές υποπεριφερειακές στρατηγικές μαζί με τη στρατηγική για την Αδριατική και το Ιόνιο θα καλύψουν το σύνολο της Μεσογείου.

— Προτείνεται επίσης να χρησιμοποιηθούν ως παράδειγμα εργασίας οι δομές που έχουν χρησιμοποιηθεί στην στρατηγική για τον Ατλαντικό (DG MARE) δηλαδή:

1. Δημιουργία με πρωτοβουλία της DG REGIO, δύο Φόρουμ για τη Μεσόγειο (Ανατολική και Δυτική) τα οποία θα περιγράψουν την κατάσταση που επικρατεί σήμερα στην κάθε περιοχή και θα προτείνουν σχέδια δράσης (Action Plans). Τα Φόρουμ θα αποτελούνται από εκπροσώπους των Ευρωπαϊκών θεσμικών Οργάνων (Επιτροπή, Κοινοβούλιο, ΕΟΚΕ, ΕτΠ), εκπροσώπους των κρατών της Μεσογείου, εκπροσώπους περιφερειακών και τοπικών αρχών και της Κοινωνίας των Πολιτών,

2. Τα Φόρουμ θα υποβοηθούνται από δύο συντονιστικές επιτροπές.

3. Η Επιτροπή και οι κυβερνήσεις θα αξιολογήσουν τις τελικές προτάσεις των δύο Φόρουμ.

7.1.2 Την εφαρμογή της πολιτικής της ΕΕ για την καλή γειτονία. Η μέχρι τώρα προσέγγιση των μακροπεριφερειακών στρατηγικών περιορίστηκε στην εφαρμογή εσωτερικών πολιτικών της ΕΕ. Για να είναι επιτυχής όμως η εφαρμογή μιας τέτοιας στρατηγικής στην Μεσόγειο όπου εμπλέκονται πολλές εκτός της ΕΕ χώρες απαιτείται και η εφαρμογή εξωτερικών πτυχών διεθνούς πολιτικής με έμφαση φυσικά στις πολιτικές καλής γειτονίας της ΕΕ.

7.1.3 Την κατάρτιση πολιτικών:

7.1.3.1 εκπαίδευσης και κατάρτισης ανθρώπινου δυναμικού·

7.1.3.2 αναβάθμισης των διαδικτυακών και ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τη συνεχή βελτίωση των διαδικτυακών εξυπηρετήσεων στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση·

7.1.3.3 κοινού προγραμματισμού στην έρευνα και την καινοτομία, για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την επαγγελματική κατάρτιση·

7.1.3.4 εξασφάλισης της ελεύθερης θαλάσσιας διέλευσης και κυκλοφορίας αγαθών, προσώπων και ενέργειας, με την εφαρμογή πολιτικής ασφαλών και φθηνών συγκοινωνιών και τη δημιουργία νέων θαλάσσιων διαδρόμων· και αναβάθμιση της εμπορικής ναυτιλίας·

7.1.3.5 αποτελεσματικής θαλάσσιας και αεροπορικής συνδεσιμότητας όλων των περιοχών της Μεσογείου και του υπόλοιπου κόσμου·

7.1.3.6 επέκτασης των εμπορικών και πολιτικών σχέσεων με δημιουργία ζωνών, ελεύθερων συναλλαγών με βάση τις υφιστάμενες ευρωμεσογειακές συμφωνίες και εξάλειψη των εισαγωγικών δασμών και με συντονισμένες δράσεις όπως η κανονιστική σύγκλιση·

7.1.3.7 λήψης μέτρων στους τομείς του ανταγωνισμού, τις δημόσιες συμβάσεις, την προστασία των επενδύσεων και τα υγειονομικά και φυτο-υγειονομικά ζητήματα.

7.1.4 Τα έργα διασυνοριακής και διαπεριφερειακής συνεργασίας μπορούν να χρηματοδοτηθούν από τους υφιστάμενους χρηματοδοτικούς πόρους ([17]), δηλ. τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ, από συνεισφορές κρατών μελών, από συνεισφορές άλλων δωρητριών χωρών (π.χ. Νορβηγία, Ελβετία), από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) ([18]) μέσω του FEMIP ([19]) (Ευρωμεσογειακός φορέας επενδύσεων και εταιρικής σχέσης), χρήση της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ) και τα κονδύλια που έχουν προγραμματιστεί για την Ένωση για τη Μεσόγειο, με δυνατότητα συμμετοχής των τοπικών αρχών, φορέων ιδιωτών και ΜΚΟ.

7.1.5 Η νέα μακροπεριφερειακή στρατηγική πρέπει να συνδεθεί λειτουργικά με άλλες πολιτικές της ΕΕ όπως η στρατηγική «Ευρώπη 2020», η πολιτική συνοχής, η νέα Κοινή Αγροτική και Αλιευτική Πολιτική, η Διευκόλυνση «Συνδέοντας την Ευρώπη» και τα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών, τηλεπικοινωνιών και ενέργειας, το Πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020», το Ψηφιακό Θεματολόγιο, το πρόγραμμα COSME και ιδιαίτερα η «Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική» καθώς και η πολιτική για το ΚΕΣΑ ([20]).

8. **Ο ρόλος των νησιών στην νέα μακροπεριφερειακή στρατηγική**

8.1 Είναι γεγονός αναμφισβήτητο ότι μέχρι σήμερα δεν έχει καταρτιστεί σε επίπεδο ΕΕ μια ολοκληρωμένη πάγια στρατηγική που θα λαμβάνει ειδική μέριμνα για τα νησιωτικά κράτη μέλη της ΕΕ (την Κύπρο και την Μάλτα), που αντιμετωπίζουν προβλήματα στους τομείς των μεταφορών και της ενέργειας. Η έλλειψη προσβασιμότητας δεν επιτρέπει την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς.

8.2 Μέσα από μια νέα μακροπεριφερειακή στρατηγική για την Μεσόγειο η οποία θα καθορίζει επακριβώς τους τρόπους συνδεσιμότητας της Κύπρου και της Μάλτας και θα δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για τη χρήση ευρωπαϊκών πόρων.

8.3 Η Κύπρος (Αν. Μεσόγειο) και η Μάλτα (Δ. Μεσόγειος) μπορούν να παίξουν έναν συγκεκριμένο ρόλο στην εφαρμογή και διαχείριση της νέας μακροπεριφερειακής στρατηγικής ως έδρες των όποιων επιτελικών οργάνων θεσμοθετούν ή μεταφερθούν στην περιοχή.

([17]) Για την περίοδο μέχρι τέλους 2013 υπάρχουν διαθέσιμα περίπου 4 δισ. ευρώ για την παροχή στήριξης στους νότιους γείτονες στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Γειτονίας και Εταιρικής Σχέσης.

([18]) http://www.eib.europa.eu/projects/regions/med/index.htm?lang.en

([19]) http://www.eib.europa.eu/infocentre/publications/all/femip-2011-annual-report.htm

([20]) Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών «Σχέδιο πολιτικής για το άσυλο, μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της προστασίας σε όλη την ΕΕ» COM (2008), 360 τελικό.

9. **Δυνητικός ρόλος της ΕΟΚΕ στην νέα στρατηγική για την περιοχή της Μεσογείου**

9.1 Η ΕΟΚΕ σε συνεργασία με τα Οικονομικά και Κοινωνικά Συμβούλια των κρατών μελών της Μεσογείου και τα παρεμφερή όργανα των χωρών της Β. Αφρικής (όπου υφίστανται), αλλά και με αντιπροσωπευτικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών έχει αποφασίσει την οργάνωση μιας Ευρωμεσογειακής Συνέλευσης των Οικονομικών και Κοινωνικών Συμβουλίων, που αναμένεται να κληθεί σύντομα.

9.2 Η ΕΟΚΕ έχει την εμπειρία και τις γνώσεις να αποτελέσει μέλος, εφόσον ιδρυθούν τα Φόρουμ για τη Μεσόγειο.

9.3 Η ΕΟΚΕ προτίθεται να συνεχίσει να εκπονεί εξειδικευμένες γνωμοδοτήσεις για την εμβάθυνση της μακροπεριφερειακής στρατηγικής για τη Μεσόγειο.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Σύνδεση των "ενεργειακών νησιών" της ΕΕ: ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα, αλληλεγγύη και αειφορία στην εσωτερική ενεργειακή αγορά της ΕΕ» (διερευνητική γνωμοδότηση κατόπιν αιτήματος της Κυπριακής Προεδρίας)

(2013/C 44/02)

Εισηγητής: **ο κ. COULON**

Στις 18 Ιουλίου 2012 και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Κυπριακή Προεδρία της ΕΕ αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«Σύνδεση των "ενεργειακών νησιών" της ΕΕ: ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα, αλληλεγγύη και αειφορία στην εσωτερική ενεργειακή αγορά της ΕΕ» (διερευνητική γνωμοδότηση κατόπιν αιτήματος της Κυπριακής Προεδρίας

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 26 Νοεμβρίου 2012.

Κατά την 485η σύνοδο ολομέλειας, στις 12 και 13 Δεκεμβρίου (συνεδρίαση της 13ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 159 ψήφους υπέρ, 5 κατά και 13 αποχές.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Για τις χώρες και τις περιφέρειες της Ευρώπης, η «ενεργειακή απομόνωση» με την ευρύτερη έννοια του όρου, αποτελεί μειονέκτημα οικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό διότι η εξάρτηση από μορφές ενέργειας από ορυκτές πηγές είναι συχνά πολύ έντονη. Συνεπώς, ευνοεί σημαντικές διαφορές στις τιμές, που στη συνέχεια προκαλούν ανισότητες όσον αφορά την αλληλεγγύη και την ομοιογενή ανάπτυξη των ευρωπαϊκών περιφερειών.

1.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τον στόχο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Φεβρουαρίου 2011 όσον αφορά την εξάλειψη του φαινομένου της ενεργειακής απομόνωσης. Για τον σκοπό αυτό, στηρίζει συγκεκριμένα τις πρωτοβουλίες ενίσχυσης, βάσει αξόνων προτεραιότητας, των ενεργειακών διασυνδέσεων μεταξύ των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η διασύνδεση των ενεργειακών νήσων με τα δίκτυα τρίτων χωρών μπορεί να αποτελεί προτεραιότητα όταν η επιλογή αυτή είναι η πιο πρόσφορη για τη διασφάλιση και τη διαφοροποίηση του ενεργειακού εφοδιασμού τους.

1.3 Τα κράτη μέλη που θίγονται από την ενεργειακή απομόνωση δεν βρίσκονται όλα στην ίδια κατάσταση όσον αφορά την παραγωγή ή τις δυνατότητες εισαγωγής ενέργειας. Εκτός από την ανάπτυξη διασυνδέσεων – η οποία αποτελεί ανάγκη για το σύνολο των ενεργειακών νήσων αλλά και για άλλα κράτη μέλη της ΕΕ – οι λύσεις που προέρχονται από τις τοπικές πηγές ενέργειας πρέπει να προσαρμόζονται ανάλογα με την περίπτωση.

1.4 Όσον αφορά ειδικότερα τα κράτη της Βαλτικής και της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, η ΕΟΚΕ ζητεί την εξάλειψη των διαφορών ερμηνείας των αρχών που διέπουν την ενεργειακή αγορά και τον ενεργειακό εφοδιασμό μεταξύ ΕΕ και Ρωσίας, καθώς και τη σύναψη διεθνών συμφωνιών, μία από τις οποίες μπορεί να είναι μια νέα συμφωνία εταιρικής σχέσης και συνεργασίας με ιδιαίτερη έμφαση στην ενέργεια [βλ. ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 12ης Σεπτεμβρίου 2012 σχετικά με την Ετήσια Έκθεση του Συμβουλίου προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας, 12562/2011 – 2012/2050(INI)].

1.5 Όσον αφορά την Ενεργειακή κοινότητα της Νοτιοανατολικής Ευρώπη, η ΕΟΚΕ ζητεί να αναπτυχθεί μια πτυχή διαβούλευσης και ολοκλήρωσης προς τα έξω, καθώς και μια νέα διάσταση όσον αφορά τη «δράση της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών».

1.6 Ορισμένα νησιωτικά κράτη μέλη ή περιφέρειες βρίσκονται προφανώς σε ιδιαίτερη κατάσταση. Λόγω της γεωστρατηγικής της θέσης, η Κυπριακή Δημοκρατία θα μπορούσε να αναδειχθεί σε πραγματικό ενεργειακό κόμβο, τόσο για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας όσο και για τις ροές φυσικού αερίου. Σε γενικές γραμμές, πρέπει να αναπτυχθεί στα νησιά η ενδογενής παραγωγή ενέργειας. Από την άποψη αυτή, μπορούν να αποτελέσουν εξαίρετες κλίνες δοκιμών (test-beds), για την απόδειξη και την επικύρωση νέων ενεργειακών τεχνολογιών. Κατά τη χορήγηση κοινοτικής χρηματοδότησης σε δραστηριότητες υπέρ της ανάπτυξης και της επίδειξης, θα μπορούσαν να εφαρμοστούν κριτήρια αξιολόγησης που να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες τους. Η συλλογική αυτή προσπάθεια θα μπορούσε να συμβάλλει στη διόρθωση των μειονεκτημάτων τους όσον αφορά την ενέργεια δεδομένου ότι είναι ανεπαρκώς συνδεδεμένα με την υπόλοιπη Ευρώπη.

1.7 Η ΕΟΚΕ συνιστά να ενθαρρυνθεί παράλληλα η ενίσχυση των διασυνδέσεων, η ανάπτυξη των ενδογενών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η ανάπτυξη μέτρων ενεργειακής απόδοσης και η βελτιστοποίηση της ενεργειακής ζήτησης. Τα κριτήρια αξιολόγησης που εφαρμόζονται στα προγράμματα της ΕΕ σε αυτούς τους τομείς θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τον στόχο της μείωσης της ενεργειακής απομόνωσης, ιδίως κατά την επιλογή των έργων ενεργειακής υποδομής κοινού ενδιαφέροντος.

1.8 Σε κάθε περίπτωση, εάν η ΕΕ -από κοινού με τα κράτη μέλη, τη βιομηχανία και την κοινωνία των πολιτών των ενδιαφερόμενων περιοχών- δεν αναλάβει σύντομα πρωτοβουλίες για τη σταδιακή εξάλειψη της ενεργειακής απομόνωσης, θα είναι πολύ πιο δύσκολο να επιτευχθούν εξ ολοκλήρου οι στόχοι της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και να αξιοποιηθούν πλήρως οι ήδη δρομολογημένες κοινές προσπάθειες υπέρ της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.9 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, στο πλαίσιο αυτό, η ενεργειακή πενία δεν μπορεί πλέον να θεωρείται αμιγώς εθνικό ή τοπικό πρόβλημα που αφορά μόνο την κοινωνική πολιτική. Δεδομένου ότι ορισμένες από τις σημαντικότερες αιτίες την εν λόγω πενίας υπερβαίνουν το εθνικό πλαίσιο, η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι η ενεργειακή πολιτική της ΕΕ θα ασχοληθεί με τις μεγάλες ανισορροπίες που συντελούν στο φαινόμενο αυτό. Τα συγκεκριμένα πολιτικά μέτρα πρέπει πλέον να αξιολογούνται με βάση τον επιδιωκόμενο αντίκτυπο στους παράγοντες που μπορούν να αυξήσουν ή να μειώσουν την ενεργειακή πενία.

1.10 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ύπαρξη ενεργειακών νησιών έχει κόστος για το κοινωνικό σύνολο. Το κόστος αυτό πρέπει να αξιολογηθεί και οι λύσεις για τον περιορισμό του πρέπει να εντάσσονται σε μια συνολική προσέγγιση: θα πρέπει να ολοκληρωθεί η ευρωπαϊκή πολιτική ενέργειας και να αποκτήσει μέσα δράσης ανάλογα τόσο με τον βαθμό αλληλεξάρτησης των κρατών μελών όσο και με τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν. Για να κατανοήσουμε τον πλήρη αντίκτυπο αυτού του φαινομένου, η ΕΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να καταρτίσει εμπεριστατωμένη μελέτη για το «κόστος της μη Ευρώπης στον τομέα της ενέργειας» που προκαλείται από την ύπαρξη «ενεργειακών νησιών».

1.11 Η ΕΟΚΕ ζητεί μια διαφανή, πλήρη και ακριβή αξιολόγηση του κόστους –περιλαμβανομένου του εξωτερικού– των ορυκτών καυσίμων και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων των έμμεσων δαπανών που σχετίζονται με την ενίσχυση του δικτύου, την εφεδρική ικανότητα και την απαραίτητη στήριξη των πράσινων τεχνολογιών. Η αξιολόγηση αυτή είναι απαραίτητη για να καθοδηγήσει καλύτερα τις επενδυτικές και τις πολιτικές επιλογές, ιδίως στην προοπτική μιας ισχυρής ανάπτυξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε ορισμένα ενεργειακά νησιά ενόψει της εξαγωγής τους προς τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε τρίτες χώρες.

2. **Εισαγωγή: πολλαπλή απομόνωση για λόγους γεωγραφικούς και πολιτικούς**

2.1 Η αίτηση της Κυπριακής Προεδρίας αποδεικνύει για μια ακόμη φορά την ανάγκη να οργανωθεί η ενεργειακή πολιτική σε ευρωπαϊκό επίπεδο και να δημιουργηθεί μια «Ευρωπαϊκή Ένωση Ενέργειας», όπως έχει προτείνει η ΕΟΚΕ [1]. Τούτο προϋποθέτει μια ενισχυμένη εδαφική αλληλεγγύη και ομοιογενή αντίληψη της ανάπτυξης των ευρωπαϊκών περιφερειών. Ο στόχος της καλύτερης σύνδεσης των «ενεργειακών νησιών» της ΕΕ συνάδει με τους συγκεκριμένους προσανατολισμούς για τη βελτίωση της συνεργασίας στον τομέα της ενέργειας, όπως είχε ζητήσει άλλωστε και η ΕΟΚΕ στη γνωμοδότησή της με θέμα «Συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στη δημιουργία μιας μελλοντικής Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ενέργειας» [2] τον Ιανουάριο του 2012.

2.2 Στο πλαίσιο της αίτησης διαβούλευσης της Κυπριακής Προεδρίας και των συζητήσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο (βλ. ιδίως το σημείο 5 των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 4ης Φεβρουαρίου 2011, EUCO 2/1/11 REV 1), ο όρος «ενεργειακή απομόνωση» ή «ενεργειακή νήσος» παραπέμπει, στην παρούσα γνωμοδότηση, σε περιοχή που διαθέτει ελάχιστους ή καθόλου ενδογενείς ενεργειακούς πόρους, είναι ανεπαρκώς συνδεδεμένη με το δίκτυο μεταφοράς ενέργειας, και, συνεπώς, εξαρτάται από εξωτερικές πηγές ή εξωτερικούς προμηθευτές ενέργειας. Η ποικιλομορφία των ενεργειακών ισοζυγίων των κρατών μελών αφήνει να διαφανούν οι μεγάλες διαχωριστικές γραμμές μεταξύ τους. Η έννοια της «ενεργειακής νήσου» έχει επομένως τόσο τεχνική όσο και γεωπολιτική διάσταση (εξάρτηση από έναν μόνο προμηθευτή).

2.3 Ορισμένα από τα στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη είναι η έλλειψη διασυνδέσεων, η εξάρτηση από μία μόνο πηγή και/ή έναν προμηθευτή ενέργειας, η γεωγραφική απόσταση από τους τόπους παραγωγής ή τους άξονες μεταφοράς ενέργειας, το κόστος των επενδύσεων σε σχέση με το μέγεθος της αγοράς, η δυσκολία τροποποίησης των ισχυρών τάσεων των εθνικών ενεργειακών πολιτικών και οι γεωγραφικές/κλιματικές ιδιαιτερότητες.

2.4 Με βάση τον ορισμό της Eurostat, η Ευρωπαϊκή Ένωση περιλαμβάνει εκατοντάδες ενεργειακά νησιά, διαφορετικού μεγέθους και καθεστώτος. Εκτός από τέσσερα κράτη μέλη, την Κύπρο, τη Δημοκρατία της Ιρλανδίας, τη Μάλτα και το Ηνωμένο Βασίλειο, περισσότερα από 286 νησιά στην Ευρώπη αριθμούν πάνω από 10 εκατομμύρια κατοίκους: νησιά στη Βόρεια Θάλασσα και τη Βαλτική, στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες τριών κρατών μελών (Κανάριοι Νήσοι της Ισπανίας, Μαδέρα και Αζόρες της Πορτογαλίας, Ρεϋνιόν, Μαγιότ, Γουιάνα, Μαρτινίκα, Γουαδελούπη και Saint-Martin της Γαλλίας). Τα διάφορα νησιά που συνδέονται με τα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων των εξόχως απόκεντρων περιφερειών, δεν εξετάζονται στην παρούσα γνωμοδότηση.

2.5 Υπάρχει μια άλλη μορφή «ενεργειακής απομόνωσης» που συνδέεται ουσιαστικά με την ιστορία του 20ού αιώνα. Η Ιβηρική Χερσόνησος αποτελεί ακόμη μια ενεργειακή νήσο, δεδομένου ότι τα καθεστώτα του Φράνκο και του Σαλαζάρ έδιναν προτεραιότητα στην ενεργειακή αυτάρκεια όσον αφορά τις περισσότερες πολιτικές δικτύου: μεταφορές, ιδίως σιδηροδρομικές, και ηλεκτρική ενέργεια με ελάχιστες συνδέσεις προς το εξωτερικό, κυρίως με την υπόλοιπη ευρωπαϊκή ήπειρο διαμέσου της Γαλλίας. Αυτή η κατάσταση δεν έχει βελτιωθεί τα τελευταία είκοσι χρόνια, λόγω της τοπικής αντίθεσης στα διάφορα σχέδια δημιουργίας δικτύων μέσω των Πυρηναίων. Το πρόβλημα αναμένεται να επιλυθεί και μια νέα ηλεκτρική σύνδεση συνεχούς ρεύματος θα επιτρέπει σύντομα περισσότερες συναλλαγές με τη νοτιο-δυτική Μεσόγειο. Ωστόσο, πέρα από την ενίσχυση της ηλεκτρικής διασύνδεσης μεταξύ Γαλλίας και Ισπανίας (όπου το 2014, η ικανότητα διαμετακόμισης θα αυξηθεί από 1 400 σε 2 800 MW), θα πρέπει ενδεχομένως να προβλεφθούν κατά τα

[1] ΕΕ C 68 της 6.3.2012, σ. 15-20.
[2] Αυτόθι

επόμενα έτη και άλλοι άξονες ανταλλαγής ενέργειας μεταξύ της Ιβηρικής χερσονήσου και της υπόλοιπης Ευρώπης. Πρέπει να στηριχθεί ο στόχος να επιτευχθεί ικανότητα ανταλλαγής μεγέθους 4 000 MW έως το 2020, μέσω μιας νέας ηλεκτρικής διασύνδεσης κατά μήκος της όχθης του Ατλαντικού. Το έργο θα πρέπει να συμπεριληφθεί στον κατάλογο των έργων κοινού ενδιαφέροντος που θα αποφασιστεί στο πλαίσιο του κανονισμού για τους προσανατολισμούς όσον αφορά το διευρωπαϊκό δίκτυο υποδομών.

2.6 Οι χώρες της Βαλτικής (Λιθουανία, Λεττονία, Εσθονία) εξακολουθούν να αποτελούν «ενεργειακά νησιά», εφόσον τα δίκτυά τους είναι στραμμένα προς τον παλαιό τους «αποκλειστικό» εταίρο, τη Ρωσία (και σε μικρότερη κλίμακα την Λευκορωσία). Συνεπώς, πρόκειται για προτεραιότητα της ευρωπαϊκής ενεργειακής ολοκλήρωσης. Πράγματι, είναι παράδοξο το γεγονός ότι τα τρία κράτη της Βαλτικής αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της πολιτικής ένωσης χωρίς ωστόσο να ωφελούνται μέχρι σήμερα από τα πλεονεκτήματα της ενδοευρωπαϊκής ενεργειακής ολοκλήρωσης και αλληλεγγύης. Πώς μπορούμε να δεχτούμε ότι τα κράτη αυτά εξαρτώνται από τρίτη χώρα η οποία είναι πλέον μέλος του ΠΟΕ αλλά δεν πληροί τις ευρωπαϊκές προδιαγραφές για την πρόσβαση στα δίκτυα, δεν έχει προσχωρήσει στη Συνθήκη για τον Ενεργειακό Χάρτη και δεν ευνοεί την ενίσχυση των διασυνδέσεων με τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ); Όσον αφορά ειδικότερα τα κράτη της Βαλτικής και της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, η ΕΟΚΕ ζητεί τη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ της ενεργειακής αγοράς της ΕΕ και της Ρωσίας καθώς και τη σύναψη νέας φιλόδοξης και σφαιρικής συμφωνίας εταιρικής σχέσης και συνεργασίας που να περιλαμβάνει και ειδικό κεφάλαιο για την ενεργειακή συνεργασία [βλ. ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 12ης Σεπτεμβρίου 2012 σχετικά με την Ετήσια Έκθεση του Συμβουλίου προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας, 12562/2011 – 2012/2050(INI)].

2.7 Η Νοτιοανατολική Ευρώπη (Βαλκανική χερσόνησος) συνιστά περιοχή διαμετακόμισης και η πρόοδος που έχουν σημειώσει ορισμένα κράτη ενόψει της προσχώρησής τους στην ΕΕ (Κροατία αλλά και Σερβία, Μαυροβούνιο, ΠΓΔΜ...) καθιστά αναγκαία και μια εξέλιξη σε σχέση με τις γειτονικές τους χώρες, κράτη μέλη της ΕΕ (Ρουμανία, Βουλγαρία, Ελλάδα, Σλοβενία, Αυστρία και, σύντομα, Κροατία). Η δημιουργία μιας ενεργειακής κοινότητας σε αυτήν την περιοχή σχετίζεται με τη συνειδητοποίηση του προβλήματος και πρέπει να ενθαρρυνθεί και να εμπλουτιστεί, ιδίως μέσω της αποτελεσματικής και διαφανούς διαβούλευσης με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών της περιοχής όσον αφορά την ενεργειακή στρατηγική.

2.8 Σε γενικές γραμμές, όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ βρίσκονται σε κατάσταση πολύ στενής αλληλεξάρτησης. Ορισμένα από αυτά, αν και δεν αποτελούν με την αυστηρή έννοια «ενεργειακές νήσους», εξαρτώνται σε εξαιρετικό βαθμό από τα γειτονικά κράτη, κυρίως στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, ειδικότερα η Ουγγαρία. Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να ακολουθηθεί πλέον μια κοινή ενεργειακή πολιτική που να λαμβάνει υπόψη την κατάσταση. Στο πλαίσιο αυτό, επιβάλλεται να πραγματοποιηθεί μια συνολική εξέταση της Ένωσης για μια καλύτερη ενδοκοινοτική αλληλεγγύη. Η εν λόγω πτυχή αναφέρεται εξάλλου στο άρθρο 194 της ΣΛΕΕ.

3. **Η ενεργειακή απομόνωση ζημιώνει την οικονομική απόδοση της Ευρώπης και αποτελεί τροχοπέδη για την κοινωνική διάσταση**

3.1 Αν και το φαινόμενο της ενεργειακής απομόνωσης οφείλεται σε διαφορετικά αίτια, οι συνέπειές του είναι σχεδόν ίδιες, οποιαδήποτε και αν ήταν η αρχική κατάσταση. Οι επιπτώσεις της «απομόνωσης» αυτής εκφράζονται σχεδόν πάντα από:

— έντονη ανασφάλεια του εφοδιασμού,

— συχνά ανοδικές διακυμάνσεις των τιμών και εξαρτώμενες βιομηχανικές και εμπορικές δραστηριότητες,

— σημαντική έως πολύ σημαντική ενεργειακή ανασφάλεια των πληθυσμών αυτών των κρατών ή περιφερειών,

— αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομική ανταγωνιστικότητα,

— αυξανόμενη περιβαλλοντική πίεση,

— αστάθεια των πολιτικών σχέσεων μεταξύ ΕΕ και τρίτων χωρών.

3.2 Η ενεργειακή ζήτηση είναι ισχυρή και αυξανόμενη στα ενεργειακά νησιά όπως και στις υπόλοιπες περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Υπό αυτές τις συνθήκες, οι συνέπειες ενός δυνητικά λιγότερο αξιόπιστου και σε κάθε περίπτωση πολύ πιο ακριβού εφοδιασμού πλήττουν σοβαρά την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας των ενεργειακών νησιών. Ορισμένοι τομείς της βιομηχανίας και, συνεπώς, οι θέσεις εργασίας ενδέχεται να απειλούνται διότι ορισμένες δραστηριότητες δεν είναι επαρκώς αποδοτικές.

3.3 Παρομοίως, οι υψηλές τιμές της ενέργειας επιβαρύνουν τους προϋπολογισμούς των νοικοκυριών. Η ενεργειακή πενία εθεωρείτο για πολύ καιρό καθαρά εθνικό ή τοπικό πρόβλημα. Στην πράξη, οι άμεσες παρεμβάσεις υπέρ των πληττόμενων ατόμων αφορούσε αυτά τα επίπεδα. Ωστόσο, ορισμένες από τις σημαντικότερες αιτίες της ενεργειακής πενίας υπερβαίνουν το εθνικό πλαίσιο και, συνεπώς, η ενεργειακή πολιτική της ΕΕ αντιμετωπίζοντας τις σημαντικές ανισορροπίες, θα συμβάλει στη μείωση του φαινομένου αυτού.

3.4 Η εξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα, και ιδίως από το πετρέλαιο, είναι συχνά πολύ υψηλή και διατηρεί τις εκπομπές CO2 σε υψηλό επίπεδο. Λαμβάνοντας υπόψη τα περιβαλλοντικά πρότυπα (οδηγία για τις βιομηχανικές εκπομπές) και τη γενική επιθυμία προστασίας της ανθρώπινης υγείας, πρέπει να πραγματοποιηθούν σημαντικές επενδύσεις για τη μείωση των εκπομπών. Οι δαπάνες αυτές θα πρέπει επίσης να συμπεριληφθούν στο ενεργειακό κόστος των ενεργειακών νησιών.

3.5 Πρέπει να εκτιμηθούν καλύτερα οι συνέπειες της ενεργειακής απομόνωσης τόσο στην οικονομική ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και τη βιώσιμη ανάπτυξη των ενδιαφερόμενων περιοχών όσο και στην αλληλεγγύη, στη συνοχή και στο διαφυγόν κέρδος της υπόλοιπης ΕΕ λόγω της απουσίας μιας αγοράς ενέργειας πλήρους και λειτουργικής παντού στην ΕΕ. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η

ύπαρξη των ενεργειακών νησιών ενέχει κόστος για το κοινωνικό σύνολο. Το κόστος αυτό πρέπει να εκτιμηθεί και οι λύσεις για τη μείωσή του πρέπει να ενταχθούν σε μια συνολική προσέγγιση: θα πρέπει να ολοκληρωθεί η ευρωπαϊκή πολιτική ενέργειας και να αποκτήσει μέσα δράσης που να αντιστοιχούν στον βαθμό αλληλεξάρτησης των κρατών μελών και των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν.

3.6 Πέρα από την ανάδειξη των πλεονεκτημάτων μιας αυξημένης ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, στόχος είναι η προώθηση της βιομηχανικής ανάπτυξης και, ως εκ τούτου, της απασχόλησης. Η ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας εξαρτάται από πολλούς παράγοντες τους οποίους οι κυβερνήσεις δεν ελέγχουν καθόλου ή πολύ λίγο. Η πρόκληση είναι να ληφθεί μέριμνα ώστε η ενεργειακή πολιτική – στην οποία η ΕΕ μπορεί και πρέπει να δράσει – να μην καταστεί ανασταλτικός παράγοντας της ανάπτυξης και της απασχόλησης. Η ΕΟΚΕ καλεί, επομένως, τα κράτη μέλη και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να μην καθυστερήσουν περαιτέρω την εφαρμογή των μέτρων που έχουν ήδη εντοπιστεί και που μπορούν να μειώσουν το ενεργειακό κόστος και τη βελτίωση της ασφάλειας εφοδιασμού, όπως π.χ.: καλύτερος συντονισμός των εθνικών αποφάσεων για την ενέργεια και κοινός σχεδιασμός των υποδομών και δικτύων, δημιουργία ευρωπαϊκών ομίλων αγοραστών για τα ορυκτά καύσιμα και, εάν χρειάζεται, ευρωπαϊκές εντολές διαπραγμάτευσης με εξωτερικούς εταίρους.

4. **Ποιες λύσεις προσφέρονται; Ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και ενίσχυση των υποδομών των δικτύων**

4.1 Δύο λύσεις φαίνεται να είναι, σε αυτό το στάδιο, οι πιο ενδεδειγμένες: αφενός, η αυξημένη διασύνδεση των «ενεργειακών νησιών» με την εσωτερική αγορά ενέργειας (υποδομές και οργάνωση της αγοράς) προκειμένου να αυξηθεί η αλληλεγγύη στην πράξη και να ευθυγραμμιστεί η τεχνική οργάνωση του ευρωπαϊκού δικτύου με τους στόχους και τις πολιτικές της νομοθεσίας της ΕΕ και, αφετέρου, η προώθηση άλλων εναλλακτικών πηγών ενέργειας και, συγκεκριμένα, η επιτόπια παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας. Προϋπόθεση είναι η ανάδειξη του διαθέσιμου δυναμικού και η πρόκριση δράσεων για την πλήρη και βιώσιμη αξιοποίησή του. Τέλος, η προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και η διαχείριση της ζήτησης μέσω ευφυών δικτύων μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση της ενεργειακής ζήτησης.

4.2 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ήδη δρομολογήσει σημαντική μεταρρύθμιση της ευρωπαϊκής πολιτικής για την ενίσχυση των ενεργειακών υποδομών και ιδιαίτερα των διασυνδέσεων (βλ. Connecting Europe Facility), για την οποία η ΕΟΚΕ έχει εκδώσει θετική γνωμοδότηση ([3]). Ωστόσο, θα ήταν ίσως σκόπιμο να επεκταθεί ακόμη περισσότερο ο κοινός προγραμματισμός των υποδομών, όπως προτείνει η ΕΟΚΕ στη γνωμοδότησή της για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ενέργειας ([4]). Όσον αφορά την ηλεκτρική ενέργεια, το 2002, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είχε ορίσει ως στόχο να δημιουργήσουν τα κράτη μέλη διασύνδεση που να ισοδυναμεί με το 10 % της εγκατεστημένης παραγωγικής ικανότητάς τους. Ακόμη, απέχουμε πολύ από την εκπλήρωση του στόχου αυτού σε ορισμένα ηλεκτρικά σύνορα της Ευρώπης τα οποία συνεχίζουν να παρουσιάζουν συμφόρηση.

4.3 Η μαζική ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στη Βόρεια Θάλασσα, και της ηλιακής και αιολικής ενέργειας στη Νότια Ευρώπη θα απαιτήσει νέες πιο «έξυπνες» υποδομές, έτσι ώστε να ενσωματωθούν καλύτερα στο γενικό ευρωπαϊκό δίκτυο. Η πρόοδος των έξυπνων δικτύων θα μπορούσε να συμβάλει στη μείωση της κατανάλωσης κατά 9 % μέχρι το 2020 και στη μείωση των εκπομπών CO_2 κατά 9-15 %. Η ανάπτυξη ευφυών δικτύων και μεθόδων διαχείρισης της ζήτησης μπορεί να είναι πιο εύκολη για μικρότερες αγορές και να παρέχει καλύτερα και ταχύτερα αποτελέσματα. Σε συνδυασμό με ενισχυμένα μέτρα ενεργειακής απόδοσης, μπορεί να συμβάλει σημαντικά στη βελτιστοποίηση της ενεργειακής ζήτησης. Οι απαραίτητες επενδύσεις πρέπει να συσχετίζονται με τον συνολικό έλεγχο της δράσης σε αυτόν τον τομέα, τη μείωση του όγκου του ενεργειακού κόστους σε ένα πλαίσιο αύξησης των τιμών και τη μικρότερη ανάγκη για επενδύσεις σε ικανότητα παραγωγής από συμβατικές πηγές (μείωση του όγκου των περιθωρίων εκμετάλλευσης) ή από ανανεώσιμες.

4.4 Συνολικά, το ENTSO-E εκτιμά ότι μέσα στην επόμενη δεκαετία θα χρειαστεί να κατασκευαστούν στην Ευρώπη 52 300 χλμ. νέων γραμμών πολύ υψηλής τάσεως, μια συνολική επένδυση ύψους 104 δισεκατομμυρίων ευρώ σε περίπου εκατό έργα προτεραιότητας, το 80 % των οποίων θα αφορά την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η έννοια της κλίμακας σε ενεργειακά νησιά με δυναμικό σε αυτόν τον τομέα καθιστά την ολοκλήρωση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ακόμη πιο δύσκολη, εάν το δίκτυο είναι μικρό. Η παραγωγική ικανότητα των βιομηχανικών εγκαταστάσεων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (σε αντίθεση με την αποκεντρωμένη παραγωγή) μπορεί να αντιπροσωπεύει ένα σχετικά υψηλό ποσοστό της παραγωγής ή της κατανάλωσης, αλλά ειδικά ο διακεκομμένος χαρακτήρας τους τις καθιστά δύσκολα διαχειρίσιμες.

4.5 Η ενίσχυση των διασυνδέσεων είναι συνεπώς απαραίτητη για να ενισχυθεί η ασφάλεια του εφοδιασμού αλλά και για να εξισορροπηθεί καλύτερα η παραγωγή και η κατανάλωση ενέργειας σε ένα διευρυμένο δίκτυο σε ένα πλαίσιο ισχυρής ανάπτυξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Αυτό ισχύει και για τις συμβατικές ικανότητες που τίθενται σε λειτουργία σε περίπτωση διακοπής ή σημαντικής επιβράδυνσης της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

4.6 Η ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας απαιτεί ευέλικτη εφεδρική ικανότητα που να προσαρμόζεται και να λειτουργεί σε χαμηλή παραγωγή (χαμηλό βασικό φορτίο). Το υγροποιημένο φυσικό αέριο (LNG) μπορεί να αποτελέσει λύση στην εξάρτηση από έναν και μόνο προμηθευτή φυσικού αερίου και στις υψηλές τιμές που ζητά, παρέχοντας μια πιο ευέλικτη και λιγότερο δαπανηρή λύση από το πετρέλαιο, και επιτρέποντας παράλληλα την ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η ανάπτυξη του υγροποιημένου φυσικού αερίου, ωστόσο, απαιτεί σημαντικές επενδύσεις σε λιμενικές υποδομές και εγκαταστάσεις αποθήκευσης.

([3]) ΕΕ C 143 της 22.5.2012, σ. 125-129.
([4]) Βλέπε υποσημείωση 1.

4.7 Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι το μέλλον του ευρωπαϊκού ενεργειακού συστήματος εξαρτάται κυρίως από καλύτερες διασυνδέσεις και από την ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ειδικότερα για τα ενεργειακά νησιά, προκειμένου να βελτιωθεί η ασφάλεια του εφοδιασμού. Η χρήση ορυκτών καυσίμων θα συνεχίσει να κυριαρχεί, αλλά η αύξηση της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές θα καταστήσει απαραίτητη τη δραστική ενίσχυση του δικτύου σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο (βλ. στη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για τον ενεργειακό χάρτη πορείας το 2050 και στη γνωστή ως «αναμφιβόλως θετική» επιλογή) ([5]).

4.8 Ωστόσο, τούτο δεν θα υλοποιηθεί αποτελεσματικά χωρίς μια διαφανή, πλήρη και ακριβή εκτίμηση του κόστους. Η όσο το δυνατόν πιο αντικειμενική γνώση του κόστους – συμπεριλαμβανομένου του εξωτερικού– των ορυκτών καυσίμων και το επιπλέον κόστος που συνεπάγονται οι ανανεώσιμες πηγές θα πρέπει να είναι γνωστό προκειμένου να πραγματοποιηθούν οι καλύτερες επενδυτικές και πολιτικές επιλογές. Οι μελέτες για το έμμεσο κόστος είναι σε μεγάλο βαθμό αντιφατικές, γεγονός που καθιστά αυτή την ανάγκη ακόμα πιο επιτακτική.

4.9 Όσον αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, είναι σημαντικό να εξεταστεί τόσο το ύψος των επενδύσεων στη νέα παραγωγική ικανότητα, όσο και το κόστος κατασκευής του δικτύου και το ύψος των ενδεχόμενων επιχορηγήσεων. Σχετικά με αυτό, μπορεί χρειαστεί να στηριχθούν περισσότερο οι περιοχές που εξαρτώνται περισσότερο από την ενέργεια και όπου οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας είναι λιγότερο ανεπτυγμένες. Ωστόσο, είναι σημαντικό ο ρυθμός αύξησης της παραγωγής πράσινης ενέργειας να είναι συμβατός με αυτόν της ενίσχυσης του δικτύου. Είναι επίσης σημαντικό να καθοριστεί η απαραίτητη εφεδρική ικανότητα ανά πρόσθετη μονάδα παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας. Η εφεδρική ικανότητα μπορεί να εισάγεται, όμως αυτό προϋποθέτει διασυνδέσεις και αποτελεσματική περιφερειακή και ευρωπαϊκή συνεργασία. Οι όροι στήριξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη αυτήν την πτυχή, έτσι ώστε να βελτιστοποιηθεί ο ρυθμός ανάπτυξης και το κόστος που βαρύνει τους φορολογούμενους.

4.10 Όλες αυτές οι δαπάνες, όταν αξιολογούνται με ακρίβεια, θα πρέπει να συγκρίνονται με το ενεργειακό κόστος των εισαγόμενων ορυκτών καυσίμων, συμπεριλαμβανομένων όλων των δαπανών πολιτικών και περιβαλλοντικών. Τούτο είναι απαραίτητο προκειμένου να αξιολογηθεί ο θετικός ή αρνητικός αντίκτυπος στην ανταγωνιστικότητα της περιοχής. Ακόμη, στο πλαίσιο αυτό, μπορεί να αναπτυχθεί σημαντικά η παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας σε ορισμένα ενεργειακά νησιά με σκοπό την εξαγωγή σε άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε τρίτες χώρες.

4.11 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να συμπεριληφθούν κατά προτεραιότητα σε αυτή τη δυναμική ενίσχυσης των υποδομών τα κράτη και οι περιφέρειες που θίγονται από τη ενεργειακή απομόνωση και, κατά τον καθορισμό των αξόνων προτεραιότητας, να ληφθεί υπόψη η αυξημένη εξάρτησή τους. Ως παράδειγμα, αναφέρουμε το Baltic Energy Market Interconnection Plan (BEMIP), που θα μπορούσε να θέσει τις βάσεις για έναν καλύτερο συντονισμό της ενεργειακής πολιτικής και του ενεργειακού μίγματος στην περιοχή. Αυτό θα επιτρέψει τον απεγκλωβισμό των ενεργειακών δικτύων, ιδιαίτερα στη Λιθουανία, τη Λεττονία και την Εσθονία.

([5]) ΕΕ C 229 της 31.7.2012, σ. 126-132.

4.12 Πρόσφατα, σημειώθηκε πρόοδος στη συνεργασία μεταξύ της Λιθουανίας και της Λεττονίας. Στον τομέα αυτό υφίσταται μια εμβληματική πρωτοβουλία: η Λιθουανία θα κατασκευάσει στο Klaïpeda έναν τερματικό σταθμό υγροποιημένου φυσικού αερίου που θα τροφοδοτεί τη δεξαμενή αποθήκευσης στο Incukalns, στη Λεττονία. Η Λιθουανία εκτιμά επιπλέον ότι η δεξαμενή αυτή θα μπορούσε να λειτουργήσει ως «περιφερειακή εφεδρία φυσικού αερίου». Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει την πρότασή της για την από κοινού αξιοποίηση των ορυκτών πηγών ενέργειας και τη δημιουργία ομίλου αγοράς φυσικού αερίου ([6]). Η Λιθουανία, η Λεττονία και η Εσθονία αναπτύσσουν και υλοποιούν έργα διασύνδεσης ηλεκτρικής ενέργειας (LitPol Link NordBalt και Estlink 2) με άλλες χώρες της ΕΕ, ιδίως με την Πολωνία. Παράλληλα, οι τρεις χώρες της Βαλτικής εργάζονται προς την κατεύθυνση μιας πραγματικής ένταξης στο ευρωπαϊκό ενεργειακό σύστημα που συνδυάζει τα συστήματα ηλεκτρικής ενέργειας με τα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας της ηπειρωτικής Ευρώπης για συγχρονισμένη λειτουργία (επί του παρόντος πραγματοποιείται μελέτη σκοπιμότητας). Επίσης, οι χώρες της Βαλτικής αναπτύσσουν από κοινού τον πυρηνικό σταθμό Visaginas, ο οποίος θα μπορούσε να συμβάλει στην ενεργειακή ασφάλεια των χωρών αυτών και να αποτελέσει ένα σημαντικό στοιχείο για την ολοκλήρωση του ευρωπαϊκού συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας.

4.12.1 Η νέα ενεργειακή διάσταση της Κύπρου (σημαντικές ανακαλύψεις φυσικού αερίου στα χωρικά της ύδατα) μπορεί να την καταστήσει σημαντικό περιφερειακό παράγοντα. Η σημαντική αύξηση της παραγωγικής ικανότητας σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και η ενεργός συμμετοχή της στα ανωτέρω έργα θα μπορούσε να την αναδείξει σε «ενεργειακό κόμβο» προς την κατεύθυνση της μεγαλύτερης περιφερειακής ολοκλήρωσης καθώς και σε παράγοντα της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειτονίας στον τομέα της ενέργειας. Η πρόσφατη επιλογή φορέων μελλοντικής αξιοποίησης των κοιτασμάτων φυσικού αερίου της Κύπρου θα καταστήσει δυνατή την καλύτερη ενσωμάτωση στην Ένωση και ταυτόχρονα την ενεργό πολιτική γειτονίας.

4.13 Επίσης, η εξάρτηση από έναν μόνον προμηθευτή θα μπορούσε να περιοριστεί χάρη στην υλοποίηση της 3ης δέσμης μέτρων στον ενεργειακό τομέα. Καθοριστική σημασία έχει επίσης και το θέμα της οργάνωσης των αγορών: η Λιθουανία και η Εσθονία συμμετέχουν ήδη στο Nord Pool Spot, την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας των Βαλτικών και Βόρειων χωρών, ενώ η Λεττονία σκοπεύει να προσχωρήσει το 2013. Ακόμη, η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τα κράτη της Βαλτικής να αναζητήσουν κοινές απαντήσεις στις ανάγκες τους και να αναπτύξουν περιφερειακό ενεργειακό διάλογο.

4.14 Θα πρέπει να αυξηθούν οι διασυνδέσεις με τρίτες όμορες χώρες της ΕΕ, οι οποίες είτε θα παράγουν και θα εξάγουν ενέργεια προς την ΕΕ, είτε θα εξασφαλίζουν τη διαμετακόμιση ενέργειας προς την ΕΕ από άλλους τόπους παραγωγής. Από αυτή την άποψη, είναι ιδιαίτερα σημαντικό, όσον αφορά τα έργα στον ενεργειακό τομέα στις όχθες της Μεσογείου (Μεσογειακό σχέδιο ηλιακής ενέργειας, Medgrid, Desertec, κλπ), να ζητηθεί η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων χωρών (Κύπρος, Μάλτα) ή περιφερειών (Κρήτη, Σαρδηνία, Κορσική, Σικελία, Βαλεαρίδες Νήσοι…).

([6]) Βλ. υποσημείωση αριθ. 1.

4.15 Όσον αφορά την ενεργειακή κοινότητα (Νοτιοανατολική Ευρώπη), η ΕΟΚΕ ζητεί να αναπτυχθεί μία διάσταση διαβούλευσης και ολοκλήρωσης προς τα έξω, καθώς και μια νέα διάσταση που να αφορά τη «δράση της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών». Σε αυτό το πλαίσιο, πρέπει να αναλάβουν έναν ρόλο τόσο οι μικτές συμβουλευτικές επιτροπές της ΕΟΚΕ (ΠΓΔΜ, Μαυροβούνιο, Κροατία), όσο και οι ΟΚΕ και παρεμφερείς οργανισμοί αυτών των χωρών.

4.16 Εξάλλου, θα μπορούσε να προαχθεί περισσότερο η επίδειξη και η ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ιδιαίτερα σε συνάρτηση με τον ενεργειακό χάρτη πορείας 2050 και την πρόσφατη ανακοίνωση σχετικά με την ενσωμάτωση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην εσωτερική αγορά (COM(2012) 271 τελικό).

4.17 Είναι απαραίτητο να επιδιωχθούν συντονισμένες λύσεις και προτάσεις στους κόλπους της ΕΕ και στην περιφέρειά της με τη συμμετοχή:

— των κρατών μελών,

— της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ως αναπόδραστου συντονιστή των συζητήσεων και των προτάσεων σχετικά για λύσεις,

— των φορέων στον τομέα της ενέργειας, και ιδιαίτερα των δικτύων (ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου), χωρίς τη συνδρομή των οποίων τίποτα δεν μπορεί να υλοποιηθεί (τεχνική και οικονομική ισχύς),

— των τοπικών και των περιφερειακών αρχών, εξουσιοδοτημένων, παράλληλα με τα κράτη, να λαμβάνουν αποφάσεις και να διαχειρίζονται σε αυξανόμενο βαθμό τα δίκτυα μεταφορών και, ιδιαίτερα, διανομής. Η Επιτροπή των Περιφερειών που μπορεί να αποτελέσει τον πιο προνομιούχο διαμεσολαβητή,

— της κοινωνίας των πολιτών και των οργανώσεών της που εκπροσωπούνται στην ΕΟΚΕ, των οργανώσεων των καταναλωτών, των κοινωνικών εταίρων, των περιβαλλοντικών οργανώσεων, των οργανώσεων καταπολέμησης της φτώχειας, των εκπροσώπων μειονοτήτων κλπ.

4.18 Μόνο οι λύσεις που θα επιτευχθούν σε διακρατικό επίπεδο και με τη συνεργασία των φορέων μπορεί να είναι βιώσιμες. Η ενεργειακή πολιτική, όσον αφορά τον εφοδιασμό, την κατασκευή δικτύων, την έρευνα και την ανάπτυξη κλπ, δεν μπορεί να είναι υπόθεση μερικών μόνο κρατών μελών της ΕΕ που έχουν τη δυνατότητα να ασκούν «αυτόνομη» ενεργειακή πολιτική, διότι οι επιπτώσεις της πολιτικής αυτής θα είναι σημαντικές για τα υπόλοιπα κράτη μέλη. Είναι απαραίτητο να βελτιωθεί ακόμη περισσότερο το ενεργειακό μίγμα, π.χ. μεταξύ κρατών και περιφερειών που πλήττονται από το φαινόμενο των ενεργειακών νήσων και των οποίων η ενεργειακή πολιτική περιορίζεται σημαντικά από το γεγονός αυτό. Με αυτήν την έννοια, τα εν λόγω κράτη και περιφέρειες θα μπορούσαν μάλιστα να πρωτοπορήσουν επιτυγχάνοντας στενή συνεργασία σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς και να υπερκεράσουν τον μονόπλευρο προσανατολισμό προς την «ενεργειακή κυριαρχία».

4.19 Όλες αυτές οι λύσεις όσον αφορά τις υποδομές, την παραγωγή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τον ενισχυμένο συντονισμό των ενεργειακών πολιτικών μεταξύ κρατών και περιφερειών απαιτούν, ωστόσο, την εντατικότερη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών σε θέματα όπως το ενεργειακό μίγμα, η οργάνωση των αγορών, οι τιμές, η ανταγωνιστικότητα, τα περιβαλλοντικά ζητήματα ή ακόμη η αποδοχή της κοινωνίας. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει την πρότασή της να συσταθεί φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών για ενεργειακά θέματα, όπως αυτή διατυπώθηκε στα πλαίσια των εργασιών της για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ενέργειας ([7]).

Βρυξέλλες, 13 Δεκεμβρίου 2012

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

([7]) Βλ. υποσημείωση 1.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

της γνωμοδότησης της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Η ακόλουθη τροπολογία, η οποία έλαβε άνω του ενός τετάρτου των ψήφων, απορρίφθηκε κατά τη σύνοδο ολομέλειας:

Σημείο 2.5

Να τροποποιηθεί ως εξής:

«Υπάρχει μια άλλη μορφή "ενεργειακής απομόνωσης" που συνδέεται με τις δυσχέρειες ανάπτυξης διασυνδέσεων ~~ουσιαστικά με την ιστορία του 20ού αιώνα~~. Η Ιβηρική Χερσόνησος αποτελεί ~~σχεδόν~~ ακόμη μια οιονεί ενεργειακή νήσο, δεδομένου ότι ~~τα καθεστώτα του Φράνκο και του Σαλαζάρ έδιναν προτεραιότητα στην ενεργειακή αυτάρκεια όσον αφορά τις περισσότερες πολιτικές δικτύου: μεταφορές, ιδίως σιδηροδρομικές, και ηλεκτρική ενέργεια με ελάχιστες συνδέσεις προς το εξωτερικό, κυρίως με την υπόλοιπη ευρωπαϊκή ήπειρο διαμέσου της Γαλλίας. Αυτή η κατάσταση δεν έχει βελτιωθεί~~ τα τελευταία είκοσι χρόνια, λόγω της τοπικής αντίθεσης στα διάφορα σχέδια δημιουργίας δικτύων μέσω των Πυρηναίων, δεν κατέστη δυνατό να ολοκληρωθούν οι διασυνδέσεις. Το πρόβλημα αναμένεται να επιλυθεί και μια νέα ηλεκτρική σύνδεση συνεχούς ρεύματος θα επιτρέπει σύντομα περισσότερες συναλλαγές με τη νοτιο-δυτική Μεσόγειο. Ωστόσο, πέρα από την ενίσχυση της ηλεκτρικής διασύνδεσης μεταξύ Γαλλίας και Ισπανίας (όπου το 2014, η ικανότητα διαμετακόμισης θα αυξηθεί από 1 400 σε 2 800 MW), πιθανώς θα πρέπει να προβλεφθούν κατά τα επόμενα έτη και άλλοι άξονες ανταλλαγής ενέργειας μεταξύ της Ιβηρικής χερσονήσου και της υπόλοιπης Ευρώπης. Πρέπει να στηριχθεί ο στόχος να επιτευχθεί ικανότητα ανταλλαγής μεγέθους 4 000 MW έως το 2020, μέσω μιας νέας ηλεκτρικής διασύνδεσης κατά μήκος της όχθης του Ατλαντικού. Το έργο θα πρέπει να συμπεριληφθεί στον κατάλογο των έργων κοινού ενδιαφέροντος που θα αποφασιστεί στο πλαίσιο του κανονισμού για τους προσανατολισμούς όσον αφορά το διευρωπαϊκό δίκτυο υποδομών.»

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Υπέρ: 60

Κατά: 81

Αποχές: 18

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τάσεις και συνέπειες των μελλοντικών εξελίξεων στους τομείς των προσωπικών κοινωνικών, υγειονομικών και εκπαιδευτικών υπηρεσιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2013/C 44/03)

Εισηγητής: **PEZZINI**

Συνεισηγητής: **ο κ. JARRÉ**

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή στις 19 Ιανουαρίου 2012, αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, του Εσωτερικού της Κανονισμού, να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

Τάσεις και συνέπειες των μελλοντικών εξελίξεων στους τομείς των προσωπικών κοινωνικών, υγειονομικών και εκπαιδευτικών υπηρεσιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών (CCMI), στην οποία ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της στις 8 Νοεμβρίου 2012.

Κατά την 485η σύνοδο ολομέλειας της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 13ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 159 ψήφους υπέρ, 3 ψήφους κατά και 11 αποχές.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι στην Ευρώπη, οι προσωπικές κοινωνικές, υγειονομικές και εκπαιδευτικές υπηρεσίες αποτελούν τον πυρήνα του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου. Οι εν λόγω αλληλεξαρτώμενες και αλληλοσυμπληρούμενες υπηρεσίες συνθέτουν το «χρυσό τρίγωνο» απαραίτητο για την ομαλή και ορθή λειτουργία της κοινωνίας.

1.2 Κατά την ΕΟΚΕ, αυτές οι υπηρεσίες αφ' ενός διαδραματίζουν βασικό ρόλο στην ένταξη του ατόμου στην κοινωνία, στη διαφύλαξη της κοινωνικής συνοχής, διασφαλίζοντας έτσι αποτελεσματική συμμετοχή στα κοινά και την κοινωνική δικαιοσύνη· αφ' ετέρου, έχουν θεμελιώδη σημασία για την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», από την άποψη της βιωσιμότητας, της έξυπνης δημιουργίας θέσεων εργασίας, καθώς και της εμπέδωσης της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της ΕΕ.

1.3 Η ΕΟΚΕ πιστεύει πως πρέπει να γίνει πιο κατανοητό ότι, καθώς γηράσκει ο πληθυσμός και αυξάνεται η ζήτηση για υπηρεσίες περίθαλψης λόγω των όλο και λιγότερων ατόμων της οικογένειας που μπορούν να αναλάβουν αυτή τη φροντίδα (εξαιτίας, μεταξύ άλλων, της ολοένα αυξανόμενης συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας), έχει καταστεί ακόμα πιο σημαντική η βελτίωση του σχεδιασμού και του προγραμματισμού αφ' ενός μεν των απαιτήσεων και της κατάρτισης του υγειονομικού προσωπικού, αφ' ετέρου δε των προτεραιοτήτων χορήγησης των πιστώσεων του προϋπολογισμού.

1.4 Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση της αρμοδιότητας των κρατών μελών στον τομέα, καθώς και της διακριτικής ευχέρειας που έχουν οι εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές στην παροχή τέτοιων υπηρεσιών. Εντούτοις εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι τα κράτη μέλη της ΕΕ φέρουν από κοινού αντίστοιχη μεγάλη ευθύνη. Δεδομένων, ωστόσο, των σημαντικών τομών που εισήγαγε εν προκειμένω η Συνθήκη της Λισαβόνας με το Πρωτόκολλο για τις υπηρεσίες γενικού ενδιαφέροντος, το οποίο προσαρτήθηκε στη Συνθήκη, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει γίνει μια προσπάθεια εναρμόνισης των οικείων εθνικών διατάξεων προκειμένου να απαλειφθούν οι σημερινές ανισότητες και να κατοχυρωθεί η θεμελιώδης ελευθερία καθιέρωσης (με σεβασμό τουλάχιστον προς τις κοινωνικές κανονιστικές και συμβατικές ρυθμίσεις της χώρας υποδοχής) και παροχής τέτοιων υπηρεσιών.

1.5 Δεδομένης της συμβολής του τομέα στο ενωσιακό ΑΕγχΠ, της σημασίας του για την απασχόληση, των προοπτικών που ανοίγονται για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και νέων επιχειρήσεων, καθώς και της δυνατότητας του τομέα να συνεισφέρει με ρηξικέλευθες και ποιοτικές λύσεις στην εκπλήρωση των σχετικών στόχων της Συνθήκης της Λισαβόνας, η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να προβούν στα εξής:

— να δρομολογήσουν μια ουσιαστική και ξεχωριστή ενωσιακή στρατηγική καινοτόμων και «έξυπνων» κοινωνικών και υγειονομικών υπηρεσιών, αξιοποιώντας το υπάρχον ανθρώπινο δυναμικό, μέσω της συνεχούς επιμόρφωσής του, να καθορίσουν ποιοτικές προδιαγραφές, να εξασφαλίσουν την κατάλληλη τεχνολογική υποστήριξη στον προμηθευτή και στον αποδέκτη των υπηρεσιών, να δημιουργήσουν ένα ενωσιακό πλαίσιο παροχής ολοκληρωμένων υπηρεσιών και να αναπτύξουν υποστηρικτικές πολιτικές·

— να επιδιώξουν την αποδοτικότερη χρήση των οικονομικών πόρων και του ανθρώπινου δυναμικού. Επίσης, να θέσουν ως στόχο την αποτελεσματική διαχείριση μέσω συλλογικών συμβάσεων, τη δέουσα συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα και των εθελοντών, καθώς και τη συνετή αξιολόγηση της αποδοτικότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και του κατά πόσο αυτές είναι οικονομικές·

— να εκπονήσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κοινό βασικό πλαίσιο παροχής προσωπικών υπηρεσιών με τη βοήθεια κανονιστικών και ποιοτικών προτύπων και σαφώς καθορισμένων απαιτήσεων ως προς τα προγράμματα σπουδών με σκοπό την επίτευξη της αποτελεσματικής επαγγελματικής κινητικότητας σε όλη την επικράτεια της ΕΕ.

1.6 Στο επίπεδο της ΕΕ, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι θα ήταν σκόπιμο να διατεθεί μέρος των διαρθρωτικών ταμείων τόσο για την ανάπτυξη κοινωφελών υποδομών και υγειονομικών υπηρεσιών όπου διαπιστώνονται ανεπάρκειες, όσο και για τοπικές πρωτοβουλίες απασχόλησης στον κλάδο· ιδίως, πρέπει να προβλεφθεί ειδικό κονδύλιο για τις αγροτικές περιοχές. Το ίδιο ισχύει και για τα προγράμματα «Ορίζοντας 2020» και «Πολιτισμός», καθώς και για τα προγράμματα διά βίου μάθησης με αντικείμενο τις νέες τεχνολογίες που εφαρμόζονται στην κοινωνικο-υγειονομική υποστήριξη. Συν τοις άλλοις θα πρέπει να ενθαρρυνθούν η έρευνα για τη βελτιστοποίηση των αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών, η τεκμηρίωση και η εφαρμογή παραδειγμάτων προς μίμηση.

1.7 Η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντικό να καθιερωθεί ένας εποικοδομητικός και καλά δομημένος διάλογος μεταξύ όλων των επιπέδων (τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό) στους τομείς των προσωπικών υπηρεσιών. Αυτός ο κοινωνικός διάλογος πρέπει να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο όσον αφορά τα ακόλουθα:

— συνεισφορά στην ανάλυση των οικονομικών και κοινωνικών διακυβευμάτων του κλάδου·

— εξέταση τρόπων για την ανάπτυξη του κλάδου·

— εκπόνηση σχεδίων για να καταστεί δυνατή η προς τα άνω εναρμόνιση των ρυθμίσεων που εφαρμόζονται στον κλάδο·

— καταπολέμηση της παράνομης απασχόλησης·

— βελτίωση των επαγγελματικών προτύπων και των ευκαιριών σταδιοδρομίας των εργαζομένων στον κλάδο·

— βελτίωση των συνθηκών εργασίας και των μισθών των εργαζομένων στον κλάδο·

— βελτίωση της ελκυστικότητας και της εικόνας του κλάδου·

— έλεγχο της εφαρμογής των συλλογικών συμβάσεων και των νομοθετικών ρυθμίσεων στον συγκεκριμένο κλάδο.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρέχουν συγκεκριμένη και ενεργό στήριξη για την καθιέρωση και την ανάπτυξη αυτού του κοινωνικού διαλόγου, καθώς και για την οργάνωση των εργασιών του. Σε ένα πρώτο στάδιο, η στήριξη αυτή θα μπορούσε να λάβει τη μορφή μελετών με θέμα τους συγκεκριμένους τομείς και διασκέψεων ευρωπαϊκής κλίμακας για τους κοινωνικούς εταίρους του κλάδου.

2. **Εισαγωγή**

2.1 Σκοπός της παρούσας γνωμοδότησης είναι να εντοπίσει αφ' ενός μεν τις αλλαγές στις τρέχουσες τάσεις και τις μελλοντικές εξελίξεις στους τομείς των προσωπικών κοινωνικών και υγειονομικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών εκπαίδευσης, κατάρτισης και των συναφών, αφ' ετέρου δε να επισημάνει τις συγκεκριμένες προοπτικές δημιουργίας θέσεων εργασίας στον κλάδο.

2.2 Οι κοινωνικές και υγειονομικές υπηρεσίες έχουν ως αποδέκτη το άτομο. Ο κλάδος περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών και εκτείνεται από ιδρύματα ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης έως ιδρύματα που παρέχουν υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης, συν τα θεραπευτήρια, τις κλινικές ψυχικής υγείας και τα κέντρα παιδικής μέριμνας, φροντίδας των ηλικιωμένων και των ατόμων με αναπηρία.

2.3 Επιπλέον, ο τομέας χαρακτηρίζεται από σημαντικές εισροές μετανάστευσης με προέλευση χώρες εκτός της ΕΕ. Επίσης παρατηρείται σαφής τάση απασχόλησης ατόμων σε καθεστώς αδήλωτης εργασίας με όλες τις σχετικές αρνητικές συνέπειες τόσο για το άτομο όσο και για την κοινωνία εν γένει.

2.4 Η ΕΟΚΕ προτίθεται με την παρούσα γνωμοδότηση να σταθμίσει την προστιθέμενη αξία που προσδίδει ο τομέας υπηρεσιών με αποδέκτη το άτομο στη στρατηγική «Ευρώπη 2020». Επίσης, σκοπός της γνωμοδότησης είναι ο εντοπισμός των αναγκών σε ειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό και νέες ειδικότητες με στόχους τη δημιουργία καινοτόμων κοινωνικών προοπτικών, περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας, καθώς και την ευημερία όλων των πολιτών· όλα αυτά δε μέσω της περαιτέρω ολοκλήρωσης, η οποία με τη σειρά της θα προέλθει από την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

2.5 Στην ΕΕ οι προσωπικές κοινωνικές, υγειονομικές και εκπαιδευτικές υπηρεσίες αποτελούν τον πυρήνα του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου. Οι εν λόγω αλληλεξαρτώμενες και αλληλοσυμπληρούμενες υπηρεσίες συνθέτουν το «χρυσό τρίγωνο» απαραίτητο για την ομαλή και ορθή λειτουργία της κοινωνίας.

2.6 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ιδέα του λεγόμενου «χρυσού τριγώνου» των ολοκληρωμένων υπηρεσιών που στόχο έχουν την ποιοτική επιμόρφωση, την αποτελεσματική υγειονομική περίθαλψη και την πλήρη κοινωνική ένταξη, ως μέσο για την εξασφάλιση των υψηλότερων δυνατών επιπέδων ποιότητας και στους τρεις τύπους υπηρεσιών από την άποψη της διαθεσιμότητας, της καθολικής πρόσβασης, της έμφασης στον άνθρωπο, της καθολικότητας, της συνέχειας, της υψηλής ποιότητας με σαφή έμφαση στο αποτέλεσμα, του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων, της συμμετοχής και της σύμπραξης, της ενοποιημένης διαχείρισης, των επενδύσεων σε ανθρώπινο δυναμικό και σε κοινωνικές υποδομές, της υψηλής απόδοσης των επαγγελμάτων υψηλής ειδίκευσης και των καλών συνθηκών εργασίας, με προοπτικές σταδιοδρομίας, αλληλεγγύης και κοινωνικής συνοχής.

2.7 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, ακριβώς λόγω αυτών των χαρακτηριστικών, το χρυσό τρίγωνο των επαγγελματικών προσωπικών υπηρεσιών θα πρέπει να αποτελέσει βασική προτεραιότητα στην προσπάθεια επίτευξης των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» από την άποψη της βιωσιμότητας, της οικονομικής ανάπτυξης, της δημιουργίας θέσεων εργασίας, καθώς και της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής στην ΕΕ.

2.8 Η γνωμοδότηση βασίζεται σε διάφορες πηγές πληροφόρησης που περιλαμβάνουν από γενικές μελέτες έως συγκεκριμένα επιχειρηματικά παραδείγματα. Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι οι δημογραφικές τάσεις και η ενεργός γήρανση, καθώς και οι επιπτώσεις της γήρανσης του πληθυσμού στα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης και κοινωνικής ασφάλισης αποτελούν ζητήματα τα οποία έχουν εξεταστεί σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ ([1]). Επιπλέον, η ίδια η ΕΟΚΕ ασχολείται με την κατάρτιση ενός χάρτη πορείας με αρκετές εμβληματικές πρωτοβουλίες για τα προβλήματα που συνδέονται με τη γήρανση – βάσει του 8ου προγράμματος-πλαισίου έρευνας και ανάπτυξης – και τη συμμετοχή των ηλικιωμένων στην κοινωνία ([2]).

2.9 Επιπλέον, σε αυτή τη γνωμοδότηση γίνεται αναφορά στις προσωπικές υπηρεσίες εκπαίδευσης μόνο στο μέτρο που αυτές σχετίζονται με την παροχή εξειδικευμένων και επικαιροποιημένων κοινωνικών και υγειονομικών υπηρεσιών. Η ΕΟΚΕ έχει εκπονήσει πολλές και εμπεριστατωμένες γνωμοδοτήσεις επί του θέματος ([3]), οι οποίες παρέχουν πιο λεπτομερή στοιχεία για τις υπηρεσίες διά βίου μάθησης και κατάρτισης.

3. **Χαρακτηριστικά και προοπτικές του τομέα**

3.1 Οι στατιστικές της Eurostat για την ΕΕ των 27 ([4]) το 2009 δείχνουν ότι περισσότερα από 21,5 εκατομμύρια άτομα στην ΕΕ εργάζονται στον τομέα παροχής υπηρεσιών κοινωνικής αρωγής και υγείας, καθώς και σε παρεμφερείς επιμορφωτικές υπηρεσίες. Ωστόσο, τα εν λόγω επαγγέλματα είναι περισσότερα στα παλαιά από ό,τι στα νέα κράτη μέλη, ενώ σε αυτά απασχολούνται ως επί το πλείστον γυναίκες (οι οποίες αντιπροσωπεύουν το 78 % των εργαζομένων σε αυτόν τον τομέα) και άτομα εξαιρετικά νεαρής ηλικίας (περισσότερο από 43 % είναι κάτω των 40 ετών). Η συμβολή του τομέα στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στους κλάδους της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, της κοινωνικής και κατ' οίκον φροντίδας ξεπέρασε για την περίοδο 2000-2010 τα 4 εκατ. και βρίσκεται σε απόλυτη αντίθεση με τη συντελούμενη μείωση της απασχόλησης στην ΕΕ εξαιτίας της οικονομικής κρίσης –την περίοδο 2008-2010 π.χ. καταγράφηκε συνεχής άνοδος με τη δημιουργία 770 000 νέων θέσεων εργασίας ([5]).

3.2 Όπως τονίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η υγειονομική περίθαλψη είναι ένας από τους ευρύτερους τομείς της οικονομίας, καθώς αντιπροσωπεύει περίπου το 10% του ΑΕγχΠ και απασχολεί το ένα δέκατο των εργαζομένων. Επίσης, χαρακτηρίζεται από υψηλότερο του μέσου όρου ποσοστό εργαζομένων, οι οποίοι είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ([6]). Λόγω της γήρανσης του πληθυσμού και της διογκούμενης ζήτησης υπηρεσιών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης αυξάνεται συνεχώς ο αριθμός των απασχολούμενων στον κλάδο ([7]). Το αποτέλεσμα είναι να απαιτείται περαιτέρω πανευρωπαϊκή εναρμόνιση των σχετικών ορισμών και προδιαγραφών επαγγελματικής κατάρτισης προκειμένου να είναι εφικτή η ενίσχυση τόσο της κινητικότητας των εργαζομένων, όσο και της δυναμικής του κλάδου με τη δυνατότητα παροχής ποιοτικών και αποτελεσματικών υπηρεσιών σε βάθος χρόνου σε όλη την επικράτεια της ΕΕ.

3.3 Μεταξύ των ειδικοτήτων που εντοπίστηκαν συγκαταλέγονται οι βοηθοί στον κλάδο της υγείας, οι νοσοκόμοι, οι κοινωνικοί λειτουργοί εν γένει και όσοι ασχολούνται με τους νέους, καθώς και οι ιατροί. Από πρόσφατες μελέτες ([8]) προκύπτει ότι, παρά τις χαμηλές απολαβές τους, οι εργαζόμενοι στον κλάδο της υγειονομικής περίθαλψης διατηρούν ακμαίο ηθικό στην εργασία και έχουν υψηλό αίσθημα ευθύνης Η μελέτη αποκαλύπτει επίσης ελλείψεις προσωπικού και αυξανόμενα προβλήματα πρόσληψης και διατήρησης κατάλληλου και ειδικευμένου διοικητικού προσωπικού έτοιμου να αναλάβει καθήκοντα.

3.4 Απαιτείται η χάραξη μιας ενωσιακής στρατηγικής υπό τη στρατηγική «Ευρώπη 2020» ([9]), προς όφελος της καινοτομίας στις εφαρμοζόμενες τεχνικές και στις δομές, για τη μείωση των διαφόρων ειδών κόστους και προκειμένου να τονωθεί η ποιοτική απασχόληση, διευκολύνοντας την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη· τούτο δε κυρίως σε συγκεκριμένους κλάδους της υγείας, στους οποίους παρατηρείται έλλειψη προσωπικού σε εθνικό επίπεδο, δημιουργώντας πανευρωπαϊκά δίκτυα ιατρικών κέντρων με ειδικευμένο προσωπικό στην υπηρεσία των πολιτών της ΕΕ.

([1]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: «Οι συνέπειες της γήρανσης του πληθυσμού στα συστήματα υγείας και κοινωνικής ασφάλισης» ΕΕ C 44/10, της 11.2.2011, σελ. 10. Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: «Αλληλεγγύη στον τομέα της υγείας: Μείωση των υγειονομικών ανισοτήτων στην ΕΕ» , ΕΕ C 18 της 19.1.2011, σελ. 74. Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: Ανταπόκριση στις ανάγκες των ηλικιωμένων ατόμων ΕΕ C 77/115 της 31.3.2009, σελ. 115. Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: «Κακοποίηση ηλικιωμένων» ΕΕ OJ C 44 της 16.2.2008, σελ. 109.

([2]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: «Ενεργός γήρανση/2020» ΕΕ C 229 du 31.7.2012, p. 13 «γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ Συμβολή και συμμετοχή των ηλικιωμένων ατόμων στην κοινωνία», δεν έχει δημοσιευθεί στην ΕΕ.

([3]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ανταπόκριση στις ανάγκες των ηλικιωμένων», ΕΕ C 77 du 31.3.2009, σ. 115· γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ποτέ δεν είναι αργά για μάθηση», ΕΕ C 204 du 9.8.2008, σ. 89· γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Μετανάστευση, κινητικότητα των εκπαιδευτικών», ΕΕ C 218 du 11.9.2009, σ. 85· γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Διασφάλιση της ποιότητας στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (EFP)», ΕΕ C 100 du 30.4.2009, σ. 136.

([4]) Eurostat, *Labour Force Survey*, DS-073433, 3/2010.

([5]) *Κοινή έκθεση των EPSU (Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Συνδικάτων Δημοσίων Υπηρεσιών) και ETUC* (Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Συνδικαλιστικών Οργανώσεων) στα πλαίσια της διαβούλευσης με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την «Αξιοποίηση του δυναμικού απασχόλησης των προσωπικών και οικιακών υπηρεσιών», Βρυξέλλες 18 Ιουλίου 2012.

([6]) COM(2011) 709 τελικό.

([7]) «The 2012 Ageing Report» (Έκθεση για τη δημογραφική γήρανση 2012), σειρά. *The European Economy* 2011/4, Γενική Διεύθυνση Οικονομικών και Χρηματοδοτικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

([8]) Έκθεση της EPSU (Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Ενώσεων Δημόσιων Υπηρεσιών) με θέμα τις απολαβές στον κλάδο της περίθαλψης σε σχέση με τα γενικότερα επίπεδα απολαβών και τις μισθολογικές διαφορές μεταξύ των δύο φύλων στα επιμέρους κράτη μέλη της ΕΕ, από τον κ. J. Pillinger, Φεβρουάριος 2010.

([9]) COM(2010) 2020 με τις πρωτοβουλίες προτεραιότητας όπως την Ένωση Καινοτομίας και το Ψηφιακό Θεματολόγιο για την Ευρώπη.

3.5 Τα μισθολογικά επίπεδα σε αυτόν τον τομέα βρίσκονται κάτω από τον εθνικό μέσο όρο για συγκρίσιμες θέσεις εργασίας. Οι εργαζόμενες γυναίκες, οι οποίες αποτελούν τη συντριπτική πλειονότητα των απασχολούμενων και είναι συχνά μετανάστριες, δεν αμείβονται επαρκώς ([10]) και εργάζονται με επισφαλείς συμβάσεις, ακόμα και αν είναι ειδικευμένες, σύμφωνα με μια έρευνα των συνδικάτων στους ακόλουθους υποτομείς ([11]): ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, παιδική μέριμνα, φροντίδα ηλικιωμένων, φροντίδα άλλων εξαρτώμενων ατόμων.

3.6 Επιπλέον, ο κλάδος έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που τον διαφοροποιούν από άλλους ([12]):

— Ο εβδομαδιαίος χρόνος εργασίας είναι κατά μέσο όρο βραχύτερος από άλλους κλάδους της οικονομίας, ενώ οι βάρδιες, η νυχτερινές εφημερίες, η μερική απασχόληση και οι προσωρινές συμβάσεις είναι πιο συχνές σε σύγκριση με το σύνολο της οικονομίας.

— Παρατηρείται αύξηση της ζήτησης για μια ενοποιημένη υπηρεσία που να συνδυάζει όλες τις πτυχές και τις δεξιότητες στον κλάδο της υγειονομικής περίθαλψης με τις ιδιαιτερότητες της κοινωνικής φροντίδας.

— Είναι σημαντική η συνεχής γλωσσική και εν γένει επαγγελματική επιμόρφωση για να υπάρχει η δυνατότητα χρήσης ηλεκτρονικών μέσων τηλε-ιατρικής και τηλε-διάγνωσης.

— Απαιτούνται αναβαθμισμένες και καλύτερα συντονισμένες υποδομές για τις τρεις υπό εξέταση κατηγορίες υπηρεσιών, προσιτές για όλους με τη βοήθεια των κατάλληλων μέσων (καθώς και κατά τόπους δομές αναφοράς).

3.7 Εξάλλου, όπως επισημαίνεται σχετικά με τις προσωπικές υπηρεσίες, στο πλαίσιο του κοινωνικού διαλόγου με τους κοινωνικούς εταίρους και την κοινωνία των πολιτών πρέπει να λαμβάνονται υπόψη «τα ειδικά χαρακτηριστικά των μικρών επιχειρηματιών, οι οποίοι παρέχουν υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος, κοινωνικές και μη-κερδοσκοπικές υπηρεσίες, των οποίων ο μοναδικός χαρακτήρας και συμβολή στο γενικό συμφέρον πρέπει να λαμβάνονται περισσότερο υπόψη» ([13]).

3.8 Η κατάσταση είναι ιδιαίτερα ανησυχητική στις αγροτικές περιοχές, όπου η έλλειψη κοινωνικών, ιατρικών και εκπαιδευτικών υποδομών οδηγεί συχνά το ειδικευμένο εργατικό δυναμικό στη μετανάστευση, η οποία έχει επιπτώσεις στην εγκατάσταση των επιχειρήσεων και την ανάπτυξη των εν λόγω περιοχών. Συνεπώς, θα πρέπει να εξασφαλιστεί πιο ισορροπημένη περιφερειακή ανάπτυξη και να προωθηθεί μεγαλύτερη τοπική συνοχή, ιδίως όσον αφορά τις υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας, υγειονομικής περίθαλψης και εκπαίδευσης για τα παιδιά και τα βρέφη ([14]).

3.9 Προκειμένου για την καλύτερη ένταξη των αλλοδαπών εργαζομένων πρέπει να ληφθούν χρηματοδοτικά και οργανωτικά μέτρα υποστήριξης όπως μαθήματα γλώσσας, αναβάθμιση της εικόνας των καθηκόντων τους, μέτρα για τη φιλοξενία και τη στέγαση, προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης στις μεθόδους φροντίδας, με την προοπτική της μεταγενέστερης επιστροφής των εκπαιδευόμενων στις χώρες προέλευσής τους, για να αποφευχθεί το φαινόμενο της «διαρροής εγκεφάλων» στον τομέα της υγείας ([15]).

3.10 Οι επενδυτικές δαπάνες στον τομέα είναι ως εκ τούτου αρκετά υψηλές και επίμαχες από άποψη βιωσιμότητας, αφού η χρηματοπιστωτική κρίση κατέδειξε την ανάγκη βελτίωσης της σχέσης κόστους-αποδοτικότητας των κοινωνικών και των υγειονομικών υπηρεσιών, τα δε κράτη μέλη δέχονται πιέσεις για να επιτύχουν τη σωστή ισορροπία μεταξύ της παροχής υγειονομικών υπηρεσιών για όλους και της τήρησης των δημοσιονομικών περιορισμών. Ωστόσο, συνεκτιμώντας τα αποτελέσματα που έχουν ήδη επιτευχθεί, συνάγεται με ευκολία ότι οι επενδύσεις σε αυτούς τους κλάδους υπηρεσιών είναι ιδιαίτερα παραγωγικές και κερδοφόρες· το εργατικό δυναμικό χαίρει καλύτερης υγείας, είναι αρτιότερα ενσωματωμένο και καταρτισμένο, πιο σταθερό και με περισσότερα κίνητρα.

3.11 Επιπλέον, η Συνθήκη της Λισαβόνας εισήγαγε σημαντικές καινοτομίες από αυτή την άποψη, με το Πρωτόκολλο σχετικά με τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος (ΥΓΣ) το οποίο προσαρτήθηκε στη Συνθήκη, «στον βαθμό που καλύπτει το σύνολο των ΥΓΣ και εισάγει, για πρώτη φορά σε μια Συνθήκη, την έννοια των *υπηρεσιών γενικού συμφέροντος μη οικονομικού χαρακτήρα* (ΥΓΜΟΣ), σε αντίθεση προς τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος» ([16]). Αναντίρρητα, οι προσωπικές υπηρεσίες έχουν οικονομικό και μη χαρακτήρα. Η μεν πτυχή του γενικού οικονομικού συμφέροντος συνδέεται με τη σημασία τους στην εύρυθμη λειτουργία όλων των τομέων της βιομηχανίας, της μεταποίησης και των εν γένει υπηρεσιών, ο δε μη οικονομικός χαρακτήρας αφορά τη βαρύτητά τους στην ενσωμάτωση όλων των ατόμων, αλλά και στην κοινωνική συνοχή.

3.12 Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι το πρωτόκολλο δεν αποτελεί μια απλή ερμηνευτική δήλωση των συνθηκών και των κοινών αξιών της Ένωσης σχετικά με τις ΥΓΣ αλλά συνιστά έναν οδηγό χρήσης για την ΕΕ και τα κράτη μέλη. Θέτει αποφασιστικά τον χρήστη, την ικανοποίηση των αναγκών του, τις προτιμήσεις του και τα δικαιώματά του στο επίκεντρο των διατάξεων και υποστηρίζει ορισμένες κοινές παραμέτρους όπως το υψηλό επίπεδο ποιότητας, ασφάλειας, το χαμηλό κόστος, η ίση μεταχείριση και η προώθηση της καθολικής πρόσβασης ([17]).

([10]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: «Διαφορές στις αμοιβές των δύο φύλων», ΕΕ C 211 της 19.8.2008, σ. 54.; Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: «Ισότητα των δύο φύλων/2006-2010», ΕΕ C 318 της 23.12.2006, σ. 173. «Χάρτης για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στις συνδικαλιστικές οργανώσεις» διάσκεψη της ΕΣΣ στη Σεβίλλη, 23.5.2007 και το «Εγχειρίδιο για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στις πολιτικές απασχόλησης» της Επιτροπής, Ιούλιος 2007.

([11]) Έκθεση της EPSU (Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Ενώσεων Δημόσιων Υπηρεσιών) με θέμα τις απολαβές στον κλάδο της περίθαλψης σε σχέση με τα γενικότερα επίπεδα απολαβών και τις μισθολογικές διαφορές μεταξύ των δύο φύλων στα επιμέρους κράτη μέλη της ΕΕ, από τον κ. J. Pillinger, Φεβρουάριος 2010.

([12]) Τράπεζα δεδομένων AMECO – Employment in Europe – EU KLEMS Accounts [Capital (K), Labour (L), Energy (E), Material (M) and Service inputs (S)] (τριμηνιαία επιθεώρηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής).

([13]) «Preparation of Implementation of the Directive on Services in the Internal Market» (Προετοιμασία για την εφαρμογής της οδηγίας για τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά), 2010.

([14]) COM(2011) 66 τελικό.

([15]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Οικογενειακή πολιτική και δημογραφική αλλαγή», ΕΕ C 218 du 23.7.2011 σελ 7· γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: «Εκσυγχρονισμός των συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης», ΕΕ C 181 du 21.6.2012, σ. 143–149.

([16]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: «Υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος: πώς κατανέμονται οι αρμοδιότητες μεταξύ ΕΕ και κρατών μελών;», ΕΕ C 128, 18.5.2010, σ. 65-68.

([17]) Βλ. υποσημείωση 16.

3.13 Επομένως, πρέπει πρωτίστως να διασφαλιστεί η πανευρωπαϊκή διάσταση του τομέα μέσα σε εναρμονισμένα ενωσιακά πλαίσια και με την υποστήριξη μιας ενωσιακής στρατηγικής δομικών δράσεων, μολονότι η ΕΟΚΕ έχει υπογραμμίσει τον ουσιώδη ρόλο και την «ευρεία διακριτική ευχέρεια των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών όταν παρέχουν, αναθέτουν και οργανώνουν υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος όσο το δυνατόν εγγύτερα στις ανάγκες των χρηστών» ([18]).

4. **Προς μια στρατηγική καινοτόμων και «έξυπνων» υγειονομικών και κοινωνικών υπηρεσιών**

4.1 Η δρομολόγηση μιας ενωσιακής στρατηγικής είναι, κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, ζήτημα θεμελιώδους σημασίας για την πρόγνωση και την αντιμετώπιση των σημερινών μετασχηματισμών τόσο των κοινωνιών ανά την ΕΕ όσο και των οικονομικών και κοινωνικών μοντέλων τους· προϋποτίθεται λοιπόν να εντοπιστούν οι βασικές προτεραιότητες του κλάδου των προσωπικών κοινωνικών, υγειονομικών και εκπαιδευτικών υπηρεσιών ως προς τα εξής:

— επιμόρφωση και ενημέρωση του ανθρώπινου δυναμικού·

— κατάλληλες τεχνολογίες·

— ενωσιακό πλαίσιο παροχής ολοκληρωμένων υπηρεσιών·

— ευνοϊκότερες συνθήκες κινητικότητας και ανταλλαγών·

— αποδοχή των ευρωπαϊκών αρχών ποιότητας·

— πλήρης αναγνώριση των τίτλων σπουδών·

— έρευνα με γνώμονα τη βελτιστοποίηση των αποτελεσμάτων των υπηρεσιών·

— τεκμηρίωση και εφαρμογή παραδειγμάτων προς μίμηση·

— πολιτικές υποστήριξης, δομές και υποδομές.

4.2 Το ανθρώπινο δυναμικό αποτελεί τον πρώτο πυλώνα του κλάδου των προσωπικών υπηρεσιών όπως φανερώνουν και τα σχετικά προβλεπόμενα κονδύλια της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Σκοπός είναι να παραμένουν οι πολίτες δραστήριοι κοινωνικά ενταγμένοι και υγιείς για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, προς όφελος της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας. Ο τομέας είναι μεταξύ των πρώτων που περιλαμβάνονται στην «Πρωτοβουλία για τις πρωτοπόρες αγορές στην Ευρώπη» και συνάμα αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της εμβληματικής πρωτοβουλίας «Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας».

4.2.1 Δεδομένης της συνάφειας του φαινομένου, η ενωσιακή στρατηγική για το ανθρώπινο δυναμικό πρέπει να χαραχθεί με γνώμονα τα ακόλουθα:

— συστήματα επεξεργασίας δεδομένων για τα απαιτούμενα επαγγελματικά προσόντα και τις ευκαιρίες απασχόλησης·

— μέτρα για την ενίσχυση και ενσωμάτωση της απόκτησης δεξιοτήτων·

— διεθνή αναγνώριση των τυπικών προσόντων των διπλωμάτων για τη διευκόλυνση της κινητικότητας·

— αποτελεσματικά προγράμματα επαγγελματικού προσανατολισμού και γλωσσικής –κυρίως– επικοινωνίας·

— επιμόρφωση / απόκτηση βασικών γνώσεων πληροφορικής·

— προγράμματα επιμόρφωσης και εξοικείωσης με τις νέες τεχνολογίες και θεραπευτικές μεθόδους·

— μηχανισμούς σταθεροποίησης στον τομέα, ελκυστικές συνθήκες εργασίας και προοπτικές σταδιοδρομίας, καθώς και καλύτερη ισορροπία μεταξύ των δύο φύλων·

— βελτίωση της εικόνας των διαφόρων ειδικοτήτων του συγκεκριμένου κλάδου·

— συμφωνία ως προς το κανονιστικό πλαίσιο των προτύπων ποιότητας και καλά προσδιορισμένες απαιτήσεις του εκάστοτε προγράμματος σπουδών·

— καθιέρωση υπηρεσιών υποστήριξης, όπως η προσωρινή αντικατάσταση, η επιμόρφωση και η παροχή συμβουλών για να εξασφαλιστεί η ποιότητα της περίθαλψης και για τη διευκόλυνση του έργου των επιφορτισμένων με την περίθαλψη·

— χρήση της πολύτιμης προσφοράς των εθελοντών που είναι σε θέση να έχουν σημαντική συμβολή από την άποψη της ποιότητας, της στοργικότητας και των ανιδιοτελών διαπροσωπικών σχέσεων που είναι απολύτως αναγκαίες για την πνευματική και σωματική ευεξία των επικουρούμενων ατόμων.

Αυτές οι παρεμβάσεις ενωσιακής εμβέλειας πρέπει να συνοδεύονται από μέτρα συνεχούς εποπτείας βασισμένα σε αυστηρές επιστημονικές αξιολογήσεις.

4.3 Η **χρήση της κατάλληλης τεχνολογίας** στον τομέα είτε στην υπηρεσία του παρόχου είτε του αποδέκτη των υπηρεσιών αποτελεί τον **δεύτερο πυλώνα** αυτής της στρατηγικής. Η εφαρμογή της καινοτομίας στις προσωπικές κοινωνικές και υγειονομικές υπηρεσίες μπορεί να διευκολύνει την επίτευξη του στόχου της αειφορίας ενόψει των συντελούμενων αλλαγών και της ολοκληρωμένης ανάπτυξης.

4.3.1 Οι τεχνολογίες επικοινωνίας και ενημέρωσης πρέπει να χρησιμοποιηθούν για να διευκολύνουν την αυτάρκεια, να τονώσουν το αίσθημα της υπευθυνότητας, την ατομική υγιεινή, καθώς και τον συντονισμό μεταξύ υγειονομικών και κοινωνικών υπηρεσιών, για την ανάπτυξη ολοένα και πιο ενοποιημένων υπηρεσιών που θέτουν τον άνθρωπο στο επίκεντρο μιας ολοκληρωμένης αλυσίδας υπεύθυνων υπηρεσιών.

([18]) Βλ. υποσημείωση 16.

4.3.2 Οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες στον τομέα της υγείας, ο πληροφορικός γραμματισμός και η τηλεϊατρική αποτελούν βασικό πυλώνα της προσπάθειας για καινοτομία στους τομείς των υπηρεσιών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και αποκατάστασης, καθότι δίνουν τη δυνατότητα στους πολίτες να μεταφέρουν, οπουδήποτε και αν βρίσκονται, το ιατρικό ιστορικό τους επωφελούμενοι έτσι μιας όσο το δυνατόν πιο εξατομικευμένης ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης ([19]).

4.3.3 Για να είναι αποτελεσματικά, τα συστήματα προσωπικών υπηρεσιών έχουν ανάγκη από μια προηγμένη τεχνολογική πλατφόρμα για την ανταλλαγή πρακτικών εγνωσμένης αξίας μεταξύ χρηστών και παρόχων μακροχρόνιας μέριμνας, την ανταλλαγή κατευθυντήριων γραμμών για τον προσανατολισμό της λήψης αποφάσεων και την εποπτεία της ποιότητας σε τοπικό επίπεδο· συν τοις άλλοις, απαιτείται καλύτερη χρήση των διαδικασιών προγραμματισμού της φροντίδας με σκοπό τη βελτίωση των συστημάτων επιμερισμού του κόστους των κοινωνικών, υγειονομικών και παραϊατρικών υπηρεσιών ([20]).

4.3.4 Πρέπει να είναι δυνατή η εκμετάλλευση στο έπακρο των τεχνολογιών του τομέα των πληροφοριών που εφαρμόζονται στις προσωπικές υγειονομικές, κοινωνικές και εκπαιδευτικές υπηρεσίες μέσω της έρευνας και της ανάπτυξης εθνικής και ενωσιακής εμβέλειας· τούτο δε με σκοπό την αξιοποίηση των νέων επαγγελματικών ειδικοτήτων, οι οποίες θα είναι προσαρμοσμένες στις διάφορες ανάγκες των παιδιών, των ΑμεΑ, των ηλικιωμένων και των ατόμων που πάσχουν από σωματικές ή ψυχικές ασθένειες.

4.4 **Τρίτος πυλώνας**: Πρέπει να εξεταστεί πολύ προσεκτικά το ενδεχόμενο δημιουργίας ενός **ενωσιακού πλαισίου παροχής ολοκληρωμένων υπηρεσιών**, προκειμένου να απαλειφθούν οι σημερινές ανισότητες και να κατοχυρωθεί η θεμελιώδης ελευθερία καθιέρωσης (με σεβασμό τουλάχιστον προς τις κοινωνικές κανονιστικές και συμβατικές ρυθμίσεις της χώρας υποδοχής) και παροχής τέτοιων υπηρεσιών (ιδίως στον εν λόγω κλάδο)· το πλαίσιο αυτό θα έχει ξεχωριστή σημασία καθότι θα εγγυάται την απρόσκοπτη παροχή υπηρεσιών). Τούτο μπορεί να καταστεί εφικτό μέσω της αμοιβαίας αναγνώρισής τους, της διοικητικής συνεργασίας και, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο, της εναρμόνισης προκειμένου να διασφαλιστεί η προσφορά υπηρεσιών σε πνεύμα υπευθυνότητας και με επίκεντρο τον άνθρωπο σε όλη την επικράτεια της ΕΕ. Για την υλοποίηση αυτού του στόχου, πρέπει η ΕΕ και τα κράτη μέλη της να αντεπεξέλθουν από κοινού στις σχετικές υποχρεώσεις τους.

4.4.1 Τίθεται η πρόκληση μετατροπής της ευρωπαϊκής οικονομίας σε μια καινοτόμο και σύγχρονη οικονομία, η οποία, βασιζόμενη τόσο στην πραγμάτωση της «τέταρτης ελευθερίας» (ελεύθερη παροχή υπηρεσιών), όσο και στην ανάπτυξη της «πέμπτης ελευθερίας», δηλαδή της πλήρους και ελεύθερης κυκλοφορίας της γνώσης, θα επιτρέψει στην ΕΕ να αξιοποιήσει το δημιουργικό δυναμικό της. Υπό αυτό το πρίσμα, πρέπει να παρακολουθούνται εκ του σύνεγγυς τα αποτελέσματα από την εφαρμογή καινοτόμων λύσεων στον τομέα των υγειονομικών και των κοινωνικών υπηρεσιών βάσει ενός ενωσιακής εμβέλειας συστήματος αξιολόγησης που θα δημιουργηθεί επί τούτου.

4.4.2 Στόχος είναι να διαμορφωθεί ένα αλληλέγγυο ενωσιακό πλαίσιο παροχής υπηρεσιών, μέσω του οποίου θα κατοχυρώνεται η πρόσβαση σε προσωπικές κοινωνικές, υγειονομικές και εκπαιδευτικές υπηρεσίες σε όλη την επικράτεια της ΕΕ. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί, μεταξύ άλλων, μέσω της εφαρμογής ενός «εθελοντικού ευρωπαϊκού ποιοτικού πλαισίου σε διάφορα κράτη μέλη και σε διάφορους τομείς» ([21]), με τη συμμετοχή των χρηστών στον ορισμό και την αξιολόγηση της ποιότητας.

4.4.3 Ένα σύστημα ολοκληρωμένων υπηρεσιών προϋποθέτει, εκτός των εναρμονισμένων προδιαγραφών ποιότητας, την αμοιβαία αναγνώριση των προσόντων των φορέων των υπηρεσιών, τον ποιοτικό έλεγχο των υπηρεσιών, καθώς και την προαγωγή του κοινωνικού διαλόγου σε διάφορα επίπεδα και πάντως πλησίον των πολιτών· στον διάλογο αυτό θα πρέπει να συμμετέχουν όλοι οι άμεσα ενδιαφερόμενοι για την ενίσχυση της συνεργασίας.

4.5 Οι ***πολιτικές υποστήριξης, δομών και υποδομών*** συνθέτουν τον **τέταρτο πυλώνα** στον οποίο θα πρέπει να στηρίζεται η ενωσιακή στρατηγική με αντικείμενο τον τομέα των προσωπικών υπηρεσιών.

4.5.1 Πέραν των υπαγόμενων στη στρατηγική «Ευρώπη 2020» δράσεων, απαραίτητο στοιχείο αυτού του πυλώνα είναι η στοχευμένη ενεργοποίηση των ενωσιακών προγραμμάτων και διαρθρωτικών παρεμβάσεων, ιδίως σε ό,τι αφορά το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης, καθώς και τα ενωσιακά προγράμματα «Πολιτισμός» και «Ορίζοντας 2014/2020».

4.5.2 Συν τοις άλλοις, πρέπει να ληφθούν μέτρα σε επίπεδο ΕΕ για τη διαμόρφωση ενός πλαισίου που θα ρυθμίζει και θα ενθαρρύνει τις υψηλές επιδόσεις ως προς τα επαγγελματικά προσόντα, την ποιότητα των υπηρεσιών, τη σχετική τεκμηρίωση, την ανταλλαγή θετικών πρακτικών, τα ενιαία συστήματα εποπτείας της ποιότητας, του βαθμού ικανοποίησης των πελατών και της σχέσης κόστους-αξίας των υπηρεσιών. Όλα αυτά θα αφορούν τόσο τον επαγγελματισμό, τις συνθήκες εργασίες και τις προοπτικές σταδιοδρομίας του παρόχου των υπηρεσιών, τους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς και τους φορείς της κοινωνικής οικονομίας που δραστηριοποιούνται στον τομέα, τους αποδέκτες των υπηρεσιών, τις οικογένειές τους, την κοινωνική οικονομία.

4.5.2.1 Εν προκειμένω, η εθελοντική προσφορά καλύπτει σημαντικό τμήμα των παρεχόμενων υπηρεσιών και θα πρέπει να υποστηριχθεί και να προαχθεί με διάφορα κίνητρα επιδιώκοντας μια ποιοτική συμβολή, ιδίως ως προς την «ανθρώπινη», την κοινωνική και τη συναισθηματική πλευρά αυτών των υπηρεσιών· ιδιαίτερη προσοχή αξίζει να επιδειχθεί σε μέτρα ευρωπαϊκής εμβέλειας για την υποστήριξη της ανταλλαγής εμπειριών σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές που χαρακτηρίζουν την εθελοντική προσφορά εξατομικευμένων υπηρεσιών.

4.5.3 Πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η χρησιμότητα των επενδύσεων και συγκεκριμένα η ανάγκη διαφοροποίησης της οικονομικής κάλυψης (φόροι, διάφορες μορφές εισφορών κοινωνικής πρόνοιας, ασφάλειες, αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών, συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα), συνεκτιμώντας ότι η πλειονότητα του πληθυσμού δεν μπορεί να επωμιστεί το κόστος μιας μακροχρόνιας ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

4.5.4 Σε επίπεδο ΕΕ, η ΕΟΚΕ θα ήταν σκόπιμο να διατεθεί ένα τμήμα των Διαρθρωτικών Ταμείων στην ανάπτυξη των κοινωνικών υποδομών και των υποστηρικτικών υπηρεσιών υγείας (όπου εντοπίζονται ελλείψεις), καθώς και στις τοπικές πρωτοβουλίες για την απασχόληση στον κλάδο. Ιδίως δε, θα πρέπει να εξασφαλιστεί μια γραμμή χρηματοδότησης για τις αγροτικές και άλλες μειονεκτούσες περιοχές, μέσω του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης και της πρωτοβουλίας Leader.

([19]) Διάσκεψη eHealth 2012, στην Κοπεγχάγη.

([20]) «Help Wanted? Providing and Paying for Long-Term Care», έκθεση του ΟΟΣΑ, 2011.

([21]) COM(2011) 900 τελικό.

4.5.5 Επίσης πρέπει να αναθεωρηθούν σε επίπεδο ΕΕ τα μέτρα υπέρ των οικογενειακών πολιτικών, και της κατοχύρωσης πιο ελαστικών συμβάσεων απασχόλησης για όσους παρέχουν υπηρεσίες οικογενειακής.

5. **Τελικές παρατηρήσεις**

5.1 Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι «σε τομείς όπως η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, η παιδική μέριμνα ή η μέριμνα για τους ηλικιωμένους, η συνδρομή στα άτομα με αναπηρία ή η κοινωνική στέγαση, οι υπηρεσίες αυτές παρέχουν ένα ουσιαστικό δίχτυ ασφαλείας για τους πολίτες και συμβάλλουν στην προαγωγή της κοινωνικής συνοχής» ([22]).

5.2 Οι προσωπικές κοινωνικές, υγειονομικές και εκπαιδευτικές υπηρεσίες παρουσιάζουν γενικό –οικονομικό και μη– ενδιαφέρον και διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εύρυθμη λειτουργία της ευρωπαϊκής κοινωνίας, συμβάλλοντας στην κοινωνική προστασία και ένταξη, καθώς και στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Ταυτόχρονα, η ζήτηση για τέτοιες υπηρεσίες αυξάνεται, ενώ η δυνατότητα χρηματοδότησής τους περιορίζεται όλο και περισσότερο, ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης και, μακροπρόθεσμα, της γήρανσης του πληθυσμού.

5.3 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει με έμφαση τους στόχους της Συνθήκης της Λισαβόνας ως προς την εκπαίδευση, την κοινωνική πρόνοια και την υγεία· οι στόχοι αυτοί αντανακλούν τη συλλογική κοινωνική συνείδηση και την επιθυμία να αναβαθμιστεί το βιοτικό επίπεδο των πολιτών σε συνάρτηση με τις οικονομικές δυνατότητες όλων των κρατών μελών.

5.4 Επομένως, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, υπό τις παρούσες συνθήκες, η περαιτέρω ανάπτυξη σε αυτούς τους τομείς προϋποθέτει τα εξής:

— να δρομολογηθεί μια ουσιαστική και ξεχωριστή ενωσιακή στρατηγική καινοτόμων και «έξυπνων» κοινωνικών, υγειονομικών και συναφών εκπαιδευτικών υπηρεσιών, αξιοποιώντας το υπάρχον ανθρώπινο δυναμικό, εξασφαλίζοντας την κατάλληλη τεχνολογική υποστήριξη στον προμηθευτή και στον αποδέκτη των υπηρεσιών, δημιουργώντας ένα *ενωσιακό πλαίσιο παροχής ολοκληρωμένων υπηρεσιών* και αναπτύσσοντας πολιτικές υποστήριξης των δομών και των υποδομών με τη βοήθεια του κοινωνικού διαλόγου και του διαλόγου με την κοινωνία πολιτών σε διάφορα επίπεδα·

— να επιδιωχθεί η αποδοτικότερη χρήση των οικονομικών πόρων, του ανθρώπινου δυναμικού και των υφιστάμενων υποδομών, εφαρμόζοντας τα πρότυπα ποιότητας και αξιολόγησης των επιδόσεων, με συγκεκριμένες δράσεις για την αύξηση και ενσωμάτωση της απόκτησης δεξιοτήτων. Επίσης, να τεθεί ως στόχος η αύξηση της ανταγωνιστικότητας μέσω συλλογικών συμβάσεων, η περαιτέρω συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα, της κοινωνικής οικονομίας και των εθελοντών, η προώθηση νέων μορφών συμπράξεων των διαφόρων τομέων και να γίνει συνετή αξιολόγηση της αποδοτικότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και του κατά πόσο αυτές είναι οικονομικές.

Βρυξέλλες, 13 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

([22]) COM(2011) 900 τελικό.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η αρχή της εταιρικής σχέσης στην εφαρμογή των Ταμείων του κοινού στρατηγικού πλαισίου — Στοιχεία για έναν ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας σχετικά με την εταιρική σχέση»

SWD(2012) 106 final (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2013/C 44/04)

Εισηγητής: **ο κ. PLOSCEANU**

Στις 24 Μαΐου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

Η αρχή της εταιρικής σχέσης στην εφαρμογή των Ταμείων του κοινού στρατηγικού πλαισίου — Στοιχεία για έναν ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας σχετικά με την εταιρική σχέση

SWD(2012) 106 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 21 Νοεμβρίου 2012.

Κατά την 485η σύνοδο ολομέλειας, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 158 ψήφους υπέρ και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η ΕΟΚΕ πιστεύει σαφώς ότι μία γνήσια εταιρική σχέση η οποία προβλέπει τη συμμετοχή όλων των εταίρων και των ενδιαφερόμενων φορέων της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών ([1]) στην προετοιμασία, στην εκτέλεση και στην εκ των υστέρων αξιολόγηση των προγραμμάτων και έργων της πολιτικής της ΕΕ για τη συνοχή, συμβάλλει άμεσα στη βελτίωση της ποιότητας των εν λόγω προγραμμάτων και έργων και στην αποτελεσματική εφαρμογή τους. Η αρχή της εταιρικής σχέσης αποτελεί ένα εύγλωττο παράδειγμα του πώς η χρηστή διακυβέρνηση μπορεί να εφαρμοστεί και σε άλλες πολιτικές της ΕΕ, συμβάλλοντας, με τον τρόπο αυτό, στην αποτελεσματική εφαρμογή της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

1.2 Έχοντας ήδη ζητήσει τη θέσπιση ενός «κώδικα ορθής πρακτικής», η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ένθερμα την πρωτοβουλία της Επιτροπής και συμφωνεί, σε μεγάλο βαθμό, με τις προτεινόμενες συστάσεις της. Η ΕΟΚΕ εκφράζει μεν την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (ΕΚ) και η Επιτροπή των Περιφερειών (ΕτΠ) υποστηρίζουν τον υπό εξέταση κώδικα, υπενθυμίζει, όμως, ότι θα πρέπει να διασφαλιστεί η ισότιμη πρόσβαση στην εταιρική σχέση όλων των φορέων του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα.

1.3 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκφράζει την μεγάλη απογοήτευσή της που το Συμβούλιο διέγραψε, στην παρούσα φάση, τον προτεινόμενο ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας σχετικά με την εταιρική σχέση (ΕΚΔΕΣ) από την πρόταση της Επιτροπής. Η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση στην ΕΤΠ να αναλάβουν από κοινού δράση με σκοπό την προάσπιση του εν λόγω κώδικα δεοντολογίας.

1.4 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τον έντονο προβληματισμό της για την αυξανόμενη ανησυχία στους κόλπους της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών όσον αφορά την εφαρμογή της αρχής της εταιρικής σχέσης. Εκθέσεις που έχουν καταρτιστεί σε ορισμένα κράτη μέλη καταδεικνύουν ότι παρατηρείται σήμερα μία τάση αποδυνάμωσης της αρχής της εταιρικής σχέσης και μείωση της συμμετοχής σε αυτήν της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών. Ένα άλλο ζήτημα που γεννά σημαντική ανησυχία είναι η διαγραφή του κώδικα δεοντολογίας από τις προτάσεις της Επιτροπής. Στην τρέχουσα περίοδο κρίσης, είναι απαραίτητο τόσο οι κοινωνικοί εταίροι όσο και οι άλλες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών να αναλάβουν ακόμη μεγαλύτερη δέσμευση ως προς το θέμα αυτό.

1.5 Μολονότι το υπό εξέταση έγγραφο δεν είναι, στο παρόν στάδιο, παρά ένα απλό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών (ΕΕΥ) της Επιτροπής, κοινοποιείται την κατάλληλη χρονική στιγμή, καθώς σε πολλά κράτη μέλη και περιφέρειες ο προγραμματισμός των Διαρθρωτικών Ταμείων για την περίοδο 2014-20 έχει ήδη αρχίσει. Συνεπώς, θα ήταν σκόπιμο το εν λόγω έγγραφο να διανεμηθεί ευρέως από την Επιτροπή, προκειμένου να μπορέσει να χρησιμοποιηθεί από τους αντίστοιχους εταίρους. Η ΕΟΚΕ καλεί τα μέλη της να ενθαρρύνουν δυναμικά τις οργανώσεις τους να συμμετάσχουν ενεργά σε έργα και προγράμματα της πολιτικής συνοχής της ΕΕ, κάνοντας χρήση του κώδικα δεοντολογίας.

1.6 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει ιδιαίτερα ότι τα επιχειρησιακά προγράμματα θα πρέπει να προωθούν δράσεις και μέτρα που είναι φιλικά προς την εταιρική σχέση. Η ισότιμη μεταχείριση και η πολυφωνία στις εταιρικές σχέσεις, οι στοχευμένες εταιρικές σχέσεις στην περίπτωση στοχευμένων προγραμμάτων και η ενίσχυση της ανάπτυξης ικανοτήτων θα πρέπει να αποτελούν κύριες κατευθυντήριες γραμμές.

1.7 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι επιτροπές παρακολούθησης θα πρέπει να συμπληρώνονται με άλλα μέσα εταιρικής σχέσης. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η διατύπωση «να συνεργάζονται με τους εταίρους» που περιλαμβάνουν οι τροπολογίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για το άρθρο 5 του ΚΚΔ θα πρέπει να αντικατασταθεί με τη διατύπωση «να προβλέπουν τη συμμετοχή των εταίρων».

([1]) Η ΕΟΚΕ ορίζει την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών ως εξής: «Οργανωμένη κοινωνία των πολιτών είναι το τμήμα εκείνο της κοινωνίας των πολιτών που εκφράζεται μέσω οργανώσεων που αποτελούν τα δομικά στοιχεία της κοινωνίας. Με άλλα λόγια, η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών περιλαμβάνει όλες τις μη κυβερνητικές οργανώσεις ιδιωτικής πρωτοβουλίας και τα μέλη τους, τα οποία συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση των δημοσίων υποθέσεων, με βάση τα θέματα που τους απασχολούν και τις ειδικές γνώσεις, τις ικανότητες και τα πεδία δράσης τους. Ο ορισμός αυτός καλύπτει όχι μόνον τις μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), αλλά και ένα ευρύ φάσμα άλλων οργανώσεων: συνομοσπονδίες εργοδοτών, συνδικαλιστικές οργανώσεις και ενώσεις που έχουν συσταθεί για την προώθηση ορισμένων θεμάτων γενικού ενδιαφέροντος».

1.8 Η ΕΟΚΕ προτείνει την καθιέρωση ενός «**ελέγχου των εταιρικών σχέσεων**» τη διαχείριση του οποίου να έχουν οι ίδιοι οι εταίροι. Ένα τέτοιο ευρωπαϊκό σύστημα παρακολούθησης, θα πρέπει να βασίζεται σε έναν απλό κατάλογο σημείων προς έλεγχο και σε αξιολογήσεις από ομότιμους, να θεσπιστεί δε από την Επιτροπή σε συνεργασία με τις ευρωπαϊκές οργανώσεις των ενδιαφερόμενων μερών. Η ΕΟΚΕ είναι πολύ πρόθυμη να συμμετάσχει ενεργά σε αυτή τη διαδικασία.

1.9 Η ορθή εφαρμογή της αρχής της εταιρικής σχέσης, όπως αυτή ορίζεται στον κώδικα δεοντολογίας, θα πρέπει να αποτελεί προϋπόθεση για την υπογραφή εκ μέρους της Επιτροπής της εκάστοτε σύμβασης εταιρικής σχέσης με τα διάφορα κράτη μέλη. Για τον λόγο αυτό, θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο οι πόροι που συνδέονται με τα επιχειρησιακά προγράμματα να είναι πλήρως εξασφαλισμένοι, ώστε το γεγονός αυτό να λειτουργεί ως κίνητρο για την κάλυψη της εν λόγω προϋπόθεσης.

2. **Το πλαίσιο – η εταιρική σχέση σε εξέλιξη**

2.1 Η εφαρμογή της αρχής της εταιρικής σχέσης υπήρξε αποσπασματική και βραδεία από τότε που προωθήθηκε, το 1988. Η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών είχε συμπεριληφθεί στη διαδικασία, ιδιαίτερα μάλιστα οι κοινωνικοί εταίροι. Η αρχή υιοθετήθηκε πιο εύκολα σε χώρες στις οποίες οι εταιρικές σχέσεις αποτελούν σύμφυτο στοιχείο της διαδικασίας χάραξης πολιτικής. Η αρχή ενισχύθηκε όταν η Επιτροπή απέκτησε μεγαλύτερο μερίδιο άμεσης ευθύνης στον τομέα της πολιτικής συνοχής και όταν υιοθετήθηκαν κοινοτικές πρωτοβουλίες όπως το EQUAL και LEADER.

2.2 Σε πολλές περιπτώσεις, ωστόσο, οι εταιρικές σχέσεις είχαν απλώς τυπικό χαρακτήρα. Κατά την περίοδο προγραμματισμού 2006-2013, οι εταιρικές σχέσεις δεν ενθαρρύνθηκαν ενεργά, παρά το γεγονός ότι, την ίδια στιγμή, η συμμετοχή των ενδιαφερομένων φορέων απέβη ο ακρογωνιαίος λίθος της εφαρμογής της στρατηγικής της Λισσαβόνας. Η πολιτική συνοχής της ΕΕ αντιμετώπισε νέες προκλήσεις όταν 10 νέες χώρες προσχώρησαν στην ΕΕ το 2004, ακολουθούμενες από τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία το 2007.

2.3 Η Επιτροπή διαπίστωσε ελλείψεις και οι εταίροι της κοινωνίας των πολιτών επέκριναν τις καθυστερήσεις που σημειώθηκαν. Καθώς οι σχέσεις μεταξύ κρατών μελών και Επιτροπής στον τομέα της διαχείρισης της πολιτικής της ΕΕ για τη συνοχή άλλαξαν, δόθηκε πλέον έμφαση στη διάδοση των ορθών πρακτικών.

2.4 Το 2009 η Επιτροπή ζήτησε από την ΕΟΚΕ να καταρτίσει διερευνητική γνωμοδότηση σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να προωθηθούν οι εταιρικές σχέσεις στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων με τη βοήθεια ορθών πρακτικών. Η γνωμοδότηση που εξέδωσε τότε η ΕΟΚΕ συνοδευόταν από ένα έγγραφο με τίτλο «Η εταιρική σχέση είναι αμφίδρομη» στο οποίο παρουσιάζονταν επιλεγμένες περιπτώσεις εφαρμογής ορθών πρακτικών από διάφορα κράτη μέλη. Η πρόταση της ΕΟΚΕ για την καθιέρωση ενός κώδικα δεοντολογίας έγινε δεκτή από την Επιτροπή.

2.5 Η σημερινή κατάσταση καταδεικνύει ότι η εταιρική σχέση με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών εξελίσσεται στα περισσότερα κράτη μέλη. Η Πολωνία, π.χ., θα μπορούσε, ως προς ορισμένα θέματα, να χρησιμεύσει ως πρότυπο καθώς οι ορθές πρακτικές της εξελίσσονται. Η εφαρμογή της εταιρικής σχέσης αποτελεί σαφώς πρόκληση για τα κράτη μέλη που προσχώρησαν τελευταία στην ΕΕ, όπως η Βουλγαρία και η Ρουμανία, ή που θα προσχωρήσουν σύντομα, όπως η Κροατία. Αυτό ισχύει επίσης και στην περίπτωση ορισμένων κρατών μελών που προσχώρησαν το 2004, όπως και στην περίπτωση κρατών που είναι μέλη της ΕΕ από πολλά χρόνια, όπως η Πορτογαλία και η Ελλάδα.

2.6 Υπάρχει πράγματι στους κόλπους της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών μία αυξανόμενη ανησυχία όσον αφορά την εφαρμογή της αρχής της εταιρικής σχέσης. Οι προσδοκίες των πολιτών παραμένουν ανεκπλήρωτες. Εκθέσεις που έχουν καταρτιστεί σε ορισμένα κράτη μέλη καταδεικνύουν ότι παρατηρείται σήμερα μία τάση αποδυνάμωσης της συγκεκριμένης αρχής, μία μείωση της συμμετοχής σε αυτήν της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, ενώ το Συμβούλιο διαγράφει τον κώδικα δεοντολογίας. Σε ορισμένες χώρες, ο προγραμματισμός για την περίοδο 2014-20 άρχισε ήδη χωρίς οι ιδιωτικοί φορείς να προσκληθούν επισήμως. Οι δισταγμοί αυτοί του πολιτικού επιπέδου θα πρέπει να περιοριστούν, ώστε να καταστεί δυνατή η ορθή εφαρμογή του ΕΚΔΕΣ.

3. **Η πρόταση της Επιτροπής**

3.1 Σύμφωνα με τις προτάσεις της Επιτροπής για την εφαρμογή των Ταμείων του ΚΣΠ κατά την περίοδο 2014-2020, τα κράτη μέλη θα έχουν τη σαφή υποχρέωση να αναπτύσσουν εταιρικές σχέσεις. Οι σχέσεις αυτές θα υποστηρίζονται από έναν ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας σχετικά με την εταιρική σχέση (ΕΚΔΕΣ), ο οποίος θα περιλαμβάνει τους στόχους και τα κριτήρια που θα ισχύουν για την εφαρμογή των συμφωνιών εταιρικής σχέσης και θα διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών, εμπειριών και ορθών πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών. Ο ΕΚΔΕΣ πρόκειται να υιοθετηθεί από την Επιτροπή ως κατ' εξουσιοδότηση πράξη εντός 3 μηνών από την έγκριση του σχετικού Κανονισμού Κοινών Διατάξεων (ΚΚΔ).

3.2 Το ΕΕΥ της Επιτροπής αποτελεί το πρώτο βήμα για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας της αρχής της εταιρικής σχέσης. Περιλαμβάνει 6 επικεφαλίδες και 18 αναλυτικές κατευθυντήριες γραμμές. Οι έξι επικεφαλίδες αυτές είναι οι εξής:

— Η επιλογή των εταίρων

— Ποια συμμετοχή των εταίρων στην προετοιμασία των εγγράφων προγραμματισμού;

— Ποια εμπλοκή των εταίρων στο στάδιο της υλοποίησης;

— Πώς μπορούν να συμμετάσχουν οι εταίροι στην αξιολόγηση;

— Βοήθεια στους εταίρους

— Συνεχής ανταλλαγή ορθών πρακτικών.

3.3 Πρέπει να σημειωθεί ότι ο προτεινόμενος ΕΚΔΕΣ έχει μεταφραστεί σε όλες τις γλώσσες της ΕΕ, γεγονός που θα διευκολύνει τη διάδοση και τη χρήση του.

4. **Έργο που έχει ήδη επιτελέσει η ΕΟΚΕ στον τομέα των εταιρικών σχέσεων**

4.1 Η ΕΟΚΕ, μετά από ρητή αίτηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ασχολήθηκε με την αρχή της εταιρικής σχέσης το 2010 (ECO/258 – Εισηγητής: ο κ. Jan Olsson) [2] και έχει υποβάλει αναλυτικές παρατηρήσεις για τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την εταιρική σχέση στη γνωμοδότησή της για τον ΚΚΔ (ECO/314 – Εισηγητής: ο κ. Ιωάννης Βαρδακαστάνης).

4.2 Η ΕΟΚΕ υποστήριξε ότι η θέσπιση ενός **κώδικα ορθής πρακτικής** θα πρέπει να βασίζεται σε μια σειρά από κατευθυντήριες γραμμές από τις οποίες σχεδόν όλες έχουν ληφθεί υπόψη στο ΕΕΥ της Επιτροπής:

— υιοθέτηση σχεδίου για την ενημέρωση/διαβούλευση/συμμετοχή των εταίρων·

— υποχρέωση υποβολής εκθέσεων εκ μέρους των αρχών·

— επιλογή των εταίρων από ένα ευρύ φάσμα της κοινωνίας·

— παροχή τεχνικής βοήθειας στους εταίρους·

— η εταιρική σχέση ως κριτήριο για την εκτέλεση έργων·

— **απλούστευση** των διαδικασιών και των ελέγχων·

— επίσπευση των **πληρωμών**.

4.3 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ακράδαντα ότι οι **εταιρικές σχέσεις** οι οποίες προϋποθέτουν τη συμμετοχή όλων των εταίρων που απαριθμούνται στο άρθρο 5 (1) του ΚΚΔ στην προετοιμασία, στην εφαρμογή και στην εκ των υστέρων αξιολόγηση των έργων που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής της ΕΕ, συμβάλλουν άμεσα στην επιτυχία των εν λόγω έργων. Επικροτεί την πρόοδο στο άρθρο 5 της πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με βάση το οποίο οι εταιρικές σχέσεις καθίστανται υποχρεωτικό στοιχείο της πολιτικής συνοχής, υπενθυμίζει δε ότι η συμμετοχή των εταίρων θα πρέπει να είναι ουσιαστική σε όλα τα στάδια της χρήσης των ταμείων, πράγμα που επιβάλλεται να ισχύει και για τους εταίρους με δικαίωμα ψήφου στις επιτροπές παρακολούθησης.

4.4 Η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση στην Επιτροπή των Περιφερειών για την ανάληψη κοινής δράσης με σκοπό την προάσπιση του ΕΚΔΕΣ και καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να μεριμνήσουν για την ακύρωση της απόφασης διαγραφής του την οποία έλαβε το Συμβούλιο· εξάλλου, η ΕΟΚΕ υποστήριξε σθεναρά την ίδια άποψη κατά την ανεπίσημη σύνοδο Υπουργών που πραγματοποιήθηκε στη Λευκωσία στις 6 Νοεμβρίου 2012.

5. **Αρχικές αντιδράσεις των άλλων θεσμικών οργάνων της ΕΕ**

Συμβούλιο

5.1 Το Συμβούλιο απέρριψε την πρόταση της Επιτροπής να υιοθετηθεί ένας κώδικας δεοντολογίας, πράγμα που αναμφισβήτητα θα οδηγήσει στην εξασθένηση της εφαρμογής της αρχής της εταιρικής σχέσης στην πράξη.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

5.2 Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρότεινε μια ουσιώδη τροπολογία για τον κώδικα δεοντολογίας που προβλέπει την προσθήκη νέας παραγράφου στο άρθρο 5 του ΚΚΔ σύμφωνα με την οποία πρέπει να τηρούνται εννέα προδιαγραφές. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει αυτή την προσέγγιση. Η εν λόγω τροποποίηση παρατίθεται πιο κάτω [3]. Η ΕΟΚΕ, ωστόσο, ανησυχεί μήπως το ΕΚ κάνει διάκριση μεταξύ ιδιωτικών και δημοσίων εταίρων κι αυτό ενδέχεται να οδηγήσει σε άνιση μεταχείριση των εταίρων.

Επιτροπή των Περιφερειών

5.3 Η ΕτΠ υποστηρίζει την υιοθέτηση του ΕΚΔΕΣ και καλεί τους ενδιαφερόμενους εδαφικούς φορείς να αναπτύξουν εταιρικές σχέσεις. Τονίζει, μεταξύ άλλων, ότι θα πρέπει να συνθεωρηθούν οι ειδικές συνθήκες που ισχύουν στα επιμέρους κράτη μέλη, η σημασία των αρχών επικουρικότητας και της αναλογικότητας, καθώς και η διαδικασία της επιλογής εταίρων που υποστηρίζουν την πολυφωνία, ώστε να διασφαλιστεί και η συμμετοχή περιθωριοποιημένων ομάδων. Η ΕτΠ θέτει με τον τρόπο αυτό το ζήτημα των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των εταίρων, κάνοντας, παράλληλα, διάκριση μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών εταίρων.

---

[2] Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με τίτλο «Πώς θα προωθηθούν αποτελεσματικές εταιρικές σχέσεις κατά τη διαχείριση των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής […]», ΕΕ C 44 της 11.2.2011, σ. 1.

[3] 3α. Ο ευρωπαϊκός κώδικας δεοντολογίας πρέπει να περιγράφει, μεταξύ άλλων, τις ακόλουθες προδιαγραφές:

α) ελάχιστες απαιτήσεις για τη διασφάλιση διαφανούς επιλογής εταίρων και σαφήνειας όσον αφορά τον ρόλο τους στη διαδικασία χάραξης πολιτικής και τις αρμοδιότητές τους·

β) ελάχιστες απαιτήσεις και ενδείξεις για τον τρόπο προσδιορισμού των σχετικών εταίρων, στους οποίους περιλαμβάνονται αρχές διαφορετικών εδαφικών επιπέδων, κοινωνικοί και οικονομικοί εταίροι, κοινωνία των πολιτών και φορείς αρμόδιοι για την προώθηση της ισότητας και την καταπολέμηση των διακρίσεων·

γ) διαδικασία συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών·

δ) οδηγίες σχετικά με την προσαρμογή της εταιρικής σχέσης στα προγράμματα, συμπεριλαμβανομένων των ιδιαιτεροτήτων που έχουν τα πολυταμειακά προγράμματα, τα σχέδια κοινής δράσης και οι ολοκληρωμένες εδαφικές επενδύσεις·

ε) ελάχιστες απαιτήσεις διασφάλισης σημαντικής συμμετοχής εταίρων στην προετοιμασία της σύμβασης εταιρικής σχέσης και στα προγράμματα·

στ) ελάχιστες απαιτήσεις ως προς τις διαδικασίες που απαιτούνται για τη διασφάλιση αποτελεσματικής οργάνωσης εταιρικών σχέσεων·

ζ) οδηγίες σχετικά με τη συμμετοχή εταίρων στις επιτροπές παρακολούθησης, στην επιλογή, παρακολούθηση και αξιολόγηση των έργων·

η) ελάχιστες απαιτήσεις για την παροχή οδηγιών προς τους εταίρους και για τη διευκόλυνση της ανάπτυξης ικανοτήτων μεταξύ των εταίρων·

θ) περιγραφή του πλαισίου για ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών μεταξύ κρατών μελών. [ΣτΜ: βλ. PE489.656, *τροπολογία 435*].

6. **Αντιδράσεις της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών**

6.1 Η ευρωπαϊκή οργανωμένη κοινωνία των πολιτών φρονεί ότι η απουσία εταιρικών σχέσεων υπήρξε ένας από τους κύριους λόγους που τα αποτελέσματα των Διαρθρωτικών Ταμείων κατά την περίοδο 2007-2013 υπήρξαν περιορισμένα σε αρκετά κράτη μέλη.

6.2 Θα πρέπει να αναφέρεται με μεγαλύτερη σαφήνεια ότι η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών εκπροσωπεί το γενικό συμφέρον, από κοινού με τις δημόσιες αρχές.

6.3 Η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών αποκλείεται συχνά από μία ουσιαστική και αυθεντική εταιρική σχέση εξαιτίας των εμποδίων που θέτουν οι κανόνες συγχρηματοδότησης, ο διοικητικός φόρτος και οι ανεπαρκείς στόχοι των εθνικών επιχειρησιακών προγραμμάτων, καθώς και το γεγονός ότι δεν προβλέπεται η συμμετοχή τους στην παρακολούθηση των Ταμείων.

6.4 Η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών αναγνωρίζει τις προσπάθειες που καταβάλλει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την απλοποίηση των διαδικασιών, αλλά θεωρεί ότι εξακολουθούν να είναι ανεπαρκείς για την έγκαιρη και ευχερή απορρόφηση των πόρων του ιδιωτικού τομέα υπό την ευρεία έννοια. Παραμένουν πολλά περίπλοκα ζητήματα και διοικητικά εμπόδια, η δε γραφειοκρατία θα πρέπει να περιοριστεί. Θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι ακόλουθες πτυχές:

— τυποποίηση της τεκμηρίωσης (έγκαιρη, προσιτή, κατανοητή)·

— αποφυγή της εισαγωγής αλλαγών στη φάση της εφαρμογής·

— ευέλικτα ποσοστά συγχρηματοδότησης·

— περιορισμός των περιόδων καθυστέρησης πληρωμών.

6.5 Η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών υπογραμμίζει τη σημασία της ανάπτυξης των ικανοτήτων των εταίρων και ζητά να συμπεριληφθεί στην πρόταση ένας ορισμός των ικανοτήτων. Οι ικανότητες θα πρέπει να νοούνται ως μέσα ενίσχυσης της συμμετοχής των εταίρων στην προετοιμασία, στην εφαρμογή και στην παρακολούθηση των Διαρθρωτικών Ταμείων σε όλα τα προβλεπόμενα στάδια.

6.6 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη να αναπτυχθεί μια ευρεία εταιρική σχέση που να διασφαλίζει την εκπροσώπηση ενός ευρέος φάσματος διαφορετικών συμφερόντων. Θα πρέπει να καθορισθούν σαφείς τρόποι προσδιορισμού των αρμοδιοτήτων και των καθηκόντων των διαφορετικών αυτών εταίρων.

7. **Γενικές παρατηρήσεις**

7.1 Η αποτελεσματική εφαρμογή της αρχής της εταιρικής σχέσης αποτελεί μια συνεχή διαδικασία. Η πρόταση της Επιτροπής συνιστά ένα πρώτο βήμα προς την επισημοποίηση και την κωδικοποίηση της αρχής της εταιρικής σχέσης στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της που τόσο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο όσο και η Επιτροπή των Περιφερειών υποστηρίζουν μια αποτελεσματική αρχή εταιρικής σχέσης. Η αρχή της εταιρικής σχέσης αποτελεί ένα εξαιρετικό παράδειγμα του πώς η χρηστή διακυβέρνηση μπορεί να εφαρμοστεί και σε άλλες πολιτικές της ΕΕ, συμβάλλοντας, με τον τρόπο αυτό, στην αποτελεσματική εφαρμογή της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

7.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη βαθιά ανησυχία της που το Συμβούλιο επιθυμεί τον περιορισμό της αρχής της εταιρικής σχέσης και την επιστροφή στους τρέχοντες, πιο περιοριστικούς, κανόνες της περιόδου προγραμματισμού 2006-13· για τον λόγο αυτό καλεί την Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να συμβάλουν στην αναστροφή αυτής της εξέλιξης.

8. **Ειδικές παρατηρήσεις**

8.1 Καθώς ο προγραμματισμός των διαρθρωτικών ταμείων για την περίοδο 2014-2020 έχει ήδη αρχίσει σε αρκετά κράτη μέλη, είναι σημαντικό τόσο οι δημόσιες διοικήσεις όσο και η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών να αξιοποιήσουν το ΕΕΥ της Επιτροπής. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το γεγονός ότι ο κώδικας δεοντολογίας μεταφράστηκε σε όλες τις γλώσσες της ΕΕ. Η Επιτροπή θα πρέπει να προβάλει δυναμικά τις προτάσεις της στα κράτη μέλη, σε συνεννόηση τόσο με τη δημόσια διοίκηση όσο και με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών.

8.2 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι το ζήτημα της παρακολούθησης δεν έχει αναπτυχθεί επαρκώς στις προτάσεις της Επιτροπής. Ένα ευρωπαϊκό σύστημα παρακολούθησης, που θα βασίζεται σε έναν απλό κατάλογο σημείων προς έλεγχο και σε αξιολογήσεις από ομότιμους, θα πρέπει να θεσπιστεί από την Επιτροπή σε συνεργασία με τις ευρωπαϊκές οργανώσεις των ενδιαφερόμενων μερών. Η ΕΟΚΕ είναι πολύ πρόθυμη να συμμετάσχει ενεργά σε αυτή τη διαδικασία.

8.3 Ο κατάλογος σημείων προς έλεγχο θα πρέπει να βασιστεί στις ισχύουσες ελάχιστες προδιαγραφές, ιδιαίτερα όσον αφορά την επιλογή των εταίρων, τη συμμετοχή τους στα διάφορα προβλεπόμενα στάδια και την ανάπτυξη των ικανοτήτων τους. Επίσης, θα πρέπει να αξιολογείται ο τρόπος επίλυσης των συγκρούσεων συμφερόντων. Οι εν λόγω προδιαγραφές θα μπορούσαν να υποστηρίζονται με μια ανάλυση SWOT (που εστιάζεται στα πλεονεκτήματα, τις αδυναμίες, τις ευκαιρίες και τις απειλές), ώστε να μπορούν να γίνονται βελτιώσεις.

8.4 Στο πλαίσιο του συστήματος αυτού, οι ιδιωτικοί φορείς/εταίροι θα πρέπει να προβαίνουν σε έναν «**έλεγχο της εταιρικής σχέσης**», με βάση τον προαναφερθέντα κατάλογο σημείων προς έλεγχο. Η ΕΟΚΕ προτείνει ένα απλό σύστημα αξιολόγησης με τρία επίπεδα βαθμολόγησης: ανεπαρκής/επαρκής/εξαιρετική. Ένας τέτοιος έλεγχος θα ενισχύσει τη συμμετοχή των εταίρων στην αξιολόγηση, όπως προτείνεται στο ΕΕΥ της Επιτροπής.

8.5 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η προτεινόμενη σε τροπολογία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου διατύπωση, στο άρθρο 5 του ΚΚΔ, «να *συνεργάζονται* με τους εταίρους» θα πρέπει να αντικατασταθεί με τη διατύπωση «να προβλέπουν τη *συμμετοχή* των εταίρων».

8.6 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την παλαιότερη θέση της ότι οι περιφέρειες που επιθυμούν να μοιραστούν την εμπειρία τους και να διαδώσουν τις ορθές πρακτικές τους θα ήταν σκόπιμο να δημιουργήσουν ένα δίκτυο «περιοχών αριστείας στην εταιρική σχέση».

8.7 Οι ορθές πρακτικές που παρουσιάζονται στο φυλλάδιο της ΕΟΚΕ «Η εταιρική σχέση είναι αμφίδρομη» εκτιμήθηκαν ευρέως· τα παραδείγματα που παρουσιάζονται θα μπορούσαν να αποδειχθούν χρήσιμα για πειραματισμούς σε άλλες χώρες (ακόμα και εάν η εταιρική σχέση χρειάζεται να προσαρμοστεί στο εκάστοτε εθνικό πλαίσιο). Η ΕΟΚΕ προτείνει το εν λόγω φυλλάδιο να επικαιροποιηθεί και να προταθεί ως αναθεωρημένη έκδοση, να συμπεριληφθούν δε σε αυτό τα διδάγματα που αποκομίστηκαν από την εφαρμογή κακών πρακτικών.

8.8 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι είναι σημαντικό οι εταίροι να συμμετέχουν, ήδη από τα πρώτα στάδια, σε έναν διάλογο στο πλαίσιο, αφενός, ενός προγράμματος εργασίας (ενημέρωση/διαβούλευση/σχέδιο συμμετοχής) και, αφετέρου, ενός ακριβούς «οδικού χάρτη», όπως πρότεινε η ΕΟΚΕ· πρόταση την οποία υποστήριξε η Επιτροπή. Η ίδια διαδικασία θα πρέπει επίσης να καθοριστεί στη σύμβαση εταιρικής σχέσης. Η ορθή εφαρμογή της αρχής της εταιρικής σχέσης, όπως αυτή ορίζεται στον κώδικα δεοντολογίας, θα πρέπει να αποτελεί προϋπόθεση για την υπογραφή εκ μέρους της Επιτροπής της εκάστοτε σύμβασης εταιρικής σχέσης με τα διάφορα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ προτείνει οι πόροι που προορίζονται για τα επιχειρησιακά προγράμματα να χρησιμοποιούνται για την ενίσχυση της ανάπτυξης των ικανοτήτων των εταίρων, ώστε αυτό να λειτουργεί ως κίνητρο για την κάλυψη της εν λόγω προϋπόθεσης.

8.9 Η επιλογή των εταίρων θα πρέπει να γίνεται με βάση την «πολυφωνία στην εταιρική σχέση». Παράλληλα με τους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους και τις συναφείς οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, θα πρέπει να προβλεφθεί η συμμετοχή και άλλων φορέων –π.χ. από καινοτόμους, αναδυόμενους ή περιθωριοποιημένους τομείς της κοινωνίας– οι οποίοι μάλιστα θα πρέπει να έχουν πρόσβαση, καθώς και ένα ρόλο να διαδραματίσουν, στην εταιρική σχέση. Στους συγκεκριμένους τομείς, το πρότυπο που παρέχουν οι συντονιστικές πλατφόρμες είναι πολύ χρήσιμο. Επίσης, θα πρέπει να προβλεφθεί η συμμετοχή των μικροεπιχειρήσεων (οι οποίες διαθέτουν υψηλό δυναμικό παραγωγής θέσεων εργασίας) και της κοινωνικής οικονομίας (για να δοθεί συνέχεια στην πρωτοβουλία για την κοινωνική επιχειρηματικότητα) ως οικονομικών εταίρων στην εταιρική σχέση.

8.10 Η προτεινόμενη θεματική συγκέντρωση στα προγράμματα, καθώς και άλλου τύπου στοχεύσεις των προγραμμάτων –με βάση τη γεωγραφική θέση, τις διάφορες ομάδες, τους επιμέρους κλάδους– θα διευκολύνουν την καλύτερη εστίαση και την αποτελεσματικότητα της εταιρικής σχέσης.

8.11 Το έργο των επιτροπών παρακολούθησης είναι συχνά πολύ τυπικό και δεν καλύπτει την ανάγκη ανάπτυξης μιας γνήσιας εταιρικής σχέσης. Θα πρέπει συνεπώς να συνδυαστεί με δράσεις συμβουλευτικών οργάνων, ομάδων εργασίας και άλλων μέσων εταιρικής σχέσης, προκειμένου να ενισχυθεί η διαδικασία εταιρικής σχέσης.

8.12 Χρειάζεται να αναπτυχθούν οι ικανότητες των εταίρων σε όλα τα κράτη μέλη, ώστε να μπορούν να συμβάλλουν ουσιαστικά στη διαδικασία. Για τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να προβλεφθεί η παροχή τεχνικής βοήθειας σε αυτούς, αλλά και η χρήση χρηματοδοτικών πόρων από τα ίδια τα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Εφαρμογή και παρακολούθηση εκ μέρους των οργάνων της ΕΕ της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία: ο ρόλος της ΕΟΚΕ» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2013/C 44/05)

Εισηγητής: ο **κ. Ιωάννης ΒΑΡΔΑΚΑΣΤΑΝΗΣ**

Στις 26 Απριλίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

Εφαρμογή και παρακολούθηση εκ μέρους των οργάνων της ΕΕ της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία: ο ρόλος της ΕΟΚΕ.

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 23 Νοεμβρίου 2012.

Κατά την 485η σύνοδο ολομέλειας, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 144 ψήφους υπέρ και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η ΕΟΚΕ παροτρύνει το Συμβούλιο να δώσει νέα ώθηση στις διαπραγματεύσεις που θα καταλήξουν στη σύναψη του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου της Σύμβασης του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία (εφεξής: Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ), προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι Ευρωπαίοι με αναπηρία θα μπορούν να απολαύουν πλήρως των οφελών που απορρέουν από την εν λόγω Σύμβαση.

1.2 Η ΕΟΚΕ καλεί τους Προέδρους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, να διοργανώσουν μία δεύτερη εκδήλωση για την «Κατάσταση της Ένωσης όσον αφορά την αναπηρία», τον Δεκέμβριο του 2013, στην οποία να συμπροεδρεύσει το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία, με σκοπό την επανεξέταση της εφαρμογής της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ.

1.3 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει το γεγονός ότι η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ περιλαμβάνει υποχρεώσεις που απαιτούν αλλαγές στη νομοθεσία και στις πολιτικές, τόσο στο επίπεδο της ΕΕ όσο και των κρατών μελών, και υποστηρίζει ότι η τρέχουσα οικονομική κατάσταση δεν πρέπει να χρησιμοποιηθεί ως άλλοθι για τυχόν καθυστέρηση της δράσης υπέρ των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία.

1.4 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προβεί σε λεπτομερή και συμμετοχική επανεξέταση της εφαρμογής της στρατηγικής για την αναπηρία ως αναπόσπαστο στοιχείο της μελλοντικής συνολικής στρατηγικής της ΕΕ, η οποία θα περιλαμβάνει και μία αναθεώρηση της ισχύουσας νομοθεσίας, των υφιστάμενων πολιτικών και προγραμμάτων, καθώς και τη διατύπωση νέων προτάσεων.

1.5 Η ΕΟΚΕ καλεί, συνεπώς, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, να επινοήσει, μέσω της Γενικής Γραμματείας της, ένα μέσο για την εκτίμηση των επιπτώσεων της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ.

1.6 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη θέσπιση, εκ μέρους του Συμβουλίου, ενός ανεξάρτητου πλαισίου για την προώθηση, την προάσπιση και την παρακολούθηση της εφαρμογής της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ, ζητά δε να προβλεφθούν γι' αυτό ειδικές γραμμές του προϋπολογισμού, πράγμα που θα επιτρέψει στους συμμετέχοντες στο πλαίσιο να ασκούν τα καθήκοντά τους με κάθε ανεξαρτησία έναντι του σημείου επαφής.

1.7 Η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα ζητήσει τη γνώμη της σχετικά με την πρότασή της για μία φιλόδοξη Ευρωπαϊκή Πράξη για την Προσβασιμότητα με το ευρύτερο δυνατό πεδίο εφαρμογής, η οποία θα περιλαμβάνει, αφενός, απαιτήσεις για τους φορείς παροχής υπηρεσιών και τους κατασκευαστές του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, προκειμένου να διασφαλίζεται η πλήρης προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία, και, αφετέρου, έναν σαφή και εκτεταμένο ορισμό της έννοιας «προσβασιμότητα».

1.8 Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι στο Ψηφιακό Θεματολόγιο της νομοθεσίας για την προσβασιμότητα συμπεριελήφθησαν δημόσιοι δικτυακοί τόποι και διαδικτυακοί τόποι που παρέχουν βασικές υπηρεσίες στο κοινό, και αναμένει με ανυπομονησία την υποβολή ισχυρής νομοθεσίας το 2012.

1.9 Η ΕΟΚΕ καλεί το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να ενισχύσουν ή να διατηρήσουν τις διατάξεις υπέρ των ατόμων με αναπηρία στους κανονισμούς των Διαρθρωτικών Ταμείων, στη διευκόλυνση «Συνδέοντας την Ευρώπη» [1], στους κανονισμούς των ΔΕΔ-Μ και στην πρωτοβουλία «Ορίζων 2020» [2], στο πρόγραμμα «Θεμελιώδη δικαιώματα και ιθαγένεια», καθώς και στα προγράμματα του τομέα της αναπτυξιακής συνεργασίας και της ανθρωπιστικής βοήθειας, λαμβάνοντας μέτρα που θα εξασφαλίζουν τη συμμετοχή σε αυτά ατόμων με αναπηρία, μέσω χρηματοδοτήσεων και της ανάπτυξης ικανοτήτων.

[1] COM(2011) 665 final.
[2] http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm

1.10 Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο, να εξασφαλίσουν την ενσωμάτωση των αρχών της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ στις εξωτερικές σχέσεις και στη διεθνή συνεργασία, καθώς και στις διεθνείς εμπορικές συμφωνίες, μεριμνώντας, μεταξύ άλλων, για τον συντονισμό των θέσεων της ΕΕ και των κρατών μελών ως προς τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία στα διάφορα όργανα του ΟΗΕ.

1.11 Η ΕΟΚΕ καλεί τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για την εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ εντός της ΕΕ, μέσω μιας αναθεώρησης των πρακτικών που η ΕΕ έχει υιοθετήσει όσον αφορά την απασχόληση, τις συνθήκες εργασίας, τις προσλήψεις, την κατάρτιση, την προσβασιμότητα των διάφορων χώρων, το περιβάλλον εργασίας και τα εργαλεία επικοινωνίας, καθώς και των απαιτήσεων που ισχύουν για τους φορείς που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ.

1.12 Η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπό σημείωση τη δέσμευση του κ. Barroso, τον Δεκέμβριο του 2011, να συζητηθεί η εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ κατά τη διάρκεια συνεδρίασης του Σώματος των Επιτρόπων και των Γενικών Διευθυντών, και ζητά το θέμα αυτό να περιλαμβάνεται στην ημερήσια διάταξη κάθε χρόνο.

1.13 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την οργάνωση ενός φόρουμ εργασίας που θα συγκεντρώνει εκπροσώπους από τα κυβερνητικά σημεία επαφής, τους μηχανισμούς συντονισμού και τους ανεξάρτητους μηχανισμούς της ΕΕ και των κρατών μελών, που είναι επιφορτισμένοι με την εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ, καθώς και εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών, και εκδηλώνει το ενδιαφέρον της να συμμετάσχει στις μελλοντικές συνεδριάσεις του.

1.14 Η ΕΟΚΕ αναμένει με ανυπομονησία να συμβάλει, με γνωμοδότησή της, στην έκθεση που η ΕΕ θα υποβάλει το 2013 στην Επιτροπή του ΟΗΕ σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.

1.15 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να λάβει τα κατάλληλα μέτρα: για την εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ εντός της ΕΟΚΕ και τη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτήν, ενθαρρύνοντας την πρόσληψη ατόμων με αναπηρία στην ΕΟΚΕ· την διασφάλιση ότι κατά τη διαδικασία πρόσληψης δεν θα ασκούνται διακρίσεις κατά των ατόμων με αναπηρία· τη βελτίωση των δυνατοτήτων πρόσβασης σε κτήρια, δικτυακούς τόπους, εργαλεία ΤΠΕ και έγγραφα· την πρόβλεψη των κατάλληλων προσαρμογών για τους υπαλλήλους, τα μέλη και τους εμπειρογνώμονες· τη διοργάνωση προγραμμάτων κατάρτισης για το προσωπικό της· την σύνταξη, μεταξύ άλλων, ενός φυλλαδίου για τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ· καθώς και την ενσωμάτωση της διάστασης της αναπηρίας στις δραστηριότητες της.

1.16 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη μιας συστηματικής εφαρμογής και παρακολούθησης της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ εκ μέρους των οργάνων της ΕΕ, και συνεπώς αναλαμβάνει τη δέσμευση να δημιουργήσει μια διευθύνουσα επιτροπή για την εφαρμογή και την παρακολούθηση της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ. Η εν λόγω επιτροπή θα καλεί τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να υποβάλλουν έκθεση σχετικά με το έργο τους στον συγκεκριμένο τομέα και να συγκεντρώνουν αντιδράσεις ατόμων με αναπηρία, μέσω των αντιπροσωπευτικών τους οργανώσεων, καθώς και εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών, προκειμένου να διαμορφώνεται μια ανεξάρτητη γνώμη σχετικά με την πρόοδο της εφαρμογής της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ.

1.17 Η ΕΟΚΕ προτείνει να διοργανωθεί μια συνάντηση στην οποία να συμμετάσχουν εκπρόσωποι των εθνικών οικονομικών και κοινωνικών συμβουλίων, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των εθνικών ιδρυμάτων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, με θέμα με την εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ.

1.18 Η ΕΟΚΕ καλεί τους κοινωνικούς εταίρους να συμπεριλάβουν το ζήτημα της εφαρμογής της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ στις συλλογικές διαπραγματεύσεις, με βάση κατευθυντήριες γραμμές που θα συμφωνηθούν.

2. **Εισαγωγή**

2.1 Στα άτομα με αναπηρία περιλαμβάνονται τα άτομα με μακροχρόνιες σωματικές, ψυχικές, νοητικές ή αισθητηριακές αναπηρίες οι οποίες, σε συνδυασμό με διάφορα εμπόδια, δυσχεραίνουν ενδεχομένως την πλήρη και ουσιαστική συμμετοχή των ατόμων αυτών στην κοινωνία σε ισότιμη βάση με τα άλλα άτομα.

2.2 Σήμερα υπάρχουν 80 εκατομμύρια άτομα με αναπηρία στην Ευρώπη, σύμφωνα δε με τα στοιχεία της Eurostat, τα άτομα αυτά είναι δύο έως τρεις φορές πιο πιθανό να είναι άνεργα από ό,τι τα άτομα χωρίς αναπηρία. Εξάλλου, μόνον το 20 % των ατόμων με σοβαρή αναπηρία εργάζονται, σε σύγκριση με το 68 % των ατόμων χωρίς αναπηρία. Τα άτομα με αναπηρία έχουν 50 % λιγότερες πιθανότητες να φθάσουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, σε σχέση με τα άτομα χωρίς αναπηρία που έχουν 50 % περισσότερες πιθανότητες. Μόνον το 38 % των ατόμων με αναπηρία ηλικίας 16-34 ετών έχει εισόδημα από εργασία, αντί του 64 % στην περίπτωση των ατόμων χωρίς αναπηρία.

2.3 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τη γνωμοδότησή της για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Ευρωπαϊκή στρατηγική για την αναπηρία 2010-2020: Ανανέωση της δέσμευσης για μια Ευρώπη χωρίς εμπόδια» ([3]) και τη διερευνητική γνωμοδότησή της με θέμα «Νέοι με αναπηρία: απασχόληση, ένταξη και συμμετοχή στην κοινωνία» ([4]).

([3]) ΕΕ C 376, 22.12.2011, σ. 81-86.
([4]) ΕΕ C 181, 21.6.2012, σ. 2-6.

2.4 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ και το προαιρετικό της Πρωτόκολλο, υιοθετήθηκαν στις 13 Δεκεμβρίου 2006 στην έδρα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη, άνοιξαν προς υπογραφή στις 30 Μαρτίου 2007 και τέθηκαν σε ισχύ στις 3 Μαΐου 2008.

2.5 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ χαίρει ευρείας διεθνούς στήριξης και μέχρι σήμερα έχει υπογραφεί από 154 συμβαλλόμενα μέρη και κυρωθεί από 125. Το προαιρετικό πρωτόκολλο έχει υπογραφεί από 90 συμβαλλόμενα μέρη μέχρι σήμερα και έχει κυρωθεί από 76. Και τα 27 κράτη μέλη της ΕΕ έχουν προσυπογράψει τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ και 24 από αυτά έχουν ήδη προβεί στην κύρωσή της.

2.6 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ αποτελεί ένα πλήρες μέσο προάσπισης των δικαιωμάτων του ανθρώπου το οποίο καλύπτει τα ατομικά, πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά και μορφωτικά δικαιώματα. Επιβεβαιώνει εκ νέου ότι όλα τα άτομα με αναπηρία θα πρέπει να απολαύουν πλήρως των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών.

2.7 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ καλύπτει όλα τα άτομα με αναπηρία και αναγνωρίζει ρητά ότι οι πολλαπλές διακρίσεις που βασίζονται ταυτόχρονα στην αναπηρία και σε άλλους παράγοντες –όπως η εθνική καταγωγή, το φύλο ή η οικονομική κατάσταση– αποτελούν σοβαρό πρόβλημα το οποίο μπορεί να αντιμετωπιστεί αποκλειστικά και μόνον μέσω της υιοθέτησης μιας πολυτομεακής προσέγγισης που θα λαμβάνει υπόψη τα διάφορα αίτια του σύνθετου αυτού τύπου άσκησης διακρίσεων.

2.8 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ περιλαμβάνει διατάξεις σχετικά, μεταξύ άλλων, με τα εξής θέματα: ισότητα και απαγόρευση των διακρίσεων, προσβασιμότητα, δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και ιθαγένεια, πρόσβαση στη δικαιοσύνη, απαγόρευση άσκησης βίας, ανεξάρτητη διαβίωση και ένταξη στην κοινότητα, δικαίωμα στην οικογενειακή ζωή, ατομική κινητικότητα, εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική προστασία, διεθνής συνεργασία, πολιτική προστασία· προβλέπει, επίσης, τη συμμετοχή στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων ατόμων με αναπηρία, μέσω των αντιπροσωπευτικών οργανώσεών τους, και αναγνωρίζει, επιπλέον, και τα δικαιώματα των γυναικών και των παιδιών με αναπηρία.

2.9 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ εισάγει μία αλλαγή προτύπου, αντιμετωπίζοντας τα άτομα με αναπηρία όχι ως «αντικείμενα» φιλανθρωπίας ή θεραπευτικής αγωγής, αλλά ως «υποκείμενα» με δικαιώματα, ικανά να διεκδικούν την τήρησή τους και να λαμβάνουν αποφάσεις ζωής οι οποίες βασίζονται σε ελεύθερη και εν επιγνώσει συναίνεση. Η αποκατάσταση του δικαιώματος λόγου, η διεύρυνση των επιλογών και η αύξηση των ευκαιριών αποτελούν βασικά θέματα της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ.

2.10 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ αποσαφηνίζει και επεξηγεί τους τρόπους με τους οποίους όλες οι κατηγορίες δικαιωμάτων του ανθρώπου ισχύουν εξίσου για τα άτομα με αναπηρία και προσδιορίζει τους τομείς στους οποίους είναι απαραίτητο να γίνουν αλλαγές, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματική άσκηση και προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία.

2.11 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑ αποτελεί την πρώτη σύμβαση για τα ανθρώπινα δικαιώματα που μπορεί να υπογραφεί από οργανισμούς περιφερειακής ολοκλήρωσης, όπως η ΕΕ, και εφιστά την προσοχή στην απόφαση του Συμβουλίου της 26ης Νοεμβρίου 2009, με βάση την οποία η Ευρωπαϊκή Κοινότητα συνήψε την Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ ([5]) και η οποία ορίζει την Επιτροπή ως το σημείο επαφής για τα θέματα που άπτονται της τήρησης της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ.

2.12 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η απόφαση περιλαμβάνει έναν κατάλογο των τομέων που εμπίπτουν στις αποκλειστικές ή στις συντρέχουσες αρμοδιότητες της Ένωσης: ο κατάλογος αυτός έχει εξελικτικό χαρακτήρα και προβλέπεται να επεκταθεί συν τω χρόνω. Στους τομείς αποκλειστικής αρμοδιότητας περιλαμβάνονται η συμβατότητα των κρατικών ενισχύσεων με την κοινή αγορά και το κοινό δασμολόγιο. Στους τομείς συντρέχουσας αρμοδιότητας περιλαμβάνονται οι δράσεις για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω αναπηρίας, η ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων, προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων· η γεωργία· οι σιδηροδρομικές, οδικές, θαλάσσιες και αεροπορικές μεταφορές· η φορολογία· η εσωτερική αγορά· η ίση αμοιβή ανδρών και γυναικών εργαζομένων για την παροχή εργασίας ίσης αξίας· η πολιτική για τα διευρωπαϊκά δίκτυα· οι στατιστικές.

2.13 Η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπόψη τον κώδικα δεοντολογίας που υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο, τα κράτη μέλη και την Επιτροπή ([6]) με σκοπό τη θέσπιση εσωτερικών ρυθμίσεων, ο οποίος καλύπτει διάφορες πτυχές της εφαρμογής της Σύμβασης, καθώς και θέματα όπως: η εκπροσώπηση του Συμβουλίου, των κρατών μελών και της Επιτροπής στα όργανα που θεσπίζονται με τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ· οι διαδικασίες που ισχύουν για την κατάρτιση της έκθεσης της ΕΕ προς την επιτροπή του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία· και η διαδικασία μέσω της οποίας θα διαμορφωθεί ένα πλαίσιο για την παρακολούθηση ενός ή περισσοτέρων μηχανισμών στους οποίους θα συμμετέχει η κοινωνία των πολιτών.

([5]) 2010/48/ΕΚ.
([6]) 16243/10 της 29ης Νοεμβρίου 2010.

3. **Η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ: ο αντίκτυπος της πρώτης προσχώρησης της ΕΕ σε μία σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου**

3.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση, προβαίνοντας στη σύναψη της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ στις 23 Δεκεμβρίου 2010, κατέστη, για πρώτη φορά στην ιστορία της, συμβαλλόμενο μέρος μιας διεθνούς σύμβασης για τα δικαιώματα του ανθρώπου. Αναγνωρίζει τον ηγετικό ρόλο που η ΕΕ και τα κράτη μέλη της διαδραματίζουν, από κοινού με το ευρωπαϊκό κίνημα για την αναπηρία (μέσω του Ευρωπαϊκού Φόρουμ των Ατόμων με Αναπηρία), στην κατάρτιση της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ, και θεωρεί ότι η ΕΕ έχει ιδιαίτερη ευθύνη να ενισχύσει τις προσπάθειες για την εφαρμογή και παρακολούθηση της τήρησης της Σύμβασης, θα πρέπει δε να αποτελέσει ένα πρότυπο για τους άλλους στον κόσμο.

3.2 Η ΕΟΚΕ παροτρύνει το Συμβούλιο να δώσει νέα ώθηση στις διαπραγματεύσεις που θα καταλήξουν στη σύναψη του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ, πράγμα που θα επιτρέψει, αφενός, σε άτομα ή ομάδες να υποβάλλουν καταγγελίες στην επιτροπή του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ –όταν κάθε άλλο μέσο έννομης προστασίας εντός της ΕΕ έχει εξαντληθεί, όπως πρότεινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2008– και, αφετέρου, να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να υπάρξουν κενά στην προστασία των ατόμων με αναπηρία, να καλυφθούν δε τα ήδη υπάρχοντα, στις περιπτώσεις παραβίασης των δικαιωμάτων των εν λόγω ατόμων σε τομείς που υπάγονται στην αρμοδιότητα της ΕΕ.

3.3 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εξετάσει το ενδεχόμενο κύρωσης άλλων συμβάσεων για τα δικαιώματα του ανθρώπου, όπως η Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού και η Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών, συμπεριλαμβανομένων των προαιρετικών πρωτοκόλλων. Ζητά από την ΕΕ να συμμετάσχει στις συζητήσεις που διεξάγονται σήμερα στους κόλπους της ομάδας εργασίας ανοιχτής σύνθεσης του ΟΗΕ που εξετάζει το ζήτημα της κατάρτισης μιας νέας θεματικής Σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ηλικιωμένων και να διασφαλίσει ότι το έργο της ευθυγραμμίζεται πλήρως με την Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ.

3.4 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι, ως συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ, η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να συμμορφώνεται με όλες τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτήν στο μέτρο των αρμοδιοτήτων της, συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης της υποβολής έκθεσης, σε περιοδική βάση, στην επιτροπή του ΟΗΕ που είναι αρμόδια για τη Σύμβαση για τα ΔΑΑ.

3.5 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι τα άρθρα 10 και 19 της ΣΛΕΕ και τα άρθρα 21 και 26 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνιστούν σαφείς αναφορές στην προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία ([7]).

([7]) SEC(2011) 567 final.

3.6 Η ΕΟΚΕ καλεί τα ευρωπαϊκά όργανα να προβούν στη θέσπιση νομοθετικών ρυθμίσεων και στη χάραξη πολιτικών και προγραμμάτων που θα συμμορφώνονται πλήρως με τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ ως προς τα θέματα που εμπίπτουν στις αποκλειστικές και στις συντρέχουσες αρμοδιότητες της Ένωσης και να αναθεωρήσουν την υφιστάμενη νομοθεσία και τις πολιτικές της Ένωσης στον τομέα αυτό, ώστε να διασφαλιστεί ότι όλα τα άτομα με αναπηρία στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα απολαύουν πλήρους προστασίας.

3.7 Η ΕΟΚΕ καλεί τους Προέδρους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου να διοργανώσουν, σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Φόρουμ των Ατόμων με Αναπηρία, μία δεύτερη εκδήλωση για την «Κατάσταση της Ένωσης όσον αφορά την αναπηρία», τον Δεκέμβριο του 2013, με έμφαση στην εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ ([8]).

3.8 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την διοργάνωση εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, από κοινού με το Ευρωπαϊκό Φόρουμ των Ατόμων με Αναπηρία, ενός Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ατόμων με αναπηρία τον Δεκέμβριο του 2012, στο πλαίσιο της συμβολής του στην έκθεση της ΕΕ προς την επιτροπή του ΟΗΕ που είναι αρμόδια για τη Σύμβαση για τα ΔΑΑ.

3.9 Η ΕΟΚΕ καλεί τα ευρωπαϊκά όργανα να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για την τήρηση της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ. Σε αυτά περιλαμβάνονται:

— η ενθάρρυνση της πρόσληψης ατόμων με αναπηρία στα όργανα της ΕΕ και η χάραξη πολιτικών που επιτρέπουν τον συνδυασμό επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής·

— η αναθεώρηση των εσωτερικών ρυθμίσεων, διαδικασιών και μεθόδων εργασίας με σκοπό να διασφαλιστεί ότι θα παρέχονται ίσες ευκαιρίες στους εργαζόμενους με αναπηρία·

— η πρόβλεψη ότι κατά τη διαδικασία πρόσληψης θα παρέχονται ευκαιρίες στα άτομα με αναπηρία να συναγωνίζονται, κατά τρόπο ισότιμο, άτομα χωρίς αναπηρία, μέσω των κατάλληλων διευκολύνσεων·

— η πρόβλεψη των κατάλληλων διευκολύνσεων για όλους τους εργαζόμενους με αναπηρία, όπου αυτές είναι απαραίτητες κατά την καθημερινή εργασία τους, συμπεριλαμβανομένων: της παροχής προσωπικής βοήθειας, της διερμηνείας από και προς τη νοηματική γλώσσα, των διευκολύνσεων μεταφοράς κλπ·

([8]) Την εκδήλωση με θέμα «*Κατάσταση της Ένωσης όσον αφορά την αναπηρία*» διοργάνωσε ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. Barroso στις 6 Δεκεμβρίου 2011. Έλαβαν μέρος σε αυτήν ο Πρόεδρος του Συμβουλίου της ΕΕ, κ. Van Rompuy· ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, κ. Buzek· και ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Φόρουμ των Ατόμων με Αναπηρία, κ. Βαρδακαστάνης.

— η διασφάλιση της πρόσβασης όλων σε προγράμματα επαγγελματικής και διαρκούς κατάρτισης·

— η βελτίωση της πρόσβασης σε κτήρια, δικτυακούς τόπους, εργαλεία ΤΠΕ και έγγραφα·

— η διασφάλιση ότι όλες οι υπηρεσίες της ΕΕ και τα χρηματοδοτούμενα από την ΕΕ όργανα, συμπεριλαμβανομένων των ευρωπαϊκών σχολείων, θα τηρούν τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ·

— η διασφάλιση της συμμετοχής οργανώσεων ατόμων με αναπηρία στην χάραξη νομοθετικών ρυθμίσεων και πολιτικών, μέσω, μεταξύ άλλων, της παροχής επαρκούς χρηματοδότησης.

4. **Η εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία εκ μέρους της ΕΕ και των κρατών μελών**

4.1 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει, με το ψήφισμά της τής 21ης Σεπτεμβρίου 2011, την ευρωπαϊκή στρατηγική για την αναπηρία κατά την περίοδο 2010-2020, ως θεμελιώδες μέσο πολιτικής που διασφαλίζει την εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και ταυτόχρονα ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διασφαλίσει ότι τόσο η ισχύουσα όσο και μία δευτερεύουσα μελλοντική νομοθεσία θα τηρούν τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ και θα προβλέπουν τη συμμετοχή και δραστηριοποίηση των ατόμων με αναπηρία ([9]).

4.2 Η ΕΟΚΕ ζητά να προβλεφθεί μία διεξοδική και συμμετοχική αναθεώρηση της εφαρμογής της στρατηγικής για τα άτομα με αναπηρία, μέσω, μεταξύ άλλων, του καθορισμού νέων σκοπών και στόχων.

4.3 Η ΕΟΚΕ καλεί το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να ενσωματώσουν την εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ στο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο της ΕΕ, διασφαλίζοντας ότι ούτε ένα ευρώ δεν θα δαπανάται για έργα ή υποδομές που δεν εξασφαλίζουν την πρόσβαση σε αυτά των ατόμων με αναπηρία.

4.4 Η ΕΟΚΕ καλεί το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο:

— να ενισχύσουν ή να διατηρήσουν, στους κανονισμούς για τα Διαρθρωτικά Ταμεία, τις διατάξεις εκείνες με τις οποίες επιδιώκεται η διασφάλιση της εφαρμογής της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ, κυρίως δε όσον αφορά τους εκ των προτέρων όρους ([10]), τις αρχές που διέπουν τις εταιρικές σχέσεις και τις οριζόντιες αρχές·

— να συμπεριλάβουν διατάξεις για την εξασφάλιση της πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία στη διευκόλυνση «Συνδέοντας την Ευρώπη» και στους κανονισμούς για το διευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών ([11])·

— να διασφαλίσουν την τήρηση των εγγυήσεων του προγράμματος «Ορίζων 2020» ([12]), δηλ. ότι η έρευνα που θα χρηματοδοτεί η ΕΕ θα προβλέπει τη συμμετοχή ατόμων με αναπηρία, μέσω της ενθάρρυνσης της συμμετοχής σε αυτήν χρηστών και της διευκόλυνσης της πρόσβασής τους στα ερευνητικά αποτελέσματα, καθώς και μέσω της ανάπτυξης νέων και καινοτόμων ιδεών ως προς τους τρόπους ενσωμάτωσης των αρχών στης Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ στη νομοθεσία και τις πολιτικές της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής για την απασχόληση·

— να συμπεριλάβουν προβλέψεις για τα άτομα με αναπηρία στα προγράμματα ανάπτυξης και ανθρωπιστικής βοήθειας.

4.5 Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να δημιουργήσει έναν μηχανισμό που να επιβραβεύει την αριστεία στον τομέα της συμμόρφωσης έργων που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ με την Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ, πιο συγκεκριμένα μάλιστα την ανάπτυξη λύσεων που εξασφαλίζουν την πρόσβαση και την συμμετοχή σε αυτά ατόμων με αναπηρία.

4.6 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τις προβλέψεις για τα άτομα με αναπηρία που περιλαμβάνονται, αφενός, στη στρατηγική «Ευρώπη 2020» –ιδιαίτερα δε την αναφορά σε «Κοινωνίες χωρίς αποκλεισμούς» (τρίτη προτεραιότητα)– και, αφετέρου, στο ψηφιακό θεματολόγιο, και ζητά να διασφαλιστεί η ενσωμάτωση της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ σε όλες τις εμβληματικές πρωτοβουλίες.

4.7 Η ΕΟΚΕ ανησυχεί για τον αρνητικό αντίκτυπο που τα μέτρα λιτότητας που εφαρμόζονται σήμερα σε πολλά κράτη μέλη της ΕΕ έχουν, μεταξύ άλλων, στα άτομα με αναπηρία και στις οικογένειές τους, με αποτέλεσμα την επιδείνωση των φαινομένων του κοινωνικού αποκλεισμού, της άσκησης διακρίσεων, της άνισης μεταχείρισης και της ανεργίας, τονίζει δε ότι η κρίση δεν θα πρέπει να χρησιμεύσει ως άλλοθι για τη μετάθεση, σε μεταγενέστερη φάση, της θέσης σε εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ.

4.8 Η ΕΟΚΕ καλεί το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να υιοθετήσει μία πραγματική στρατηγική για την ανάπτυξη η οποία να προβλέπει τη λήψη μέτρων υπέρ των μειονεκτουσών ομάδων, όπως τα άτομα με αναπηρία, συμπεριλαμβανομένων μέτρων που να οδηγούν, αφενός, σε αύξηση των ευκαιριών απασχόλησης – μέσω της προώθησης υπηρεσιών που προάγουν την αυτόνομη διαβίωση και τη συμμετοχή στην τοπική κοινότητα– και, αφετέρου, στη δημιουργία υποδομών με εύκολη πρόσβαση· εξάλλου, θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη η κατάσταση των ατόμων που καθίστανται ανάπηρα σε μεγάλη ηλικία.

([9]) ΕΕ C 376, 22.12.2011, σ. 81-86.

([10]) Οι εκ των προτέρων όροι στη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ, καθώς και η διασφάλιση της πρόσβασης και της αυτοδύναμης διαβίωσης, αποτελούν στοιχεία που έχουν ήδη συμπεριληφθεί στην πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

([11]) COM(2011) 665 final.

([12]) http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm

4.9 Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να λάβουν μέτρα που να διασφαλίζουν την πρόσβαση στην αγορά εργασίας των ατόμων με αναπηρία, όπως φορολογικά κίνητρα για τις επιχειρήσεις, μέτρα προώθησης της επιχειρηματικότητας, δυνατότητες ευελιξίας για τους εργαζομένους σε σχέση με τη θέση εργασίας τους, μέτρα για την εξασφάλιση της ίσης πρόσβασης όλων στην κοινωνική προστασία και αναγνώριση σε όλους των δικαιωμάτων των εργαζομένων.

4.10 Η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα ζητήσει τη γνώμη της σχετικά με την πρότασή της για μία φιλόδοξη Ευρωπαϊκή Πράξη για την Προσβασιμότητα με το ευρύτερο δυνατό πεδίο εφαρμογής, η οποία θα περιλαμβάνει, αφενός, απαιτήσεις για τους φορείς παροχής υπηρεσιών και τους κατασκευαστές του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, προκειμένου να διασφαλίζεται η πλήρης προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία, και, αφετέρου, έναν σαφή και εκτεταμένο ορισμό της έννοιας «προσβασιμότητα», ο οποίος να καλύπτει τόσο το εικονικό όσο και το δομημένο περιβάλλον, να διασφαλίζει τη διαλειτουργικότητα και τη συμβατότητα με υποβοηθητικές τεχνολογίες και να συνδέεται με τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

4.11 Η ΕΟΚΕ καλεί το Συμβούλιο να συνεχίσει το έργο της κατάρτισης μιας πρότασης οδηγίας που να διασφαλίζει την τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης των ατόμων ανεξάρτητα από το φύλο, τη θρησκεία ή τις πεποιθήσεις, την αναπηρία, την ηλικία ή τον γενετήσιο προσανατολισμό, και να μεριμνήσει για την ευθυγράμμισή της με τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ, μέσω της ενσωμάτωσης σε αυτήν συγκεκριμένου ορισμού της αναπηρίας και των διακρίσεων στις οποίες αυτή οδηγεί· της απαγόρευσης των διακρίσεων όσον αφορά την πρόσβαση σε χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές υπηρεσίες· της διασφάλισης της πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία στην εκπαίδευση· και του σαφούς διαχωρισμού της έννοιας των κατάλληλων διευκολύνσεων για τη διασφάλιση της εξατομικευμένης πρόσβασης από την έννοια της προσβασιμότητας που συνεπάγεται υποχρεώσεις πρόβλεψης σε επίπεδο ομάδων.

4.12 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι οι ανάγκες των ατόμων με αναπηρία θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σε όλα τα προγράμματα, τις στρατηγικές και τις πολιτικές που καταρτίζονται στο επίπεδο της ΕΕ και τα οποία αφορούν γυναίκες, παιδιά ή ομάδες που αντιμετωπίζουν κοινωνικό αποκλεισμό, όπως εθνοτικές ή θρησκευτικές μειονότητες, ομοφυλόφιλοι άνδρες και γυναίκες και ηλικιωμένα άτομα.

4.13 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι είναι απαραίτητο να διασφαλιστεί η μεγαλύτερη δυνατή συμφωνία με τις εσωτερικές ρυθμίσεις και πολιτικές της ΕΕ, μέσω της ενσωμάτωσης των αρχών της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ στις εξωτερικές σχέσεις της ΕΕ και στην αναπτυξιακή και ανθρωπιστική βοήθεια που παρέχει, με τη βοήθεια, μεταξύ άλλων, ειδικών κατευθυντήριων γραμμών.

4.14 Πιο συγκεκριμένα, η ΕΟΚΕ ζητά από την ΕΕ να συντονίσει τη θέση της με αυτήν των κρατών μελών στις συζητήσεις που διεξάγονται στους κόλπους του ΟΗΕ και έχουν αντίκτυπο στα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, διασφαλίζοντας π.χ. ότι η θέση που θα λάβει η ΕΕ στο πλαίσιο που θα διαμορφωθεί μετά την ολοκλήρωση της περιόδου των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας, θα έχει ενσωματώσει τα ανθρώπινα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και ότι η αναθεώρηση της τετραετούς ολοκληρωμένης πολιτικής του ΟΗΕ θα περιλαμβάνει αναφορά στα άτομα με αναπηρία.

4.15 Η ΕΟΚΕ ζητά από την ΕΕ να διευρύνει τη δέσμευση που έχει αναλάβει έναντι της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ και σε άλλα τρέχοντα πολυμερή φόρα, όπως π.χ. στις διαπραγματεύσεις που διεξάγει σήμερα η Παγκόσμια Οργάνωση Πνευματικής Ιδιοκτησίας με αντικείμενο τη μεταρρύθμιση και την ελευθέρωση της νομοθεσίας περί πνευματικής ιδιοκτησίας.

4.16 Η ΕΟΚΕ επαινεί το έργο που έχει επιτελεστεί μέχρι σήμερα στο πλαίσιο της ανταλλαγής απόψεων πολιτικής που προβλέπει το Νέο Διατλαντικό Θεματολόγιο μεταξύ ΗΠΑ και ΕΕ με θέμα τη μεταρρύθμιση της πολιτικής για τα άτομα με αναπηρία, ενόψει δε της επικείμενης κύρωσης της Σύμβασης εκ μέρους των ΗΠΑ, ζητά να εξεταστεί το ενδεχόμενο περαιτέρω ενίσχυσης του διατλαντικού διαλόγου σχετικά με την πολιτική για τα άτομα με αναπηρία, ώστε να προωθηθεί περαιτέρω η διαδικασία γενικής μεταρρύθμισης της σχετικής πολιτικής.

4.17 Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξασφαλίσει ότι οι αρμόδιες υπηρεσίες κάθε Γενικής Διεύθυνσης θα αναλάβουν να ενσωματώνουν τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ στις πολιτικές και τις νομοθετικές ρυθμίσεις της ΕΕ, ήδη κατά το στάδιο της χάραξης και της κατάρτισης τους.

4.18 Η ΕΟΚΕ καλεί τη Γενική Γραμματεία της Επιτροπής να αναπτύξει ένα μέσο ανάλυσης του αντίκτυπου της τήρησης των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία και να συμπεριλάβει μία ενότητα για τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ στα προγράμματα κατάρτισης του νεοπροσληφθέντος προσωπικού και στα προγράμματα επανεκπαίδευσης.

4.19 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι, σύμφωνα με την παράγραφο (ξ) του Προοιμίου και την παράγραφο 3 του άρθρου 4 της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ «τα άτομα με αναπηρία θα πρέπει να έχουν την ευκαιρία να συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για τις πολιτικές και τα προγράμματα, συμπεριλαμβανομένων αυτών που τα αφορούν άμεσα» και καλεί τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τις εθνικές κυβερνήσεις των κρατών μελών να θεσπίσουν τις κατάλληλες διαδικασίες.

5. **Παρακολούθηση της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ στην ΕΕ**

5.1 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι το άρθρο 33, παράγραφος 2, της Σύμβασης υποχρεώνει τα συμβαλλόμενα μέρη να καθορίζουν ή να θεσπίζουν, εντός του κράτους μέλους, έναν ή περισσότερους ανεξάρτητους μηχανισμούς «για να προωθήσουν, να διασφαλίσουν και να εποπτεύσουν την εφαρμογή της [...] Σύμβασης».

5.2 Η ΕΟΚΕ καλεί το Συμβούλιο να προβεί επισήμως, μέσω απόφασης, στη σύσταση ενός τέτοιου πλαισίου.

5.3 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι κατά τον καθορισμό ή την θέσπιση ενός μηχανισμού αυτού του είδους, τα συμβαλλόμενα κράτη πρέπει να λαμβάνουν υπόψη το καθεστώς και τη λειτουργία των εθνικών οργανισμών προστασίας και προαγωγής των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

5.4 Η ΕΟΚΕ ζητά, ειδικότερα, το εν λόγω πλαίσιο να είναι ανεξάρτητο από τα σημεία επαφής και τον μηχανισμό συντονισμού που έχουν θα οριστεί εντός της ΕΕ, καθώς και να καθοριστεί μία εντολή για κάθε φορέα του πλαισίου και να προβλεφθούν πόροι που να επιτρέπουν στους φορείς αυτούς να εκτελούν τα καθήκοντά τους.

5.5 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι είναι απαραίτητο να θεσπιστούν σαφείς κανόνες για τη διαρθρωμένη διαβούλευση των φορέων του πλαισίου ανάλογα με τις αρμοδιότητές τους, κυρίως όσον αφορά την κατάρτιση νομοθεσίας.

5.6 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι σύμφωνα με το άρθρο 33, παράγραφος 3, της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ, η κοινωνία των πολιτών, ιδιαίτερα δε τα άτομα με αναπηρία και οι οργανώσεις που τα εκπροσωπούν, πρέπει να συνεργάζονται και να συμμετέχουν πλήρως στη διαδικασία παρακολούθησης, συμπεριλαμβανομένων των σημείων επαφής και του μηχανισμού συντονισμού που θα έχει ορίσει το Συμβούλιο για την εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ.

5.7 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι το Ευρωπαϊκό φόρουμ για την αναπηρία, το οποίο αποτελεί την ευρωπαϊκή κεντρική οργάνωση που εκπροσωπεί 80 εκατομμύρια πολίτες με αναπηρία στην Ευρώπη, θα πρέπει να συμμετέχει στην παρακολούθηση σε ευρωπαϊκή κλίμακα της εφαρμογής της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ, καθώς και σε όλες τις διαδικασίες χάραξης πολιτικής και λήψης αποφάσεων, στο ευρωπαϊκό επίπεδο, που αφορούν τη ζωή των ατόμων με αναπηρία.

5.8 Η ΕΟΚΕ έχει την πεποίθηση ότι οι εταιρικές σχέσεις αποτελούν ένα μέσο που επιτρέπει την διασφάλιση μιας βιώσιμης οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, πρέπει δε να βασίζονται σε μία μακροπρόθεσμη προοπτική πραγματικής συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών που, μεταξύ άλλων, θα προβλέπει τη συνεχή ανάπτυξη των ικανοτήτων των εταίρων, καθώς και πόρους επαρκείς για τη συμμετοχή τους ([13]).

5.9 Η ΕΟΚΕ ζητά από την ΕΕ να συμπεριλάβει, στο μελλοντικό χρηματοδοτικό της πρόγραμμα «Θεμελιώδη δικαιώματα και ιθαγένεια», πόρους για την υποστήριξη της εφαρμογής της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ, μεταξύ άλλων δε για την εξασφάλιση της δημιουργίας ικανοτήτων και την επαρκή κάλυψη των αναγκών των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων των ατόμων με αναπηρία.

([13]) ΕΕ C 44, 11.02.2011, σ. 1–9.

5.10 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τη σημασία του ορισμού ενός ευρωπαϊκού πλαισίου συμβατού με την Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ, ώστε οι χώρες εκτός ΕΕ, ιδιαίτερα δε αυτές που ανήκουν σε περιφερειακές οργανώσεις, να μπορούν, π.χ., να αναγνωρίζουν το εν λόγω ευρωπαϊκό πλαίσιο ως υπόδειγμα.

5.11 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η ΕΕ πρέπει να υποβάλει την πρώτη περιοδική της έκθεση στην επιτροπή του ΟΗΕ που είναι αρμόδια για τη Σύμβαση για τα ΔΑΑ πριν από τις αρχές του 2013 και ευελπιστεί ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα ζητήσει τη γνώμη της κατά την κατάρτισή της, στο πλαίσιο της οποίας προβλέπεται ευρεία διαβούλευση με τους ενδιαφερόμενους φορείς, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνίας των πολιτών, ιδιαίτερα δε των εκπροσώπων του κινήματος υπέρ των ατόμων με αναπηρίες.

5.12 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει όλες τις δράσεις που προτείνουν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Eurostat για τη βελτίωση και την ενίσχυση της συλλογής στοιχείων και αναλυτικών στατιστικών και δεικτών για την αναπηρία, με σκοπό την ανάπτυξη αποτελεσματικότερων πολιτικών και τη βελτίωση της παρακολούθησης της εφαρμογής τους. Η ΕΟΚΕ προσβλέπει στη δημοσίευση των στοιχείων της έρευνας του 2011 για το ευρωπαϊκό εργατικό δυναμικό εκ μέρους της σχετικής ενότητας ad hoc και ενθαρρύνει την Επιτροπή, την Eurostat, τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και τα κράτη μέλη, να περιλαμβάνουν συστηματικά τα θέματα που άπτονται της αναπηρίας σε όλες τις βασικές έρευνες, να αναπτύξουν δε εξειδικευμένες έρευνες και δείκτες που να επιτρέπουν την μέτρηση της αλληλεπίδρασης μεταξύ ατόμων με αναπηρία και των φραγμών που τίθενται στην καθημερινή ζωή τους, καθώς και τη μέτρηση του αντίκτυπου των μέσων πολιτικής που έχουν σχεδιαστεί ακριβώς για την άρση των εν λόγω φραγμών.

5.13 Η ΕΟΚΕ παροτρύνει την ΕΕ και τα κράτη μέλη να διοργανώσουν εκστρατείες ευαισθητοποίησης ως προς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη Σύμβαση του ΟΗΕ τα ΔΑΑ, οι οποίες να απευθύνονται στις δημόσιες αρχές όλων των επιπέδων, στις ιδιωτικές εταιρείες, τα μέσα ενημέρωσης, τα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα, τα σχολεία, τις κοινωνικές και τις υγειονομικές υπηρεσίες.

5.14 Η ΕΟΚΕ καλεί όλα τα κράτη μέλη να μεριμνήσουν για την τήρηση της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ στα διάφορα επίπεδα λήψης αποφάσεων, μέσω της ενσωμάτωσης των διατάξεών της στη νομοθεσία, τις πολιτικές και τις διοικητικές αποφάσεις και της ανάπτυξης σχεδίων δράσης για τα άτομα με αναπηρία που να είναι συμβατά με τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ.

5.15 Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων μεταξύ συνδικαλιστικών ενώσεων, οργανώσεων εργοδοτών, οργανώσεων κοινωνικής οικονομίας και οργανώσεων ατόμων με αναπηρία, με σκοπό την προώθηση της πρόσβασης στην απασχόληση των ατόμων με αναπηρία κατά τρόπο που να είναι συμβατός με τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ.

6. **Η ΕΟΚΕ και η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ – εφαρμογή της Σύμβασης στην ΕΟΚΕ**

6.1 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι θα πρέπει να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για την εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ στο εσωτερικό του οργάνου και να διασφαλιστεί η συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτήν. Τα μέτρα αυτά θα μπορούσαν, μεταξύ άλλων, να καλύπτουν τους εξής τομείς:

— ενθάρρυνση της πρόσληψης ατόμων με αναπηρία στην ΕΟΚΕ, μέσω, μεταξύ άλλων, της ανάπτυξης ενός προγράμματος κατάρτισης και της ενθάρρυνσης της υποβολής υποψηφιοτήτων εκ μέρους ατόμων με αναπηρία για τις θέσεις αποσπασμένων εθνικών εμπειρογνωμόνων·

— καθιέρωση μιας διαδικασίας πρόσληψης χωρίς διακρίσεις για τους υποψήφιους με αναπηρία·

— διασφάλιση της πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία στις υπηρεσίες τοποθέτησης των υπαλλήλων στην κατάλληλη θέση και σε προγράμματα επαγγελματικής και διαρκούς κατάρτισης·

— βελτίωση των δυνατοτήτων πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία σε κτήρια, δικτυακούς τόπους, μέσα ΤΠΕ και έγγραφα·

— πρόβλεψη των κατάλληλων διευκολύνσεων, συμπεριλαμβανομένης της παροχής προσωπικής βοήθειας, για τους υπαλλήλους, μέλη και εμπειρογνώμονες με αναπηρία·

— διοργάνωση προγραμμάτων κατάρτισης για το προσωπικό, ώστε να ευαισθητοποιηθεί ως προς τα θέματα που άπτονται της αναπηρίας και ως προς τη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ, μέσω, μεταξύ άλλων, της σύνταξης ενός φυλλαδίου και της παραγωγής μιας βιντεοταινίας σχετικά με τους τρόπους εφαρμογής της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ·

— συμμετοχή στη διοργανική ομάδα εργασίας για την εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ·

— ένταξη της διάστασης της αναπηρίας στις δραστηριότητες της ΕΟΚΕ.

6.2 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι το θέμα των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία θα πρέπει να διαπερνά κατά τρόπο εγκάρσιο όλες τις γνωμοδοτήσεις που έχουν αντίκτυπο στη ζωή των ατόμων με αναπηρία.

6.3 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι τα δικαιώματα που περιλαμβάνονται στη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στις εργασίες όλων των τμημάτων της, δεδομένου ότι άπτονται όλων των τομέων κοινωνικής, μορφωτικής και οικονομικής δραστηριότητας.

6.4 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει σχετικά ότι είναι απαραίτητο να συσταθεί μία διευθύνουσα επιτροπή για την εφαρμογή και παρακολούθηση της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ. Η εν λόγω επιτροπή θα καλεί τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να υποβάλλουν εκθέσεις για το έργο τους και θα συγκεντρώνει τις απόψεις της κοινωνίας των πολιτών, ειδικότερα δε του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία ως του οργάνου που εκπροσωπεί τα άτομα με αναπηρία, με σκοπό να λαμβάνονται αυτές υπόψη κατά την κατάρτιση και παρουσίαση της εκάστοτε έκθεσης της ΕΕ στην Επιτροπή για τα ΔΑΑ. Με τη συμμετοχή των διαφόρων αυτών μερών, η διευθύνουσα επιτροπή θα είναι σε θέση να διαμορφώνει μία ανεξάρτητη εικόνα της προόδου που σημειώνεται στον τομέα της εφαρμογής της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ.

6.5 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει τον ρόλο που η ίδια διαδραματίζει στην ενίσχυση της δημοκρατικής νομιμότητας της ΕΕ, καθώς δίνει έμφαση στη συμμετοχική δημοκρατία και στον ρόλο των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

6.6 Η ΕΟΚΕ ζητά να συσταθεί ένα όργανο για την ενθάρρυνση και τον συντονισμό του διαλόγου μεταξύ, αφενός, των οργάνων της ΕΕ και, αφετέρου, των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών με αντικείμενο την τήρηση της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα ΔΑΑ στο ευρωπαϊκό επίπεδο.

6.7 Η ΕΟΚΕ προσφέρεται να συνεισφέρει με γνωμοδότησή της στην έκθεση που θα υποβάλει η ΕΕ στην επιτροπή του ΟΗΕ σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ευρωπαϊκό έτος ψυχικής υγείας — Υψηλότερη ποιότητα ζωής» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2013/C 44/06)

Εισηγητής: ο κ. **Bernd SCHLÜTER**

Στις 12 Ιουλίου 2012 και σύμφωνα με το άρθρο 29, παρ. 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

«Ευρωπαϊκό έτος ψυχικής υγείας — υψηλότερη ποιότητα ζωής«

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 23 Νοεμβρίου 2012.

Κατά την 485η σύνοδο ολομέλειάς της, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 13ης Δεκεμβρίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 74 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 2 αποχές.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η ψυχική υγεία είναι ένα **βασικό συστατικό της ποιότητας ζωής** και της ευημερίας όλων των ανθρώπων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας ορίζει την ψυχική υγεία ως «μια κατάσταση ευεξίας στην οποία το άτομο πραγματοποιεί τις δυνατότητές του, μπορεί να αντιμετωπίσει τα κανονικά άγχη της ζωής, μπορεί να εργαστεί παραγωγικά και γόνιμα, και είναι σε θέση να συμβάλει στην κοινότητά του« ([1]). Τούτο δεν μπορεί να γίνει πλήρως αντιληπτό με βάση οικονομικά στοιχεία όπως το ΑΕΠ. Η τρέχουσα κρίση έχει βυθίσει εκατομμύρια ανθρώπους σε υπαρξιακή αγωνία, κρίση αξιών και ανεργία, στοιχεία που αυξάνουν τον κίνδυνο αυτοκτονίας. Πλέον, η διασφάλιση της ψυχολογικής σταθερότητας, και όχι τα αφηρημένα οικονομικά ζητήματα, κατέχει κεντρική σημασία για την ευτυχία πολλών ανθρώπων. Στο ατομικό επίπεδο, η ψυχική υγεία αποτελεί προϋπόθεση για την ανάπτυξη του πνευματικού και του συναισθηματικού δυναμικού. Στο κοινωνικό επίπεδο, η ψυχική υγεία αποτελεί παράγοντα για την κοινωνική συνοχή και τη βελτίωση της κοινωνικής πρόνοιας και της οικονομικής ευημερίας.

1.2 Η πρωτοβουλία αποσκοπεί στην **βελτίωση της ψυχικής υγείας** και στην γενικότερη ευαισθητοποίηση του κοινού. Εκτός από τις οξείες και τις χρόνιες ψυχικές ασθένειες ή αναπηρίες, περιλαμβάνονται επίσης καταστάσεις που δεν ταξινομούνται ως ασθένειες και οι οποίες μπορεί να έχουν αίτια ή επιπτώσεις σωματικού χαρακτήρα. Το ζήτημα της ψυχικής υγείας περιλαμβάνει πολλές και διαφορετικές εκφάνσεις που, μέσω ιατρικών ή κοινωνικών παραγόντων, διαμορφώνουν διάφορες πτυχές της ζωής όπως εργασία, νεότητα, γήρας και φτώχεια.

1.3 Οι διαταραχές μπορούν να έχουν **διάφορες αιτίες και συνέπειες**, όπως ψυχικό τραύμα, αγχωτικές εμπειρίες της παιδικής ηλικίας, χρήση ναρκωτικών, ψυχική φόρτιση, ανεργία, έλλειψη στέγης, αποκλεισμό - σε συνδυασμό με γενετική προδιάθεση. Συνεπώς, τόσο οι λύσεις όσο και οι σχετικοί τομείς πολιτικής παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλομορφία. Τα αίτια αυτά υπόκεινται συχνά σε επιρροές και, συνεπώς, πρέπει να συνεκτιμούνται κατάλληλα στο πλαίσιο μιας πολιτικής και μιας οικονομίας χωρίς αποκλεισμούς. Η κοινωνική οικονομία, η κοινωνία πολιτών καθώς και οι νέες προσεγγίσεις της κοινωνικής επιχειρηματικότητας μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο. Η πρόληψη, η έγκαιρη διάγνωση και η θεραπεία των ψυχικών νοσημάτων πρέπει να είναι πολυδιάστατες (ψυχοθεραπευτική, ιατρική και κοινωνικοοικονομική προσέγγιση). Ακόμη, οι ψυχικές διαταραχές και ασθένειες πρέπει να ληφθούν περισσότερο υπόψη στη γενική εκπαίδευση των επαγγελματιών του τομέα της υγείας, των εκπαιδευτικών, των καθηγητών και του ανώτερου διοικητικού προσωπικού. Η δημόσια προαγωγή της υγείας και μια σύγχρονη εταιρική νοοτροπία μπορούν να βοηθήσουν τα άτομα με αναπηρίες και να ελαχιστοποιήσουν την εμφάνιση προβλημάτων που σχετίζονται με την εργασία.

1.4 Κεντρικό ρόλο διαδραματίζει η ενίσχυση των δικτύων πολιτών, των εθελοντικών, οικογενειακών και επαγγελματικών **δικτύων, καθώς και η συμμετοχή των ενδιαφερομένων** και των ενώσεών τους. Η πρόληψη και η ευαισθητοποίηση αποτελούν κοινωνική ευθύνη. Με τις υπηρεσίες εξωτερικών ιατρείων κοντά στο σπίτι και υποβοηθούμενης διαβίωσης, μπορούν συχνά να μειωθούν οι περιπτώσεις περιορισμού της ελευθερίας και παραμονής σε ιδρύματα. Οι σχετικές ευρωπαϊκές συστάσεις και καλές πρακτικές είναι ιδιαίτερα σημαντικές και πρέπει να οδηγήσουν σε επαρκή μείωση της ψυχιατρικής νοσηλείας και της χορήγησης φαρμάκων, προκειμένου να συμβάλλουν στην ενίσχυση της κοινωνικής στήριξης και άλλων εναλλακτικών μορφών βοήθειας. Επίσης, θα μπορούσε να χρηματοδοτηθεί περισσότερο η επιστήμη και η έρευνα για τη διατήρηση της ψυχικής υγείας. Ακόμη και στα οικονομικά ασθενέστερα κράτη μέλη είναι δυνατή η αναδιάρθρωση και η θέσπιση νέων προτεραιοτήτων.

1.5 Θα πρέπει να προωθηθεί σε ολόκληρη την ΕΕ **η ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού** για το θέμα αυτό, π.χ. στους παιδικούς σταθμούς και στα σχολεία, στις επιχειρήσεις, στους γιατρούς και στα ιδρύματα φροντίδας. Το Ευρωπαϊκό Έτος Ψυχικής Υγείας θα μπορούσε να επικεντρωθεί σε εκστρατείες για την εξάλειψη του στίγματος της ψυχικής ασθένειας και για τη χρήση μιας

([1]) http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs220/en/ (όπως αναφερόταν στην ιστοσελίδα στις 4.10.2012)

απαλλαγμένης από διακρίσεις γλώσσας στα μέσα ενημέρωσης, με στόχο τη μείωση των διακρίσεων που υφίστανται τα άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας. Η ψυχική ασθένεια έχει επίσης σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις, οι οποίες είναι μάλλον δευτερεύουσες σε σχέση με τις πιο σοβαρές προσωπικές επιπτώσεις ([2]). Ακόμη, πρέπει να διερωτηθούμε ποιες κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές δομές και συμφέροντα επιδεινώνουν το πρόβλημα και με ποιον τρόπο μπορεί να προωθηθεί ενεργά η ένταξη μέσω της ανάπτυξης αποτελεσματικών **υγειονομικών συστημάτων προσανατολισμένων στο άτομο** και με τη στήριξη των οικογενειών που είναι ο πρώτος χώρος μάθησης στη ζωή ενός ανθρώπου. Είναι απαραίτητο να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή και να προωθηθεί εντονότερα η ουσιαστική ιατρική πρόοδος, η επαγγελματική και η εθελοντική υποστήριξη καθώς και το επιχειρηματικό πρότυπο προληπτικής υγειονομικής φροντίδας.

2. **Ιστορικό**

2.1 Οι πιο κοινές ψυχικές ασθένειες στην Ευρώπη είναι οι αγχώδεις διαταραχές, η κατάθλιψη και οι εθισμοί. Σύμφωνα με μελέτες του 2010, το 38 % των Ευρωπαίων υποφέρει από προβλήματα ψυχικής υγείας ([3]). Το ποσοστό αυτό ήταν ήδη 27 % το 2005 ([4]). Κάθε χρόνο, 58 000 άνθρωποι αυτοκτονούν. Μέχρι το 2020, η κατάθλιψη θα έχει αναδειχθεί στη δεύτερη σε συχνότητα ασθένεια στις βιομηχανικές χώρες ([5]). Σύμφωνα με τα στοιχεία για τους ασφαλισμένους σε ένα μεγάλο γερμανικό ταμείο ασφάλισης ([6]), μεταξύ 2006 και 2009, οι ψυχικές ασθένειες αντιπροσωπεύουν αύξηση 38 % σε χαμένες ώρες εργασίας μεταξύ του ενεργού πληθυσμού και 44 % μεταξύ των ανέργων. Κατά την ίδια περίοδο, η απότομη αύξηση των ψυχικών νόσων αντικατοπτρίζεται στην αύξηση κατά 33 % της συνταγογράφησης «φαρμάκων για τη θεραπεία του νευρικού συστήματος«, στα οποία περιλαμβάνονται αντικαταθλιπτικά ([7]). Στη Βρετανία, το 44 % των εργοδοτών ανέφεραν αύξηση των προβλημάτων ψυχικής υγείας και 40 % αύξηση των απουσιών λόγω στρες ([8]).

2.2 Τα ευρωπαϊκά έτη δεν εστίασαν μέχρι σήμερα στην ψυχική υγεία και ευημερία Ωστόσο, οι προκαταλήψεις σχετικά με τα προβλήματα ψυχικής υγείας και τις ψυχοκοινωνικές αναπηρίες, καθώς και ο στιγματισμός π.χ. στην κοινωνία ή στην εργασία, είναι ένα καθημερινό φαινόμενο. **Η στρατηγική «Ευρώπη 2020»** ζητεί τη μεγαλύτερη κοινωνική ένταξη αυτής της ομάδας και τη θέσπιση κατάλληλων ενωσιακών προγραμμάτων για την υγεία που θα επιδιώκουν μια βιώσιμη ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς. Επιπλέον, η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, η οποία υπεγράφη από την ΕΕ ως το πρώτο διεθνές εργαλείο ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην ιστορία, παρέχει ένα σαφές πλαίσιο δικαιωμάτων για τα άτομα με ψυχοκοινωνικές αναπηρίες. Τα δικαιώματα που περιλαμβάνονται στην εν λόγω σύμβαση πρέπει να τηρούνται και να εφαρμόζονται μέσω όλων των συναφών ενωσιακών πολιτικών και δραστηριοτήτων. Συνεπώς, η αφιέρωση ενός ευρωπαϊκού έτους στην ψυχική υγεία και ευημερία θα αποτελέσει μέσο ώστε να δοθεί η δέουσα προσοχή στα εν λόγω αιτήματα

2.3 Από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, η ψυχική υγεία έχει αποτελέσει αντικείμενο πολλών συγκεκριμένων πρωτοβουλιών της **ευρωπαϊκής πολιτικής για την υγεία** όπου κατέχει σημαντική θέση ([9]). Το 2005, η Επιτροπή δρομολόγησε διαβούλευση με βάση την Πράσινη Βίβλο για την ψυχική υγεία ([10]).

2.4 **Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τις θέσεις που διατύπωσε στη γνωμοδότησή** ([11]) της για την Πράσινη Βίβλο και υπογραμμίζει την κοινωνική και ατομική σημασία της ψυχικής υγείας ως βασικής συνιστώσας της έννοιας της υγείας. Για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία θεωρείται κοινότητα αξιών, η ψυχική υγεία αποτελεί σημαντικό παράγοντα κοινωνικής συνοχής και καθολικής συμμετοχής. Αυτό υποστηρίζεται επίσης από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, η οποία επιδιώκει να διασφαλίσει, μέσω διατάξεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ότι τα άτομα με αναπηρία συμμετέχουν και προβάλλονται από σφαιρική άποψη.

2.5 Στο ίδιο πλαίσιο, **η Επιτροπή** εξετάζει και ζητήματα που σχετίζονται με την πολιτική για την οικονομία, την απασχόληση και την δημόσια υγεία. Η εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας αποτελεί μία από τις οριζόντιες αρμοδιότητες της ΕΕ, όπως αναφέρεται στο άρθρο 168 της ΣΛΕΕ. Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Έτος Ψυχικής Υγείας θα επιτρέψει στην ΕΕ να εκπληρώσει την αποστολή που ορίζεται στο άρθρο 6 της ΣΛΕΕ, δηλαδή «να αναλαμβάνει δράσεις για να υποστηρίζει, να συντονίζει ή να συμπληρώνει τη δράση των κρατών μελών [… για] την προστασία και βελτίωση της υγείας του ανθρώπου«, σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

2.6 **Η στρατηγική της ΕΕ για την ψυχική υγεία** προώθησε, μεταξύ άλλων, το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο του 2008 για την υγεία και την ευημερία ([12]), το οποίο αποτέλεσε τη βάση για τα συμπεράσματα του Συμβουλίου του Ιουνίου 2011 ([13]).

([2]) COM(2005) 484 τελικό.
([3]) «The size and burden of mental disorders and other disorders of the brain in Europe 2010«, H.U. Wittchen et al., European Neuropsychopharmacology (2011) 21, 655 – 679.
([4]) http://www.psychiatrie-psychotherapie.de/archives/14 (όπως αναφερόταν στην ιστοσελίδα στις 15.08.2012).
([5]) Βλ. υποσημείωση 1.
([6]) Gesundheitsreport 2010, Techniker Krankenkasse, Deutschland.
([7]) Βλ. υποσημείωση 6.
([8]) Catherine Kilfedder, British Telecom, Ακρόαση ΕΟΚΕ, 30.10.2012.
([9]) «Action for Mental Health. Activities co-funded from European Community Public Health Programmes 1997–2004«.
([10]) Βλ. υποσημείωση 1.
([11]) COM(2005)484 τελικό
([12]) Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για την Ψυχική Υγεία και την Ευημερία, Βρυξέλλες, 12- 13. Ιουνίου 2008
([13]) 309η συνεδρίαση του Συμβουλίου, Συμβούλιο «Απασχόληση, Κοινωνική Πολιτική, Υγεία και Καταναλωτές«/EPSCO, 6.6.2011.

2.7 Ωστόσο, οι σχετικές διασκέψεις που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ δεν επικεντρώθηκαν επαρκώς στην ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού και την ανάδειξη των ζητημάτων ψυχικής υγείας στην Ευρώπη. Τούτο, όμως, μπορεί να επιτευχθεί με το Ευρωπαϊκό Έτος για την ψυχική υγεία. Οι δημόσιες αρχές σε όλα τα επίπεδα καθώς και οι φορείς της κοινωνίας πολιτών μέσω των διαφόρων ρόλων τους π.χ. εμπειρογνώμονες, φορείς διάδοσης και κοινωνικές επιχειρήσεις θα επικεντρωθούν στο θέμα αυτό. Το Ευρωπαϊκό Έτος για την ψυχική υγεία πρέπει να συνάδει, πρώτα απ 'όλα, με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (CRPD). Οι άνθρωποι με προβλήματα ψυχικής υγείας ή με αναπηρία πρέπει να αναγνωρισθούν ως ισότιμα υποκείμενα δικαίου και σε όλους τους τομείς της ζωής να απολαμβάνουν πλήρη νομική και πρακτική ελευθερία (βλ. άρθρο 12 της CRPD).

2.8 Από τεχνική και δεοντολογική άποψη, πολλοί άνθρωποι με προβλήματα ψυχικής υγείας συχνά δεν λαμβάνουν τις απαραίτητες μορφές **θεραπείας, αποκατάστασης και στήριξης ώστε να μπορέσουν να συμμετάσχουν στην κοινωνία**, αν και η ιατρική και οι κοινωνικές υπηρεσίες έχουν σημειώσει μεγάλη πρόοδο σε αυτό τον τομέα. Συχνά, η ψυχική υγεία δεν αποτελεί προτεραιότητα της πολιτικής για την υγεία. **Σε δύσκολες δημοσιονομικές περιστάσεις, και ιδίως σε περιόδους κρίσης**, παρατηρείται συχνά η τάση να καταργούνται ή να ακριβαίνουν οι απαραίτητες υπηρεσίες και οι διαθέσιμες θεραπείες αντί να αναπτύσσονται οι δομές στήριξης. Αντίθετα, και ειδικά σε περιόδους οικονομικής κρίσης, απαιτούνται επενδύσεις στον τομέα της εκπαίδευσης και συμμετοχή στην κοινωνική οικονομία. Σε περιόδους κρίσης, το κράτος δεν πρέπει να αποσύρεται από τον τομέα της κοινωνικής πρόνοιας.

Όταν τα προβλήματα οξύνονται, οι λίστες αναμονής και οι μεγάλες αποστάσεις αποδεικνύονται αντιπαραγωγικές. Θα πρέπει να μειωθούν στο ελάχιστο οι περιπτώσεις παροχής φροντίδας σε ιδρύματα και περιορισμού της ελευθερίας, προς όφελος της παροχής υπηρεσιών σε εξωτερικά ιατρεία, των σημείων συνάντησης, των κέντρων παροχής συμβουλών και των δυνατοτήτων θεραπείας σε κοντινή απόσταση. **Η αυτονομία των ενδιαφερομένων** θα πρέπει να ενισχυθεί με νομικά δικαιώματα και έννοιες που δεν υποκαθιστούν τις δικές τους αποφάσεις, αλλά τους βοηθούν να λάβουν οι ίδιοι τις αποφάσεις αυτές, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων για τις ανάγκες βοήθειας και τη θεραπεία τους, έτσι ώστε, τελικά, να μην περιορίζεται η δικαιοπρακτική τους ικανότητα. Η ταξινόμηση σε κατηγορίες ασθενειών, η μονομερής ένταξη στο μηχανισμό της ψυχιατρικής, η χορήγηση ψυχοτρόπων φαρμάκων και η χρήση πειθαναγκασμού πρέπει να υποβάλλονται συστηματικά σε κριτική και να ισχύει το κράτος δικαίου και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Σε όλους τους τύπους ιδρυμάτων και διευθετήσεων διαβίωσης, η συμμετοχή στην κοινωνία, η ουσιαστική απασχόληση και ο ημερήσιος προγραμματισμός πρέπει να αποτελούν τμήμα της συνολικής αντιμετώπισης. Ακόμη, θα πρέπει να εξεταστούν καλύτερα οι επιδράσεις των ψυχοτρόπων φαρμάκων τόσο στην ικανότητα συμμετοχής όσο και στη νοσηρότητα. Η πρόσβαση στη στήριξη δεν θα πρέπει να περιορίζεται από τον κατακερματισμό των δομών και τις γραφειοκρατικές και χρονοβόρες διαδικασίες εφαρμογής. Η άμεση επέμβαση και η πρόληψη των αυτοκτονιών απαιτούν εύκολα προσβάσιμες, εξειδικευμένες υπηρεσίες. Τα διάφορα τηλέφωνα έκτακτης ανάγκης και άλλες πρακτικές δυνατότητες παρέμβασης που ισχύουν σε εθνικό επίπεδο θα πρέπει να επεκταθούν σε όλη την Ευρώπη.

2.9 Παράλληλα, πρέπει να λαμβάνονται πάντοτε υπόψη οι αλληλοενισχυόμενες **κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες**, η ανεργία και τα βάρη της ασθένειας. Επιπλέον, υπάρχουν άνθρωποι με ψυχιατρικά νοσήματα που χρειάζονται πόρους και στήριξη για να έχουν μια καλή ποιότητα διαβίωσης. Αυτό σημαίνει ότι κατά τον καθορισμό των προτεραιοτήτων για το Ευρωπαϊκό Έτος Ψυχικής Υγείας, πρέπει να ληφθούν υπόψη η προώθηση των ευκαιριών για συμμετοχή και η ενίσχυση του νομικού καθεστώτος των ατόμων με χρόνιες ψυχικές ασθένειες και νοητικές αναπηρίες.

2.10 Η βοήθεια για τα άτομα με ψυχικές διαταραχές θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις **φιλοσοφικές**, θρησκευτικές, πνευματικές και ποιμαντικές ανάγκες και εμπειρίες.

2.11 Οι κοινωνικοί παράγοντες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διατήρηση της ψυχικής υγείας. Κεντρικό ρόλο διαδραματίζουν οι προσπάθειες για την παροχή μιας σημαντικής αίσθησης ταυτότητας. Σε κάποιο βαθμό ωστόσο, οι καθημερινές συνθήκες διαβίωσης και εργασίας δεν διέπονται πλέον από αξιόπιστες πολιτιστικές παραδόσεις και από τοπικές, δημοκρατικές αποφάσεις, αλλά από συγκεντρωτικές οικονομικές δομές και φορείς. Η οικονομική και η διαρθρωτική πολιτική πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ψυχική υγεία των ανθρώπων και τους στόχους της επίτευξης αξιοπρεπών και χωρίς αποκλεισμούς γειτονιών και συνθηκών εργασίας.

2.12 Οι σύγχρονοι άνθρωποι βλέπουν νέες ευκαιρίες σε μια κοινωνία πολλαπλών επιλογών, μέσων ενημέρωσης και κατανάλωσης, αλλά και **νέους παράγοντες άγχους**. Σε αυτό το πλαίσιο, τα εκπαιδευτικά συστήματα δεν είναι συχνά σε θέση να ανταποκριθούν στην επείγουσα ανάγκη για υψηλής ποιότητας ηθική, γνωστική και κοινωνική εκπαίδευση. Μια τέτοια εκπαίδευση θα μπορούσε, ωστόσο, να προωθήσει την ανεξαρτησία και την απαραίτητη ψυχική ευεξία. Οι κοινωνικές σχέσεις συνεχίζουν να αποδυναμώνονται, με αποτέλεσμα την απώλεια εξωτερικών πόρων, όπως φίλοι, οικογένεια και συνεργάτες. Οι συχνές αλλαγές εργασίας και κατοικίας, η ανεργία και η χαλάρωση των προσωπικών δεσμών δεν συμβάλλουν στην ανάπτυξη κοινωνικών δικτύων με τον περίγυρο. Ακόμη πιο σημαντική είναι η υποχρεωτική συμμετοχή των ενδιαφερομένων και των ενώσεών τους στον σχεδιασμό των δομών και των δικτύων βοήθειας.

2.13 Όταν η διαταράσσεται η **ισορροπία μεταξύ προσωπικής ευθύνης και κοινωνικής ασφάλισης**, αυξάνεται ο κίνδυνος ψυχικής ασθένειας. Τούτο αφορά, για παράδειγμα, τα κίνητρα για την είσοδο στην αγορά εργασίας, τα οποία δεν έχουν εμφανή επίδραση, λόγω της έλλειψης θέσεων εργασίας και της διαρθρωτικής έλλειψης ευκαιριών για τις νεοϊδρυόμενες επιχειρήσεις. Επίσης, η έλλειψη στέγης και ψυχικές διαταραχές συχνά συνδέονται στενά μεταξύ τους, έτσι ώστε η βοήθεια χρειάζεται να επικεντρωθεί σε δύο προβλήματα. Οι γονείς σε επισφαλείς συνθήκες απασχόλησης και τα παιδιά τους υφίστανται πολλαπλές επιβαρύνσεις λόγω της ανασφάλειας, της φτώχειας και των εκπαιδευτικών αναγκών, των χρονικών περιορισμών και του άγχους της οικογένειας. Η βοήθεια θα πρέπει να είναι ποικιλόμορφη και αντίστοιχα πρέπει να περιλαμβάνει, για παράδειγμα, δημόσια εκπαιδευτική υποστήριξη και οικογενειακές εγκαταστάσεις αναψυχής. Τα υψηλά επίπεδα δημόσιου χρέους και οι οικονομικές δυσκολίες, καθώς και οι περικοπές στην κοινωνική ασφάλιση και η υψηλή ανεργία αυξάνουν σημαντικά τον κίνδυνο κατάθλιψης, άγχους και εξαρτήσεων. Για παράδειγμα, τα ποσοστά αυτοκτονιών σε έντεκα κράτη μέλη της ΕΕ σημείωσαν αύξηση άνω του 10 % κατά το πρώτο εξάμηνο του 2011. Οι κατάλληλες επενδύσεις στην κοινωνική ασφάλιση και τις κοινωνικές υπηρεσίες θα ανακουφίσουν σημαντικά την κατάσταση αυτή ([14]).

3. **Ψυχική υγεία σε συγκεκριμένους τομείς της ζωής**

3.1 *Κόσμος της εργασίας*

3.1.1 Η διακεκομμένη απασχόληση, οι συχνές αναδιαρθρώσεις, η ανάγκη να είναι κανείς διαθέσιμος ανά πάσα στιγμή, οι απαιτητικοί χρονικοί περιορισμοί, ο υπερβολικός φόρτος εργασίας και οι αυξανόμενες **απαιτήσεις για ευελιξία και κινητικότητα**: όλα αυτά έχουν συχνά επιπτώσεις για την ψυχική υγεία ([15]). Τα «στατιστικά στοιχεία για τις αναπηρίες« στις Κάτω Χώρες δείχνουν ότι το 2010 τα προβλήματα ψυχικής υγείας ήταν ο κύριος λόγος για μακροχρόνια αναρρωτική άδεια (περίπου 55 ημέρες). Στη Μεγάλη Βρετανία, οι εκτιμήσεις της HSE ([16]) ότι περίπου 9,8 εκατομμύρια ημέρες εργασίας χάθηκαν λόγω εργασιακού άγχους (2009 - 2010) και, κατά μέσο όρο, κάθε άτομο που πάσχει από εργασιακό άγχος ασθένησε κατά 22,6 ημέρες. Την περίοδο 2010-2011, χάθηκαν 10,8 εκατομμύρια ημέρες εργασίας ([17]). Η αδυναμία συμβιβασμού του επαγγελματικού βίου με τον οικογενειακό, τη φροντίδα για τους συγγενείς, το χρόνο για πολιτιστική, πνευματική και σωματική αναψυχή δημιουργεί περαιτέρω κινδύνους. Ορισμένες χώρες έχουν θεσπίσει μέτρα που προβλέπουν δικαίωμα απουσίας από την εργασία και την παροχή ειδικής άδειας στους εργαζομένους προκειμένου να φροντίσουν ένα συγγενή. Συχνά, οι επιχειρήσεις έχουν να αντιμετωπίσουν προβλήματα που δεν εμφανίζονται σε ένα λειτουργικό πλαίσιο. Θα πρέπει να προωθηθούν εντονότερα τα δημόσια πρότυπα που ακολουθούνται στις επιχειρήσεις όσον αφορά την προληπτική προσέγγιση σε θέματα υγείας, κοινωνικής ένταξης, κατάλληλων μορφών μερικής απασχόλησης, παροχής βοήθειας στην εργασία και συνεχούς εκπαίδευσης τόσο για τα στελέχη όσο και τους υπαλλήλους. Επίσης, οι καινοτόμες εταιρικές νοοτροπίες μπορούν να βελτιώσουν την ποιότητα της εργασίας και των προϊόντων. Η προορατική διαχείριση του κινδύνου του άγχους που στηρίζεται στην έρευνα για την απάλειψη και τη μείωση του παράγοντα άγχους πρέπει να αποτελούν μέρος μιας συνεπούς προληπτικής στρατηγικής κατ' εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης, της οδηγίας πλαίσιο 89/391/ΕΟΚ σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία και της συμφωνίας πλαίσιο για το εργασιακό άγχος που συνάφθηκε μεταξύ των ευρωπαίων κοινωνικών εταίρων το 2004.

Η αβεβαιότητα σχετικά με τις θέσεις εργασίας και την επιβίωση και οι ισχυρές διαρθρωτικές μεταβολές στην αγορά εργασίας δημιουργούν πρόσθετους κινδύνους. Πρέπει να υπάρχουν σαφή όρια στον ανταγωνισμό μεταξύ εργαζομένων να ξεπεράσουν ο ένας τον άλλο όσον αφορά την παραγωγικότητα, και ο ανταγωνισμός αυτός να μην υπονομεύει τις συνθήκες εργασίας. Οι χαμένοι στην αγορά εργασίας φέρουν συχνά το στίγμα, ακόμη και αν δεν είναι υπεύθυνοι. Οι απαιτήσεις των εργοδοτών απαιτούν από τους εργαζόμενους να δείξουν την επιδιωκόμενη λογική ευελιξία έρχονται σε αντίθεση με τα αιτήματα των εργαζομένων για ευελιξία έτσι ώστε να μπορούν να ασχολούνται με τις οικογένειές τους, να φροντίζουν κοντινά τους πρόσωπα και να ασχολούνται με τα ατομικά τους προβλήματα, στη βάση των ίσων δικαιωμάτων (φροντίδα εκ μέρους του εργοδότη και «προσωποκεντρική« προσέγγιση). Τα άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας διατρέχουν **υψηλότερο κίνδυνο να στερηθούν την εργασία τους** ή δεν είναι σε θέση να εργαστούν λόγω της ασθένειάς τους. Και εδώ, οι κοινωνικές προκαταλήψεις διαδραματίζουν καίριο ρόλο. Τούτο οδηγεί σε απώλειες όσον αφορά τους εργαζομένους, τους πόρους και τη δημιουργία πλούτου.

3.1.1.1 Οι ισχύοντες κανόνες ποσόστωσης για τα άτομα με αναπηρίες σε ορισμένες χώρες, για παράδειγμα, δεν είναι καθόλου επαρκείς ως μέσα. Αυτό που χρειάζεται για να βοηθηθούν οι πολλοί άνθρωποι που είναι σήμερα αποκλεισμένοι και για να βοηθηθεί η κοινωνία είναι μια τολμηρή πολιτική απασχόλησης

3.1.2 Μια πιο ανοιχτή προσέγγιση στο θέμα αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί με τη σύσταση δημόσιων φορέων παροχής συμβουλών και έννομης προστασίας, με βάση την ισότιμη εκπροσώπηση. Θα πρέπει να υπάρχουν ενδοεπιχειρησιακοί ή εξωτερικοί φορείς που να εκπροσωπούν τα συμφέροντα των ατόμων με αναπηρία και με προβλήματα ψυχικής υγείας στην απασχόληση. Επιπλέον, οι κίνδυνοι θα πρέπει να περιοριστούν με την κατάλληλη προστασία από την απόλυση, με τη νομική προστασία της εργασίας, την στήριξη κατά της ανεργίας, ένα δημόσιο σύστημα διαχείρισης της επαγγελματικής υγείας, σχέδιο επιστροφής στην εργασία και μια ενεργό αγορά εργασίας και οικογενειακή πολιτική. Προς όφελος των εργοδοτών και ιδίως των ΜΜΕ, η ανταγωνιστικότητα πρέπει να διαφυλαχθεί, η γραφειοκρατία να εξαλειφθεί και οι δημόσιες δομές στήριξης να είναι αξιόπιστες. Οι κοινωφελείς υπηρεσίες και ενώσεις κοινωνικής πρόνοιας και άλλοι φορείς της κοινωνίας των πολιτών μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην παροχή πολιτικής και πρακτικής στήριξης στους ενδιαφερόμενους, τις επιχειρήσεις και τις υπηρεσίες απασχόλησης ([18]).

([14]) Ανακοίνωση τύπου, Η αληθινή τραγωδία της κρίσης: το ανθρώπινο κόστος, Υπηρεσία τύπου του ΕΚ, 25.6.2012.

([15]) Gesundheitsreport 2011, Betriebskrankenkassen (BKK), Deutschland.

([16]) Health and Safety Executive, http://www.hse.gov.uk/

([17]) Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία, Μπιλμπάο/Ισπανία

([18]) ΕΕ C 351 της 15.11.2012, σ. 45-51

3.2 *Παιδιά και νέοι*

3.2.1 Δεν υπάρχουν σχεδόν καθόλου ακριβή στατιστικά στοιχεία για τα προβλήματα ψυχικής υγείας παιδιών και νέων διότι συχνά είναι δύσκολο να γίνει διάκριση μεταξύ αρρώστων και ατόμων με προβλήματα συμπεριφοράς, με ανάγκη από συμβουλές, εκπαίδευση ή θεραπεία. Αυτό σημαίνει ότι, σε γενικές γραμμές, είναι σχεδόν αδύνατο να γίνει διάκριση μεταξύ αυτών των αναγκών διότι υπάρχουν μεταβάσεις από τη μία κατάσταση στην άλλη. Για παράδειγμα, σύμφωνα με τη γερμανική Ένωση ψυχοθεραπευτών (Psychotherapeutenkammer), η ετήσια συχνότητα είναι μεταξύ 9,7 % (ψυχικά ασθενείς) και 21,9 % (προβλήματα συμπεριφοράς) ([19]). Όσον αφορά την κατάθλιψη, αυξάνεται ο κίνδυνος πρώτης εμφάνισης της ασθένειας, ενώ η ηλικία πρώτης εμφάνισης τείνει να μικραίνει. Οι ειδικοί παρατηρούν **αύξηση του άγχους και των διαταραχών συμπεριφοράς** και σαφή αύξηση της κατανάλωσης ψυχοτρόπων φαρμάκων από τα παιδιά και νέους.

3.2.2 Παράλληλα, οι παιδικοί σταθμοί και τα σχολεία αναφέρουν αύξηση του αριθμού των παιδιών και των νέων που εγκαταλείπουν τη μάθηση (14,4 % στην ΕΕ) και τα οποία παρουσιάζουν προβλήματα συμπεριφοράς, δυσκολία συγκέντρωσης ή τάσεις βίας. Συχνά, υπάρχει συνδυασμός προβλημάτων και συνοδεύεται από διαταραχές της ψυχικής υγείας, αδυναμία αντίστασης στα καταναλωτικά προϊόντα ([20]) και στα μέσα ψυχαγωγίας, στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές ή σε άλλους εθισμούς, καθώς και γενικότερη υστέρηση στην ανάπτυξη. Ανησυχητική είναι η αύξηση της κατανάλωσης αντικαταθλιπτικών, μεθυλφαινιδάτης και άλλων φαρμάκων από παιδιά και νέους. Υπάρχει επείγουσα ανάγκη για την κατάρτιση στατιστικών σε όλη την Ευρώπη και την ανάπτυξη εναλλακτικών λύσεων.

3.2.3 Η αυξανόμενη αβεβαιότητα που βιώνουν τα παιδιά, οι νέοι και οι γονείς τους αποτελεί πρόβλημα που η παιδική και εφηβική ψυχιατρική δεν είναι σε θέση να λύσει, τουλάχιστον μόνη της. Η παροχή βοήθειας από την πρώιμη παιδική ηλικία και η στήριξη των οικογενειών στον καίριο ρόλο τους είναι εξίσου σημαντικές με την διασφάλιση **επαγγελματικών δεξιοτήτων** για κέντρα παιδικής μέριμνας, παιδίατρους και σχολεία. Επομένως, δεν είναι χρήσιμο κάθε πρόβλημα συμπεριφοράς να χαρακτηρίζεται πρόβλημα ψυχικής υγείας ή ψυχική ασθένεια και τα σύνθετα ατομικά και κοινωνικά προβλήματα να μετατρέπονται μονομερώς σε ιατρικά προβλήματα ([21]). Η εξατομίκευση, τα διαφορετικά επίπεδα πρόσβασης στη σχολική εκπαίδευση, η ανεργία, η φτώχεια, ο κοινωνικός αποκλεισμός, η προσωπική ντροπή και η αδυναμία των γονέων, καθώς και εκπαιδευτικά συστήματα που βασίζονται στον αυξανόμενο ανταγωνισμό ήδη από την παιδική ηλικία και στον περιορισμό των ευκαιριών των παιδιών που δεν μπορούν να αντεπεξέλθουν στους ρυθμούς αυτού του ανταγωνισμού, αποτελούν παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη σε μια προληπτική προσέγγιση. Το ζητούμενο είναι η κοινή ευθύνη όλων των κοινωνικών φορέων έτσι ώστε να επιτευχθεί ένα δυναμικό περιβάλλον διαβίωσης, κατάλληλα σχέδια εκπαίδευσης των νέων, καλά εξοπλισμένα σχολεία και παιδικοί σταθμοί, τυποποιημένη παροχή μη εμπορικών δραστηριοτήτων αναψυχής, ομάδες νέων, σύλλογοι, πολιτιστικές εκδηλώσεις και εκτεταμένο δίκτυο επαγγελματικής διεπιστημονικής βοήθειας, όπως εκπαιδευτική συμβουλευτική και μη τυπική εκπαίδευση. Η χρήση ναρκωτικών πρέπει να αντιμετωπιστεί κατάλληλα με έγκαιρη ανίχνευση, πρόληψη, παροχή συμβουλών, θεραπείες καθώς και με τον έλεγχο των διαύλων εφοδιασμού. Οι επενδύσεις στον τομέα αυτό περιορίζουν την τεράστια προσωπική και κοινωνική ζημία. Η ένταξη στην εκπαίδευση, την εργασία και σε άλλες μορφές χρήσιμης απασχόλησης πρέπει να διασφαλίζεται νομικά για τους εφήβους και τους νεαρούς ενήλικες. Σε όλους αυτούς τους τομείς, οι μη κερδοσκοπικές οργανώσεις, οι υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας και οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών κατέχουν ειδικό πολιτικό και πρακτικό ρόλο.

3.3 *Ηλικιωμένοι* ([22])

3.3.1 Το αυξημένο και συνεχώς αυξανόμενο προσδόκιμο ζωής αποτελεί μία από τις κρίσιμες εξηγήσεις για τη συνολική αύξηση του αριθμού των προβλημάτων ψυχικής υγείας. Η συννοσηρότητα των σωματικών ασθενειών αυξάνεται σε μεγάλη ηλικία και συνοδεύεται από ενισχυμένο κίνδυνο κατάθλιψης. Επιπλέον, η κατάθλιψη είναι συχνή παρενέργεια ορισμένων ασθενειών που σχετίζονται με τη γήρανση, όπως η νόσος Αλτσχάιμερ και η νόσος του Πάρκινσον. Ένα δυναμικό περιβάλλον διαβίωσης που να ευνοεί τη συμμετοχή, προσβάσιμες κοινωνικές υπηρεσίες και εξωτερικά ιατρεία, ευκαιρίες εθελοντισμού, κατάλληλες μορφές συμμετοχής του εργατικού δυναμικού και συμμετοχή σε επιχειρήσεις και κατάλληλος προσανατολισμός των υγειονομικών ιδρυμάτων: όλοι αυτοί είναι βασικοί παράγοντες πρόληψης της μοναξιάς και προληπτικής υγειονομικής περίθαλψης. Τα κέντρα ανοιχτής προστασίας, οι υπηρεσίες περίθαλψης και οι γιατροί πρέπει να διαθέτουν εξειδίκευση σε θέματα ψυχιατρικής υγείας των ηλικιωμένων. Επίσης, θα πρέπει να εξεταστεί καλύτερα σε ευρωπαϊκό επίπεδο η διατύπωση προτύπων βέλτιστων πρακτικών, ιδίως για τα άτομα που υποφέρουν από άνοια.

3.3.2 Οι ηλικιωμένοι συνήθως παρακολουθούνται από τους γενικούς ιατρούς οι οποίοι συχνά δεν παραπέμπουν αρκετές περιπτώσεις σε νευροψυχιάτρους. Όμως, για τις περιπτώσεις άνοιας και κατάθλιψης, η έγκαιρη διάγνωση είναι σημαντική· συνεπώς, υπάρχει ανάγκη οριζόντιας προσέγγισης στην υγειονομική περίθαλψη. Στους περισσότερους οίκους ευγηρίας, δεν υφίσταται τακτική ψυχιατρική περίθαλψη. Ελλείψεις υπάρχουν και σε άλλες υπηρεσίες για ηλικιωμένους, όπως τα συμβουλευτικά κέντρα. Η ιατρική πρόοδος, γενικά, και στην γεροντολογία, ειδικότερα, και η τεχνική βοήθεια πρέπει να χρησιμοποιηθούν κατάλληλα, προς όφελος όλων των ενδιαφερομένων.

3.3.3 Συνολικά, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της παιδικής, εφηβικής και γηριατρικής ψυχιατρικής πρέπει να συνεκτιμηθούν καλύτερα στα προγράμματα κατάρτισης τόσο της γενικής ιατρικής και ψυχιατρικής όσο της γενικής ψυχοθεραπείας.

([19]) Vgl. Angaben der Bundespsychotherapeutenkammer, Deutschland, http://www.bptk.de/presse/zahlen-fakten.html (όπως αναφερόταν στην ιστοσελίδα στις 15.8.2012).

([20]) ΕΕ C 351 της 15.11.2012, σ. 6-11

([21]) Arbeitsgemeinschaft Psychiatrie der AOLG – Bericht für die Gesundheitsministerkonferenz der Länder in Deutschland 2012, της 15.3.2012, σ. 20.

([22]) ΕΕ C 51, της 17.2.2011, σ. 55–58.

4. **Πολιτική για την εξάλειψη του στίγματος**

4.1 Καίρια σημασία έχει μια **προσέγγιση με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα** σε ένα Ευρωπαϊκό έτος ψυχικής υγείας. Οι υπηρεσίες ιατρικής και ψυχοκοινωνιακής περίθαλψης πρέπει να στηρίζουν τα άτομα, να τα επικουρούν και να ενισχύουν τις δυνατότητές τους για αυτοβοήθεια μέσω της ενδυνάμωσης. Η αξιοπρέπεια και τα νομικά δικαιώματα του ατόμου θα διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο, παρέχοντας προσανατολισμό σε εκείνους που στηρίζουν τον ασθενή κατά την φάση κρίσης. Επιπλέον, χρειάζεται ανάπτυξη των ικανοτήτων των επαγγελματιών στους διαφόρους κλάδους παροχής υπηρεσιών, προκειμένου να αυξηθεί η εκ μέρους τους κατανόηση των προβλημάτων ψυχικής υγείας και των ψυχοσωματικών διαταραχών

4.2 Οι άνθρωποι που διανύουν ψυχική κρίση συχνά δεν αντιμετωπίζουν τις ασθένειές τους, λόγω του **κοινωνικού στίγματος**. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης επιδρούν σημαντικά σε αυτό. Η εικόνα που μεταφέρεται για την ψυχική ασθένεια συχνά δημιουργεί φόβο στο ευρύ κοινό και να κάνει τους ανθρώπους να αντιδρούν αμυντικά και να δυσπιστούν σε χρήσιμες μορφές θεραπείας. Χρειάζονται επειγόντως πανευρωπαϊκές εκστρατείες για την εξάλειψη του στίγματος της ψυχικής ασθένειας. Θα πρέπει να οργανώνονται σε μακροπρόθεσμη βάση και να επικεντρώνονται στην πρόληψη. Οι εκστρατείες αυτές πρέπει να περιλαμβάνουν και άτομα που απασχολούνται σε όλους τους νομικά εμπλεκόμενους τομείς (δικαιοσύνη, αστυνομία, δημόσιες αρχές κλπ.), με στόχο τη βελτίωση των τεχνικών και των επαγγελματικών συνθηκών για την αντιμετώπιση των ατόμων με προβλήματα ψυχικής υγείας. Ο στιγματισμός πρέπει να αποφεύγεται όσο είναι δυνατόν, και στην οργάνωση και τη χρηματοδότηση της βοήθειας. Ειδικότερα, οι δυνατότητες για την ενίσχυση των δεξιοτήτων διαχείρισης της ζωής θα πρέπει να προσφέρονται στο σύνολο του πληθυσμού. Η προώθηση των συναντήσεων και των ανταλλαγών μεταξύ των ασθενών και των ανθρώπων χωρίς ψυχιατρική εμπειρία θα πρέπει να αποτελεί βασικό στοιχείο μιας τέτοιας πολιτικής.

4.3 Όσον αφορά την απασχόληση, πρέπει να **αποφευχθεί η δημιουργία ξεχωριστών κόσμων** για τα άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας, όπου δεν λαμβάνονται υπόψη οι επιθυμίες και το δικαίωμα τους να επιλέγουν. Πρώτα απ' όλα, οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να μπορούν να αποφασίζουν οι ίδιοι εάν θα εργάζονται σε προστατευμένο περιβάλλον εργασίας ή σε γενικό περιβάλλον εργασίας. Σε πολλές περιπτώσεις, η προστατευόμενη απασχόληση που επιτρέπει στους ενδιαφερόμενους να επιστρέψουν στην εργασία αυξάνει τις πιθανότητες αποκατάστασης της απασχολησιμότητάς τους («*supported employment*») ([23]). Σε γενικές γραμμές, πρέπει να καταβάλλεται ένας βασικός μισθός ο οποίος θα πρέπει να αποτελεί αντικείμενο διαπραγμάτευσης με τους κοινωνικούς εταίρους. Η καταβολή «συμβολικής αμοιβής» για την κάλυψη των βασικών αναγκών δεν ενδείκνυται για άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας ή αναπηρίες. Ένα σχετικά επιτυχημένο πρότυπο για την σταδιακή επανένταξη είναι το λεγόμενο πρότυπο του Αμβούργου ([24]).

4.4 Έχουν επισημανθεί στην ΕΕ οι ακόλουθες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εις βάρος των ατόμων με προβλήματα ψυχικής υγείας: **υπερβολικοί περιορισμοί της ελευθερίας** και αναγκαστική θεραπεία χωρίς τη συγκατάθεση του ενδιαφερομένου, και ενίοτε δεν υπάρχουν δυνατότητες ένστασης. Είναι σημαντικός ο ρόλος των προγραμμάτων αποϊδρυματισμού, υπηρεσιών εγγύτητας για εξωνοσοκομειακή περίθαλψη, εξάλειψη της γραφειοκρατίας για την πρόσβαση στη στήριξη, συμβάσεις θεραπείας που να σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και πολιτική για την εξάλειψη του στίγματος που να περικλείει και τους άμεσα ενδιαφερόμενους οι οποίοι γνωρίζουν πολύ καλά τα προβλήματά τους.

4.5 Η στρατηγική της ΕΕ για την ψυχική υγεία πρέπει να αναθεωρηθεί. Ειδικότερα, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι χρειάζεται να εξεταστεί **το ζήτημα του αποκλεισμού των ατόμων με ψυχική ασθένεια από την κοινωνία**, γενικά, και από την αγορά εργασίας, ειδικότερα. Σχετικά, πρέπει να εξετασθούν τρόποι για να αποφεύγεται η πλήρης ή μερική ανικανότητα για εργασία μέσω της πρόληψης ή της κατάλληλης φροντίδας. Επίσης, πρέπει να εξεταστεί πώς η χρήση της γλώσσας στην ιατρική, τα μέσα ενημέρωσης και την κοινωνία δυσχεραίνει ή εμποδίζει την ένταξη.

4.6 Η πρωτοβουλία αυτή θα αυξήσει τις πιθανότητες για ευρύτερη δημοσιότητα στα θέματα ψυχικής υγείας. Θα επηρεάσει τις θεματικές προτεραιότητες της πολιτικής ατζέντας και θα δημιουργήσει ένα καλό κλίμα για την προώθηση καινοτόμων ιδεών για το κοινό όφελος.

4.7 Στην προώθηση του Ευρωπαϊκού Έτους Ψυχικής Υγείας, πρέπει να συμμετάσχουν, εκτός από την ίδια την ΕΟΚΕ, οι ενδιαφερόμενους φορείς της κοινωνίας των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των ομάδων και των συλλόγων που δραστηριοποιούνται στον χώρο της ψυχιατρικής και των υπηρεσιών υγείας, καθώς και οι σχετικές Γενικές Διευθύνσεις της Επιτροπής, τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής των Περιφερειών. Σε εθνικό επίπεδο, πρέπει να συμμετάσχουν τα αρμόδια υπουργεία, καθώς και τα μέλη των σχετικών εθνικών κοινοβουλευτικών επιτροπών. Συνολικά, χρειάζεται μεγαλύτερη συμμετοχή των ενδιαφερομένων στη διαμόρφωση των σχετικών πολιτικών.

([23]) Stellungnahme der Verbände des Kontaktgespräches Psychiatrie zum Übereinkommen der Vereinten Nationen über die Rechte von Menschen mit Behinderungen, Freiburg/Berlin/Stuttgart, 15.5.2012.

([24]) Ενότητα 74, τόμος V του κοινωνικού κώδικα και ενότητα 28, τόμος IX του κοινωνικού κώδικα (για τα άτομα με αναπηρίες ή πιο συγκεκριμένα που αντιμετωπίζουν κίνδυνο αναπηρίας). Ο εργαζόμενος συμφωνεί με έναν γιατρό για ένα σχέδιο ένταξης που αντιστοιχεί στο ρυθμό ανάρρωσης του εργαζομένου. Το ιατρικό πιστοποιητικό πρέπει να αναφέρει το σχέδιο επανένταξης και την πρόγνωση, όπου είναι δυνατόν, για τη χρονική στιγμή της αναμενόμενης ανάκαμψης της ικανότητας προς εργασία. Η συγκατάθεση του εργοδότη και του ασφαλιστικού ταμείου είναι απαραίτητη πριν από την έναρξη της δράσης. Ο εργαζόμενος συνεχίζει να λαμβάνει επίδομα ασθενείας από το ασφαλιστικό ταμείο ή το προσωρινό επίδομα από το συνταξιοδοτικό ταμείο.

4.8 Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι **η πρωτοβουλία θα έχει συγκεκριμένο αντίκτυπο στα κράτη μέλη**, πρέπει να χρησιμοποιηθεί παράλληλα το πλαίσιο δράσης για την ψυχική υγεία, με σκοπό την ανάπτυξη κοινά αποδεκτών πλαισίων αναφοράς για την ανάληψη δράσης στον τομέα της ψυχικής υγείας μέσω των συστημάτων υγείας και της κοινωνικής πολιτικής, καθώς και σε συναφή περιβάλλοντα όπως τα σχολεία και οι χώροι εργασίας. Ως μέσο αμοιβαίας μάθησης, πρέπει να χρησιμοποιηθούν οι αξιολογήσεις από ομοτίμους, όπως ισχύει στην ανοιχτή μέθοδο συντονισμού. Τα μέτρα αυτά πρέπει να λάβουν τη μορφή νομοθεσίας, δημοσιονομικών κανόνων και δράσεων στο πλαίσιο του ΕΚΤ, καθώς και δικαιωμάτων για τα άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας και για τις επιχειρήσεις. Θα πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον ένα μόνιμο παρατηρητήριο μπορεί να παρέχει συνεχή παρακολούθηση του θέματος. Οι εκθέσεις της ΕΕ για την υγεία πρέπει να περιλαμβάνουν πιο λεπτομερή ευρωπαϊκά στοιχεία για τις ψυχικές διαταραχές και ειδικά για το είδος της βοήθειας, τον αριθμό των ασθενών σε ψυχιατρικές μονάδες και την κατανάλωση ψυχοφαρμάκων. Πιθανοί εταίροι από όλο το φάσμα της κοινωνίας θα πρέπει να κινητοποιηθούν ως σταθεροί υποστηρικτές. Ο αντίκτυπος της πρωτοβουλίας και το ευρωπαϊκό έτος δεν πρέπει να έχουν περιορισμένο χρονικό πλαίσιο. Αντίθετα, θα πρέπει να οδηγήσουν σε μια διαρκή και βιώσιμη ευαισθητοποίηση σε θέματα ψυχικής υγείας και να έχουν απτά αποτελέσματα για τους ενδιαφερομένους.

Βρυξέλλες, 13 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Το ακόλουθο εδάφιο της γνωμοδότησης του τμήματος αντικαθίσταται από τροπολογία που υιοθετήθηκε από την ολομέλεια παρότι η διατήρησή του συγκέντρωσε τουλάχιστον το ένα τέταρτο των εκπεφρασμένων ψήφων:

Σημείο 3.1.1

«… Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ***ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων*** *και να περιορίζουν τη γραφειοκρατία στο ελάχιστο. Η άμβλυνση της οικονομικής επιβάρυνσης από φιλικές προς την οικογένεια και κοινωνικά ευαίσθητες και χωρίς αποκλεισμούς επιχειρήσεις μπορεί επίσης να βελτιώσει τις συνθήκες.»*

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Ψήφοι υπέρ της τροποποίηση του σημείου:	35
Ψήφοι κατά:	26
Αποχές:	6

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Κοινωνική γεωργία: Οικολογική περίθαλψη, κοινωνική πολιτική και πολιτική υγείας» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2013/C 44/07)

Εισηγήτρια: **η κ. WILLEMS**

Στις 19 Ιανουαρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

Κοινωνική γεωργία: Οικολογική περίθαλψη, κοινωνική πολιτική και πολιτική υγείας.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 22 Νοεμβρίου 2012.

Κατά την 485η σύνοδο ολομέλειας, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 124 ψήφους υπέρ και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η κοινωνική γεωργία συνιστά καινοτόμο προσέγγιση που συνδυάζει δύο πτυχές: την πολύ-λειτουργική γεωργία και τις κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες περίθαλψης σε τοπικό επίπεδο. Συμβάλλει, στα πλαίσια της παραγωγής γεωργικών προϊόντων, στην καλή διαβίωση και την κοινωνική ένταξη ατόμων με συγκεκριμένες ανάγκες. Η αυξανόμενη σημασία της κοινωνικής γεωργίας ώθησε την ΕΟΚΕ να καταρτίσει σχετική γνωμοδότηση πρωτοβουλίας.

1.2 Η κοινωνική γεωργία διαδόθηκε σε ολόκληρη την Ευρώπη με παραλλαγές που εμφανίζουν κοινά χαρακτηριστικά, αλλά και πολλές διαφορές από άποψη προσέγγισης, σχέσεων με τους λοιπούς κλάδους και χρηματοδότησης.

1.3 Εντούτοις κρίνεται αναγκαία η καθιέρωση ενός ορισμού πανευρωπαϊκής εμβέλειας της κοινωνικής γεωργίας, στον οποίο θα καθορίζονται οι συναφείς δραστηριότητες και ένα σύνολο κριτηρίων — συμπεριλαμβανομένων των ποιοτικών — τα οποία θα πρέπει να ικανοποιεί μια δραστηριότητα προκειμένου να μπορεί να χρηματοδοτηθεί από τις διάφορες πολιτικές. Πάντως, αυτός ο ορισμός δεν πρέπει να είναι πολύ περιοριστικός προκειμένου να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να απεικονίζει στατικά μια κατάσταση, η οποία όμως στην πραγματικότητα βρίσκεται σε συνεχή εξέλιξη.

1.4 Σήμερα, δεν υφίσταται ρυθμιστικό πλαίσιο για την κοινωνική γεωργία ούτε σε ενωσιακό ούτε σε εθνικό επίπεδο, γεγονός που καταλήγει σε απουσία συντονισμού ανάμεσα στις διάφορες σχετικές πολιτικές και/ή ενδιαφερόμενους φορείς. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και οι αρμόδιες εθνικές και περιφερειακές αρχές και όργανα οφείλουν να ενθαρρύνουν και να στηρίξουν την κοινωνική γεωργία, θεσπίζοντας ένα κατάλληλο και ευνοϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο και λαμβάνοντας τα μέτρα που εκτίθενται παρακάτω.

1.5 Οι διαθέσιμες στατιστικές στον τομέα της κοινωνικής γεωργίας είναι σπάνιες και αποσπασματικές και, κατά την ΕΟΚΕ, θα ήταν χρήσιμο να δρομολογηθεί ένα πρόγραμμα στατιστικής έρευνας για να μελετηθεί πιο εμπεριστατωμένα, από ποσοτική και ποιοτική άποψη, η ύπαρξη ανάλογων πρωτοβουλιών στα κράτη μέλη και οι διάφορες μορφές που αυτές λαμβάνουν. Η σχετική βάση δεδομένων θα μπορούσε να επεκταθεί ώστε να προωθηθούν προγράμματα ερευνών στο εκάστοτε κράτος μέλος.

1.6 Η κοινωνική γεωργία πρέπει να υποστηριχθεί με διακλαδική έρευνα σε διάφορους κλάδους, ώστε να επικυρωθούν τα εμπειρικά πορίσματα, να αναλυθούν ο αντίκτυπός της και τα πλεονεκτήματά της υπό διάφορες οπτικές γωνίες (κοινωνική, οικονομική, προσωπική, υγείας κ.λπ.) και να εξασφαλιστεί η διάδοση των γνώσεων που αποκομίζονται από την πρακτική. Από την άποψη αυτή, η προσπάθεια συνεργασίας που ξεκίνησε σε ευρωπαϊκό επίπεδο χάρη στις πρωτοβουλίες SoFar και COST Action πρέπει να προωθηθεί και να αναπτυχθεί περαιτέρω εντός του προγράμματος πλαισίου Ορίζων 2020 για την περίοδο 2014-2020.

1.7 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι έχει εξίσου καίρια σημασία να συσταθούν και να ενισχυθούν δίκτυα κοινωνικής γεωργίας, με στόχο τις ανταλλαγές αντληθέντων διδαγμάτων και εμπειριών και την περαιτέρω ευαισθητοποίηση των ενδιαφερομένων. Συν τοις άλλοις, θα ήταν σκόπιμες τόσο η κοινή εκπροσώπηση των συμφερόντων της κοινωνικής γεωργίας σε πολιτικό επίπεδο, όσο και η συγκρότηση μιας κεντρικής οργάνωσης εμβέλειας ΕΕ. Έτσι αναμένεται να ενισχυθούν οι ανταλλαγές μεταξύ των παραγόντων της κοινωνικής γεωργίας και ο ρόλος των οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών.

1.8 Ακόμη, για να εξασφαλιστεί υψηλό επίπεδο ποιότητας και ικανοτήτων στις δραστηριότητες της κοινωνικής γεωργίας, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην κατάρτιση των ενδιαφερομένων — τόσο των παρόχων υπηρεσιών όσο και των δικαιούχων, καθώς και των ατόμων με συγκεκριμένες ανάγκες.

1.9 Για να αναπτυχθεί σε ολόκληρη την Ευρώπη, η κοινωνική γεωργία χρειάζεται ευνοϊκό περιβάλλον, μεγαλύτερη συμμετοχή της κοινωνίας πολιτών και εποικοδομητική συνεργασία μεταξύ των διαφόρων τομέων πολιτικής και διοικητικών υπηρεσιών (υγεία, κοινωνικές υποθέσεις, γεωργία, απασχόληση), σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Αυτό σημαίνει ότι οι δημόσιες αρχές πρέπει να αναγνωρίσουν την κοινωνική γεωργία και να την υποστηρίξουν συγκεκριμένα, προσφέροντάς της τη δυνατότητα διαρκούς πρόσβασης σε χρηματοδοτικά μέσα που να καλύπτουν διάφορες πτυχές αυτού του είδους γεωργίας.

1.10 Θα μπορούσε επίσης να αποδειχθεί χρήσιμη η σύσταση, εκ μέρους της Επιτροπής, μιας μόνιμης δομής που να συνδέει όλες τις ενδιαφερόμενες Γενικές Διευθύνσεις. Ανάλογοι μηχανισμοί θα μπορούσαν να δημιουργηθούν και στα κράτη μέλη. Εξάλλου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να ενθαρρύνει τη διεξαγωγή συγκριτικής μελέτης των συστημάτων κοινωνικής προστασίας των κρατών μελών και του κόστους του καθενός, ώστε να αυξηθούν οι ενδεχόμενες εφικτές οικονομίες κατά την υλοποίηση σχεδίων κοινωνικής γεωργίας.

1.11 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι οι προτάσεις της Επιτροπής για την περίοδο 2014-2020 διανοίγουν νέες προοπτικές για την κοινωνική γεωργία. Ωστόσο, φαίνεται ότι απαιτείται ακόμη να υποστηριχθεί περισσότερο κατά την προσεχή περίοδο προγραμματισμού. Για τον σκοπό αυτό, η ΕΕ και τα κράτη μέλη θα πρέπει να συντονίσουν την προσφυγή στις διάφορες πολιτικές που σχετίζονται με την κοινωνική γεωργία. Κατά την ΕΟΚΕ, πρέπει τα κράτη μέλη και οι αρμόδιες για τη διαχείριση των ενωσιακών κονδυλίων (εθνικές και τοπικές) αρχές να ενισχύσουν τη συνεργασία τους, προκειμένου να εξαλειφθούν οι φραγμοί που εμποδίζουν την πρόσβαση στα διαρθρωτικά ταμεία και να διευκολυνθεί η σχετική χρηματοδότηση των επαγγελματιών του κλάδου.

1.12 Το κοινό στρατηγικό πλαίσιο προσφέρει τη δυνατότητα συνδυασμού διαφόρων ταμείων, στα πλαίσια μιας στρατηγικής πολλαπλής χρηματοδότησης. Η Επιτροπή θα πρέπει, λοιπόν, να καλέσει τα κράτη μέλη να συμπεριλάβουν την κοινωνική γεωργία στον προγραμματισμό τους και να καταρτίσουν, με τρόπο σφαιρικό, ειδικά προγράμματα που θα επιτρέπουν στον κλάδο αυτόν να επωφελείται περισσότερο από τα διάφορα διαρθρωτικά ταμεία. Επίσης, άλλες δυνατότητες είναι η εφαρμογή θεματικών υπο-προγραμμάτων κοινωνικής γεωργίας ή η υποστήριξη σχετικών σχεδίων LEADER.

2. **Γενικές παρατηρήσεις**

2.1 Η κοινωνική γεωργία αναπτύσσεται λίγο πολύ παντού στην ύπαιθρο της ΕΕ από τα τέλη του 20ού αιώνα, ως νέα οικονομικά βιώσιμη πρακτική και οι πρωτοβουλίες στον τομέα αυτόν αυξάνονται συνεχώς. Για το σύνολο των σχετικών δραστηριοτήτων χρησιμοποιείται η γενική ονομασία «κοινωνική γεωργία», ενώ άλλες ονομασίες που χρησιμοποιούνται για να δηλώσουν τις δραστηριότητες αυτές είναι *«Farming for health», «Care Farming», «Green care»* ή ακόμη «*Green therapies*». Όλες αυτές οι ονομασίες αναφέρονται σε διάφορες πρακτικές ή δραστηριότητες στον τομέα της περίθαλψης, της κοινωνικής επανένταξης, της κατάρτισης και της αποκατάστασης μειονεκτούντων ατόμων ή της κατάρτισης ατόμων με συγκεκριμένες ανάγκες. Οι δραστηριότητες αυτές προσφέρουν τη δυνατότητα σε άτομα που αντιμετωπίζουν δυσχέρειες να ανακτήσουν επαφή με μια δραστηριότητα παραγωγής και με τη φύση, ενώ παράλληλα συμβάλλουν στην καλή τους διαβίωση, στη βελτίωση της κατάστασης της υγείας τους και στην κοινωνική τους ένταξη. Διευκολύνουν, επίσης, τη μάθηση, την αύξηση της αυτοεκτίμησης και, ως εκ τούτου, τη συμμετοχή στον κοινωνικό βίο.

Από αυτή την άποψη, η κοινωνική γεωργία συνιστά καινοτόμο προσέγγιση που συνδυάζει δύο πτυχές: την πολύ-λειτουργική γεωργία και τις κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες περίθαλψης σε τοπικό επίπεδο. Αφ' ενός, συνδέεται στενά με την πολύ-λειτουργική φύση της γεωργίας και εγγράφεται πλήρως στην έννοια της αγροτικής ανάπτυξης, προσφέροντας στους γεωργούς τη δυνατότητα διαφοροποίησης των εισοδημάτων τους. Αφ' ετέρου, είναι επωφελής για την κοινωνία, δεδομένου ότι προσφέρει κοινωνικές υπηρεσίες και βελτιώνει τις υφιστάμενες υπηρεσίες προς όφελος των κατοίκων της υπαίθρου, αξιοποιώντας τους γεωργικούς και αγροτικούς πόρους, με την ευρεία έννοια του όρου.

2.2 Παρότι οι πρακτικές κοινωνικής γεωργίας στην ΕΕ παρουσιάζουν πολλές ομοιότητες, υπό την έννοια ότι συνδέονται στενά με παραδοσιακές δραστηριότητες της αγροτικής οικονομίας και αναπτύσσονται μέσα στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις (βιολογικά αγροκτήματα, υψηλή ένταση εργατικού δυναμικού, μεγάλος βαθμός πολύ-λειτουργικότητας, άνοιγμα στην περιοχή, υψηλή διαφοροποίηση και ευελιξία), υπάρχουν επίσης πολλές διαφορές ανάλογα με τη χώρα, σε συνάρτηση με την ιστορία, την προσέγγιση και τους προσανατολισμούς της καθεμιάς. Συνοπτικά, χωρίς να παραγνωρίζεται η ποικιλομορφία των προσεγγίσεων, θα μπορούσαμε να τις ομαδοποιήσουμε σε τρία είδη:

— η θεσμική προσέγγιση, με δεσπόζουσα θέση των δημόσιων φορέων και φορέων υγείας (επικρατεί στη Γερμανία, τη Γαλλία, την Ιρλανδία και τη Σλοβενία)·

— η ιδιωτική προσέγγιση, που στηρίζεται σε θεραπευτικά αγροκτήματα (επικρατεί στις Κάτω Χώρες και στη Φλάνδρα του Βελγίου)·

— η μικτή προσέγγιση, που στηρίζεται σε κοινωνικούς συνεταιρισμούς και ιδιωτικά αγροκτήματα (επικρατεί στην Ιταλία).

2.3 Διαφέρουν επίσης οι προσανατολισμοί: στην Ιταλία και τη Γαλλία, η κοινωνική γεωργία συνδέεται κυρίως με τον κοινωνικό κλάδο και τον κλάδο της περίθαλψης, στις Κάτω Χώρες έχει πιο στενές σχέσεις με το σύστημα υγείας, στη Φλάνδρα με τον κλάδο της γεωργίας, ενώ στη Γερμανία, τη Μεγάλη Βρετανία, την Ιρλανδία και τη Σλοβενία ο προσανατολισμός στρέφεται μεταξύ του κοινωνικού/υγειονομικού κλάδου και του κλάδου της υγείας.

2.4 Ο τρόπος χρηματοδότησης παρουσιάζει επίσης διαφορές ανάλογα με τις χώρες:

— δημόσια προγράμματα και φιλανθρωπικές δράσεις που στηρίζονται σε ενώσεις εθελοντών (Ιταλία, Γαλλία) και σε κοινωνικούς συνεταιρισμούς (Ιταλία)·

— δημόσιοι πόροι (κλάδοι υγείας, περίθαλψης, παιδείας) που απευθύνονται σε δημόσιες δομές (Γερμανία, Ιρλανδία, Σλοβενία), σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις (Κάτω Χώρες) ή σε κοινωνικούς συνεταιρισμούς (Ιταλία)·

— πολιτική αγροτικής ανάπτυξης με στόχο τη στήριξη της έναρξης λειτουργίας και ανάπτυξης κοινωνικών αγροκτημάτων κατά την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013 (Ιταλία)·

— άμεση πρόσβαση στις αγορές προϊόντων διατροφής για τα προϊόντα που ανταποκρίνονται σε δεοντολογικές προδιαγραφές και άμεση πώληση (Γαλλία, Ιταλία).

Εντούτοις, στην πραγματικότητα οι τρόποι χρηματοδότησης παρουσιάζουν συχνά πολύ μεγαλύτερη ποικιλομορφία.

2.5 Η κοινωνική γεωργία οργανώνεται σύμφωνα με διάφορες μορφές. Μπορεί να πρόκειται είτε για ιδιωτικές γεωργικές εκμεταλλεύσεις, υπό διαχείριση ιδιώτη επιχειρηματία, στον οποίο η κοινωνική γεωργία προσφέρει τη δυνατότητα να διαφοροποιεί τις πηγές εισοδήματος ενώ παράλληλα συνεχίζει μια κανονική παραγωγή απευθυνόμενη στην αγορά, είτε για κοινωνικές επιχειρήσεις ή συνεταιρισμούς, για ενώσεις, για ιδρύματα —δηλ. για οργανώσεις μη κερδοσκοπικού σκοπού. Σε άλλες περιπτώσεις, η κοινωνική γεωργία — μολονότι εφαρμόζεται σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις — εξαρτάται από δημόσιους οργανισμούς ή από φορείς του κλάδου της υγείας.

3. **Ορισμός της κοινωνικής γεωργίας**

3.1 Η κοινωνική γεωργία δεν είναι εύκολο να οριστεί, επειδή περιλαμβάνει ευρύ φάσμα διαφορετικών πρακτικών. Ωστόσο, αποδεικνύεται αναγκαίο να δοθεί ένας ορισμός της κοινωνικής γεωργίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ώστε να προσδιοριστούν οι δραστηριότητες που υπάγονται σε αυτήν και να καθοριστεί ένα πλαίσιο και κριτήρια, συμπεριλαμβανομένων κριτηρίων ποιότητας, στα οποία θα πρέπει να ανταποκρίνονται οι σχετικές δραστηριότητες για να μπορούν να δικαιούνται στήριξη βάσει των διαφόρων πολιτικών. Ο ορισμός αυτός θα πρέπει να μην είναι πολύ περιοριστικός, ώστε να μην περιχαρακωθεί δεσμευτικά μια πραγματικότητα που βρίσκεται σε συνεχή εξέλιξη. Αντίθετα, θα πρέπει να προτείνει ένα πλαίσιο που να διατηρεί την αναγκαία ευελιξία ώστε να μπορούν να περιληφθούν οι ποικίλες δραστηριότητες της κοινωνικής γεωργίας και η προσέγγιση από τη βάση προς την κορυφή.

3.2 Μολονότι οι συναφείς με την κοινωνική γεωργία δραστηριότητες ποικίλλουν σε μεγάλο βαθμό, έχουν πάντοτε τα εξής δύο κοινά στοιχεία: οι δραστηριότητες ασκούνται α) μέσα σε γεωργική εκμετάλλευση και β) από άτομα που έχουν προσωρινά ή μόνιμα συγκεκριμένες ανάγκες (μη εξαιρουμένης της εκπαίδευσής τους). Έτσι, η κοινωνική γεωργία συμβάλλει αφ' ενός μεν στην πρόοδο και στην ευημερία του ατόμου, αφ' ετέρου δε στην ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών και στην καλύτερη σύνδεση της πόλης με την ύπαιθρο.

3.3 Επομένως, σε μια πρώτη φάση, η κοινωνική γεωργία θα μπορούσε να οριστεί ως ένα σύνολο δραστηριοτήτων που χρησιμοποιούν τους γεωργικούς πόρους, φυτικούς και ζωικούς, για την προώθηση (ή τη δημιουργία) κοινωνικών υπηρεσιών, σε αγροτικές ή περιαστικές περιοχές, όπως λ.χ. επανορθωτική ή θεραπευτική αγωγή, προστατευόμενες θέσεις εργασίας, διά βίου μάθηση και άλλες δραστηριότητες που συμβάλλουν στην κοινωνική ένταξη (σύμφωνα με τον ορισμό, ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της επιστήμης και της τεχνολογίας - δράση Cost Action 866 Green Care initiative - Coopération européenne en science et technologie). Το ζητούμενο είναι, μεταξύ άλλων, να δημιουργηθούν, μέσα σε μια γεωργική εκμετάλλευση, οι συνθήκες που θα επιτρέπουν τη συμμετοχή στις καθημερινές δραστηριότητες του αγροκτήματος ατόμων με ιδιαίτερες ανάγκες, με στόχο να εξασφαλιστεί η ανάπτυξη των προσώπων αυτών, η ένταξή τους στην κοινωνία και, συνεπώς, η μείωση της περιθωριοποίησής τους, του αισθήματος του ανικανοποίητου, της αδιαφορίας τους και της απομόνωσής τους μέσα στην κοινωνία

3.4 Υπό την παρούσα κατάσταση, μπορούν να διακριθούν τέσσερα κύρια πεδία της κοινωνικής γεωργίας:

α) δραστηριότητες επανορθωτικής και θεραπευτικής αγωγής·

β) ένταξη στην αγορά εργασίας και κοινωνική ένταξη·

γ) παιδαγωγικές δραστηριότητες·

δ) υποστηρικτικές υπηρεσίες προς το άτομο.

4. **Απουσία νομικού πλαισίου τόσο σε ενωσιακό όσο και σε εθνικό επίπεδο**

4.1 Χάρη στις δραστηριότητες θεραπείας, ένταξης στην εργασία, κοινωνικής ένταξης ή και στις παιδαγωγικές της δραστηριότητες, η κοινωνική γεωργία προσφέρει αναντίρρητα μεγάλης αξίας δημόσιες υπηρεσίες και συμβάλλει στη βιώσιμη ανάπτυξη. Εξάλλου, χάρη στη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων που προωθεί και στη δυναμική της, μπορεί να έχει σημαντική επίδραση στην τοπική ανάπτυξη.

4.2 Πολλές σχετικές εμπειρίες έχουν αναπτυχθεί σύμφωνα με μια διαδικασία από τη βάση προς την κορυφή, δημιουργώντας τοπικά δίκτυα που συντελούν στη σφαιρική ανάπτυξη των κατά τόπους περιοχών. Για όλους αυτούς τους λόγους, η κοινωνική γεωργία συνάδει με την έκδοση του ΟΟΣΑ *The New Rural Paradigm* (Το νέο αγροτικό πρότυπο, 2006) και αναφέρεται ρητώς στα *Rural Policy Reviews* (Ανασκοπήσεις της αγροτικής πολιτικής) για τις χώρες του ΟΟΣΑ (λ.χ. την Ιταλία). Η κοινωνική γεωργία εξετάστηκε, επίσης, κατά τη διάσκεψη του ΟΟΣΑ για την αγροτική ανάπτυξη στο Κεμπέκ (2009). Ορισμένες πρωτοβουλίες κοινωνικής γεωργίας χρηματοδοτούνται βάσει των πολιτικών αγροτικής ανάπτυξης 2007-2013 (άξονες III και IV του προγράμματος LEADER) και των μέτρων του Κοινωνικού Ταμείου για την κοινωνική ένταξη.

4.3 Η συνειδητοποίηση του δυναμικού που ενέχει η κοινωνική γεωργία αυξάνεται όλο και περισσότερο, σε όλα τα επίπεδα, ενώ οι γεωργικές οργανώσεις, οι τοπικές κοινότητες, καθώς και οι θεσμοί κοινωνικού χαρακτήρα και υγείας αντιμετωπίζουν την κοινωνική γεωργία υπό νέα οπτική γωνία. Ωστόσο, λίγες μόνο χώρες έχουν θεσπίσει κλαδικές ρυθμίσεις, είτε σε εθνικό είτε σε περιφερειακό επίπεδο (Γαλλία, Ιταλία, Κάτω Χώρες). Από την άλλη πλευρά, διαπιστώνεται παντού έλλειψη διασύνδεσης ανάμεσα στις διάφορες πολιτικές και/ή τους ενδιαφερόμενους θεσμούς.

Εντούτοις, οι φορείς της κοινωνικής γεωργίας αρχίζουν να οργανώνονται για την ανταλλαγή των εμπειριών τους και πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι ο ρόλος των αυθόρμητων δικτύων κοινωνικών γεωργών είναι καθοριστικός.

4.4 Τα τελευταία χρόνια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υλοποίησε αρκετές πρωτοβουλίες για την υποστήριξη αυτών των δραστηριοτήτων, μεταξύ των οποίων η δράση Cost Action 866 – Green care ή το πρόγραμμα SOFAR (πρωτοβουλία χρηματοδοτούμενη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα πλαίσιο του 6ου προγράμματος-πλαισίου έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης). Επίσης, τον Δεκέμβριο του 2009 δρομολογήθηκε μια θεματική πρωτοβουλία με τη συμμετοχή 7 κρατών μελών υπό το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Αγροτικής Ανάπτυξης με σκοπό την ανάλυση των δυνατοτήτων και των προβλημάτων των συγχρηματοδοτούμενων από το ΕΓΤΑΑ εθνικών και περιφερειακών σχεδίων αγροτικής ανάπτυξης. Στα πλαίσια του σχεδίου SoFar, η Γερμανία πρότεινε το 2008 ένα συγκεφαλαιωτικό έγγραφο για την κοινωνική γεωργία (καθ. Thomas VAN ELSEN), το οποίο ενημερώθηκε το 2009.

5. **Δράσεις προς ανάληψη**

5.1 *Αναγνώριση της κοινωνικής γεωργίας σε ενωσιακό επίπεδο και χάραξη ρυθμιστικού πλαισίου*

5.1.1 Λαμβανομένων υπόψη των δημόσιων αγαθών που παράγει και της συμβολής της στη βιώσιμη ανάπτυξη, η κοινωνική γεωργία θα έπρεπε να προωθείται και να στηρίζεται από τα ενωσιακά όργανα και από τις κυβερνήσεις. Αυτό συμπεριλαμβάνει τη χάραξη, σε διάφορα επίπεδα, κατάλληλου και ευνοϊκού ρυθμιστικού πλαισίου, την αναγνώριση της προστιθέμενης αξίας της κοινωνικής γεωργίας, τη βελτίωση της διαχείρισης της κοινωνικής γεωργίας, καθώς και τη δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος και την εποικοδομητική συνεργασία μεταξύ των διαφόρων πολιτικών πεδίων και των διοικήσεων (υγεία, κοινωνικός τομέας, γεωργία, απασχόληση) σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Ακόμη, θα ήταν ευκταία η ειδικά στοχοθετημένη στήριξη εκ μέρους των δημοσίων αρχών και η ολοκληρωμένη χρήση των διαρθρωτικών ταμείων υπέρ της κοινωνικής γεωργίας, καθώς επίσης και η προώθηση και στήριξη της διακλαδικής έρευνας ή ακόμη η ενίσχυση της επικοινωνίας και της ανταλλαγής εμπειριών.

5.1.2 Κατά τη χάραξη ενός ρυθμιστικού πλαισίου, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στα ζητήματα που συνδέονται με την ποιότητα της κοινωνικής γεωργίας, ούτως ώστε να καθοριστούν τα γενικά κριτήρια που οφείλουν να πληρούν οι σχετικές δράσεις, συμπεριλαμβανομένων κριτηρίων ποιότητας. Με το ίδιο σκεπτικό, πρέπει να σχεδιαστούν τα μέτρα που απαιτούνται για την εξασφάλιση της κατάλληλης παρακολούθησης των δραστηριοτήτων κοινωνικής γεωργίας.

5.1.3 Επιπλέον, θα μπορούσε να φανεί χρήσιμη μια μόνιμη δομή που θα μπορούσε να συστήσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων Γενικών Διευθύνσεων, επιφορτισμένη να ενθαρρύνει, να παρακολουθεί και να συντονίζει την εξέλιξη της κοινωνικής γεωργίας στην Ευρώπη. Ανάλογες δομές θα μπορούσαν να συσταθούν στα κράτη μέλη.

5.2 *Δημιουργία βάσης δεδομένων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης*

Παρότι ο αριθμός των εκμεταλλεύσεων που δραστηριοποιούνται στον χώρο της κοινωνικής γεωργίας σημειώνει αύξηση σε όλες τις χώρες, γενικά αντιπροσωπεύουν λιγότερο από το 1 % του συνόλου των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. (MOVE TO NEXT PARA) Ωστόσο, τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία για την κοινωνική γεωργία είναι λιγοστά και αποσπασματικά. Θα ήταν σκόπιμο, λοιπόν, να διεξαχθεί ένα πρόγραμμα στατιστικής έρευνας σε ευρωπαϊκό επίπεδο, προκειμένου να αξιολογηθεί ποσοτικά και να μελετηθεί διεξοδικότερα η παρουσία της κοινωνικής γεωργίας στην Ευρώπη και οι κατευθύνσεις που λαμβάνει. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα μπορούσε να διευρύνει τη σχετική βάση δεδομένων, ώστε να προωθηθούν προγράμματα ερευνών στο καθένα από τα κράτη μέλη.

5.3 *Προώθηση της συμπερίληψης της κοινωνικής γεωργίας στα προγράμματα ερευνών*

5.3.1 Η συνεργασία σε ευρωπαϊκό επίπεδο, που ξεκίνησε με το πρόγραμμα SoFar και τη δράση Cost Action 866 Green Care στη γεωργία, θα πρέπει να προωθηθεί και να αναπτυχθεί περαιτέρω. Και τούτο επειδή η παραγωγή και η ανταλλαγή επιστημονικών, επαγγελματικών και πρακτικών γνώσεων ανά την Ευρώπη έχει ύψιστη σημασία.

Προκειμένου να διεξαχθούν πιο εμπεριστατωμένες έρευνες, η κοινωνική γεωργία χρειάζεται τη στήριξη της έρευνας στους τομείς της θεραπείας και της ιατρικής, της κοινωνικής εργασίας στη γεωργία, καθώς και της γεωργίας και κατάρτισης. Η έρευνα αυτή πρέπει να διεξάγεται σε στενή επαφή με το πρακτικό έργο. Τα θετικά εμπειρικά αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί σε θεραπείες με φυτά και ζώα πρέπει να επικυρωθούν βάσει αυστηρών επιστημονικών ερευνών, προκειμένου να αναγνωρίζονται από τους ιατρικούς κύκλους. Τα διδάγματα που έχουν αντληθεί από τις σχετικές εμπειρίες όσον αφορά την αποδοτικότητα της ένταξης των ατόμων στον ημερήσιο και ετήσιο ρυθμό της εργασίας στο αγρόκτημα πρέπει να τεκμηριωθούν και να αξιοποιηθούν για περαιτέρω ανάπτυξη της κοινωνικής γεωργίας.

5.3.2 Μια διακλαδική έρευνα που θα μελετά τον αντίκτυπο και τα πλεονεκτήματα της κοινωνικής γεωργίας υπό διάφορες οπτικές γωνίες (κοινωνική, οικονομική, υγείας, προσωπικής ανάπτυξης), που θα εξασφαλίζει τη μεταφορά της γνώσης που αντλήθηκε από πρακτικές εμπειρίες και που θα ενσωματώνει τους φορείς που δρουν επί τόπου μπορεί να οδηγήσει σε καινοτόμες ιδέες και να ενισχύσει τη δέσμευση υπέρ της κοινωνικής γεωργίας. Το επιστημονικό υπόβαθρο για πρότυπα προγράμματα μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη προτύπων που θα στηρίζονται σε ατομικές ή συνεταιριστικές επιχειρήσεις για μια ολόκληρη περιφέρεια. Πρέπει να δρομολογηθούν διακλαδικές μελέτες και έρευνες για την ανάλυση της επίδρασης της κοινωνικής γεωργίας αφ' ενός μεν ως προς τη δυνητική εξοικονόμηση δαπανών για τα ασφαλιστικά ταμεία, αφ ετέρου δε για τη βελτίωση της υγείας και της ευημερίας των ασφαλισμένων που δραστηριοποιούνται στον κλάδο της κοινωνικής γεωργίας. Αυτά τα ζητούμενα έχουν ήδη αναλυθεί και μελετηθεί σε ορισμένες χώρες, ιδίως δε τις Κάτω Χώρες.

5.3.3 Οι έρευνες αυτές θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν στο προσεχές πρόγραμμα πλαίσιο Ορίζων 2020 (2014-2020), δεδομένου ότι το πρόγραμμα αυτό λαμβάνει υπόψη τις κοινωνικές πτυχές στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας. Είναι σαφώς ευκταίος ο συντονισμός και η υποστήριξη της κοινωνικής γεωργίας από το πρόγραμμα Ορίζων 2020 εφόσον το εν λόγω πρόγραμμα μπορεί να διευκολύνει τις επαφές και τις ανταλλαγές μεταξύ ερευνητών διαφόρων κλάδων που σχετίζονται με αυτή τη μορφή γεωργίας.

5.4 *Προώθηση της συμπερίληψης της κοινωνικής γεωργίας στα προγράμματα κατάρτισης*

Προκειμένου να εξασφαλιστεί υψηλό επίπεδο ποιότητας και ικανοτήτων για τις δραστηριότητες της κοινωνικής γεωργίας, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην κατάρτιση των διαφόρων φορέων — τόσο των παρεχόντων όσο και των δικαιούχων των σχετικών υπηρεσιών. Πρέπει, λοιπόν, να καταρτισθούν και να προσφέρονται προγράμματα διαρκούς επιμόρφωσης, σε στενή συνεργασία με τα ερευνητικά και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, ώστε να εξασφαλιστεί υψηλό επίπεδο ικανοτήτων των διευθυντών επιχειρήσεων και των συνεργατών τους που είναι αρμόδιοι για τους δικαιούχους της κοινωνικής γεωργίας. Επίσης, πρέπει να αναλυθούν και να εφαρμοστούν τα προγράμματα κατάρτισης που μπορούν να προταθούν στους δικαιούχους της κοινωνικής γεωργίας.

5.5 *Ενίσχυση του ρόλου της κοινωνίας πολιτών και της δημιουργίας δικτύων*

5.5.1 Τα καινοτόμα σχέδια στον τομέα της κοινωνικής γεωργίας αναπτύσσονται συχνά απομονωμένα, χωρίς γνώση των λοιπών ανάλογων σχεδίων ή ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ τους. Ωστόσο, η δημιουργία και ενίσχυση των δικτύων κοινωνικής γεωργίας έχει καθοριστική σημασία για την ανταλλαγή εμπειριών, τη συμβολή στη διάδοση των διαφόρων σχεδίων και την αξιολόγηση των βέλτιστων πρακτικών. Ένα πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση αυτή πραγματοποιήθηκε με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Αγροτικής Ανάπτυξης. Η σύσταση τέτοιου είδους δικτύων αξίζει να ενισχυθεί.

5.5.2 Επίσης, πρέπει να προωθηθούν η συνεργασία, οι κοινές δημοσιεύσεις και η παρουσία στο Διαδίκτυο.

5.5.3 Εξάλλου, θα ήταν σκόπιμες αφ' ενός μεν η επιδίωξη της κοινής εκπροσώπησης των συμφερόντων της κοινωνικής γεωργίας σε πολιτικό επίπεδο, αφ' ετέρου δε η εγκαθίδρυση μιας κεντρικής οργάνωσης εμβέλειας ΕΕ. Μια τέτοια οργάνωση, που θα συμπεριλαμβάνει την κοινωνία πολιτών, θα μπορεί να διευκολύνει τις ανταλλαγές μεταξύ των παραγόντων της κοινωνικής γεωργίας και να τους παρέχει τόσο διοικητική όσο και τεχνική υποστήριξη, προάγοντας τα συμφέροντα της κοινωνικής γεωργίας στην πολιτική. Υπό αυτήν την έννοια, κρίνεται σημαντικός ο ρόλος των γεωργικών οργανώσεων.

5.5.4 Όλες αυτές οι δραστηριότητες θα μπορούσαν να προγραμματιστούν και να υλοποιηθούν στα πλαίσια της νέας πολιτικής για την αγροτική ανάπτυξη 2014-2020 και να στηριχθούν, ειδικότερα, στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Αγροτικής Ανάπτυξης και στα δίκτυα αγροτικής ανάπτυξης των κρατών μελών. Έτσι επεκτείνεται η προαναφερθείσα θεματική πρωτοβουλία για την κοινωνική γεωργία και σε άλλα κράτη μέλη.

5.6 *Συμπερίληψη της κοινωνικής γεωργίας στη στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης και στο κοινό στρατηγικό πλαίσιο*

5.6.1 Στα πλαίσια της τρέχουσας πολιτικής για την αγροτική ανάπτυξη, η κοινωνική γεωργία επωφελήθηκε από κάποια στήριξη, κυρίως βάσει των αξόνων ΙΙΙ (διαφοροποίηση) και IV του προγράμματος LEADER, καθώς και του άξονα «κοινωνική ένταξη» του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ). Η αναγνώριση της κοινωνικής γεωργίας ως παράγοντα ανάπτυξης της αγροτικής οικονομίας αναμένεται να της επιτρέψει να επωφελείται από όλες τις δράσεις που προωθούνται και χρηματοδοτούνται από τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία (Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης – ΕΓΤΑΑ, Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης – ΕΤΠΑ, ΕΚΤ) και να έχει, συνεπώς, πρόσβαση σε νέες πηγές χρηματοδότησης.

5.6.2 Παρότι οι προτάσεις της Επιτροπής για την προσεχή περίοδο προγραμματισμού των διαρθρωτικών ταμείων διανοίγουν κάποιες νέες προοπτικές — δεδομένου ότι η καταπολέμηση της φτώχιας, η κοινωνική ένταξη και η διαφοροποίηση των γεωργικών δραστηριοτήτων αναφέρονται ως ρητοί στόχοι της πολιτικής αυτής (οι οποίοι ιδανικά θα μπορούσαν να συνδυαστούν με την κοινωνική γεωργία) — είναι μάλλον αναγκαίο να τονιστεί καλύτερα ο ρόλος της κοινωνικής γεωργίας, τόσο στον προσεχή προγραμματισμό όσο και στη σύμβαση εταιρικής σχέσης με σκοπό την καλύτερη ενίσχυση της πρώτης. Από αυτή την άποψη, η ΕΕ και τα κράτη μέλη θα πρέπει να συντονίσουν την προσφυγή στις διάφορες πολιτικές που άπτονται της κοινωνικής γεωργίας. Κατά την ΕΟΚΕ, πρέπει τα κράτη μέλη και οι αρμόδιες για τη διαχείριση των ενωσιακών κονδυλίων (εθνικές και τοπικές) αρχές να ενισχύσουν τη συνεργασία τους, προκειμένου να εξαλειφθούν οι φραγμοί που εμποδίζουν την πρόσβαση στα διαρθρωτικά ταμεία και να διευκολυνθεί η σχετική χρηματοδότηση των επαγγελματιών του κλάδου.

5.6.3 Το νέο πλαίσιο προγραμματισμού προσφέρει στην κοινωνική γεωργία τη δυνατότητα να εξασφαλίσει χρηματοδότηση από διάφορα ταμεία και για πολλά έτη. Πράγματι, το κοινό στρατηγικό πλαίσιο προσφέρει τη δυνατότητα συνδυασμού των διαφόρων ταμείων για μια στρατηγική πολλαπλής χρηματοδότησης. Θα πρέπει τα κράτη μέλη να κληθούν να προβλέπουν την κοινωνική γεωργία στον προγραμματισμό τους και να καταρτίσουν ειδικά προγράμματα που θα της επιτρέπουν να επωφελείται περισσότερο από τα διάφορα διαρθρωτικά ταμεία, καθώς έχει καίρια σημασία να πεισθούν οι εθνικές και τοπικές αρχές να αξιοποιούν πραγματικά αυτές τις δυνατότητες χρηματοδότησης.

Δεδομένου του πολυδιάστατου και πολύ-λειτουργικού χαρακτήρα της, η κοινωνική γεωργία και οι άμεσα σχετιζόμενοι παράγοντες θα μπορούσαν να αντλήσουν σημαντικά οφέλη από μια αυθεντικά σφαιρική προσέγγιση, χάρη στην οποία θα διευκολύνονται και θα συντονίζονται καλύτερα τόσο η προσφυγή στα διάφορα ταμεία όσο και οι σχετικές διαδικασίες ή διατυπώσεις.

5.6.4 Προς τούτο, θα ήταν ενδεχομένως ιδιαίτερα χρήσιμο, στα πλαίσια της αγροτικής ανάπτυξης, να καθιερωθεί μια πολιτική επικοινωνίας προς όφελος των κρατών μελών, η οποία να καλύπτει επίσης τις δραστηριότητες παρακολούθησης και εκπόνησης εκθέσεων. Μια άλλη δυνατότητα θα ήταν να προβλεφθεί ένα θεματικό υπο-πρόγραμμα βάσει του άρθρου 8 ή ακόμη να ενισχυθούν τα σχέδια Leader με αντικείμενο την κοινωνική γεωργία.

5.6.5 Τέλος, οι διάφορες Γενικές Διευθύνσεις θα πρέπει να ενισχύσουν τη συνεργασία τους, ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση της κοινωνικής γεωργίας σε όλα τα διαρθρωτικά ταμεία και να εξαλειφθούν οι δυσχέρειες που μέχρι στιγμής εμπόδιζαν την πρόσβαση των γεωργών στις περιφερειακές πολιτικές.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η ποιότητα των σιδηροδρομικών υπηρεσιών στην ΕΕ» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2013/C 44/08)

Εισηγητής: **ο κ. Georges CINGAL**

Στις 12 Ιουλίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

«Η ποιότητα των σιδηροδρομικών υπηρεσιών στην ΕΕ»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας).

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 26 Νοεμβρίου 2012.

Κατά την 485η σύνοδο ολομέλειάς της, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 13ης Δεκεμβρίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 137 ψήφους υπέρ, 54 κατά και 8 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. **Συμπεράσματα και Συστάσεις**

1.1 Η παρούσα γνωμοδότηση αφορά τις σιδηροδρομικές μεταφορές επιβατών. Συντάχθηκε και πρέπει να αναγνωσθεί υπό το φως των στόχων που τίθενται στο άρθρο 14 και στο πρωτόκολλο 26 της Συνθήκης της Λισαβόνας σχετικά με τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος. Ακολουθεί τις συστάσεις που διατυπώνονται στη Λευκή Βίβλο για τις μεταφορές με την οποία επιβεβαιώνεται η αναγκαιότητα να επιτευχθούν οι στόχοι σχετικά με τη μείωση των αερίων του θερμοκηπίου και να διασφαλιστούν βιώσιμες μετακινήσεις που να σέβονται το περιβάλλον.

1.2 Πέρα από τον βαθμό εκπλήρωσης των στόχων κινητικότητας από τους ενδιαφερόμενους φορείς, και τα δικαιώματα και υποχρεώσεις που συνεπάγονται οι στόχοι αυτοί, η γνωμοδότηση φιλοδοξεί επίσης να εξετάσει το θέμα της πρόσβασης των ευρωπαίων πολιτών στις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος που προσφέρει ο σιδηρόδρομος στην ΕΕ, καθώς και την ποιότητα των υπηρεσιών αυτών.

1.3 Δεδομένου ότι η ποιότητα των υπηρεσιών των σιδηροδρομικών μεταφορών αποτελεί αναγκαία αλλά όχι επαρκή προϋπόθεση για την ανάπτυξη αυτού του μέσου μεταφοράς, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητά τους για να καταστούν πιο ελκυστικές οι μεταφορές αυτές, με βάση την παρατήρηση πραγματικών στοιχείων που μπορεί να συμβάλουν στη βελτίωση.

1.4 Η ΕΟΚΕ ζητά να αποτελέσουν οι πιστώσεις για επενδύσεις και συντήρηση των υποδομών αντικείμενο πολυετούς προγραμματισμού και να ληφθούν μέτρα ώστε να διατηρηθούν μακροπρόθεσμα οι πιστώσεις αυτές. Πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη τα ζητήματα της χωροταξίας, της διατήρησης της διαθεσιμότητας των υποδομών και των πόρων που πρέπει ή μπορούν να κινητοποιηθούν βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα.

1.5 Η ΕΟΚΕ απευθύνει επίσης έκκληση προς τις κοινοτικές, εθνικές και περιφερειακές αρχές να επαναπροσδιορίσουν τους όρους χρηματοδότησης των διαφόρων τμημάτων των υποδομών με βάση την αρχή της επικουρικότητας και με στόχο την ενίσχυση της αλληλεγγύης μεταξύ των περιφερειών. Για το σκοπό αυτόν, συνιστά τον αναπροσανατολισμό των πιστώσεων που χορηγούνται στον τομέα των μεταφορών στα πλαίσια της περιφερειακής πολιτικής, η οποία μπορεί να επιφέρει σημαντικό αποτέλεσμα μόχλευσης όσον αφορά τη χωροταξία.

1.6 Η ΕΟΚΕ ζητά να διενεργηθεί, από ανεξάρτητη αρχή σε ευρωπαϊκό επίπεδο, έρευνα σχετικά με την ικανοποίηση των χρηστών, με βάση πραγματικά στοιχεία αξιολόγησης (χρονική ακρίβεια, συχνότητα των δρομολογίων, τιμολόγηση, καθαριότητα, προσβασιμότητα …). Η αξιολόγηση αυτή θα πρέπει να διεξαχθεί σύμφωνα με μεθοδολογία που θα ορίζει μία επιτροπή καθοδήγησης με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών (χρήστες, αρμόδιες αρχές, φορέας εκμετάλλευσης, εργαζόμενοι …) και ικανή να αναλάβει και τον έλεγχο.

1.7 Η ΕΟΚΕ ανησυχεί για την πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να αναθεωρήσει τον κανονισμό 1370/2007/ΕΕ (δημόσιες επιβατικές σιδηροδρομικές και οδικές μεταφορές) που είναι αποτέλεσμα ενός δύσκολου συμβιβασμού σε θεσμικό επίπεδο. Τονίζει ότι ο κανονισμός αυτός προσφέρει στα κράτη μέλη ευρεία περιθώρια οργάνωσης με σεβασμό των αρχών της αναλογικότητας και της επικουρικότητας, καθώς και ότι η ισορροπία που δημιουργεί θα πρέπει να αξιολογηθεί και υπό το φως των πρακτικών εμπειριών, όπως προβλέπει το άρθρο 8.2 του κανονισμού αυτού.

1.8 Με βάση τις διατάξεις του κανονισμού 1371/2007/ΕΕ και τις πιθανές μελλοντικές εξελίξεις, η ΕΟΚΕ παροτρύνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να μελετήσει τις ακόλουθες δυνατότητες βελτίωσης:

— Ενίσχυση των δικαιωμάτων αποζημίωσης σε περίπτωση καθυστερήσεων μέσω της σύγκρισης του χρόνου καθυστέρησης με την συνολική διάρκεια της συγκεκριμένης διαδρομής.

— Ενίσχυση των δικαιωμάτων αποζημίωσης σε περίπτωση καθυστερήσεων με την άμεση χορήγηση αποζημίωσης από τον ενδιαφερόμενο φορέα εκμετάλλευσης, χωρίς να έχουν προσδιοριστεί προηγουμένως οι άμεσα υπεύθυνοι.

— Απλούστευση της πρόσβασης στο έντυπο και στη διαδικασία απαίτησης αποζημίωσης με ατομική ή συλλογική ενέργεια (χρήση του διαδικτύου, των θυρίδων …).

— Ενίσχυση του δικαιώματος πρόσβασης για τα άτομα με αναπηρίες καθιστώντας την προσφορά της υπηρεσίας αυτής υποχρεωτική εντός σύντομου χρονικού διαστήματος (εντός της ημέρας).

— Ενίσχυση των δικαιωμάτων όσον αφορά την ασφάλεια μέσω της υποχρεωτικής εγκατάστασης μέσων προειδοποίησης του προσωπικού της αμαξοστοιχίας σε περίπτωση κινδύνου ή προβλήματος υγείας.

— Ενίσχυση των δικαιωμάτων των επιβατών μέσω του ορισμού διαμεσολαβητών που μπορούν να χειριστούν τις διαφορές μεταξύ των μερών.

1.9 Επίσης, η ΕΟΚΕ ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη να εξετάσουν από κοινού τις ακόλουθες δυνατότητες βελτίωσης:

— Ενίσχυση του δικαιώματος ενημέρωσης των επιβατών σχετικά με την εξασφάλιση των ανταποκρίσεων.

— Ενίσχυση των δικαιωμάτων σχετικά με την ασφάλεια, μέσω του προσδιορισμού των γραμμών και καταστάσεων που περικλείουν κινδύνους, της θέσπισης κατάλληλων διαδικασιών και της πρόσληψης του απαραίτητου προσωπικού.

1.10 Επίσης, με βάση την αρχή της επικουρικότητας, ΕΟΚΕ ζητά από τα κράτη μέλη να εξετάσουν τις ακόλουθες δυνατότητες βελτίωσης:

— Ενίσχυση των δικαιωμάτων των επιβατών μέσω της δυνατότητας προσδιορισμού με κοινή συμφωνία με τις αρμόδιες αρχές, τους αιρετούς εκπροσώπους των ενδιαφερόμενων δήμων, τους επιβάτες και τους εκπροσώπους τους, τους εργαζόμενους και τις συνδικαλιστικές οργανώσεις τους, ενός πρότυπου αξιολόγησης και ελέγχου του επιπέδου των σιδηροδρομικών υπηρεσιών (συχνότητα, ακρίβεια του ωραρίου, προσβασιμότητα, καθαριότητα, κλπ.).

— Βελτίωση των διαδικασιών παροχής συνδρομής και βοήθειας στους επιβάτες που βρίσκονται εντός της αμαξοστοιχίας σε περίπτωση παρατεταμένης ακινητοποίησής της (περισσότερο από 1 ώρα).

2. **Γενικές παρατηρήσεις: οι εμπειρίες των πολιτών, σημερινών ή μελλοντικών επιβατών του σιδηρόδρομου**

2.1 *Γενικές διαπιστώσεις*

2.1.1 Είναι εξαιρετικά δύσκολο να αξιολογηθεί ο βαθμός ικανοποίησης των ταξιδιωτών και να επιτευχθεί κοινή θέση σχετικά, εφόσον οι επιχειρήσεις είναι εκείνες που διαθέτουν τα βασικά στοιχεία για την ανάλυση, προσδιορίζουν οι ίδιες μονομερώς τα πρότυπα ποιότητας των υπηρεσιών τους και αξιολογούν τις δραστηριότητές τους με βάση αυτά τα πρότυπα (Άρθρο 28, κανονισμός 1370/2007/ΕΕ). Η τήρηση υποχρεώσεων όσον αφορά την ακρίβεια του ωραρίου, την συχνότητα της υπηρεσίας, την καθαριότητα, την υποδοχή, την ενημέρωση, τη σύνθεση των τιμολογίων, κλπ., αποτελούν μερικά μόνο παραδείγματα.

2.1.2 Μεγάλο μέρος των επιβατών που αντιμετωπίζουν προβλήματα όσον αφορά τις σιδηροδρομικές υπηρεσίες, παραπονούνται για τον πολλαπλασιασμό παραγόντων διαταραχής της κυκλοφορίας, για απρόοπτα που είναι δύσκολο να προβλεφθούν σε πραγματικό χρόνο και ελλειμματική πληροφόρηση σε περίπτωση διαταραχών. Έχουν την εντύπωση ότι συντελείται συνεχής υποβάθμιση σε ορισμένα κράτη μέλη. Οι σιδηροδρομικές υπηρεσίες οι οποίες, σύμφωνα με τον κανονισμό 1371/2007/ΕΚ, οφείλουν να παράσχουν αποζημιώσεις δεν διευκολύνουν την πρόσβαση των επιβατών σε αυτές τις διαδικασίες.

2.1.3 Όσον αφορά τις σιδηροδρομικές υπηρεσίες που υπόκεινται σε υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας και προσφέρουν μεγάλο μέρος των καθημερινών μεταφορών, σε πολλές περιπτώσεις χρειάστηκε η παρέμβαση των οργανωτικών ή άλλων αρμόδιων αρχών, προκειμένου να διασφαλιστεί το επίπεδο της υπηρεσίας.

2.1.4 Ο πολλαπλασιασμός των υπηρεσιών που προσφέρονται και εκτελούνται από διαφορετικούς φορείς, χωρίς καμία σύνδεση ή συνοχή όσον αφορά την εκμετάλλευση του δικτύου, σε ένα οργανωτικό περιβάλλον που έχει υποστεί ριζικές διαρθρωτικές αλλαγές και χαρακτηρίζεται από έλλειψη σταθερότητας και διαφάνειας, οδήγησε σε μία λειτουργία βασιζόμενη στις αντιδράσεις των τοπικών φορέων εκμετάλλευσης οι οποίοι δεν διαθέτουν τις απαιτούμενες πληροφορίες σε πραγματικό χρόνο με αποτέλεσμα να προκαλούνται δυσλειτουργίες και κατ' επέκταση η δυσαρέσκεια των επιβατών. Υπό το φως αυτών των διαπιστώσεων, κρίνεται αναγκαίο να πραγματοποιηθεί απολογισμός της κατάστασης που επικρατεί στον τομέα σε εθνικό επίπεδο, προκειμένου να εντοπισθούν πιθανές δυνατότητες προόδου.

2.2 Παρατίθεται μη εξαντλητικός κατάλογος των δυσλειτουργιών που διαπιστώθηκαν από τους επιβάτες και/ή τις ενώσεις τους:

— προβληματική πρόσβαση σε πληροφορίες, ελλιπής ή ακατάλληλη σήμανση,

— δυσανάγνωστα ή ασαφή τιμολόγια,

— το απρόβλεπτο των ταξιδιών πριν από την ημερομηνία αναχώρησης της αμαξοστοιχίας σε σχέση με τις μέγιστες προθεσμίες κράτησης,

— προβλήματα που οφείλονται στην υπερκράτηση,

— ακατάλληλοι χώροι υποδοχής των επιβατών στο τρένο, στους σταθμούς και ακατάλληλα διαμορφωμένες αποβάθρες (συμφόρηση των αιθουσών αναμονής) ή μη τήρηση των κανόνων υγιεινής, απουσία τουαλέτας,

— δύσκολη πρόσβαση για άτομα με αναπηρίες στις αποβάθρες και στους σταθμούς, στις εγκαταστάσεις παροχής υπηρεσιών, στα τρένα, υπερβολικά μεγάλος χρόνος αναμονής για την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών (48 ώρες), ή υπερβολικά αυστηρά κριτήρια για την παροχή της υπηρεσίας (όριο συνολικού βάρους),

— ανασφάλεια στα τρένα και στους σταθμούς,

— καθυστερημένη διάθεση υλικού, δεν λαμβάνεται υπόψη η αλλαγή αποβάθρας στις ανταποκρίσεις,

— δύο τρένα με κοντινές ώρες αναχώρησης στην ίδια αποβάθρα ενώ υπάρχουν αχρησιμοποίητες αποβάθρες,

— ανεπαρκής χώρος αποσκευών,

— δεν λαμβάνονται υπόψη οι δυνατότητες συνδυασμένων μεταφορών (δυσκολία μεταφοράς ποδηλάτων, κακή οργάνωση και διαχείριση ή απουσία ανταποκρίσεων με άλλα μέσα μεταφοράς, απουσία ενημέρωσης σχετικά με τις υπηρεσίες και έλλειψη ενσωμάτωσής τους στο τιμολόγιο),

— ανακρίβεια του ωραρίου, ελλειμματική συχνότητα εξυπηρέτησης διαδρομών, κατάργηση τρένων χωρίς προειδοποίηση,

— κακή εξυπηρέτηση επιβατών σε περίπτωση διαταραχής της μεταφοράς, ανεπαρκής αποζημίωση ή άρνηση αποζημίωσης,

— κατάργηση ή αναδιοργάνωση των υπηρεσιών και των δρομολογίων χωρίς προηγούμενη διαβούλευση με τους χρήστες, τους εκπροσώπους τους, ή τις ενδιαφερόμενες τοπικές και περιφερειακές αρχές, (π.χ. κατάργηση των νυκτερινών αμαξοστοιχιών, τροποποίηση του ωραρίου, της συχνότητας δρομολογίων…),

— αύξηση του χρόνου διαδρομής μεταξύ δύο στάσεων,

— δύσκολη πρόσβαση στα δίκτυα πωλήσεων και διανομής.

2.3 Βασικά αίτια των απρόβλεπτων διαταραχών

— Κακοκαιρία: - Δεν γίνονται προληπτικά οι απαραίτητες τεχνικές προσαρμογές και δεν εφαρμόζονται οι διαδικασίες που επιτρέπουν την προσφορά ποιοτικής υπηρεσίας.

— Προβλήματα όσον αφορά το υλικό: - Συνέπεια της ακατάλληλης παρακολούθησης του κύκλου ζωής των υλικών, της διάρκειάς τους, της πρόληψης της φθοράς τους και της απουσίας προγραμματισμού και διατήρησης του προϋπολογισμού για τη συντήρηση.

— Προβλήματα που οφείλονται στον ανθρώπινο παράγοντα: αυτοκτονίες, ενέργειες που εμποδίζουν την πρόσβαση σε ευάλωτες εγκαταστάσεις, των οποίων η ΕΟΚΕ δεν επιθυμεί να σχολιάσει τις επιπτώσεις και τα αίτια στο πλαίσιο αυτής της γνωμοδότησης.

2.4 Θετικές εκτιμήσεις και στοιχεία ικανοποίησης που μπορεί να συμβάλουν στην ενθάρρυνση της χρήσης του μέσου αυτού:

— Υψηλό επίπεδο ασφάλειας των προσώπων και της κυκλοφορίας,

— Επαγγελματισμός του προσωπικού,

— Δυνατότητα συμβολής του σιδηρόδρομου στη χωροταξία και στην ανάπτυξη των περιφερειών.

3. **Ειδικές παρατηρήσεις: Η εξέλιξη της κατάστασης κατά τις τελευταίες δεκαετίες**

3.1 Η Επιτροπή σεβάστηκε την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των πολιτών όπως θεσπίζεται από τη Συνθήκη και στήριξε την αρχή της βιώσιμης κινητικότητας. Ο σιδηρόδρομος αναγνωρίζεται ως αποτελεσματικό δημόσιο μέσο μαζικών μεταφορών, ευπροσάρμοστο στις απαιτήσεις των αρμόδιων αρχών, που σέβεται το περιβάλλον, ικανό να χρησιμοποιήσει τις ακόμη σε μεγάλο βαθμό διαθέσιμες και καλά συντηρημένες υποδομές, ή τις υποδομές που μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν εύκολα.

3.2 Η ΕΕ έχει καθορίσει ένα ευρωπαϊκό δίκτυο διεθνών γραμμών. Έχουν πραγματοποιηθεί και θα πραγματοποιηθούν και στο μέλλον σημαντικές επενδύσεις για την συμπλήρωση του δικτύου αυτού. Ωστόσο η πρωτοβουλία αυτή της Ένωσης θα πρέπει να βασίζεται στη σύγκλιση των επενδυτικών επιλογών των κρατών μελών, ώστε να διατίθεται στους ευρωπαίους επιβάτες η δυνατότητα μεταφοράς από πόρτα σε πόρτα, χωρίς υπερβολικό αριθμό μετεπιβιβάσεων.

3.3 Η εξέταση της κατάστασης όσον αφορά την εξυπηρέτηση των δήμων και των περιφερειών και τη χωροταξία τους, συντέλεσε συχνά σε αυθαίρετες στρατηγικές επιλογές, χωρίς να ληφθεί υπόψη η ανάγκη μελέτης των μεταφορών με γνώμονα τη μείωση των μετεπιβιβάσεων, πράγμα που επιδρά αρνητικά στη χρήση των δημόσιων μεταφορών.

3.4 Αυτή η προκαταρκτική εξέταση πριν από την επιλογή λύσεων με σοβαρές συνέπειες, πραγματοποιείται ολοένα συχνότερα από τις αρμόδιες αρχές, οι οποίες αντιμετωπίζουν ωστόσο το πρόβλημα μίας χρηματοδότησης απρόβλεπτης και ασταθούς, τόσο μεσοπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα.

3.5 Οι μεταφορές επιβαρύνουν, ωστόσο, σημαντικά τους προϋπολογισμούς των κρατών και των περιφερειών. Οι πολίτες, έχοντας επίγνωση της κατάστασης, ιδιαίτερα λόγω της σημερινής κρίσης, επιθυμούν πραγματική διαφάνεια και αξιόπιστη πληροφόρηση. Επισημαίνουν και πάλι την έλλειψη διασταυρωμένης πραγματογνωμοσύνης για τα νέα σχέδια μεγάλης εμβέλειας. Όπως επισήμανε η ΕΟΚΕ και στη γνωμοδότησή της TEN/479, ο διάλογος μεταξύ των αρχών και της κοινωνίας των πολιτών αποτελεί πολύ σημαντικό ζήτημα, κυρίως όσον αφορά τις επενδύσεις στις υποδομές των μεταφορών.

4. **Το σχετικό αίτημα εντάσσεται στο πρόγραμμα δράσεων προτεραιότητας της ΕΟΚΕ**

4.1 Η γνωμοδότηση πρωτοβουλίας συμπληρώνει τις εξής προγενέστερες εργασίες:

— TEN/432-433: Ενιαίος ευρωπαϊκός σιδηροδρομικός χώρος

— TEN/454 Χάρτης πορείας για έναν Ενιαίο Ευρωπαϊκό Χώρο Μεταφορών

— TEN/471 Κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη του διευρωπαϊκού δικτύου μεταφορών

— TEN/479 Λευκή Βίβλος για τις μεταφορές: προς την ένταξη και τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών

— TEN/480 Δικαιώματα των επιβατών σε όλα τα μέσα μεταφοράς.

4.2 Όπως ήταν λογικό, η βούληση για την δημιουργία ευρωπαϊκού δικτύου μεταφορών συνέβαλε στην κινητοποίηση κεφαλαίων για τις κύριες γραμμές. Η δυναμική αυτή συνοδεύτηκε από επιλογές που έδιναν προτεραιότητα στη δημιουργία γραμμών υψηλής ταχύτητας, ορισμένες φορές σε βάρος του εκσυγχρονισμού άλλων υφιστάμενων αξόνων, λόγω των δημοσιονομικών περικοπών. Οι δημόσιες αρχές θα πρέπει να αυξήσουν την προσφορά σιδηροδρομικών μεταφορών όσον αφορά την προσφορά δημόσιων μεταφορών, και μάλιστα να τον καταστήσουν σε ορισμένες περιπτώσεις σπονδυλική στήλη ενός συνεκτικού πολυτροπικού συστήματος. Από αυτήν την άποψη θα ήταν σκόπιμο να συγκλίνουν τα ευρωπαϊκά ταμεία προς μία συνεκτική πολιτική βιώσιμης κινητικότητας (χορήγηση των πόρων που διαθέτει η ΓΔ Περιφέρειες για τις μεταφορές)

4.3 Η ΕΟΚΕ ζητά συνεπώς να αξιολογηθεί με αντικειμενικό τρόπο η σημερινή κατάσταση των σιδηροδρομικών μεταφορών (πλεονεκτήματα/μειονεκτήματα). Η Επιτροπή θα πρέπει να διενεργήσει αυτή την αξιολόγηση με διαφάνεια, διασφαλίζοντας την απαραίτητη πληροφόρηση και καλώντας τους πολίτες να διατυπώσουν τις προσδοκίες τους σχετικά με το θέμα αυτό, που αφορά τους περισσότερους (διαδρομή εργασία-σπίτι, ευκαιριακές επαγγελματικές μετακινήσεις, οικογενειακές εκδρομές, διακοπές …)

5. **Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να επιστήσει την προσοχή στο σύνολο των προβλημάτων**

5.1 Σε αυτήν την περίοδο κρίσης και περικοπών των διαθέσιμων δημόσιων πόρων, μία πολιτική ανάκαμψης, στηριζόμενη σε μία στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης θα ωφελούσε την απασχόληση και την ποιότητα των θέσεων εργασίας, την εκπλήρωση των στόχων όσον αφορά τον αναπροσανατολισμό της χρήσης μέσων μεταφοράς, και την προσβασιμότητα των υπηρεσιών γενικού συμφέροντος στον τομέα των μεταφορών για τους πολίτες. Επομένως, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι τα μεγάλα έργα θα πρέπει να εντάσσονται σε αυτήν την γενικότερη στρατηγική.

5.2 Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι ορισμένες αλλαγές όσον αφορά τα τρένα ή τα ωράρια υποβαθμίζουν την υπηρεσία και ενδεχομένως αναγκάζουν τους πολίτες να αλλάξουν τόπο κατοικίας ή εργασίας. Αυτή η αναγκαστική κινητικότητα δεν ανταποκρίνεται στην κινητικότητα που επιθυμούν οι συμπολίτες μας. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η εξέλιξη αυτή συνεπάγεται συχνά και την προτίμηση άλλου μέσου μεταφοράς (ιδιωτικό αυτοκίνητο ή αεροπλάνο) κάτι που είναι αντίθετο με την επιδιωκόμενη πολιτική.

5.3 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να μελετήσει και να προετοιμάσει ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα αποκατάστασης σιδηροδρομικών δικτύων και/ή να στηρίξει τα μελλοντικά προγράμματα των κρατών μελών. Ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα που θα αποσκοπούσε στην ικανοποίηση των προσδοκιών των πελατών των σιδηροδρομικών εταιρειών θα μπορούσε εύκολα να ενταχθεί στις ευρωπαϊκές στρατηγικές (στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη, Ορίζοντας 2020 …). Ο διάλογος με την κοινωνία των πολιτών όσον αφορά την πολιτική μεταφορών θα είχε πολύ θετική ανταπόκριση εκ μέρους των πολιτών. Ο αναπροσανατολισμός των πιστώσεων που χορηγούνται στον τομέα των μεταφορών στα πλαίσια της περιφερειακής πολιτικής, θα είχε σημαντικό αποτέλεσμα μόχλευσης όσον αφορά τη στρατηγική αυτή.

Βρυξέλλες, 13 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ζητήματα που τίθενται κατά τον ορισμό της κοινωνικής στέγασης ως υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2013/C 44/09)

Εισηγητής: **ο κ. HENCKS**

Στις 19 Ιανουαρίου 2012 και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

Ζητήματα που τίθενται κατά τον ορισμό της κοινωνικής στέγασης ως υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος.

Στις 21 Φεβρουαρίου 2012, το Προεδρείο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής ανέθεσε στο ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία της πληροφορίας», την προετοιμασία των εργασιών της ΕΟΚΕ. Το τμήμα υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 26 Νοεμβρίου 2012.

Κατά την 485η σύνοδο ολομέλειας, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 13ης Δεκεμβρίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 67 ψήφους υπέρ, 5 κατά και 4 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Το δικαίωμα στέγασης – Γενικές αρχές**

1.1 Το δικαίωμα στέγασης αποτελεί διεθνή υποχρέωση των κρατών μελών, την οποία πρέπει να λάβει υπόψη η Ευρωπαϊκή Ένωση. Πράγματι, αυτό το δικαίωμα αναγνωρίζεται στην Παγκόσμια Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, στην οποία ορίζεται ότι «*Καθένας έχει δικαίωμα σε ένα βιοτικό επίπεδο ικανό να εξασφαλίσει στον ίδιο και στην οικογένειά του υγεία και ευημερία, και ειδικότερα τροφή, ρουχισμό, κατοικία, ιατρική περίθαλψη όπως και τις απαραίτητες κοινωνικές υπηρεσίες*». Στον αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη του Συμβουλίου της Ευρώπης προβλέπεται ότι *προκειμένου να εξασφαλίσουν την αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος στην κατοικία, τα μέρη δεσμεύονται να λάβουν μέτρα με στόχο: την προώθηση της πρόσβασης σε κατάλληλη στέγαση, την πρόληψη και τη μείωση του φαινομένου των αστέγων με σκοπό τη σταδιακή εξάλειψή του, τη διαμόρφωση τιμών στέγασης προσιτών σε όσους δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους.* Το δικαίωμα στην κατοικία αναγνωρίζεται από τα Συντάγματα πολλών κρατών μελών και/ή αποτελεί το αντικείμενο συγκεκριμένων νόμων που αποσκοπούν στην αποτελεσματική εφαρμογή του.

1.2 Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ορίζει πως *η Ένωση, προκειμένου να καταπολεμηθεί ο κοινωνικός αποκλεισμός και η φτώχεια, αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα κοινωνικής αρωγής και στεγαστικής βοήθειας προς εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης σε όλους όσοι δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, σύμφωνα με τους κανόνες που ορίζονται στο δίκαιο της Ένωσης και τις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές.*

1.3 Η εφαρμογή αυτών των δικαιωμάτων πραγματοποιείται στην πλειονότητα των κρατών μελών, μέσω μιας υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΥΓΟΣ), σύμφωνα με το άρθρο 36 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, το οποίο προβλέπει ότι «*Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται την πρόσβαση στις υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος, όπως αυτό προβλέπεται στις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές, σύμφωνα με τη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, προκειμένου να προαχθεί η κοινωνική και εδαφική συνοχή της Ένωσης*».

1.4 Σύμφωνα με το άρθρο 106 παρ.2 της ΣΛΕΕ και, αφ' ης στιγμής η καθολική πρόσβαση στην κατοικία χαρακτηρίζεται ως υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος, οι επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση της εν λόγω υπηρεσίας υπόκεινται στους κανόνες των Συνθηκών, ιδίως δε στους κανόνες ανταγωνισμού, κατά το μέτρο που η εφαρμογή των κανόνων αυτών δεν εμποδίζει νομικά ή πραγματικά την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που τους έχει ανατεθεί από τις τοπικές, περιφερειακές ή εθνικές αρχές. Η απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 20ής Δεκεμβρίου 2011 (απόφαση για τις ΥΓΟΣ) περιορίζει την παροχή επιχορηγουμένων κοινωνικών κατοικιών στους πολίτες που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση ή ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, που λόγω των απαιτήσεων φερεγγυότητας δεν είναι σε θέση να βρουν κατοικία υπό τους όρους της αγοράς.

1.5 Σύμφωνα με το Πρωτόκολλο 26 το οποίο προσαρτήθηκε στη Συνθήκη της Λισαβόνας, η κύρια αρμοδιότητα στον τομέα της ανάθεσης, παροχής, χρηματοδότησης και οργάνωσης των υπηρεσιών ΓΟΣ, εναπόκειται στα κράτη μέλη και στις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές τους, που διαθέτουν σχετικά μεγάλη διακριτική ευχέρεια επί του θέματος και ελευθερία δημοκρατικών επιλογών.

1.6 Το εν λόγω Πρωτόκολλο επιβάλλει, μεταξύ άλλων, στα κράτη μέλη να μεριμνούν για την εξασφάλιση υψηλού επιπέδου οικονομικής προσιτότητας, και για την προώθηση της καθολικής πρόσβασης των ΥΓΟΣ τους.

1.7 Η εφαρμογή του δικαιώματος στέγασης είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή θεμελιωδών δικαιωμάτων όπως το δικαίωμα στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, στην προστασία της ιδιωτικής ζωής και της κατοικίας, στην οικογένεια, στην πρόσβαση στο ύδωρ, στην υγεία, στην ενέργεια, κλπ. Για να αναπτυχθεί και να ενταχθεί στην κοινωνία, ένα άτομο χρειάζεται αξιοπρεπή στέγη.

1.8 Η αποτελεσματικότητα του δικαιώματος στέγασης εξαρτάται τις περισσότερες φορές από την επαρκή προσφορά. Το δικαίωμα στέγασης σημαίνει τις περισσότερες μορφές δικαίωμα πρόσβασης σε αξιοπρεπή και οικονομικά προσιτή στέγη.

1.9 Η εξασφάλιση της πρόσβασης σε στέγη σπανίως συνεπάγεται υποχρέωση των δημόσιων αρχών να παρέχουν στέγαση σε κάθε πρόσωπο που υποβάλλει αίτηση. Το κράτος ή η αρμόδια δημόσια αρχή έχουν πολιτικό καθήκον να βελτιώσουν - μέσω των πολιτικών και των προγραμμάτων τους - την πρόσβαση σε στέγη για όλους.

1.10 Στο πλαίσιο της εφαρμογής αυτού του θεμελιώδους δικαιώματος, δηλαδή της εξασφάλισης της πρόσβασης κάθε πολίτη σε αξιοπρεπή και οικονομικά προσιτή στέγη, τα κράτη μέλη επεμβαίνουν με πολύ διαφορετικό τρόπο και σε πολύ διαφορετικό βαθμό στη λειτουργία των οικείων αγορών κατοικίας. Η κατάλληλη συμμετοχή των μελλοντικών ενοίκων στην κατασκευή κοινωνικών κατοικιών θα καταστήσει πιο προσιτό από οικονομική άποψη αυτό το είδος στέγασης ενώ παράλληλα θα βελτιωθούν οι προοπτικές απασχόλησης αυτών των ανθρώπων.

1.11 Από αυτή την άποψη, η κατοικία αποτελεί αγαθό (δημόσιο, ή ιδιαίτερης κοινωνικής σημασίας) για το οποίο τα κράτη μέλη ορίζουν - ανάλογα με τις πολιτικές επιλογές και τις συλλογικές προτιμήσεις τους - ελάχιστες προδιαγραφές χώρου και άνεσης, συγκεκριμένους κανόνες πολεοδομίας και κατασκευής και ποσοστά μέγιστης δυνατής προσπάθειας. Ορισμένα κράτη μέλη (όπως η Γερμανία) πλαισιώνουν την αύξηση των τιμών των ακινήτων ή ακόμα και θεσπίζουν μηχανισμούς χορήγησης κοινωνικών ή φορολογικών ενισχύσεων με σκοπό να συνδράμουν τα νοικοκυριά σε αυτή την υποχρεωτική δαπάνη.

2. **Η κοινωνική κατοικία**

2.1 Πρέπει να σημειωθεί ότι, παρά τους μηχανισμούς αυτούς, η πρόσβαση πολλών πολιτών της Ένωσης σε κατάλληλη στέγη δεν είναι πλέον οικονομικά εφικτή. Το 2010, το 5,7 % του πληθυσμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντιμετώπιζε το πρόβλημα στέρησης στέγης (Πηγή: Europe Information Service S.A.) - παρά το γεγονός ότι ο αναθεωρημένος Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης του Συμβουλίου της Ευρώπης προβλέπει τη μείωση του φαινομένου των αστέγων με σκοπό τη σταδιακή εξάλειψή του - το 17,86 % του πληθυσμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαβιώνε σε υπερπλήρεις ή ακατάλληλες κατοικίες και το 10,10 % των νοικοκυριών υφίστατο τις συνέπειες της αύξησης του κόστους κατοικίας, η οποία ξεπερνούσε το 40 % του διαθέσιμου εισοδήματός τους.

2.2 Πολλά κράτη μέλη έχουν επίσης επιλέξει να ορίσουν και να οργανώσουν μια παράλληλη προσφορά κατοικιών, τις λεγόμενες «κοινωνικές κατοικίες», για να συμπληρώσουν την «αυθόρμητη» προσφορά στον ιδιωτικό τομέα. Οι εν λόγω κοινωνικές κατοικίες παρέχονται υπό συγκεκριμένες συνθήκες, κυρίως από φορείς χωρίς κερδοσκοπικό σκοπό, οι οποίοι έχουν δημιουργηθεί ειδικά για αυτόν το σκοπό, αλλά και από επενδυτές του ιδιωτικού τομέα - φυσικά ή νομικά πρόσωπα που έχουν εξουσιοδοτηθεί για αυτόν τον σκοπό και τα οποία επιχορηγούν οι εθνικές, περιφερειακές ή τοπικές δημόσιες αρχές.

2.3 Όλα τα κράτη μέλη εκτός από την Ελλάδα, διαθέτουν ένα απόθεμα κοινωνικών κατοικιών. Έτσι, 25 εκατομμύρια νοικοκυριά στην Ένωση στεγάζονται σε κοινωνικές κατοικίες, για τις οποίες οι συνθήκες πρόσβασης και εδαφικού προγραμματισμού, καθώς και οι τιμές, καθορίζονται άμεσα από τις δημόσιες αρχές των κρατών μελών.

2.4 Αυτή η παράλληλη προσφορά κατοικιών συμβάλλει ιδίως στον μετριασμό της έκτασης των κύκλων της αγοράς ακινήτων και των φαινομένων στεγαστικής «φούσκας», λόγω της σταθερότητάς της και των τιμών της. Ως αποτέλεσμα, τα κράτη μέλη που διαθέτουν σημαντικό απόθεμα κοινωνικών κατοικιών, κατάφεραν να αποφύγουν το φαινόμενο της στεγαστικής «φούσκας» και τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις του.

2.5 Η κοινωνική στέγαση είναι ένας τρόπος (μεταξύ πολλών) με τον οποίο οι δημόσιες αρχές μπορούν να απαντήσουν στην αδυναμία της αγοράς κατοικίας να καλύψει το σύνολο των αναγκών στέγασης και να εξασφαλίσει σε όλους την πρόσβαση σε κατάλληλη στέγη, σε προσιτή τιμή/ενοίκιο. Η κατάλληλη συμμετοχή των μελλοντικών ενοίκων στην κατασκευή κοινωνικών κατοικιών επιτρέπει να γίνει πιο προσιτή η τιμή τους και να βελτιωθεί η σχέση των ενοίκων με τη στέγη που τους παρέχεται, ενώ τους προσφέρει τη δυνατότητα να αποκτήσουν ή να ενισχύσουν εργασιακές συνήθειες και δεξιότητες που βελτιώνουν τις προοπτικές τους στην αγορά εργασίας.

2.6 Η αδυναμία της αγοράς να καλύψει τις ανάγκες όλων δεν επηρεάζει μόνο αυτούς που δεν έχουν πρόσβαση σε στέγη, αλλά και εκείνους που διαβιώνουν σε ανθυγιεινές, υπερπλήρεις ή ακατάλληλες κατοικίες, ή ακόμα, εκείνους που δαπανούν το μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματός τους για την πληρωμή του ενοικίου ή της μηνιαίας δόσης του δανείου τους.

2.7 Αυτές οι ανάγκες στέγης είναι διαφορετικές σε κάθε κράτος μέλος, στα κράτη της δυτικής και της ανατολικής Ευρώπης, αλλά και στο εσωτερικό του κάθε κράτους μέλους - μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών - ή ακόμα στο εσωτερικό των αστικών περιοχών, μεταξύ κέντρου και προαστίων.

2.8 Τα κράτη μέλη της Ένωσης χρησιμοποιούν τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις

Α) την «υπολειμματική» προσέγγιση

Οι κοινωνικές κατοικίες που επιδοτούνται από δημόσια αρχή απευθύνονται αποκλειστικά σε όσους ορίζονται σαφώς ως κοινωνικά μειονεκτούντες ή αποκλεισμένοι. Η κάλυψη τέτοιων κατοικιών ρυθμίζεται από πολύ αυστηρούς κανόνες. Το ενοίκιο καλύπτεται σχεδόν στο σύνολό του από ένα σύστημα κοινωνικής πρόνοιας. Αυτή η προσέγγιση δεν ανταγωνίζεται τον ιδιωτικό τομέα της αγοράς ακινήτων και αντιστοιχεί πλήρως στον κοινοτικό ορισμό της υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος, όπως αυτή διατυπώνεται στην απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 20ης Δεκεμβρίου 2011, η οποία περιορίζει την απαλλαγή από την υποχρέωση κοινοποίησης της αντιστάθμισης κόστους παροχής δημόσιων υπηρεσιών στην παροχή κοινωνικής κατοικίας *στους πολίτες που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση ή ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, που λόγω των απαιτήσεων φερεγγυότητας δεν είναι σε θέση να βρουν κατοικία υπό τους όρους της αγοράς.*

Σε αυτή την κατηγορία βρίσκονται η Βουλγαρία, η Κύπρος, η Εσθονία, η Ουγγαρία, η Ιρλανδία, η Λιθουανία, η Λετονία, η Μάλτα, η Πορτογαλία, η Ρουμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Σλοβακία και η Ισπανία (εν μέρει στον κοινωνικό τομέα ενοικίασης).

Β) τη «γενική» προσέγγιση

Οι δικαιούχοι αυτής της προσέγγισης είναι οι κοινωνικά μειονεκτούντες ή αποκλεισμένοι (βλ. υπολειμματική προσέγγιση), καθώς και όσοι αντιμετωπίζουν δυσκολίες πρόσβασης σε κατάλληλη στέγαση, λόγω της επισφάλειας του εισοδήματος τους. Συνήθως, η πρόσβαση στη στέγαση εξαρτάται από ανώτατα όρια εισοδήματος, καθώς και από τη σύνθεση του νοικοκυριού. Τα ενοίκια υπόκεινται σε ρύθμιση και παραμένουν προσιτά. Αυτή η προσέγγιση έχει, γενικά, περιορισμένο αντίκτυπο στο γενικό επίπεδο της προσφοράς και στις τιμές των κατοικιών και δεν ανταγωνίζεται την ιδιωτική αγορά ακινήτων, αφού τα περιθώρια κέρδους παραμένουν πολύ στενά.

Αυτή η προσέγγιση αφορά ευρύτερες κατηγορίες πληθυσμού και ανταποκρίνεται στις κοινοτικές απαιτήσεις περί εστίασης στην κοινωνική ζήτηση. Η εν λόγω προσέγγιση χρησιμοποιείται στη Γερμανία, την Αυστρία, το Βέλγιο, την Ισπανία (σε ό,τι αφορά την απόκτηση κατοικίας), τη Γαλλία, τη Φινλανδία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο, την Πολωνία, τη Δημοκρατία της Τσεχίας και τη Σλοβενία.

Γ) την καθολική προσέγγιση, η οποία εφαρμόζεται - με διαφορετικό τρόπο - στη Δανία και τις Κάτω Χώρες

Στις Κάτω Χώρες, αυτή η προσέγγιση έχει ως στόχο την παροχή στέγασης σε κάθε πολίτη, ανεξάρτητα από τα έσοδά του (συμπεριλαμβανομένων των μειονεκτούντων και των απόρων) και αποτελεί συμπληρωματική προσφορά στην παραδοσιακή αγορά ακινήτων. Ασκεί σημαντική επίδραση στις συνθήκες και τις τιμές της αγοράς, μέσω μιας πολιτικής τιμών που βασίζεται στις πραγματικές τιμές κατοικίας και όχι στις τιμές της αγοράς, προσφέροντας ταυτόχρονα ασφάλεια στη χρήση του διαμερίσματος την οποία δεν προσφέρει ο ιδιωτικός τομέας της αγοράς.

Δεδομένου ότι δεν γίνεται στόχευση με βάση την καθορισμένη κοινωνική ζήτηση, η καθολική προσέγγιση της στέγασης αμφισβητείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία εκτιμά ότι δεν ανταποκρίνεται στον κοινοτικό ορισμό της ΥΓΟΣ στον τομέα της στέγασης. Η καθολική προσέγγιση δεν είναι πλέον σε ισχύ στη Σουηδία, καθώς η εν λόγω χώρα παραιτήθηκε από τον ρητό χαρακτηρισμό μιας ΥΓΟΣ στον τομέα της στέγασης.

Στη Δανία, η καθολική προσέγγιση είναι πλήρως ενσωματωμένη στο μοντέλο κοινωνικής πρόνοιας. Δεν περιορίζει την έννοια των μειονεκτούντων, των ευάλωτων ή των αποκλεισμένων ομάδων ή προσώπων σε ορισμένο επίπεδο εισοδήματος. Εστιάζει στην παροχή οικονομικά προσιτής και προσβάσιμης στέγασης στους ανθρώπους που έχουν ανάγκη. Συμπληρώνει την παραδοσιακή αγορά ακινήτων με την άρση νομικών κοινωνικών υποχρεώσεων, εξασφαλίζοντας την ισότητα και ένα κοινωνικό μίγμα εθνικοτήτων, φύλων, εισοδημάτων, ηλικιών, αναπηριών και ψυχικών ή σωματικών αναγκών. Η τιμολογιακή πολιτική ρυθμίζεται και βασίζεται στο πραγματικό κόστος, πράγμα το οποίο αποκλείει τη δυνατότητα υπερ-αντιστάθμισης.

3. **Η κοινωνική στέγαση από τη σκοπιά του ευρωπαϊκού δικαίου**

3.1 Δεδομένου ότι οι δυνάμεις της αγοράς δεν μπορούν από μόνες τους να εξασφαλίσουν κατάλληλη στέγη σε κάθε πολίτη, η κοινωνική κατοικία μπορεί να θεωρηθεί - στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού δικαίου - ως υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος, αφ' ης στιγμής χαρακτηρισθεί ως τέτοια από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος και μπορεί, σε αυτήν την περίπτωση, να τύχει δημόσιας επιχορήγησης ή αντιστάθμισης.

3.2 Το Πρωτόκολλο 26, το οποίο προσαρτήθηκε στη Συνθήκη της Λισαβόνας, επιβεβαιώνει τον ουσιαστικό ρόλο και την ευρεία διακριτική ευχέρεια των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών σε ό,τι αφορά την παροχή, την επιφόρτιση με έργο και την οργάνωση των υπηρεσιών ΓΟΣ κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται όσο το δυνατόν περισσότερο στις ανάγκες των χρηστών. Οι κοινωνικές κατοικίες υπόκεινται σε υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας που ορίζονται από τις εθνικές, τις περιφερειακές και τις τοπικές κυβερνήσεις, ιδίως σε ό,τι αφορά τον προγραμματισμό, τις τιμές, καθώς και τις προϋποθέσεις επιλεξιμότητας και μίσθωσης. Το εν λόγω Πρωτόκολλο επιβάλλει, μεταξύ άλλων, στα κράτη μέλη να μεριμνούν για την εξασφάλιση υψηλού επιπέδου οικονομικής προσιτότητας, την ίση μεταχείριση και την προώθηση της καθολικής πρόσβασης και των δικαιωμάτων των χρηστών των ΥΓΟΣ τους.

3.3 Δεδομένου ότι η στέγαση θεωρείται υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος, υπάγεται στις διατάξεις των άρθρων 14 και 106.2 της ΣΛΕΕ και στο πρωτόκολλό της αριθ. 26, το οποίο θεσπίζει ιδίως την αρχή των συλλογικών προτιμήσεων, κοινωνικής και πολιτισμικής φύσης, καθώς και την αρχή της ικανοποίησης των αναγκών, όπως αυτή εκφράζεται σε τοπικό επίπεδο όσον αφορά τον καθορισμό των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος από τα κράτη μέλη. Αυτές οι διατάξεις δίνουν προτεραιότητα στην εκτέλεση της αποστολής της κοινωνικής κατοικίας, έναντι των κανόνων ανταγωνισμού και των κανόνων της εσωτερικής αγοράς, υπό ορισμένες προϋποθέσεις που θέτει η απόφαση για τις ΥΓΟΣ (όπως αναφέρεται στο σημείο 3.6).

3.4 Η εφαρμογή αυτών των διατάξεων της ΣΛΕΕ οδήγησε την Επιτροπή στο να εξαιρέσει από την υποχρέωση προηγούμενης γνωστοποίησης, τις κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται στους οργανισμούς κοινωνικής στέγασης.

3.5 Ο χαρακτηρισμός της κοινωνικής στέγασης ως υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος από τα κράτη μέλη υπόκειται μόνο σε έλεγχο πρόδηλης πλάνης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, υπό την αιγίδα του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3.6 Εν προκειμένω, επειδή η «*δημόσια υπηρεσία έχει κοινωνικό χαρακτήρα*», η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεωρεί ότι η κοινωνική στέγαση θα πρέπει να ορίζεται «*σε άμεση σχέση με τα μειονεκτούντα άτομα ή με τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες*» και όχι με βάση την ποικιλομορφία των αναγκών στέγασης, όπως αυτές εκφράζονται στις τοπικές αγορές κατοικιών. Πρόκειται για μια μόνιμη πηγή σύγκρουσης μεταξύ της Επιτροπής και ορισμένων κρατών μελών, οργανισμών κοινωνικής στέγασης και εκπροσώπων των ενοίκων κοινωνικών κατοικιών, που διαφωνούν με την άποψη της Επιτροπής, ενώ κάποιοι άλλοι την ενστερνίζονται.

4. **Ένα νομικό πλαίσιο που αποσταθεροποιεί τις πολιτικές κοινωνικής στέγασης των κρατών μελών**

4.1 Η πρακτική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε ό,τι αφορά τον έλεγχο του πρόδηλου σφάλματος στον χαρακτηρισμό της κοινωνικής στέγασης ως υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος από τα κράτη μέλη, είχε ως αποτέλεσμα να διαφοροποιηθούν οι επιλογές πολιτικής ορισμένων κρατών μελών όσον αφορά την οργάνωση και τη χρηματοδότηση της κοινωνικής κατοικίας, και έχει προκαλέσει δικαστικές διαμάχες.

4.2 Στις Κάτω Χώρες, η εφαρμογή αυτής της πρακτικής οδήγησε στο να εξαιρεθούν από την πρόσβαση στην κοινωνική στέγη περίπου 400 000 νοικοκυριά, καθώς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκρινε ότι είναι πολύ πλούσια για να έχουν πρόσβαση στην κοινωνική στέγαση. Ωστόσο, στην πράξη, τα εν λόγω νοικοκυριά δεν είναι αρκετά πλούσια για να αποκτήσουν πρόσβαση σε στέγη υπό τις συνθήκες της αγοράς.

4.3 Στη Σουηδία, η άρνηση να εφαρμοστεί αυτή η πρακτική λήψεως αποφάσεων οδήγησε τις δημόσιες αρχές να εξαιρέσουν την κοινωνική στέγαση από το πεδίο των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος και έθεσε σε κίνδυνο τη χρηματοδότησή τους με τη μορφή αντιστάθμισης δημόσιας υπηρεσίας, η οποία είναι η μόνη συμβατή μορφή με την αρχή της απαγόρευσης των κρατικών ενισχύσεων στο πλαίσιο της Συνθήκης.

4.4 Στη Γαλλία, η Εθνική Ένωση ιδιοκτητών Ακινήτων υπέβαλε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή καταγγελία κατά του γαλλικού κράτους, ιδίως για τον λόγο ότι τα επίπεδα των ορίων εισοδήματος για πρόσβαση σε κοινωνική στέγη ήταν πολύ υψηλά και καθιστούσαν αδύνατη τη συμμόρφωση με τις πρακτικές λήψης αποφάσεων της Επιτροπής.

4.5 Οι προτεινόμενες οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις και τις παραχωρήσεις έχουν ως αποτέλεσμα να διέπεται η συνεργασία μεταξύ οργανισμών κοινωνικής κατοικίας που εντάσσονται στις κοινωνικές επιχειρήσεις και οργανισμών δημοσίου δικαίου, από τις διατάξεις αυτών των οδηγιών και από προσκλήσεις για υποβολή προσφορών. Επεκτείνοντας στο σύνολο των αναθετουσών αρχών τη νομολογία σχετικά με τη συνεργασία μεταξύ δημόσιων αρχών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συντελεί ώστε να τεθούν υπό αμφισβήτηση οι πρακτικές συνεργασίας και συγκέντρωσης των μέσων που απαιτούνται για τον εκσυγχρονισμό της κοινωνικής στέγασης, τη χρηστή διαχείρισή της και την τοπική εδραίωσή της.

4.6 Αυτά τα συγκεκριμένα παραδείγματα αντανακλούν τον άμεσο αντίκτυπο του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις συνθήκες προσδιορισμού, οργάνωσης και χρηματοδότησης της κοινωνικής στέγασης από τα κράτη μέλη και αναδεικνύουν την ανάγκη σχεδιασμού ενός νομικού πλαισίου το οποίο θα ευνοεί την ανάπτυξη της κοινωνικής στέγασης στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

4.7 Λόγω των πολλαπλών διαστάσεών της και της σημασίας της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η κοινωνική στέγαση διαδραματίζει σημαντικότατο ρόλο στην υλοποίηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Πράγματι, συμβάλλει ενεργά στην επίτευξη του στόχου να καταστεί η ΕΕ μια έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία, καθώς βοηθά να εξασφαλιστούν υψηλά επίπεδα απασχόλησης, παραγωγικότητας, κοινωνικής ένταξης και συνοχής και συμβάλλει ενεργά στην καταπολέμηση της φτώχειας, της κλιματικής αλλαγής και της ενεργειακής πενίας.

4.8 Αν και κάθε κράτος μέλος πρέπει να χαράξει τους δικούς του εθνικούς στόχους σε κάθε έναν από αυτούς τους τομείς (στους οποίους συμπεριλαμβάνεται η εξασφάλιση προσφοράς κοινωνικής στέγασης), η στρατηγική «Ευρώπη 2020» θα πρέπει να βασίζεται σε συγκεκριμένες δράσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο, στις οποίες συμπεριλαμβάνεται ο τομέας της κοινωνικής στέγασης.

5. **Πολιτικές κοινωνικής στέγασης που αντικατοπτρίζουν πλήρως τους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και μια καλύτερη οικονομική διακυβέρνηση**

5.1 Η κοινωνική κατοικία συμβάλλει ενεργά στην επίτευξη πολλών στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», οι οποίοι αφορούν την υποστήριξη της στρατηγικής για την ανάπτυξη και την ελκυστικότητα των περιφερειών, τις επενδύσεις που παράγονται και τη δημιουργία θέσεων εργασίας που δεν μπορούν να μετεγκατασταθούν, την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και τη δέσμευση για καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και της ενεργειακής πενίας.

5.2 Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι έτσι ο δεύτερος παγκόσμιος δημιουργός κοινωνικής στέγης, μετά την Κίνα, η οποία έχει αναγάγει την κοινωνική κατοικία σε πολιτική υποστήριξης της οικονομικής και αστικής ανάπτυξης και μετριασμού των φαινομένων «φούσκας» ακινήτων στον ιδιωτικό τομέα.

5.3 Η κοινωνική κατοικία είναι απολύτως επιλέξιμη για χρηματοδότηση από τα Διαρθρωτικά Ταμεία για την περίοδο 2014-2020, όπως πρότεινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ιδίως σε ό,τι αφορά την ανανέωση των συστημάτων θέρμανσης και την προώθηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, στον τομέα των ολοκληρωμένων δράσεων για βιώσιμη αστική ανάπτυξη, αντιμετώπιση του αποκλεισμού από την πρόσβαση σε στέγη των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων και πρόσβαση σε οικονομικά προσιτές και ποιοτικές κοινωνικές υπηρεσίες.

5.4 Το ζήτημα της κοινωνικής στέγασης αποτελεί συγκεκριμένη και αποτελεσματική απάντηση στη βούληση της Επιτροπής και του Συμβουλίου να ενισχύσουν την οικονομική διακυβέρνηση της ζώνης του ευρώ και ιδίως την εποπτεία των στεγαστικών «φουσκών» και των καταστρεπτικών αποτελεσμάτων τους στις μακροοικονομικές και κοινωνικές ισορροπίες. Η ανάπτυξη παράλληλης προσφοράς κοινωνικών κατοικιών συμβάλλει στον μετριασμό του μεγέθους αυτών των φαινομένων «φουσκών» και κύκλων των αγορών κατοικίας.

5.5 Εάν, για δημοσιονομικούς λόγους, ή λόγω μιας υπερβολικά περιοριστικής ερμηνείας του ορισμού των κοινωνικά μειονεκτούντων ατόμων ή όσων ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, ένα κράτος μέλος δεν είναι πλέον σε θέση να προσαρμόσει την προσφορά κοινωνικών κατοικιών στις πραγματικές ανάγκες των πολιτών του, σύμφωνα με τις διεθνείς δεσμεύσεις που έχει αναλάβει στον τομέα του δικαιώματος στέγασης, η καθολική πρόσβαση σε αξιοπρεπή και οικονομικά προσιτή στέγαση θα επιτευχθεί μόνο μέσω έντονης κυβερνητικής παρέμβασης στην ιδιωτική αγορά.

6. **Αντιμετώπιση των νέων ενεργειακών και κοινωνικών προκλήσεων**

6.1 Η κοινωνική κατοικία πρέπει να αντιμετωπίσει τις νέες κλιματικές συνθήκες και την ανάγκη βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης του οικιστικού αποθέματος και της νέας κτιριακής προσφοράς. Οι πολιτικές επενδύσεων στον τομέα της ενέργειας που υλοποιούνται από τους οργανισμούς κοινωνικής κατοικίας πρέπει να υποστηριχθούν δημοσίως, καθώς βοηθούν στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και της ενεργειακής πενίας των νοικοκυριών με χαμηλό εισόδημα, καθώς και στην προώθηση της απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο και της οικονομικής ανάπτυξης των περιοχών. Η πολιτική συνοχής μπορεί να συμβάλει ενεργά σε αυτή τη δυναμική και να αποτελέσει μοχλό για την κινητοποίηση συμπληρωματικής χρηματοδότησης.

6.2 Η γήρανση του πληθυσμού αποτελεί επίσης μείζονα πρόκληση, καθώς δημιουργείται η ανάγκη προσαρμογής του αποθέματος κοινωνικών κατοικιών στις ανάγκες των ηλικιωμένων και εξαρτημένων ατόμων, ενώ απαιτείται ανάπτυξη νέων ολοκληρωμένων υπηρεσιών που θα επιτρέπουν την παραμονή των εξαρτημένων ατόμων στην κατοικία τους και την πρόσβαση σε κοινωνικές κατοικίες.

6.3 Η αυξανόμενη αβεβαιότητα των νοικοκυριών που δικαιούνται και/ή ζητούν κοινωνικές κατοικίες, αυξάνει την απαίτηση για κοινωνική πολυμορφία και για ποιότητα σε ό,τι αφορά την παροχή κοινωνικών κατοικιών στις περιφέρειες, καθώς και την ανάπτυξη ολοκληρωμένων προσεγγίσεων της αειφόρου αστικής ανάπτυξης που θα καλύπτουν τις κοινωνικές, οικονομικές, αστικές και περιβαλλοντικές πτυχές, οι οποίες διατυπώνονται στην πρόταση κανονισμού ΕΤΠΑ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

7. **Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης**

7.1 Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει πρωτίστως να εξασφαλίσει ένα ευνοϊκό νομικό πλαίσιο για την ανάπτυξη της κοινωνικής στέγασης στα κράτη μέλη, τόσο σε ό,τι αφορά τη χρηματοδότηση της προσφοράς, όσο και τους τρόπους καθορισμού και λειτουργίας. Αυτό το ευνοϊκό νομικό πλαίσιο περιλαμβάνει τον έλεγχο πρόδηλης πλάνης στον χαρακτηρισμό μιας τέτοιας προσφοράς ως υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος, τον έλεγχο της συμβατότητας των κρατικών ενισχύσεων που χορηγούνται στους οργανισμούς κοινωνικής κατοικίας, την εφαρμογή των διατάξεων σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις και τη συνεργασία μεταξύ οργανισμών κοινωνικής κατοικίας, αλλά και την εφαρμογή μειωμένων συντελεστών ΦΠΑ (καθώς πρόκειται για αγαθά πρώτης ανάγκης).

7.2 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να επανεξετάσει την πρακτική λήψης αποφάσεών της σε ό,τι αφορά τον έλεγχο πρόδηλου σφάλματος στον χαρακτηρισμό της κοινωνικής στέγασης ως υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος, καθώς δεν είναι πάντα προσαρμοσμένη στις ιδιαιτερότητες του τομέα. Θα πρέπει να δοθεί στα κράτη μέλη η αρμοδιότητα καθορισμού των όρων πρόσβασης και των τιμών των κοινωνικών κατοικιών, σε σχέση με τις τοπικές ανάγκες και προτιμήσεις, καθώς και τις πραγματικές ανάγκες των μειονεκτούντων πολιτών ή των λιγότερο προνομιούχων κοινωνικών ομάδων, σύμφωνα με τις διατάξεις του πρωτοκόλλου 26 για τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος.

7.3 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να ανανεώσει την εξαίρεση από την υποχρέωση κοινοποίησης κρατικών ενισχύσεων με τη μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας που χορηγούνται σε οργανισμούς κοινωνικής στέγασης και σημειώνει με ικανοποίηση ότι η απόφαση λαμβάνει υπόψη ορισμένα στοιχεία, τα οποία αφορούν ειδικότερα τη διάρκεια της εντολής και τις μακροπρόθεσμες επενδύσεις.

7.4 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόθεση που εξέφρασε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε ανακοίνωσή της σχετικά με την κοινωνική επιχειρηματικότητα, να προωθήσει ένα περιβάλλον που να ευνοεί την ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε στέγαση, καθώς και τη δημιουργία ταμείων επενδύσεων αλληλεγγύης. Τονίζει ότι πρέπει να διατηρηθεί ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων σε εκείνα τα κράτη μέλη όπου λόγω εθνικών παραδόσεων αυτοί συμμετέχουν στη διαχείριση της κοινωνικής στέγασης.

7.5 Η Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο θα πρέπει να συμπεριλάβουν στις προτάσεις οδηγιών σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις και τις παραχωρήσεις, τη συνεργασία μεταξύ οργανισμών κοινωνικής στέγασης με την ιδιότητά τους ως οργανισμών δημοσίου δικαίου και κοινωνικών επιχειρήσεων, εντάσσοντάς τους στο πεδίο συνεργασίας δημοσίου-δημοσίου τομέα, δεδομένου του σκοπού δημοσίου συμφέροντος αυτών των φορέων και της δημόσιας ή ιδιωτικής συμμετοχής τους.

7.6 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να επανεξετάσει τις προτάσεις της σε όσον αφορά το μέλλον του κοινού συστήματος ΦΠΑ, διατηρώντας τη δυνατότητα των κρατών μελών να εφαρμόζουν μειωμένο συντελεστή στην οικοδόμηση και την ανακαίνιση κοινωνικών κατοικιών –είτε από δημόσιους και κοινωνικούς είτε από ιδιωτικούς φορείς–, καθώς πρόκειται για αγαθά πρώτης ανάγκης με τοπικό χαρακτήρα, τα οποία δεν επηρεάζουν ούτε το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, ούτε και την καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

7.7 Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει επίσης να υποστηρίξει τα κράτη μέλη να αναπτύξουν την προσφορά κοινωνικών κατοικιών τους και να την εκσυγχρονίσουν κατά τρόπον ώστε να ανταπεξέλθουν στις νέες δημογραφικές, κοινωνικές και κλιματικές προκλήσεις και έτσι να συμβάλουν ενεργά στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

7.8 Για αυτόν τον λόγο, η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής σχετικά με τους κανονισμούς ΕΤΠΑ και ΕΚΤ, η οποία προβλέπει να γίνουν επιλέξιμες για τα Διαρθρωτικά Ταμεία την περίοδο 2014-2020 οι επενδύσεις προτεραιότητας σε ό,τι αφορά τη θερμική ανακαίνιση των κοινωνικών κατοικιών, ολοκληρωμένες δράσεις για την εξασφάλιση βιώσιμης αστικής ανάπτυξης, η πρόσβαση σε ποιοτική και προσιτή κοινωνική στέγη για τις περιθωριοποιημένες κοινότητες και η προώθηση των κοινωνικών επιχειρήσεων. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι ο στόχος είναι να μπορεί να προταθεί μια ποιοτική κοινωνική κατοικία σε όσους τη χρειάζονται.

7.9 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι τέτοια μέτρα είναι αναγκαία και πρέπει να συνοδεύουν τις διατάξεις της πρότασης οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία επιβάλλει στους οργανισμούς κοινωνικής κατοικίας να αποκαθιστούν θερμικά το 4 % του κτιριακού αποθέματος των κοινωνικών κατοικιών τους. Μια τέτοια υποχρέωση πρέπει να συνοδεύεται από συγκεκριμένα μέτρα χρηματοδότησης των επενδύσεων, ιδίως μέσω του ΕΤΠΑ, αλλά και μέσω της δημιουργίας ενός ταμείου επενδύσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

7.10 Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο θα πρέπει να υιοθετήσουν τις προτάσεις της Επιτροπής σχετικά με τους κανονισμούς ΕΤΠΑ και ΕΚΤ οι οποίες εντάσσονται στο πλαίσιο της υλοποίησης της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και αναγνωρίζουν για πρώτη φορά μέσω των κανονισμών, τα Διαρθρωτικά Ταμεία, τον πρωταρχικό ρόλο της κατοικίας σε ό,τι αφορά τις πολιτικές επενδύσεων των κρατών μελών στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής για την περίοδο 2014-2020.

7.11 Η ρύθμιση των αγορών κατοικίας στα κράτη μέλη αποτελεί σημαντική πρόκληση για τη σταθερότητα της ζώνης του ευρώ, δεδομένου του μακροοικονομικού και κοινωνικού αντικτύπου των φαινομένων στεγαστικής «φούσκας». Η κοινωνική κατοικία συμβάλλει στη σταθεροποίηση της αγοράς ακινήτων και στη ρύθμιση των κύκλων της.

7.12 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής να θεσπίσει μεγαλύτερη μακροοικονομική εποπτεία στην ευρωζώνη και να συμπεριλάβει ένα τμήμα σχετικά με τις μακροοικονομικές επιπτώσεις των στεγαστικών φουσκών. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι αυτό το σύστημα ενισχυμένης παρακολούθησης θα πρέπει να συνοδεύεται από μέτρα για την προώθηση μηχανισμών έξυπνης ρύθμισης των αγορών ακινήτων στα κράτη μέλη και την ανάπτυξη μιας προσφοράς κοινωνικών και ιδιωτικών κατοικιών που σταθεροποιούν και μετριάζουν τους κύκλους της αγοράς ακινήτων και συμφωνούν με τις αρχές της αειφόρου αστικής ανάπτυξης.

7.13 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι είναι απαραίτητο να ξεκινήσει ένας προβληματισμός σχετικά με τα ευρωπαϊκά αποθέματα για τη σταθεροποίηση της χρηματοδότησης της κοινωνικής στέγασης, που αποτελεί μέρος του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου. Θα μπορούσε να εξεταστεί η ιδέα ενός ευρωπαϊκού λογαριασμού ταμιευτηρίου με ανώτατο όριο για την κοινωνική στέγαση. Ένας τέτοιος λογαριασμός θα μπορούσε να ανοίξει επιγραμμικά στην ΕΤΕπ, η οποία θα επιφορτιζόταν με τη διαχείριση αυτών των πόρων. Μια τέτοια διαδικασία θα εκπληρώνει τη διπλή αποστολή της σταθεροποίησης των επενδύσεων για κοινωνική στέγαση και της δημιουργίας έντονης αίσθησης του ανήκειν σε όσους ωφελούνται από αυτήν.

Βρυξέλλες, 13 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Μία αναδυόμενη κοινωνία των πολιτών στην Κίνα — Η συμβολή της κοινωνίας των πολιτών στο Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου ΕΕ-Κίνας και ο μακροπρόθεσμος αντίκτυπός του»

(2013/C 44/10)

Εισηγήτρια: η κ. **Anne-Marie SIGMUND**

Στις 16 Σεπτεμβρίου 2010, το Προεδρείο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής αποφάσισε την κατάρτιση γνωμοδότησης με θέμα:

«Μία αναδυόμενη κοινωνία των πολιτών στην Κίνα — Η συμβολή της κοινωνίας των πολιτών στο Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου ΕΕ-Κίνας και ο μακροπρόθεσμος αντίκτυπός του»

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 20 Νοεμβρίου 2012 με βάση την εισηγητική έκθεση της κ. SIGMUND.

Κατά την 485η σύνοδο ολομέλειάς της, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 13ης Δεκεμβρίου 2012), η ΕΟΚΕ υιοθέτησε με 68 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. **Συστάσεις**

1.1 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να μεριμνήσει για τη συμμετοχή της ΕΟΚΕ στις διάφορες ομάδες εργασίας που έχουν συσταθεί στο πλαίσιο του τρίτου πυλώνα: του «διαλόγου μεταξύ των λαών». Η ΕΟΚΕ, ως φορέας του διαλόγου της κοινωνίας των πολιτών σε ενωσιακό επίπεδο, διαθέτει ήδη αξιοσημείωτη τεχνογνωσία και εμπειρία, που θα μπορούσε να αξιοποιηθεί για την ανάπτυξη αντίστοιχου διαλόγου με την Κίνα. Η ΕΟΚΕ έχει τονίσει από το 1999 ότι «*…ο πολιτισμός διαμορφώνει και το πεδίο δράσης της κοινωνίας των πολιτών*» [1] και συνεπώς, σύμφωνα με τον ορισμό που έχει δώσει στην έννοια αυτή, αξιολογεί τον πολιτισμό ως οριζόντιο θέμα. Από αυτήν την άποψη, η ΕΟΚΕ αποτελεί τον πλέον ενδεδειγμένο φορέα για την πλαισίωση και την στήριξη, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, της *πολιτικής «ήπιας δύναμης»* και «*διαπολιτισμικής διπλωματίας*» των δύο εταίρων, ΕΕ και Κίνα.

1.2 Οι πρωτοβουλίες για τον «*διάλογο μεταξύ των λαών*» θα πρέπει να εντατικοποιηθούν πρωτίστως στο χαμηλότερο επίπεδο, μέσω μίας ενισχυμένης ανταλλαγής φοιτητών, ενδεχομένως μέσω ειδικών προγραμμάτων πρακτικής άσκησης, καθώς και μέσω συμπράξεων πόλεων και κοινοτήτων.

1.3 Πρέπει να δοθεί προσοχή στην ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού. Είναι αποδεδειγμένο ότι ο πολιτιστικός τουρισμός όχι μόνο συμβάλλει στην αναζωογόνηση της οικονομίας, αλλά βελτιώνει επίσης μακροπρόθεσμα την αμοιβαία κατανόηση.

1.4 Πρέπει να απαιτηθεί η εφαρμογή διεθνών προτύπων σε θέματα όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι δημοκρατικές και θεμελιώδεις ελευθερίες, που συνιστούν σημαντική προϋπόθεση για την πολιτισμική έκφραση, τις πολιτιστικές ανταλλαγές και την πολιτισμική πολυμορφία.

1.5 Ο τομέας της εκπαίδευσης και κατάρτισης (συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης ενηλίκων) θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει και κοινές δραστηριότητες, διότι ο διαπολιτισμικός διάλογος προσφέρει πολλές δυνατότητες, από την εκμάθηση ξένων γλωσσών και την εκπαίδευση των καταναλωτών μέχρι την ενημέρωση σε περιβαλλοντικά θέματα, κ.ά.

1.6 Με σκοπό την μακροπρόθεσμη ευαισθητοποίηση, η ΕΟΚΕ προτείνει την ετήσια διεξαγωγή μίας «Ημέρας συνάντησης μεταξύ ΕΕ και Κίνας» που να προβλέπει τη διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων και από τις δύο πλευρές.

1.7 Η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών θα πρέπει να προάγεται σε όσο το δυνατόν περισσότερους τομείς (με τη συμμετοχή σημαντικών παραγόντων από τον κοινωνικό και οικονομικό τομέα, όπως οι κοινωνικοί εταίροι και οι φορείς που σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα, τόσο κρατικοί όσο και της αντιπολίτευσης, αλλά και διάφορα ιδρύματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, εμπειρογνώμονες σε ειδικούς τομείς όπως τα ζητήματα καταναλωτών, η προστασία του περιβάλλοντος, το ποινικό δίκαιο, κλπ).

1.8 Οπωσδήποτε όμως θα πρέπει οι υφιστάμενες πρωτοβουλίες να συνδεθούν καλύτερα μεταξύ τους και να βελτιωθεί η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ όλων των παραγόντων, διότι ορισμένες πρωτοβουλίες εξακολουθούν να εφαρμόζονται σε μεγάλο βαθμό με μεμονωμένο τρόπο με αποτέλεσμα να χάνονται πολύτιμες συνέργειες (όπως στην περίπτωση του πολιτισμικού διαλόγου EUNIC [Εθνικά Ινστιτούτα Πολιτισμού της ΕΕ] – Κίνα)

1.9 Η συνεργασία μεταξύ των μέσων ενημέρωσης (τηλεόραση, τύπος), καθώς και η από κοινού κατάρτιση και επιμόρφωση δημοσιογράφων θα πρέπει να εντατικοποιηθεί, δεδομένου ότι και τα δύο μέσα είναι πολύ χρήσιμα για την προσέγγιση ευρύτερων στρωμάτων του πληθυσμού [2].

1.10 Η ΕΟΚΕ θα εξετάσει με βάση το άρθρο 167 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ ποιες συμπληρωματικές και μακροπρόθεσμες πρωτοβουλίες θα μπορούσε να προσθέσει στο πλαίσιο της υφιστάμενης συνεργασίας της με την Κίνα, και είναι πρόθυμη να προσφέρει και σε άλλους παράγοντες ένα πλαίσιο πληροφόρησης και ανταλλαγής απόψεων.

[1] Βλ. υποσημείωση 3.

[2] Βλ. το παράδειγμα συνεργασίας του CRI (China Radio International) και του ORF (Ραδιοφωνικός και τηλεοπτικός οργανισμός της Αυστρίας)/ Alpha Bayern με τακτικές συμπαραγωγές.

2. **Ιστορικό**

2.1 Μετά την Ευρωπαϊκή Ατζέντα για τον Πολιτισμό του 2007, καθιερώθηκε σταδιακά ένα νέο στρατηγικό πλαίσιο για το εξωτερικό εμπόριο της Ένωσης, εντός του οποίου ο πολιτισμός κατέχει εξέχουσα θέση.

Αυτή η πολιτική «ήπιας δύναμης» αντικατοπτρίζεται και υλοποιείται με συνέπεια μέσω του φετινού «Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου ΕΕ-Κίνας 2012», καθώς και μέσω των προγραμματισμένων για τον σκοπό αυτόν μόνιμων δομών της Ένωσης για την διαπολιτισμική πολιτική.

Την ίδια προσέγγιση υιοθέτησε εξάλλου σχεδόν ταυτόχρονα και ο πρόεδρος Χου Ζιντάο, κατά το 17ο συνέδριο του Κομμουνιστικού Κόμματος της Κίνας. Ο Πρόεδρος Χου Ζιντάο είχε προτείνει κατά το συνέδριο αυτό να επενδύσει η Κίνα περισσότερο στους πόρους «ήπιας δύναμης» που διαθέτει.

2.2 Η κοινή δήλωση ΕΕ-Κίνας με θέμα τον πολιτισμό, στις 22 Οκτωβρίου 2007, συντέλεσε σε στενότερη συνεργασία και στην έναρξη διαλόγου στον τομέα του πολιτισμού, αλλά, συγχρόνως, και στη δρομολόγηση εντατικότερης ανταλλαγής ιδεών σχετικά με τη γενική και την επαγγελματική εκπαίδευση και την πολυγλωσσία.

2.3 Τον Μάιο του 2011, εκπρόσωποι υψηλού επιπέδου της ΕΕ και της Κίνας συμφώνησαν να διευρυνθεί αυτή η συνεργασία με τη δημιουργία ενός «τρίτου πυλώνα» της στρατηγικής συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και της Κίνας, και, συγκεκριμένα, με την ανάπτυξη διαλόγου υψηλού επιπέδου μεταξύ των λαών («*people-to-people-dialogue*»). Αυτός ο «τρίτος πυλώνας» συμφωνήθηκε επίσημα κατά τη σύνοδο κορυφής ΕΕ-Κίνας, στις 14 και 15 Φεβρουαρίου 2012.

2.4 Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται και το «Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου ΕΕ-Κίνας 2012» που αποφασίστηκε κατά τη σύνοδο κορυφής ΕΕ-Κίνας το 2010 από υψηλούς εκπροσώπους της ΕΕ και της Κίνας και η έναρξη του οποίου ανακοινώθηκε επίσημα την 1η Φεβρουαρίου 2012, στις Βρυξέλλες.

2.5 Ο σχεδιασμός αυτού του Έτους προβλέπει όχι μόνο την εντατικοποίηση των πολιτιστικών σχέσεων αλλά και την προαγωγή του πολιτικού διαλόγου και του διαλόγου της κοινωνίας των πολιτών με σκοπό την ανάπτυξη θετικών και μακροπρόθεσμων σχέσεων μεταξύ της ΕΕ και της Κίνας. ([3]) Χάρη στην συνένωση δυνάμεων και στον προσδιορισμό συνεργειών, το Έτος Δαπολιτισμικού Διαλόγου αναμένεται να συμβάλει στην προαγωγή του διαλόγου της κοινωνίας των πολιτών της ΕΕ και της Κίνας και να έχει μακροπρόθεσμα αποτελέσματα.

3. **Εισαγωγή**

3.1 Η παρούσα γνωμοδότηση βασίζεται στη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ CESE 413/2006 (εισηγητής: ο κ. SHARMA), καθώς και στα αποτελέσματα της μελέτης ([4]) που εκπονήθηκε στη συνέχεια για λογαριασμό της ΕΟΚΕ, με μία εμπεριστατωμένη και επίκαιρη ανάλυση της κοινωνίας των πολιτών της Κίνας.

3.2 Τοποθετεί τα πορίσματα της μελέτης στο πλαίσιο της ιστορικής εξέλιξης και του Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου ΕΕ-Κίνας 2012 και τα συνδέει με τους τομείς δράσης και με τις δυνατότητες που διανοίγονται.

3.3 Ιδιαίτερα σημαντική είναι κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ η προσδοκία που διατύπωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με τον σχεδιασμό του Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου ΕΕ-Κίνας ότι *«το Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου θα συμβάλει στην ανάπτυξη του διαλόγου της κοινωνίας των πολιτών μεταξύ ΕΕ και Κίνας»*. Η ΕΟΚΕ, ως θεσμικός φορέας του διαλόγου της κοινωνίας των πολιτών σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι πρόθυμη να αναλάβει αντίστοιχο ρόλο και στο πλαίσιο των σχέσεων ΕΕ-Κίνας

3.4 Από το 1999, η ΕΟΚΕ πρεσβεύει έναν ευρύτερο ορισμό του πολιτισμού, ο οποίος, πέραν της τέχνης, της παράδοσης και της πολιτιστικής κληρονομιάς, περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, και την αγωγή, την εκπαίδευση, την επιστήμη και την έρευνα. Έχει επίσης διαπιστώσει, ότι η πολιτική εξέλιξη της κοινωνίας των πολιτών συνιστά και πολιτισμική διεργασία ([5]), που επηρεάζει την καθημερινή ζωή των πολιτών.

3.5 Η ΕΟΚΕ φρονεί πως η κινητικότητα των ανθρώπων αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της των πολιτιστικών ανταλλαγών μεταξύ των λαών· ως εκ τούτου, ζητεί να αρθούν όλα τα εμπόδια που περιορίζουν την εν λόγω κινητικότητα.

3.6 Η ΕΟΚΕ έχει επίσης διατυπώσει τις θέσεις της σχετικά με το «Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου 2008» σε σχετική γνωμοδότηση ([6]), στην οποία συμφωνεί ρητά με την έμφαση που αποδίδει η Επιτροπή στη συνεισφορά των διαφόρων πολιτισμών στους τρόπους ζωής μας Η συνεισφορά αυτή ασφαλώς είναι σημαντική και πρέπει να λαμβάνεται υπόψη σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά αποκτά ιδιαίτερα μεγάλη σημασία στο πλαίσιο του διαπολιτισμικού διαλόγου ΕΕ-Κίνας.

([3]) Βασικοί στόχοι του Έτους είναι:
— η προαγωγή και ενίσχυση του διαπολιτισμικού διαλόγου και της αμοιβαίας κατανόησης μεταξύ της ΕΕ και της Κίνας μέσω διαπροσωπικών επαφών,
— η καθιέρωση βιώσιμου πολιτικού διαλόγου για θέματα κοινού ενδιαφέροντος,
— η σταθερή εδραίωση της στρατηγικής εταιρικής σχέσης ΕΕ-Κίνας.

([4]) Baocheng Liu, University of International Business and Economics, Πεκίνο: Report on Civil Society (Έκθεση για την κοινωνία των πολιτών), Μάιος 2011

([5]) «Ο ρόλος και η συμβολή της οργανωμένης κοινωνίας πολιτών στην ευρωπαϊκή οικοδόμηση» ΕΟΚΕ ΕΕ C 329 της 17.11.1999, σελ. 30.

([6]) «Ευρωπαϊκό Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου (2008)», ΕΟΚΕ ΕΕ C 185 της 8.8.2006, σελ. 42.

3.7 Αναφορικά με την ευρωπαϊκή ιστορία του Δικαίου και τη φιλοσοφία του Δικαίου, ο Μοντεσκιέ επισήμανε ήδη το 1748 ([7]), εκτός του διαχωρισμού των εξουσιών που διέπει κάθε δημοκρατικό σύστημα, τη σχέση που υφίσταται μεταξύ της έννομης τάξης από τη μία πλευρά και των φυσικών δεδομένων μιας χώρας (γεωγραφία, κλίμα) και του επιπέδου κοινωνικής, οικονομικής και πολιτισμικής ανάπτυξης ενός λαού από την άλλη.

3.8 Επειδή η ΕΟΚΕ αντιλαμβάνεται τον πολιτισμό ως διακήρυξη κοινών αξιών, είναι απαραίτητο, στο πλαίσιο αυτού του σημαντικού Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου ΕΕ-Κίνας να διεξαχθεί και να εμβαθυνθεί και ο διάλογος σχετικά με εκείνες τις αξίες που καθορίζουν την πολιτική δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ([8]). Αυτό όχι μόνον αποτελεί πολιτική αναγκαιότητα αλλά και νομική δέσμευση που απορρέει από το άρθρο 21 της ΣΕΕ ([9]).

3.9 Επιπλέον, στον Τίτλο XIII (ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ), άρθρο 167 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ ορίζονται τα εξής: «Η Ένωση και τα κράτη μέλη ευνοούν τη συνεργασία με τρίτες χώρες και αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς στον πολιτιστικό τομέα, και ειδικότερα με το Συμβούλιο της Ευρώπης.» Δεδομένου ότι σύμφωνα με ομόφωνη νομική άποψη, η έννοια «Ένωση» δεν αφορά μόνον τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα με τις εκάστοτε αρμοδιότητές τους, αλλά και τα συμβουλευτικά όργανα, η ΕΟΚΕ μπορεί σε αυτήν την περίπτωση να βασιστεί σε μία εντολή του πρωτογενούς δικαίου προκειμένου να αναπτύξει αντίστοιχες πρωτοβουλίες στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της.

3.10 Σημαντικό έγγραφο αναφοράς για το «Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου ΕΕ-Κίνας 2012» συνιστά και το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 12ης Μαΐου 2011 ([10]), στο οποίο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υπογραμμίζει τον καθοριστικό ρόλο που διαδραματίζει η κοινωνία των πολιτών σε αυτή την συνεργασία και στο οποίο *«υπογραμμίζει ότι δημοκρατικές και θεμελιώδεις ελευθερίες, όπως η ελευθερία της έκφρασης, η ελευθεροτυπία, η ελευθερία από τη στέρηση, η ελευθερία από τον φόβο, η ελευθερία από την έλλειψη ανεκτικότητας και από τη μισαλλοδοξία καθώς και το προνόμιο της σύνδεσης και επικοινωνίας στο διαδίκτυο και εκτός διαδικτύου, αποτελούν σημαντικές προϋποθέσεις της πολιτισμικής έκφρασης, των πολιτισμικών ανταλλαγών και της πολιτισμικής πολυμορφίας»·*

3.11 Βασιζόμενη στις αρχές αυτές, η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι ο διαπολιτισμικός διάλογος μεταξύ της ΕΕ και της Κίνας συνιστά πολύτιμο εργαλείο, το οποίο μπορεί να συμβάλλει, συμπληρωματικά προς τις μορφές συνεργασίας, στον οικονομικό, κοινωνικό, νομικό ή πολιτικό τομέα, στην ενίσχυση της αμοιβαίας κατανόησης και, συνεπώς, και της εμπιστοσύνης. Χάρη σε αυτό το πλαίσιο συνεργασίας ενισχύεται και η βιωσιμότητα όλων των κοινών δράσεων. Αυτό προϋποθέτει όμως τη δημιουργία, τόσο από την ευρωπαϊκή όσο και από την κινεζική πλευρά, των απαραίτητων και συντονισμένων δομών καθώς και τον σχεδιασμό και την υλοποίηση συγκεκριμένων σχεδίων.

4. **Γενικές παρατηρήσεις**

4.1 *Οι πολίτες και το κράτος στην Κίνα*

4.1.1 Στην κινεζική παράδοση, και ιδιαίτερα κατά την έννοια του κομφουκιανισμού, αποδίδεται στο άτομο διαφορετική σημασία από αυτήν που του αποδίδεται στην ευρωπαϊκή παράδοση. Η υποταγή του ατόμου σε μεγαλύτερες συλλογικές οντότητες (παλαιότερα η πρωτογενής οικογένεια και η φατρία, σήμερα το κόμμα και το κράτος) χαρακτηρίζει για περισσότερο από δύο χιλιετίες την κινεζική κοινωνία. Λόγω της ανάδυσης ανταγωνιζόμενων κρατών μέσα από τους αιώνες, η έννοια του κράτους δεν μπορεί παρά να είναι διαφορετική στην Ευρώπη απ' ό,τι στην Κίνα, όπου η έννοια του *tian xia* («ότι υπάρχει κάτω από τον ουρανό») καθόριζε τα εξωτερικά σύνορα του κράτους έως την εποχή όπου η κινεζική κρατική εξουσία (την εποχή της δυναστείας της Μαντζουρίας) απόκτησε επίγνωση των εθνικών συνόρων χάρη στο παράδειγμα των αποικιοκρατικών δυνάμεων. Αν και η ιστορική εξέλιξη της πολιτικής δομής της Κίνας προσαρμόστηκε στα δεδομένα της παγκόσμιας εξέλιξης κατά τον 20ό και τον 21ο αιώνα, η εσωτερική της εξέλιξη βρίσκεται ακόμη στο αρχικό της στάδιο. Το Κομμουνιστικό Κόμμα της Κίνας κυριαρχεί επί του ατόμου καθότι δεν θεωρεί το άτομο επαρκώς «ώριμο» ώστε να του ανατεθεί η ευθύνη για τον εαυτό του, γεγονός που αναχαιτίζει κάθε δημοκρατική πρόοδο. Στο πλαίσιο της ιλιγγιώδους πορείας της Κίνας προς τη διεθνή κοινότητα (που σημαίνει και την έξοδό της από την απομόνωση που είχε επιλέξει η ίδια από τη δεκαετία του 1960 περίπου) με πολύμορφες διασυνδέσεις (τόσο σε διεθνές όσο και σε διμερές επίπεδο) διευκολύνεται και πραγματοποιείται σε αυξανόμενο βαθμό ο «*διάλογος μεταξύ των λαών*» με αποτέλεσμα να τίθεται υπό αμφισβήτηση αυτή η αντίληψη.

4.2 *Τα ατομικά δικαιώματα στην Κίνα*

4.2.1 Εντός της Ένωσης, η εξέλιξη προς ένα σύγχρονο κοινωνικό κράτος προώθησε τον κοινωνικό ρόλο των πολιτών, ο οποίος θέτει στο επίκεντρο τα ατομικά δικαιώματα, εξασφαλίζοντας όμως και τα συλλογικά δικαιώματα. Είναι, συνεπώς, απαραίτητο να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι η ιστορική εξέλιξη των δύο μεγάλων πολιτισμικών χώρων, «Κίνα» και «Ευρώπη» (με την εσωτερική πολυμορφία τους), παρουσιάζει σημαντικές διαφορές, ιδίως όσον αφορά τη σχέση μεταξύ του ατόμου και της κοινωνίας. Αυτό δεν σημαίνει βέβαια ότι πρέπει να γίνονται ανεκτές οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τέτοιες παραβιάσεις είναι, σε κάθε περίπτωση, απαράδεκτες. Ωστόσο, θα πρέπει να ενισχυθεί η βάση για την πραγματοποίηση ενεργού διαλόγου, ο οποίος διευκολύνει μια πραγματιστική προσέγγιση, και μέσω παραδειγμάτων βέλτιστων πρακτικών.

4.2.2 Τόσο για την Ένωση όσο και για την Κίνα ισχύουν όσα αναφέρθηκαν στην εισαγωγή σχετικά με την επίδραση της πολιτιστικής κληρονομιάς στην σημερινή αντίληψη για τη ζωή και στον τρόπο ζωής, την αλληλεπίδραση μεταξύ γεωγραφικών, οικονομικών, οικονομικών, κοινωνικών και ιστορικών πολιτικών δομών που περιέγραψε ο Μοντεσκιέ, αλλά και σχετικά με την σημερινή αντίληψη του δικαίου και της εφαρμογής του στην πράξη.

([7]) Σαρλ Λουί ντε Σεκοντά, βαρόνος του Μοντεσκιέ: *«Το Πνεύμα των Νόμων»*.

([8]) Άρθρο 2 της ΣΕΕ: «Η Ένωση βασίζεται στις αξίες του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες. Οι αξίες αυτές είναι κοινές στα κράτη μέλη εντός κοινωνίας που χαρακτηρίζεται από τον πλουραλισμό, την απαγόρευση των διακρίσεων, την ανοχή, τη δικαιοσύνη, την αλληλεγγύη και την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών.»

([9]) Άρθρο 21, παράγραφος 1: «Η δράση της Ένωσης στη διεθνή σκηνή έχει ως γνώμονα και σχεδιάζεται με στόχο να προωθεί στο ευρύτερο παγκόσμιο πλαίσιο τις αρχές που έχουν εμπνεύσει τη δημιουργία, την ανάπτυξη και τη διεύρυνσή της: τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, την οικουμενικότητα και το αδιαίρετο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, το σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, τις αρχές της ισότητας και της αλληλεγγύης και το σεβασμό των αρχών του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και του διεθνούς δικαίου.»

([10]) A7-0112/2011: «Οι πολιτιστικές διαστάσεις των εξωτερικών δράσεων της ΕΕ».

4.2.3 Ως ενεργό μέλος του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και των Οργάνων του (όπως της ΔΟΕ, κλπ.), και ιδιαίτερα ως μόνιμο μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας, η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας φέρει μέρος της ευθύνης για την υλοποίηση του πνεύματος και των αξιών των Ηνωμένων Εθνών. Αυτό ισχύει και όσον αφορά την αναγνώριση όλων των αποφάσεων των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με θέματα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα (Καταστατικός Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών).

Στην καθημερινή ζωή, και ιδιαίτερα όσον αφορά τα κοινωνικά και τα ατομικά πολιτικά δικαιώματα, αλλά και τα δικαιώματα των καταναλωτών και των εργαζομένων, η Κίνα απέχει ακόμη πολύ από την υλοποίησή τους. Διαπιστώνονται συχνά παραβιάσεις διεθνών συμβάσεων και κανόνων ([11]), ακόμη και στον τομέα του περιβάλλοντος.

4.2.4 Η Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα ([12]) ορίζει ότι κάθε άτομο δικαιούται προστασία σε όλες τις περιστάσεις Η διαφορά σε σχέση με το παραδοσιακό κινεζικό κοινωνικό πρότυπο είναι προφανής, καθότι, σύμφωνα με την κινεζική αντίληψη, όσον αφορά την αρμονική κοινωνία, η ενότητα και η σταθερότητα που απαιτεί η κυβέρνηση συνιστά τη βάση και την προϋπόθεση για την εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Παρά το γεγονός αυτό, η παραβίαση των δικαιωμάτων αυτών δεν μπορεί να δικαιολογηθεί λόγω πολιτισμικών διαφορών και είναι, σε κάθε περίπτωση, καταδικαστέα.

Είναι όμως επίσης σαφές, ότι οι μεγάλες αλλαγές που σημειώνονται στο πλαίσιο του εκσυγχρονισμού της Κίνας επηρεάζουν και τη σχέση μεταξύ της κοινωνίας και του ατόμου, αν και η διεργασία αυτή βρίσκεται ακόμη σε αρχικό στάδιο που δεν επιτρέπει προγνώσεις σχετικά με την πορεία της.

4.2.5 Σύμφωνα με το άρθρο 21 της ΣΕΕ, τα θεσμικά και δημόσια όργανα της Ένωσης, και συνεπώς και η ΕΟΚΕ, καλούνται να συμβάλουν σε παγκόσμιο επίπεδο στη μεγαλύτερη αναγνώριση των δεσμευτικών για την Ένωση αξιών και αρχών, καθώς και του αδιαιρέτου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Σε περίπτωση που τα όργανα της Ένωσης κρίνουν ότι οι αξίες και οι αρχές αυτές δεν τηρούνται ή παραβιάζονται, μπορούν, για παράδειγμα, να προβούν σε δημόσιες δηλώσεις ή και να λάβουν πολιτικά μέτρα. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τη σχέση μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Κίνας.

Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις του Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου είναι να υπάρξει ένας «διάλογος αξιών», έτσι ώστε να αναδειχθούν παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών, ιδιαίτερα στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κατάλληλα να οδηγήσουν σε πρώτα βήματα προόδου.

Για το σκοπό αυτόν θα πρέπει να ληφθούν υπόψη στις μελλοντικές εργασίες οι εμπειρίες που αποκτήθηκαν κατά τη συζήτηση στρογγυλής τραπέζης ΕΕ-Κίνας, καθώς και στο πλαίσιο της Διεθνούς Ένωσης Οικονομικών και Κοινωνικών Επιτροπών και παρεμφερών οργανισμών(AICESIS).

([11]) Βλ. γνωμοδότηση ΕΟΚΕ, ΕΕ C 110 της 9.5.2006, σελ. 68, σημείο 2.2.6. κ.εξ.

([12]) «Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων», Ψήφισμα 217 (III) της 10ης Δεκεμβρίου 1948.

4.2.6 Σκοπός κάθε διαλόγου είναι να εξαλειφθούν οι προκαταλήψεις, να αποκτηθούν γνώσεις και να βελτιωθεί η κατανόηση σχετικά με τις διαφορετικές αντιλήψεις, καθώς και να προετοιμαστεί το έδαφος για συγκεκριμένες λύσεις.

Εφόσον υπάρξει σύγκλιση απόψεων σχετικά με το γεγονός ότι η αρχή της αξιοπρέπειας του ανθρώπου, που αποτελεί τη βάση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθορίζει καταρχήν κάθε πολιτική τάξη, μπορεί κάλλιστα, στο πλαίσιο του διαλόγου ΕΕ-Κίνας, να βρεθεί ένας τρόπος που να επιτρέπει την προσέγγιση του ζητήματος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με εποικοδομητικό τρόπο και χωρίς να παραιτηθεί η ΕΕ από το δικαίωμά της να διαμαρτύρεται σε περίπτωση απαράδεκτων, κατά την άποψή της, παραβιάσεων.

4.3 *Η σημερινή κατάσταση και η σημασία της κοινωνίας των πολιτών στην Κίνα*

4.3.1 Μία σημαντική πρόκληση που θα αντιμετωπίσει η Κίνα στο μέλλον είναι, κατά πάσα πιθανότητα, η ιλιγγιώδης συσσώρευση ιδιωτικού πλούτου παράλληλα με την υπάρχουσα φτώχεια, ενώ θα συνεχίζεται το άνοιγμα της ψαλίδας των εισοδημάτων και η αύξηση των ανισοτήτων όσον αφορά την περιουσία. Το πρόβλημα αυτό οξύνεται λόγω της δημογραφικής εξέλιξης και επηρεάζει μακροπρόθεσμα τις δραστηριότητες της κοινωνίας των πολιτών.

4.3.2 Λόγω των συνθηκών υπό τις οποίες ιδρύθηκαν αλλά και λόγω των υφιστάμενων πολιτικών διαθρώσεων, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών δεν μπορούν να δράσουν όπως συγκρίσιμες οργανώσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ακόμη και αν μερικές από αυτές διαθέτουν εκ των πραγμάτων μια ορισμένη αυτονομία, δεν παύουν να υπόκεινται σε εντατικό γραφειοκρατικό έλεγχο. Στην καλύτερη των περιπτώσεων διαθέτουν «εξαρτημένη αυτονομία» ([13]), πράγμα που σημαίνει στην πράξη ότι τα δικαιώματα των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών ή αντίστοιχων φορέων σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να συγκριθούν με τα δικαιώματα αντίστοιχων παραγόντων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και, γενικότερα, των δημοκρατικών κρατών (κυρίως όσον αφορά την ελευθερία έκφρασης και το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι).

4.3.3 Σε ορισμένα κινεζικά πανεπιστήμια ήδη έχουν ιδρυθεί κέντρα για τη διερεύνηση θεμάτων που έχουν σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως στο πανεπιστήμιο CUPL (Chinese University of Political Science and Law), στο οποίο βρίσκεται και η σχολή «EU-China Law School» (Νομική Σχολή ΕΕ-Κίνας) που ιδρύθηκε και λειτουργεί σε συνεργασία μεταξύ ΕΕ και Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας. Στη νομική σχολή του πανεπιστημίου Renmin προβλέπεται να συμπεριληφθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα στη βασική εκπαίδευση των φοιτητών της νομικής επιστήμης. Συγχρόνως, έχει ήδη δρομολογηθεί η προαγωγή της συνεργασίας με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Στρασβούργο, μέσω δημοσιεύσεων, εισηγήσεων προσκεκλημένων ομιλητών, περιόδους πρακτικής άσκησης, κλπ.

([13]) Βλ.Δρ.Yiyi LU: «The Rise of Dependent Autonomy» («Η ανάδυση της εξαρτημένης αυτονομίας»).

5. **Συμπέρασμα**

5.1 Η ανάπτυξη των υφιστάμενων και η δημιουργία νέων διαρθρώσεων διαλόγου μεταξύ των δύο κοινωνιών των πολιτών στο πλαίσιο του Έτους Διαπολιτισμικού Διαλόγου ΕΕ-Κίνας, αποτελεί, κατά την ΕΟΚΕ, ελπιδοφόρο δρόμο για την επίτευξη κατανόησης των υπαρχουσών διαφορών και τη θέσπιση μέτρων που συμβάλλουν στην αμοιβαία εμπιστοσύνη.

5.2 Δεδομένου ότι είναι απαραίτητο να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι, λόγω της ιστορικής τους εξέλιξης, οι δύο μεγάλοι πολιτισμικοί χώροι, «Κίνα» και «Ευρώπη» (παρά την εσωτερική πολυμορφία τους), παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές, ιδίως όσον αφορά τη σχέση μεταξύ του ατόμου και της κοινωνίας, καθώς και των πολιτικών τους συστημάτων, ο διαπολιτισμικός διάλογος θα πρέπει να πραγματοποιείται εντός ενός ευρέος και δημιουργικού φάσματος πλατφόρμων συνεργασίας, φόρουμ και δραστηριοτήτων στο οποίο, εκτός από τα επίσημα όργανα και τους ειδικούς, θα συμμετέχουν και εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών, με βάση τα διεθνώς αναγνωρισμένα ανθρώπινα δικαιώματα.

5.3 Το Έτος Διαπολιτισμικού Διαλόγου ΕΕ-Κίνας θα αποτελέσει μία χαμένη ευκαιρία αν δεν ακολουθήσουν μακρόπνοες πρωτοβουλίες εντός κατάλληλων δομών. Η ΕΟΚΕ, ως θεσμική πλατφόρμα των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι πρόθυμη να συμβάλλει καθοριστικά στη διαμόρφωση αυτών των δομών αλλά και στην επίτευξη συνεργειών.

Βρυξέλλες, 13 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ρίο+20: απολογισμός και προοπτικές» (πρόσθετη γνωμοδότηση)

(2013/C 44/11)

Εισηγητής: **ο κ. Hans-Joachim WILMS**

Στις 14 Νοεμβρίου 2012 και σύμφωνα με το άρθρο 29 Α των διατάξεων εφαρμογής του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει πρόσθετη γνωμοδότηση με θέμα:

«Ρίο+20: απολογισμός και προοπτικές»

(πρόσθετη γνωμοδότηση).

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη και περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 22 Νοεμβρίου 2012.

Κατά την 485η σύνοδο ολομέλειας, της 12ης Δεκεμβρίου 2012 και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 13ης Δεκεμβρίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 152 ψήφους υπέρ και 1 αποχή.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 *Συμπεράσματα*

1.1.1 Το έγγραφο αποτελεσμάτων της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για την αειφόρο ανάπτυξη στο Ρίο ντε Τζανέιρο φέτος (Διάσκεψη Ρίο+20) με τίτλο «Το μέλλον που θέλουμε» αποδείχθηκε λιγότερο ισχυρό από ό,τι θα επιθυμούσε η ΕΟΚΕ. Ειδικότερα, δεν λαμβάνεται επαρκώς υπόψη ο επείγων χαρακτήρας της κρίσιμης κατάστασης στην οποία έχει περιέλθει ο πλανήτης μας. Σε κάθε περίπτωση, το έγγραφο αποτελεσμάτων περιλαμβάνει πολλά στοιχεία, τα οποία μπορούν να προσφέρουν μια εποικοδομητική βάση ακόμα και εντός της ΕΕ. Ιδιαίτερης αναφοράς χρήζει η παγκόσμια συμφωνία ότι η «πράσινη οικονομία» αποτελεί σημαντικό εργαλείο της αειφόρου ανάπτυξης, λαμβανομένης υπόψη και της κοινωνικής διάστασης, καθώς και η συμφωνία για μία διαδικασία η οποία θα πρέπει να οδηγήσει σε παγκόσμιους στόχους για την αειφόρο ανάπτυξη, σε συνδυασμό με τους αναπτυξιακούς στόχους της χιλιετίας.

1.1.2 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με ικανοποίηση την έντονη κινητοποίηση της κοινωνίας πολιτών κατά την προετοιμασία και κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης Ρίο+20, κινητοποίηση η οποία οδήγησε στη ανάπτυξη πολλών καινοτόμων ιδεών και νέων συμμαχιών.

1.1.3 Η ΕΟΚΕ ανταποκρίθηκε στον ρόλο της ως μεσολαβητή μεταξύ της κοινωνίας πολιτών και των θεσμικών οργάνων της ΕΕ κατά την προετοιμασία και κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης Ρίο+20. Οι προσπάθειες που κατέβαλε η ΕΟΚΕ για την προώθηση του διαλόγου της κοινωνίας πολιτών εντός και εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγνωρίστηκαν από τα άλλα θεσμικά όργανα της ΕΕ.

1.2 *Συστάσεις*

1.2.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι για τη συνέχεια της Διάσκεψης Ρίο+20 και την υλοποίηση των αποφάσεών της χρειάζεται η συμμετοχή της κοινωνίας πολιτών. Ως εκ τούτου, χαιρετίζει με θέρμη όλες τις προσπάθειες που καταβάλλονται από τα άλλα θεσμικά όργανα προς αυτήν την κατεύθυνση. Η ΕΟΚΕ, όπως και κατά την προετοιμασία της Διάσκεψης Ρίο+20, θα εξακολουθήσει να προωθεί τον διάλογο της κοινωνίας πολιτών σε σχέση με την αειφόρο ανάπτυξη, με τη συμμετοχή και ευρωπαϊκών οργανώσεων και δικτύων της κοινωνίας πολιτών, καθώς και των εθνικών Οικονομικών και Κοινωνικών Επιτροπών και των Επιτροπών για την αειφόρο ανάπτυξη.

1.2.2 Η ΕΟΚΕ θα συμμετάσχει ενεργά στην προπαρασκευή των παγκοσμίων στόχων αειφόρου ανάπτυξης, προωθώντας, όπως και κατά την προετοιμασία της Διάσκεψης Ρίο+20, τον διάλογο της κοινωνίας πολιτών εντός αλλά και εκτός ΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό, θα καταβάλει ιδιαίτερη προσπάθεια για τη σύνδεση των παραγόντων που σχετίζονται με τους στόχους της αειφόρου ανάπτυξης και με τους στόχους της χιλιετίας. Περαιτέρω, η ΕΟΚΕ, λόγω της εμπειρίας και της σύνθεσής της, μπορεί να συμβάλει ιδιαιτέρως στον λεπτομερή σχεδιασμό της πράσινης οικονομίας, περιλαμβανομένης της κοινωνικής διάστασης, καθώς και στα δικαιώματα συμμετοχής της κοινωνίας πολιτών σε παγκόσμιο επίπεδο.

1.2.3 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τα συμπεράσματα του Συμβουλίου για τη Διάσκεψη Ρίο+20 της 25ης Οκτωβρίου 2012, τα οποία εξαγγέλουν φιλόδοξα μέτρα για τη συνέχειά της και πρέπει να επιτευχθούν μέσω της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και της στρατηγικής της ΕΕ για την αειφόρο ανάπτυξη· επίσης χαιρετίζει την ανακοινωθείσα αναθεώρηση της στρατηγικής αειφόρου ανάπτυξης της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να διεξαχθεί ένας ευρύς διάλογος στους κόλπους της κοινωνίας πολιτών με θέμα την αειφόρο ανάπτυξη στην ΕΕ και θα τον προωθήσει περαιτέρω στις μελλοντικές εργασίες της.

2. **Η συμβολή της ΕΟΚΕ στη Διάσκεψη Ρίο+20**

2.1 Η ΕΟΚΕ, στη γνωμοδότησή της στις 22 Σεπτεμβρίου 2011 σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής *«Ρίο+20: προς μια πράσινη οικονομία και καλύτερη διακυβέρνηση»* (CESE 1386/2011) ([1]) εισήγαγε στη διοργανική διαδικασία λήψης αποφάσεων τις προτάσεις της για τα θέματα που σχετίζονται με τη Διάσκεψη του ΟΗΕ για την αειφόρο ανάπτυξη (Διάσκεψη Ρίο+20) του Ιουνίου 2012· επίσης, υιοθέτησε ένα σχέδιο δράσης για το χρονικό διάστημα έως τη Διάσκεψη Ρίο+20. Στόχος ήταν ιδίως η προώθηση του διαλόγου της κοινωνίας πολιτών εντός και εκτός Ευρώπης

([1]) ΕΕ C 376 της 22.12.2011, σ. 102-109.

σχετικά με τα θέματα της Διάσκεψης Ρίο +20. Η παρούσα γνωμοδότηση αποσκοπεί σε αξιολόγηση της Διάσκεψης Ρίο+20 και στην κατάδειξη των προοπτικών λήψης μέτρων συνέχειας, υπό το πρίσμα των αιτημάτων της ΕΟΚΕ.

2.2 Η ΕΟΚΕ ακολούθησε μία διττή προσέγγιση όσον αφορά τη Διάσκεψη Ρίο+20.

2.2.1 Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, επεδίωξε τον διάλογο με ευρωπαϊκές οργανώσεις και δίκτυα της κοινωνίας πολιτών βάσει της γνωμοδότησης που υιοθετήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2011 και ειδικότερα διοργάνωσε τον Φεβρουάριο του 2012 μία μεγάλη διάσκεψη για την κοινωνία πολιτών. Η εν λόγω διάσκεψη οδήγησε στη διατύπωση σειράς βασικών αιτημάτων προς τους διαπραγματευτές του Ρίο, τα οποία στη συνέχεια υιοθετήθηκαν από την ΕΟΚΕ υπό τη μορφή γνωμοδότησης με τίτλο «*Η θέση της ΕΟΚΕ ενόψει της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για την Αειφόρο Ανάπτυξη (Ρίο+20)*» (CESE 486/2012) ([2]) η οποία δημοσιεύτηκε εγκαίρως, πριν τον προσδιορισμό της διαπραγματευτικής εντολής από το Συμβούλιο της ΕΕ τον Μάρτιο του 2012. Με τον τρόπο αυτόν, η ΕΟΚΕ ανταποκρίθηκε στον ρόλο της ως μεσολαβητή μεταξύ της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών και των ενωσιακών θεσμικών οργάνων.

2.2.2 Παράλληλα, η ΕΟΚΕ συζήτησε σχετικά με τα θέματα της Διάσκεψης Ρίο+20 και σε διμερές επίπεδο με τους θεσμικούς εταίρους της, ιδίως στη Βραζιλία, την Κίνα και τη Ρωσία. Σε μία πολυμερή συνάντηση τον Μάιο του 2012 επιτεύχθηκε συμφωνία επί κοινών βασικών μηνυμάτων, η οποία αποτέλεσε αργότερα, στο Ρίο ντε Τζανέιρο, τη βάση διαλόγου της κοινωνίας πολιτών με εκπροσώπους και άλλων κρατών.

2.3 Η ΕΟΚΕ συμμετείχε ενεργά στη Διάσκεψη Ρίο+20 με τη διοργάνωση συνολικά τριών εκδηλώσεων που προσέλκυσαν πολλούς συμμετέχοντες: διοργανώθηκαν από κοινού με το βραζιλιάνικο συμβούλιο οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης δύο συζητήσεις για ζητήματα αειφόρου ανάπτυξης με εκπροσώπους της κοινωνίας πολιτών, η μία με εκπροσώπους από τη Βραζιλία και η άλλη με εκπροσώπους από όλα τα κράτη BRICS, καθώς και μία εκδήλωση με θέμα τα μοντέλα συμμετοχής της κοινωνίας πολιτών, στο περίπτερο της ΕΕ, με τη συμμετοχή και του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Τα μέλη της αντιπροσωπείας της ΕΟΚΕ αποτέλεσαν αναπόσπαστο μέρος της αντιπροσωπείας της ΕΕ στη Διάσκεψη Ρίο+20, γεγονός που συνδέεται προφανώς και με την επιθυμία για ενίσχυση της διοργανικής συνεργασίας και όσον αφορά τα μέτρα συνέχειας της Διάσκεψης.

3. **Οι εκτιμήσεις της ΕΟΚΕ σχετικά με τη Διάσκεψη Ρίο+20**

3.1 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι το έγγραφο αποτελεσμάτων της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για την αειφόρο ανάπτυξη που έλαβε χώρα στο Ρίο ντε Τζανέιρο φέτος (Διάσκεψη Ρίο+20), με τίτλο «Το μέλλον που θέλουμε», καταγράφει την παγκόσμια δέσμευση για την αειφόρο ανάπτυξη στην οικολογική, κοινωνική και οικονομική της διάσταση. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της διότι το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων είναι, συνολικά, λιγότερο δεσμευτικό από ό,τι ζητούσε η ίδια στις γνωμοδοτήσεις της, μαζί με την κοινωνία πολιτών. Ειδικότερα, δεν ελήφθη επαρκώς υπόψη ο επείγων χαρακτήρας της κατάστασης στον πλανήτη μας. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της διότι το κείμενο των αποτελεσμάτων δεν αναφέρει τα όρια επιβάρυνσης του πλανήτη μας.

3.2 Παράλληλα, η Διάσκεψη Ρίο+20 είχε ως αποτέλεσμα την ευρεία κινητοποίηση της κοινωνίας πολιτών, η οποία υπερέβη κατά πολύ τις διαπραγματεύσεις σε πολιτικό επίπεδο. Η εν λόγω κινητοποίηση θα πρέπει πλέον να αξιοποιηθεί στον απόηχο της Διάσκεψης, μεταξύ άλλων και για να προωθηθούν και να οργανωθούν οι διαδικασίες που δρομολόγησε η Διάσκεψη. Το Ρίο δεν αποτέλεσε μόνο σημείο συνάντησης των πολιτικών ηγεσιών, αλλά και τόπο συνάντησης ατόμων πρόθυμων και δημιουργικών που ζητούν αδιάκοπα την αλλαγή του μοντέλου οικονομικής μας διαχείρισης ή που αναλαμβάνουν και παρουσιάζουν αναρίθμητες συγκεκριμένες εναλλακτικές πρωτοβουλίες.

3.3 Σε κάθε περίπτωση, το έγγραφο αποτελεσμάτων περιλαμβάνει πολλά στοιχεία, τα οποία μπορούν να αποτελέσουν θεμέλιο δράσεων ακόμα και εδώ στην ΕΕ. Ιδιαίτερης αναφοράς χρήζει η παγκόσμια συμφωνία ότι η «πράσινη οικονομία» αποτελεί σημαντικό εργαλείο της αειφόρου ανάπτυξης, λαμβανομένης υπόψη και της κοινωνικής διάστασης, καθώς και η συμφωνία για μία διαδικασία, η οποία θα πρέπει να οδηγήσει σε παγκόσμιους στόχους αειφόρου ανάπτυξης, σύμφωνα με τους αναπτυξιακούς στόχους της χιλιετίας.

3.4 Υπό το πρίσμα των βασικών αιτημάτων της ΕΟΚΕ κατά την προετοιμασία της Διάσκεψης Ρίο+20, μπορούν να διατυπωθούν οι ακόλουθες παρατηρήσεις σχετικά με το έγγραφο αποτελεσμάτων:

3.4.1 Μία σημαντική προτεραιότητα της ΕΟΚΕ για τη Διάσκεψη Ρίο+20 ήταν η καταπολέμηση της φτώχειας. Η ΕΟΚΕ υποστήριξε την πρόσβαση σε επαρκή τρόφιμα, καθαρό νερό και αειφόρο ενέργεια. Ο εν λόγω τομέας καταλαμβάνει σημαντική θέση στο έγγραφο αποτελεσμάτων, μολονότι πολλοί θεωρούν ότι δεν διευκρινίζονται επαρκώς τα ζητήματα που σχετίζονται με τις δυνατότητες χρηματοδότησης. Επιβεβαιώθηκαν οι αναπτυξιακοί στόχοι της χιλιετίας και οι σχετικές υποχρεώσεις. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ επικρίνει την ελλιπή υπογράμμιση των δικαιωμάτων των γυναικών.

3.4.2 Η περαιτέρω προτεραιότητα της ΕΟΚΕ για τη Διάσκεψη Ρίο+20 ήταν η κοινωνική διάσταση της μετατροπής. Η ΕΟΚΕ υποστήριξε τη δίκαιη μετάβαση προς μία αειφόρο οικονομία και, επομένως, χαιρετίζει την πρωτοφανή αναφορά του θέματος σε κείμενο των Ηνωμένων Εθνών. Η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης θετικό το γεγονός ότι στο έγγραφο αποτελεσμάτων περιλαμβάνονται: η αναγνώριση των κοινωνικών εταίρων και ιδίως των εργαζομένων ως ενεργών φορέων της αλλαγής, η καταξίωση της ορθής εργασίας, η ισότητα των φύλων, η αναγνώριση της εκπαίδευσης και της επιμόρφωσης, καθώς και η θετική αναφορά στον ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν τα ελάχιστα κοινωνικά πρότυπα.

([2]) ΕΕ C 143 της 22.5.2012, σ. 39-42.

3.4.3 Η ΕΟΚΕ έχει επανειλημμένα αναφερθεί, τόσο κατά την προετοιμασία, όσο και κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης Ρίο+20, στην αναγκαιότητα της αποτελεσματικής συμμετοχής της κοινωνίας πολιτών. Το κείμενο της Διάσκεψης περιέχει ορισμένες θετικές εξελίξεις στο θέμα αυτό. Η ΕΟΚΕ θα επιθυμούσε πάντως τη συγκεκριμενοποίηση των γενικών δηλώσεων, όπως για παράδειγμα τη συμμετοχή φόρουμ πολλών ενδιαφερόμενων φορέων, π.χ. των Οικονομικών και Κοινωνικών Επιτροπών, στην ανάπτυξη εθνικών πολιτικών για την αειφόρο οικονομία. Για ένα άλλο αίτημα, το οποίο είχε υιοθετήσει και η ΕΟΚΕ για τα ζητήματα διακυβέρνησης, ήτοι τη δημιουργία υπηρεσίας συνηγόρου για τις μελλοντικές γενιές, με στόχο να λαμβάνεται υπόψη η απαραίτητη για βιώσιμες πολιτικές μακροπρόθεσμη προοπτική, η Διάσκεψη ζήτησε περαιτέρω ανάλυση από τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ.

3.4.4 Η ΕΟΚΕ, όσον αφορά τα λοιπά βασικά αιτήματά της, χαιρετίζει τη συμφωνία επί ενός δεκαετούς πλαισίου για βιώσιμες συνήθειες κατανάλωσης και παραγωγής, την αναφορά στην αρχή της εξοικονόμησης πόρων, τη δήλωση ότι το ΑΕΠ πρέπει να συμπληρωθεί από περαιτέρω δείκτες, καθώς και την αναγνώριση του ρόλου των επιχειρήσεων.

4. **Συνέχεια της Διάσκεψης Ρίο+20 σε επίπεδο Ηνωμένων Εθνών και Ευρωπαϊκής Ένωσης**

4.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την πεποίθηση ότι η επιτυχία της Διάσκεψης Ρίο+20 θα καταδειχθεί μόνο με την εφαρμογή των αποφάσεων που ελήφθησαν και των διαδικασιών που δρομολογήθηκαν στο Ρίο. Θεωρεί ότι αυτό θα πρέπει να γίνει με την υποστήριξη και την αποτελεσματική συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών.

4.2 Κατά την έναρξη της φετινής Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη άρχισαν οι διαδικασίες δημιουργίας πολιτικού φόρουμ υψηλού επιπέδου για την ενοποίηση των τριών διαστάσεων της αειφόρου ανάπτυξης και για τον καθορισμό των παγκοσμίων στόχων αειφόρου ανάπτυξης. Από την πλευρά της ΕΟΚΕ επισημαίνεται ότι η συμμετοχή της κοινωνίας πολιτών στις εν λόγω διαδικασίες, παρά τις αρκετά θετικές διατυπώσεις του εγγράφου αποτελεσμάτων της Διάσκεψης Ρίο+20, δεν έχει ακόμα προχωρήσει σε ικανοποιητικό βαθμό.

4.3 Σχετικά με τη διατύπωση των στόχων αειφόρου ανάπτυξης, η προσοχή εστιάζεται επί του παρόντος ιδίως σε διαδικαστικά θέματα, όσον αφορά όχι μόνο τις δυνατότητες συμμετοχής της κοινωνίας πολιτών, αλλά και τη σχέση ανάμεσα στη διαδικασία που έχει ήδη κινηθεί για την αναπτυξιακή ατζέντα μετά το 2015 και στη νέα διαδικασία των στόχων αειφόρου ανάπτυξης. Το έγγραφο αποτελεσμάτων της Διάσκεψης Ρίο+20 αναφέρει μεν τον αναγκαίο συνδυασμό αυτών των δύο διαδικασιών, ωστόσο οι αντίστοιχοι φορείς βρίσκονται ακόμα στο στάδιο του αυτοπροσδιορισμού.

4.4 Η ΕΟΚΕ διοργάνωσε ήδη τον Ιούλιο του 2012 μία μεγάλη εκδήλωση της κοινωνίας πολιτών, προκειμένου να μεταφέρει τα αποτελέσματα της Διάσκεψης στις Βρυξέλλες. Στην εκδήλωση αυτή κατέστη σαφές ότι η εξέλιξη των στόχων αειφόρου ανάπτυξης θεωρείται ζήτημα προτεραιότητας για τη συνέχεια της Διάσκεψης, για το οποίο χρειάζεται κοινωνικός διάλογος. Επίσης σαφές ήταν το αίτημα των συμμετεχόντων να συνδεθεί εξ αρχής η διαδικασία καθορισμού των στόχων αειφόρου ανάπτυξης με την αναθεώρηση των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας, εφόσον μετά το 2015 πρέπει να καθοριστεί ένα συνολικό αναπτυξιακό θεματολόγιο. Επιπλέον, στην εν λόγω εκδήλωση, αλλά και σε άλλες εκδηλώσεις της κοινωνίας πολιτών για τη συνέχεια της Διάσκεψης, τονίστηκε επανειλημμένα ότι πρέπει να εφαρμόσουμε εδώ στην ΕΕ αυτά που ζητήσαμε στο Ρίο. Η ΕΟΚΕ είναι επομένως πεπεισμένη για την αναγκαιότητα να ελεγχθούν οι βασικές στρατηγικές της ΕΕ ως προς την αντιστοιχία τους με τα αιτήματα της ΕΕ για τη Διάσκεψη Ρίο+20, είτε πρόκειται για τη στρατηγική «Ευρώπη 2020» στη διάστασή της που αφορά την αειφόρο ανάπτυξη, είτε για τη στρατηγική αειφόρου ανάπτυξης της ΕΕ.

4.5 Σε διοργανικές συνομιλίες που διοργάνωσε η ΕΟΚΕ στον απόηχο της Διάσκεψης Ρίο+20, κατέστη σαφής η βούληση για συνεργασία και για συμμετοχή της κοινωνίας πολιτών.

4.6 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τη δημόσια διαδικτυακή διαβούλευση που διοργάνωσε η Επιτροπή για την προπαρασκευή μίας ανακοίνωσης που αναμένεται στις αρχές του 2013 με θέμα τα μέτρα συνέχειας της Διάσκεψης Ρίο+20, και θα διοργανώσει κοινές εκδηλώσεις παράλληλα με την εν λόγω διαβούλευση. Επίσης, στις αρχές του 2013 αναμένεται η ανακοίνωση της Επιτροπής για την αναπτυξιακή ατζέντα μετά το 2015. Για το εν λόγω ευρύτερο θέμα προπαρασκευάζεται γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ. Οι πτυχές της Διάσκεψης που σχετίζονται περισσότερο με το περιβάλλον θα υλοποιηθούν, σύμφωνα με δήλωση του αρμόδιου Επιτρόπου, εντός του 7ου περιβαλλοντικού προγράμματος δράσης, το οποίο πρόκειται να δημοσιευτεί πριν το τέλος του έτους.

4.7 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τα συμπεράσματα που υιοθέτησε το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 25 Οκτωβρίου 2012 σχετικά με τη Διάσκεψη Ρίο+20, ιδίως την υπογράμμιση της ανάγκης για συμμετοχή της κοινωνίας πολιτών. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει επίσης την ανακοίνωση φιλόδοξων μέτρων συνέχειας της Διάσκεψης Ρίο+20, τα οποία θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και της στρατηγικής της ΕΕ για την αειφόρο ανάπτυξη. Τέλος, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι η τελευταία θα αναθεωρηθεί υπό το πρίσμα των αποτελεσμάτων της Διάσκεψης. Αυτό αποτελούσε αίτημα που είχε διατυπώσει η ΕΟΚΕ στη γνωμοδότησή που εξέδωσε στις 21 Σεπτεμβρίου 2011.

5. **Ο ρόλος της ΕΟΚΕ στη διαδικασία μετά τη Διάσκεψη του Ρίο**

5.1 Η περαιτέρω ενεργός συμμετοχή της ΕΟΚΕ στη διαδικασία συνέχειας της Διάσκεψης Ρίο+20 ζητείται τόσο από φορείς της κοινωνίας πολιτών, όσο και από τα υπόλοιπα θεσμικά όργανα της ΕΕ.

5.2 Η ΕΟΚΕ μπορεί να συμβάλει εν προκειμένω παραμένοντας χώρος κοινωνικού διαλόγου για ζητήματα αειφόρου ανάπτυξης και λειτουργώντας ως μεσολαβητής μεταξύ της κοινωνίας πολιτών και των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, με τη συμμετοχή και των ευρωπαϊκών οργανώσεων και δικτύων της κοινωνίας πολιτών, καθώς και των εθνικών Οικονομικών και Κοινωνικών Επιτροπών και των Επιτροπών για την Αειφόρο Ανάπτυξη.

5.3 Με την εμπειρία που διαθέτει, η ΕΟΚΕ μπορεί να συμβάλει ιδιαιτέρως σε θέματα που σχετίζονται με τη διάρθρωση της συμμετοχής της κοινωνίας πολιτών και αφορούν, για παράδειγμα, συγκεκριμένα δικαιώματα πληροφόρησης, ακρόασης και επεξεργασίας.

5.4 Η ΕΟΚΕ αποτελεί το μόνο Όργανο της ΕΕ το οποίο ίδρυσε συγκεκριμένο όργανο για την αειφόρο ανάπτυξη, προκειμένου να ληφθεί υπόψη ο διατομεακός χαρακτήρας του θέματος. Μετά τη Διάσκεψη του Ρίο, αυτό είναι πλέον πιο επίκαιρο από ποτέ. Σε ζητήματα «πράσινης οικονομίας» η ΕΟΚΕ δύναται, λόγω της σύνθεσής της, να υποβάλει συγκεκριμένες προτάσεις επί των γενικών προϋποθέσεων που πρέπει να δημιουργηθούν σχετικά με το θέμα. Ειδικότερα, μπορεί να συμβάλει και στη συγκεκριμενοποίηση της κοινωνικής διάστασης της αειφόρου ανάπτυξης, με την επεξεργασία λειτουργικών προτάσεων για μία δίκαιη μετάβαση προς την αειφόρο ανάπτυξη. Ένας τομέας της διαδικασίας συνέχειας της Διάσκεψης Ρίο+20, για τον οποίο ζητείται η άμεση συμβολή της ΕΟΚΕ, είναι η επεξεργασία των παγκόσμιων στόχων αειφόρου ανάπτυξης. Η ΕΟΚΕ, όπως και κατά την προετοιμασία της Διάσκεψης Ρίο+20, μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην προώθηση του διαλόγου της κοινωνίας πολιτών εντός και εκτός ΕΕ.

5.5 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να διεξαχθεί ευρύς διάλογος στους κόλπους της κοινωνίας πολιτών με θέμα την αειφόρο ανάπτυξη στην ΕΕ και θα τον προωθήσει περαιτέρω στις μελλοντικές εργασίες της, ιδίως σε σχέση με τις πτυχές της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» που σχετίζονται με τη Διάσκεψη του Ρίο, αλλά και με την αναθεώρηση της στρατηγικής αειφόρου ανάπτυξης της ΕΕ.

Βρυξέλλες, 13 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

III

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

485Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 12ΗΣ ΚΑΙ 13ΗΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2012

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση πλαισίου για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων και για την τροποποίηση των οδηγιών του Συμβουλίου 77/91/ΕΟΚ και 82/891/ΕΟΚ, των οδηγιών 2001/24/ΕΚ, 2002/47/ΕΚ, 2004/25/ΕΚ, 2005/56/ΕΚ, 2007/36/ΕΚ και 2011/35/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010»

COM(2012) 280 final – 2012/0150 (COD)

(2013/C 44/12)

Εισηγήτρια: **η κ. ROUSSENOVA**

Στις 5 και 10 Ιουλίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 114 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αντιστοίχως, αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση πλαισίου για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων και για την τροποποίηση των οδηγιών 77/91/ΕΟΚ και 82/891/ΕΚ του Συμβουλίου, των οδηγιών 2001/24/ΕΚ, 2002/47/ΕΚ, 2004/25/ΕΚ, 2005/56/ΕΚ, 2007/36/ΕΚ και 2011/35/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010

COM(2012) 280 final — 2012/0150 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 21 Νοεμβρίου 2012.

Κατά την 485η σύνοδο ολομέλειας, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 153 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τη νομοθετική πρόταση θέσπισης ενός πλαισίου για την προληπτική αντιμετώπιση των τραπεζικών κρίσεων, τη διαφύλαξη της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και την ελαχιστοποίηση της επιβάρυνσης των δημοσίων οικονομικών, με την εισαγωγή νέων εργαλείων πρόληψης, έγκαιρης παρέμβασης και εξυγίανσης. Η διασφάλιση της αποτελεσματικής εξυγίανσης των πιστωτικών ιδρυμάτων στο εσωτερικό της ΕΕ αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο της διαδικασίας ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την εισαγωγή των προτεινόμενων εργαλείων, αλλά θα επιδοκίμαζε την περαιτέρω αποσαφήνιση των σημείων που αναφέρονται στα νεοεισαχθέντα εργαλεία, τα οποία δεν έχουν ακόμη δοκιμαστεί σε συστημικές κρίσεις. Η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι το περιεχόμενο της οδηγίας αυτής θα συνάδει με το περιεχόμενο της οδηγίας για την τραπεζική ένωση.

1.2 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση οι αρχές εξυγίανσης να καταρτίζουν και να επικαιροποιούν τα σχέδια εξυγίανσης σε διαβούλευση με τις αρμόδιες αρχές. Η ΕΟΚΕ έχει την πεποίθηση ότι ο προγραμματισμός εξυγίανσης τόσο σε μεμονωμένη βάση όσο και σε επίπεδο ομίλου θα βελτιωθεί εάν στη σχετική διαδικασία συμμετέχουν και οι τράπεζες. Ως προς ορισμένα σημαντικά ζητήματα, θα ήταν επίσης σκόπιμο να ζητούνται, ενδεχομένως, επαγγελματικές συμβουλές από άλλους ενδιαφερόμενους – όπως οργανώσεις καταναλωτών, εκπρόσωποι συνδικαλιστικών οργανώσεων κλπ – οι οποίοι πιθανόν να επηρεαστούν από τα σχέδια εξυγίανσης.

1.2.1 Οι κεντρικές τράπεζες, συμπεριλαμβανομένης της ΕΚΤ, βρίσκονται στην κατάλληλη θέση για να διεξάγουν αναλύσεις σχετικά με ζητήματα δημοσίου συμφέροντος και η ΕΟΚΕ συνιστά να προβλεφθεί η συμμετοχή τους στην εκτίμηση των σχεδίων ανάκαμψης και εξυγίανσης, με πλήρη σεβασμό, ταυτόχρονα, της ανεξαρτησίας τους.

1.3 Θα πρέπει να ενισχυθούν οι απαιτήσεις διασφάλισης του απορρήτου των πιστωτικών ιδρυμάτων και των σχεδίων τους

ανάκαμψης και εξυγίανσης. Ειδικές διατάξεις της οδηγίας θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι όλες οι αρχές, τα θεσμικά όργανα και οι ενδιαφερόμενοι που διαδραματίζουν έναν ρόλο στην χάραξη, επικαιροποίηση και εκτίμηση των σχεδίων ανάκαμψης και εξυγίανσης των τραπεζών θα σέβονται πλήρως τον απόρρητο χαρακτήρα των σχετικών πληροφοριών.

1.4 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις προτεινόμενες διατάξεις που επιτρέπουν τη θέσπιση εναρμονισμένων κανόνων και προϋποθέσεων για την παροχή ενδοομιλικής χρηματοπιστωτικής στήριξης, ταυτόχρονα, εντούτοις, επισημαίνει ότι η προστασία των συμφερόντων και των δικαιωμάτων τόσο του εκδοχέα όσο και της μεταβιβάζουσας οντότητας θα πρέπει να εξισορροπούνται κατάλληλα σε περίπτωση μεταξύ τους διαφωνιών ως προς την εν λόγω στήριξη. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει πλήρως τις διατάξεις του άρθρου 19 παράγραφος 1 και προτείνει η προϋπόθεση που περιλαμβάνεται στο άρθρο 19 παράγραφος 1 στοιχείο στ) να επεκταθεί προκειμένου να συμπεριλάβει, επιπλέον, οποιεσδήποτε τυχόν **υψηλότερες απαιτήσεις ιδίων κεφαλαίων και ρευστότητας** επιβάλλονται από τις ρυθμιστικές αρχές της χώρας της μεταβιβάζουσας οντότητας.

1.5 Οι βασικές προϋποθέσεις ενεργοποίησης που διέπουν τον διορισμό ειδικού διαχειριστή (ΕΔ) εναπόκεινται στην κρίση των αρμοδίων αρχών. Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την ανάγκη να διαθέτουν οι αρμόδιες αρχές έναν ορισμένο βαθμό διακριτικής ευχέρειας, αλλά – λαμβάνοντας υπόψη **τη σημαντική αποστολή και τις αρμοδιότητες** που εκχωρούνται στους ειδικούς διαχειριστές – τάσσεται υπέρ της δημιουργίας ενός πιο ασφαλούς κλίματος για τα πιστωτικά ιδρύματα, **με τη θέσπιση ρητών και σαφέστερα καθορισμένων κανόνων και προϋποθέσεων ενεργοποίησης**.

1.6 Ο διορισμός ειδικού διαχειριστή αποτελεί ένα ιδιαίτερα επεμβατικό μέτρο έγκαιρης παρέμβασης του οποίου θα πρέπει να γίνεται χρήση μόνον εφόσον εξαντλούνται τα λιγότερο επεμβατικά διαθέσιμα μέσα. Ωστόσο, ενδέχεται να προκύψει μία κατάσταση στην οποία η σημαντική επιδείνωση της χρηματοπιστωτικής κατάστασης ενός ιδρύματος να εξελίσσεται με τέτοιο ρυθμό, ώστε να απαιτείται ο διορισμός ειδικού διαχειριστή ακόμη και πριν από την εφαρμογή των λιγότερο επεμβατικών μέτρων έγκαιρης παρέμβασης που απαριθμούνται στο άρθρο 23 παράγραφος 1. Υπό τέτοιες συνθήκες, θα πρέπει να προβλέπεται η δυνατότητα διορισμού ειδικού διαχειριστή ακόμη και όταν δεν πληρούται μία από τις προϋποθέσεις ενεργοποίησης που αναφέρονται στο άρθρο 24 (δηλ. «[…] τα άλλα μέτρα που ***λαμβάνονται*** σύμφωνα με το άρθρο 23 […] για να αντιστραφεί η εν λόγω επιδείνωση […]»).

1.7 Οι αρμοδιότητες και οι ευθύνες των αρχών εξυγίανσης θα πρέπει να προσδιοριστούν και να αποσαφηνιστούν περαιτέρω. Ενώ οι αρμόδιες αρχές/επόπτες έχουν την ευθύνη της έγκαιρης παρέμβασης, οι αρχές εξυγίανσης έχουν την ευθύνη της επιλογής και της χρήσης των εργαλείων εξυγίανσης. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ωστόσο, ορισμένες αρμοδιότητες ασκούνται τόσο από επόπτες όσο και από και από τις αρχές εξυγίανσης. Ανάλογα με τις επιλογές των επιμέρους κρατών μελών, οι επόπτες θα μπορούσαν μεν να ασκούν και τις αρμοδιότητες των αρχών εξυγίανσης, τα δύο αυτά καθήκοντα, εντούτοις, θα πρέπει να διαχωρίζονται, ώστε να ελαχιστοποιείται ο κίνδυνος ανοχής. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει, συνεπώς, την καθιέρωση μιας σαφούς διάκρισης μεταξύ της αποστολής που ανατίθεται στους επόπτες και αυτής που ανατίθεται στις αρχές εξυγίανσης, καθώς και μεταξύ των χρονικών στιγμών στις οποίες οφείλουν να παρεμβαίνουν.

1.8 Στην οδηγία ορίζεται ότι «τα κράτη μέλη απαιτούν από το διοικητικό όργανο ενός ιδρύματος **να αποστέλλει κοινοποίηση στην αρμόδια αρχή** όταν κρίνει ότι το ίδρυμα βρίσκεται σε σημείο πτώχευσης ή κινδυνεύει να πτωχεύσει». Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι εάν η πρωτοβουλία αφεθεί εξ ολοκλήρου στη διακριτική ευχέρεια της διοίκησης της εκάστοτε τράπεζας, τότε δεν αποκλείεται το ενδεχόμενο **η απόφαση της αρχής εξυγίανσης να ληφθεί όταν θα είναι πλέον πολύ αργά**. Η οδηγία δεν θα πρέπει να αφήνει κανένα περιθώριο αμφιβολίας ότι οι αρχές εποπτείας έχουν το δικαίωμα και τη δυνατότητα να ενημερώνουν την αρχή εξυγίανσης, χωρίς να περιμένουν την αποστολή κοινοποίησης από τη διοίκηση της εκάστοτε τράπεζας, εφόσον κρίνουν ότι οι προϋποθέσεις για την ενεργοποίηση της διαδικασίας εξυγίανσης πληρούνται μεν, αλλά η σχετική κοινοποίηση καθυστερεί. Θα πρέπει να υποχρεώνει τα κράτη μέλη να επιβάλλουν αυστηρές κυρώσεις στα διοικητικά στελέχη τραπεζών που παραβιάζουν τους κανόνες της δέουσας επαγγελματικής πρακτικής.

1.9 Το ευρύ φάσμα αρμοδιοτήτων που εκχωρείται στις αρχές εξυγίανσης, σε συνδυασμό με το περιορισμένο δικαίωμα προσφυγής που αναγνωρίζεται στα τρίτα μέρη, **εγείρουν ανησυχίες σχετικά με τη νομική εγκυρότητα του προτεινόμενου πλαισίου**. Σε πολυάριθμα κράτη μέλη, ιδίως σε εκείνα στα οποία εφαρμόζεται το εθιμικό δίκαιο (common law), τα δικαστήρια θα υπεραspιστούν, κατά πάσα πιθανότητα, το δικαίωμά τους να εξετάζουν προσφυγές ελέγχου της νομιμότητας οποιασδήποτε απόφασης λαμβάνει μία διοικητική αρχή, όταν ένα άτομο ή μια ομάδα ατόμων μπορούν να αποδείξουν ότι υπέστησαν ζημία. Εάν τυχόν δημιουργηθεί η εντύπωση ότι η αρμόδια αρχή εξυγίανσης ή οι διαχειριστές διέπραξαν κάποιο **σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα**, μόνον οι δικαστές απολαύουν ενός είδους ασυλίας για τις αποφάσεις που λαμβάνονται στο δικαστήριο· κανένας νόμος ή κανονισμός, ωστόσο, δεν προβλέπει την επέκταση του εν λόγω προνομίου σε μια διοικητική αρχή, όπως η αρχή εξυγίανσης, η οποία ενδέχεται, συνεπώς, **να κληθεί να λογοδοτήσει ενώπιον της δικαιοσύνης ως υπεύθυνη για την πρόκληση ζημίας.**

1.10 Χρειάζεται να δοθούν επιπλέον εξηγήσεις και διευκρινίσεις ως προς το εργαλείο διάσωσης. Για να ελαχιστοποιηθεί η αβεβαιότητα μεταξύ των επενδυτών, θα πρέπει να υιοθετηθούν σαφείς κανόνες όσον αφορά τις επιλέξιμες υποχρεώσεις και τις ελάχιστες προϋποθέσεις για διάσωση.

1.11 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την υιοθέτηση εναρμονισμένων κανόνων για τη χρηματοδότηση με βάση συνεισφορές εκ των προτέρων σε ταμεία εγγύησης των καταθέσεων (ΤΕΚ) και σε ταμεία εξυγίανσης (ΤΕ). Τα κριτήρια που διέπουν τις συνεισφορές στη χρηματοδότηση της εξυγίανσης θεωρούνται ορθά και ρεαλιστικά υπό τις παρούσες συνθήκες· ωστόσο, τίποτε δεν μπορεί να αποκλείσει μια αιφνίδια μεταβολή του οικονομικού και χρηματοπιστωτικού κλίματος, όπως συνέβη κατά τα τελευταία χρόνια. Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ προτείνει τη θέσπιση ενός **κανόνα σύμφωνα με τον οποίο τα κριτήρια που διέπουν τις συνεισφορές εκ των προτέρων στη χρηματοδότηση να μπορούν να αναθεωρούνται κατά διαστήματα**.

1.12 Μολονότι αναγνωρίζονται τα οφέλη που μπορούν να προκύψουν από την ενδεχόμενη συνεργία ενός ενιαίου οργανισμού ΤΕΚ-ΤΕ, η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει ταυτόχρονα την προσέγγιση της Επιτροπής η οποία επιτρέπει σε κάθε κράτος μέλος να αποφασίζει κατά πόσον προτιμά να κάνει χρήση μιας ή δύο χρηματοδοτικών ρυθμίσεων (ταμείων). Ταυτόχρονα, η ΕΟΚΕ συνιστά την εισαγωγή ρυθμίσεων, μέσω της οδηγίας, που να διασφαλίζουν ότι το εκάστοτε ΤΕΚ θα είναι σε θέση να εκτελεί το κύριο καθήκον του, δηλ. να προστατεύει τους καταθέτες λιανικής ανά πάσα στιγμή, λαμβάνοντας υπόψη τα όσα θα πρέπει να θεσπίσει η τραπεζική ένωση.

1.13 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την εισαγωγή ενός αποτελεσματικού καθεστώτος εξυγίανσης των πιστωτικών ιδρυμάτων στην ΕΕ, ως θεμελιώδες στοιχείο της διαδικασίας ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς. Ένα ευρωπαϊκό σύστημα χρηματοδοτικών ρυθμίσεων θα διασφαλίσει ότι όλα τα ιδρύματα θα υπόκεινται σε εξίσου αποτελεσματικούς κανόνες όσον αφορά τη χρηματοδότηση των δράσεων εξυγίανσης και παράλληλα θα συμβάλει στη διατήρηση της σταθερότητας της ενιαίας αγοράς, παρέχοντας ίσους όρους ανταγωνισμού. Η ΕΟΚΕ θα επικροτούσε την εισαγωγή, το ταχύτερο, ενός **ρεαλιστικού οδικού χάρτη** στο πλαίσιο του προβλεπόμενου μελλοντικού συστήματος ρυθμίσεων χρηματοδότησης της εξυγίανσης.

1.14 Η ΕΟΚΕ ελπίζει, ωστόσο, ότι η οδηγία θα επιδιώξει την επίτευξη του στόχου της περαιτέρω ενοποίησης και σύγκλισης της νομοθεσίας, με αφετηρία τις χώρες της ευρωζώνης.

2. **Εισαγωγή**

2.1 Η Επιτροπή προτείνει μια οδηγία ([1]) για τη θέσπιση ενός αποτελεσματικού πλαισίου πολιτικής με σκοπό **τη διαχείριση των πτωχεύσεων των τραπεζών με συντεταγμένο τρόπο και την αποφυγή της μετάδοσής τους σε άλλα ιδρύματα**, μέσω της διάθεσης στις αρμόδιες αρχές **απλών και αποτελεσματικών εργαλείων και εξουσιών, ώστε να μπορούν να αντιμετωπίζουν τις τραπεζικές κρίσεις με προληπτικό τρόπο, διασφαλίζοντας τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και ελαχιστοποιώντας την έκθεση των φορολογουμένων σε απώλειες**. Η παρούσα πρόταση διευκρινίζει, επιπλέον, τις απόψεις της Επιτροπής σχετικά με το πλαίσιο διαχείρισης των κρίσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα, οι οποίες διατυπώθηκαν ενωρίτερα σε ανακοίνωσή της ([2]). Το νέο νομοθετικό πλαίσιο έχει σχεδιαστεί ως εναλλακτική λύση στις υφιστάμενες εθνικές διαδικασίες αφερεγγυότητας και, πιο συγκεκριμένα, στα εργαλεία διάσωσης, ευθυγραμμίζεται δε τόσο με τα βασικά χαρακτηριστικά των αποτελεσματικών καθεστώτων εξυγίανσης των πιστωτικών ιδρυμάτων που διαμορφώθηκαν από το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΣΧΣ) ([3]) όσο και με τις αρχές που συμφωνήθηκαν κατά τις συνεδριάσεις της Ομάδας των 20 (G20).

2.2 Οι επιχειρήσεις διάσωσης των τραπεζών επιβαρύνουν δυσβάστακτα τα δημόσια οικονομικά, προκαλούν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, αυξάνουν το ενδεχόμενο ηθικού κινδύνου και έχουν πλέον πάψει να θεωρούνται ικανοποιητική λύση για την αποτροπή επαπειλούμενου κινδύνου μετάδοσης στις περιπτώσεις αναστολής της λειτουργίας μιας τράπεζας. **Το προτεινόμενο πλαίσιο αναμένεται:**

— να περιορίσει την έκθεση των φορολογουμένων στο κόστος διάσωσης των τραπεζών·

— να παράσχει στις δημόσιες αρχές **τις δέουσες εξουσίες προκειμένου να αναλαμβάνουν προληπτική δράση, να παρεμβαίνουν έγκαιρα και να προβαίνουν στην εξυγίανση** των τραπεζών σε κρίση·

— **να εισαγάγει εργαλεία εξυγίανσης**, συμπεριλαμβανομένου του εργαλείου διάσωσης με ίδια μέσα το οποίο θα παράσχει στις αρχές εξυγίανσης την εξουσία **να απομειώνουν τις απαιτήσεις των μη εξασφαλισμένων πιστωτών ενός ιδρύματος που βρίσκεται σε σημείο πτώχευσης και να μετατρέπουν τις χρεωστικές απαιτήσεις σε μετοχικό κεφάλαιο**.

2.3 Στις 12 Σεπτεμβρίου 2012, η Επιτροπή πρότεινε τη δημιουργία ενός ενιαίου εποπτικού μηχανισμού (ΕΕΜ) για τις τράπεζες της ευρωζώνης. Την τελική ευθύνη για τα ειδικά εποπτικά καθήκοντα που συνδέονται με την χρηματοοικονομική σταθερότητα των τραπεζών του συνόλου της ευρωζώνης έχει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ). Οι εθνικοί επόπτες θα εξακολουθήσουν να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εποπτεία σε καθημερινή βάση και στην προετοιμασία και εφαρμογή των αποφάσεων της ΕΚΤ. Η ΕΚΤ θα έχει τη δυνατότητα να εφαρμόζει **μέτρα έγκαιρης διάσωσης** όταν μία τράπεζα παραβιάζει ή διατρέχει τον κίνδυνο να παραβιάσει τις ρυθμιστικές κεφαλαιακές απαιτήσεις. Μόλις επιτευχθεί συμφωνία για τα υπάρχοντα συστήματα εγγύησης των καταθέσεων (ΣΕΚ) και την πρόταση οδηγίας για την ανάκαμψη και την εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων, η Επιτροπή προτίθεται να καταρτίσει πρόταση για τη δημιουργία Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού που θα έχει την ευθύνη του συντονισμού της χρήσης των εργαλείων εξυγίανσης στις τράπεζες που είναι μέλη της τραπεζικής ένωσης (ΤΕ).

3. **Γενικές παρατηρήσεις**

3.1 Τα γεγονότα των τελευταίων ετών κατέδειξαν ότι οι κρίσεις τραπεζών θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με προληπτικά μέτρα, ώστε οι πτωχεύσεις τραπεζών να αποφεύγονται όσο το δυνατόν περισσότερο· σύμφωνα με τα θλιβερά διδάγματα που αντλήθηκαν από την πρώτη κρίση του 2007, η πτώχευση μιας μεμονωμένης μεγάλης τράπεζας επιφέρει σχεδόν πάντοτε συστημική κρίση, με τις γνωστές κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις. Σε τέτοιες περιπτώσεις, οι παρεκκλίσεις από τις καθιερωμένες και **ευρέως αποδεκτές αρχές** του πτωχευτικού δικαίου υπαγορεύονται από **λόγους δημοσίου συμφέροντος**.

3.2 Σήμερα **οι διαδικασίες εξυγίανσης των πιστωτικών ιδρυμάτων δεν είναι εναρμονισμένες στο επίπεδο της ΕΕ** και η ΕΟΚΕ επικροτεί τη νομοθετική πρόταση θέσπισης ενός πλαισίου για την προληπτική αντιμετώπιση των τραπεζικών κρίσεων, τη διαφύλαξη της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και την ελαχιστοποίηση της επιβάρυνσης των δημοσίων οικονομικών, με την εισαγωγή νέων εργαλείων και διαδικασιών. Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση ότι, από μόνα τους, τα εργαλεία και οι διαδικασίες πρόληψης, έγκαιρης παρέμβασης και εξυγίανσης δύσκολα μπορούν να οδηγήσουν στην επίλυση συστημικών κρίσεων, εάν, όμως, εφαρμόζονται με κατάλληλο και συνεπή τρόπο θα μπορούσαν να συμβάλουν στην πρόληψή τους. Μολονότι τάσσεται υπέρ της εισαγωγής των εργαλείων ανάκαμψης και εξυγίανσης, η ΕΟΚΕ προειδοποιεί ότι ορισμένα από αυτά (όπως π.χ. τα εργαλεία διάσωσης με ίδια μέσα) δεν έχουν δοκιμαστεί σε συστημικές κρίσεις και, επομένως, η έλλειψη επαρκούς εμπειρίας ως προς την εφαρμογή τους επιβάλλει την ιδιαίτερα προσεκτική χρήση τους.

3.3 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την προσπάθεια θέσπισης ενός πλαισίου για τη διαχείριση των πτωχεύσεων τραπεζών με συντεταγμένο τρόπο και δέχεται ότι «λόγω […] του συστημικού κινδύνου και του σημαντικού οικονομικού ρόλου που διαδραματίζουν τα ιδρύματα, η κανονική διαδικασία αφερεγγυότητας μπορεί να μην είναι ενδεδειγμένη σε ορισμένες περιπτώσεις …» ([4]). Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει επίσης

([1]) COM(2012) 280 final.
([2]) COM(2010) 579 final.
([3]) Βλ. FSB [Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας], **Key Attributes of Effective Resolution Regimes for Financial Institutions**, Οκτώβριος 2011.
([4]) COM(2012) 280 final: Αιτιολογική έκθεση, σ. 5.

ότι, όποτε το δημόσιο συμφέρον επιβάλλει τη συντεταγμένη εξυγίανση μιας τράπεζας που βρίσκεται σε σημείο πτώχευσης, απαιτείται η διαχείρισή της πρέπει να ανατίθεται σε μία **εξειδικευμένη αρχή εξυγίανσης**, άλλη της δικαστικής αρχής. Στην πράξη, η αρχή εξυγίανσης είναι μια **διοικητική αρχή** επιφορτισμένη με εξουσίες οι οποίες, εκ παραδόσεως και αδιαμφισβήτητα, ανατίθενται στις **δικαστικές αρχές**. Ως εκ τούτου, η μεταβίβαση των εν λόγω εξουσιών προϋποθέτει ορισμένες νομικές τροποποιήσεις και ενδέχεται να έχει τις εξής συνέπειες:

— οι εξουσίες των αρχών εξυγίανσης είναι σκόπιμο να καθορίζονται σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τη μορφή νομοθεσιας-πλαίσιο·

— οι εξουσίες των αρχών εξυγίανσης είναι σκόπιμο να καθορίζονται από τα εθνικά κοινοβούλια, σύμφωνα με τα όσα θα έχουν καθοριστεί στο επίπεδο της ΕΕ, παράλληλα δε θα πρέπει να επιτρέπεται, και να ρυθμίζεται συγχρόνως, η μεταβίβαση εξουσιών από τις δικαστικές προς τις τραπεζικές αρχές·

— τα δικαιώματα τρίτων διέπονται από το πτωχευτικό δίκαιο που χρήζει τροποποίησης προκειμένου να συμπεριληφθεί σε αυτό ένα ειδικό τραπεζικό καθεστώς· ειδάλλως, θα πρέπει να εγκριθεί ξεχωριστή νομοθεσία από τα εθνικά κοινοβούλια·

— εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι η τροποποίηση της νομοθεσίας θα πρέπει να είναι σύμφωνη προς τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, ιδίως όσον αφορά τα δικαιώματα ιδιοκτησίας, ουσιαστικής αποκατάστασης και δίκαιης δίκης.

3.4 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τα συμπεράσματα της Επιτροπής, σύμφωνα με τα οποία «το κόστος του πλαισίου απορρέει από πιθανή αύξηση του **κόστους χρηματοδότησης** για τα ιδρύματα, λόγω της εξάλειψης της σιωπηρής βεβαιότητας για χορήγηση κρατικής στήριξης και από το κόστος που αφορά τους πόρους εξυγίανσης». Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την ανησυχία της Επιτροπής όσον αφορά το ενδεχόμενο τα ιδρύματα να μεταβιβάσουν αυτό το αυξημένο κόστος στους πελάτες ή τους μετόχους, μειώνοντας τα επιτόκια καταθέσεων, αυξάνοντας τα επιτόκια δανεισμού ([5]) και τα τραπεζικά τέλη ή μειώνοντας την απόδοση του μετοχικού κεφαλαίου. Στην εκτίμηση επιπτώσεων που διενεργήθηκε από την Επιτροπή επισημαίνεται ότι, παρά το γεγονός ότι οι τράπεζες θα πρέπει να αντιμετωπίσουν μία «ορισμένη» αύξηση των **λειτουργικών δαπανών** τους, **το συνολικό κόστος τόσο των δραστηριοτήτων τους όσο και της κατάρτισης σχεδίων ανάκαμψης και εξυγίανσης** θα είναι είτε «αμελητέο» είτε «άυλο» ([6]).

3.5 Οι ανησυχίες των τραπεζών, οι οποίες εκτιμούν ότι το σχετικό **κόστος** δεν πρόκειται να είναι διόλου αμελητέο, αμφισβητούνται τόσο από την Επιτροπή όσο και από τους κοινωνικούς εταίρους. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τις απόψεις της Επιτροπής όσον αφορά τα δυνητικά οφέλη του πλαισίου σε μακροπρόθεσμη βάση. Οι **βραχυπρόθεσμες έως μεσοπρόθεσμες επιπτώσεις από πλευράς κόστους** για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη χρήζουν προσεκτικής εκτίμησης και εξέτασης από κάθε μεμονωμένο κράτος μέλος κατά τη θέσπιση των εθνικών του κανόνων, με παράλληλη συνεκτίμηση των συγκεκριμένων συνθηκών και των ιδιαίτερων αναγκών του.

3.6 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόταση της Επιτροπής να δημιουργηθεί μία τραπεζική ένωση που να διαθέτει έναν ενιαίο εποπτικό μηχανισμό και φρονεί ότι το υφιστάμενο πλαίσιο ανάκαμψης και εξυγίανσης θα πρέπει να τροποποιηθεί, ώστε να ευθυγραμμιστεί με τη λειτουργία του εν λόγω μηχανισμού. Ταυτόχρονα, η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση του γεγονότος ότι ο συνδυασμός ευρωπαϊκής εποπτείας και τοπικών δράσεων εξυγίανσης δύσκολα θα λειτουργήσει με επιτυχία, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις πτώχευσης σημαντικών, από συστημική άποψη, ιδρυμάτων που ασκούν δραστηριότητα σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη. Ιδανικά, οι ευρωπαϊκές αρμοδιότητες στον τομέα της ρύθμισης και εποπτείας των τραπεζών θα πρέπει να συμπληρώνονται με αρμοδιότητες στον τομέα της εξυγίανσης και της εγγύησης των καταθέσεων ([7]). Η Επιτροπή αντιμετωπίζει το ενδεχόμενο να προτείνει τη σύσταση ενός ενιαίου μηχανισμού εξυγίανσης ([8]), είναι όμως δύσκολο, σήμερα, να εκτιμηθεί πότε αυτό θα μπορούσε να υλοποιηθεί.

4. **Ειδικές παρατηρήσεις**

4.1 *Σχέδια ανάκαμψης και εξυγίανσης*

4.1.1 Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην ανάγκη εξεύρεσης του κατάλληλου **ανθρώπινου δυναμικού**. Η κατάρτιση σχεδίων ανάκαμψης και εξυγίανσης αποτελεί **άκρως εξειδικευμένο έργο** και στο προσωπικό των τραπεζών ή των δημόσιων αρχών σπάνια συγκαταλέγονται ειδικοί που διαθέτουν την απαραίτητη τεχνογνωσία και εμπειρία. Ένα μείζον πρόβλημα που θα κληθούν, συνεπώς, να αντιμετωπίσουν **οι εποπτικές αρχές και οι αρχές εξυγίανσης** θα είναι η στελέχωσή τους με επαρκές ανθρώπινο δυναμικό προικισμένο με εξαιρετικά εξειδικευμένες και ανεπτυγμένες επαγγελματικές ικανότητες. Το πρόβλημα αυτό δεν μπορεί να αποφευχθεί, καθώς τόσο η αξιοπιστία των σχεδίων όσο και η διασφάλιση της εμπιστοσύνης στις ενδεδειγμένες παρεμβάσεις εξαρτώνται, και οι δύο, από την **υψηλή επαγγελματική ποιότητα** ολόκληρου του οικοδομήματος.

4.1.2 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση οι αρχές εξυγίανσης να καταρτίζουν και να επικαιροποιούν, σε διαβούλευση με τις αρμόδιες αρχές, τα σχέδια εξυγίανσης τουλάχιστον μία φορά το χρόνο. Οι εν λόγω αρχές θα πρέπει, επίσης, να καθορίζουν τις διάφορες δυνατότητες χρήσης των εργαλείων εξυγίανσης. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η διαμόρφωση και η επικαιροποίηση των σχεδίων εξυγίανσης τόσο σε μεμονωμένη βάση όσο και σε επίπεδο ομίλου θα βελτιωθεί εάν στη σχετική διαδικασία συμμετέχουν και οι τράπεζες, όπως προτείνεται στη ανακοίνωση της Επιτροπής COM(2010) 579 final ([9]) και στο έγγραφο εκτίμησης του αντίκτυπου που συνοδεύει την πρόταση οδηγίας ([10]), πράγμα που, ωστόσο, δεν αναφέρεται ρητά στην υπό εξέταση οδηγία. Ως προς ορισμένα σημαντικά ζητήματα, θα ήταν επίσης σκόπιμο να ζητούνται επαγγελματικές συμβουλές από άλλους ενδιαφερόμενους –όπως οργανώσεις καταναλωτών, εκπρόσωποι συνδικαλιστικών οργανώσεων κλπ– οι οποίοι πιθανόν να επηρεαστούν από τα σχέδια εξυγίανσης.

4.1.3 Η από κοινού συμμετοχή των αρχών εποπτείας και εξυγίανσης και των πιστωτικών ιδρυμάτων δεν θα επαρκεί όταν θα πρέπει να εκτιμάται ο αντίκτυπος σχεδίων που συνδέονται με το δημόσιο συμφέρον. Οι κεντρικές τράπεζες είναι οι πλέον ικανές να

([5]) Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Επιτροπής, το υψηλότερο κόστος χρηματοδότησης μπορεί να επηρεάσει τις επενδύσεις και να περιορίσει την αύξηση του ΑΕγχΠ από 0,1 έως 0,4 % σε ετήσια βάση, βλ. την εκτίμηση επιπτώσεων της Επιτροπής: *Impact assessment …*, SWD(2012) 166 final, σ. 69 και SWD(2012) 167 final [δεν διατίθεται ελληνική απόδοση].

([6]) *Ό.π.*, σ. 68, πίνακας 24.

([7]) Βλ. ESRB [Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου], «Forbearance, Resolution and Deposit Insurance», Reports of the Advisory Scientific Committee, 1, Ιούλιος 2012, σ. 23.

([8]) Βλ. COM(2012) 510 final.

([9]) Βλ. «Πλαίσιο της ΕΕ για τη διαχείριση κρίσεων στον χρηματοπιστωτικό τομέα», COM(2010) 579 final, σ. 6.

([10]) Βλ. την εκτίμηση επιπτώσεων της Επιτροπής: «Impact assessment […]», SWD(2012) 166 final, σ. 26 και SWD(2012) 167 final [*δεν διατίθεται ελληνική απόδοση*].

προβαίνουν σε εκτιμήσεις αυτού του είδους. Όταν, εξάλλου, θα πρέπει να εκτιμάται κατά πόσον τα μεμονωμένα σχέδια ανάκαμψης και εξυγίανσης περισσότερων του ενός ιδρυμάτων μπορούν να εφαρμοστούν, στην περίπτωση συστημικών προβλημάτων, σε όλα μαζί τα ιδρύματα ταυτόχρονα ή κατά πόσον οι λύσεις που δίνονται σε μεμονωμένη κλίμακα θα επηρεάσουν το χρηματοπιστωτικό σύστημα στο σύνολό του σε εθνικό ή διασυνοριακό πλαίσιο, τότε θα πρέπει να υιοθετείται μία μακροπροληπτική προσέγγιση. Δεδομένης της εμπειρογνωμοσύνης και της εμπειρίας τους, οι κεντρικές τράπεζες είναι οι πλέον κατάλληλες να εφαρμόσουν μια τέτοια προσέγγιση και η ΕΟΚΕ συνιστά να τους επιτραπεί να συμμετέχουν στα σχέδια ανάκαμψης και εξυγίανσης για λόγους δημοσίου συμφέροντος, αλλά με πλήρη σεβασμό της ανεξαρτησίας τους. Ίσως θα πρέπει, στο μέλλον, η ΕΚΤ –τόσο ως κεντρική τράπεζα όσο ως ενιαία εποπτική αρχή– να προβαίνει, από την πλευρά της, σε ανάλογες εκτιμήσεις των σχεδίων των τραπεζών.

4.1.4 Θα πρέπει να ενισχυθούν οι απαιτήσεις διασφάλισης του απορρήτου των πιστωτικών ιδρυμάτων και των σχεδίων ανάκαμψης και εξυγίανσης. Ειδικές διατάξεις της οδηγίας θα πρέπει να λαμβάνουν μέτρα, ώστε όλες οι αρχές, τα θεσμικά όργανα και οι ενδιαφερόμενοι που διαδραματίζουν έναν ρόλο στη χάραξη, επικαιροποίηση και εκτίμηση των σχεδίων ανάκαμψης και εξυγίανσης των τραπεζών να σέβονται πλήρως τον απόρρητο χαρακτήρα των σχετικών πληροφοριών.

4.2 *Ενδοομιλική χρηματοπιστωτική στήριξη*

4.2.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί μεν τις προτεινόμενες διατάξεις που επιτρέπουν τη θέσπιση εναρμονισμένων κανόνων και προϋποθέσεων για την παροχή ενδοομιλικής χρηματοπιστωτικής στήριξης, προειδοποιεί όμως ταυτόχρονα ότι η προστασία των συμφερόντων και των δικαιωμάτων τόσο του εκδοχέα όσο και της μεταβιβάζουσας οντότητας θα πρέπει να εξισορροπείται κατάλληλα σε περίπτωση μεταξύ τους διαφωνιών ως προς την εν λόγω στήριξη. Η ΕΟΚΕ επικροτεί πλήρως τις διατάξεις του άρθρου 19 παράγραφος 1 και επισημαίνει ότι η προϋπόθεση που περιλαμβάνεται στο άρθρο 19 παράγραφος 1 στοιχείο στ) θα πρέπει να επεκταθεί προκειμένου να καλύπτει και τυχόν **υψηλότερες απαιτήσεις ιδίων κεφαλαίων και ρευστότητας** επιβάλλονται από τις ρυθμιστικές αρχές της χώρας της μεταβιβάζουσας οντότητας.

4.3 *Ειδική διαχείριση*

4.3.1 Οι βασικές προϋποθέσεις για την ενεργοποίηση του διορισμού ενός ειδικού διαχειριστή –όπως ορίζεται στο άρθρο 24 παράγραφος 1– εναπόκεινται στην κρίση των αρμόδιων αρχών ([11]). Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει μεν την ανάγκη για ελαστικές προϋποθέσεις ενεργοποίησης και μεγαλύτερη ευελιξία, πράγμα που θα παρέχει στις αρμόδιες αρχές περιθώρια διακριτικής ευχέρειας έχοντας όμως υπόψη **τη σημαντική αποστολή και τις αρμοδιότητες** που εκχωρούνται στον ειδικό διαχειριστή – τάσσεται υπέρ της δημιουργίας ενός πιο ασφαλούς κλίματος για τα πιστωτικά ιδρύματα, **με τη θέσπιση ρητών και σαφέστερα καθορισμένων κανόνων και προϋποθέσεων ενεργοποίησης**. Η εμπειρία έχει δείξει ότι τα πρώτα προειδοποιητικά σημάδια έχουν συνήθως **ποιοτικό χαρακτήρα** και γίνονται αντιληπτά ανάλογα με **την εμπειρία και την ικανότητα των εποπτών** ή τη διαθεσιμότητα αποτελεσματικών πληροφοριών και όχι ανάλογα με μοντέλα υπολογιστών ή μαθηματικούς λόγους. Στις περιπτώσεις αυτές, η απουσία σαφών κανόνων που να απαλλάσσουν τους επόπτες από την ευθύνη της κρίσης τους, ενδέχεται να έχει ως αποτέλεσμα να διστάζουν αυτοί να αναλαμβάνουν πρωτοβουλία και, συνεπώς, να χαθεί μία πολύτιμη ευκαιρία πρώιμης και έγκαιρης παρέμβασης. Εξίσου ουσιαστικής σημασίας είναι η ύπαρξη σαφώς καθορισμένων κανόνων και προϋποθέσεων ενεργοποίησης διότι, στις περιπτώσεις πραγματικής ή υποτιθέμενης κακοδιαχείρισης, τα ενδιαφερόμενα τρίτα μέρη ενδέχεται να προσφύγουν όχι μόνο κατά του ειδικού διαχειριστή, λόγω προσωπικής ευθύνης, αλλά και **κατά των αρχών εποπτείας λόγω κακής κρίσης όσον αφορά είτε την απόφαση ενεργοποίησης της διαδικασίας έγκαιρης παρέμβασης είτε την επιλογή του προσώπου που διορίζεται ειδικός διαχειριστής**.

4.3.2 Η οδηγία εισάγει μία ορισμένη σειρά στην εφαρμογή των διαφόρων μέτρων έγκαιρης παρέμβασης. Ο διορισμός ειδικού διαχειριστή αποτελεί ένα ιδιαίτερα επεμβατικό μέτρο έγκαιρης παρέμβασης του οποίου θα πρέπει να γίνεται χρήση μόνον εφόσον εξαντλούνται τα λιγότερο επεμβατικά διαθέσιμα μέσα. Ωστόσο, ενδέχεται να προκύψει μία κατάσταση στην οποία η σημαντική επιδείνωση της χρηματοπιστωτικής κατάστασης ενός ιδρύματος να εξελίσσεται με τέτοια ταχύτητα ώστε να απαιτείται ο διορισμός ειδικού διαχειριστή ακόμη και πριν από την εφαρμογή των λιγότερο επεμβατικών μέσων έγκαιρης παρέμβασης που απαριθμούνται στο άρθρο 23 παράγραφος 1. Υπό παρόμοιες συνθήκες, θα πρέπει να προβλέπεται η δυνατότητα διορισμού ειδικού διαχειριστή ακόμη και όταν δεν πληρούται μία από τις προϋποθέσεις ενεργοποίησης που αναφέρονται στο άρθρο 24 (δηλ. «τα άλλα μέτρα που **λαμβάνονται** σύμφωνα με το άρθρο 23 […] για να αντιστραφεί η εν λόγω επιδείνωση»).

4.3.3 Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την Επιτροπή να εξετάσει το ενδεχόμενο ο διορισμός ειδικού διαχειριστή να οδηγήσει σε μαζική απόσυρση καταθέσεων, και να προτείνει τα κατάλληλα μέτρα για την αποφυγή του. Σε ορισμένες περιπτώσεις και καταστάσεις, ο διορισμός ειδικού διαχειριστή ενδέχεται να ερμηνευτεί από την αγορά ως ένδειξη ότι η τράπεζα αντιμετωπίζει σοβαρές χρηματοπιστωτικές δυσκολίες, με πιθανό αποτέλεσμα οι αποταμιευτές να σπεύσουν να αποσύρουν τις καταθέσεις τους. Η κατάσταση μπορεί, μάλιστα, να αποδειχθεί ακόμη πιο περίπλοκη εάν, ταυτόχρονα, αποφασιστεί ο διορισμός περισσοτέρων του ενός ειδικών διαχειριστών σε αρκετές τράπεζες σε εθνικό ή διασυνοριακό πλαίσιο και ο τομέας βρεθεί αντιμέτωπος με σημαντική απόσυρση καταθέσεων και με κρίση εμπιστοσύνης των αποταμιευτών. Η ΕΟΚΕ έχει την πεποίθηση ότι θα πρέπει να συμπεριληφθούν στην οδηγία ορισμένες ρυθμίσεις που να αποτρέπουν το ενδεχόμενο εξελίξεων αυτού του είδους κατά τη φάση έγκαιρης παρέμβασης. Η μελλοντική ενιαία εποπτική αρχή θα πρέπει να κατέχει ισχυρή θέση και να είναι κατάλληλα προετοιμασμένη για την αποτελεσματική και έγκαιρη αντιμετώπιση αυτών των καταστάσεων.

4.4 *Εξυγίανση*

4.4.1 Οι αρμοδιότητες και οι ευθύνες των ειδικών διαχειριστών θα πρέπει να προσδιοριστούν και να αποσαφηνιστούν περαιτέρω. Ενώ οι αρμόδιες αρχές/επόπτες έχουν την ευθύνη της έγκαιρης παρέμβασης, οι αρχές εξυγίανσης έχουν την ευθύνη της επιλογής και χρήσης των εργαλείων εξυγίανσης. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου ορισμένες αρμοδιότητες ασκούνται τόσο από επόπτες όσο και από τις αρχές εξυγίανσης. Ανάλογα με τις επιλογές των επιμέρους κρατών μελών, οι επόπτες θα μπορούσαν μεν να ασκούν και τις αρμοδιότητες των αρχών εξυγίανσης, όμως τα δύο αυτά καθήκοντα θα

([11]) Οι αρμόδιες αρχές οφείλουν να κρίνουν πότε και κατά πόσον υφίστανται «*σημαντική* επιδείνωση της χρηματοπιστωτικής κατάστασης ενός ιδρύματος», «*σοβαρές* παραβάσεις νόμων […]», «*σοβαρές* διοικητικές παρατυπίες, και τα άλλα μέτρα που λαμβάνονται σύμφωνα με το άρθρο 23 δεν επαρκούν για να αντιστραφεί η εν λόγω επιδείνωση […]».

πρέπει να διαχωρίζονται ώστε να ελαχιστοποιείται ο κίνδυνος ανοχής ([12]). Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει, συνεπώς, την καθιέρωση μιας σαφούς διάκρισης μεταξύ της αποστολής που ανατίθεται στους επόπτες και αυτής που ανατίθεται στις αρχές εξυγίανσης, καθώς και μεταξύ των χρονικών στιγμών στις οποίες οφείλουν να παρεμβαίνουν. Φρονεί ότι οι διαδικασίες εκτίμησης και κοινοποίησης που αφορούν τις προϋποθέσεις εξυγίανσης θα πρέπει, αφενός, να βασίζονται σε σαφή διάκριση των διαφόρων αρμοδιοτήτων των επιμέρους αρχών που λαμβάνουν μέρος σε αυτές και, αφετέρου, να απλοποιηθούν, ώστε να επιταχύνεται η διαδικασία λήψης της σχετικής απόφασης και εκτέλεσης της εξυγίανσης.

4.4.2 Η απαίτηση **το διοικητικό όργανο** ενός ιδρύματος **να αποστέλλει κοινοποίηση στην αρμόδια αρχή** όταν κρίνει ότι το ίδρυμα βρίσκεται σε σημείο πτώχευσης ή κινδυνεύει να πτωχεύσει, θα ήταν κατάλληλη, εάν δεν υπήρχαν επιφυλάξεις ως προς τη χρονική στιγμή αποστολής της κοινοποίησης από το διοικητικό όργανο ενός ιδρύματος προς την αρμόδια αρχή. Η προγενέστερη εμπειρία έχει καταδείξει ότι η κοινοποίηση ενδέχεται να καθυστερήσει για διαφόρους λόγους, όπως η ύπαρξη αμφιβολιών σχετικά με τη συμμόρφωση προς τους κανόνες περί κεφαλαιακών απαιτήσεων. Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι εάν η πρωτοβουλία αφεθεί εξ ολοκλήρου στη διακριτική ευχέρεια της διοίκησης της εκάστοτε τράπεζας, τότε δεν αποκλείεται το ενδεχόμενο **η απόφαση της αρχής εξυγίανσης να ληφθεί όταν θα είναι πλέον πολύ αργά**. Το άρθρο 74 της οδηγίας δεν θα πρέπει να αφήνει κανένα περιθώριο αμφιβολίας ότι οι αρχές εποπτείας έχουν το δικαίωμα και τη δυνατότητα να ενημερώνουν την αρχή εξυγίανσης, χωρίς να αναμένουν την αποστολή κοινοποίησης από τη διοίκηση της εκάστοτε τράπεζας, εφόσον κρίνουν ότι οι προϋποθέσεις για την ενεργοποίηση της διαδικασίας εξυγίανσης πληρούνται μεν, αλλά η σχετική κοινοποίηση καθυστερεί. Το άρθρο 101 παρ. 1 δ) και παρ.2 θα πρέπει να υποχρεώνει τα κράτη μέλη να επιβάλλουν αυστηρές κυρώσεις στα διοικητικά στελέχη τραπεζών που παραβιάζουν τους κανόνες του άρθρου 74 παρ.1 και όχι του άρθρου 73 παρ. 1, όπως ορίζεται στην οδηγία.

4.4.3 Το άρθρο 27 παράγραφος 1 στοιχείο γ), αναφέρεται στις περιπτώσεις στις οποίες «η δράση εξυγίανσης είναι αναγκαία για λόγους δημοσίου συμφέροντος». Το κατά πόσον τίθεται σε κίνδυνο το δημόσιο συμφέρον οι κεντρικές τράπεζες μπορούν να το εκτιμούν καλύτερα από οποιονδήποτε άλλο φορέα, καθώς διαθέτουν την εμπειρογνωμοσύνη και την εμπειρία που απαιτείται για την αξιολόγηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, της συνέχειας των ουσιαστικών υπηρεσιών, της προστασίας των δημόσιων πόρων, καθώς και της προστασίας των καταθετών. Είναι συνεπώς ορθό οι κεντρικές αρχές να συμπεριληφθούν στις αρχές που θα είναι επιφορτισμένες με την εκτίμηση της τήρησης των προϋποθέσεων ενεργοποίησης της εξυγίανσης – η συμμετοχή τους, εντούτοις, θα πρέπει να προβλέπεται σε πρωιμότερο στάδιο, ιδιαίτερα όταν οι εκτιμήσεις αφορούν περισσότερα του ενός ιδρύματα, είτε σε εθνικό είτε σε διασυνοριακό πλαίσιο. Ίσως στη μελλοντική τραπεζική ένωση, η ΕΚΤ, σε στενή συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικών Κινδύνων, να είναι σε καλύτερη θέση και καλύτερα εφοδιασμένη, ώστε να προβαίνει – τόσο με την ιδιότητα της κεντρικής τράπεζας, όσο και της ενιαίας εποπτικής αρχής – σε ανάλογες εκτιμήσεις για λόγους δημοσίου συμφέροντος. Η σύσταση, ενδεχομένως, ενός ενιαίου μηχανισμού εξυγίανσης θα μπορούσε να αποδειχθεί χρήσιμη στο συγκεκριμένο πλαίσιο.

4.4.4 Το δημόσιο συμφέρον που διακυβεύεται σε περίπτωση πτώχευσης μιας τράπεζας αιτιολογεί έναν διαφορετικό **επιμερισμό των ζημιών** από εκείνον που προβλέπουν συνήθως τα καθεστώτα αφερεγγυότητας· συνεπώς, η πρόταση προωθεί μια συγκεκριμένη ιεράρχηση των απαιτήσεων, σύμφωνα με την οποία πρώτοι έρχονται οι μέτοχοι, ακολουθούμενοι από τους μη εξασφαλισμένους πιστωτές, σύμφωνα με κατάταξη που καθορίζεται στο άρθρο 43. Η ΕΟΚΕ δεν έχει αντίρρηση στην ιεράρχηση των απαιτήσεων, θα ήθελε όμως να επιστήσει την προσοχή στο γεγονός ότι οι «πιστωτές» είναι επίσης, από τεχνική και νομική άποψη, όλοι τους **καταθέτες/πελάτες**. Με εξαίρεση τους «θιγόμενους πιστωτές», το άρθρο 2 δεν περιλαμβάνει κανέναν ορισμό των εννοιών «πιστωτές» και «καταθέτες», ούτε των διαφόρων τύπων τους. Η ΕΟΚΕ θεωρεί επιθυμητή την αποσαφήνιση των εν λόγω εννοιών, ιδιαίτερα δε εάν ληφθεί υπόψη ότι η κατάταξη των καταθετών ως πιστωτών δεν έχει ακόμη εναρμονιστεί στα κράτη μέλη.

4.4.5 Οι κρατικές καταθέσεις αντιμετωπίζονται με διαφορετικούς τρόπους στα επιμέρους κράτη μέλη. Οι συγκεκριμένες καταθέσεις θα μπορούσαν είτε να συμπεριληφθούν στις επιλέξιμες υποχρεώσεις που μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο διάσωσης είτε να αποκλειστούν από αυτές, ανάλογα με το κατά πόσον, αφενός, οι καταθέσεις αυτές εντάσσονται, έως ένα ποσό, στις καλυπτόμενες καταθέσεις και, αφετέρου, είναι εξασφαλισμένες. Συν τοις άλλοις, οι κρατικές καταθέσεις οι οποίες υπάγονται στις επιλέξιμες υποχρεώσεις και μπορούν συνεπώς να αποτελέσουν αντικείμενο διάσωσης, είναι κατ' ουσία τα χρήματα των φορολογούμενων. Είναι όμως δυνατόν μία επιχείρηση διάσωσης που κάνει χρήση δημόσιων πόρων να οριστεί ως διάσωση;

4.4.6 Η πρόταση εκχωρεί στις αρχές εξυγίανσης ένα ευρύ φάσμα αρμοδιοτήτων όσον αφορά την κατάταξη των υποχρεώσεων σε περίπτωση διάσωσης με ίδια μέσα. Οι αρχές εξυγίανσης διαθέτουν επίσης εξουσία απομείωσης εμπορικών πιστώσεων, εάν δεν θεωρούνται «απαραίτητες για την καθημερινή λειτουργία του [εμπορικού πιστωτή ή προμηθευτή]» [άρθρο 38, παράγραφος 2 στοιχείο ε) σημείο ii)], πράγμα που σημαίνει ότι, λόγου χάριν, ο προμηθευτής υπηρεσιών εστίασης ή ξενοδοχειακών υπηρεσιών θα μπορούσε να τύχει απομείωσης της απαίτησής του σε περίπτωση που η αρμόδια αρχή εξυγίανσης αποφάσιζε ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες δεν είναι «απαραίτητες». Η οδηγία, ωστόσο, δεν περιλαμβάνει ορισμό των «απαραίτητων» αγαθών ή υπηρεσιών. Η **ίση μεταχείριση των πιστωτών** (par condicio creditorum) αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο όλων των διαδικασιών αφερεγγυότητας και **πρέπει να γίνεται επίσης σεβαστή** και στην προκειμένη περίπτωση.

4.4.7 Η ΕΟΚΕ κατανοεί την ανάγκη να ληφθεί μέριμνα, ώστε τα ιδρύματα που διαθέτουν στον ισολογισμό τους επαρκές ποσό επιλέξιμων υποχρεώσεων να μπορούν να υπόκεινται στις εξουσίες διάσωσης με ίδια μέσα. Η έκδοση πιστωτικών τίτλων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για διάσωση με ίδια μέσα πιθανόν να αποδειχθεί πρόκληση, καθώς η διαφορά μεταξύ τίτλων μειωμένης εξασφάλισης

([12]) Στην ανακοίνωση *COM(2010) 579 final* εξηγείται ότι κάθε κράτος μέλος οφείλει να καθορίζει μια αρχή εξυγίανσης η οποία θα ασκεί τις σχετικές εξουσίες. Αυτό θα επιτρέψει στα κράτη μέλη να μπορέσουν να διατηρήσουν τις υφιστάμενες εθνικές διατάξεις με βάση τις οποίες, ανάλογα με την περίπτωση, το έργο της εξυγίανσης μπορεί να ανατεθεί στο Υπουργείο Οικονομικών, την Κεντρική Τράπεζα ή το Σύστημα Εγγύησης Καταθέσεων. Η Επιτροπή παρατηρεί, ωστόσο, ότι σε πολλές δικαιοδοσίες οι αρχές εξυγίανσης διακρίνονται δεόντως από τις εποπτικές αρχές και θεωρεί ότι ο διαχωρισμός αυτός είναι σημαντικός για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων ανοχής. Οι εν λόγω αρχές θα είναι διοικητικές μάλλον παρά δικαστικές.

και μη εξασφαλισμένων τίτλων με εξοφλητική προτεραιότητα θα αμβλυνθεί. Στις λιγότερο ανεπτυγμένες αγορές αυτό θα μπορούσε να είναι πιο δύσκολο, δαπανηρό ή –σε περιόδους κρίσεων, ιδίως συστημικών– ακόμη και εντελώς αδύνατο. Η ΕΟΚΕ συνιστά την προσεκτική εξέταση και στάθμιση της πρότασης περί εναρμονισμένης εφαρμογής των ελάχιστων απαιτήσεων για επιλέξιμες υποχρεώσεις στο επίπεδο της Ένωσης, μέσω κατ' εξουσιοδότηση πράξεων της Επιτροπής, καθώς και τη συνεκτίμηση του βαθμού της ανάπτυξης της τοπικής χρηματοπιστωτικής αγοράς σε κάθε κράτος μέλος.

4.4.8 Χρειάζεται να δοθούν επιπλέον εξηγήσεις και διευκρινίσεις ως προς το εργαλείο διάσωσης. Για να ελαχιστοποιηθεί η αβεβαιότητα μεταξύ των επενδυτών, θα πρέπει να υιοθετηθούν σαφείς κανόνες όσον αφορά τις επιλέξιμες υποχρεώσεις και τις ελάχιστες προϋποθέσεις διάσωσης.

4.5 *Νομικά ζητήματα: δικαιώματα τρίτων μερών*

4.5.1 Τα δικαιώματα τρίτων μερών φαίνεται να έχουν περιέλθει σε δεύτερη μοίρα σε σχέση με τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται από τις εθνικές νομοθεσίες περί αφερεγγυότητας στα περισσότερα κράτη μέλη. **Η συνεκτίμηση του δημοσίου συμφέροντος υπερισχύει της προστασίας των δικαιωμάτων ιδιωτικού δικαίου** και ο επιμερισμός των ζημιών υπακούει σε μια διαφορετική λογική. Δυνάμει του άρθρου 78 παρέχεται μεν δυνατότητα δικαστικής αμφισβήτησης της απόφασης μιας αρχής εξυγίανσης, αλλά η δυνατότητα ελέγχου περιορίζεται στη νομιμότητα της απόφασης περί εξυγίανσης, στη νομιμότητα του τρόπου με τον οποίο εφαρμόστηκε η απόφαση αυτή και στην επάρκεια της όποιας χορηγηθείσας αποζημίωσης. Οι αποφάσεις μιας αρχής εξυγίανσης δεν μπορούν να ανασταλούν και δεν υπόκεινται σε καμία μορφή αυτόματης αναστολής. Ακόμη και σε περίπτωση ακύρωσης της απόφασης μιας αρχής εξυγίανσης, τα δικαιώματα τρίτων μερών περιορίζονται στην επιδίκαση αποζημίωσης για τις ζημίες που αυτά υπέστησαν [άρθρο 78, παράγραφος 2, στοιχείο δ)].

4.5.2 Σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, όπως η επαπειλούμενη πτώχευση μιας τράπεζας, είναι βέβαιο ότι οι κανονικές διαδικασίες αφερεγγυότητας δεν είναι επαρκείς· ωστόσο, το ευρύ φάσμα αρμοδιοτήτων που εκχωρείται στις αρχές εξυγίανσης, σε συνδυασμό με το περιορισμένο δικαίωμα προσφυγής που αναγνωρίζεται σε τρίτους, **εγείρουν ανησυχίες σχετικά με τη νομική εγκυρότητα του προτεινόμενου πλαισίου**. Σε πολυάριθμα κράτη μέλη, ιδίως δε σε εκείνα στα οποία εφαρμόζεται το εθιμικό δίκαιο (common law), τα δικαστήρια θα υπερασπίζονταν, κατά πάσα πιθανότητα, το δικαίωμά τους να εξετάζουν προσφυγές περί δικαστικής επανεξέτασης οποιασδήποτε απόφασης μίας διοικητικής αρχής, όταν ένα άτομο ή μια ομάδα ατόμων είναι σε θέση να αποδείξει ότι υπέστη ζημία.

4.5.3 Δεδομένου ότι η ανησυχία για την οποία γίνεται λόγος στο προηγούμενο σημείο έχει τεθεί υπό αμφισβήτηση –τόσο για νομικούς όσο και για κοινωνικούς λόγους– από διάφορους κύκλους, η ΕΟΚΕ αφήνει το εν λόγω ζήτημα στην κρίση των νομοθετικών σωμάτων. Εφιστά ωστόσο την προσοχή σε ένα θέμα αρκετά σημαντικό: εάν τυχόν δημιουργηθεί η εντύπωση ότι η αρμόδια αρχή εξυγίανσης ή οι διαχειριστές διέπραξαν κάποιο σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα, μόνον οι δικαστές απολαύουν ενός είδους ασυλίας για τις αποφάσεις που λαμβάνονται στο δικαστήριο· κανένας νόμος ή κανονισμός, ωστόσο, δεν προβλέπει την επέκταση του εν λόγω προνομίου σε μια διοικητική αρχή, όπως η αρχή εξυγίανσης, η οποία ενδέχεται, συνεπώς, **να κληθεί να λογοδοτήσει ενώπιον της δικαιοσύνης ως υπεύθυνη για την πρόκληση ζημιών**. Σε μια τέτοια περίπτωση, η καταβολή οποιασδήποτε αποζημίωσης θα προερχόταν από *δημόσιους πόρους*.

4.6 *Χρηματοδότηση της εξυγίανσης*

4.6.1 Η Επιτροπή έχει ήδη ασχοληθεί με το ζήτημα της χρηματοδότησης της εξυγίανσης σε δύο ανακοινώσεις της: για τα ταμεία εξυγίανσης τραπεζών και για τη διαχείριση κρίσεων στον χρηματοπιστωτικό τομέα ([13]). Η υπό εξέταση πρόταση οδηγίας περιλαμβάνει περαιτέρω διευκρινίσεις ως προς τις προτάσεις που διατυπώθηκαν στις εν λόγω ανακοινώσεις. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκφέρει γνώμη για τις ανακοινώσεις αυτές μέσω δύο γνωμοδοτήσεών της ([14]). Και στις δύο περιπτώσεις, η ΕΟΚΕ υποστήριξε την πρόταση της Επιτροπής να δημιουργηθεί ένα εναρμονισμένο δίκτυο εθνικών ταμείων εξυγίανσης με χρηματοδότηση εκ των προτέρων και συνέστησε ο σχετικός σχεδιασμός να γίνει με προσοχή, να ληφθούν δε ταυτόχρονα υπόψη οι ειδικές συνθήκες που επικρατούν σε κάθε κράτος μέλος.

4.6.2 Η οδηγία προτείνει το κόστος εξυγίανσης που δεν καλύπτεται από τους μετόχους και τους πιστωτές να συμπληρώνεται με πρόσθετες χρηματοδοτήσεις, παρεχόμενες από τον τραπεζικό κλάδο· θα μπορούσε να ζητείται η βοήθεια των ΤΕΚ όποτε κρίνεται αναγκαίο. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την υιοθέτηση εναρμονισμένων κανόνων για τη χρηματοδότηση με βάση συνεισφορές εκ των προτέρων σε ταμεία εγγύησης των καταθέσεων (ΤΕΚ) και σε ταμεία εξυγίανσης (ΤΕ). Τα κριτήρια που διέπουν τις συνεισφορές στη χρηματοδότηση της εξυγίανσης θεωρούνται ορθά και ρεαλιστικά υπό τις παρούσες συνθήκες· ωστόσο, τίποτε δεν μπορεί να αποκλείσει μια αιφνίδια μεταβολή του οικονομικού και χρηματοπιστωτικού κλίματος, όπως συνέβη κατά τα τελευταία χρόνια. Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ προτείνει τη θέσπιση **ενός κανόνα σύμφωνα με τον οποίο τα κριτήρια που διέπουν τις συνεισφορές εκ των προτέρων στη χρηματοδότηση να μπορούν να αναθεωρούνται κατά διαστήματα**.

4.6.3 Η ΕΟΚΕ κατανοεί την ανάγκη επίδειξης αλληλεγγύης και αποδέχεται την πρόταση σχετικά με τον δανεισμό μεταξύ χρηματοδοτικών ρυθμίσεων (άρθρο 97) όσο και με την αλληλέγγυα χρήση των εθνικών χρηματοδοτικών ρυθμίσεων στην περίπτωση εξυγίανσης ομίλου (άρθρο 98). Ωστόσο, η εφαρμογή της προτεινόμενης αλληλέγγυας χρήσης των χρηματοδοτικών ρυθμίσεων πριν οι χρηματοδοτικές ρυθμίσεις διασφαλίσουν τη δυνατότητα-στόχο και έναν ορισμένο βαθμό εναρμόνισης, δεν θα είναι εύκολη υπόθεση. Τα περισσότερα κράτη μέλη συμφωνούν ότι τα ΤΕ και ΤΕΚ τους θα πρέπει να βασίζονται σε εκ των προτέρων χρηματοδότηση, ωστόσο, η εκ των υστέρων χρηματοδότηση εξακολουθεί να έχει την προτίμηση ορισμένων κρατών μελών. Οι απαιτήσεις που προβλέπονται στο άρθρο 97 παράγραφος 2 και στο άρθρο 98 θα αποδειχθούν προβληματικές για τις χώρες στις οποίες οι Κεντρικές Τράπεζες δεν έχουν το δικαίωμα να χορηγούν δάνεια σύμφωνα με τα άρθρα 96 και 98. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την Επιτροπή να εισαγάγει συγκεκριμένα μέτρα και να διατυπώσει συστάσεις για την αντιμετώπιση των προκλήσεων και την επιτάχυνση της διαδικασίας εναρμόνισης.

([13]) Βλ. COM(2010) 254 final και COM (2010) 579 final, αντίστοιχα.

([14]) Βλ. Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα — Ταμεία εξυγίανσης τραπεζών», ΕΕ C 107 της 6.4.2011, σ. 16, και Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα «Πλαίσιο της ΕΕ για τη διαχείριση κρίσεων στον χρηματοπιστωτικό τομέα», ΕΕ C 248 της 25.8.2011, σ. 101.

4.6.4 Μολονότι αναγνωρίζονται τα οφέλη που μπορούν να προκύψουν από την ενδεχόμενη συνεργία ενός ενιαίου οργανισμού ΤΕΚ-ΤΕ, για ορισμένα κράτη μέλη μία διευθέτηση αυτού του τύπου φαίνεται μη ρεαλιστική αυτή τη στιγμή, καθώς σήμερα πολλά ΤΕΚ χρηματοδοτούνται ανεπαρκώς. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την προσέγγιση της Επιτροπής η οποία επιτρέπει σε κάθε κράτος μέλος να αποφασίζει κατά πόσον προτιμά να κάνει χρήση μιας ή δύο χρηματοδοτικών ρυθμίσεων (ταμείων). Ταυτόχρονα, η ΕΟΚΕ συνιστά την εισαγωγή ρυθμίσεων, μέσω της οδηγίας, που να διασφαλίζουν ότι το εκάστοτε ΤΕΚ θα είναι σε θέση να εκτελεί το κύριο καθήκον του, δηλ. να προστατεύει τους καταθέτες λιανικής ανά πάσα στιγμή.

4.7 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την προσπάθεια της Επιτροπής να συσταθεί ένα ευρωπαϊκό σύστημα χρηματοδοτικών ρυθμίσεων που να διασφαλίζει ότι όλα τα ιδρύματα στην ΕΕ θα υπόκεινται σε εξίσου αποτελεσματικούς κανόνες όσον αφορά τη χρηματοδότηση των δράσεων εξυγίανσης. Η εξασφάλιση αποτελεσματικής χρηματοδότησης για τις δράσεις εξυγίανσης με ίσους όρους σε όλη την έκταση της ΕΕ θα ωφελήσει, όχι μόνον την ενιαία χρηματοπιστωτική αγορά, αλλά και κάθε επιμέρους κράτος μέλος, ενώ θα συμβάλει στη σταθερότητα και θα επιτρέψει την καθιέρωση ίσων όρων ανταγωνισμού. Η ΕΟΚΕ θα επικροτούσε την εισαγωγή, το ταχύτερο δυνατόν, ενός ρεαλιστικού οδικού χάρτη στο πλαίσιο του προβλεπόμενου μελλοντικού συστήματος ρυθμίσεων χρηματοδότησης της εξυγίανσης.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας, τα οποία καλύπτονται από το κοινό στρατηγικό πλαίσιο, περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006»

COM(2012) 496 τελικό – 2011/0276 (COD)

(2013/C 44/13)

Εισηγητής: **ο κ. MALLIA**

Συνεισηγητής: **ο κ. GRUBER**

Στις 27 Σεπτεμβρίου και στις 22 Οκτωβρίου αντιστοίχως, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφάσισαν, σύμφωνα με τα άρθρα 177 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), να ζητήσουν τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας, τα οποία καλύπτονται από το κοινό στρατηγικό πλαίσιο, περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006

COM(2012) 496 final — 2011/0276 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 21 Νοεμβρίου 2012.

Κατά την 485η σύνοδο ολομέλειας, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 154 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 3 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η πολιτική συνοχής είναι μία θεμελιώδους σημασίας πολιτική της Ε.Ε. με κεντρικό στόχο την οικονομική, κοινωνική και εδαφική σύγκλιση σε όλη την επικράτειά της και σε όλα τα κράτη μέλη της. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι οι επιδιώξεις και οι στόχοι της πολιτικής του Κοινού Στρατηγικού Πλαισίου (ΚΣΠ) πρέπει να ευθυγραμμιστούν με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020». Ωστόσο, αυτό δεν πρέπει να οδηγήσει στην αποδυνάμωση του κεντρικού στόχου της πολιτικής που ασκεί η Ε.Ε. στον χώρο της συνοχής, που είναι ακριβώς η σύγκλιση.

1.2 Δεδομένου ότι η πολιτική συνοχής αποτελεί την κύρια πηγή ανάπτυξης και μέσο που επιτρέπει την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής 'Ευρώπη 2020', ιδιαίτερα μάλιστα στην περίπτωση των χωρών που έχουν πληγεί σοβαρότερα από την τρέχουσα κρίση, η χρηματοδότησή της θα πρέπει να διατηρηθεί τουλάχιστον στο σημερινό επίπεδο και να κατανεμηθεί κατά τρόπο δίκαιο στα κράτη μέλη, έτσι ώστε να διασφαλιστεί ότι η χρηματοδότηση των λιγότερο ανεπτυγμένων κρατών μελών να μην περιοριστεί.

1.3 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη δημιουργία ενός κοινού στρατηγικού πλαισίου, επιδίωξη του οποίου θα είναι η ενίσχυση του συντονισμού και της συμπληρωματικότητας μεταξύ των βασικών χρηματοδοτικών μέσων της Ε.Ε.. Η αποτελεσματική λειτουργία του κοινού στρατηγικού πλαισίου θα συμβάλει επίσης στην κατάργηση του άσκοπου και αναποτελεσματικού διαχωρισμού που υφίσταται σήμερα μεταξύ των βασικών ταμείων.

1.4 Η ΕΟΚΕ ανησυχεί ότι η καθυστέρηση στην επίτευξη πολιτικής συμφωνίας επί της δέσμης νομοθετικών μέτρων για τη συνοχή, συμπεριλαμβανομένου του ΚΣΠ, θα έχει επιπτώσεις στις προετοιμασίες των Συμβάσεων Εταιρικής Σχέσης και, κατά συνέπεια, θα υπονομεύσει την αποτελεσματική έναρξη της περιόδου προγραμματισμού 2014-2020.

1.5 Οι ενδεικτικές δράσεις υψηλής ευρωπαϊκής προστιθέμενης αξίας, όπως αυτές προσδιορίζονται στο πλαίσιο κάθε θεματικού στόχου, πρέπει να δώσουν προτεραιότητα σε επενδύσεις που θα ενισχύσουν την κοινωνικοοικονομική και εδαφική σύγκλιση σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Είναι επίσης σημαντικό ότι ο κατάλογος των ενδεικτικών δράσεων δεν θεωρείται εξαντλητικός, προκειμένου να καταστούν εφικτές απαντήσεις προσαρμοσμένες στα δεδομένα κάθε χώρας.

1.6 Το ΚΣΠ έχει δώσει μεγάλη έμφαση στην εκτέλεση έργων που χρηματοδοτούνται από πολλά ταμεία. Πρόκειται για μια σημαντική βελτίωση σε σχέση με την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013. Ωστόσο, δεν υπάρχει αναφορά στην παράδοση πολυθεματικών έργων που εν δυνάμει μπορούν να προσφέρουν μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία. Η δυνατότητα αυτή θα πρέπει να επιτρέπεται ρητά μέσω του ΚΣΠ.

1.7 Ο εντατικότερος συντονισμός που απαιτείται από το ΚΣΠ πρέπει ωστόσο να οδηγήσει σε μείωση του διοικητικού φόρτου των αρχών που είναι αρμόδιες για τη διαχείριση και την εφαρμογή, αλλά και των δικαιούχων. Πρέπει να ενισχυθεί ο συντονισμός στο εσωτερικό τόσο των κρατών μελών, όσο και της Επιτροπής, προκειμένου να αξιοποιηθούν οι συνέργειες των πολιτικών και των μέσων και να μειωθούν οι επικαλύψεις, η πολυπλοκότητα και η γραφειοκρατία. Η Επιτροπή θα πρέπει να διενεργεί λεπτομερή ανάλυση των νέων διοικητικών διαδικασιών πριν από την πραγματική εφαρμογή τους.

1.8 Η οργανωμένη κοινωνία πολιτών [1] πρέπει να συμμετέχει με ουσιαστικό τρόπο στην κατάρτιση των Συμβάσεων Εταιρικής Σχέσης. Ενώ αναγνωρίζεται ότι τα μεμονωμένα κράτη μέλη και οι περιφέρειες διαθέτουν ίδιους μηχανισμούς και δομές συνεργασίας με την κοινωνία πολιτών, η Επιτροπή πρέπει να παρακολουθεί αυτές τις διαδικασίες. Όταν διαπιστώνεται ότι η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών δεν ήταν ουσιαστική, τότε η σύμβαση εταιρικής σχέσης δεν πρέπει να γίνεται αποδεκτή από την Επιτροπή έως ότου αναληφθούν οι κατάλληλες δεσμεύσεις.

1.9 Η έννοια της εταιρικής σχέσης δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο στο στάδιο του προγραμματισμού, αλλά να ισχύει και για τα στάδια της εφαρμογής, της παρακολούθησης και της αξιολόγησης.

1.10 Οι Συμβάσεις Εταιρικής Σχέσης στη στρατηγική «Ευρώπη 2020» δεν θα πρέπει να εστιάζονται στις ανά χώρα συστάσεις (ΑΧΣ), αλλά να βασίζονται σε διάφορα στοιχεία όπως τα Εθνικά Μεταρρυθμιστικά Προγράμματα (ΕΜΠ), τα οποία έχουν σχεδιαστεί με βάση την ιδιαίτερη κατάσταση ενός κράτους μέλους, σε αντίθεση με τους ΚΚΔ οι οποίοι δεν είναι κατ' ανάγκη προσαρμοσμένοι στην ιδιαίτερη κατάσταση των κρατών μελών. Οι Συμβάσεις Εταιρικής Σχέσης πρέπει επίσης να εστιάζονται στις εθνικές στρατηγικές για τη μείωση της φτώχειας, την ισότητα των φύλων, τα άτομα με ειδικές ανάγκες και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

1.11 Χρειάζεται μεγαλύτερη ευελιξία για να μπορούν τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες να ανταποκριθούν με τον πλέον αποτελεσματικό και αποδοτικό τρόπο στους κοινούς στόχους που έχουν τεθεί, σεβόμενα να σεβαστούν ταυτόχρονα τις εκάστοτε εδαφικές, οικονομικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες. Επιπλέον, το ΚΣΠ πρέπει να περιλαμβάνει συγκεκριμένη αναγνώριση των εδαφικών ιδιαιτεροτήτων που έχουν αντίκτυπο στη χρησιμοποίηση των πόρων του ΚΣΠ.

2. **Εισαγωγή**

2.1 Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ), το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ) είναι τα πέντε ταμεία της Ε.Ε. τη διαχείριση των οποίων έχουν αναλάβει τα κράτη μέλη και η Επιτροπή. Για να διευκολυνθεί η επίτευξη των στόχων του κάθε ταμείου, η Επιτροπή προτείνει τον στενότερο συντονισμό των ταμείων, προκειμένου να αποφευχθούν οι αλληλεπικαλύψεις και να μεγιστοποιηθούν οι συνέργειες.

2.2 Στοχεύοντας στη διευκόλυνση της ανάπτυξης των Συμβάσεων Εταιρικής Σχέσης και των επιχειρησιακών προγραμμάτων, η Επιτροπή προτείνει τη δημιουργία ενός κοινού στρατηγικού πλαισίου (ΚΣΠ) με το οποίο θα ενισχυθεί η συνοχή μεταξύ των πέντε Ταμείων σε σχέση με τις πολιτικές δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και θα αυξηθούν οι επενδύσεις. Το ΚΣΠ βασίζεται στους 11 θεματικούς στόχους που προσδιορίζονται στον κανονισμό περί κοινών διατάξεων (CPR).

2.3 Το ΚΣΠ επιδιώκει τη βελτίωση του συντονισμού και την εξασφάλιση μιας πιο στοχευμένης χρήσης των ευρωπαϊκών κονδυλίων. Θα καταργήσει επίσης τον άσκοπο και αναποτελεσματικό διαχωρισμό που υφίσταται σήμερα μεταξύ των ταμείων. Πρόκειται για μια θετική εξέλιξη που θα πρέπει να αυξήσει την αποτελεσματικότητα της πολιτικής συνοχής, ενισχύοντας έτσι και τον αντίκτυπό της. Πρόκειται για μια εξέλιξη η οποία τυγχάνει της ένθερμης υποστήριξης της ΕΟΚΕ.

3. **Η δρομολόγηση και η έγκριση του ΚΣΠ**

3.1 Χρειάζονται σαφείς κατευθυντήριες γραμμές για την αποτελεσματική εστίαση των πόρων του ΚΣΠ στην έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη στο πλαίσιο των Συμβάσεων Εταιρικής Σχέσης.

3.2 Ανταποκρινόμενη στις ανησυχίες που εξέφρασαν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, η Επιτροπή προτείνει να διαχωρίσει τα στοιχεία του ΚΣΠ σε i) ένα νέο παράρτημα του ΚΣΠ και ii) μια κατ' εξουσιοδότηση πράξη η οποία θα περιέχει κυρίως τις «ενδεικτικές δράσεις υψηλής ευρωπαϊκής προστιθέμενης αξίας».

3.3 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής στο μέτρο που εξασφαλίζει τα ακόλουθα:

— την ταχύτερη έγκριση του ΚΣΠ,

— τη μεγαλύτερη σαφήνεια σε ό,τι αφορά το ερώτημα ποιες δράσεις μπορούν να χρηματοδοτηθούν και ποιες όχι,

— τη δυνατότητα των κρατών μελών να αναλάβουν δράσεις για συγκεκριμένα εδαφικά ζητήματα.

3.4 Ωστόσο, η Επιτροπή προτείνει επίσης τη δυνατότητα τροποποίησης με κατ' εξουσιοδότηση πράξη όλων των στοιχείων του ΚΣΠ που περιέχονται τόσο στο παράρτημα όσο και στην κατ' εξουσιοδότηση πράξη. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι αυτό είναι απαράδεκτο και υποσκάπτει το σκοπό της συμπερίληψης των κύριων στοιχείων του ΚΣΠ ως παράρτημα αυτού.

3.5 Για να αποφευχθούν τυχόν προβλήματα ερμηνείας, πρέπει να διασαφηνιστεί στον κανονισμό ο ρόλος της Επιτροπής σχετικά με το πότε υπάρχει θέμα *τεχνικής* και πότε *μάλλον ουσιαστικής* τροποποίησης.

[1] Η οργανωμένη κοινωνία πολιτών είναι το τμήμα της κοινωνίας των πολιτών που εκφράζεται μέσω οργανώσεων οι οποίες αποτελούν δομικά στοιχεία της κοινωνίας. Με άλλα λόγια, η οργανωμένη κοινωνία πολιτών περιλαμβάνει όλες τις ιδιωτικής πρωτοβουλίας μη-κρατικές οργανώσεις και τα μέλη τους που συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση των δημόσιων υποθέσεων με βάση τις δικές τους ανησυχίες και στηριζόμενες στις δικές τους συγκεκριμένες γνώσεις, τις ικανότητες τους και το πεδίο δράσης τους. Ο ορισμός αυτός καλύπτει ένα ευρύ φάσμα οργανώσεων: ομοσπονδίες των εργοδοτών, εργατικές ενώσεις, οργανώσεις που έχουν συσταθεί για την προώθηση ορισμένων θεμάτων γενικού ενδιαφέροντος, καθώς και τις αποκαλούμενες μη-κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ).

3.6 Η ΕΟΚΕ είναι υποχρεωμένη να εκφράσει την ανησυχία της για τις καθυστερήσεις που σημειώθηκαν στην επίτευξη πολιτικής συμφωνίας σχετικά με δέσμη νομοθετικών μέτρων για το Ταμείο Συνοχής, συμπεριλαμβανομένου του ΚΣΠ. Η παράταση της καθυστέρησης θα επηρεάσει τις προετοιμασίες των Συμβάσεων Εταιρικής Σχέσης και, ως εκ τούτου, την αποτελεσματική έναρξη της περιόδου προγραμματισμού 2014-2020.

3.7 Πρέπει να αποκρυσταλλωθεί η φύση και η μορφή της προτεινόμενης Σύμβασης Εταιρικής Σχέσης. Ενώ οι ΑΧΣ παρέχουν πληροφορίες ως προς τα στοιχεία που πρέπει να περιλαμβάνονται στη Σύμβαση Εταιρικής Σχέσης, η ακριβής μορφή αυτού του εγγράφου παραμένει άγνωστη.

4. **Η σύνδεση της πολιτικής συνοχής με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020»**

4.1 Η στρατηγική «Ευρώπη 2020» υιοθετήθηκε με στόχο την τόνωση της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης. Η θετική συμβολή που μπορεί να έχουν τα Ταμεία του ΚΣΠ στην επίτευξη των κύριων στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» είναι σαφής και, ως εκ τούτου, είναι λογικό οι στόχοι της πολιτικής και των πόρων του ΚΣΠ να είναι ευθυγραμμισμένοι με τη στρατηγική αυτή.

4.2 Η στρατηγική «Ευρώπη 2020» αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο για την επίτευξη σωστής ισορροπίας μεταξύ χρηστής δημοσιονομικής πειθαρχίας και μεγέθυνσης και ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» θα αποτελέσει τη σημαντικότερη πρόκληση για τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ιδίως τα κράτη που εφαρμόζουν υπεύθυνη δημοσιονομική πειθαρχία θα χρειαστούν στήριξη και επίδειξη αλληλεγγύης από την ΕΕ, τις οποίες θα λάβουν μέσω της πολιτικής συνοχής της. Η χρηματοδότησή της πρέπει να διατηρηθεί τουλάχιστον στα σημερινά επίπεδα και χωρίς να γίνει δεκτή καμία μορφή ανώτατου ορίου.

4.3 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την προσέγγιση αυτή και επαναλαμβάνει τη θέση της ότι όλες οι πολιτικές της Ε.Ε. πρέπει να επικεντρώνονται στην επίτευξη της απαραίτητης ανάπτυξης. Εκφράζοντας μια τέτοια θέση, η ΕΟΚΕ είναι επίσης της γνώμης ότι οι βασικοί στόχοι της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής ολοκλήρωσης πρέπει να παραμείνουν η κορυφαία προτεραιότητα της πολιτικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η προστιθέμενη αξία της πολιτικής για τη συνοχή δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να εκτεθεί σε κίνδυνο.

4.4 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ακράδαντα ότι οι ενδεικτικές δράσεις υψηλής ευρωπαϊκής προστιθέμενης αξίας για κάθε θεματικό στόχο πρέπει να δίνουν προτεραιότητα σε πρωτοβουλίες που θα ενισχύσουν την κοινωνικοοικονομική και εδαφική ανάπτυξη σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

5. **Η θεματική προσέγγιση**

5.1 Οι προτάσεις της Επιτροπής για θεματική συγκέντρωση ως μέσο για τον περιορισμό του κατακερματισμού των προσπαθειών είναι ευπρόσδεκτες. Ο ισχυρός συντονισμός των προσπαθειών μεταξύ των διαφόρων Ταμείων του ΚΣΠ και μάλιστα όλων των άλλων προγραμμάτων και πρωτοβουλιών της Ε.Ε. είναι απαραίτητος.

5.2 Το ΚΣΠ πρέπει να διασαφηνίσει και να επιβεβαιώσει ότι, σε κάθε θεματικό τομέα, εναπόκειται στα κράτη μέλη να αποφασίζουν ποιο Ταμείο πρέπει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην επίτευξη των βασικών στόχων και των στόχων που καθορίζονται για κάθε θεματική περιοχή.

5.3 Ενώ οι κύριοι στόχοι που ορίζονται στο ΚΣΠ είναι έγκυροι, η ευελιξία πρέπει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο. Οι Συμβάσεις Εταιρικής Σχέσης πρέπει να συνεκτιμούν τα συμφέροντα των αυτοδιοικητικών αρχών. Πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα διάθεσης χρηματοδοτικών πόρων για ειδικές περιφερειακές προτεραιότητες. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι οι αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας πρέπει να συνεχίσουν να διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην εφαρμογή της πολιτικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5.4 Οι μεμονωμένοι θεματικοί στόχοι δείχνουν μεν τις δράσεις που πρέπει να αναληφθούν στο πλαίσιο των ειδικών ταμείων, πρέπει όμως να διευκρινιστεί η πτυχή της συμπληρωματικότητας, δεδομένου ότι δεν είναι προφανές ποια από τα μέσα που προτείνονται στο πλαίσιο των διαφόρων Ταμείων και δράσεων έχουν πραγματικά συμπληρωματικό χαρακτήρα. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι προτεινόμενες δράσεις στο πλαίσιο κάθε θεματικού στόχου πρέπει να αποφέρουν επενδύσεις που επιταχύνουν την επίτευξη της κοινωνικοοικονομικής συνοχής, η οποία αποτελεί προτεραιότητα. Είναι σημαντικό να προστίθενται ενδεικτικές δράσεις που να επιτρέπουν συγκεκριμένες απαντήσεις ανά χώρα.

5.5 Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι, ενώ τα 11 θέματα όπως ορίζονται από τον ΚΚΔ είναι έγκυρα, πρέπει να καθοριστεί ένα σύνολο βασικών θεμάτων τα οποία πρέπει να αντιμετωπιστούν από κάθε κράτος μέλος. Εκτός από τα βασικά θέματα, κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να προσανατολίζει τις Συμβάσεις Εταιρικής Σχέσης που συνάπτει σε άλλα θέματα (από τον προκαθορισμένο κατάλογο) που ανταποκρίνονται στην ιδιαίτερη κατάσταση στην οποία ευρίσκεται.

5.6 Άλλα συγκεκριμένα θέματα τα οποία πρέπει να συμπεριληφθούν επιπλέον των 11 σημερινών είναι τα εξής:

1. η ενίσχυση της προσπελασιμότητας ατόμων με ειδικές ανάγκες και με προβλήματα κινητικότητας,

2. η ανάπτυξη των ικανοτήτων των ενδιαφερομένων μερών στο πλαίσιο της πολιτικής για τη συνοχή ([2]),

3. η αντιμετώπιση της δημογραφικής πρόκλησης.

Αυτοί οι νέοι θεματικοί τομείς πρέπει να συμπεριληφθούν στον ΚΚΔ.

([2]) Οι συστάσεις 1 και 2 είναι σύμφωνες με τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ «Γενικές διατάξεις για τα διαρθρωτικά ταμεία», ΕΕ C 191 της 29.6.2012, σ. 30.

5.7 Οι δράσεις που αφορούν βιώσιμες μεθόδους μεταφοράς και συστήματα διαχείρισης των μεταφορών εξαιρούνται σήμερα από τον θεματικό στόχο 4 (στήριξη της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα). Δεδομένου του ρόλου των μεταφορών στις εκπομπές, αυτό θα πρέπει να διορθωθεί.

5.8 Οι θεματικοί στόχοι καθορίζονται στο άρθρο 9 του ΚΚΔ, ενώ οι ειδικές επενδυτικές προτεραιότητες για κάθε Ταμείο του ΚΣΠ καθορίζονται στα αντίστοιχα σχέδια κανονισμού. Οι θεματικοί στόχοι και οι ειδικές επενδυτικές προτεραιότητες των Ταμείων δεν προσιδιάζουν απόλυτα. Αυτό δημιουργεί κάποια αβεβαιότητα και ενδεχομένως σύγχυση σχετικά με το ποιοι θα πρέπει να ακολουθούνται. Πρόκειται για ένα ιδιαίτερα επείγον θέμα, επειδή η διαδικασία σύναψης Συμβάσεων Εταιρικής Σχέσης έχει ήδη αρχίσει σε ορισμένα κράτη μέλη.

5.9 Ενώ το ΚΣΠ δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην υλοποίηση έργων που χρηματοδοτούνται από πολλαπλές πηγές, δεν υπάρχει καμία αναφορά σε πολυθεματικά έργα τα οποία μπορούν να προσφέρουν σημαντικά υψηλότερη προστιθέμενη αξία. Η δυνατότητα αυτή θα πρέπει να επιτρέπεται ρητά μέσω του ΚΣΠ.

6. **Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής**

6.1 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη περιγράψει διεξοδικά τις απόψεις της για τα δύο εν λόγω Ταμεία στις γνωμοδοτήσεις της με τίτλο «Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης» ([3]) και «Το Ταμείο Συνοχής» ([4]).

6.2 Το ΕΤΠΑ έχει δεσμευθεί να συμβάλει και στους 11 θεματικούς στόχους.

6.3 Ο ακριβής αντίκτυπος αυτής της «εστίασης» δεν είναι σαφής. Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα σε μια περιοχή εστίασης έναντι μιας άλλης ή θα εναπόκειται σε κάθε κράτος μέλος να αποφασίσει; Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά την τελευταία προσέγγιση, καθώς αυτή επιτρέπει την υιοθέτηση συγκεκριμένων προσεγγίσεων ανά χώρα/περιοχή.

6.4 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ακράδαντα ότι το ΕΤΠΑ θα πρέπει πρωτίστως απ 'όλα να συνεχίσει να παρέχει ουσιαστική υποστήριξη στις ΜΜΕ. Η στήριξη αυτή θα πρέπει να συνίσταται στην παροχή χρηματοδοτικών μέσων, τη δημιουργία δικτύων ΜΜΕ, καθώς και την εξασφάλιση της απαραίτητης υποδομής. ([5])

6.5 Η ΕΟΚΕ εκφράζει ωστόσο την ανησυχία της για την πρόταση να εξαιρεθούν εντελώς οι μεγάλες επιχειρήσεις από την επιλεξιμότητα για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ). Οι μεγάλες επιχειρήσεις είναι σημαντικές πηγές Ε & Α και, ως εκ τούτου, η διενέργεια Ε & Α αυτού του είδους θα πρέπει να είναι επιλέξιμη, διαφορετικά υπάρχει κίνδυνος να επιδεινωθεί μια ήδη κρίσιμη κατάσταση όπου η Ευρώπη υστερεί σε σχέση με άλλες χώρες που ανταγωνίζεται, όπως οι ΗΠΑ και η Ιαπωνία

6.6 Δεδομένου ότι το ύψος των χρηματοδοτικών πόρων δεν μπορεί να αυξηθεί κατά τρόπο σημαντικό, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι υπάρχουν περαιτέρω δυνατότητες για να καθοριστούν σαφέστεροι στόχοι και να διασφαλιστεί ότι οι προτεινόμενες επενδυτικές προτεραιότητες συνδέονται ακριβέστερα με τους στόχους ([6]).

6.7 Το Ταμείο Συνοχής έχει δεσμευθεί να συμβάλει σε 4 θεματικούς στόχους που σχετίζονται με το περιβάλλον, τη βιώσιμη ανάπτυξη και τις μεταφορές (ΤΕΝ-Τ).

6.8 Για να αποφευχθούν τα λάθη του παρελθόντος με τη διασπορά του Ταμείου Συνοχής σε πάρα πολλά έργα, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να επαναλάβει την έκκλησή της για εντονότερη επικέντρωση σε μεγαλύτερα έργα τα οποία αναμένεται να έχουν μεγαλύτερη επίδραση στη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των κρατών μελών και την επίτευξη της κοινωνικής, εδαφικής και οικονομικής συνοχής.

6.9 Όταν εκπονούν τέτοια μείζονα έργα, τα κράτη μέλη πρέπει να εξασφαλίζουν τη συνοχή και τη συμπληρωματικότητα με άλλα Ταμεία της Ε.Ε. και πρωτοβουλίες (όπως η διευκόλυνση Συνδέοντας την Ευρώπη, το πρόγραμμα LIFE και οι διάφορες μακρο-περιφερειακές στρατηγικές) ώστε να διασφαλιστεί η πλήρης αξιοποίηση του δυναμικού των διαφόρων ταμείων και πρωτοβουλιών. Αυτό είναι για παράδειγμα εξαιρετικά σημαντικό όταν πρόκειται για την ανάπτυξη υποδομών στους τομείς της ενέργειας και των μεταφορών. Τα διάφορα μέσα έχει ζωτική σημασία να είναι μεταξύ τους συμβατά και όχι ανταγωνιστικά.

7. **Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο**

7.1 Το ΕΚΤ έχει δεσμευθεί να συμβάλει σε τέσσερις θεματικούς στόχους: απασχόληση και κινητικότητα του εργατικού δυναμικού, εκπαίδευση, δεξιότητες και διά βίου μάθηση, προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας, καθώς και ανάπτυξη διοικητικών ικανοτήτων. Αναμένεται όμως να συμβάλει και σε άλλους θεματικούς στόχους.

7.2 Αυτό είναι σύμφωνο με τις απόψεις της ΕΟΚΕ που περιγράφονται στη γνωμοδότηση «Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο» ([7]), όπου εκφράζει την άποψη ότι το ΕΚΤ θα πρέπει να είναι το προτιμητέο μέσο υλοποίησης των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», ιδίως όσον αφορά την απασχόληση, την εκπαίδευση, την κοινωνική ένταξη και την καταπολέμηση της φτώχειας. Η άποψη αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική στην τρέχουσα κατάσταση αύξησης της ανεργίας και άνευ προηγουμένου απώλεια θέσεων εργασίας.

([3]) ΕΕ C 191 της 29.6.2012, σ. 44.
([4]) ΕΕ C 191 της 29.6.2012, σ. 38.
([5]) Όπως η δημιουργία βιομηχανικών πάρκων, για παράδειγμα.
([6]) Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα το «Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης», ΕΕ C 191 της 29.6.2012, σ. 44.
([7]) ΕΕ C 143 της 22.5.2012, σ. 82.

7.3 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ένθερμα την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για δέσμευση τουλάχιστον του 20 % του συνόλου των εθνικών αναλήψεων υποχρεώσεων του ΚΣΠ για την προαγωγή της κοινωνικής ένταξης και την καταπολέμηση της φτώχειας.

8. **Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης**

8.1 Στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της ΚΓΠ με ορίζοντα το 2020, της πρότασης για ένα πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2014-2020 και της τρέχουσας οικονομικής κατάστασης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε μια πρόταση για έναν νέο κανονισμό του ΕΓΤΑΑ ([8]). Το νέο ΕΓΤΑΑ υιοθετεί τις προτεραιότητες της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», βασίζεται στην πρόταση του Κανονισμού περί κοινών διατάξεων (ΚΚΔ) και ευθυγραμμίζεται με το πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

8.2 Στη γνωμοδότησή της για τη δέσμη μέτρων μεταρρύθμισης της ΚΓΠ ([9]), η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την προτεινόμενη μεγαλύτερη ευθυγράμμιση της ΚΓΠ με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020» και τη στρατηγική για την αειφόρο αγροτική ανάπτυξη.

8.3 Είναι, ωστόσο, σημαντικό για τα κράτη μέλη να είναι σε θέση να καθορίζουν τις προτεραιότητές τους με ευέλικτο τρόπο, ώστε να επικρατεί ισορροπία μεταξύ της υιοθέτησης των συγκεκριμένων στόχων της ΚΓΠ, όπως αυτοί ορίζονται στις Συνθήκες, και της ενίσχυσης της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Η συνοχή μεταξύ των δύο πυλώνων πρέπει να διασφαλίζεται ανά πάσα στιγμή.

8.4 Προς το παρόν, είναι αβέβαιο σε ποιο βαθμό οι προτεραιότητες του ΕΓΤΑΑ θα εναρμονίζονται με εκείνες του ΚΣΠ. Ως εκ τούτου, τα μέτρα που λαμβάνονται στο πλαίσιο του ΕΓΤΑΑ θα πρέπει να παρέχουν κίνητρα στους αγρότες, ιδιοκτήτες δασών και άλλους, να συμβάλουν στη δημιουργία και την εξασφάλιση απασχόλησης και την οικονομική ανάπτυξη, υλοποιώντας ταυτόχρονα δράσεις σε σχέση με τη βιώσιμη ανάπτυξη και την κλιματική αλλαγή.

8.5 Αυτό θα πρέπει να συνοδεύεται από μια ισχυρή σύνδεση με την ευρωπαϊκή σύμπραξη καινοτομίας «Γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα», με σκοπό την ενίσχυση της πράσινης ανάπτυξης σε όλες τις αγροτικές περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

8.6 Το ΕΓΤΑΑ προβλέπει ένα ελάχιστο μερίδιο 25 % για μέτρα που σχετίζονται με το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή, πρόβλεψη την οποία επικροτεί η ΕΟΚΕ. Ωστόσο, η δέσμευση του 20 % για τη λήψη μέτρων σχετικά με το κλίμα φαίνεται να είναι υπερβολική από αυτή την άποψη και, ως εκ τούτου, το εν λόγω σημείο πρέπει να τύχει περαιτέρω επεξεργασίας στο ΚΣΠ.

9. **Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας**

9.1 Στις 2 Δεκεμβρίου 2011, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε την πρόταση κανονισμού, για την ίδρυση - σύμφωνα με το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο και τη στρατηγική «Ευρώπη 2020» - ενός νέου ταμείου, που αποτελεί το χρηματοδοτικό πλαίσιο για την Κοινή Αλιευτική Πολιτική (ΚΑΠ) και την Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική της Ε.Ε. την περίοδο 2014-2020 ([10]).

9.2 Οι προτεινόμενες βασικές δράσεις μπορούν καταρχήν να υποστηριχθούν. Αυτό που έχει ζωτική σημασία είναι να υιοθετηθεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση με όλους τους άλλους τομείς πολιτικής.

9.3 Όπως και το ΕΓΤΑΑ, το ΚΣΠ θα πρέπει να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων με ευέλικτο τρόπο, διατηρώντας παράλληλα τη συνοχή μεταξύ των ειδικών στόχων της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής και της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

9.4 Το ΚΣΠ θα μπορούσε να αυξήσει τη διαφάνεια σε ό,τι αφορά πιθανές συγκρούσεις μεταξύ των πολιτικών της Ε.Ε., όπως για παράδειγμα η Οδηγία-Πλαίσιο για το Νερό και οι διατάξεις για την υγιεινή των ζώων.

10. **Οριζόντιες αρχές και πολιτικοί στόχοι**

10.1 Το ΚΣΠ προσδιορίζει την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, την αποφυγή των διακρίσεων, την πρόσβαση των ατόμων με ειδικές ανάγκες και την αειφόρο ανάπτυξη ως οριζόντιες αρχές που πρέπει να εφαρμόζονται σε όλα τα κεφάλαια και, ως εκ τούτου, σε όλα τα επιχειρησιακά προγράμματα. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει αυτές τις αρχές και ενθαρρύνει την αποτελεσματική ανάλυση όλων των προτάσεων έργων και την αποτελεσματική παρακολούθηση όλων των προγραμμάτων για να εξασφαλιστεί η εδραίωση αυτών των αρχών.

10.2 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι μια άλλη οριζόντια αρχή που θα πρέπει να εφαρμοστεί είναι αυτή της «Επικοινωνιακής προβολής της Ευρώπης». Λαμβάνοντας υπόψη τη γενική υπονόμευση του ευρωπαϊκού εγχειρήματος και την απώλεια πίστης σε αυτό, κάθε έργο που αναλαμβάνεται μέσω της πολιτικής συνοχής θα πρέπει, μέσω της προστιθέμενης αξίας του, να προβάλλει με σαφήνεια τον τρόπο με τον οποίο η ΕΕ μπορεί να αλλάξει τη ζωή των πολιτών της.

11. **Ανάγκη για ευελιξία, απλούστευση και ορμή**

11.1 Η απλούστευση των διαδικασιών πρέπει να ευρίσκεται στην κορυφή της ημερήσιας διάταξης της Επιτροπής και των εθνικών διαχειριστικών αρχών. Με βάση την αποδοχή ότι κάθε ευρώ που δαπανάται πρέπει να δικαιολογείται, είναι απαράδεκτο το γεγονός ότι η διαδικασία της διαχείρισης και η υποβολή αίτησης παρέμβασης στα Ταμεία της Ε.Ε. εξακολουθεί να παραμένει τόσο επαχθής, με αποτέλεσμα οι δικαιούχοι που ευρίσκονται σε μεγαλύτερη κατάσταση ανάγκης (π.χ. ΜμΕ, ΜΚΟ) να ζημιώνονται ([11]). Επιπλέον, πρέπει να καταβληθεί κάθε προσπάθεια προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα προγράμματα που θα επιλέγονται προς χρηματοδότηση θα είναι μόνο αυτά που αποφέρουν πραγματικά προστιθέμενη αξία.

([8]) COM(2011) 627 τελικό, 19.10.2011.
([9]) ΕΕ C 191 της 29.6.2012, σ. 116.
([10]) COM(2011) 804 τελικό - 2011/0380 (COD).
([11]) Σύμφωνα με την UEAPME, μόνο 2 % έως 3 % των ΜμΕ ωφελείται από τα ταμεία της ΕΕ που αντιστοιχούν μόλις στο 1 % έως 2 % της συνολικά διαθέσιμης χρηματοδότησης των ΜμΕ.

11.2 Το ΚΣΠ θα πρέπει να οδηγήσει σε πραγματική μείωση του διοικητικού φόρτου και του κόστους, τόσο για τους δικαιούχους όσο και για τις εκτελεστικές αρχές, προκειμένου να αποφέρει προστιθέμενη αξία. Ο εντονότερος συντονισμός που ζητείται από το ΚΣΠ θα μπορούσε ωστόσο να οδηγήσει σε αύξηση του διοικητικού φόρτου των διαχειριστικών και των εκτελεστικών αρχών, πράγμα που με τη σειρά του ενδέχεται επίσης να αυξήσει τα βάρη και να περιπλέξει την κατάσταση για τους δικαιούχους. Η Επιτροπή θα πρέπει να πραγματοποιεί λεπτομερή και τυπική ανάλυση των υφιστάμενων και των νέων διοικητικών διαδικασιών πριν από την πραγματική εφαρμογή τους.

11.3 Πρέπει να ενισχυθεί ο συντονισμός στο εσωτερικό τόσο των κρατών μελών, όσο και της Επιτροπής, προκειμένου να αξιοποιηθούν οι συνέργειες των πολιτικών και των μέσων και να μειωθούν οι επικαλύψεις, η πολυπλοκότητα και η γραφειοκρατία. Αυτό απαιτεί στενότερο συντονισμό μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών της Επιτροπής για τους πόρους του ΚΣΠ σε όλα τα στάδια της διαπραγμάτευσης και της εφαρμογής, προκειμένου να εξασφαλιστεί μια συνεκτικότερη και πιο εναρμονισμένη προσέγγιση. Αυτό θα πρέπει να γίνει με τρόπους που δεν αυξάνουν τον διοικητικό φόρτο.

11.4 Επιδοκιμάζεται η πρόταση για τη χρήση της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης με σκοπό την αύξηση της αποτελεσματικότητας. Ένα τέτοιο σύστημα δεν θα πρέπει, ωστόσο, να περιορίζεται μόνο στα κονδύλια του ΚΣΠ, αλλά θα πρέπει να περιλαμβάνει όλες τις ροές χρηματοδότησης από την Ε.Ε και να επιτρέπει πρόσβαση σε όλους τους ενδιαφερόμενους.

11.5 Επί του παρόντος, προβλέπεται ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο μπορούν να ζητήσουν από την Επιτροπή να υποβάλει πρόταση για την αναθεώρηση του ΚΣΠ όταν επέρχονται σημαντικές αλλαγές στη στρατηγική «Ευρώπη 2020». Αυτό είναι κατά τη γνώμη μας πολύ περιοριστικό. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα προσαρμογής του ΚΣΠ στις μεταβαλλόμενες συνθήκες, ιδίως αν υπάρχει μια σημαντική αλλαγή στο κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον η οποία απαιτεί μια πανευρωπαϊκή απάντηση.

11.6 Παρομοίως, τα κράτη μέλη πρέπει να διαθέτουν τα περιθώρια να προσαρμόζουν τα εθνικά τους προγράμματα σε ένα ευρύτερο φάσμα περιστάσεων και όχι μόνο στους θεματικούς στόχους της πολιτικής.

11.7 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να καθιερώσει μια υποχρεωτική περιοδική αναθεώρηση του ΚΣΠ που να επιτρέπει ουσιαστικές αλλαγές.

12. **Η προσέγγιση της Σύμβασης Εταιρικής Σχέσης**

12.1 Η αρχή της εταιρικής σχέσης, όπως παρουσιάζεται στο άρθρο 5 του ΚΚΔ, είναι μια καθοριστικής σημασίας αρχή που θα συμβάλει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της πολιτικής που ασκεί η ΕΕ στο πεδίο της συνοχής και, ως εκ τούτου, πρέπει να τύχει ισχυρής υποστήριξης τόσο εκ μέρους του Συμβουλίου όσο και εκ μέρους του Κοινοβουλίου.

12.2 Η διενέργεια διαβουλεύσεων με τα ενδιαφερόμενα μέρη κατά την εκπόνηση των Συμβάσεων Εταιρικής Σχέσης θα είναι ζωτικής σημασίας προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι θεματικοί στόχοι να μεταφράζονται σε συγκεκριμένες δράσεις και στόχους για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.

12.3 Οι Συμβάσεις Εταιρικής Σχέσης θα πρέπει να μεταφράζουν τα στοιχεία που αναφέρονται στο ΚΣΠ στο εθνικό τους πλαίσιο και να ορίζουν σαφείς δεσμεύσεις για την τήρηση των προτεραιοτήτων που καθορίζονται στους κανονισμούς που διέπουν τα Ταμεία του ΚΣΠ. Για να μπορεί να εφαρμοστεί στην πράξη η αρχή της εταιρικής σχέσης, χρειάζεται να τηρηθεί μια προσέγγιση από τη βάση προς την κορυφή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, με τις απόψεις της κοινωνίας πολιτών να λαμβάνονται δεόντως υπόψη πριν από την υπογραφή των Συμβάσεων Εταιρικής Σχέσης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη.

12.4 Η Επιτροπή έχει προτείνει έναν κώδικα δεοντολογίας για την κατάρτιση της Σύμβασης Εταιρικής Σχέσης. Πρόκειται για ένα έγκυρο έγγραφο που παρέχει χρήσιμη καθοδήγηση στα κράτη μέλη για τη συνεργασία με την κοινωνία πολιτών. Η ΕΟΚΕ αδυνατεί να κατανοήσει για ποιο λόγο το Συμβούλιο απέρριψε αυτόν τον κώδικα δεοντολογίας και το καλεί να τον αποκαταστήσει.

12.5 Αν και εναπόκειται στα κράτη μέλη να προσαρμόσουν τις δικές τους διαδικασίες για τη συμμετοχή της κοινωνίας πολιτών, είναι καθήκον της Επιτροπής να εξασφαλίσει την ενεργό και ουσιαστική συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων παραγόντων. Η ΕΟΚΕ πιστεύει, ωστόσο, ότι επί του παρόντος η Επιτροπή δεν διαθέτει τα εργαλεία και τους μηχανισμούς παρακολούθησης που χρειάζονται για να επιτευχθεί αυτό. Τυχόν αποτυχία κράτους μέλους να εξασφαλίσει την ουσιαστική συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών θα πρέπει να οδηγεί στη «μη-σύναψη» της Σύμβασης Εταιρικής Σχέσης. Η έννοια της εταιρικής σχέσης πρέπει να επεκταθεί πέραν του σταδίου του προγραμματισμού και να ισχύει και για τα στάδια της εφαρμογής, της παρακολούθησης και της αξιολόγησης.

12.6 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη να παρέχονται στην κοινωνία πολιτών όλες οι πληροφορίες σχετικά με τη «νέα προσέγγιση» που έχει υιοθετήσει η Επιτροπή σε σχέση με τα κονδύλια του ΚΣΠ και τις Συμβάσεις Εταιρικής Σχέσης. Για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στο πλαίσιο της διαδικασίας συνεργασίας, χρειάζεται να εξηγούνται με μια σαφή και αποτελεσματική διαδικασία επικοινωνίας η διαδικασία και ο τρόπος με τον οποίο θα συμμετέχει σε όλα τα στάδια της εκπόνησης και εφαρμογής της Σύμβασης Εταιρικής Σχέσης.

12.7 Οι Συμβάσεις Εταιρικής Σχέσης στη στρατηγική «Ευρώπη 2020» δεν θα πρέπει να εστιάζονται στις ανά χώρα συστάσεις (ΑΧΣ), αλλά να βασίζονται σε διάφορα στοιχεία όπως τα Εθνικά Μεταρρυθμιστικά Προγράμματα (ΕΜΠ), τα οποία έχουν σχεδιαστεί με βάση την ιδιαίτερη κατάσταση ενός κράτους μέλους, σε αντίθεση με τις ανά χώρα συστάσεις οι οποίες δεν είναι κατ' ανάγκη προσαρμοσμένες στην ιδιαίτερη κατάσταση των κρατών μελών. Οι Συμβάσεις Εταιρικής Σχέσης πρέπει επίσης να εστιάζονται στις εθνικές στρατηγικές για τη μείωση της φτώχειας, την ισότητα των φύλων, τα άτομα με ειδικές ανάγκες και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

13. **Η εδαφική πτυχή του ΚΣΠ**

13.1 Το ΚΣΠ πρέπει να αναγνωρίζει με συγκεκριμένο τρόπο τις εδαφικές ιδιαιτερότητες – οι οποίες σχετίζονται κυρίως με το μέγεθος και το προφίλ των οικονομικών, κοινωνικών και εδαφικών δομών - και οι οποίες έχουν αντίκτυπο στην εφαρμογή των Ταμείων του ΚΣΠ. Πρόκειται για μια σημαντική πτυχή του ΚΣΠ, διότι αυτό θα επιτρέψει στα κράτη μέλη να είναι σε θέση να διασφαλίσουν ότι η εταιρική σχέση θα σχεδιαστεί έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στις ειδικές απαιτήσεις των αναπτυξιακών αναγκών τους και, ως εκ τούτου, των περιοχών τους.

13.2 Για να διασφαλιστεί η δέσμευση στην τήρηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», πρέπει να επιτραπεί μεγαλύτερη ευελιξία στα κράτη μέλη και τις περιφέρειες προκειμένου να είναι σε θέση να ανταποκριθούν με τον πλέον αποτελεσματικό και αποδοτικό τρόπο στους κοινούς στόχους που έχουν τεθεί, με ταυτόχρονο σεβασμό της εδαφικής, οικονομικής και κοινωνικής πολυμορφίας και ιδιαιτερότητας.

13.3 Ως εκ τούτου, το ΚΣΠ θα πρέπει να παρέχει περαιτέρω καθοδήγηση σχετικά με το πώς θα πρέπει να αντιμετωπίζονται οι εδαφικές προκλήσεις και οι ειδικές ανάγκες στη σύμβαση εταιρικής σχέσης. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τις περιοχές που αναφέρονται στο άρθρο 174 της ΣλΕ.Ε.)

13.4 Η ΕΟΚΕ συνιστά να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στις εδαφικές ανισότητες στην κλείδα κατανομής που χρησιμοποιείται για τους πόρους του ΚΣΠ.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού 2011»

COM(2012) 253 final

(2013/C 44/14)

Εισηγητής: **ο κ. Thomas PALMGREN**

Στις 30 Μαΐου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού 2011

COM(2012) 253 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Δεκεμβρίου 2012.

Κατά την 485η σύνοδο ολομέλειας, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Κάθε χρόνο η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αξιολογεί την έκθεση της Επιτροπής για την πολιτική ανταγωνισμού, και στο πλαίσιο αυτό θα επιθυμούσε να προβεί σε μια σειρά παρατηρήσεων και συστάσεων. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη νέα, λειτουργική δομή της έκθεσης της Επιτροπής, στη βάση των κατευθύνσεων που έχει προτείνει η ΕΟΚΕ σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της.

1.2 Εκφράζει ωστόσο τη λύπη της για το γεγονός ότι η έκθεση δεν αναφέρεται σε σειρά ζητημάτων τα οποία έχει επισημάνει στο παρελθόν η ΕΟΚΕ και περιορίζεται στα παραδοσιακά ζητήματα που έχουν απασχολήσει τη ΓΔ Ανταγωνισμός, πράγμα που μαρτυρά μια στενή και περιορισμένη θεώρηση των σημαντικών στοιχείων της πολιτικής ανταγωνισμού. Τα προβλήματα που πρέπει να εξεταστούν υπερβαίνουν κατά πολύ τους συνήθεις πυλώνες που θίγει η ετήσια έκθεση, δηλαδή τα ζητήματα συγχωνεύσεων και συγκεντρώσεων, μονοπωλιακών θέσεων, κρατικών ενισχύσεων και μηχανισμών προώθησης του ανταγωνισμού από τη σκοπιά των καταναλωτών.

1.3 Σημαντική προτεραιότητα αποτελεί η αντιμετώπιση των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού που εισάγουν τρίτοι εμπορικοί εταίροι οι οποίοι χρησιμοποιούν τη μη τήρηση στοιχειωδών αρχών και δικαιωμάτων κοινωνικού και περιβαλλοντικού χαρακτήρα για να κερδίσουν μερίδιο αγοράς στην ΕΕ.

1.4 Η επανεθνικοποίηση της πολιτικής λόγω της κρίσης και οι πιθανές συγκρούσεις μεταξύ των συμφερόντων των κρατών μελών, σε συνδυασμό με τα μέτρα προστατευτισμού των κυβερνήσεων, αποτελούν εν δυνάμει απειλή. Θα μπορούσαν δε να έχουν σοβαρές συνέπειες στην εσωτερική αγορά και στην πολιτική ανταγωνισμού. Ειδικότερα στην υφιστάμενη οικονομική κατάσταση, πρέπει να διασφαλιστεί ότι η αγορά λειτουργεί και ότι το επιχειρηματικό περιβάλλον δημιουργεί τις προϋποθέσεις για νέα οικονομική ανάπτυξη. Η πολιτική ανταγωνισμού πρέπει να διαρθρωθεί και να ενσωματωθεί σε συνδυασμό με άλλες πολιτικές, όπως η πολιτική εξωτερικού εμπορίου και η πολιτική εσωτερικής αγοράς, δημιουργώντας ένα συνεκτικό σύνολο που θα υπερασπίζεται αποτελεσματικά τα συμφέροντα των ευρωπαίων καταναλωτών και παραγωγών και θα επιδιώκει αποτελέσματα σε επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης και απασχόλησης, πράγμα που εμφανώς δεν συμβαίνει μέχρι σήμερα ελλείψει οράματος των διοικούντων την Ευρώπη, ιδίως δε της Επιτροπής και του Συμβουλίου. Η πολιτική ανταγωνισμού, η εμπορική πολιτική, η βιομηχανική πολιτική και η πολιτική για την εσωτερική αγορά πρέπει να εξισορροπούν τα συμφέροντα των καταναλωτών και των επιχειρήσεων και να εξασφαλίζουν δίκαιες συνθήκες αγοράς για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.

1.5 Η πολιτική ανταγωνισμού θα πρέπει να αντικατοπτρίζει την ολοκληρωμένη βιομηχανική πολιτική της ΕΕ, δεδομένου ότι η βιώσιμη ανάπτυξη και η ευημερία των πολιτών της ΕΕ εξασφαλίζεται μόνο εάν η Ευρώπη έχει μια ισχυρή, διαφοροποιημένη και ανταγωνιστική βιομηχανική βάση που δημιουργεί απασχόληση.

1.6 Η φετινή έκθεση είναι η 41η στη σειρά, και καθορίζει τα βασικά ορόσημα για την ανάπτυξη της πολιτικής ανταγωνισμού και τη σημασία τους για την επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.7 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι η υπεράσπιση και η τήρηση των κανόνων του ανταγωνισμού εξυπηρετούν μακροπρόθεσμα και άλλους ευρύτερους στόχους, όπως την αύξηση της ευημερίας των καταναλωτών και την ενίσχυση της ανάπτυξης της απασχόλησης και της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ σύμφωνα με τη στρατηγική Ευρώπη 2020 για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.

1.8 Η συνεργασία της Επιτροπής με τις αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών είναι υψίστης σημασίας. Αυτό ισχύει, τόσο για την εποπτεία των κρατικών ενισχύσεων όσο και για τον αντίκτυπο της εφαρμογής περιορισμών σε θέματα ανταγωνισμού καθώς και για την αξιοπιστία ολόκληρου του συστήματος της πολιτικής ανταγωνισμού. Η συνεργασία μεταξύ των αρχών πρέπει να είναι ευέλικτη και να υπάρχει ενεργός ανταλλαγή πληροφοριών.

1.9 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να συνεργαστεί ενεργά με τις αρχές ανταγωνισμού των τρίτων χωρών προκειμένου να υπεραμύνεται των ανοικτών και δίκαιων αγορών. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την τρέχουσα αξιολόγηση που αφορά τον εκσυγχρονισμό του καθεστώτος κρατικών ενισχύσεων, διότι η ΕΕ πρέπει να προσπαθήσει να διασφαλίσει τη μέγιστη δυνατή ομοιομορφία των κανόνων ανταγωνισμού σε παγκόσμιο επίπεδο, ούτως ώστε οι επιχειρήσεις της να μην τεθούν σε μειονεκτική ανταγωνιστική θέση σε σχέση με τους ανταγωνιστές τους από τρίτες χώρες, οι οποίες δεν είναι υποχρεωμένες να ακολουθούν αυστηρές προδιαγραφές ούτε να συμμορφώνονται με αυστηρούς κανονισμούς και όρια (π.χ. αγορά τροφίμων, ενεργοβόρος βιομηχανία), αλλά εξακολουθούν να έχουν ελεύθερη πρόσβαση στην ΕΕ και στην παγκόσμια αγορά.

1.10 Η ΕΟΚΕ έχει επανειλημμένα επιστήσει την προσοχή στην ανάγκη βελτίωσης των συστημάτων προστασίας των δικαιωμάτων των καταναλωτών. Εκφράζει συνεπώς τη λύπη της που το 2011 δεν υιοθετήθηκε η νομοθετική πρόταση σχετικά με τις αγωγές αποζημίωσης για παραβίαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας.

1.11 Οι αντιμονοπωλιακές δράσεις της Επιτροπής και τα κανονιστικά μέτρα πρέπει να αλληλοσυμπληρώνονται με στόχο τη δημιουργία ασφαλών, υγιών και αποτελεσματικών χρηματοοικονομικών αγορών, ειδικά για τον Ενιαίο Ευρωπαϊκό Χώρο Πληρωμών (SEPA), τον τομέα των δεδομένων περί χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και τους οίκους πιστοληπτικής αξιολόγησης.

2. **Περιεχόμενο της έκθεσης για το 2011**

2.1 Το 2011 ήταν έτος αναταραχών. Σε ορισμένες περιοχές της ζώνης ευρώ, η οικονομική κρίση εξελίχθηκε σε κρίση δημόσιου χρέους, η οποία απειλεί τον τραπεζικό τομέα και τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών πολλών ευρωπαϊκών κυβερνήσεων. Επιπλέον, η κρίση παρεμπόδισε σημαντικά τις ροές πιστώσεων προς την πραγματική οικονομία.

2.2 Η έκθεση της Επιτροπής απαρτίζεται από τρία κεφάλαια: η πολιτική ανταγωνισμού στο παρόν οικονομικό πλαίσιο, η πολιτική ανταγωνισμού στο ευρύτερο πλαίσιο, ο διάλογος για θέματα ανταγωνισμού με άλλα θεσμικά όργανα. Επικεντρώνεται κυρίως στους τομείς των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, των τροφίμων και των αερομεταφορών. Η νέα διάρθρωση έχει ως στόχο να εξηγήσει καλύτερα, αφενός, με ποιον τρόπο η Επιτροπή εφαρμόζει την πολιτική ανταγωνισμού και, αφετέρου, με ποιον τρόπο αυτή η πολιτική συμβάλλει στην ευρωπαϊκή οικονομία και στην αύξηση της ευμάρειας των πολιτών της ΕΕ.

2.3 Η νέα διάρθρωση της έκθεσης της Επιτροπής, με βάση τις κατευθύνσεις που έχει προτείνει η ΕΟΚΕ σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, είναι λειτουργική. Η έκθεση επικεντρώνεται στα βασικά ζητήματα και στις τάσεις ανάπτυξης. Παρέχει δε μια εξαιρετική διατομή των βασικών στοιχείων της πολιτικής του ανταγωνισμού, με πολλά επεξηγηματικά παραδείγματα. Θα μπορούσε να βελτιωθεί με την προσθήκη ποσοτικών στοιχείων, έτσι ώστε να μπορούν να αξιολογηθούν καλύτερα οι διάφορες δράσεις και τα σχετικά προβλήματα. Ιδιαίτερα χρήσιμες είναι οι επιπλέον πληροφορίες για τη συμπλήρωση της έκθεσης που διατίθενται στις ιστοσελίδες της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού της Επιτροπής.

2.4 Η ανακοίνωση παρουσιάζει με ποιον τρόπο το 2011 η Επιτροπή χρησιμοποίησε την πολιτική ανταγωνισμού ως μέσο για την επίλυση της οικονομικής κρίσης και της κρίσης του δημόσιου χρέους, και γενικά, τον τρόπο με τον οποίο η πολιτική ανταγωνισμού και οι δράσεις ελέγχου εφαρμογής της νομοθεσίας που αναλήφθηκαν στη διάρκεια του έτους συνέβαλαν στην επίτευξη των ευρύτερων στόχων πολιτικής της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

3. **Η πολιτική ανταγωνισμού στο παρόν οικονομικό πλαίσιο**

3.1 *Γενικές παρατηρήσεις*

3.1.1 Στη σημερινή συγκυρία, ορισμένοι φορείς ενδέχεται να απαιτήσουν μέτρα προστατευτισμού, πράγμα κατανοητό δεδομένων των πολλαπλών αδικιών που η κοινή γνώμη έχει εντοπίσει και ιδίως του γεγονότος ότι η Ευρώπη εξακολουθεί να αδρανεί σχετικά με το ζήτημα, σε αντίθεση με ορισμένους από τους διεθνείς εταίρους της. Αν και η Ιστορία επιβεβαιώνει πως η υπεράσπιση και ο σεβασμός των κανόνων ανταγωνισμού δεν πρέπει να μειώνονται σε περιόδους οικονομικής κρίσης, μια αφελής και μονομερής τήρηση από την Ευρώπη των αρχών που άλλοι δεν τηρούν θα οδηγήσει στην αποδυνάμωση του πλαισίου ανταγωνισμού και θα πλήξει ακόμα περισσότερο το ρυθμό ανάπτυξης μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

3.1.2 Η πολιτική ανταγωνισμού μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο σε μια επιτυχημένη στρατηγική εξόδου από την κρίση, καθώς και στη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος μετά τη κρίση που θα αποτρέψει πιθανές στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

3.1.3 Η οικονομική κρίση είχε δραματικό αντίκτυπο στην πραγματική οικονομία λόγω της μειωμένης παροχής δανείων στα νοικοκυριά και στις επιχειρήσεις, με σοβαρά πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα στις επενδύσεις και την απασχόληση. Διάφορα κράτη μέλη υποχρεώθηκαν να εφαρμόσουν μέτρα λιτότητας και να περικόψουν τις δημόσιες δαπάνες τους αντί να συνεχίσουν να επενδύουν σε μέτρα με στόχο την οικονομική ανάκαμψη. Η κρίση επηρέασε και εξακολουθεί να επηρεάζει όλους τους πολίτες, τους καταναλωτές και τους εργαζόμενους, καθώς και τις επιχειρήσεις και τις συνθήκες υπό τις οποίες λειτουργούν. Μια καλή, αποτελεσματική και ισορροπημένη πολιτική ανταγωνισμού επηρεάζει τα μάλα την ευημερία όλων των ομάδων.

3.2 *Ειδικές παρατηρήσεις*

3.2.1 Από την έναρξη της κρίσης και μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2011, χρησιμοποιήθηκε ποσό 1,6 τρις ευρώ με τη μορφή κρατικών ενισχύσεων για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση των ευρωπαϊκών τραπεζών. Η Επιτροπή έλαβε 39 αποφάσεις για αναδιαρθρώσεις και παρακολουθεί την ουσιαστική εφαρμογή των σχετικών σχεδίων αναδιάρθρωσης. Παρά τη λήψη σημαντικών μέτρων υποστήριξης, η κρίση εξακολουθεί να επιδεινώνεται.

3.2.2 Από πλευράς όλων των κοινωνικών και οικονομικών παραγόντων, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι οι αγορές συνεχίζουν να λειτουργούν σε μια κατάσταση όπου τα κράτη και τα τραπεζικά τους συστήματα, δηλαδή οι τράπεζες, λαμβάνουν μαζική υποστήριξη. Είναι επίσης προς όφελος των πολιτών η σωστή παρακολούθηση των τραπεζικών ενισχύσεων.

3.2.3 Η αποδοτικότητα του *ενιαίου χώρου πληρωμών σε ευρώ* (SEPA) συνδέεται στενά με το επίπεδο ανάπτυξης του τραπεζικού συστήματος στις διάφορες χώρες. Οι διαφορές είναι σημαντικές. Σε πολλές χώρες, η πρόκληση συνίσταται στην ανάπτυξη συστημάτων πληρωμών, έτσι ώστε τα οφέλη του SEPA να μπορούν να αξιοποιηθούν. Τούτο συνεπάγεται την υιοθέτηση, από τον τραπεζικό τομέα, μιας πολιτικής με επίκεντρο τον πελάτη, και την προθυμία συνδρομής των μικρών επιχειρήσεων στη φάση εκκίνησής τους. Σε πολλές χώρες, όπως η Φινλανδία, η εισαγωγή του SEPA εφαρμόστηκε απρόσκοπτα. Ένα πρόβλημα που συζητήθηκε πολύ είναι ο πολλαπλασιασμός των διατραπεζικών προμηθειών των τραπεζών λόγω της κατάργησης των καρτών που λειτουργούσαν απλά ως χρεωστικές κάρτες.

3.2.4 Ένα θέμα που επισημαίνει η Επιτροπή αφορά την τυποποίηση *των ηλεκτρονικών πληρωμών*. Είναι σημαντικές οι οικονομίες κλίμακας που παρέχουν οι υπηρεσίες ηλεκτρονικών πληρωμών πράγμα που σημαίνει ότι η συγκέντρωση της αγοράς είναι χαρακτηριστικό του κλάδου. Ένα αποτελεσματικό σύστημα μεταφοράς πληρωμών προφανώς ωφελεί το σύνολο της οικονομίας. Συνεπώς, είναι σημαντικό η Επιτροπή να επικεντρωθεί στις ηλεκτρονικές υπηρεσίες πληρωμών ως οικονομικό τομέα. Η βασική αρχή πρέπει να είναι η εξασφάλιση συνθηκών θεμιτού ανταγωνισμού. Αξίζει να σημειωθεί ότι η αγορά, τόσο για τις μεταφορές πληρωμών όσο και για τις πιστωτικές και τις χρεωστικές κάρτες, κυριαρχείται από λίγους φορείς.

3.2.5 Οι χρηματοπιστωτικές αγορές παρέχουν αποτελεσματικότερες υπηρεσίες όταν είναι ανοικτές, διαφανείς, ανταγωνιστικές και ρυθμιζόμενες ούτως ώστε να εκπληρώνουν την αποστολή τους που είναι η χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας. Αυτό ακριβώς προσπαθεί να επιτύχει η Επιτροπή μέσω των αντιμονοπωλιακών ερευνών της στην αγορά εξωχρηματιστηριακών παραγώγων, στον τομέα των υπηρεσιών πληρωμών και στη διανομή στοιχείων εμπορικών πράξεων και χρηματοπιστωτικών πληροφοριών στην αγορά. Η έκθεση θα μπορούσε να περιλαμβάνει ορισμένα στοιχεία που να δείχνουν την έκταση του προβλήματος των εξωχρηματιστηριακών παραγώγων. Ενδείκνυνται αυστηρότερες ρυθμίσεις και εποπτεία της αγοράς παραγώγων.

3.2.6 Επιπλέον, η αυστηρότερη εφαρμογή των τραπεζικών κανονισμών, τώρα και στο εγγύς μέλλον, δεν θα πρέπει να μειώνει τον τραπεζικό δανεισμό, ο οποίος περιορίζει τις επιχειρηματικές επενδύσεις και καθιστά πιο δύσκολη την πρόσβαση σε κεφάλαια κίνησης.

3.2.7 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να συνεχίσει να παρακολουθεί την πορεία του ανταγωνισμού στην αγορά των οργανισμών πιστοληπτικής αξιολόγησης, λόγω του τρόπου λειτουργίας τους και των πιθανών συγκρούσεων συμφερόντων με τους πελάτες τους που μπορεί να οδηγήσουν σε στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

4. **Η πολιτική ανταγωνισμού στο ευρύτερο πλαίσιο**

4.1 *Γενικές παρατηρήσεις*

4.1.1 Σημαντικό μέρος των δράσεων της Επιτροπής στον τομέα της πολιτικής ανταγωνισμού αφορά τα αποτελέσματα της κρίσης στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Ωστόσο, ο έλεγχος εφαρμογής της νομοθεσίας και η προάσπιση του ανταγωνισμού εξυπηρετούν και άλλους πιο μακροπρόθεσμους στόχους, όπως η προαγωγή της ευημερίας των καταναλωτών, η στήριξη της ανάπτυξης, της απασχόλησης και της ανταγωνιστικότητας στην ΕΕ σύμφωνα με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020» για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.

4.1.2 Επιπλέον, όταν εφαρμόζει την πολιτική για τις συγκεντρώσεις, η Επιτροπή επιδιώκει να προαγάγει την ευημερία των καταναλωτών και το στόχο των ίσων ευκαιριών μεταξύ των οικονομικών φορέων επιτυγχάνοντας μια ισορροπία μεταξύ των οικονομικών πλεονεκτημάτων της συγκέντρωσης και άλλων παραμέτρων, όπως η τιμή, η επιλογή, η ποιότητα ή η καινοτομία. Η προσέγγιση αυτή αποδείχτηκε σχετικά αποτελεσματική στον τομέα των τηλεπικοινωνιών και θα πρέπει να επεκταθεί στους περισσότερους δυνατούς τομείς. Ωστόσο, πρέπει να είμαστε ρεαλιστές και να παραδεχτούμε πως τις τελευταίες δεκαετίες αναδύθηκαν ολοένα μεγαλύτεροι όμιλοι που περιορίζουν το μερίδιο των ΜμΕ σε πολλούς κλάδους και περιορίζουν έτσι σημαντικά τη δυνατότητα εμφάνισης νέων ανταγωνιστών με προοπτικές, πράγμα που φυσικά περιορίζει το δυναμισμό και την καινοτομία και κυρίως τη δημιουργικότητα που ωφελεί εν γένει την κοινωνία της τεχνολογίας των πληροφοριών.

4.1.3 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η πολιτική ανταγωνισμού είναι στενά συνδεδεμένη με άλλους τομείς πολιτικής, ιδίως με τα μέτρα για τη βελτίωση της νομοθεσίας, τη βιομηχανική πολιτική και την πολιτική για τις ΜΜΕ. Η νομοθεσία που λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες των μικρότερων επιχειρήσεων και το επιχειρηματικό τους περιβάλλον αποτελεί εγγύηση για τη λειτουργία της αγοράς.

4.1.4 Η πρόσφατη δημοσίευση από την Επιτροπή των «επιχειρησιακών κατευθυντήριων γραμμών για την εκτίμηση των επιπτώσεων σε τομείς ανταγωνιστικότητας στο πλαίσιο του συστήματος της Επιτροπής για την αξιολόγηση των επιπτώσεων» (*Operational guidance for assessing impacts on sectoral competitiveness within the Commission Impact Assessment system*) θεωρείται θετική. Η εργαλειοθήκη αυτή είναι ευπρόσδεκτη και από πλευράς της πολιτικής ανταγωνισμού.

4.1.5 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει πόσο σημαντικό είναι για την Επιτροπή να συνεργάζεται ενεργά με τις αρχές ανταγωνισμού τρίτων χωρών. Τούτο αποτελεί βασική προϋπόθεση για την αποτελεσματική εφαρμογή της πολιτικής ανταγωνισμού και εξασφαλίζει επίσης τη μέγιστη δυνατή ομοιομορφία των κανόνων ανταγωνισμού σε παγκόσμιο επίπεδο.

4.1.6 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να συνεχίσει να βελτιώνει τους κανόνες για την αποζημίωση των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας, η οποία καλύπτει τις υπηρεσίες που ικανοποιούν κοινωνικές ανάγκες, όπως συμβαίνει σήμερα με την υγεία και τη μακροχρόνια περίθαλψη, τη φροντίδα των παιδιών, την πρόσβαση/επανένταξη στην αγορά εργασίας, την κοινωνική στέγαση, την υγειονομική και την κοινωνική ένταξη των ευάλωτων ομάδων.

4.1.7 Η ΕΟΚΕ ζητά να προβλέπεται στην πολιτική ανταγωνισμού συντονισμός με άλλες ΓΔ η δράση των οποίων επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό το πεδίο ανταγωνισμού σε επίπεδο Ένωσης. Αυτό θα συμβάλει στον ρεαλιστικό εκσυγχρονισμό του ΠΟΕ. Πρέπει να προβλεφθεί η δημιουργία μηχανισμών αντιστάθμισης των διαφορών στις συνθήκες και η τήρηση των κοινωνικών και περιβαλλοντικών κανόνων, των κανόνων για την ασφάλεια των προϊόντων κλπ., η δράση για την πρακτική (και όχι απλά θεωρητική) καταπολέμηση της κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης των μεγάλων αλυσίδων διανομής που καταστρέφουν σταδιακά τους μικρότερους ανταγωνιστές τους και τους μικρής κλίμακας προμηθευτές μέσω της θέσπισης μηχανισμών παρακολούθησης των διαπραγματεύσεων που συχνά δεν είναι παρά μηχανισμοί επιβολής, η δημιουργία μηχανισμών διάλυσης (και επιβολής κυρώσεων) των φαινομένων κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης ανεξαρτήτως κλάδου και η θέσπιση μηχανισμών αντιστάθμισης των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων που εδρεύουν σε μεγάλα κέντρα κατανάλωσης και αυτών της περιφέρειας, που υφίστανται επιβαρύνσεις που δεν μπορούν να αγνοηθούν.

4.2 *Ειδικές παρατηρήσεις*

4.2.1 Η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι το ενιαίο ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας θα τεθεί σε ισχύ, και ευελπιστεί ότι οι πρωτοβουλίες της Επιτροπής θα μειώσουν το κόστος των συναλλαγών, ειδικότερα για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας [1]. Το ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας θα αντικαταστήσει το σημερινό σύστημα σύμφωνα με το οποίο τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας πρέπει να κατατίθενται χωριστά σε κάθε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το κόστος των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας μπορεί εύκολα να ανέλθει στα 32 000 ευρώ, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, ενώ στις ΗΠΑ είναι μόλις 1 850 ευρώ.

4.2.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ευρωπαϊκή διαδικασία τυποποίησης πρέπει να επιταχυνθεί, να απλουστευθεί, να εκσυγχρονιστεί και να καταστεί πιο συμμετοχική [2]. Θα χρειαστεί να αξιολογείται σε πιο τακτική βάση, εάν το *ευρωπαϊκό σύστημα τυποποίησης* μπορεί να προσαρμόζεται επαρκώς στο ταχέως εξελισσόμενο περιβάλλον και να συμβάλει στην επίτευξη των εσωτερικών και εξωτερικών στρατηγικών στόχων της Ευρώπης, ιδίως στους τομείς της βιομηχανικής πολιτικής, της καινοτομίας και της τεχνολογικής ανάπτυξης.

4.2.3 Τα τρόφιμα είναι μία από τις πλέον απτές δαπάνες που αντιμετωπίζουν οι καταναλωτές σε καθημερινή βάση και είναι συνεπώς πολύ σημαντικό να υπάρχει πραγματικός ανταγωνισμός *στον τομέα των τροφίμων*. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι τιμές των τροφίμων επηρεάζονται από πολλούς παράγοντες που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της πολιτικής ανταγωνισμού. Μεταξύ αυτών είναι η σημαντική αύξηση της τιμής των πρώτων υλών.

4.2.4 Επιπλέον πρέπει να επισημανθεί η ανισότητα της διαπραγματευτικής δύναμης στο εσωτερικό της διατροφικής αλυσίδας. Σε ασθενέστερη θέση βρίσκονται οι παραγωγοί πρωτογενών προϊόντων και οι μικρές επιχειρήσεις. Η ΕΟΚΕ αναμένει με ενδιαφέρον ως εκ τούτου τα αποτελέσματα του φόρουμ υψηλού επιπέδου για την βελτίωση της λειτουργίας της διατροφικής αλυσίδας, το οποίο συστάθηκε το 2010.

4.2.4.1 Επίσης, ενδείκνυται, λαμβανομένης υπόψη της εσωτερικής αγοράς, να εισαχθεί μια πιο εναρμονισμένη προσέγγιση σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού και τον καθορισμό των σχετικών αγορών.

4.2.5 Οι ευρωπαίοι παραγωγοί είναι υποχρεωμένοι να ακολουθούν αρκετά αυστηρές προδιαγραφές, ενώ οι άλλοι ανταγωνιστές από άλλες ηπείρους απολαμβάνουν ελεύθερης πρόσβασης στην αγορά της ΕΕ με πολύ λιγότερο αυστηρό νομοθετικό πλαίσιο. Αυτό έχει ουσιαστικά ως αποτέλεσμα τη στρέβλωση του ανταγωνισμού, διότι το κόστος παραγωγής στις τρίτες χώρες είναι χαμηλότερο. Τούτο ισχύει επίσης και για τις ενεργοβόρους ευρωπαϊκές βιομηχανίες, οι οποίες πρέπει να συμμορφώνονται με αυστηρούς περιβαλλοντικούς κανονισμούς και τους στόχους της ενεργειακής απόδοσης που απαιτούν μεγάλες επενδύσεις, ενώ οι ανταγωνιστές τους, οι οποίοι λειτουργούν επίσης στην ίδια παγκόσμια αγορά, δεν επιβαρύνονται με το ίδιο κόστος. Θα πρέπει συνεπώς να εκσυγχρονιστεί το καθεστώς των κρατικών ενισχύσεων με στόχο να δημιουργηθούν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού σε παγκόσμια κλίμακα, η δε μεταρρύθμιση αυτή θα πρέπει να συντονιστεί με τις δράσεις που αναλαμβάνει η Επιτροπή σε επίπεδο μέσων εμπορικής πολιτικής. [3]

4.2.6 Οι ανταγωνιστικές αγορές αποτελούν την καλύτερη εγγύηση για την ανάδειξη επιχειρήσεων με δυνατότητες επιτυχίας μακροπρόθεσμα. Μια ισχυρή πολιτική ανταγωνισμού αποτελεί βασικό στοιχείο μιας συνεκτικής και ολοκληρωμένης πολιτικής για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών βιομηχανιών. Μία από τις προκλήσεις του παγκόσμιου ανταγωνισμού συνίσταται στον ανταγωνισμό με χώρες όπου το κόστος και οι συνθήκες εργασίας καθώς και η κοινωνική ασφάλιση διαφέρουν. Η ΕΟΚΕ, στη γνωμοδότησή της CESE 1176/2011 [4], επεσήμανε ότι ορισμένες μορφές κρατικών ενισχύσεων στη ναυπηγική βιομηχανία είναι δικαιολογημένες και ότι, για παράδειγμα, οι φιλικές προς το περιβάλλον τεχνολογίες θα πρέπει να συμπεριληφθούν στο πεδίο εφαρμογής του πλαισίου. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η υφιστάμενη πρωτοβουλία για τις κρατικές ενισχύσεις αποτελεί σημαντικό βήμα προς μια νέα δυναμική στη βιομηχανική πολιτική, σύμφωνα με τη στρατηγική Ευρώπη 2020. Όσον αφορά τη μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου, η οποία περιλαμβάνεται μεταξύ των πέντε βασικών

[1] ΕΕ C 68, 6.3.2012, σ. 28.
[2] ΕΕ C 68, 6.3.2012, σ. 35.
[3] Εκσυγχρονισμός των κανόνων της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις , ΕΕ C 11, 15.1.2013, σ. 49.
[4] ΕΕ C 318, 29.10.2011, σ. 62.

στόχων της εν λόγω στρατηγικής, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις κατευθυντήριες γραμμές που υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται σε ενεργοβόρες επιχειρήσεις, όπως είναι για παράδειγμα οι παραγωγοί χάλυβα, αλουμινίου, χημικών προϊόντων ή χαρτιού ([5]). Αποσκοπώντας στην αποφυγή της «διαρροής άνθρακα», οι εν λόγω κρατικές ενισχύσεις έχουν ως στόχο να αντισταθμίσουν, από το 2013, την αύξηση της τιμής της ηλεκτρικής ενέργειας λόγω της αλλαγής των κανόνων του Ευρωπαϊκού Συστήματος Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών, καθώς και να προωθήσουν τις επενδύσεις στους σταθμούς παραγωγής ενέργειας υψηλής αποδοτικότητας.

4.2.7 Ο τομέας των εκδόσεων βρίσκεται σήμερα σε διαδικασία εκσυγχρονισμού, κυρίως λόγω της ψηφιοποίησης. Ο τομέας αυτός είναι ζωτικής σημασίας όχι μόνο για την άνθηση του ευρωπαϊκού πολιτισμού, αλλά και για την καινοτομία. Η μετάβαση στα ψηφιακά μέσα είναι μια διαδικασία με σημαντικές συνέπειες. Η προσφορά *ηλεκτρονικών βιβλίων* αυξάνεται και, ως εκ τούτου, η Επιτροπή νομιμοποιείται να αντιδράσει στην προσπάθεια περιορισμού του ανταγωνισμού και της ανάπτυξης.

4.2.8 Υπάρχει αυξανόμενη ζήτηση για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών από ανανεώσιμες πηγές. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής που αποσκοπεί στον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη των *ενεργειακών υποδομών* της Ευρώπης ως προϋπόθεση για ένα ασφαλές, σταθερό και βιώσιμο ενεργειακό εφοδιασμό για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

4.2.9 Στο μέλλον, η ενέργεια θα πρέπει να μεταφέρεται, συχνότερα από σήμερα, σε μεγαλύτερες αποστάσεις και σε μεγαλύτερες ποσότητες. Μόνο οι διευρωπαϊκές υποδομές ενέργειας θα επιτρέψουν σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ να εκμεταλλευτούν τα γεωγραφικά πλεονεκτήματα που συνδέονται με τις εθνικές πηγές ενέργειας. Αυτό ισχύει και για τις *ανανεώσιμες πηγές ενέργειας*, όπως η υδροηλεκτρική, η αιολική και ηλιακή ενέργεια. Μια τέτοια υποδομή θα βελτιστοποιήσει επίσης τη χρήση των ορυκτών πηγών ενέργειας, όπως το πετρέλαιο, το φυσικό αέριο και ο άνθρακας ([6]).

4.2.10 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ ενός τυποποιημένου νομικού πλαισίου της ΕΕ για το σύνολο του *τομέα των αερομεταφορών*, που να αποτρέπει ανεξέλεγκτες πρακτικές επιδοτήσεων και να διασφαλίζει ίσους όρους ανταγωνισμού για όλους τους συμμετέχοντες στην αγορά, ακόμη και σε τοπικό επίπεδο ([7]). Η ΕΟΚΕ προτείνει να είναι δυνατή η χορήγηση κρατικών ενισχύσεων για επενδύσεις σε υποδομές των αερολιμένων και ενισχύσεων για τη δρομολόγηση νέων γραμμών των αεροπορικών εταιρειών μόνο σε αυστηρά καθορισμένες περιπτώσεις και να περιορίζεται ανάλογα με τη χρονική περίοδο και την ένταση. Ζητά επίσης να υιοθετηθεί μια μακροπρόθεσμη πολιτική όσον αφορά την ανάπτυξη περιφερειακών αερολιμένων και θεωρεί ότι οι κατευθυντήριες γραμμές για τις αεροπορικές μεταφορές μπορούν να εφαρμοστούν επιτυχώς μόνο εφόσον συμφωνηθούν σαφείς προτεραιότητες της πολιτικής για την ανάπτυξη των περιφερειακών αερολιμένων. Η διατήρηση των περιφερειακών αεροδρομίων είναι ένα μείζον θέμα πολιτικής για τις επιχειρήσεις. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει εν προκειμένω τη γνωμοδότησή της σχετικά με τη λεγόμενη «Δέσμη μέτρων: καλύτερα αεροδρόμια», που αφορούσε την κατανομή του διαθέσιμου χρόνου χρήσης και υπηρεσιών εδάφους στους αερολιμένες της ΕΕ.

4.2.11 Η ΕΟΚΕ έχει επιστήσει επανειλημμένα την προσοχή στην ανάγκη να βελτιωθεί το σύστημα για την προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών σε αυτό το πλαίσιο. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της που το 2011 δεν υιοθετήθηκε η νομοθετική πρόταση σχετικά με τις αγωγές αποζημίωσης για παραβίαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας, πράγμα που δεν αναμένεται καν να συμβεί μέχρι το τέλος του 2012.

4.2.12 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την ενοποίηση του θεσμικού πλαισίου για την εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού, με την οποία ένα διοικητικό όργανο όπως η Επιτροπή λαμβάνει αποφάσεις οι οποίες υπόκεινται σε πλήρη δικαστικό έλεγχο και εξασφαλίζουν την επαρκή προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των προσώπων που αφορούν.

5. **Ο διάλογος για θέματα ανταγωνισμού με άλλα θεσμικά όργανα**

5.1 Αν και η Επιτροπή έχει πλήρη αρμοδιότητα για την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας περί ανταγωνισμού, υπό τον έλεγχο του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ο Επίτροπος για τον ανταγωνισμό και οι υπηρεσίες του συμμετέχουν σε ένα συνεχή διαρθρωμένο διάλογο σε θέματα ανταγωνισμού με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η Επιτροπή ενημερώνει την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή για τις σημαντικές πολιτικές πρωτοβουλίες, και συμμετέχει σε συνεδριάσεις των ομάδων μελέτης και των τμημάτων της. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι στην έκθεση αναφέρεται ρητά η συνεργασία με την ΕΟΚΕ.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

([5]) Ανακοίνωση της Επιτροπής, Κατευθυντήριες γραμμές για ορισμένα μέτρα κρατικών ενισχύσεων στο πλαίσιο του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου μετά το 2012 (2012/C 158/04), ΕΕ C 158, 5.6.2012.
([6]) ΕΕ C 143, 22.5.2012, σ. 125.
([7]) ΕΕ C 299, 4.10.2012, σ. 49.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — "Ευρωπαϊκή στρατηγική για βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής — Γέφυρα για ανάπτυξη και απασχόληση"»

COM(2012) 341 final

(2013/C 44/15)

Εισηγητής: **ο κ. Peter MORGAN**

Στις 26 Ιουνίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την:

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Ευρωπαϊκή στρατηγική για βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής — γέφυρα για ανάπτυξη και απασχόληση

COM(2012) 341 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Δεκεμβρίου 2012.

Κατά την 485η σύνοδο ολομέλειας, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 102 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 7 αποχές.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Πρόκειται για τη δεύτερη ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το θέμα των ΒΤΓΕ. Η ΕΟΚΕ κατήρτισε γνωμοδότηση ([1]) σχετικά με την προηγούμενη ανακοίνωση ([2]) τον Σεπτέμβριο του 2010. Στη γνωμοδότηση αυτή, η ΕΟΚΕ χαιρέτισε την επικέντρωση της ΕΕ στις ΒΤΓΕ, ωστόσο εξέφρασε σοβαρότατες επιφυλάξεις για την αποτελεσματικότητα των προτάσεων λόγω της αντιληπτής αδυναμίας του μεταποιητικού κλάδου τεχνολογιών αιχμής της ΕΕ.

1.2 Το σημείο 1.10 της προαναφερόμενης γνωμοδότησης περιλάμβανε τις συστάσεις της ΕΟΚΕ:

— αντιμετώπιση των αδυναμιών της εσωτερικής αγοράς να δώσει κίνητρα στις επιχειρήσεις και να αναπτύξει βιομηχανική στρατηγική ώστε να καλυφθεί το σημαντικό έλλειμμα της Ευρώπης σε εταιρείες τεχνολογίας αιχμής·

— επιστροφή του μεταποιητικού κλάδου και σύσταση νέων επιχειρήσεων στην Ευρώπη·

— διευκόλυνση της πρόσβασης των εταιρειών σε χρηματοδότηση για καινοτόμες τεχνολογίες·

— δημιουργία οικονομικών κινήτρων ώστε η ΕΕ να αναδειχθεί σε κερδοφόρο χώρο για καινοτομία και επιχειρηματικότητα στον τομέα των ΒΤΓΕ·

— ριζική μεταρρύθμιση των σχολείων και των πανεπιστημίων ώστε να παρέχουν τις απαραίτητες δεξιότητες·

— ενθάρρυνση της συνεργασίας καινοτόμων ομίλων τεχνολογίας αιχμής με πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα·

— αναγνώριση του γεγονότος ότι ο κόσμος έχει αλλάξει και υιοθέτηση επιθετικών διεθνών εμπορικών πολιτικών·

— διασφάλιση του γενικού χαρακτήρα της πρωτοβουλίας, με τη συγκέντρωση όλων των σχετικών πρωτοβουλιών από όλες τις ΓΔ.

Η ΕΟΚΕ επαναδιατυπώνει αυτές τις συστάσεις.

1.3 Στην τελευταία της ανακοίνωση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει οι προσπάθειες που καταβάλλονται από την ΕΕ στους τομείς έρευνας και ανάπτυξης (Ε&Α) να μετουσιωθούν σε μια στρατηγική που βασίζεται σε τρεις πυλώνες με την παροχή στήριξης όχι μόνον για Ε&Α, αλλά επίσης για πιλοτικές γραμμές με στόχο την κατάρτιση πρωτοτύπων και για προγράμματα προηγμένης μεταποίησης με στόχο τη μετατροπή των τεχνολογιών σε προϊόντα. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ διατυπώνει δύο συστάσεις: Κατ' αρχάς, η εστίαση της προσοχής στους δύο νέους πυλώνες της στρατηγικής δεν θα πρέπει να θίγει ή να περιορίζει την κλίμακα των επενδύσεων της ΕΕ για Ε&Α, δεδομένου ότι η έρευνα, ιδίως η βασική έρευνα, αποτελεί το πρόσφορο έδαφος από το οποίο αναδύονται οι μελλοντικές ΒΤΓΕ. Δεύτερον, αυτή η προσέγγιση, η οποία φαίνεται να στηρίζεται στην προώθηση των νέων τεχνολογιών στην αγορά (*technology push – τεχνολογική ώθηση*), θα πρέπει να συμπληρωθεί από την έλξη της αγοράς (*market pull*) από καθιερωμένες μεταποιητικές εταιρείες. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να δοθεί περισσότερη έμφαση στην ανάπτυξη των ικανοτήτων των μεταποιητικών εταιρειών.

1.4 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει, σε γενικές γραμμές, το σχέδιο δράσης που περιγράφεται παρακάτω στην ενότητα 3. Εντούτοις, λόγω των διαφορών που υπάρχουν μεταξύ των κρατών μελών, η ΕΟΚΕ προκρίνει προγράμματα δράσης δομημένα βάσει των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων κάθε περιφέρειας.

1.5 Ορισμένα στοιχεία του σχεδίου δράσης ενδεχομένως να χρειάζονται περισσότερη ώθηση, ιδίως ο εκσυγχρονισμός των κρατικών ενισχύσεων, τα επιχειρηματικά κεφάλαια, οι διαπραγματεύσεις σχετικά με τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας (ΔΔΙ) στο παγκόσμιο πλαίσιο, οι εμπορικές διαπραγματεύσεις στις βιομηχανίες τεχνολογιών αιχμής, καθώς και οι βελτιώσεις σε θέματα εκπαίδευσης και κατάρτισης σε όλα τα επίπεδα, με ιδιαίτερη έμφαση στους μηχανικούς και τους επιστήμονες.

([1]) ΕΕ C 48 της 15.2.2011 σ. 112.
([2]) COM(2009) 512 final.

1.6 Μολονότι το θέμα της διακυβέρνησης του προγράμματος ΒΤΓΕ εξετάζεται στο σχέδιο δράσης, οι όροι δεν είναι σαφείς, με αποτέλεσμα να μην παρουσιάζει δυναμική το πρόγραμμα.

2. **Εισαγωγή**

2.1 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σύστησε «Ομάδα Υψηλού Επιπέδου» (ΟΥΕ) για να μελετήσει τις απαντήσεις στην πρώτη της ανακοίνωση και να καταρτίσει μία έκθεση ([3]), η οποία δημοσιεύθηκε τον Ιούνιο του 2011. Συνεπώς, η δεύτερη αυτή ανακοίνωση παρουσιάζει μία «Ευρωπαϊκή Στρατηγική για ΒΤΓΕ».

2.2 Στην έκθεσή της, η ΟΥΕ αναγνώρισε τις μεγάλες δυσκολίες που αντιμετωπίζει η Ευρώπη κατά τη μετατροπή των ιδεών της σε προϊόντα που να επιδέχονται εμπορικής προώθησης – κατά τη διάσχιση της διεθνώς αναγνωρισμένης «κοιλάδας του θανάτου». Για τη διάσχιση της εν λόγω κοιλάδας, συνιστά μία στρατηγική αποτελούμενη από τρεις πυλώνες:

— τον πυλώνα τεχνολογικής έρευνας που βασίζεται σε τεχνολογικές εγκαταστάσεις, οι οποίες υποστηρίζονται από οργάνωση ερευνητικής τεχνολογίας·

— τον πυλώνα ανάπτυξης προϊόντος ο οποίος βασίζεται σε πιλοτικές γραμμές και έργα επίδειξης που υποστηρίζονται από βιομηχανικές κοινοπραξίες·

— τον πυλώνα ανταγωνιστικής μεταποίησης που βασίζεται σε παγκοσμίως ανταγωνιστικές εγκαταστάσεις μεταποίησης και υποστηρίζεται από μεγάλες εταιρείες τεχνολογίας («anchor companies»).

2.3 Η πρόταση είναι να αναπτυχθεί μία βιομηχανία για προηγμένη μεταποίηση που θα δημιουργήσει μία πηγή εισοδήματος από εξαγωγές, να στηριχθούν οι παραγωγοί μηχανημάτων ικανών να δημιουργήσουν τις πλέον προηγμένες τεχνικές μεταποίησης στην Ευρώπη (μηχανές, λογισμικό, υπηρεσίες κ.λπ.), καθώς και να αναπτυχθούν και να βελτιωθούν τα συστήματα μεταποίησης (τεχνολογία και διαδικασίες), προκειμένου να δημιουργηθούν αποτελεσματικές, σύγχρονες και υψηλής τεχνολογίας εγκαταστάσεις μεταποίησης στην Ευρώπη.

2.4 Οι έντεκα συστάσεις είναι οι εξής:

— Να καταστούν οι ΒΤΓΕ τεχνολογική προτεραιότητα για την Ευρώπη.

— Να εφαρμόσει η ΕΕ τον ορισμό Ε&Α της κλίμακας «επίπεδο τεχνολογικής ετοιμότητας» ('Technology Readiness Levels' - TRL).

— Να αξιοποιηθεί πλήρως το εύρος των σχετικών ορισμών Ε&Α.

— Να επανεξισορροπηθούν τα ενωσιακά προγράμματα χρηματοδότησης Ε&Α.

— Να υπάρξει στρατηγική προσέγγιση στα προγράμματα ΒΤΓΕ.

— Να καθοριστεί κατάλληλο σύνολο κανόνων για να υλοποιηθούν προγράμματα ΒΤΓΕ.

— Να υπάρξουν μηχανισμοί συνδυασμένης χρηματοδότησης.

— Να θεσπιστούν διατάξεις κρατικών ενισχύσεων για τις ΒΤΓΕ.

— Να χαραχθεί παγκοσμίως ανταγωνιστική πολιτική διανοητικής ιδιοκτησίας (ΔΙ) στην Ευρώπη.

— Να δημιουργηθούν, να ενισχυθούν και να διατηρηθούν οι ικανότητες ΒΤΓΕ.

— Να δημιουργηθεί ένα παρατηρητήριο και ένα συμβουλευτικό όργανο για τις ΒΤΓΕ.

3. **Κύρια σημεία της ανακοίνωσης**

3.1 «Με βάση την τρέχουσα έρευνα, τις οικονομικές αναλύσεις των τάσεων της αγοράς και τη συμβολή τους στην επίλυση κοινωνικών προκλήσεων, η μικρο/νανοηλεκτρονική, η νανοτεχνολογία, η φωτονική, τα προηγμένα υλικά, η βιομηχανική βιοτεχνολογία και οι προηγμένες τεχνολογίες κατασκευής έχουν επισημανθεί ως βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής της ΕΕ».

3.2 Στην ανάλυση κατάστασης, η ανακοίνωση περιλαμβάνει τα ακόλουθα σημεία:

— Η ΕΕ έχει ηγετική θέση παγκοσμίως στην ανάπτυξη ΒΤΓΕ.

— Η ΕΕ δεν κεφαλαιοποιεί τη βάση γνώσεών της.

— Η μεγαλύτερη αδυναμία της ΕΕ έγκειται στη μη μετατροπή της βάσης γνώσεων σε αγαθά και υπηρεσίες.

— Η έλλειψη μεταποίησης ΒΤΓΕ είναι επιζήμια για δύο λόγους: χάνονται βραχυπρόθεσμα ευκαιρίες για ανάπτυξη και απασχόληση, ενώ μειώνεται η μακροπρόθεσμη βάση των γνώσεων.

3.3 Η ανακοίνωση προβάλλει τους ακόλουθους λόγους για τις εν λόγω παραλείψεις:

— Δεν υφίσταται κοινός ορισμός και κατανόηση των ΒΤΓΕ.

— Πολιτικές παραλείψεις όσον αφορά την εκμετάλλευση δυνατοτήτων συνεργασίας στις ΒΤΓΕ και την επιτάχυνση του χρόνου για τη διάθεσή τους στην αγορά.

— Έλλειψη σχεδίων επίδειξης προϊόντων και απόδειξης της δυνατότητας υλοποίησης.

— Αναποτελεσματική χρήση και συντονισμός των δημοσίων πόρων.

— Ανεπαρκής πρόσβαση σε κατάλληλες πηγές επιχειρηματικού κεφαλαίου.

([3]) http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/ict/files/kets/hlg_report_final_en.pdf

— Κατάτμηση της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ και κανονιστικές διαφορές μεταξύ διαφόρων περιφερειών και κρατών μελών.

— Έλλειψη επαρκώς καταρτισμένων εργαζομένων και επιχειρηματιών.

3.4 Η στρατηγική στην παρούσα ανακοίνωση έχει ως στόχο:

— να εστιασθούν οι πολιτικές της ΕΕ για το επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο στην έρευνα, την καινοτομία και την πολιτική συνοχής και να ιεραρχηθούν οι δραστηριότητες δανειοδότησης της ΕΤΕπ υπέρ της ανάπτυξης ΒΤΓΕ·

— να διασφαλιστεί ο συντονισμός των δραστηριοτήτων της ΕΕ και των κρατών μελών ώστε να επιτευχθούν συνέργειες και συμπληρωματικότητα μεταξύ των δραστηριοτήτων αυτών και για τη συγκέντρωση των πόρων, όπου είναι απαραίτητο·

— να συγκροτηθεί εξωτερική ομάδα για θέματα ΒΤΓΕ, η οποία θα συμβουλεύει την Επιτροπή σε θέματα πολιτικής που σχετίζονται με τις ΒΤΓΕ·

— να κινητοποιηθούν τα υφιστάμενα εμπορικά μέσα για την εξασφάλιση θεμιτού και ισότιμου διεθνούς ανταγωνισμού.

3.5 Ακολουθεί περίληψη του σχεδίου δράσης της Επιτροπής.

3.5.1 Προσαρμογή των ενωσιακών εργαλείων

— «Ορίζοντας 2020»

  — Χορήγηση € 6.7 δισεκατομμυρίων

  — Επανεξισορρόπηση προς πιλοτικές γραμμές/προγράμματα επίδειξης

  — Εγκάρσια προγράμματα

  — Κριτήρια επιλογής

— Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης

  — Έξυπνη εξειδίκευση

  — Ειδικές ενέργειες συνεργατικών σχηματισμών

— Εκσυγχρονισμός των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις

— Μία συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων

— Προώθηση των απαιτούμενων πολυτομεακών δεξιοτήτων

3.5.2 Συντονισμός

— Συνέργειες με εθνικές πολιτικές βιομηχανικής καινοτομίας

— Μνημόνιο συνεργασίας φορέων της βιομηχανίας

3.5.3 Διακυβέρνηση

— Ομάδα συντονισμού για τις ΒΤΓΕ στο πλαίσιο του «Ορίζοντα 2020»

— Μία εξωτερική ομάδα για θέματα ΒΤΓΕ

3.5.4 Δεξιότητες – η Επιτροπή:

— θα εξακολουθήσει και θα ενισχύσει, στο πλαίσιο του «Ορίζοντα 2020», τις ενέργειες για την προσέλκυση νέων στις ΒΤΓΕ·

— θα ενθαρρύνει τη δημιουργία από το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας (ΕΙΤ) μίας Κοινότητας Γνώσης και Καινοτομίας (ΚΓΚ) για τη μεταποίηση προστιθέμενης αξίας που θα ενσωματώνει τις επιχειρήσεις, την έρευνα και την τριτοβάθμια εκπαίδευση στον εν λόγω τομέα·

— θα δημοσιεύσει ανακοίνωση που θα καλύπτει τις μεταβαλλόμενες και ταχέως εξελισσόμενες προκλήσεις για την προσφορά δεξιοτήτων στην ΕΕ έως το τέλος του 2012·

— θα αναπτύξει συμπράξεις μεταξύ της εκπαίδευσης και των επιχειρήσεων, όπως οι συμμαχίες γνώσης μεταξύ ιδρυμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης·

— θα εξετάσει τρόπους για την αύξηση της προσφοράς εργατικού δυναμικού ειδικευμένου σε τομείς σχετικούς με τις ΒΤΓΕ, συμπεριλαμβανομένου του εργατικού δυναμικού υψηλής ειδίκευσης από χώρες εκτός ΕΕ.

3.5.5 Εμπόριο

— Η Επιτροπή θα επιδιώξει την εξασφάλιση ενός ευνοϊκού εμπορικού περιβάλλοντος και ενός ισότιμου πεδίου ανταγωνισμού σε παγκόσμιο επίπεδο. Αυτό περιλαμβάνει τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά και σε καλύτερες επενδυτικές ευκαιρίες αποφεύγοντας στρεβλώσεις της διεθνούς αγοράς, τη βελτίωση της προστασίας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, την προώθηση της αμοιβαιότητας κυρίως στις δημόσιες συμβάσεις, τη μείωση της χρήσης επιδοτήσεων και δασμολογικών και μη δασμολογικών φραγμών σε παγκόσμιο επίπεδο και τον έλεγχο της συμμόρφωσης με τους ισχύοντες κανόνες της ΕΕ και του ΠΟΕ.

4. **Ευρωπαϊκές μεταποιητικές εταιρείες τεχνολογιών αιχμής**

4.1 Η στρατηγική για τις ΒΤΓΕ αποσκοπεί στην προώθηση της παραγωγής προϊόντων τεχνολογιών αιχμής στην ΕΕ, τα οποία είναι απαραίτητα για την καθημερινή ζωή των Ευρωπαίων πολιτών και των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων με χρονικό ορίζοντα το 2020 και πέραν αυτού. Η μεταποιητική βιομηχανία προϊόντων τεχνολογιών αιχμής με έδρα την Ευρώπη δεν είναι επί παρόντος επαρκώς ανταγωνιστική στις παγκόσμιες αγορές, μολονότι η Ευρώπη κατέχει παγκοσμίως ηγετική θέση στους τομείς Ε&Α. Το πρόβλημα δεν έγκειται στην έλλειψη δυναμικού και ικανότητας της ευρωπαϊκής μεταποιητικής βιομηχανίας τεχνολογιών αιχμής, αλλά στην αδυναμία σύνδεσης μεταξύ Ε&Α και βιομηχανίας. Στην ουσία, η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επιδιώκει να προωθήσει την τεχνολογία στους κατασκευαστές (*«technology push»*). Στην πραγματικότητα, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι για την επιτυχημένη διοχέτευση της τεχνολογίας απαιτούνται κατασκευαστές ικανοί να δημιουργήσουν επαρκή ζήτηση της τεχνολογίας στην αγορά (*«market pull»*) και, θεωρεί ότι η Ευρώπη δεν διαθέτει αρκετές εταιρείες που να ανταγωνίζονται παγκοσμίως στους μεταποιητικούς κλάδους τεχνολογιών αιχμής.

4.2 Οι παρακάτω πίνακες προέρχονται από τους καταλόγους των *Financial Times* για το 2012 με τις 500 κορυφαίες εταιρείες παγκοσμίως και τις 500 κορυφαίες εταιρείες ανά περιοχή. Αναλύονται μόνον οι μεταποιητικοί κλάδοι τεχνολογιών αιχμής.

4.3 Ασφαλώς, οι εταιρείες που περιέχονται στους καταλόγους αυτούς δεν αντικατοπτρίζουν ολόκληρη την πραγματικότητα, η ΕΟΚΕ δηλώνει όμως ικανοποιημένη για το γεγονός ότι οι εταιρείες που αναλύονται σε αυτούς αντιπροσωπεύουν έναν ακριβή δείκτη του σχετικού μεταποιητικού δυναμικού των διαφόρων περιοχών του κόσμου.

Ο κάτωθι πίνακας «FT Global 500» παρουσιάζει τον αριθμό των εταιρειών σε κάθε μεταποιητικό κλάδο τεχνολογιών αιχμής. Στις *Αναδυόμενες αγορές (ΑΑ)* συμπεριλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, και οι τέσσερις χώρες BRIK. Σε αυτό το επίπεδο, η Ευρώπη κατέχει ηγετική θέση μόνον στον κλάδο βιομηχανικής μηχανικής, όμως ο περιφερειακός πίνακας δίνει μια πληρέστερη εικόνα.

«FT Global 500»						
Κλάδος	Αριθμός εταιρειών					
	Παγκόσμιο επίπεδο	ΗΠΑ	Ιαπωνία	Αναδυόμενες αγορές (ΑΑ)	Ευρώπη	
Φαρμακευτικά & Βιοτεχνολογία	22	**11**	2	0	6	Novartis (*), Roche (*), GSK, Sanofi- Aventis, AstraZeneca, Novo Nordisk Shire
Τεχνολογικό υλισμικό	16	**10**	1	2	3	ASML, Ericsson, Nokia
Λογισμικό & Υπηρεσίες πληροφορικής	13	**7**	1	4	1	SAP
Αυτοκινητοβιομηχανία & Ανταλλακτικά	17	3	**5**	**5**	4	Daimler, VW, BMW, Continental
Χημικά προϊόντα	18	**7**	1	4	5	Bayer, BASF, Air Liquide, Syngenta (*), Linde
Υγειονομικός εξοπλισμός	13	**10**	0	0	3	Fresenius, Synthes (*), Essilor
Γενική βιομηχανία	12	**5**	1	**5**	1	Siemens
Βιομηχανική μηχανική	13	4	3	1	**5**	ABB (*), Volvo, Atlas Copco, MAN, Sandvik
Αεροδιαστημική & Άμυνα	7	**5**	0	0	2	Rolls Royce, EADS
Εξοπλισμός & Υπηρεσίες πετρελαίου	11	**7**	0	0	2	Sarpem, Transocean (*)
Προϊόντα ψυχαγωγίας	4	0	**3**	0	1	Phillips Electrical
Ηλεκτρονική & Ηλεκτρικές οικιακές συσκευές	4	1	1	1	1	Schneider Electric

(*) Οι εταιρείες που σημειώνονται με αστερίσκο (*) προέρχονται από την Ελβετία, όχι την ΕΕ

4.4 Ο πίνακας «*FT Regional 500*» περιλαμβάνει τον αριθμό των εταιρειών, καθώς και τη συνολική κεφαλαιοποίηση αγοράς. Αυτό παρέχει μια ένδειξη του δυναμικού κάθε περιοχής, ενώ η κεφαλαιοποίηση αγοράς μετρά το μέγεθος και τη σχετική επιτυχία κάθε περιφερειακού κλάδου.

4.5 Η Ευρώπη κατέχει ηγετική θέση στους κλάδους των χημικών και της βιομηχανικής μηχανικής. Διαθέτει επίσης ισχυρή θέση στον τομέα των φαρμακευτικών προϊόντων και της βιοτεχνολογίας, καθώς και στην αυτοκινητοβιομηχανία. Οι ΗΠΑ κυριαρχούν στον κλάδο του υγειονομικού εξοπλισμού, καθώς και στους τομείς τεχνολογικού υλισμικού και λογισμικού, ενώ τόσο η Ιαπωνία όσο και οι αναδυόμενες αγορές κατέχουν πιο ισχυρή θέση από την ΕΕ στον κλάδο του υλισμικού.

4.6 Από αυτή την ανάλυση καθίσταται σαφές ότι η στρατηγική για το πρόγραμμα ΒΤΓΕ θα πρέπει να στοχεύει στην ενίσχυση των κλάδων όπου η Ευρώπη παρουσιάζει αδυναμίες και στην αξιοποίηση εκείνων των κλάδων όπου η Ευρώπη κατέχει σχετικά ισχυρή θέση. Ιδιαίτερες προσπάθειες πρέπει να καταβληθούν στους κλάδους της ιατρικής τεχνολογίας και του υγειονομικού εξοπλισμού.

«FT Regional 500» - Μεταποιητικοί κλάδοι τεχνολογίας								
Κλάδος	Αριθμός εταιρειών (#) και αγοραία αξία (δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ $)							
	ΗΠΑ		Ιαπωνία		Αναδυόμενες αγορές		Ευρώπη	
	#	$	#	$	#	$	#	$
Φαρμακευτικά & Βιοτεχνολογία	21	**948**	**27**	176	8	48	15	708
Τεχνολογικό υλισμικό	**33**	**1,391**	18	146	9	146	7	111
Λογισμικό & Υπηρεσίες πληροφορικής	**25**	**1,083**	12	58	5	109	7	126
Αυτοκινητοβιομηχανία & Ανταλλακτικά	9	161	**38**	**446**	10	115	13	290
Χημικά προϊόντα	16	286	**32**	133	16	262	22	**384**
Υγειονομικός εξοπλισμός	**29**	**495**	5	20	1	4	10	114
Γενική βιομηχανία	**7**	**409**	8	36	9	87	5	125
Βιομηχανική μηχανική	13	247	**34**	217	15	143	21	**275**
Αεροδιαστημική & Άμυνα	**12**	**269**	0	0	1	5	9	115
Εξοπλισμός & Υπηρεσίες πετρελαίου	**16**	**324**	0	0	1	10	2	119
Προϊόντα ψυχαγωγίας	2	25	**14**	**118**	0	0	1	20
Ηλεκτρονική & Ηλεκτρικές οικιακές συσκευές	10	125	**27**	**153**	7	77	6	61
Εναλλακτικές πηγές ενέργειας	0	0	0	0	**1**	**4**	0	0

5. **Οι απόψεις της ΕΟΚΕ**

5.1 Από το 1957, στην ΕΕ έχουν δημιουργηθεί μόνον τρεις παγκόσμιας εμβέλειας υψηλής τεχνολογίας: η ASML, η Nokia και η SAP. Η Ευρώπη παρουσιάζει διαρκώς υστέρηση. Αυτό φαίνεται να οφείλεται στη συνολική αποτυχία του καπιταλισμού και της επιχειρηματικότητας, συγκριτικά με τα επιτεύγματα των επιχειρήσεων των ΗΠΑ στο διάστημα αυτό και την πρόοδο που ακολούθησε στην Ασία από την Ιαπωνία, την Ταϊβάν, την Κορέα και τώρα την Κίνα.

5.2 Ενώ η Αμερική εφαρμόζει τον καπιταλισμό της ελεύθερης αγοράς σε πολλούς τομείς, ο συνδυασμός στρατού/βιομηχανίας που συνδέεται με τα κορυφαία παγκοσμίως πανεπιστήμιά της έχει δημιουργήσει ένα εξαιρετικά γόνιμο πεδίο για την εφεύρεση και την ανάπτυξη πληθώρας ιδεών προς αξιοποίηση στην επικρατούσα νοοτροπία επιχειρηματικότητας, καθώς και μία μεγάλη αγορά.

5.3 Οι χώρες της Ασίας παρέχουν ενεργό κρατική υποστήριξη και προστασία των νέων βιομηχανιών μέχρι να εδραιωθούν. Υπήρξαν ανοικτές και ελκυστικές για ξένες επενδύσεις υψηλής τεχνολογίας. Απορρόφησαν τις τεχνολογίες που μεταφέρθηκαν μέσω των ξένων επενδύσεων και τις αξιοποιούν.

5.4 Η κατάσταση στην Ευρώπη είναι εξαιρετικά διαφορετική και η ανομοιογένεια αποτελεί πολύ σημαντικό παράγοντα. Σχεδόν σε κάθε παράγοντα, π.χ. κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ, δείκτες ανεργίας, επιχειρηματικές υποδομές, πανεπιστημιακές υποδομές, εκπαιδευτική απόδοση, κεφαλαιαγορές, ευελιξία της αγοράς εργασίας, διείσδυση του διαδικτύου κ.λπ., τείνουν να υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των έξι υποπεριφερειών της ΕΕ, όπως τις αναγνωρίζει η Παγκόσμια Τράπεζα. Αυτές είναι η EU 15 North (Βρετανικές Νήσοι, Βόρειες χώρες), η EU 15 Central (οι έξι αρχικές χώρες πλην της Ιταλίας με την προσθήκη της Αυστρίας), η EU 15 South (4 μεσογειακές χώρες), η EU 12 North (χώρες της Βαλτικής), η EU 12 Central (PL, CZ, HU, SI, SK) και η EU 12 South (RO και BG).

5.5 Στο πλαίσιο της προσπάθειας για τη δημιουργία δεξιοτήτων παγκοσμίου επιπέδου στις ΒΤΓΕ, θα ήταν λογικό να προσαρμοσθούν πολιτικές και προγράμματα για κάθε μία από αυτές τις έξι ομάδες, ούτως ώστε να λαμβάνουν υπόψη τη θέση των πανεπιστημίων και των ερευνητικών τους κέντρων, τις επιστημονικές και τεχνολογικές δεξιότητες του εργατικού δυναμικού, τις ικανότητες και τις υφιστάμενες αγορές των μεταποιητικών τους εταιρειών κ.λπ.. Εάν συνέβαινε αυτό, θα μπορούσαν να τεθούν προτεραιότητες στις προσπάθειες ανά περιφέρεια, με τις πιο προηγμένες περιφέρειες να βρίσκονται στην πρωτοπορία. Οι πολιτικές συνοχής που προτείνονται στην ανακοίνωση θα πρέπει να εξεταστούν στο πλαίσιο αυτό.

5.6 Η Επιτροπή κυβερνά την ΕΕ μέσω νομοθεσίας και των χρηματοδοτικών πόρων με την υποστήριξη παρατηρητηρίων και υπηρεσιών. Μπορεί να είναι αποτελεσματική σε τομείς στους οποίους ένας Επίτροπος μπορεί να αναλάβει πλήρως την ευθύνη για μία πρωτοβουλία. Υπάρχουν τουλάχιστον έξι Επίτροποι που εμπλέκονται στο πρόγραμμα ΒΤΓΕ και συνεπώς η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι δεν μπορεί να υπάρξει επιτυχία χωρίς τη συγκέντρωση της εξουσίας και χωρίς έναν πιο άμεσο τρόπο διακυβέρνησης.

5.7 Πολλές κοινές αντιλήψεις θα πρέπει να αμφισβητηθούν. Η περιφερειακή προσέγγιση αποτελεί σχετικό παράδειγμα. Τόσο η ΟΥΕ όσο και η ανακοίνωση έχουν αναγνωρίσει ότι οι μηχανισμοί κρατικών ενισχύσεων θα πρέπει να επανεξετασθούν όσον αφορά τα προγράμματα ΒΤΓΕ. Η ανακοίνωση δεν ασχολείται με τις προτάσεις για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας με το σθένος που περιγράφεται στην έκθεση της ΟΥΕ ([4]). Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει το περιεχόμενο της ανακοίνωσης για το εμπόριο, αλλά θεωρεί ότι οι υφιστάμενες εμπορικές πολιτικές δεν έχουν προστατεύσει επαρκώς τα συμφέροντα της ΕΕ. Αυτός είναι ένας ακόμη τομέας που μπορεί να ωφεληθεί από τη νέα διακυβέρνηση και από μία σθεναρή προάσπιση των συμφερόντων της ΕΕ.

5.8 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την αλλαγή εστίασης που προκάλεσε η ΟΥΕ, μετατοπίζοντας την προσοχή από την υποστήριξη της έρευνας και ανάπτυξης προς μία ισορροπημένη προσέγγιση τριών πυλώνων. Στο πλαίσιο αυτό, το ΠΠ7 φαίνεται πλέον αρκετά ελλιπές. Παρ' όλα αυτά, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία ότι ενδέχεται να μην υπάρχουν αρκετές εταιρείες στην ΕΕ με ικανότητες, προϊόντα και παγκόσμια εμβέλεια, ώστε να προωθήσουν και να εμπορευματοποιήσουν τα αποτελέσματα του πυλώνα έρευνας και ανάπτυξης. Ολόκληρη η πρόταση έχει βασιστεί στην εικασία ότι οι πυλώνες 2 και 3 δύνανται να προωθήσουν τις ΒΤΓΕ στην αγορά. Στην πραγματικότητα, οι ΒΤΓΕ προωθούνται συχνότερα από κατασκευαστές τεχνολογιών αιχμής όπως είναι η Apple, η BMW, η Bayer, η Rolls Royce ή η Airbus. Η ΕΕ πρέπει να αναπτύξει, μαζί με τα κράτη μέλη, μία στρατηγική για την υποστήριξη και την ανάπτυξη περισσότερων παγκοσμίου εμβέλειας εταιρειών τελικού προϊόντος. Θα πρέπει να δοθεί κίνητρο στις υφιστάμενες εταιρείες ώστε να επεκτείνουν τις σειρές προϊόντων τους με νέα προϊόντα υψηλής χρήσης ΒΤΓΕ, τα οποία θα έχουν ως στόχο τις παγκόσμιες αγορές. Η ανακοίνωση αναφέρει σε πολλές περιπτώσεις ότι οι ΒΤΓΕ μπορούν να δημιουργήσουν ανάπτυξη και θέσεις απασχόλησης. Η ΕΟΚΕ έχει διαφορετική άποψη: οι *εταιρείες* που χρησιμοποιούν ΒΤΓΕ είναι αυτές που μπορούν να δημιουργήσουν ανάπτυξη και θέσεις εργασίας. Η ΕΕ χρειάζεται περισσότερες εταιρείες με προϊόντα και αγορές που μπορούν να αξιοποιήσουν τις ΒΤΓΕ.

5.9 Όταν οι ΒΤΓΕ δεν προωθούνται στις αγορές από καθιερωμένες επιχειρήσεις τελικού προϊόντος, προωθούνται από επιχειρηματίες. Οι περισσότεροι επιχειρηματίες, με τη σειρά τους, προωθούνται είτε από επιχειρηματίες κεφαλαίων κινδύνου, είτε από καθιερωμένες επιχειρήσεις που προσελκύονται από τους επιχειρηματίες. Η IBM χρηματοδότησε τη Microsoft και διέσωσε την Intel, η Apple έχει χρηματοδοτήσει την ARM Holdings που είναι πλέον αντίπαλος της Intel, τόσο η Google όσο και το Facebook έλαβαν επενδύσεις από ευκατάστατους επενδυτές στη βιομηχανία της τεχνολογίας, κατόπιν δε επιχειρηματικά κεφάλαια υποστήριξαν τη Google και η Microsoft υποστήριξε το Facebook. Στην Ευρώπη, επενδυτές από τις βόρειες χώρες που σχετίζονται με το Skype και το Angry Birds έτυχαν υποστήριξη με επιχειρηματικά κεφάλαια από το Λονδίνο και την Καλιφόρνια.

([4]) Η ΟΥΕ συνιστά να υιοθετήσει η ΕΕ διατάξεις κρατικών ενισχύσεων για να διευκολύνει δραστηριότητες έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας, καθώς και μεγάλης κλίμακας επενδύσεις σε ΒΤΓΕ, ιδίως μέσω της εισαγωγής ρήτρας προσαρμογής στο ενωσιακό πλαίσιο κρατικών ενισχύσεων συνολικά, της επανεξέτασης του μηχανισμού αποκλιμάκωσης για μεγάλες επενδύσεις, της αύξησης των ορίων για τις ειδοποιήσεις, των ταχύτερων διαδικασιών και της αξιοποίησης προγραμμάτων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος.

5.10 Το πρόγραμμα ΒΤΓΕ αποτελεί μικρόκοσμο της μεγαλύτερης πρόκλησης της δημιουργίας ενωσιακού πλούτου. Οι ΗΠΑ διαθέτουν πρότυπο που καθοδηγείται από την αγορά και η Ασία διαθέτει πολιτικές που καθοδηγούνται από το κράτος. Κράτη μέλη της ΕΕ όπως η Γερμανία και οι βόρειες χώρες επιτυχείς πολιτικές, αλλά αυτό δεν συμβαίνει με πολλά άλλα κράτη μέλη. Σε γενικό επίπεδο ΕΕ, η ανακοίνωση θέτει τους περιορισμένους πόρους της Ένωσης στη διάθεση του προγράμματος ΒΤΓΕ, αλλά η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία ότι το εν λόγω μοντέλο δημιουργίας πλούτου δεν θα αποδειχθεί επαρκώς αποτελεσματικό έναντι του παγκοσμίου ανταγωνισμού.

6. **Ειδικές παρατηρήσεις**

6.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία ότι η «επανεξισορρόπηση» υπέρ του δεύτερου και του τρίτου «πυλώνα» θα μπορούσε να συνεπάγεται μείωση της χρηματοδοτικής στήριξης της Ε&Α από την ΕΕ. Η ΕΟΚΕ δεν θα συνηγορούσε σε αυτό. Είναι αναγκαία μια ισχυρή βασική έρευνα, η οποία θα προλειάνει το έδαφος για την επόμενη γενεά καινοτομίας. Η σύγχρονη τεχνολογία βασίζεται κατά κύριο λόγο στα απροσδόκητα αποτελέσματα της βασικής έρευνας.

6.2 Δεδομένου ότι η ΕΕ δεν διαθέτει στρατιωτικό/βιομηχανικό σύμπλεγμα του μεγέθους των ΗΠΑ (ή της Κίνας), ο επιστημονικός της κλάδος πρέπει να ενθαρρυνθεί και να προωθηθεί με άλλους τρόπους. Σε αυτό έγκειται η αξία σχεδίων όπως το Galileo και το ITER.

6.3 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την εστίαση στην εκπαίδευση και τις ικανότητες. Ωστόσο, σημειώνει ότι η ανακοίνωση υπογραμμίζει τη μείωση των αποφοίτων θετικών επιστημών και μηχανικών στην ΕΕ. Το έλλειμμα της ΕΕ στην επιστήμη και στη μηχανική σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης αποτελεί την αχίλλειο πτέρνα τόσο της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ γενικώς, όσο και του προγράμματος ΒΤΓΕ ειδικώς. Τα σχέδια που περιγράφονται στην ανακοίνωση είναι ανεπαρκή, δεδομένου του μεγέθους και του επείγοντος χαρακτήρα του προβλήματος.

6.4 Η ΕΟΚΕ υιοθέτησε πρόσφατα τη γνωμοδότησή της για τη σχετική ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα *Εκσυγχρονισμός/Κρατικές ενισχύσεις* ([5]). Σχετικά με τις ΒΤΓΕ, οι προβληματισμοί που εκφράζονται στα σημεία 1.5.1 (ορισμός του όρου «αδυναμίες της αγοράς»), 1.6.3 και 1.6.4 (καθεστώς ισότιμου ανταγωνισμού - *level playing field*) είναι σημαντικοί. Στην προσπάθεια να διαφυλαχθεί η ανταγωνιστικότητα εντός της εσωτερικής αγοράς, έχει υπονομευθεί η εξωτερική ανταγωνιστικότητα της ΕΕ.

6.5 Η ανακοίνωση σημειώνει ότι η δραστηριότητα των επιχειρηματικών κεφαλαίων μειώθηκε στην ΕΕ κατά την τελευταία δεκαετία και, μάλιστα, προωθεί την αντικατάσταση των χρημάτων των επιχειρηματικών κεφαλαίων από ενωσιακά κονδύλια. Μολονότι η πρόταση αυτή επικροτείται, δεν είναι επαρκής. Η ΕΟΚΕ συνιστά να συνεργαστεί η ΕΕ με τα κράτη μέλη προκειμένου να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για το επιχειρηματικό κεφάλαιο στην Ευρώπη.

6.6 Η Επιτροπή έχει ενημερώσει την ΕΟΚΕ σχετικά με τις προθέσεις της όσον αφορά την *ομάδα για θέματα ΒΤΓΕ* (KET Issues Group), η οποία διαδέχθηκε την «Ομάδα Υψηλού Επιπέδου» (ΟΥΕ). *Εκτός από εκπροσώπους καθεμιάς από τις έξι ΒΤΓΕ (οι νανοτεχνολογίες, η μικροηλεκτρονική, η βιοτεχνολογία, η φωτονική, τα προηγμένα υλικά, τα προηγμένα συστήματα κατασκευής), προτείνεται να συμμετέχουν και εκπρόσωποι κλάδων όπου εφαρμόζονται πολλαπλές ΒΤΓΕ (τα πλέον καινοτόμα προϊόντα προκύπτουν από τον συνδυασμό πολλαπλών ΒΤΓΕ) και να αυξηθεί ο αριθμός των κατάντη βιομηχανικών χρηστών (π.χ. αεροναυπηγική, αυτοκινητοβιομηχανία, αεροδιαστημική, κατασκευαστικός κλάδος, ενέργεια, τρόφιμα, ιατροτεχνολογικά βοηθήματα, εξοπλισμός, σχέδιο, κλπ.) σε σύγκριση με τους εκπροσώπους που συμμετείχαν στην πρώτη Ομάδα Υψηλού Επιπέδου (καθότι στόχος της στρατηγικής για τις ΒΤΓΕ είναι η προώθηση της βιομηχανικής παραγωγής των προϊόντων που βασίζονται στις ΒΤΓΕ).*

6.7 Πολλά θα εξαρτηθούν από τις εταιρείες που εκπροσωπούνται στην *ομάδα για θέματα ΒΤΓΕ*, την επιρροή που ασκούν σε αυτήν την (πολύ) μεγαλύτερη Ομάδα, καθώς και από την επιτυχία της Ομάδας να συνδράμει περισσότερες από τις 118 περιφερειακές εταιρείες του μεταποιητικού τομέα τεχνολογιών αιχμής και, το σημαντικότερο, από την επιτυχία της Ομάδας να προωθήσει τη σύσταση των επόμενων 118 εταιρειών σε περιφερειακό επίπεδο.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

([5]) Εκσυγχρονισμός των κανόνων της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις (ΕΕ C 11 της 15.1.2013)

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ασφαλιστική διαμεσολάβηση» (αναδιατύπωση)

COM(2012) 360 τελικό – 2012/0175 (COD)

(2013/C 44/16)

Εισηγήτρια: **η κ. Ellen NYGREN**

Στις 11 Σεπτεμβρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ασφαλιστική διαμεσολάβηση»(αναδιατύπωση)

COM(2012) 360 final — 2012/0175 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Δεκεμβρίου 2012.

Κατά την 485η σύνοδο ολομέλειας της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 13ης Δεκεμβρίου 2012) η ΕΟΚΕ υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την πρωτοβουλία της Επιτροπής για την αναθεώρηση της οδηγίας σχετικά με την ασφαλιστική διαμεσολάβηση και αξιολογεί την πρόταση καταρχήν θετικά. Οι στόχοι που τίθενται είναι βάσιμοι και η πρόταση κρίνεται γενικώς κατάλληλη.

1.2 Ωστόσο, ορισμένες πτυχές της πρότασης δεν έχουν αναλυθεί επαρκώς και απαιτούν πιο εμπεριστατωμένη μελέτη πριν τεθούν σε εφαρμογή. Σε ορισμένες περιπτώσεις, χρειάζεται ακριβέστερη διευκρίνιση των όρων, ώστε να μπορούν να εφαρμοστούν αποτελεσματικά οι διατάξεις.

1.3 Οι απαιτήσεις που διατυπώνονται στην πρόταση σχετικά με την ενημέρωση των πελατών θεωρούνται γενικά κατάλληλες και επωφελείς για τους καταναλωτές.

1.4 Σύμφωνα με την πρόταση, οι διαμεσολαβητές και οι πωλητές ασφαλιστικών προϊόντων οφείλουν να λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να εντοπίσουν συγκρούσεις συμφερόντων που ενδέχεται να παρουσιαστούν κατά την ασφαλιστική διαμεσολάβηση και να ενημερώνουν τους πελάτες σχετικά. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρόκειται για ένα σημαντικό θέμα και συμφωνεί με τους στόχους της πρότασης, αλλά έχει τη γνώμη ότι ορισμένες πτυχές της θα μπορούσαν να βελτιωθούν όπως προτείνεται ακολούθως.

1.5 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το γεγονός ότι το κείμενο της πρότασης προβλέπει τη θέσπιση πρόσθετων απαιτήσεων για την προστασία των πελατών σε σχέση με τα επενδυτικά ασφαλιστικά προϊόντα. Συχνά πρόκειται για ιδιωτικές συνταξιοδοτικές αποταμιεύσεις, οι οποίες έχουν ιδιαίτερη οικονομική αξία για τους καταναλωτές και καλύπτουν μεγάλη περίοδο. Τα προϊόντα αυτά είναι συχνά πολύπλοκα, ενώ είναι δύσκολο να κατανοηθεί και να αξιολογηθεί το περιεχόμενο κάθε προϊόντος και να αξιολογηθούν οι όροι που το συνοδεύουν. Επομένως, η προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών αποκτά όσον αφορά αυτή την κατηγορία ασφαλιστικών προϊόντων πολύ μεγαλύτερη σημασία από ό,τι τα απλά ασφαλιστικά προϊόντα μικρότερης οικονομικής εμβέλειας.

2. **Κύρια σημεία του εγγράφου της Επιτροπής**

2.1 Η οδηγία σχετικά με την ασφαλιστική διαμεσολάβηση είναι η μόνη νομική πράξη της ΕΕ που ρυθμίζει την πώληση των ασφαλιστικών προϊόντων με σκοπό την προστασία των καταναλωτών. Εκδόθηκε το 2002 και έπρεπε να έχει μεταφερθεί από τα κράτη μέλη στο εθνικό δίκαιο έως τις 15 Ιανουαρίου 2005 το αργότερο. Σκοπός της οδηγίας είναι η επίτευξη ελάχιστης εναρμόνισης μέσω ορισμένων γενικών αρχών, και έχει εφαρμοστεί στα κράτη μέλη κατά πολύ διαφορετικό τρόπο. Η ανάγκη επανεξέτασης είχε ήδη αναγνωριστεί κατά τον έλεγχο εφαρμογής τον οποίο διεξήγαγε η Επιτροπή για την περίοδο 2005-2008.

2.2 Οι αναταραχές στις χρηματοπιστωτικές αγορές κατέδειξαν πόσο σημαντική είναι η αποτελεσματική προστασία των καταναλωτών, σε όλους τους χρηματοπιστωτικούς τομείς. Το 2010, η ομάδα G20 ζήτησε από τον ΟΟΣΑ και άλλους συναφείς διεθνείς οργανισμούς την ανάπτυξη κοινών αρχών στον τομέα των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, προκειμένου να ενισχυθεί η προστασία των καταναλωτών. Η τρέχουσα πρόταση αναδιατύπωσης της οδηγίας σχετικά με την ασφαλιστική διαμεσολάβηση πρέπει να εξετασθεί και με βάση αυτό το ιστορικό.

2.3 Η πρόταση αναθεώρησης της οδηγίας (IMD2) αποσκοπεί στη βελτίωση του ρυθμιστικού πλαισίου της αγοράς λιανικής ασφάλισης μέσω της εξασφάλισης ισότιμων όρων μεταξύ όλων των συμμετεχόντων στην πώληση ασφαλιστικών προϊόντων και στην ενίσχυση της προστασίας των ασφαλισμένων.

2.3.1 Οι ευρύτεροι στόχοι της είναι ο ανόθευτος ανταγωνισμός, η προστασία των καταναλωτών και η ολοκλήρωση της αγοράς. Στοχεύει επίσης στον προσδιορισμό, στη διαχείριση και στον μετριασμό των συγκρούσεων συμφερόντων. Τα επαγγελματικά προσόντα όλων των πωλητών ασφαλειών θα ανταποκρίνονται στον σύνθετο χαρακτήρα του πωλούμενου προϊόντος. Θα απλουστευτεί η διαδικασία διασυνοριακής πρόσβασης στις ασφαλιστικές αγορές.

2.3.2 Με την πρόταση επεκτείνεται το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας από τις απλές πωλήσεις ασφαλιστικών συμβάσεων από ασφαλιστικούς διαμεσολαβητές ως μεσάζοντες, σε σχεδόν ολόκληρο τον κλάδο των ασφαλιστικών προϊόντων.

2.3.3 Η Επιτροπή θεωρεί την πρότασή της γενικά ως πράξη ελάχιστης εναρμόνισης η οποία αφήνει στα κράτη μέλη επαρκή διακριτική ευχέρεια να θεσπίζουν αυστηρότερα μέτρα για την προστασία των καταναλωτών.

3. **Παρατηρήσεις της ΕΟΚΕ σχετικά με την πρόταση οδηγίας**

3.1 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την πρωτοβουλία της Επιτροπής για την αναθεώρηση της οδηγίας σχετικά με την ασφαλιστική διαμεσολάβηση και αξιολογεί την πρόταση καταρχήν θετικά. Οι στόχοι που τίθενται είναι βάσιμοι και η πρόταση κρίνεται γενικώς κατάλληλη. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει επίσης την πρόβλεψη επανεξέτασης της πρότασης πέντε χρόνια μετά την έναρξη της ισχύος της. Ωστόσο, ορισμένες πτυχές της πρότασης δεν έχουν αναλυθεί επαρκώς και απαιτούν πιο εμπεριστατωμένη μελέτη πριν τεθούν σε εφαρμογή.

3.2 *Πεδίο εφαρμογής και ορισμοί*

3.2.1 Το άρθρο 1 της πρότασης επεκτείνει σημαντικά το πεδίο εφαρμογής σε σύγκριση με την ισχύουσα νομική κατάσταση. Επίσης επεκτείνεται η έννοια της «ασφαλιστικής διαμεσολάβησης» η οποία περιλαμβάνει πλέον όχι μόνον τους διαμεσολαβητές που εργάζονται ως ελεύθεροι επαγγελματίες, αλλά και τους υπαλλήλους ασφαλιστικών εταιρειών. Αυτό μπορεί να είναι θετικό, επειδή πλέον το σύνολο της αγοράς ασφαλιστικών προϊόντων υπάγεται στις ίδιες διατάξεις. Και οι τράπεζες υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, εφόσον το φάσμα των προϊόντων τους περιλαμβάνει και ασφαλιστικά προϊόντα.

3.2.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι έχει καθοριστική σημασία να ρυθμίζονται οι όροι πωλήσεων ανεξάρτητα από τον επαγγελματικό κλάδο του χρηματοπιστωτικού τομέα που αναλαμβάνει την πώληση. Προξενεί, επομένως, εντύπωση το γεγονός ότι η πρόταση αναφέρει ρητά την κατ' επάγγελμα διαχείριση περιπτώσεων ζημιών και τον διακανονισμό ζημιών.

3.3 *Επαγγελματικές και οργανωτικές απαιτήσεις*

3.3.1 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει ρητά το γεγονός ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να λαμβάνουν μέτρα ώστε οι ασφαλιστικοί διαμεσολαβητές και τα μέλη του προσωπικού των ασφαλιστικών επιχειρήσεων που ασκούν δραστηριότητες ασφαλιστικής διαμεσολάβησης να εκσυγχρονίζουν αδιάλειπτα τις γνώσεις και τις επαγγελματικές τους δεξιότητες. Θα πρέπει να τονιστεί σχετικά ότι αποτελεί ευθύνη των εργοδοτών να φροντίζουν ώστε οι εργαζόμενοί τους να έχουν πρόσβαση σε μαθήματα επιμόρφωσης που είναι απαραίτητα για την αποτελεσματική και ικανοποιητική άσκηση των καθηκόντων τους

3.3.2 Σε αυτό το πλαίσιο η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι θα ήταν σκόπιμο να υποχρεούνται νομικά οι ασφαλιστικοί διαμεσολαβητές (τόσο οι υπάλληλοι όσο και οι ελεύθεροι επαγγελματίες) να αποδεικνύουν ότι διαθέτουν τίτλους επαγγελματικής κατάρτισης.

3.3.3 Σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 2, κάθε άτομο που ασκεί δραστηριότητες ασφαλιστικής διαμεσολάβησης δεν πρέπει να έχει ποινικό μητρώο με αδικήματα που αφορούν εγκλήματα κατά περιουσίας είτε εγκλήματα σχετικά με οικονομικές δραστηριότητες Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, ο αντίστοιχος έλεγχος θα πρέπει να διεξάγεται από τις επίσημες εθνικές αρχές, ώστε να διασφαλίζεται η ακεραιότητα του ενδιαφερόμενου και να αποφεύγονται περίπλοκες και δαπανηρές διαδικασίες Ίσως αντιμετωπιστούν προβλήματα σχετικά με το θέμα αυτό, δεδομένου ότι τα εθνικά κριτήρια για την εγγραφή σε ποινικό μητρώο διαφέρουν και ενδεχομένως η ρύθμιση να έχει διαφορετικές επιδράσεις στα επιμέρους κράτη μέλη.

3.4 *Απαιτήσεις παροχής πληροφοριών*

3.4.1 Στην πρόταση ορίζεται ότι όλες οι πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένης της πώλησης, πρέπει να είναι σαφείς και μη παραπλανητικές. Από τα έγγραφα που υποβάλλονται πρέπει να προκύπτει σαφώς αν αφορούν την πώληση ή άλλες πληροφορίες. Ο ασφαλιστικός διαμεσολαβητής οφείλει να ενημερώνει τους πελάτες του αν η παροχή συμβουλών αφορά τα ασφαλιστικά προϊόντα που διαθέτει. Θα πρέπει να είναι σαφές αν ο διαμεσολαβητής ενεργεί για λογαριασμό ασφαλιστικής εταιρείας ή ως ελεύθερος επαγγελματίας, καθώς και από ποιόν λαμβάνει την αμοιβή του. Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, η πρόταση είναι ωφέλιμη και για τον καταναλωτή.

3.4.2 Υπάρχει ενδεχομένως κίνδυνος να προσπαθήσει ο διαμεσολαβητής να απαλλαγεί από τις συμβουλευτικές ευθύνες του, δηλώνοντας στον πελάτη ότι δεν παρέχονται συμβουλές. Η προτεινόμενη διάταξη μπορεί για τον λόγο αυτόν να δημιουργήσει πρόβλημα ερμηνείας. Εάν διατηρηθεί η διάταξη αυτή, θα πρέπει να συμπληρωθεί με τον κανόνα ότι, εφόσον αποδειχτεί ότι ο διαμεσολαβητής παρείχε πράγματι συμβουλές σχετικά με τα πωλούμενα προϊόντα, δεν θα περιορίζεται η δυνατότητα του πελάτη να απαιτεί αποζημίωση σε περίπτωση ελλιπούς παροχής συμβουλών.

3.4.3 Πολλά απλά ασφαλιστικά προϊόντα διατίθενται χωρίς παροχή συμβουλών, για παράδειγμα μέσω του Διαδικτύου. Οι πωλήσεις χωρίς παροχή συμβουλών είναι αντικείμενο του άρθρου 18. Στο άρθρο 18, παράγραφος 1, εδάφιο β) ορίζεται ότι ο διαμεσολαβητής διευκρινίζει στον πελάτη τους λόγους στους οποίους βασίζονται οι συμβουλές που του δίδονται σχετικά με συγκεκριμένο ασφαλιστικό προϊόν, ενώ το άρθρο αφορά περιπτώσεις στις οποίες δεν παρέχονται συμβουλές. Αυτή η διατύπωση είναι αντιφατική και επομένως είναι απαραίτητο να αποσαφηνιστεί η πρόταση σε αυτό το σημείο.

3.4.4 Σχετικά με την ενημέρωση των πελατών, το άρθρο 20 ορίζει ότι όλες οι πληροφορίες πρέπει να παρέχονται σε έντυπη μορφή. Ο αριθμός των εξαιρέσεων αποδεικνύει ότι μάλλον δεν πρόκειται για γενικό κανόνα. Αντιθέτως, θα ήταν προτιμότερο να απαιτείται η καταγραφή σε έντυπη μορφή των θεμελιωδών στοιχείων των πληροφοριών των προϊόντων, με ενδείξεις σχετικά με τον τρόπο αναζήτησης περαιτέρω πληροφοριών.

3.5 *Σύγκρουση συμφερόντων και διαφάνεια*

3.5.1 Σύμφωνα με την πρόταση, οι διαμεσολαβητές και οι ασφαλιστικές εταιρείες οφείλουν να λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να εντοπίσουν συγκρούσεις συμφερόντων που ενδέχεται να παρουσιαστούν κατά την ασφαλιστική διαμεσολάβηση και να ενημερώνουν τους πελάτες σχετικά. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρόκειται για ένα σημαντικό θέμα και συμφωνεί με τους στόχους της πρότασης, αλλά έχει τη γνώμη ότι ορισμένες πτυχές της πρότασης θα μπορούσαν να βελτιωθούν.

3.5.2 Το άρθρο 17, παράγραφος 1 εδάφια δ) έως ζ), περιέχει διατάξεις σχετικά με τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται στον πελάτη όσον αφορά τη φύση της αμοιβής που λαμβάνει ο διαμεσολαβητής σε σχέση με την ασφαλιστική σύμβαση. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι πρέπει να παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο με την οποίο διαμορφώνεται η αμοιβή, αλλά φοβάται ότι η υπερβολικά ακριβής αναφορά του ποσού, όπως απαιτείται στο εδάφιο στ) θα μπορούσε να αποπροσανατολίσει τον πελάτη κατά τη λήψη απόφασης. Για τον πελάτη είναι σημαντικό να γνωρίζει τη συνολική τιμή του προϊόντος, το ύψος του ποσού που πρέπει να καταβάλλεται στον διαμεσολαβητή καθώς και το ύψος της αμοιβής που ενδεχομένως λαμβάνει ο διαμεσολαβητής από την ασφαλιστική εταιρεία.

3.5.3 Το άρθρο 17, παράγραφος 4 περιέχει μία διάταξη σχετικά με γνωστοποίηση των πληροφοριών σχετικά με την αμοιβή του διαμεσολαβητή σε περίπτωση που ο πελάτης πραγματοποιεί πληρωμές βάσει της ασφαλιστικής σύμβασης μετά τη σύναψή της. Δεδομένου ότι υπάρχουν δυνατότητες αυτόματης πληρωμής, πράγμα που συνηθίζεται σε περίπτωση ασφαλιστικών συμβάσεων μακράς διάρκειας (όπως οι συμβάσεις αορίστου χρόνου), η πρόταση αυτή συνιστά υπερβολική ρύθμιση. Θα επαρκούσε να ενημερώνεται ο πελάτης μία φορά ετησίως σχετικά με την αμοιβή του διαμεσολαβητή.

3.5.4 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το άρθρο 21 της πρότασης που αφορά τις διασταυρούμενες πωλήσεις. Στο άρθρο αυτό ορίζεται ότι, όταν ένα προϊόν προσφέρεται ως δέσμη, ο ασφαλιστικός διαμεσολαβητής ενημερώνει τον πελάτη για τη δυνατότητα αγοράς των διαφόρων στοιχείων της δέσμης χωριστά.

3.5.5 Η καθιέρωση της γενικής αρχής της εξασφάλισης ίσων όρων μεταξύ των διαύλων διανομής είναι πολύ σημαντική προϋπόθεση για άρτια ενημέρωση και διαφάνεια χωρίς να κινδυνεύει ο ανταγωνισμός.

3.6 *Πρόσθετες απαιτήσεις για την προστασία των καταναλωτών όσον αφορά τα επενδυτικά ασφαλιστικά προϊόντα*

3.6.1 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το γεγονός ότι το κείμενο της πρότασης περιλαμβάνει πρόσθετες απαιτήσεις για την προστασία των πελατών σε σχέση με τα επενδυτικά ασφαλιστικά προϊόντα. Υπάρχουν σημαντικές διαφορές ανάμεσα τα απλά ασφαλιστικά προϊόντα και τα προϊόντα επενδυτικού χαρακτήρα. Συχνά πρόκειται για συνταξιοδοτικές αποταμιεύσεις που έχουν ιδιαίτερα μεγάλη οικονομική σημασία για τους καταναλωτές και αφορούν μεγάλο χρονικό διάστημα. Τόσο ο χρόνος αποταμίευσης όσο και ο χρόνος πληρωμής μπορεί να καλύπτουν πολλές δεκαετίες. Συχνά τα προϊόντα αυτά είναι πολυσύνθετα και οι καταναλωτές δεν είναι πάντα σε θέση να κατανοήσουν και να αξιολογήσουν εκ των προτέρων τα διαφορετικά περιεχόμενα και τους όρους. Επομένως, η προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών αποκτά όσον αφορά αυτή την κατηγορία ασφαλιστικών προϊόντων πολύ μεγαλύτερη σημασία από ό,τι τα απλά ασφαλιστικά προϊόντα μικρότερης οικονομικής εμβέλειας.

3.6.2 Η ΕΟΚΕ συνιστά να προσδιοριστούν με μεγαλύτερη ακρίβεια τα προϊόντα που εμπίπτουν σε αυτή την κατηγορία. Σχετικά με τον ορισμό, υπενθυμίζεται το άρθρο 2 παράγραφος 4 της πρότασης κανονισμού σχετικά με τα έγγραφα βασικών πληροφοριών για τα επενδυτικά προϊόντα. Ο ορισμός αυτός είναι υπερβολικά ασαφής, κατά την ΕΟΚΕ, διότι στην πρόταση που αφορά αυτές τις περιπτώσεις διαμεσολάβησης, τίθενται ειδικές απαιτήσεις όσον αφορά την προστασία των πελατών και ως εκ τούτου είναι σημαντικό να οριοθετηθεί με ακρίβεια και αντικειμενικά το πεδίο εφαρμογής αυτών των διατάξεων, ώστε να επιτευχθεί στην πράξη ο επιθυμητός βαθμός προστασίας των πελατών ([1]).

3.6.3 Εάν ο ασφαλιστικός διαμεσολαβητής ενημερώσει τον πελάτη ότι παρέχονται ασφαλιστικές συμβουλές σε ανεξάρτητη βάση, δεν δικαιούται αμοιβές, προμήθειες ή άλλα χρηματικά οφέλη που καταβάλλονται ή παρέχονται από τρίτους, σύμφωνα με το άρθρο 24, παράγραφος 5, εδάφιο β). Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με αυτήν την πρόταση επειδή η ανάγκη για προστασία του καταναλωτή είναι ιδιαίτερα αυξημένη σε αυτές τις περιπτώσεις.

3.7 *Εξώδικη επίλυση διαφορών*

3.7.1 Σύμφωνα με το άρθρο 13, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν τη θέσπιση κατάλληλων, αποτελεσματικών, αμερόληπτων και ανεξάρτητων διαδικασιών προσφυγής των πελατών προς επίλυση διαφορών. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει σχετικά ότι είναι σημαντικό να διαθέτουν τα αρμόδια ιδρύματα ουσιαστικές δυνατότητες ελέγχου, καθώς και να υπάρχει δυνατότητα ελέγχου των ζητημάτων απόδειξης σε περίπτωση προφορικής διαπραγμάτευσης, ώστε να πληρούνται οι απαιτήσεις της οδηγίας. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι θα πρέπει συγχρόνως να διασφαλίζεται και η δυνατότητα δικαστικής επίλυσης διαφορών, ώστε να μην περιορίζεται ο πελάτης μόνο στην εναλλακτική μορφή επίλυσης διαφορών.

3.8 *Κυρώσεις*

3.8.1 Σύμφωνα με το άρθρο 26, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι διοικητικές κυρώσεις και τα μέτρα που επιβάλλονται για τυχόν παραβάσεις έχουν αποτελεσματική, αναλογική και αποτρεπτική επίδραση. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με αυτή τη διάταξη.

3.8.2 Συγχρόνως όμως το άρθρο 28, παράγραφος 2, εδάφιο στ) ορίζει ότι, σε φυσικά πρόσωπα μπορούν να επιβληθούν διοικητικά χρηματικά πρόστιμα μέχρι το ποσό των 5 000 000 ευρώ. Κατά την

([1]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, CESE 1841/2012, 14 Νοεμβρίου 2012 «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τα βασικά έγγραφα πληροφοριών για επενδυτικά προϊόντα» (δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα)

ΕΟΚΕ το ποσό αυτό είναι υπερβολικά υψηλό, ακόμη και αν πρόκειται για το ανώτατο πρόστιμο που μπορεί να επιβληθεί με τη μορφή διοικητικής κύρωσης. Η διάταξη αυτή μπορεί να αμφισβητηθεί, ιδιαίτερα επειδή πρόκειται για διοικητική κύρωση και όχι για αποζημίωση του ζημιωθέντος με δικαστική απόφαση.

3.9 *Αναφορά παραβάσεων*

3.9.1 Στο άρθρο 30 ορίζεται ότι πρέπει να διασφαλίζεται ένα αποτελεσματικό σύστημα αναφοράς παραβάσεων. Η ΕΟΚΕ τονίζει σχετικά ότι και το προσωπικό πρέπει να έχει τη δυνατότητα να αναφέρει στις αρμόδιες εποπτικές αρχές ενδεχόμενες παραβάσεις κανόνων, χωρίς να κινδυνεύει να υποστεί συνέπειες εργασιακού ή άλλου χαρακτήρα. Αυτό είναι σημαντικό για την ασφάλεια του δικαίου, για τον θεμιτό ανταγωνισμό και φυσικά για την προστασία των καταναλωτών. Οι δυνατότητες αναφοράς πρέπει να αφορούν και τις υπόνοιες για παράβαση της ισχύουσας νομοθεσίας. Δεν επαρκεί να παραπέμπονται οι συνεργάτες μίας ασφαλιστικής εταιρείας ή μίας εταιρείας διαμεσολάβησης στις ενδοεπιχειρησιακές διαδικασίες για την αναφορά αντικανονικών πράξεων.

4. **Ειδικές παρατηρήσεις**

4.1 Έχει ιδιαίτερη σημασία να προσδιοριστεί η έννοια του επενδυτικού ασφαλιστικού προϊόντος, επειδή για τα προϊόντα αυτά ισχύουν αυστηρότεροι κανόνες από ό,τι για άλλα ασφαλιστικά προϊόντα. Από αυτήν την άποψη είναι ατυχής η διατύπωση του σχετικού άρθρου: ως […] νοείται η σύμβαση ασφάλισης η οποία *θα μπορούσε* να χαρακτηριστεί επίσης ως […], διότι επιτρέπει διαφορετικές ερμηνείες της έννοιας που θα μπορούσε να δοθεί στα επενδυτικά ασφαλιστικά προϊόντα.

4.2 Κατά την ΕΟΚΕ, ασαφής είναι επίσης η έννοια της παροχής συμβουλών. Σε πολλά σημεία της πρότασης επιχειρείται η ερμηνεία του όρου «παροχή συμβουλών». Στο άρθρο 2, παράγραφος 9, η παροχή συμβουλών ορίζεται ως σύσταση που παρέχεται σε πελάτη. Πρόκειται για έναν πολύ ευρύ ορισμό της «παροχής συμβουλών» και δεν διασαφηνίζεται αν γενικά είναι εφικτή η πώληση ασφαλιστικών προϊόντων χωρίς την παροχή συμβουλών.

4.2.1 Σε άλλο σημείο της πρότασης γίνεται άλλη μία απόπειρα για τον ορισμό της έννοιας «παροχή συμβουλών». Στο κεφάλαιο VI, άρθρο 17, παράγραφος 1, εδάφιο γ) αναφέρεται ότι ο πελάτης πρέπει να ενημερώνεται κατά πόσον του παρήχθησαν συμβουλές βάσει αμερόληπτης ανάλυσης. Στο άρθρο 18, παράγραφος 3, προσδιορίζεται ακριβώς πώς πρέπει να είναι μία συμβουλή που στηρίζεται σε αμερόληπτη ανάλυση. «Όταν ο ασφαλιστικός διαμεσολαβητής […] πληροφορεί τον πελάτη ότι παρέχει συμβουλές βάσει αμερόληπτης ανάλυσης, οφείλει να τις παρέχει βάσει ανάλυσης επαρκώς μεγάλου αριθμού ασφαλιστικών συμβάσεων που διατίθενται στην αγορά, ώστε να είναι σε θέση να συστήσει, σύμφωνα με επαγγελματικά κριτήρια, την ασφαλιστική σύμβαση που θα ανταποκρίνεται καλύτερα στις ανάγκες του πελάτη.».

4.2.2 Ο αντίστοιχος ορισμός στο άρθρο 24, παράγραφος 3 και 5 διατυπώνεται διαφορετικά. Εδώ γίνεται λόγος για ασφαλιστικές συμβουλές «που παρέχονται σε ανεξάρτητη βάση». Σύμφωνα με την πρόταση, οι ασφαλιστικές συμβουλές που παρέχονται σε ανεξάρτητη βάση μπορούν να στηρίζονται σε «ευρεία» ή «πιο περιορισμένη ανάλυση της αγοράς».

4.2.3 Συνοψίζοντας, θα μπορούσαμε να διαπιστώσουμε ότι στην πρόταση αναφέρονται διάφορες περιπτώσεις ασφαλιστικής διαμεσολάβησης:

— Διαμεσολάβηση χωρίς παροχή συμβουλών, όπως π.χ. οι πωλήσεις μέσω Διαδικτύου,

— διαμεσολάβηση με συμβουλές που παρέχονται ως προσωπική σύσταση,

— διαμεσολάβηση με παροχή συμβουλών που βασίζεται σε ισορροπημένη έρευνα με τις ανάλογες απαιτήσεις όσον αφορά διαμόρφωση της παροχής συμβουλών,

— διαμεσολάβηση με παροχή συμβουλών σε ανεξάρτητη βάση,

  — η οποία στηρίζεται είτε σε εκτενή

  — είτε σε περιορισμένη ανάλυση της αγοράς.

4.2.4 Οι συμβουλές που παρέχονται σε ανεξάρτητη βάση, πρέπει, όπως προαναφέρθηκε, να ανταποκρίνονται σε ανάλογες απαιτήσεις όσον αφορά τη μορφή τους. Ωστόσο, δεν διευκρινίζεται αν οι απαιτήσεις αυτές ως προς τη μορφή πρέπει να πληρούνται τόσο κατά την εκτενή όσο και κατά την περιορισμένη ανάλυση της αγοράς.

4.3 *Άρθρο 17*

4.3.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι είναι σημαντικό για τον καταναλωτή να έχει γνώση των συγκρουόμενων συμφερόντων καθώς και να υπάρχει διαφάνεια όσον αφορά τη μορφή των αμοιβών. Δεν θα πρέπει, ωστόσο, να δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα μόνο στη διαφάνεια σε θέματα αμοιβής αλλά και στα συστήματα «διαχείρισης επιδόσεων» που βασίζονται όχι μόνο στις μεταβλητές αμοιβές αλλά και στην εξέλιξη του σταθερού μισθού. Συγκρούσεις συμφερόντων μπορούν όμως να προκύψουν και χωρίς κάποια μορφή μεταβλητής αμοιβής, και συγκεκριμένα, σε περίπτωση που ο διαμεσολαβητής πρέπει να ανταποκριθεί σε λειτουργικούς στόχους. Συχνά πρόκειται για στόχους πωλήσεων όσον αφορά ένα συγκεκριμένο προϊόν ή ακόμη και για έμμεσους στόχους. Οι στόχοι αυτοί μπορεί να περιέχουν τον κίνδυνο συγκρούσεων συμφερόντων μεταξύ των στόχων που έχει θέσει η ασφαλιστική εταιρεία και της ανάγκης του πελάτη για ένα κατάλληλο ασφαλιστικό προϊόν.

Βρυξέλλες, 13 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις κλινικές δοκιμές φαρμάκων που προορίζονται για τον άνθρωπο και για την κατάργηση της οδηγίας 2001/20/ΕΚ»

COM(2012) 369 final – 2012/0192 (COD)

(2013/C 44/17)

Εισηγήτρια: **η κ. KÖSSLER**

Στις 7 και στις 11 Σεπτεμβρίου και σύμφωνα με το άρθρα 114 και 168 παρ. 4 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αντίστοιχα, αποφάσισαν να ζητήσουν γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις κλινικές δοκιμές φαρμάκων που προορίζονται για τον άνθρωπο και για την κατάργηση της οδηγίας 2001/20/ΕΚ

COM(2012) 369 final — 2012/192 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Δεκεμβρίου 2012.

Κατά την 485η σύνοδο ολομέλειας, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 105 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 5 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η κλινική έρευνα είναι ένας σημαντικός επιστημονικός τομέας σε συνεχή εξέλιξη, ο οποίος έχει ως στόχο την κατανόηση των ασθενειών και την παρασκευή φαρμάκων για τους ασθενείς.

1.2 Στο πλαίσιο της επιστημονικής προόδου που έχει σημειωθεί στον τομέα της κλινικής έρευνας και της ανάπτυξης καινοτόμων θεραπειών, η προστασία των φυσικών προσώπων από αναίτιους κινδύνους και επιβαρύνσεις απαιτείται να λαμβάνεται πλήρως υπόψη και η ευημερία των μεμονωμένων ατόμων οφείλει να υπερισχύει έναντι οποιουδήποτε άλλου συμφέροντος.

1.3 Κατά τη διάρκεια της εφαρμογής του, ο εν λόγω κανονισμός θα αποτελέσει το σύστημα βάσει του οποίου θα αξιολογούνται η ανάπτυξη και ο σχεδιασμός νέων δοκιμών. Λαμβάνοντας υπόψη την εξέλιξη της επιστήμης και της τεχνολογίας, καθώς και τον αντίκτυπό τους στον τρόπο διεξαγωγής των δοκιμών και ελέγχου των προϊόντων σε κλινικές δοκιμές στο μέλλον, κρίνεται σκόπιμο να προβλεφθεί η περιοδική αξιολόγηση και (αν χρειαστεί) η τροποποίηση του κανονισμού.

1.4 Η ΕΟΚΕ συνιστά τη δημιουργία ενός ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου διακυβέρνησης των κλινικών δοκιμών, στο πλαίσιο του οποίου οι ασθενείς θα μπορούν να συμμετέχουν σε διάφορες κλινικές δοκιμές σε διάφορα κράτη μέλη, ανεξάρτητα από τη χώρα καταγωγής ή διαμονής τους και στον οποίο θα γίνονται σεβαστές οι καθολικές δεοντολογικές, επιστημονικές και τεχνικές αρχές με τις οποίες γίνεται η αξιολόγηση των κλινικών δοκιμών.

1.5 Η ΕΟΚΕ επικροτεί και υπερασπίζεται με σθένος τη δημιουργία και χρήση μιας ενιαίας πύλης τόσο για τις πολυεθνικές όσο και για τις εθνικές κλινικές δοκιμές, χωρίς την ανάγκη περαιτέρω επεξεργασίας δεδομένων από τα εθνικά συστήματα. Με τον τρόπο αυτό θα μειωθεί ο διοικητικός φόρτος που συνεπάγεται η υφιστάμενη οδηγία και θα εξασφαλιστεί η εναρμόνιση των απαιτήσεων υποβολής από τις εθνικές αρχές. Επιπλέον, η ενιαία πύλη θα εξασφαλίσει τον εξορθολογισμό της διαδικασίας για τον κύκλο ζωής των κλινικών δοκιμών, καθώς θα διευκολύνει τη δυνατότητα συμμετοχής περισσότερων κρατών μελών σε μια κλινική δοκιμή.

1.6 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την υποδιαίρεση της συντονισμένης διαδικασίας αξιολόγησης σε δύο μέρη, όπως προτείνεται στον κανονισμό. Έτσι θα δημιουργηθεί ένα σαφές και κατανοητό σύστημα, στο πλαίσιο του οποίου δεν θα υπάρχει επικάλυψη αξιολογήσεων από τους ενδιαφερόμενους φορείς, πράγμα που θα επιτρέψει στους ασθενείς να αποκτούν όσο το δυνατόν ταχύτερα πρόσβαση σε κλινική δοκιμή – περίπου την ίδια χρονική στιγμή – σε όλα τα κράτη μέλη.

1.7 Η ΕΟΚΕ ζητά να συμπεριληφθούν ρητά στον κανονισμό αξιολογήσεις εκ μέρους μιας ανεξάρτητης επιτροπής δεοντολογίας (όπως ορίζεται στο σημείο 15 της Δήλωσης του Ελσίνκι, στο Κεφάλαιο II της παρούσας πρότασης και στην οδηγία 2001/20/ΕΚ). Η δεοντολογική αξιολόγηση αποτελεί κρίσιμο μέρος της διαδικασίας έγκρισης των κλινικών δοκιμών προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι τα δικαιώματα των ασθενών γίνονται σεβαστά. Η έγκριση των κλινικών δοκιμών θα πρέπει να πραγματοποιείται μόνο μετά τη διατύπωση θετικής γνώμης από ανεξάρτητη επιτροπή δεοντολογίας.

1.8 Η ΕΟΚΕ συνιστά στην ΕΕ να υποστηρίξει και να διευκολύνει τη συνεργασία και την ανταλλαγή επιστημονικών πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών στο πλαίσιο ενός δικτύου που θα συνδέει τις επιτροπές δεοντολογίας που ορίζουν τα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει την ύπαρξη του δικτύου EurecNet, αλλά αιτείται τη σύσταση ενός επίσημου φορέα με επίκεντρο τον ασθενή, προς αντικατάσταση του δικτύου EurecNet. Θα πρέπει επίσης να ενσωματωθούν στον κανονισμό διατάξεις σχετικά με το «Δίκτυο Επιτροπών Δεοντολογίας».

1.9 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει με σθένος τη διάκριση που εισάγει ο κανονισμός σε ό,τι αφορά τις κλινικές δοκιμές χαμηλής παρέμβασης.

1.10 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόθεση ενίσχυσης των εγγυήσεων για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, στο βαθμό που επιτυγχάνεται κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων των ατόμων και της ασφαλούς χρήσης των προσωπικών δεδομένων των ασθενών για την έρευνα στον τομέα της υγείας.

1.11 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη δημιουργία μιας συντονιστικής και συμβουλευτικής ομάδας για τις κλινικές δοκιμές (CTAG), όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 81.

1.12 Πρέπει να σημειωθεί ότι, αν και τις περισσότερες φορές οι κλινικές δοκιμές διενεργούνται για φάρμακα, σε ορισμένες περιπτώσεις –οι εν λόγω δοκιμές, καθώς και οι μελέτες κλινικών επιδόσεων– μπορούν επίσης να διενεργηθούν για τα ιατροτεχνολογικά προϊόντα και για διαγνωστική *in vitro*. Οι πρόσφατες προτάσεις της Επιτροπής – κανονισμός για τα ιατροτεχνολογικά προϊόντα ([1]) και κανονισμός για τα in vitro διαγνωστικά ιατροτεχνολογικά προϊόντα ([2]) – περιλαμβάνουν απαιτήσεις σχετικά με τις μελέτες κλινικών επιδόσεων. Οι κοινές δοκιμές φαρμακευτικών και διαγνωστικών ιατροτεχνολογικών προϊόντων ενδέχεται να αυξηθούν, ιδίως στο πλαίσιο της εξατομικευμένης ιατρικής. Επομένως, θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι οι απαιτήσεις και οι διαδικασίες υποβολής αίτησης για φάρμακα και ιατροτεχνολογικά προϊόντα είναι συμβατές και μειώνουν τις επικαλύψεις όσο το δυνατόν περισσότερο.

1.12.1 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι τα δεδομένα της κλινικής δοκιμής που υποβάλλονται στον φάκελο αίτησης άδειας κυκλοφορίας θα πρέπει να βασίζονται σε κλινικές δοκιμές οι οποίες έχουν καταχωριστεί πριν από την έναρξή τους σε δημόσιο μητρώο το οποίο είτε θα αποτελεί βασικό μητρώο της διεθνούς πλατφόρμας κλινικών δοκιμών της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας, είτε θα έχει εγκριθεί από την Διεθνή Επιτροπή Εκδοτών Ιατρικών Επιθεωρήσεων (ICMJE).

2. **Κύρια σημεία της πρότασης της Επιτροπής**

2.1 Τα τελευταία χρόνια, ο αριθμός των αιτήσεων για κλινικές δοκιμές στην ΕΕ μειώθηκε σημαντικά (κατά 25 % από το 2007 έως 2011), ενώ τόσο το κόστος διεξαγωγής κλινικών δοκιμών, όσο και η μέση καθυστέρηση για τη διεξαγωγή μιας κλινικής δοκιμής, αυξήθηκαν. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οδηγία 2001/20/ΕΚ είχε πολυάριθμες επιπτώσεις στο κόστος και τη σκοπιμότητα της διεξαγωγής κλινικών δοκιμών, πράγμα που οδήγησε σε μείωση της δραστηριότητας κλινικών δοκιμών στην ΕΕ.

2.2 Σκοπός της τρέχουσας πρότασης είναι να καταστεί η διενέργεια κλινικών δοκιμών ταχύτερη, ευκολότερη και φθηνότερη με τη θέσπιση εναρμονισμένων κανόνων για την έγκριση και τη διεξαγωγή κλινικών δοκιμών, προκειμένου να αποτελέσει η ΕΕ ακόμη σημαντικότερο πόλο έλξης κλινικών δοκιμών, να μειωθεί το κόστος των εν λόγω δοκιμών και να προαχθεί περαιτέρω η δημόσια υγεία.

2.3 Η πρόταση έχει τη μορφή κανονισμού που αντικαθιστά την οδηγία 2001/20/ΕΚ. Αυτή η νομική μορφή εξασφαλίζει ότι τα κράτη μέλη βασίζουν την αξιολόγηση μιας αίτησης για την έγκριση κλινικής δοκιμής σε ένα πανομοιότυπο κείμενο, και όχι σε αποκλίνοντα εθνικά μέτρα εφαρμογής. Επίσης, επιτρέπει στους σχετικούς συντελεστές να σχεδιάζουν και να διεξάγουν κλινικές δοκιμές, συμπεριλαμβανομένων των πολυεθνικών κλινικών δοκιμών, βάσει κανονιστικού πλαισίου.

2.4 Η πρόταση καλύπτει τα ακόλουθα κύρια σημεία: διαδικασία έγκρισης για τις κλινικές δοκιμές, κοινοποίηση για την ασφάλεια, εν επιγνώσει συναίνεση, παρασκευή και επισήμανση των υπό δοκιμή προϊόντων, διεξαγωγή της δοκιμής, αποζημίωση για αποκατάσταση ζημιάς, αρμοδιότητες (ερευνητή, αναδόχου, από κοινού αναδόχων), αρμόδιος επικοινωνίας με την ΕΕ και επιθεωρήσεις.

3. **Γενικές παρατηρήσεις**

3.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την επανεξέταση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για τις κλινικές δοκιμές, καθώς εκτιμά ότι αποτελεί ευκαιρία για την Ευρώπη να αποδείξει ότι δρα ως ενιαία και συνεκτική περιφέρεια σε ότι αφορά τη ρύθμιση και τη διαχείριση της διεξαγωγής κλινικών δοκιμών και ότι είναι ελκυστικός τόπος για τους εκάστοτε αναδόχους, στον οποίο αυτοί μπορούν να διεξάγουν την κλινική έρευνά τους και να παράσχουν πρόσβαση στους ασθενείς σε κλινικές δοκιμές.

3.2 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι ο αριθμός των κλινικών δοκιμών στην ΕΕ μειώνεται (ιδίως η ακαδημαϊκή έρευνα στην ΕΕ έχει μειωθεί σημαντικά). Αυτή η μείωση δεν οφείλεται μόνο στην ευρωπαϊκή νομοθεσία, αλλά και σε παράγοντες που προκαλούν σύγχυση. Ο αριθμός των κλινικών δοκιμών έχει επίσης μειωθεί στις ΗΠΑ και για τη μείωση αυτή ίσως να ευθύνεται (εν μέρει) η οικονομική κρίση. Ωστόσο, η ευρωπαϊκή νομοθεσία μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης.

3.3 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η τρέχουσα πρόταση μπορεί μεν να επιβραδύνει το ρυθμό της μείωσης, αλλά με τη σημερινή της μορφή, ούτε θα τη σταματήσει, ούτε θα την αντιστρέψει ολοσχερώς. Ωστόσο, είναι μια ευκαιρία για τη δημιουργία ενός καλύτερου περιβάλλοντος για την κλινική έρευνα στην ΕΕ, το οποίο με τη σειρά του θα μπορούσε να διευκολύνει ένα πιο ανταγωνιστικό πλαίσιο για την κλινική έρευνα σε παγκόσμιο επίπεδο.

3.4 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η επιστημονική έρευνα εξελίσσεται καθώς εξελίσσονται οι επιστημονικές και οι τεχνικές γνώσεις. Για να εξασφαλιστεί ότι ο κανονισμός εξακολουθεί να στηρίζει την ευρωπαϊκή κλινική έρευνα, πρέπει να εξασφαλιστεί η διεξαγωγή μιας περιοδικής ανασκόπησης – στο πλαίσιο της οποίας θα μπορεί να επέρχεται κάθε αναγκαία τροποποίησή του. Αυτή είναι η θέση που υποστήριξε η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της με θέμα «Ολοκληρωμένη βιομηχανική πολιτική για την εποχή της παγκοσμιοποίησης - Η ανταγωνιστικότητα και η βιωσιμότητα τίθενται στο επίκεντρο ([3])», στην οποία αναφέρεται ότι «Οι συστηματικές αξιολογήσεις της νομοθεσίας πρέπει να καταστούν αναπόσπαστο μέρος της ευφυούς ρύθμισης».

([1]) COM(2012) 542 final.
([2]) COM(2012) 541 final.
([3]) COM(2010) 614 final.

3.4.1 Η ΕΟΚΕ ζητά να προβλεφθούν διατάξεις για την αξιολόγηση και την υποβολή εκθέσεων σχετικά με την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού αφού αποκτηθεί πείρα, με ιδιαίτερη προσοχή στα διάφορα είδη εγκεκριμένων κλινικών δοκιμών και στην τεχνολογική πρόοδο.

3.4.2 Η ΕΟΚΕ αιτείται την εισαγωγή της ακόλουθης τροπολογίας στη ρήτρα επανεξέτασης: «Πέντε έτη μετά την έναρξη ισχύος του παρόντος κανονισμού και κάθε πέντε έτη ακολούθως, η Επιτροπή θα υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού, στην οποία θα περιλαμβάνονται διεξοδικές πληροφορίες σχετικά με τα διάφορα είδη κλινικών δοκιμών που εγκρίνονται κατ' εφαρμογή του παρόντος κανονισμού, συμπεριλαμβανομένου του καθορισμού σχεδίων όσον αφορά τις ενδεδειγμένες τροπολογίες.»

3.4.3 Σε αυτή την έκθεση, η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή να αξιολογήσει τον αντίκτυπο της επιστημονικής και της τεχνολογικής προόδου στην εφαρμογή αυτού του κανονισμού.

3.5 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η ακαδημαϊκή κλινική έρευνα έχει μειωθεί στην Ευρώπη λόγω των δυσανάλογων διοικητικών απαιτήσεων για τις κλινικές δοκιμές χαμηλής παρέμβασης. Οι κλινικές δοκιμές χαμηλής παρέμβασης διεξάγονται κυρίως στο πλαίσιο της ακαδημαϊκής έρευνας και έχουν ουσιαστική σημασία για την πρόοδο και την εξέλιξη της ιατρικής πρακτικής.

3.5.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ταξινόμηση των κλινικών δοκιμών χαμηλής παρέμβασης στο άρθρο 5 παρ. 2 δ), καθώς θα μειώσει τις επαχθείς διοικητικές υποχρεώσεις έναντι των αναδόχων και έτσι θα επιτρέψει εκ νέου την πρόσβαση των ασθενών σε αυτές τις κλινικές δοκιμές χαμηλής παρέμβασης.

3.6 Η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση για τη θέσπιση νομοθεσίας η οποία θα εξασφαλίσει τη διαμόρφωση ενός ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου διακυβέρνησης για τις κλινικές δοκιμές, στο πλαίσιο του οποίου οι ασθενείς θα μπορούν να ενημερωθούν σχετικά με τις κλινικές δοκιμές και κατόπιν να συμμετάσχουν σε διάφορες κλινικές δοκιμές σε διάφορα κράτη μέλη, ανεξάρτητα από τη χώρα καταγωγής ή διαμονής τους και εντός του οποίου θα γίνεται σεβαστό ότι οι δεοντολογικές, επιστημονικές και τεχνικές αρχές με τις οποίες γίνεται η αξιολόγηση κλινικών δοκιμών είναι καθολικές. Τέτοιες αρχές έχουν συμφωνηθεί από τη διεθνή διάσκεψη για την εναρμόνιση των κατευθυντήριων γραμμών για τις ορθές κλινικές δοκιμές και συνάδουν με τις αρχές που έχουν την προέλευσή τους στη Δήλωση του Ελσίνκι της Παγκόσμιας Ιατρικής Ένωσης σχετικά με τους κανόνες δεοντολογίας για την ιατρική έρευνα στην οποία συμμετέχουν άνθρωποι. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι ο κανονισμός θα πρέπει να αναφέρεται στη δήλωση του Ελσίνκι όχι μόνο στις αιτιολογικές σκέψεις, αλλά και στο άρθρο 9.

3.7 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι η δημιουργία ενός ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου – χωρίς σύνορα – για τη διεξαγωγή των δοκιμών θα είναι μια καθοριστική αλλαγή η οποία θα αλλάξει με ριζικό τρόπο την ελκυστικότητα της Ευρώπης ως προορισμού κλινικών δοκιμών και θα δώσει στους Ευρωπαίους ασθενείς πρόσβαση στις πλέον καινοτόμες θεραπείες.

3.8 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι, για να μπορέσει να βοηθήσει στην εφαρμογή των χρονοδιαγραμμάτων στο πλαίσιο του μηχανισμού σιωπηρής έγκρισης, πρέπει να διευκρινιστεί στο κείμενο ότι η δοκιμή μπορεί να ξεκινήσει από την ημερομηνία κοινοποίησης, εκτός εάν ένα κράτος μέλος παράσχει λόγους για τους οποίους δεν αποδέχεται την κλινική δοκιμή. Εντούτοις, τα χρονοδιαγράμματα που προβλέπονται για τον μηχανισμό σιωπηρής έγκρισης σύμφωνα με την πρόταση κανονισμού θα πρέπει να υποδειχθούν σαφώς ως εξαιρετικά σύντομα και να ζητηθεί ως εκ τούτου η παράτασή τους.

3.9 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει την ανάγκη ενός μηχανισμού για την υποστήριξη των επιτροπών δεοντολογίας, προκειμένου αυτές να συμμεριστούν τις εμπειρίες και γνώσεις τους και να διδαχθούν οι μεν από τις δε. Η πλατφόρμα ενός τέτοιου δικτύου πρέπει να συντονίζεται και να χρηματοδοτείται σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η ΕΟΚΕ συνιστά να καταστεί υποχρεωτική η συμμετοχή των ασθενών, καθώς η επαρκής χρηματοδότηση θα εξασφαλίσει ότι οι αποφάσεις αντικατοπτρίζουν τα συμφέροντα και την πραγματικότητα των ασθενών και το γεγονός ότι οι ασθενείς συμμετέχουν στη διαδικασία αξιολόγησης, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 9.

3.10 Η ΕΟΚΕ συνιστά να ενισχυθεί η συνεργασία μεταξύ επιτροπών δεοντολογίας για να βοηθηθούν τα κράτη μέλη να επιτύχουν μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και οικονομίες κλίμακας, καθώς και να αποφύγουν την επικάλυψη των εργασιών. Ο εν λόγω κανονισμός θα πρέπει να διευκολύνει τη δημιουργία βιώσιμων δομών στις οποίες θα συμμετέχουν όλες οι σχετικές αρχές των κρατών μελών, με βάση τα υπάρχοντα πιλοτικά σχέδια και μετά από διαβούλευση με ευρύ φάσμα ενδιαφερομένων φορέων. Ως εκ τούτου, ο κανονισμός θα πρέπει να παρέχει τη βάση για τη διαρκή υποστήριξη μιας τέτοιας συνεργασίας εκ μέρους της Ένωσης. Θα παρέχει τη βάση για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας στην αξιολόγηση των πτυχών που εκτίθενται στα άρθρα 6 παρ. 1 και 7 παρ. 1.

3.10.1 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η ασφάλιση των κλινικών δοκιμών συνεπάγεται τεράστιες δαπάνες για τους αναδόχους και σε ορισμένα χρόνια μπορεί να οδηγήσει σε περαιτέρω αυξήσεις του κόστους των φαρμάκων. Ωστόσο, η προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να μειώσει το κόστος ασφάλισης αστικής ευθύνης των αναδόχων δεν θα πρέπει να καταφέρει πλήγμα στην ασφάλεια των συμμετεχόντων σε περίπτωση προβαλλόμενων ισχυρισμών, πράγμα το οποίο θα μπορούσε να συμβεί σε περίπτωση κατάργησης της υποχρεωτικής ασφάλισης. Η ΕΟΚΕ διαφωνεί με τη γενικευμένη κατάργηση της υποχρεωτικής ασφάλισης, αλλά συμφωνεί ότι θα πρέπει να παρέχεται δυνατότητα εξαιρέσεων σε ορισμένες σαφώς καθορισμένες περιπτώσεις.

3.10.2 Η θεσμοθέτηση μηχανισμού αντιστάθμισης απαιτεί τον καθορισμό λεπτομερέστερων προδιαγραφών, ιδίως όσον αφορά τον τρόπο και τον φορέα χρηματοδότησης του εν λόγω μηχανισμού. Η καθιέρωση εθνικών μηχανισμών αντιστάθμισης ενέχει τον κίνδυνο διαφορετικής οικονομικής κάλυψης στα μεμονωμένα κράτη μέλη. Επιπλέον, η ύπαρξη διαφορετικών συστημάτων ασφαλιστικής κάλυψης αστικής ευθύνης του ιατρού και του προϊόντος, αλλά και διαφορετικών κανόνων περί αστικής ευθύνης στα κράτη μέλη, ενδέχεται να επιδεινώσει την κατάσταση σε περίπτωση πρόκλησης ζημίας στους συμμετέχοντες.

3.11 Η απλούστευση της **υποβολής εκθέσεων για την ασφάλεια**, και ιδίως η **συγκέντρωσή** τους στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων, θα αποτελέσει σημαντικό επίτευγμα και θα μειώσει τον περιττό διοικητικό φόρτο εργασίας που σχετίζεται με την φαρμακοεπαγρύπνηση, βελτιστοποιώντας ταυτόχρονα τη δυνατότητα της ΕΕ να ανιχνεύει έγκαιρα σχετικά ζητήματα.

3.11.1 Η ΕΟΚΕ συνιστά να μην εισαχθούν στον κανονισμό, ούτε συγκεκριμένες κατηγορίες ασθενειών, ούτε τύποι φαρμακευτικών προϊόντων. Ο κανονισμός θα πρέπει να έχει ως βασική επιδίωξη την ασφάλεια αυτών που συμμετέχουν και την αξιοπιστία των παραγόμενων δεδομένων. Αν συγκεκριμένες ασθένειες αποκτήσουν δική τους κατάταξη στον κανονισμό, εκφράζεται η ανησυχία ότι θα αυξηθεί υπερβολικά ο αριθμός των εισαγόμενων νέων ταξινομήσεων, πράγμα που θα προκαλέσει σύγχυση στους αναδόχους και στις εθνικές αρμόδιες αρχές. Υπάρχει σοβαρός κίνδυνος ένα εκτεταμένο σύστημα ταξινόμησης να αντιβαίνει στο σκοπό του κανονισμού, δηλαδή την απλοποίηση και την εναρμόνιση.

3.12 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη σύσταση μιας συντονιστικής και συμβουλευτικής ομάδας κλινικών δοκιμών (CTAG), καθώς θα αποτελέσει σημαντικό βήμα για την εξασφάλιση της πραγματικής εναρμόνισης της κλινικής έρευνας σε όλη την Ευρώπη. Για να βελτιστοποιηθεί η λειτουργία αυτής της ομάδας, θα πρέπει να συμμετάσχουν στις συνεδριάσεις της μόνο τα μέρη που κατονομάζονται στο άρθρο 81. Ωστόσο, θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι δίνεται η δυνατότητα στους σχετικούς (στο πλαίσιο του άρθρου 81) ενδιαφερόμενους φορείς να υποβάλλουν ερωτήσεις ή θέματα προς συζήτηση σε αυτή τη συμβουλευτική ομάδα. Χάρη σε αυτό θα επιτευχθεί μεγαλύτερη διαφάνεια και ισορροπία μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων φορέων που συμμετέχουν σε μια κλινική δοκιμή, συμπεριλαμβανομένων των ασθενών.

3.12.1 Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ ζητά να προστεθεί το ακόλουθο κείμενο στο άρθρο 81 παρ. 5: «Κατόπιν αιτήματος της σχετικής ομάδας ενδιαφερομένων φορέων, η Επιτροπή θα υποβάλλει μία ή περισσότερες σχετικές ερωτήσεις βάσει του άρθρου 81 παρ. 2 στη συμβουλευτική ομάδα κλινικών δοκιμών προς συζήτηση στη διάρκεια της προσεχούς συνεδρίασης και, εάν κριθεί απαραίτητο, θα συγκαλέσει τη συμβουλευτική ομάδα κλινικών δοκιμών για αυτόν το σκοπό. Αν η Επιτροπή αρνηθεί να υποβάλει ερώτηση ή να συγκαλέσει τη συμβουλευτική ομάδα κλινικών δοκιμών κατόπιν αιτήματος μιας ομάδας, θα πρέπει να ενημερώσει τους αιτούντες εγγράφως για την άρνησή της και να προσδιορίσει τους σχετικούς λόγους. Σε περίπτωση που η συμβουλευτική ομάδα κλινικών δοκιμών συζητά μια ερώτηση βάσει αυτής της διάταξης, η αρμόδια επιτροπή μεριμνά ώστε ο ενδιαφερόμενος αιτών να ενημερωθεί σχετικά με την έκβαση της συζήτησης.»

3.13 Αν και υποστηρίζει την πρόθεση της Επιτροπής να ενισχύσει τα μέτρα σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι είναι αναγκαίο να επιτευχθεί κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων των ατόμων και της ασφαλούς χρήσης των προσωπικών δεδομένων των ασθενών για την έρευνα στον τομέα της υγείας. Ειδικότερα, όταν οι ασθενείς που συμμετέχουν σε κλινικές δοκιμές έχουν δώσει εν επιγνώσει τη συναίνεσή τους σχετικά με τη χρήση των δειγμάτων και των δεδομένων για μελλοντική έρευνα, τότε καθίσταται επιβεβλημένη η τήρηση των κανόνων ορθής κλινικής πρακτικής και δεοντολογίας.

4. **Ειδικές παρατηρήσεις**

4.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει με σθένος τη δημιουργία μιας ενιαίας **ευρωπαϊκής δομής διακυβέρνησης για τις κλινικές δοκιμές** η οποία θα πρέπει να διευκολύνει σημαντικά τη διεξαγωγή κλινικής έρευνας στην ΕΕ και θα πρέπει να χρησιμεύσει ως σημείο αναφοράς και στόχος για την επανεξέταση και την τροποποίηση αυτού του κανονισμού.

4.2 Η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση να ενσωματωθούν στον κανονισμό όλες οι διατάξεις που αφορούν το **δίκτυο επιτροπών δεοντολογίας**.

4.2.1 Τα μέλη ενός τέτοιου δικτύου θα πρέπει να ορίζονται από τα κράτη μέλη, τα οποία θα πρέπει να κοινοποιούν τα ονόματα και στοιχεία επικοινωνίας τους στην Επιτροπή. Τα μέλη θα πρέπει να συμμετέχουν και να συμβάλλουν στις δραστηριότητες του δικτύου. Το δίκτυο θα πρέπει να βασίζεται στην αρχή της χρηστής διακυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένων των αρχών της διαφάνειας, της αντικειμενικότητας, της ανεξαρτησίας των εμπειρογνωμόνων, της αμεροληψίας των διαδικασιών, της κατάλληλης διαβούλευσης με τους ενδιαφερόμενους φορείς και της ουσιαστική συμμετοχής των ασθενών σε όλα τα στάδια.

4.2.2 Οι στόχοι του Δικτύου Επιτροπών Δεοντολογίας θα είναι να:

α) υποστηρίζει τη συνεργασία μεταξύ εθνικών και τοπικών επιτροπών δεοντολογίας για την απλούστευση και την εναρμόνιση των διαδικασιών που οδηγούν στην έγκριση των επιτροπών δεοντολογίας·

β) υποστηρίζει την ανάλυση της φύσης και του τύπου των πληροφοριών που είναι δυνατόν να ανταλλάσσονται·

γ) αποφύγει την επικάλυψη αξιολογήσεων·

δ) εξασφαλίσει ότι οι ασθενείς που συμμετέχουν σε κλινικές δοκιμές στην ΕΕ προστατεύονται από τις ίδιες καθολικές αρχές δεοντολογίας·

ε) υποστηρίξει την πανευρωπαϊκή εναρμόνιση των προσόντων και της κατάρτισης των μελών των επιτροπών δεοντολογίας.

4.2.3 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της χρηματοδότησης των εν λόγω επιτροπών από το ερευνητικό πρόγραμμα της ΕΕ. Μόνο οι αρχές και οι οργανισμοί του δικτύου που ορίζονται ως δικαιούχοι από τα συμμετέχοντα κράτη μέλη είναι επιλέξιμοι για ενωσιακές ενισχύσεις.

4.3 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι τα **χρονοδιαγράμματα** για τη συμμετοχή ενός επιπλέον κράτους μέλους δεν είναι ανταγωνιστικά και δεν συμφωνούν με τις προθεσμίες που ορίζονται στο άρθρο 7 για την αξιολόγηση του Μέρους ΙΙ από τα οικεία κράτη μέλη. Ένα πρόσθετο κράτος μέλος ενδέχεται να διαφωνήσει με το συμπέρασμα του κοινοποιούντος κράτους μέλους στο Μέρος Ι, μόνο για τους ακόλουθους λόγους:

α) όταν υπάρχουν σημαντικές διαφορές στη συνήθη κλινική πρακτική μεταξύ του οικείου κράτους μέλους και του κοινοποιούντος κράτους μέλους οι οποίες θα είχαν ως αποτέλεσμα να λάβει ο συμμετέχων κατώτερη αγωγή από τη συνήθη κλινική πρακτική·

β) όταν παραβιάζεται η εθνική νομοθεσία όπως αναφέρεται στο άρθρο 86. Αυτή η αξιολόγηση θα πρέπει επίσης να είναι δυνατή σε λιγότερο από τις 10/20 προτεινόμενες ημέρες, δηλαδή σε δέκα μέρες, ενώ η δυνατότητα αναστολής της χρονικής περιόδου για την απόκτηση αυτών των επιπλέον εξηγήσεων θα πρέπει να συνάδει με τις προθεσμίες που ορίζονται στα άρθρα 7 και 14 παρ. 8, για την αξιολόγηση του Μέρους ΙΙ από τα οικεία κράτη μέλη.

4.4 Όσον αφορά τη διαδικασία αξιολόγησης, η ΕΟΚΕ συνιστά –επιπροσθέτως των όρων που τίθενται στο άρθρο 7 παρ. 1– κάθε κράτος μέλος να προβαίνει σε αξιολόγηση της προβλεπόμενης εφαρμογής ως προς την εκπλήρωση των απαιτήσεων προστασίας των συμμετεχόντων. Για την αποφυγή χρονοβόρων διαδικασιών εγκρίσεως των κλινικών δοκιμών οι οποίες θα καθυστερούσαν την πρόσβαση των ασθενών σε κλινικές δοκιμές, η ΕΟΚΕ προτείνει την ακόλουθη τροπολογία στην πρώτη φράση του **άρθρου 7 παρ. 2**: «Κάθε οικείο κράτος μέλος ολοκληρώνει την αξιολόγησή του –**στην οποία συμπεριλαμβάνεται η γνωμοδότηση της εθνικής επιτροπής δεοντολογίας**– εντός δέκα ημερών από την ημερομηνία επικύρωσης, **σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 4**».

4.5 Στο τέλος του **άρθρου 8 παρ. 6** θα πρέπει να προστεθεί η ακόλουθη πρόταση: «Ο ανάδοχος μπορεί να ξεκινήσει την κλινική δοκιμή αμέσως μετά την ημερομηνία κοινοποίησης, εκτός αν το οικείο κράτος μέλος έχει κοινοποιήσει τη διαφωνία του, σύμφωνα με την παράγραφο 2.»

4.6 Στο **άρθρο 14 παρ. 3**, τα σημεία α) μέχρι γ) θα πρέπει να αντικατασταθούν από την ακόλουθη απλή πρόταση: «10 ημέρες από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης που αναφέρεται στην παράγραφο 1.» Με μέλημα την προστασία της ασφάλειας των ασθενών, η ΕΟΚΕ ζητά επειγόντως την παράταση των προθεσμιών που προβλέπονται στον προτεινόμενο κανονισμό. Ειδικότερα, κρίνει σκόπιμο να παραταθούν οι ακόλουθες προθεσμίες ως εξής: στο άρθρο 5, παρ. 2, παράταση από 6 σε 14 ημέρες· στο άρθρο 5, παρ. 4, τρίτη παράγραφος παράταση από 3 σε 7 ημέρες· στο άρθρο 6, παρ.4, παράταση από 10 σε 25, από 25 σε 35 και από 30 σε 40 ημέρες καθώς και στο άρθρο 17, παρ. 2 από 4 σε 10 ημέρες.

4.7 Τα πρότυπα προστασίας που θεσπίζονται στα άρθρα 31 και 32 του προτεινόμενου κανονισμού θα πρέπει να βασίζονται στις διατάξεις της οδηγίας 2001/20/ΕΚ ή τουλάχιστον να παρέχουν δυνατότητα εξαίρεσης στα κράτη μέλη για την προστασία ευπαθών ομάδων.

4.8 Σε ό,τι αφορά την τεκμηρίωση σχετικά με τη **συμμόρφωση με την ορθή παρασκευαστική πρακτική (ΟΠΠ)** του υπό έρευνα φαρμάκου (Παράρτημα Ι, σημ. 6), η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η αίτηση θα πρέπει να περιέχει δήλωση με την οποία θα επιβεβαιώνεται ότι τηρείται αρχείο με όλα τα έγγραφα που αφορούν στη συμμόρφωση με την ορθή παρασκευαστική πρακτική του υπό έρευνα φαρμάκου, το οποίο μπορεί να καταστεί αντικείμενο επιθεώρησης για να εξασφαλιστεί η διατήρηση της ασφάλειας των ασθενών.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη συλλογική διαχείριση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων καθώς και για τη χορήγηση διακρατικών αδειών σε δικαιώματα επί μουσικών έργων για επιγραμμικές χρήσεις στην εσωτερική αγορά»

COM(2012) 372 final

(2013/C 44/18)

Εισηγητής: **ο κ. LEMERCIER**

Στις 10 και 11 Σεπτεμβρίου 2012 αντιστοίχως, και σύμφωνα με τα άρθρα 50 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφάσισαν να ζητήσουν γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη συλλογική διαχείριση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων καθώς και για τη χορήγηση διακρατικών αδειών σε δικαιώματα επί μουσικών έργων για επιγραμμικές χρήσεις στην εσωτερική αγορά

COM(2012) final — 2012/0180 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Δεκεμβρίου 2012.

Κατά την 485η σύνοδο ολομέλειας, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 116 ψήφους υπέρ και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) επικροτεί και υποστηρίζει την πρόταση οδηγίας της Επιτροπής σχετικά με την οργάνωση των εταιρειών συλλογικής διαχείρισης ψηφιακών δικαιωμάτων και τη χορήγηση διακρατικών αδειών για τη μουσική εντός της ενιαίας αγοράς.

1.2 Φρονεί ότι το πεδίο εφαρμογής έχει επιλεγεί ορθά, λόγω της σημασίας της μουσικής στις αγορές πολιτιστικού επιγραμμικού περιεχομένου, και ότι μπορεί να χρησιμεύσει για τη συγκέντρωση γνώσεων σχετικά με μια μέθοδο διασυνοριακής διαχείρισης δικαιωμάτων, που θα μπορεί κατόπιν να αξιοποιηθεί ως πρότυπο, ή τουλάχιστον ως σημείο αναφοράς, για την επιγραμμική πώληση κάθε είδους περιεχομένου πολυμέσων και βιβλίων.

1.3 Η ΕΟΚΕ έχει λάβει υπόψη της την εκτίμηση επιπτώσεων ([1]), καθώς και τις αντιδράσεις των επαγγελματικών κύκλων και των καταναλωτών. Συμφωνεί ότι είναι σκόπιμη η θέσπιση ενιαίου νομικού πλαισίου για τις εταιρείες διαχείρισης και η δημιουργία μιας μορφής ευρωπαϊκού διαβατηρίου χορήγησης άδειας για επιγραμμικές χρήσεις μουσικών έργων.

1.4 Εφιστά την προσοχή στην ανάγκη υποστήριξης των εταιρειών συλλογικής διαχείρισης, σε μια μεταβατική φάση, ώστε οι εν λόγω εταιρείες να προσαρμοστούν σε αυτή τη μορφή διασυνοριακής διανομής, η οποία τους δημιουργεί τεχνικά και πρακτικά προβλήματα που η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει.

1.5 Επικροτεί την προτεινόμενη νομική βάση (άρθρα 50 έως 54 ΣΛΕΕ), η οποία αφορά την ελευθερία εγκατάστασης και την ελευθερία παροχής υπηρεσιών στην εσωτερική αγορά. Όσον αφορά την εφαρμογή της οδηγίας για τις υπηρεσίες, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι εταιρείες συλλογικής διαχείρισης είναι μη κερδοσκοπικοί φορείς και παρουσιάζουν ιδιομορφίες που τις διακρίνουν από τις επιχειρήσεις.

1.6 Οι δημιουργοί ευρίσκονται συχνά σε πολύ επισφαλή κατάσταση, επειδή η επιτυχία τους είναι αβέβαιη και, κατά συνέπεια, τα εισοδήματά τους δεν είναι σταθερά. Οι εταιρείες συλλογικής διαχείρισης μπορούν να βοηθήσουν τους δημιουργούς να αναπτύξουν πολιτιστικές δραστηριότητες, παρέχοντας υποστήριξη στα πλέον ευάλωτα ρεπερτόρια και στους καλλιτέχνες που ξεκινούν τη σταδιοδρομία τους. Με γνώμονα την αρχή της αλληλεγγύης, οι εταιρείες συλλογικής διαχείρισης προσφέρουν βοήθεια σε συγγραφείς που αντιμετωπίζουν δυσκολίες και συμβάλλουν στην προώθηση νέων ταλέντων. Συνεπώς, οι εταιρείες συλλογικής διαχείρισης συμβάλλουν σημαντικά στην ανάπτυξη του ευρωπαϊκού πολιτισμού και της πολιτιστικής οικονομίας.

2. **Η πρόταση της Επιτροπής**

2.1 Κατά την Επιτροπή, το ισχύον κοινοτικό κεκτημένο σε θέματα δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας περιορίζεται στον ορισμό του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων, στους περιορισμούς και εξαιρέσεις και στις σχετικές διατάξεις.

2.2 Πολύ λίγες διατάξεις της οδηγίας για τα δικαιώματα του δημιουργού και των σχετικών πράξεων ([2]) πραγματεύονται το ζήτημα της συλλογικής διαχείρισης δικαιωμάτων, ενώ καμία δεν θεσπίζει πλαίσιο για τη λειτουργία των εταιρειών συλλογικής διαχείρισης. Βέβαια, έχουν πλέον καθιερωθεί και εξακολουθούν να αναπτύσσονται αναγκαστικοί κανόνες σχετικά με τη λειτουργία των εταιρειών αυτών και με τη διαφάνεια, αλλά τούτο οφείλεται στη νομολογία του Δικαστηρίου και σε αποφάσεις της Επιτροπής.

([1]) SWD(2012) 204 final (μόνο στα αγγλικά) και SWD(2012) 205 final.

([2]) Οδηγία 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας (ΕΕ L 167 της 22.6.2001, σ. 10)· διάφορες σχετικές πράξεις —οδηγίες και συστάσεις—, μεταξύ των οποίων η οδηγία 2010/13/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 10ης Μαρτίου 2010, για τον συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την παροχή υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων (οδηγία 2010/13/ΕΕ για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων, ΕΕ L 95 της 15.4.2010, σ. 1).

2.3 Η πρακτική του δικαίου, όμως, διαφέρει από τη μία χώρα στην άλλη. Οι κανόνες για τις εταιρείες διαχείρισης είναι ποικίλοι επίσης, κυρίως όμως οι διατυπώσεις και οι πρακτικές ελέγχου της χρήσης των κονδυλίων που συγκεντρώνονται και της κατανομής υπέρ των δικαιούχων παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές στην πράξη και συχνά είναι αδιαφανείς. Έχουν μάλιστα παρατηρηθεί, σε ορισμένες χώρες, πρακτικές που αγγίζουν την κατάχρηση κοινωνικών αγαθών.

2.4 Στόχος της πρότασης είναι „η θέσπιση ενός κατάλληλου νομικού πλαισίου για τη συλλογική διαχείριση δικαιωμάτων που χορηγούνται από εταιρείες συλλογικής διαχείρισης για λογαριασμό δικαιούχων

— με την πρόβλεψη κανόνων οι οποίοι θα διασφαλίζουν την καλύτερη διαχείριση και τη μεγαλύτερη διαφάνεια των εταιρειών συλλογικής διαχείρισης,

— καθώς και με την ενθάρρυνση και τη διευκόλυνση της χορήγησης διακρατικής άδειας για τα δικαιώματα των δημιουργών επί των μουσικών έργων τους από εταιρείες συλλογικής διαχείρισης που εκπροσωπούν τους δημιουργούς“.

2.5 Μόνο η θέσπιση πρόσφορης νομικής πράξης (εδώ, οδηγίας) σε ευρωπαϊκό επίπεδο μπορεί να εξασφαλίσει την επίτευξη των στόχων αυτών, με τήρηση των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας.

2.6 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τους στόχους της πρότασης και τις λοιπές νομικές διατάξεις που προβλέπονται για την επίτευξή τους. Επικροτεί επίσης την επιλεγείσα νομική βάση για την οδηγία, τα άρθρα 50 και 51 έως 54 της ΣΛΕΕ, καθώς και το γεγονός ότι η πρόταση δεν επιφέρει καμία δημοσιονομική επίπτωση.

3. **Γενικές παρατηρήσεις**

3.1 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη τοποθετηθεί ([3]) επί των θεμελιωδών κανόνων, που θα πρέπει να θεσπιστούν με δεσμευτική ισχύ, για θέματα συλλογικής διαχείρισης των δικαιωμάτων και λειτουργίας των εταιρειών διαχείρισης, προκειμένου να εξασφαλίζεται η δίκαιη κατανομή των συλλεγόμενων κονδυλίων υπέρ των δημιουργών και λοιπών δικαιούχων, η διαφανής λειτουργία της διαχείρισης, η οποία θα πρέπει να ελέγχεται από τα μέλη των εταιρειών διαχείρισης και από μία ανεξάρτητη διοικητική ή δικαστική αρχή ελέγχου των λογαριασμών, που θα οφείλει να δημοσιοποιεί περιοδική έκθεση σχετικά με τις δραστηριότητες της εκάστοτε εταιρείας διαχείρισης, όπως ισχύει ήδη σε πολλά κράτη μέλη.

3.2 Το πνεύμα του σχεδίου οδηγίας θα πρέπει να συνάδει με το πνεύμα της οδηγίας για τα δικαιώματα του δημιουργού, σύμφωνα με το οποίο οιαδήποτε εναρμόνιση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων πρέπει να στηρίζεται σε υψηλό επίπεδο προστασίας. Και τούτο επειδή η προστασία των δικαιωμάτων αυτών συμβάλλει στη διατήρηση και περαιτέρω ανάπτυξη της δημιουργικότητας, εις όφελος των δημιουργών, των ερμηνευτών ή εκτελεστών, των παραγωγών, των επιχειρήσεων και του κοινού γενικά.

([3]) ΕΕ C 68 της 6.3.2012, σ. 28 και ΕΕ C 318 της 29.10.2011, σ. 32.

3.3 Η επιλογή της αγοράς της μουσικής για μια νομοθετική πρόταση δικαιολογείται λόγω της σχετικής σημασίας που έχει η μουσική στην ευρωπαϊκή αγορά σε σύγκριση με άλλες μορφές προσφοράς πολιτιστικού περιεχομένου, καθώς και για τεχνικούς λόγους, καθώς η μουσική δεν απαιτεί γλωσσική προσαρμογή της προσφοράς.

3.4 Θα ήταν ίσως προτιμότερο να υποβληθούν δύο σχέδια οδηγίας, μία οδηγία γενικής εμβέλειας σχετικά με τις εταιρείες συλλογικής διαχείρισης δικαιωμάτων και μία σχετική με τις διακρατικές άδειες για την επιγραμμική διανομή μουσικής.

3.5 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ μπορεί να αποδεχθεί μια ενιαία οδηγία, λαμβανομένου υπόψη του πρωταρχικού ρόλου των εταιρειών συλλογικής διαχείρισης δικαιωμάτων στη διανομή της μουσικής. Οι εταιρείες αυτές είναι οι πλέον κατάλληλες για να διαχειρίζονται τις άδειες, να συλλέγουν τις αμοιβές για λογαριασμό των δικαιούχων και να αναλαμβάνουν την κατανομή τους. Όμως, με την ελεύθερη επιλογή της ανάθεσης της διαχείρισης των δικαιωμάτων τους σε εταιρεία συλλογικής διαχείρισης, οι δικαιούχοι πρέπει να διατηρούν τη δυνατότητα να ελέγχουν τη χρήση τους και να εξακριβώνουν κατά πόσον η οικονομική διαχείριση είναι διαφανής και δίκαιη.

3.6 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η θέσπιση κανόνων προαιρετικής εφαρμογής, όπως επιθυμούν οι εταιρείες διαχείρισης, θα αποδειχθεί ανεπαρκής για την εξασφάλιση στους δημιουργούς και λοιπούς δικαιούχους κανόνων διαχείρισης ανοιχτών, σαφών και ενιαίων, όπως προσδοκούν. Οι κανόνες ενδοτικού δικαίου θα συνέβαλαν, στην πράξη, στη διατήρηση της υπερβολικής ποικιλίας και του υπέρμετρου ρόλου των κατά τόπους κανόνων που επικρατούν και που κατακερματίζουν την ευρωπαϊκή αγορά της επιγραμμικής διανομής πολιτιστικού περιεχομένου.

3.7 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η οδηγία συνιστά το κατάλληλο νομικό μέσο, δεδομένου ότι ενοποιεί το δίκαιο, επιτρέποντας παράλληλα στα κράτη μέλη να προβαίνουν σε προσαρμογές ως προς την εφαρμογή, λαμβάνοντας υπόψη τις εκάστοτε εθνικές περιστάσεις και ιδιαιτερότητες.

3.8 Όσον αφορά τις εταιρείες διαχείρισης, η ΕΟΚΕ συμφωνεί πλήρως ότι «η συλλογική διαχείριση των δικαιωμάτων σε όλους τους τομείς πρέπει να προσαρμοστεί σε σχέση με την υπηρεσία που παρέχεται στα μέλη και τους χρήστες όσον αφορά την αποδοτικότητα, την ακρίβεια, τη διαφάνεια και τη λογοδοσία». Οι απαιτήσεις αυτές εγγράφονται απόλυτα φυσιολογικά στο πλαίσιο του ψηφιακού θεματολογίου για την Ευρώπη και της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, των ανακοινώσεων της Επιτροπής «Η ενιαία αγορά για τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας» και «Ένα συνεκτικό πλαίσιο για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης στην ενιαία ψηφιακή αγορά ηλεκτρονικού εμπορίου και διαδικτυακών υπηρεσιών», καθώς και στη συνέχεια που δίδεται στην πράσινη βίβλο «για τη διαδικτυακή διανομή οπτικοακουστικών έργων στην Ευρωπαϊκή Ένωση».

3.9 «Η σύσταση 2005/737/ΕΚ της Επιτροπής σχετικά με τη συλλογική διασυνοριακή διαχείριση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων για τις νόμιμες επιγραμμικές (online) μουσικές υπηρεσίες καλούσε τα κράτη μέλη να προωθήσουν ένα κανονιστικό πλαίσιο κατάλληλα προσαρμοσμένο στη διαχείριση των δικαιωμάτων του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων για την παροχή νόμιμων επιγραμμικών υπηρεσιών μουσικής και για τη βελτίωση των προτύπων διακυβέρνησης και διαφάνειας των εταιρειών συλλογικής διαχείρισης.»

3.10 Οι συστάσεις, όμως, δεν συνιστούν δεσμευτικούς κανόνες. Η υπό εξέταση πρόταση οδηγίας καλύπτει το κενό αυτό.

3.11 Επιπλέον, η πρόταση αυτή «συμπληρώνει την οδηγία 2006/123/ΕΚ, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά η οποία αποσκοπεί στη θέσπιση ενός νομικού πλαισίου για τη διασφάλιση της ελευθερίας της εγκατάστασης των παρόχων υπηρεσιών και της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών μεταξύ των κρατών μελών. Οι εταιρείες συλλογικής διαχείρισης υπόκεινται στην οδηγία 2006/123/ΕΚ ως πάροχοι υπηρεσιών συλλογικής διαχείρισης.» Η ΕΟΚΕ τρέφει επιφυλάξεις σχετικά με την εφαρμογή, «τηρουμένων των αναλογιών», της συνολικής οδηγίας για τις υπηρεσίες στις εταιρείες συλλογικής διαχείρισης. Θα πρέπει να διερευνηθούν σε βάθος οι ιδιαιτερότητες αυτών των μη κερδοσκοπικών οντοτήτων.

3.12 Το σχέδιο οδηγίας, λοιπόν, έχει καταρτιστεί σε πλήρη συνεκτικότητα με το ισχύον δίκαιο και με τις προοπτικές που χαράχτηκαν βάσει των προγραμμάτων ανάπτυξης της εσωτερικής αγοράς, ενώ συνάδει με τις διεθνείς συμφωνίες των οποίων τα κράτη μέλη είναι συμβαλλόμενα μέρη και η ΕΟΚΕ επικροτεί τις προτεινόμενες διατάξεις.

3.13 Όπως και η Επιτροπή, η ΕΟΚΕ, σε πλήρη συνέπεια με τις προγενέστερες γνωμοδοτήσεις της, τάσσεται υπέρ της επιλογής ενός πλαισίου λειτουργίας και διαφάνειας που θα κωδικοποιεί τις υφιστάμενες αρχές και θα προσφέρει ένα πιο εξελιγμένο πλαίσιο κανόνων λειτουργίας και διαφάνειας, με αυξημένες δυνατότητες ελέγχου των εταιρειών συλλογικής διαχείρισης δικαιωμάτων. Η ετήσια έκθεση διαχείρισης τόσο από το σύνολο των μελών όσο και από μια ανεξάρτητη αρχή ή φορέα εξασφαλίζει αφ' εαυτής την τήρηση της χρηστής διαχείρισης.

3.14 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ διατηρεί επιφυλάξεις ως προς τις τεχνικές δυνατότητες πολλών εταιρειών διαχείρισης που δραστηριοποιούνται σήμερα στην επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά την απρόσκοπτη ανάληψη της διαχείρισης διακρατικών αδειών.

3.15 Ένα άλλο σημαντικό πρόβλημα αφορά την ομαδοποίηση του ρεπερτορίου. Η Επιτροπή προτείνει τη θέσπιση «ευρωπαϊκού διαβατηρίου», που θα διευκόλυνε σημαντικά την ομαδοποίηση αυτή και, κατά συνέπεια, τη χορήγηση των αδειών. Το «διαβατήριο» αυτό «θα θέσπιζε κοινούς κανόνες (…) και θα δημιουργούσε ανταγωνιστική πίεση στις εταιρείες για την ανάπτυξη περισσότερο αποδοτικών πρακτικών αδειοδότησης». Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την προσέγγιση αυτή.

3.16 Συμφωνεί επίσης με την νομική βάση: το άρθρο 50 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 44 ΣΕΚ), που αφορά την ελευθερία εγκατάστασης, καθώς και τα άρθρα 53 (πρώην 47) και 62 (πρώην 55) της ΣΛΕΕ, το τελευταίο εκ των οποίων παραπέμπει στα άρθρα 51 έως 54 της ΣΛΕΕ σχετικά με την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών.

4. **Ειδικές παρατηρήσεις**

4.1 Τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα πρέπει να προωθούν την καλλιτεχνική δημιουργία μέσω μιας δίκαιης ή αναλογικής αμοιβής των κατόχων των δικαιωμάτων αυτών και των κληρονόμων τους για περίοδο 50 έως 95 ετών, σύμφωνα με τα προστατευόμενα δικαιώματα και τις νομοθεσίες των κρατών μελών του Παγκόσμιου Οργανισμού Διανοητικής Ιδιοκτησίας. Η αμοιβή αυτή θα πρέπει να εξασφαλίζει επαρκή υλική ασφάλεια, προκειμένου να μπορούν να συνεχίσουν να δημιουργούν. Στην πράξη, στον τομέα της μουσικής, όπως και σε άλλους, ελάχιστοι δημιουργοί ζουν από τα δικαιώματά τους, κυρίως λόγω του αδιαφανούς, κατ' αυτούς, τρόπου λειτουργίας των εταιρειών συλλογικής διαχείρισης των δικαιωμάτων και του ελέγχου της παραγωγής και της διανομής από τα διακρατικά ολιγοπώλια.

4.2 Στην πράξη, τα περισσότερα από τα ποσά που οφείλουν οι χρήστες των αδειών εισπράττονται από τις εταιρείες συλλογικής διαχείρισης των δικαιωμάτων, εθνικές ή διεθνείς, οι οποίες τα αναδιανέμουν στα μέλη τους δημιουργούς:

— είτε με βάση ειδικές κλείδες κατανομής για την κάθε εταιρεία συλλογικής διαχείρισης όσον αφορά την κατ' αποκοπήν είσπραξη, που αποτελεί πηγή αδιαφάνειας όσον αφορά τις δραστηριότητές τους,

— είτε σύμφωνα με ατομικούς λογαριασμούς όταν οι δικαιούχοι και τα έργα για τα οποία έχει χορηγηθεί άδεια προσδιορίζονται ατομικά (αυτό ισχύει για την επιγραμμική διανομή, όπου οι πλήρεις απαιτούμενες πληροφορίες είναι πιο άμεσα διαθέσιμες).

4.3 Ωστόσο, το μερίδιο που εισπράττουν πραγματικά οι δικαιούχοι στη Γαλλία, για παράδειγμα, κυμαίνεται γενικά μεταξύ 9 και 10 % των εσόδων της μουσικής βιομηχανίας, είτε πρόκειται για πώληση CD είτε για επιγραμμική διανομή, αν και το κόστος της επιγραμμικής διανομής είναι πολύ χαμηλότερο από ό, τι το κόστος εκτός γραμμής (off-line). Οι εταιρείες παραγωγής, ειδικότερα οι «μεγάλες», εισπράττουν αντιστοίχως, περίπου το 50 % των εκτός γραμμής εσόδων και το 60 % των εσόδων από επιγραμμικές υπηρεσίες. Οι δαπάνες λειτουργίας που χρεώνουν οι εταιρείες συλλογικής διαχείρισης είναι συχνά πολύ υψηλές, και η ιδιότητα του μέλους συνεπάγεται την υποχρέωση αυτού να παρέχει στην εταιρεία αποκλειστικά δικαιώματα για όλα τα έργα του. Οι παραγωγοί, επίσης, συχνά χρεώνουν στους δημιουργούς έξοδα διαφήμισης ή άλλα με αποτέλεσμα να μειώνεται περαιτέρω η αμοιβή τους.

4.4 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι το σχέδιο οδηγίας ανταποκρίνεται στις ανάγκες εναρμόνισης της εσωτερικής αγοράς, σύμφωνα με την επιλεχθείσα νομική βάση, παράλληλα δε και στις απαιτήσεις περί διαφάνειας, ισότητας και ελέγχου της διαχείρισης που έχουν διατυπώσει οι δικαιούχοι, καθώς και δίκαιης αμοιβής των μελών όσον αφορά τις εταιρείες συλλογικής διαχείρισης· ωστόσο πολλά μέλη έχουν την αίσθηση ότι δεν λαμβάνουν ποτέ τίποτα, ενώ ελάχιστα μέλη λαμβάνουν την μερίδα του λέοντος [4]. Επισημαίνει ωστόσο ότι οι άνισες συμβάσεις που επιβάλλουν μεγάλοι εκδοτικοί οίκοι και

[4] Έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου για το 2011.

η μουσική βιομηχανία εξακολουθούν να ισχύουν και θα συνεχίσουν να εμποδίζουν τους περισσότερους δημιουργούς και δικαιούχους να λαμβάνουν δίκαιη αμοιβή για την εργασία τους. Συνεπώς το σχέδιο οδηγίας, κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, δεν εξασφαλίζει επαρκώς την αποτελεσματική προώθηση του πολιτισμού και των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων με ικανοποιητική αμοιβή των συγγραφέων και των δημιουργών.

4.5 Πρόκειται, τέλος, για τις «ελάχιστες» διατάξεις που αφήνουν μεγάλο περιθώριο στα κράτη μέλη κατά τη μεταφορά, ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν καλύτερα στις ανάγκες των συγγραφέων και των δημιουργών καθώς και να προωθήσουν όσο το δυνατόν καλύτερα τον πολιτισμό και τη διάδοσή του. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ δεν συμμερίζεται την ανάλυση ορισμένων νομοθετικών συνελεύσεων, οι οποίες εκτιμούν ότι το σχέδιο οδηγίας δεν τηρεί την επικουρικότητα, επειδή είναι υπερβολικά «κατευθυντικό» και λεπτομερές. Καλεί επίσης την Επιτροπή να εξετάσει τον τρόπο με τον οποίο θα επωφεληθούν αποτελεσματικά οι δημιουργοί από τη μείωση του κόστους διανομής όσον αφορά την επιγραμμική μουσική υπηρεσία, διότι το πρόσθετο εισόδημα μονοπωλείται από έναν μόνο φορέα της αγοράς, ο οποίος ελπίζει να αντισταθμίσει τη μείωση των εσόδων από την εκτός γραμμής διανομή. Πράγματι, οι διανομείς μεγάλης κλίμακας, με τις άνισες συμβάσεις και τις έντονες πιέσεις για κατασταλτική νομοθεσία όσον αφορά το ηλεκτρονικό εμπόριο, προσπαθούν να διατηρήσουν την οικονομία των ελλείψεων έναντι του διαδικτύου που επιτρέπει απεριόριστη μαζική διανομή με πολύ χαμηλό κόστος.

4.6 Οι καλλιτέχνες πρέπει να ελέγχουν καλύτερα την επιγραμμική προώθηση των έργων τους και τα έσοδα που παράγουν. Θα πρέπει να είναι σε θέση να διανέμουν απευθείας ορισμένα έργα, δωρεάν ή σε χαμηλές τιμές για την προώθησή τους· το διαδίκτυο κατέστησε δυνατή την εμφάνιση νέων πηγών χρηματοδότησης του έργου των δημιουργών, όπως η πρόσκληση για χρηματοδότηση από τους ακροατές της μελλοντικής παραγωγής. Η οδηγία θα πρέπει να παρέχει περισσότερο έλεγχο και δυνατότητες στους δημιουργούς.

4.7 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει το άρθρο 38 όπου τα κράτη μέλη καλούνται να προβλέψουν κυρώσεις για την εξασφάλιση της τήρησης των διατάξεων, όπως αυτές θα μεταφερθούν στο εθνικό τους δίκαιο.

4.8 Ο τίτλος ΙΙ πραγματεύεται την πρώτη πτυχή της οδηγίας, δηλ. την οργάνωση και τη λειτουργία των εταιρειών συλλογικής διαχείρισης δικαιωμάτων κάθε είδους. Οι απαιτήσεις διαφάνειας και οι υποχρεώσεις πληροφόρησης, δύο ζητήματα στα οποία η ΕΟΚΕ επιμένει όλως ιδιαιτέρως, αντιμετωπίζονται ικανοποιητικά στο κεφάλαιο 5 του τίτλου ΙΙ (άρθρα 17 έως 20).

4.9 Υπάρχουν συμπληρωματικές διατάξεις που ενισχύουν περαιτέρω τις υποχρεώσεις διαφάνειας. Το άρθρο 8 αφορά, ειδικότερα, τις αρμοδιότητες εποπτείας και προσφέρει στα μέλη εγγυήσεις χρηστής διαχείρισης. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις διατάξεις που προβλέπονται για τον σκοπό αυτό. Ο τίτλος IV, που αφορά την επίλυση διαφορών (άρθρα 34 έως 40), μεταξύ των οποίων τις διαδικασίες καταγγελίας (άρθρο 37), συμπληρώνει αποτελεσματικά τους μηχανισμούς που αφορούν τη λειτουργία των εταιρειών συλλογικής διαχείρισης, καθώς επιτρέπει στα μέλη να αμφισβητήσουν τη διαχείριση των δικαιωμάτων τους όταν την κρίνουν πλημμελή.

4.10 Όσον αφορά ορισμένα από τα προτεινόμενα κριτήρια για να μην επιβάλλεται στις μικρότερες εταιρείες συλλογικής διαχείρισης η χορήγηση διακρατικών αδειών, η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι υπάρχει κίνδυνος να δημιουργηθούν συγκεντρώσεις στην αγορά, γεγονός που ενδέχεται να προκαλέσει στρεβλώσεις του ανταγωνισμού εις βάρος των μικρότερων φορέων – όπως λ.χ. των εταιρειών από κάποιες χώρες με μικρό πληθυσμό ή από ορισμένες εθνικές μειονότητες, η συμβολή των οποίων στην πολιτιστική ποικιλία της Ευρώπης ίσως χρειάζεται ιδιαίτερα μέτρα στήριξης ώστε να μπορούν να συμμετέχουν στην ευρωπαϊκή αγορά αδειών. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι, για λόγους πολιτιστικής ποικιλίας, στις χώρες αυτές, οι μικρές εταιρείες συλλογικής διαχείρισης θα πρέπει να δικαιούνται δημόσια στήριξη σύμφωνα με το άρθρο 107 ΣΛΕΕ, ώστε να μπορούν να αξιοποιούν άμεσα τους καταλόγους τους σε ευρωπαϊκό επίπεδο χορηγώντας οι ίδιες διακρατικές άδειες.

4.11 Οι προβλεπόμενες διατάξεις για την αποτροπή σύγκρουσης συμφερόντων, την εξασφάλιση διαφανούς και αποτελεσματικής διαχείρισης, καθώς και την ενημέρωση των μελών των εταιρειών συλλογικής διαχείρισης κρίνονται πρόσφορες· ειδικότερα δε το άρθρο 9, όπου θεσπίζονται οι υποχρεώσεις των προσώπων που διαχειρίζονται στην πράξη τις επιχειρηματικές δραστηριότητες μιας εταιρείας συλλογικής διαχείρισης.

4.12 Ο τίτλος ΙΙΙ (άρθρα 21 έως 33) αφορά τις ευρωπαϊκές άδειες στον τομέα της επιγραμμικής χρήσης μουσικών έργων. Στο άρθρο 21 (χορήγηση διακρατικής άδειας στην εσωτερική αγορά) θεσπίζεται η αρχή του αποτελεσματικού ελέγχου, εκ μέρους των αρμοδίων αρχών, της συμμόρφωσης των εταιρειών με τις διατάξεις του τίτλου ΙΙΙ (περί του ορισμού των εν λόγω αρχών, βλ. άρθρο 39).

4.13 Στο άρθρο 22 (ικανότητα επεξεργασίας διακρατικών αδειών) εκτίθενται οι κεντρικές διατάξεις της δεύτερης πτυχής. Οι εταιρείες διαχείρισης δικαιωμάτων που έχουν αρμοδιότητα χορήγησης διακρατικών αδειών πρέπει να διαθέτουν την ικανότητα να επεξεργάζονται ηλεκτρονικά, κατά τρόπο αποτελεσματικό και διαφανή, τα στοιχεία που απαιτούνται για τη διαχείριση των αδειών, την τιμολόγηση των χρηστών, την είσπραξη των δικαιωμάτων και τη διανομή των οφειλόμενων ποσών στους δικαιούχους. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις απαιτήσεις που αναλύονται στην παράγραφο 2 και τον ορισμό τους ως ελάχιστων απαιτήσεων, επισημαίνει όμως τις πρακτικές δυσχέρειες που θα προκύψουν κατά την εκτίμηση του κατά πόσον έχουν καθοριστικό χαρακτήρα.

4.14 Οι απαιτήσεις έναντι των εταιρειών συλλογικής διαχείρισης είναι αναγκαίες. Στο άρθρο 23 (διαφάνεια των διακρατικών πληροφοριών σχετικά με το ρεπερτόριο) ορίζεται ότι στις πληροφορίες αυτές περιλαμβάνονται τα εκπροσωπούμενα μουσικά έργα, τα εκπροσωπούμενα, εν όλω ή εν μέρει, δικαιώματα, καθώς και τα εκπροσωπούμενα κράτη μέλη, ενώ στο άρθρο 24 (ακρίβεια των διακρατικών πληροφοριών σχετικά με το ρεπερτόριο) ζητείται από τις εταιρείες συλλογικής διαχείρισης να διαθέτουν διαδικασίες προκειμένου να μπορούν οι δικαιούχοι και άλλες εταιρείες συλλογικής διαχείρισης να διατυπώνουν αντιρρήσεις έναντι του περιεχομένου των δεδομένων που αναφέρονται στο άρθρο 22 παράγραφος 2 ή των πληροφοριών που παρέχονται δυνάμει του άρθρου 23. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η απόδειξη με κάθε νόμιμο μέσο πρέπει να γίνεται δεκτή από τις εταιρείες συλλογικής διαχείρισης, οι οποίες οφείλουν κατόπιν να προβαίνουν με τη δέουσα επιμέλεια στις απαραίτητες διορθώσεις.

4.15 Το γεγονός ότι οι εταιρείες συλλογικής διαχείρισης καλούνται να ελέγχουν τη χρήση των δικαιωμάτων εκ μέρους των παρόχων στους οποίους έχουν χορηγήσει διακρατική άδεια τις καθιστά υπεύθυνες να τους προσφέρουν τη δυνατότητα να υποβάλλουν με ηλεκτρονικά μέσα αναφορές σχετικά με την πραγματική χρήση των επιγραμμικών δικαιωμάτων, σύμφωνα με μέθοδο υποβολής αναφορών που αναγνωρίζεται από τα ισχύοντα προαιρετικά πρότυπα ή πρακτικές. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη δυνατότητα της εταιρείας να αρνηθεί να αποδεχθεί την υποβολή αναφοράς από τον χρήστη σε κλειστό μορφότυπο, σε περίπτωση που η εταιρεία παρέχει τη δυνατότητα υποβολής αναφορών μέσω αναγνωρισμένου προτύπου για την ηλεκτρονική ανταλλαγή δεδομένων.

4.16 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η προσφυγή σε ανοιχτά και ελεύθερα πρότυπα, συμπεριλαμβανομένης της ηλεκτρονικής τιμολόγησης (άρθρο 25), θα συνιστούσε πρόσφορη και αποδεκτή λύση για κάθε περίπτωση και αυτό θα έπρεπε να διευκρινίζεται εδώ.

4.17 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις απαιτήσεις που ορίζονται στο άρθρο 25 για θέματα τιμολόγησης: ακρίβεια, ταχύτητα αμέσως μετά τη χρήση της διακρατικής άδειας, καθώς και υποχρέωση διάθεσης διαδικασιών προσφυγής στους παρόχους, σε περίπτωση αμφισβήτησης του τιμολογίου. Η καταβολή των πληρωμών στους δικαιούχους πρέπει να ανταποκρίνεται σε κριτήρια ακρίβειας και ταχύτητας (άρθρο 26). Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις προβλεπόμενες απαιτήσεις ως προς την ενημέρωση των δικαιούχων που πρέπει να συνοδεύει την πληρωμή, καθώς και τα δικαιολογητικά για τα καταβαλλόμενα ποσά.

4.18 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει, επίσης, τις διατάξεις των άρθρων 27 και 28 και του άρθρου 29 (υποχρέωση εκπροσώπησης άλλης εταιρείας συλλογικής διαχείρισης για χορήγηση διακρατικών αδειών), σύμφωνα με τις οποίες η εταιρεία συλλογικών δικαιωμάτων που δεν χορηγεί ούτε προσφέρεται να χορηγήσει διακρατικές άδειες επί των μουσικών έργων που ανήκουν στο δικό της ρεπερτόριο μπορεί να ζητήσει από άλλη εταιρεία συλλογικής διαχείρισης, η οποία πληροί τις απαιτήσεις της οδηγίας, να συνάψει μαζί της συμφωνία εκπροσώπησης προκειμένου να εκπροσωπεί τα δικαιώματα αυτά.

4.19 Η ΕΟΚΕ ζητά να διασαφηνιστεί η διατύπωση: στις περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 29 παράγραφος 1, η αποδοχή της εντολής συνιστά υποχρέωση ή όχι;

4.20 Η ΕΟΚΕ επικροτεί επίσης τις διατάξεις του άρθρου 30 (πρόσβαση σε διακρατικές άδειες), του άρθρου 31 (χορήγηση διακρατικών αδειών από θυγατρικές εταιρειών συλλογικής διαχείρισης) και του άρθρου 32 (όροι αδειοδότησης που ισχύουν για επιγραμμικές υπηρεσίες).

4.21 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την παρέκκλιση (άρθρο 33), σύμφωνα με την οποία οι απαιτήσεις του τίτλου III δεν ισχύουν για τις εταιρείες συλλογικής διαχείρισης που χορηγούν, με βάση την προαιρετική ομαδοποίηση των απαιτούμενων δικαιωμάτων, διακρατική άδεια για επιγραμμικά δικαιώματα επί μουσικών έργων η οποία απαιτείται από ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό για τα ραδιοφωνικά ή τηλεοπτικά προγράμματά του.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 443/2009 με σκοπό τον καθορισμό των λεπτομερειών της επίτευξης του στόχου μείωσης των εκπομπών CO_2 από καινούργια επιβατηγά αυτοκίνητα το 2020»

COM(2012) 393 final — 2012/0190 (COD)

και την

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 510/2011 με σκοπό τον καθορισμό των λεπτομερειών της επίτευξης του στόχου μείωσης των εκπομπών CO_2 από καινούργια ελαφρά επαγγελματικά οχήματα το 2020»

COM(2012) 394 final — 2012/0191 (COD)

(2013/C 44/19)

Εισηγητής: **ο κ. ΙΟΖΙΑ**

Στις 11 Σεπτεμβρίου 2012, και σύμφωνα με τα άρθρα 192, παράγραφος 1, και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 443/2009 με σκοπό τον καθορισμό των λεπτομερειών της επίτευξης του στόχου μείωσης των εκπομπών CO_2 από καινούργια επιβατηγά αυτοκίνητα το 2020

COM(2012) 393 final — 2012/0190 (COD)

και την

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 510/2011 με σκοπό τον καθορισμό των λεπτομερειών της επίτευξης του στόχου μείωσης των εκπομπών CO_2 από καινούργια ελαφρά επαγγελματικά οχήματα το 2020

COM(2012) 394 final — 2012/0191 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Δεκεμβρίου 2012.

Κατά την 485η σύνοδο ολομέλειάς της, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 116 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) υποστηρίζει ανέκαθεν στις γνωμοδοτήσεις της το σύνολο των πρωτοβουλιών της Επιτροπής που συνδέονται με τη μείωση των εκπομπών CO_2 και αποσκοπούν στην επίτευξη του στόχου μιας Ευρώπης «χωρίς άνθρακα» έως το 2050, έτος κατά το οποίο ο τομέας μεταφορών θα πρέπει να έχει μειώσει τις εκπομπές του κατά 60 %.

1.2 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι, τον Φεβρουάριο του 2011, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαίωσε τον στόχο της ΕΕ για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 80-95 % έως το 2050 έναντι των επιπέδων του 1990 [1]. Σύμφωνα με τη Διακυβερνητική Επιτροπή για την Αλλαγή του Κλίματος, οι ανεπτυγμένες χώρες οφείλουν να υλοποιήσουν συλλογικά τους στόχους για τη μείωση των εκπομπών, συνεκτιμώντας τις προσπάθειες που απαιτείται να καταβληθούν από τις αναπτυσσόμενες χώρες. Κατ' αυτόν τον τρόπο αναμένεται να επιτευχθεί μείωση των εκπομπών κατά 50 % σε παγκόσμια κλίμακα έως το 2050, με την υιοθέτηση ενός στόχου για τη μείωση των εκπομπών κατά την μετά το Κιότο περίοδο που να εντάσσεται σε παγκόσμιο νομοθετικό πλαίσιο που προβλέπεται να εγκριθεί έως το 2015 και να τεθεί σε εφαρμογή από το 2020.

1.3 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ του καθορισμού ολοένα και πιο αυστηρών στόχων για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, κυρίως στον τομέα των οδικών μεταφορών ο οποίος ευθύνεται για το 24 % των συνολικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (CO_2) –του αερίου που συμβάλει κατ' εξοχήν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου (GHG)– που αυξήθηκε κατά 23 % μεταξύ του 1990 και του 2010. Πρόκειται για τάση η οποία δεν μπορεί να γίνει ανεκτή υπό το πρίσμα της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το κλίμα.

1.4 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις τροποποιήσεις που επέρχονται στις δύο υπό εξέταση προτάσεις, επισημαίνοντας ωστόσο ότι απαιτείται η ανάληψη αρμονικής και αποτελεσματικής δράσης για την ασφαλή και ανταγωνιστική χρήση των πόρων, με σκοπό την εξάλειψη του συνόλου των εμποδίων που τίθενται στην εσωτερική αγορά μεταφορών, την προώθηση καθαρών τεχνολογιών και τον εκσυγχρονισμό των δικτύων μεταφορών. Ζητεί δε την ταχεία έγκριση των κανονισμών με τη συνεκτίμηση των συστάσεών της.

1.5 Η ΕΟΚΕ αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στον καθορισμό μακροπρόθεσμων στόχων ακόμη και μετά το 2020, προκειμένου να διαφυλαχθεί η ανταγωνιστικότητα της ενιαίας αγοράς. Η προοπτική του καθορισμού έως το 2014 νέων στόχων για το διάστημα μετά το 2020 επιδοκιμάζεται από την ΕΟΚΕ, υπό την προϋπόθεση της

[1] COM(2011) 885 final.

διενέργειας άτεγκτης και ενδελεχούς εκτίμησης επιπτώσεων. Η ΕΟΚΕ προκρίνει την επανεξέταση των στόχων έως το 2017, υπό το φως των τεχνολογικών εξελίξεων, των προβλεπόμενων τάσεων της αγοράς και των επιβεβλημένων αναγκών όσον αφορά την καταπολέμηση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις δικαίως αιτούνται τη θέσπιση σταθερού και προορατικού κανονιστικού πλαισίου, σε συνδυασμό με την έμπρακτη διασφάλιση της δυνατότητας επίτευξης εξαιρετικά φιλόδοξων στόχων.

1.6 Όπως και σε προγενέστερες γνωμοδοτήσεις της, η ΕΟΚΕ συνιστά τη διαμόρφωση ενός μοντέλου το οποίο θα ενσωματώνει στον υπολογισμό του διοξειδίου του άνθρακα το σύνολο των εκπομπών που σχετίζονται με την παραγωγή των αυτοκινήτων. Το αποτύπωμα διοξειδίου του άνθρακα (CO_2) θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη σε συνάρτηση με ολόκληρο τον κύκλο ζωής των μηχανοκίνητων οχημάτων.

1.7 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόταση της Επιτροπής για την αξιολόγηση της προς έγκριση παραμέτρου χρηστικότητας έως το 2014, δεδομένου ότι τάσσεται εδώ και καιρό υπέρ της προτίμησης του αποτυπώματος έναντι της μάζας με σκοπό να προαχθεί η κατασκευή οχημάτων τα οποία να έχουν περιορισμένο περιβαλλοντικό αντίκτυπο, μικρότερο βάρος και χαμηλότερη κατανάλωση καυσίμου.

1.8 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να επανεξετάσει την πρόταση περί γραμμικής συνάρτησης (όσον αφορά το ποσοστό της κλίσης), επισημαίνοντας ότι ένα ποσοστό της τάξεως του 60 % συνεπάγεται επιπλέον εκπομπές 4,6 g CO_2 για τα επιβατηγά αυτοκίνητα. Όσο πιο κοντά στο 100 πλησιάζει η κλίση, τόσο περισσότερο ευνοούνται τα βαρέα οχήματα.

1.9 Για τα ελαφρά επαγγελματικά οχήματα (ΕΕΟ), η Επιτροπή ενέκρινε πρόταση για την καθιέρωση ποσοστού κλίσης ανερχόμενου σε 100 % σύμφωνα με το οποίο η επιβάρυνση των κατασκευαστών πιο βαρέων ΕΕΟ είναι μικρότερη.

1.10 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της πολιτικής που τίθεται σε εφαρμογή όσον αφορά την επιβολή κυρώσεων μετά το 2020 –εναρμόνιση του τιμήματος υπέρβασης εκπομπών στα 95 ευρώ ανά g/km για τα επιβατηγά αυτοκίνητα και τα ΕΕΟ– και κρίνει σκόπιμη τη διάθεση των πόρων που θα αντληθούν κατ' αυτόν τον τρόπο σε δραστηριότητες για την ενίσχυση της αυτοκινητοβιομηχανίας.

1.11 Η ΕΟΚΕ θεωρεί κεφαλαιώδους σημασίας τη διατήρηση της παγκόσμιας πρωτοκαθεδρίας στον τομέα της βιώσιμης κινητικότητας· συνεπώς, το ενδεχόμενο καθυστερημένης και άτολμης εισαγωγής νέων τεχνολογιών θα μπορούσε να καταδικάσει τον κλάδο των μεταφορών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε αμετάκλητη παρακμή εντός μιας ταχέως αναπτυσσόμενης παγκόσμιας αγοράς.

1.12 Η ΕΟΚΕ συνιστά την καθιέρωση συστήματος επισήμανσης των τεχνικών χαρακτηριστικών των εκπομπών των διαφόρων επιμέρους μοντέλων, κατά τρόπο συγκρίσιμο, ξεκάθαρο και εξαντλητικό όσον αφορά το σύνολο των επιβλαβών εκπομπών. Το ισχύον σύστημα, το οποίο αφήνει την επιλογή της επισήμανσης στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών πρέπει να τροποποιηθεί προς όφελος ενός ενιαίου συστήματος επισήμανσης σε ευρωπαϊκή κλίμακα, ίσως δε και μετά από σύναψη σχετικής συμφωνίας με άλλους διεθνείς εταίρους. Σήμερα, το ίδιο αυτοκίνητο μπορεί να λάβει διαφορετικές ετικέτες όσον αφορά τις εκπομπές, ανάλογα παραδείγματος χάρη με το εάν το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος εφαρμόζει το σύστημα της «σχετικής» ετικέτας (relative label) αντί της «απόλυτης» ετικέτας (absolute label) που θα προτιμούσε κάθε λογικός άνθρωπος, βάσει της απόλυτης τιμής και όχι σε σύγκριση με τους ανταγωνιστές που ανήκουν στην ίδια κατηγορία.

1.13 Όσον αφορά τα ΕΕΟ, η ΕΟΚΕ συνιστά να προβλεφθεί για τους μελλοντικούς στόχους ο απαιτούμενος χρόνος προσαρμογής (lead time) του εν λόγω κλάδου στις τιθέμενες προθεσμίες (7-10 έτη αντί για 5-7 έτη στην περίπτωση των επιβατηγών αυτοκινήτων). Τα χαρακτηριστικά παραγωγής των ΕΕΟ δεν καθιστούν δυνατή την επαρκώς ταχεία προσαρμογή του σχεδιασμού, προπαντός δε κατά την οξύτατη κρίση που διέρχεται η αγορά αρκετών χωρών.

2. **Παρουσίαση των προτάσεων της Επιτροπής**

2.1 Στις 11 Ιουλίου 2012, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε δύο προτάσεις για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 443/2009 και (ΕΕ) αριθ. 510/2011 με σκοπό τον καθορισμό των λεπτομερειών της επίτευξης του στόχου μείωσης των εκπομπών CO_2 από επιβατηγά αυτοκίνητα και ελαφρά εμπορικά οχήματα το 2020.

2.2 Η Επιτροπή αποβλέπει στην επίτευξη των ακόλουθων στόχων για το 2020:

— 147 g CO_2/km κατά μέσον όρο για τα καινούργια ελαφρά επαγγελματικά οχήματα·

— 95 g CO_2/km για τα καινούργια επιβατηγά αυτοκίνητα.

2.3 Με σκοπό την επίτευξη του εν λόγω στόχου έως το 2020, η Επιτροπή καθορίζει τις ακόλουθες λεπτομέρειες για τα καινούργια επιβατηγά αυτοκίνητα:

— η παράμετρος χρηστικότητας εξακολουθεί να είναι η μάζα του οχήματος σε ετοιμότητα λειτουργίας·

— η καμπύλη οριακών τιμών εξακολουθεί να είναι γραμμική με κλίση 60 % σε σύγκριση με τον στόλο αναφοράς, που παραμένει ο στόλος του 2006 σύμφωνα με την καμπύλη οριακών τιμών του 2015·

— καθιερώνονται πιστωτικά υπερμόρια κατά την περίοδο 2020-2023 για τα αυτοκίνητα των οποίων οι εκπομπές δεν υπερβαίνουν τα 35 g CO_2/km, με πολλαπλασιαστή 1,3 και σωρευτικό ανώτατο όριο 20 000 οχημάτων ανά κατασκευαστή για όλη τη διάρκεια ισχύος του συστήματος·

— η παρέκκλιση «εξειδίκευσης» επικαιροποιείται για το 2020·

— οι κατασκευαστές που είναι υπεύθυνοι για λιγότερες από 500 ταξινομήσεις καινούργιων επιβατηγών οχημάτων ετησίως απαλλάσσονται από την υποχρέωση συμμόρφωσης με στόχο εκπομπών CO_2·

— παρέχεται αυξημένη ευελιξία ως προς τον χρόνο λήψης των αποφάσεων για παρεκκλίσεις λόγω μικρού όγκου παραγωγής·

— διατηρούνται οι οικολογικές καινοτομίες όταν εφαρμόζεται αναθεωρημένη διαδικασία δοκιμών·

— το τίμημα υπέρβασης εκπομπών διατηρείται στα 95 ευρώ ανά g/km ανά όχημα.

2.4 Με σκοπό την επίτευξη του προαναφερθέντος στόχου έως το 2020, η Επιτροπή καθορίζει τις ακόλουθες λεπτομέρειες για τα ελαφρά επαγγελματικά οχήματα:

— η παράμετρος χρησιμότητας εξακολουθεί να είναι η μάζα του οχήματος σε ετοιμότητα λειτουργίας·

— η καμπύλη οριακών τιμών εξακολουθεί να είναι γραμμική με κλίση 100 % σε σύγκριση με τον στόλο αναφοράς·

— οι κατασκευαστές που είναι υπεύθυνοι για λιγότερες από 500 ταξινομήσεις καινούργιων ελαφρών επαγγελματικών οχημάτων ετησίως απαλλάσσονται από την υποχρέωση συμμόρφωσης με τον οικείο στόχο ειδικών εκπομπών·

— παρέχεται αυξημένη ευελιξία ως προς τον χρόνο λήψης των αποφάσεων για παρεκκλίσεις λόγω μικρού όγκου παραγωγής·

— διατηρούνται οι οικολογικές καινοτομίες όταν εφαρμόζεται αναθεωρημένη διαδικασία δοκιμών·

— το τίμημα υπέρβασης εκπομπών διατηρείται στα 95 ευρώ ανά g/km ανά όχημα.

2.5 Οι καθορισθέντες στόχοι θα καταστήσουν δυνατή τη μείωση των μέσων εκπομπών των καινούργιων επιβατηγών αυτοκινήτων από 135,7 g CO_2/km το 2011 σε 95 g CO_2 ανά km το 2020, με υποχρεωτικό προς επίτευξη στόχο για το 2015 τα 130 g CO_2/km. Οι εκπομπές των φορτηγών θα μειωθούν από 181,4 g CO_2/km το 2010 (το πλέον πρόσφατο έτος για το οποίο υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία) σε 147 g CO_2/km το 2020, με υποχρεωτικό προς επίτευξη στόχο για το 2017 τα 175 g CO_2/km.

3. **Εισαγωγή**

3.1 Όπως και στις προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της με αντικείμενο τις νομοθετικές προτάσεις της Επιτροπής οι οποίες σχετίζονται με ανθρώπινες δραστηριότητες που προκαλούν αύξηση των εκπομπών CO_2, η ΕΟΚΕ επικροτεί το στόχο της υιοθέτησης ολοένα και πιο αυστηρών ορίων για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και εκτιμά ότι η προσαρμογή της συμπεριφοράς των παραγωγών και των καταναλωτών είναι θεμελιώδους σημασίας για τον μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Σε αυτό το πλαίσιο, δεν μπορεί επομένως να παραβλεφθεί η παραμικρή εύλογη παρέμβαση η οποία θα μπορούσε να συμβάλει έμπρακτα στη μείωση των εκπομπών των επιβατηγών αυτοκινήτων και των ελαφρών εμπορικών οχημάτων τα οποία ευθύνονται από κοινού για το 15 % περίπου των συνολικών εκπομπών CO_2 στην ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των εκπομπών που οφείλονται στον ανεφοδιασμό με καύσιμα.

3.1.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί την ενίσχυση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας μετά το 2020 κεφαλαιώδους σημασίας για τη διατήρηση της τεχνολογικής πρωτοκαθεδρίας σε παγκόσμια κλίμακα, κατά κύριο λόγο με την πραγματοποίηση εκτεταμένων επενδύσεων στον τομέα της καινοτομίας, σε συνδυασμό με μια απαιτητική εσωτερική αγορά.

3.1.2 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ανεπιφύλακτα τις τροποποιήσεις του νομοθετικού πλαισίου που αποσκοπούν στη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα των επιβατηγών αυτοκινήτων και των ελαφρών επαγγελματικών οχημάτων (ΕΕΟ) μετά το 2020, με τις οποίες επιδιώκονται ξεκάθαροι στόχοι που τίθενται στο πλαίσιο μιας αποτελεσματικής νομοθεσίας με τη χάραξη συγκεκριμένης και σταθερής κατεύθυνσης όσον αφορά τις επενδύσεις οι οποίες, με τη σειρά τους, θα προωθήσουν περαιτέρω την υλοποίηση καινοτομιών εκ μέρους των κατασκευαστών οχημάτων και των προμηθευτών εξαρτημάτων, ενισχύοντας ακόμη περισσότερο το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα του εν λόγω κλάδου της ευρωπαϊκής βιομηχανίας.

3.1.3 Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η θέσπιση σύγχρονων και ενιαίων κανόνων θα καταστήσει δυνατή τη βελτίωση της εποπτείας της αγοράς, με σκοπό την εδραίωση συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού μεταξύ των Ευρωπαίων παραγωγών των αποδοτικότερων τεχνολογιών από πλευράς κατανάλωσης καυσίμου και εκπομπών ρύπων.

3.1.4 Η ΕΟΚΕ τονίζει την καθαρή εξοικονόμηση πόρων που θα προκύψει για τους καταναλωτές, δεδομένου ότι από την ανάλυση της Επιτροπής συνάγεται ότι οι στόχοι που τίθενται για το 2020 είναι εφικτοί και οικονομικά υγιείς. Οι προβλεπόμενοι στόχοι κρίνονται αποτελεσματικοί ως προς το κόστος τους, η απαιτούμενη τεχνολογία είναι ευχερώς διαθέσιμη στην αγορά και η απτή εφαρμογή της αναμένεται να δώσει ώθηση στην απασχόληση και να αποβεί προς όφελος τόσο των καταναλωτών όσο και της βιομηχανίας.

4. **Παρατηρήσεις**

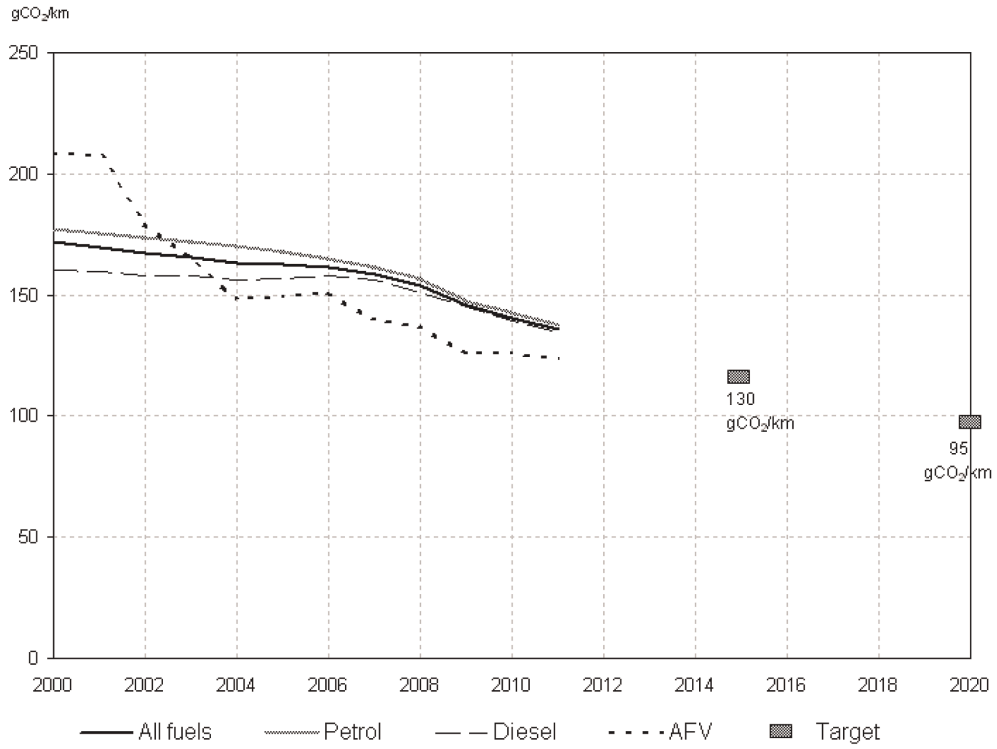
4.1 *Επιβατηγά αυτοκίνητα – έγγρ. COM(2012) 393 final*

4.1.1 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι τα επιβατηγά αυτοκίνητα ευθύνονται για το 12,5 % περίπου των συνολικών εκπομπών CO_2 στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η παραγόμενη ποσότητα CO_2 είναι ευθέως ανάλογη προς την ποσότητα του καταναλισκόμενου καυσίμου, με αποτέλεσμα τα οχήματα χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα να είναι αποδοτικότερα όσον αφορά την κατανάλωση καυσίμου και οικονομικότερα ως προς τη συντήρησή τους καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους.

4.1.2 Η αγορά των επιβατηγών αυτοκινήτων έχει πληγεί σοβαρά από την οικονομική κρίση αυτών των πέντε τελευταίων ετών. Ο αριθμός των νέων αδειών κυκλοφορίας μειώθηκε κατά 7,6 % τους εννέα πρώτους μήνες του 2012 και κατά 10,8 % τον Σεπτέμβριο, σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2011.

4.1.3 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με ικανοποίηση τόσο την πορεία των εφαρμοζόμενων πολιτικών όσο και τη συνειδητοποίηση της κατάστασης εκ μέρους των καταναλωτών, όπως καταδεικνύεται από πρόσφατες μελέτες του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος. Τα οχήματα που ταξινομούνται ως καινούργια τείνουν να εμφανίζουν όλο και πιο ικανοποιητικές επιδόσεις ως προς τις παραγόμενες εκπομπές και να έχουν σχεδόν επιτύχει από το 2012 τον ενδιάμεσο στόχο που προβλέπεται για το 2015.

Εξέλιξη των τάσεων όσον αφορά τις εκπομπές CO_2 των καινούργιων επιβατηγών αυτοκινήτων ανά είδος καυσίμου (EE27) ([2])

4.1.4 Η ΕΟΚΕ κρίνει θεμελιώδους σημασίας τη διενέργεια ανάλυσης κόστους-οφέλους όσον αφορά την καθαρή εξοικονόμηση πόρων για τους καταναλωτές. Για κάθε καινούργιο επιβατηγό αυτοκίνητο αναμένεται εξοικονόμηση καυσίμου ανερχόμενη κατά μέσο όρο σε σχεδόν 340 ευρώ το πρώτο έτος, ενώ η συνολική εκτιμώμενη εξοικονόμηση καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής των επιβατηγών αυτοκινήτων (δεκατρία έτη) κυμαίνεται μεταξύ 2 904 και 3 836 ευρώ σε σχέση με τον ενδιάμεσο στόχο που προβλέπεται για το 2015.

4.2 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την πρότασή της για την υιοθέτηση του αποτυπώματος ως παραμέτρου χρηστικότητας αντί της μάζας, με προσδοκώμενα οφέλη τα εξής:

— την περαιτέρω μείωση των εκπομπών·

— τη μείωση της μάζας των μηχανοκίνητων οχημάτων·

— τη σημαντική εξοικονόμηση καυσίμων·

— την ανάπτυξη υλικών και την προαγωγή της έρευνας·

— την ενθάρρυνση πιο συγκρατημένης κατανάλωσης προς όφελος της λειτουργικότητας και της αποτελεσματικότητας.

4.3 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η απόφαση σχετικά με τη διατήρηση της γραμμικής συνάρτησης σε ποσοστό 60 % οδεύει προς την αντίθετη κατεύθυνση από εκείνη που είχε εξαγγελθεί για την περαιτέρω βελτίωση του εκπομπών των παραγόμενων οχημάτων. Ο πολιτικός συμβιβασμός που επιτεύχθηκε προστατεύει ενδεχομένως τα συμφέροντα μερικών ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, αλλά αποβαίνει εις βάρος του συνόλου των πολιτών.

4.4 *Ελαφρά επαγγελματικά οχήματα (ΕΕΟ) - έγγρ. COM(2012) 394 final*

4.4.1 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι τα ελαφρά επαγγελματικά οχήματα (ΕΕΟ) ευθύνονται για το 1,5 περίπου των συνολικών εκπομπών CO_2 στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η παραγόμενη ποσότητα CO_2 είναι ευθέως ανάλογη προς την ποσότητα του καταναλισκόμενου καυσίμου, με αποτέλεσμα τα οχήματα χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα να είναι αποδοτικότερα όσον αφορά την κατανάλωση καυσίμου και οικονομικότερα ως προς τη συντήρησή τους καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους.

([2]) http://www.eea.europa.eu/publications/monitoring-co2-emissions-from-new

4.4.1.1 Στην περίπτωση των ΕΕΟ, η τιμή του καυσίμου αντιπροσωπεύει περίπου το ένα τρίτο του κόστους ιδιοκτησίας και εκτιμάται σε σχεδόν 2 400 ευρώ ετησίως για το πετρέλαιο κίνησης (diesel).

4.4.1.2 Οι εκπομπές των ΕΕΟ αυξήθηκαν κατά 26 % μεταξύ του 1990 και του 2010.

4.4.2 Η αγορά των ΕΕΟ δέχθηκε σοβαρό πλήγμα κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών εξαιτίας της οικονομικής κρίσης. Ο αριθμός των νέων αδειών κυκλοφορίας υπέστη τη χειρότερη μείωση το 2009 (– 29,5 %), αλλά –σε αντίθεση με τον κλάδο των επιβατηγών αυτοκινήτων– η τάση ήταν ανοδική το 2010 (+ 8,7 %) και το 2011 (+ 7,5 %). Τους πρώτους δέκα μήνες του 2012 όμως σημειώθηκε περαιτέρω μείωση κατά 10,6 %.

4.4.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η υπό εξέταση πρόταση, η οποία καταρτίστηκε βάσει του κανονισμού που διέπει τα επιβατηγά αυτοκίνητα, υποτιμά τις διαφορές που υφίστανται μεταξύ των επιβατηγών αυτοκινήτων και των ΕΕΟ, οι σημαντικότερες εκ των οποίων είναι οι εξής:

— ο μεγαλύτερος κύκλος ανάπτυξης και παραγωγής από τον κύκλο των επιβατηγών αυτοκινήτων·

— η αποστολή αυτών των οχημάτων που χρησιμοποιούνται για την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας στο πλαίσιο της οποίας η απόδοση και η αντοχή του κινητήρα και η σχετική κατανάλωση καυσίμου κατέχουν κυρίαρχη θέση στις λειτουργικές δαπάνες που συνδέονται με αυτή τη δραστηριότητα. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο ότι στο 97 % του στόλου των ΕΕΟ χρησιμοποιείται η τεχνολογία των πετρελαιοκινητήρων (diesel)·

— το προφίλ των αγοραστών, εκ των οποίων ποσοστό υψηλότερο του 90 % αντιστοιχεί σε βιοτεχνικές ΜΜΕ που είναι ιδιαίτερα ευπαθείς στη διακύμανση του κόστους.

4.4.4 Η ΕΟΚΕ κρίνει θεμελιώδους σημασίας τη διενέργεια ανάλυσης κόστους-οφέλους η οποία να λαμβάνει υπόψη, αφενός, την αύξηση του κόστους που συνεπάγεται η προσαρμογή των καινούργιων επιβατηγών αυτοκινήτων και των καινούργιων ΕΕΟ στις ισχύουσες κανονιστικές διατάξεις και, αφετέρου, την καθαρή εξοικονόμηση πόρων για τους καταναλωτές. Για κάθε καινούργιο ΕΕΟ, η εξοικονόμηση καυσίμου υπολογίζεται κατά μέσο όρο σε σχεδόν 400 ευρώ το πρώτο έτος και εκτιμάται ότι κυμαίνεται μεταξύ 3 363 και 4 564 ευρώ καθ' όλη τη διάρκεια των δεκατριών ετών του κύκλου ζωής των επιβατηγών αυτοκινήτων σε σχέση με τον ενδιάμεσο στόχο που προβλέπεται για το 2017.

4.4.5 Με βάση τα ανωτέρω –και παρότι επιβεβαιώνει την ανάγκη μείωσης των εκπομπών CO_2– η ΕΟΚΕ υποστηρίζει μια νέα σταδιακή ένταξη των μελλοντικών στόχων στο χρονοδιάγραμμα προσαρμογής (lead time) του εν λόγω κλάδου στις τιθέμενες προθεσμίες (7-10 έτη αντί για 5-7 έτη όσον αφορά τα επιβατηγά αυτοκίνητα).

4.5 *Ενημέρωση και τυποποίηση*

4.5.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί, όπως ακριβώς και η Επιτροπή, ότι οι τελικοί χρήστες πρέπει να διαθέτουν αξιόπιστες, σαφείς και συγκρίσιμες πληροφορίες σχετικά με τα οικονομικά και περιβαλλοντικά πλεονεκτήματα των οχημάτων που προτίθενται να αγοράσουν.

4.5.2 Ένα μέσο το οποίο έχει αποδειχθεί εξαιρετικά αποτελεσματικό είναι η επισήμανση. Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να εξετάσει το ενδεχόμενο επέκτασης της υποχρέωσης επισήμανσης ως προς τις εκπομπές, υπολογιζόμενες σύμφωνα με την αρχή της ανάλυσης του κύκλου ζωής (ΑΚΖ). Η διασφάλιση ξεκάθαρης, ολοκληρωμένης, προσιτής και, προπαντός, άμεσα κατανοητής πληροφόρησης θα καθιστούσε την επιλογή των καταναλωτών περισσότερο συνειδητή και συνειδητοποιημένη, συμβάλλοντας έτσι στη δημιουργία ενός ενάρετου κύκλου ορθών πρακτικών.

4.5.3 Στην ισχύουσα οδηγία 1999/94 δεν προβλέπονται σαφείς απαιτήσεις, αλλά μόνο ένα «ελάχιστο επίπεδο» ενημέρωσης επί του θέματος, αφήνοντας έτσι σημαντικά περιθώρια υποκειμενικής ερμηνείας στα επιμέρους κράτη μέλη. Πράγματι, ορισμένα κράτη μέλη χρησιμοποίησαν τη «σχετική» ετικέτα (relative label) η οποία παρέχει διφορούμενες πληροφορίες, λαμβάνοντας ως σημείο αναφοράς το είδος του οχήματος, χωρίς σαφή υπόδειξη του επιπέδου των εκπομπών του. Το συγκεκριμένο σύστημα είναι παραπλανητικό για τους καταναλωτές οι οποίοι, όταν βλέπουν ένα αυτοκίνητο με ετικέτα της κατηγορίας 1, τείνουν να πιστέψουν ότι το αυτοκίνητο αυτό παράγει λιγότερες εκπομπές σε απόλυτες τιμές, ενώ στην πραγματικότητα τα στοιχεία αφορούν μόνο την κατηγορία του εν λόγω αυτοκινήτου. Έτσι, ένα πολυτελές αυτοκίνητο που ανήκει στην κατηγορία ΣΤ, ενδέχεται να παράγει πέντε φορές περισσότερες εκπομπές από ό,τι ένα χρηστικό αυτοκίνητο και να λάβει ετικέτα της κατηγορίας Α, ενώ ένα χρηστικό αυτοκίνητο μπορεί, ανάλογα με το είδος του, να λάβει ετικέτα της κατηγορίας Δ. Κατ' αναλογία προς ό,τι έχει επιτευχθεί στην περίπτωση των ηλεκτρικών οικιακών συσκευών, η Επιτροπή θα ήταν σκόπιμο να προτείνει αυτό που αναμένει κάθε λογικός άνθρωπος, δηλαδή μια «απόλυτη» ετικέτα (absolute label) με σκοπό την ταξινόμηση στην κατηγορία Α των οχημάτων που εκπέμπουν λιγότερο από 100 g/km και στην κατηγορία Β εκείνων που εκπέμπουν από 101 έως 120 g/km, προσδιορίζοντας επακριβώς το επίπεδο των εκπομπών για κάθε είδος οχήματος και χρησιμοποιώντας τα ίδια χρώματα σε ολόκληρη την Ευρώπη.

4.5.4 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τα μέτρα που εγκρίθηκαν για τη διάδοση των πληροφοριών οι οποίες απευθύνονται στους καταναλωτές.

4.5.5 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ του συνόλου των μακροπρόθεσμων πρωτοβουλιών που αποσκοπούν στην εκπαίδευση των καταναλωτών, οι οποίες αναμένεται να συμβάλουν στην πραγματοποίηση συνειδητών επιλογών για οχήματα «χωρίς CO_2» και να αποφέρουν οικονομικά οφέλη χάρη στην εξοικονόμηση πόρων που θα επιτευχθεί με την πάροδο του χρόνου.

4.5.6 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι οι αρμόδιοι φορείς καλούνται να συνεχίσουν να καταβάλλουν προσπάθειες στον τομέα της Ε&Α με σκοπό τη διασφάλιση της πραγματοποίησης επενδύσεων σε νέες τεχνολογίες για πράσινα οχήματα· θωρεί επίσης σκόπιμο να διατηρηθεί η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσον αφορά την επένδυση των 80 δισ. ευρώ που προβλέπονται στο πλαίσιο του προϋπολογισμού του προγράμματος «Ορίζοντας 2020» για την περίοδο 2014-2020.

4.5.7 Ενέργεια

4.5.7.1 Η ΕΟΚΕ εξαίρει την ιδέα που συνίσταται στη χάραξη μιας στρατηγικής προς όφελος των οικολογικών μεταφορικών μέσων (επιβατηγών αυτοκινήτων και ΕΕΟ), με σκοπό την καταπολέμηση των εκπομπών CO_2.

4.5.7.2 Η ΕΟΚΕ προκρίνει τη δυνατότητα σταδιακής μετάβασης του ευρωπαϊκού στόλου οχημάτων προς την επίτευξη μηδενικών εκπομπών ρύπων, με μέλημα την αλλαγή της ενεργειακής παραμέτρου ενόψει της υλοποίησης των τεθέντων μακροπρόθεσμων στόχων.

4.5.8 Βιώσιμα προϊόντα

Η ΕΟΚΕ έχει επανειλημμένα τονίσει τη σημασία της βιώσιμης ανάπτυξης για το μέλλον της Ευρώπης και, κατά συνέπεια, επιδοκιμάζει τις κατευθυντήριες γραμμές που προτείνονται από την Επιτροπή με σκοπό να καταστούν τα προϊόντα περισσότερο βιώσιμα και να γενικευθεί ο οικολογικός σχεδιασμός σε όλα τα προϊόντα, κυρίως δε σε εκείνα που χρησιμοποιούν ορυκτά καύσιμα.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2012

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Η στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων 2012–2016»

COM(2012) 286 final

(2013/C 44/20)

Εισηγήτρια: **η κ. Béatrice OUIN**

Στις 19 Ιουνίου 2012 και σύμφωνα με το άρθρο 304 της ΣΛΕΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Η στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων 2012–2016

COM(2012) 286 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 23 Νοεμβρίου 2012.

Κατά την 485η σύνοδο ολομέλειας, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 13ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 104 ψήφους υπέρ και 1 αποχή.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων, στην οποία επιθυμεί να συμμετάσχει. Υπογραμμίζει ωστόσο ότι ο όρος «εξάλειψη» δεν είναι ρεαλιστικός, δεδομένης της έκτασης του φαινομένου επί του παρόντος, του κλίματος ανοχής που το περιβάλλει και των περιορισμένων πόρων που χορηγούνται για την καταπολέμησή του.

1.2 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι αυτή η στρατηγική δεν μπορεί να υλοποιηθεί χωρίς την ενεργό υποστήριξη της κοινωνίας των πολιτών, η οποία έρχεται σε επαφή με τα θύματα. Οι ομάδες υποστήριξης των θυμάτων χρειάζονται χρηματικούς πόρους για να εκτελέσουν την αποστολή τους.

1.3 Η ΕΟΚΕ προτείνει να γίνει διάκριση μεταξύ εμπορίας ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση και των υπολοίπων σκοπών (εργασία, εικονικοί γάμοι, επαιτεία, εμπόριο οργάνων) προκειμένου να αποσαφηνιστεί τι πρέπει να αντιμετωπιστεί. Προτείνει την καθιέρωση σήματος για τις πόλεις που εναντιώνονται στη σεξουαλική εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών.

1.4 Επίσης, η ΕΟΚΕ επιθυμεί τη διαφορετική μεταχείριση των παιδιών (Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού).

1.5 Τα κράτη της Ευρώπης θα πρέπει να επικυρώσουν όσο το δυνατό συντομότερα τη σύμβαση της ΔΟΕ περί αξιοπρεπούς εργασίας για τους απασχολούμενους σε οικιακές εργασίες, καθώς και όλες τις σχετικές διεθνείς συμβάσεις.

1.6 Η ΕΟΚΕ επιμένει ότι η προστασία των θυμάτων πρέπει να είναι επαρκής ώστε να τους επιτρέπει να επανενταχθούν στην κοινωνία από την οποία έχουν αποκλειστεί (παροχή προστασίας όταν υποβάλουν μήνυση, πρόσβαση σε στέγη και σε υγειονομική περίθαλψη, κ.λπ). Είναι σημαντικό για τη βιωσιμότητα αυτής της ένταξης να παρέχεται στα θύματα η δυνατότητα να βρίσκουν εργασία σε μία αγορά εργασίας που δεν εισάγει διακρίσεις και χρηματοδοτείται με δημόσιους πόρους.

1.7 Η καταπολέμηση της εμπορίας πρέπει να αποτελέσει εγκάρσια πολιτική, στο πλαίσιο της οποίας, εκτός από την καταστολή της εμπορίας γυναικών, να χαραχτεί μια πραγματικά κοινωνική πολιτική. Πρέπει να επιτευχθούν συνέργειες με άλλες στρατηγικές, όπως αυτές για την ένταξη των Ρομά, την αντιμετώπιση της φτώχειας, την τοξικομανία, τη σεξουαλική κακοποίηση των παιδιών, κ.λπ.

2. **Εισαγωγή**

2.1 Η δουλεία δεν αποτελεί ακόμα παρελθόν υπάρχει μέχρι και σήμερα, ακόμα και στις πιο ανεπτυγμένες χώρες. Ο επίμονος χαρακτήρας και μάλιστα η εξάπλωση της μάστιγας της εμπορίας ανθρώπων στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ένα ζήτημα που υποσκάπτει τα δημοκρατικά θεμέλιά της. Όταν σήμερα, στα κράτη δικαίου, άτομα γίνονται αντικείμενα αγοραπωλησίας με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση, την αναγκαστική εργασία ή επαιτεία, ή, πιο πρόσφατα, το εμπόριο οργάνων και τους εικονικούς γάμους, όταν οι εγκληματίες λαθρέμποροι αποκτούν περιουσίες με αυτόν τον τρόπο, τότε πλήττεται η ίδια η αξιοπιστία της Ένωσης, όταν υπερασπίζεται την αρχή του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων στον κόσμο.

2.2 Η εμπορία ανθρώπων απαγορεύεται στο άρθρο 5 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η οδηγία 2011/36/ΕΕ σχετικά με την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, καθώς και την προστασία των θυμάτων, η οποία υιοθετεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση, τονίζοντας τα δικαιώματα του ανθρώπου και των θυμάτων και ενσωματώνοντας τη διάσταση του φύλου, θα πρέπει να επιτρέψει την καλύτερη αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων όταν μεταφερθεί από τα κράτη μέλη στο εθνικό δίκαιό τους (μέχρι τις 6 Απριλίου 2013). Για την αντιμετώπιση των σωματεμπόρων μπορούν να χρησιμοποιηθούν και άλλα νομικά εργαλεία, τα οποία αφορούν τόσο τα δικαιώματα των θυμάτων, την ισότητα των φύλων, τη σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών, όσο και τους εργοδότες που χρησιμοποιούν εν γνώσει τους παράνομα υπηκόους τρίτων χωρών.

2.3 Τα διάφορα κατακερματισμένα νομικά εργαλεία, τα οποία ενδεχομένως να επικαλύπτονται ή να επαναλαμβάνονται, δεν αποτελούν πολιτική. Ως εκ τούτου, υπάρχει ανάγκη υιοθέτησης μιας στρατηγικής για τον καθορισμό προτεραιοτήτων, την κάλυψη των κενών και την επίτευξη συνοχής μεταξύ των διαφόρων κειμένων. Αυτό είναι το αντικείμενο της υπό εξέταση στρατηγικής.

2.4 Μια από τις διαπιστώσεις της σημερινής κατάστασης είναι ότι υπάρχει μεγάλη απόσταση μεταξύ της διατύπωσης αρχών και της πραγματικότητας σε τοπικό επίπεδο. Σε ό,τι αφορά τις αρχές, η Ευρωπαϊκή Ένωση, τα κράτη μέλη και οι πολίτες αντιτίθενται με σθένος στη σωματεμπορία, η οποία χαρακτηρίζεται ως σύγχρονη δουλεία. Σε τοπικό επίπεδο, ο κάθε πολίτης, κοινωνικός λειτουργός, ιατρός, αστυνομικός, αιρετός αντιπρόσωπος κλπ. μπορεί να συναντήσει θύματα – όπως για παράδειγμα, νεαρές γυναίκες που εκδίδονται στους δρόμους των ευρωπαϊκών πόλεων, ή παιδιά που ζητιανεύουν – ή ακόμα και να εμπλακεί έμμεσα στην εκμετάλλευση ανθρώπων, αγοράζοντας προϊόντα τόσο φτηνά που να υποψιάζεται κανείς ότι τουλάχιστον σε ένα σημείο της αλυσίδας παραγωγής, υπήρξε αναγκαστική εργασία. Στην πράξη η εμπορία ανθρώπων καλύπτεται από μεγάλη σιωπή και συλλογική ανοχή. Ενώ όλοι μπορεί να έχουν κάποια εμπλοκή, οι περισσότεροι κλείνουν τα μάτια, παραβλέπουν το ζήτημα, ή θεωρούν ότι δεν τους αφορά.

2.5 Στο υπό εξέταση κείμενο, η Επιτροπή προτείνει μια στρατηγική δράσης για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, πράγμα που η ΕΟΚΕ – η οποία τάχθηκε υπέρ αυτής της άποψης στη γνωμοδότησή της επί της πρότασης οδηγίας [1] – δεν μπορεί παρά να υποστηρίξει.

2.6 Αυτή η στρατηγική μπορεί να επιτύχει μόνο αν η κοινωνία των πολιτών είναι ο κύριος εταίρος. Σε αυτόν τον τομέα, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών γνωρίζουν καλύτερα το ζήτημα και μπορούν να βοηθήσουν στον εντοπισμό των θυμάτων και να δράσουν προληπτικά. Η αστυνομία, η δικαιοσύνη, η επιθεώρηση εργασίας, κλπ. είναι βέβαια απαραίτητες, αλλά αν οι υπηρεσίες του κράτους μπορούσαν να εξαλείψουν από μόνες τους την εμπορία ανθρώπων, θα το είχαν ήδη πράξει. Θα είμαστε αποτελεσματικοί μόνο αν οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών συμμετάσχουν στην υλοποίηση της στρατηγικής. Πρέπει να δοθεί χρηματοδοτική υποστήριξη στις οργανώσεις που καλούνται να προστρέξουν προς αρωγή των θυμάτων.

2.7 Το κείμενο προτείνει πέντε προτεραιότητες: εντοπισμός των θυμάτων, προστασία και συνδρομή των θυμάτων εμπορίας – ενίσχυση της πρόληψης της εμπορίας ανθρώπων – δίωξη των ασκούντων εμπορία ανθρώπων – ενίσχυση του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ βασικών παραγόντων και συνοχή των πολιτικών – απάντηση στις διαφαινόμενες ανησυχίες, ιδίως τη χρήση του διαδικτύου από τα δίκτυα εγκλήματος.

3. **Παρατηρήσεις της ΕΟΚΕ**

3.1 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη διατυπώσει την άποψή της επί θεμάτων που σχετίζονται με την εμπορία ανθρώπων σε πολλές γνωμοδοτήσεις της, μεταξύ άλλων σε αυτές σχετικά με τη σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών [2], το δίκαιο των θυμάτων [3] ή τη συνολική προσέγγιση της μετανάστευσης και της κινητικότητας [4].

Εντοπισμός των θυμάτων

3.2 Στη γνωμοδότηση του Οκτωβρίου 2010, η ΕΟΚΕ επέμενε στην ανάγκη προστασίας των θυμάτων, αφ' ης στιγμής αυτά αναγνωριστούν ως τέτοια. Το πρόβλημα έγκειται σε αυτή ακριβώς την αναγνώριση και στο βάρος της απόδειξης που φέρουν ευάλωτα άτομα, τα οποία δεν ομιλούν τη γλώσσα, παρακολουθούνται από εκείνους που τα εκμεταλλεύονται, διακατέχονται από φόβο, δεν γνωρίζουν τα δικαιώματά τους και δεν γνωρίζουν πού να απευθυνθούν. Πρέπει να σημειωθεί πρόοδος στον εντοπισμό των θυμάτων, γεγονός που θα επιτρέψει την καλύτερη παρακολούθηση της κατάστασής τους. Ορισμένες συνδικαλιστικές οργανώσεις έχουν αναλάβει πιλοτικά προγράμματα για την κατάρτιση των εργαζομένων που ενδεχομένως να έρθουν σε επαφή με θύματα καταναγκαστικής εργασίας, για να τα εντοπίσουν, να βρουν τον τρόπο να τα προσεγγίσουν, να τα υποστηρίξουν και να τα προστατεύσουν. Οι δημόσιες αρχές και ενώσεις θα πρέπει να πράξουν το ίδιο με τα πρόσωπα που ενδέχεται να έλθουν σε επαφή με θύματα της εμπορίας ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση (περίπου 80 % των θυμάτων). Τα υπάρχοντα εργαλεία, εκπαιδευτικά σεμινάρια, κατευθυντήριες γραμμές και εγχειρίδια διαδικασιών θα πρέπει να διαδοθούν πολύ ευρύτερα για να γίνει γνωστό το πώς και πού μπορεί κανείς να απευθυνθεί σε περίπτωση υπόνοιας εμπορίας ανθρώπων.

3.3 Πρέπει να αντιστραφεί η τρέχουσα τάση: όταν το θύμα απευθύνεται σε μια υπηρεσία υποστήριξης, συχνά παραπέμπεται σε μια άλλη οργάνωση η οποία θεωρείται περισσότερο αρμόδια. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα μερικά θύματα να αναγκάζονται να εξιστορήσουν τα δεινά τους σε δεκάδες ανθρώπους πριν δεχθούν οποιαδήποτε στήριξη. Αντίθετα, θα πρέπει όλες οι υπηρεσίες να είναι έτοιμες να ακούσουν και να βοηθήσουν τα θύματα. Αυτό έχει ως προϋπόθεση την ενημέρωση, την κατάρτιση και τον εξοπλισμό τους με τα κατάλληλα μέσα, έτσι ώστε να γνωρίζουν τι να πουν και τι να κάνουν, καθώς και για να μπορούν οι ενώσεις και οι κοινωνικές υπηρεσίες να δικτυωθούν.

3.4 Υπάρχει επίσης ανάγκη από εξειδικευμένες διαδικασίες ανάλογα με τα θύματα, ιδίως σε ό,τι αφορά τα παιδιά. Το απώτερο συμφέρον του παιδιού θα πρέπει να είναι η κατευθυντήρια αρχή. Η καταπολέμηση της αναγκαστικής επαιτείας, η οποία ασκείται από τα παιδιά των Ρομά θα πρέπει να συμπεριληφθεί στη στρατηγική της ΕΕ για την ένταξη των Ρομά.

Ενίσχυση της πρόληψης

3.5 Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι τονίζεται η διάσταση του φύλου. Πράγματι, περίπου 80 % των θυμάτων της εμπορίας ανθρώπων είναι γυναίκες και οι περισσότερες από αυτές εξαναγκάζονται σε πορνεία. Η σεξουαλική εκμετάλλευση ανέρχεται στο 76 % της εμπορίας ανθρώπων. Ο επίμονος χαρακτήρας αυτού του είδους εμπορίας (για σεξουαλική εκμετάλλευση), τονίζει την ανισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το γεγονός ότι γυναίκες, συχνά νέες, μεταφέρονται στις πλουσιότερες πόλεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με σκοπό την πορνεία, θέτει το ζήτημα της εικόνας που έχουν οι πελάτες για αυτές τις γυναίκες – και σε γενικές γραμμές, για όλες τις γυναίκες – και υπονομεύει τις δράσεις για την επίτευξη ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών.

3.6 Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συνιστά να γίνει σαφής διάκριση μεταξύ της εμπορίας ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση, για καταναγκαστική εργασία και επαιτεία και για εμπόριο οργάνων. Πρέπει επίσης να γίνει διάκριση σε ό,τι αφορά τη σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών. Η εμπορία ανθρώπων αφορά κυρίως (80 %) τη σεξουαλική εκμετάλλευση. Επομένως, πρέπει να προβληθεί αυτή η πτυχή. Είναι δε αυτό σημαντικό προκειμένου να αποκτήσουμε σαφή εικόνα του τι καλούμαστε να καταπολεμήσουμε. Οι διακινητές φαίνεται να ανήκουν σε έναν διαφορετικό κόσμο. Ωστόσο, οι πελάτες και τα θύματα είναι άτομα που μπορεί να συναντήσει ο καθένας μας στους δρόμους των ευρωπαϊκών πόλεων.

[1] ΕΕ C 51 της 17.2.2011, σ. 50–54.
[2] ΕΕ C 48 της 15.2.2011, σ. 138–144.
[3] ΕΕ C 43 της 15.2.2012, σ. 39–46.
[4] ΕΕ C 191 της 29.6.2012, σ. 134–141.

3.7 Η ενίσχυση της πρόληψης εξαρτάται πρώτα απ' όλα από τη ρύθμιση της ζήτησης. Όσο υπάρχουν πελάτες, θα υπάρχουν διακινητές. Η μείωση της ζήτησης προϋποθέτει την εκπαίδευση σε νεαρή ηλικία και σε κάθε περιβάλλον σχετικά με την ισότητα ανδρών και γυναικών. Επομένως, προϋποθέτει μικτούς χώρους εργασίας. Όταν άνδρες και γυναίκες ασκούν τα ίδια επαγγέλματα και έχουν πρόσβαση σε ίδια επίπεδα ευθύνης, τότε είναι όλο και πιο δύσκολο να τις φαντασιωθεί κανείς ως αντικείμενα σεξουαλικής κατανάλωσης που μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο αγοραπωλησίας. Υπάρχει ανάγκη από σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, η οποία να λαμβάνει υπόψη τη συναισθηματική διάσταση και τη διάσταση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Αν οι γονείς δεν επικοινωνούν με τα παιδιά τους σε ό,τι αφορά τις σεξουαλικές σχέσεις, αυτά θα αναζητήσουν πληροφορίες στο Διαδίκτυο και οι εικόνες που θα δουν ενδέχεται να τα επηρεάσουν αρνητικά όσον αφορά την προσέγγιση των σχέσεων ανδρών/γυναικών.

3.8 Αν και η διάσταση του φύλου είναι σημαντική, θα πρέπει επίσης να προβλεφθεί η διαφορετική αντιμετώπιση παιδιών και ενηλίκων. Πρέπει να επαναληφθεί και να γίνει σαφές ότι οι σεξουαλικές σχέσεις με παιδιά αποτελούν έγκλημα. Πρέπει να αφιερωθούν ακόμα περισσότεροι πόροι, ενώ με τον πολλαπλασιασμό των ιστοσελίδων πορνογραφίας με παιδιά, ορισμένοι ενήλικες μπορούν να ξεχάσουν ή να αγνοήσουν τους νόμους. Υπάρχει επίσης ανάγκη σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης των παιδιών, για να τους γίνει σαφές ότι αξίζουν τον απαραίτητο σεβασμό ([5]).

3.9 Πρόληψη είναι και η καταπολέμηση της φτώχειας, η οποία διώχνει τους ανθρώπους από τα σπίτια τους, καθώς και η αντιμετώπιση των λαθρεμπόρων, οι οποίοι επωφελούνται από αυτή. Γοητευμένοι από τον πλούτο των χωρών της Δύσης, παράνομοι μετανάστες, οι οποίοι βρίσκονται σε ευάλωτη θέση (χωρίς χαρτιά και χρήματα, χωρίς να μπορούν να επικοινωνήσουν, με τον φόβο σύλληψής τους από την αστυνομία), βρίσκονται εκούσια στο έλεος διακινητών και γίνονται σκλάβοι χωρίς να έχουν απομακρυνθεί με τη βία από τις οικογένειές τους.

3.10 Η αύξηση της καταναγκαστικής εργασίας είναι ανησυχητική. Θα πρέπει να εξεταστούν οι καταχρήσεις, αποσαφηνίζοντας το καθεστώς των εσωτερικών βοηθών – ή των προσκυνητών για ορισμένα θρησκευτικά ιδρύματα – καθώς τα όρια μεταξύ εθελοντικής και αναγκαστικής εργασίας είναι μερικές φορές ασαφή.

Δίωξη των ασκούντων εμπορία ανθρώπων

3.11 Σε προηγούμενη γνωμοδότησή της, η ΕΟΚΕ επέμεινε στην οικονομική πτυχή των ερευνών, η οποία παραμένει επίκαιρη. Αυτό το είδος εγκλήματος είναι πράγματι ένα από τα πιο προσοδοφόρα. Υπολογίζεται ότι τα ετήσια κέρδη σε παγκόσμιο επίπεδο από την εκμετάλλευση των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων για καταναγκαστική εργασία ανέρχονται σε 31,6 δισεκατομμύρια δολάρια. Από αυτό το ποσό, 15,5 δισεκατομμύρια δολάρια, ή 49 %, πραγματοποιούνται στις εκβιομηχανισμένες οικονομίες ([6]). Οι οικονομικές έρευνες σε ευρωπαϊκό επίπεδο αποτελούν ουσιαστικό τμήμα της δίωξης εμπόρων. Η ΕΟΚΕ συνιστά την κατάσχεση των περιουσιακών στοιχείων που είναι αποτέλεσμα παράνομης διακίνησης και τη χρήση αυτών των κεφαλαίων για την αποζημίωση των θυμάτων και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.

3.12 Η προστασία των θυμάτων – λαμβάνοντας υπόψη τη διάσταση του φύλου – αποτελεί πρόκληση. Ο ρόλος των θυμάτων είναι πρωταρχικός προκειμένου να ολοκληρωθούν οι ποινικές διώξεις κατά των διακινητών και για αυτόν τον λόγο θα πρέπει να αισθάνονται εμπιστοσύνη. Η προστασία τους πρέπει επίσης να περιλαμβάνει την πρόσβαση στη στέγαση, την υγεία και την προσωπική ασφάλεια. Για να μπορεί, εντούτοις, να είναι βιώσιμη, μία ένταξη αυτού του είδους πρέπει να παρέχει στα θύματα τη δυνατότητα να βρίσκουν εργασία σε μία αγορά εργασίας που δεν εισάγει διακρίσεις και χρηματοδοτείται με δημόσιους πόρους. Με τον τρόπο αυτό, διασφαλίζεται ότι τα θύματα θα μπορέσουν να αποκτήσουν εμπειρία και εργασιακές συνήθειες, πράγμα που αποτελεί προϋπόθεση για την αποκατάστασή τους και την επιτυχή ένταξή τους σε μία ανοικτή αγορά εργασίας. Μετά την αναγκαστική παραμονή τους στο περιθώριο της κοινωνίας, πρέπει να υποστηριχθούν προκειμένου να ενταχθούν σε αυτή.

3.13 Πρέπει να υπογραφούν Συνθήκες με τις χώρες προέλευσης των παράνομων μεταναστών για να τις βοηθήσουν να αντιμετωπίσουν πιο αποτελεσματικά τους λαθρεμπόρους, οι οποίοι δεν διώκονται για την εμπορία ανθρώπων, παρά το γεγονός ότι τροφοδοτούν εγκληματικά δίκτυα με πιθανά θύματα.

Ενίσχυση του συντονισμού, της συνεργασίας και της συνοχής

3.14 Η ΕΟΚΕ επικροτεί το σχέδιο δημιουργίας ευρωπαϊκού συνασπισμού επιχειρήσεων κατά της εμπορίας ανθρώπων. Η δέσμευση των επιχειρήσεων είναι απαραίτητη για την καταπολέμηση της καταναγκαστικής εργασίας σε τρίτες χώρες, αλλά και στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτός ο συνασπισμός θα πρέπει να επεκταθεί και σε μικρές επιχειρήσεις που εργάζονται ως υπεργολάβοι μεγάλων ομίλων σε κλάδους στους οποίους είναι γνωστό ότι η μαύρη εργασία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο: υπηρεσίες τροφοδοσίας, κατασκευαστικός κλάδος, γεωργία. Η καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων αποτελεί βασική διάσταση της κοινωνικής ευθύνης των επιχειρήσεων. Επίσης αφορά την παράνομη εργασία ή την καταναγκαστική εργασία σε τρίτες χώρες, σε όλες τις επιχειρήσεις που λειτουργούν ως υπεργολάβοι σε όλα τα στάδια της αλυσίδας παραγωγής. Δεδομένου ότι οι διαδικασίες είναι παγκοσμιοποιημένες, οι πολυεθνικές εταιρείες έχουν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στον έλεγχο του τρόπου παραγωγής των προϊόντων που χρησιμοποιούν.

3.15 Επίσης, οι εμπορικές συμφωνίες πρέπει να περιέχουν ρητά ρήτρες που να απαγορεύουν την κυκλοφορία αγαθών και υπηρεσιών που προέρχονται από καταναγκαστική εργασία.

3.16 Στον τομέα των υπηρεσιών και ιδίως των οικιακών υπηρεσιών, είναι γνωστό ότι η δουλεία δεν έχει ακόμα εξαλειφθεί. Η Σύμβαση 189 («αξιοπρεπής εργασία για τις οικιακές βοηθούς») ([7]), η οποία εγκρίθηκε τον Ιούνιο του 2011 από τη ΔΟΕ είναι ένα

([5]) ΕΕ C 24 της 28.1.2012, σ. 154–158.

([6]) Patrick Belser, «Forced Labor and Human Trafficking: Estimating the Profits», (Αναγκαστική εργασία και εμπορία ανθρώπων – εκτίμηση των κερδών) έγγραφο εργασίας, Γενεύη, Διεθνές Γραφείο Εργασίας, 2005).

([7]) Σύμβαση της ΔΟΕ, η οποία μέχρι στιγμής δεν έχει κυρωθεί από κανένα κράτος της ΕΕ (δύο μόνο χώρες την έχουν κυρώσει, η Ουρουγουάη και οι Φιλιππίνες).

χρήσιμο εργαλείο στον αγώνα κατά της κατάχρησης. Η ΕΟΚΕ συνιστά την ταχεία επικύρωση από όλα τα 27 κράτη μέλη της εν λόγω Σύμβασης, καθώς και όλων των διεθνών μέσων για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων ([8]).

3.17 Η ΕΟΚΕ διάκειται ευνοϊκά προς τη δημιουργία πλατφόρμας των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, καθώς αυτή μπορεί να επιτρέψει την παροχή πληροφοριών και κατάρτισης σχετικά με τη διάσταση της εμπορίας ανθρώπων σε κάθε ενδιαφερόμενη ένωση που διαθέτει την απαραίτητη εμπειρογνωμοσύνη.

3.18 Είναι απαραίτητο να υπάρξουν εθνικοί εισηγητές και να γίνει καλύτερη συλλογή δεδομένων. Η συλλογή δεδομένων πρέπει να ενοποιηθεί, έτσι ώστε κάθε κράτος να ενεργεί με τον ίδιο τρόπο. Δεδομένου ότι οι εθνικοί εισηγητές θα έχουν την κύρια ευθύνη για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, θα μπορούν να συντονίζουν τη δράση των διαφόρων ενδιαφερόμενων υπηρεσιών και οργανισμών, οι οποίοι δεν συνεργάζονται πάντα: π.χ. υπηρεσίες και ενώσεις για τη μετανάστευση, την προστασία των παιδιών και της νεολαίας, την επιθεώρηση εργασίας, την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών, κλπ.. Η Europol έχει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο, αφού οι διακινητές δεν δρουν μόνο στο εσωτερικό των κρατών.

3.19 Ο συντονισμός των εξωτερικών δράσεων της ΕΕ και η ρητή αναφορά στην εμπορία ανθρώπων στις συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών, θα επιστήσουν την προσοχή σε αυτό το φαινόμενο, το οποίο πολύ συχνά επισκιάζεται ή υποτιμάται.

3.20 Η τοπική αυτοδιοίκηση και ιδίως οι κοινότητες των μεγάλων πόλεων, είναι πιο κοντά στην πραγματική κατάσταση και, ως εκ τούτου, βρίσκονται σε ιδιαίτερα καλή θέση για να καταπολεμήσουν την παράνομη σεξουαλική εκμετάλλευση των θυμάτων διακίνησης. Η ΕΟΚΕ συνιστά τη δημιουργία ενός σήματος από ανεξάρτητη αρχή, για όσες πόλεις εναντιώνονται στην εμπορία ανθρώπων και κινητοποιούνται ενάντια στην καταναγκαστική πορνεία και επαιτεία. Δεδομένου ότι υπάρχουν ήδη σήματα για την ποιότητα του αέρα ή του νερού, είναι εξίσου σημαντικό να προβλεφθούν σήματα για το «ανθρώπινο περιβάλλον».

3.21 Είναι απαραίτητο να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα της χρηματοδότησης που παρέχεται από την ΕΕ, καθώς και να υποστηριχθεί η εκτέλεση, η διάδοση, η μετάφραση οδηγών καλών πρακτικών και η υιοθέτηση αποτελεσματικών διαδικασιών, προσαρμοσμένων στους διάφορους φορείς (αστυνομία, δικαστήρια, κοινότητες, σύλλογοι).

Απάντηση στις διαφαινόμενες ανησυχίες

3.22 Η προσέλκυση θυμάτων και πελατών μέσω του Διαδικτύου αποτελεί έναν νέο κίνδυνο. Πρέπει να αναλύσουμε αυτόν τον κίνδυνο και να αντεπιτεθούμε, μέσω της χρήσης του Διαδικτύου και των κοινωνικών δικτύων, προκειμένου να διαδώσουμε έναν λόγο ευθύνης και σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Θα ήταν κρίμα να προβάλλονται μόνο οι κίνδυνοι του Διαδικτύου, που είναι όμως αληθινοί, εφόσον το εν λόγω νέο εργαλείο μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για τη μετάδοση θετικών μηνυμάτων και να αποτελέσει μέσο πρόληψης.

Βρυξέλλες, 13 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

([8]) Πρωτόκολλο σχετικά με την πρόληψη, καταστολή και δίωξη της εμπορίας ανθρώπων και ιδιαίτερα γυναικών και ανηλίκων, το οποίο προστίθεται στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος, σειρά ευρωπαϊκών συνθηκών, τόμος 2237, σ. 319 Σύμβαση για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων (CETS αριθ.197), Συμβούλιο της Ευρώπης, Βαρσοβία, 16 Μαΐου 2005. Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεως κατά των γυναικών, Νέα Υόρκη, 18 Δεκεμβρίου 1979, σειρές συνθηκών, τόμ. 1249, σ 13, Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού, 20 Νοεμβρίου 1989, Ηνωμένα Έθνη, σειρές συνθηκών, τομ. 1577, σ. 3, Σύμβαση του ΔΓΕ περί αναγκαστικής εργασίας, 1930 (αριθ. 29), Σύμβαση του ΔΓΕ για την κατάργηση της αναγκαστικής εργασίας, 1957 (αριθ. 105), Σύμβαση αριθ. 182 του ΔΓΕ για την απαγόρευση των χειρότερων μορφών εργασίας των παιδιών, 1999.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας για την "γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα"»

COM(2012) 79 final

(2013/C 44/21)

Εισηγητής: **ο κ. CHIRIACO**

Στις 29 Φεβρουαρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την:

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας για την «γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα»

COM(2012) 79 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 22 Νοεμβρίου 2012.

Κατά την 485η σύνοδο ολομέλειας, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 125 ψήφους υπέρ και 2 αποχές.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η ΕΟΚΕ κρίνει αναγκαίο να συνεχίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση να διασφαλίζει ικανοποιητικό επίπεδο δημοσίων παρεμβάσεων για την προώθηση της καινοτομίας στη γεωργία. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ κρίνει αναγκαία τη βελτίωση του συντονισμού μεταξύ των πολιτικών έρευνας, υπό τη στενή έννοια του όρου, και των γεωργικών πολιτικών προς όφελος της καινοτομίας, με ιδιαίτερη αναφορά σε εκείνες που χρηματοδοτούνται από την ΚΓΠ. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η συζήτηση σχετικά με την ΕΣΚ για τη γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα θα μπορούσε να αποτελέσει ευκαιρία για συμβολή στη διαδικασία μεταρρύθμισης της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής μετά το 2013.

1.2 Η ΕΟΚΕ ζητά να δοθεί η δέουσα προσοχή στο στόχο της ενίσχυσης και της σταθεροποίησης του κλάδου της ευρωπαϊκής βιομηχανικής μεταποίησης χάρη στη στρατηγική που προωθείται στο πλαίσιο της ΕΣΚ για τη γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα. Μόνο με την ενδεδειγμένη ενοποίηση των διαφόρων κρίκων της αλυσίδας των γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής είναι όντως δυνατό να εξασφαλιστεί ταυτόχρονα η αύξηση της προσφοράς ευρωπαϊκών γεωργικών προϊόντων, η κατάλληλη αξιοποίησή τους, καθώς και η ασφαλής πρόσβαση στην αγορά των προϊόντων της ευρωπαϊκής πρωτογενούς παραγωγής.

1.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαία την προώθηση προβληματισμού σχετικά με τον δείκτη που προτείνει η Επιτροπή για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δράσεων της ΕΣΚ από την άποψη της βιωσιμότητας. Η ΕΟΚΕ, παρότι αναγνωρίζει τη σημαντική συμβολή που μπορεί να έχει η ικανοποιητική λειτουργικότητα του εδάφους για την επίτευξη βιωσιμότητας, εκτιμά ότι απαιτείται να μην παραμεληθεί η χρήση και άλλων δεικτών επίδοσης οι οποίοι είναι σε θέση να αναδείξουν τη δυνητική συμβολή ορισμένων γεωργικών πρακτικών, ιδίως όσον αφορά τη διατήρηση των φυσικών πόρων.

1.4 Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ η ΕΣΚ «Γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα» πρέπει να στηρίξει την υλοποίηση οργανωτικών καινοτομιών για την τελειοποίηση της σχέσης μεταξύ των εθνικών και των ευρωπαϊκών φορέων του κλάδου γεωργικών προϊόντων διατροφής. Το ικανό επίπεδο κερδοφορίας των γεωργικών φορέων, η βελτίωση της λειτουργίας της αλυσίδας εφοδιασμού γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής, η ανάκτηση της ισχύος των γεωργικών φορέων στην αγορά και η δικαιότερη κατανομή της αξίας μεταξύ των φορέων του κλάδου γεωργικών προϊόντων διατροφής αποτελούν αναμφίβολα στόχους ζωτικής σημασίας ακόμη και για την αποτροπή της εξαφάνισης των γεωργικών δραστηριοτήτων σε πολλές αγροτικές περιοχές της Ευρώπης.

1.5 Η ΕΟΚΕ ζητά να διασφαλίσει η Επιτροπή τη δέουσα συμμετοχή και ανάμειξη των εκπροσώπων των οικονομικών, κοινωνικών και θεσμικών εταίρων του τομέα της γεωργίας στη διακυβέρνηση της ΕΣΚ, με σκοπό να μεγιστοποιηθεί όσο το δυνατόν περισσότερο η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα των υλοποιούμενων δραστηριοτήτων.

1.6 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η προσέγγιση που υιοθετείται στο πλαίσιο της ΕΣΚ θα αποφέρει θετικά αποτελέσματα μόνον εάν οι επιχειρησιακές ομάδες αποδείξουν έμπρακτα ότι είναι σε θέση να δρομολογήσουν αναπτυξιακές διαδικασίες με μετρήσιμους στόχους αντί της προώθησης νέων εταιρικών σχέσεων εστιασμένων απλώς και μόνο στην αναζήτηση δημόσιας χρηματοδότησης. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί επίσης με την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που αποσκοπεί στη διασφάλιση του ενδεδειγμένου συντονισμού των διαφόρων επιχειρησιακών ομάδων των ΕΣΚ για τη γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα, μέσω της σύστασης δικτύου των ΕΣΚ υπό την αιγίδα ευρωπαϊκού Δικτύου Αγροτικής Ανάπτυξης.

1.7 Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η πρωτοβουλία ΕΣΚ για τη γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα συμβάλλει σημαντικά στην προώθηση της καινοτομίας στον τομέα της γεωργίας, μέσω της δικτύωσης των ενδιαφερομένων φορέων και της διασύνδεσης των τόπων επινόησης της καινοτομίας με τους τόπους υλοποίησής της. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η προσέγγιση αυτή πρέπει να επιτρέψει την ύπαρξη ενδιάμεσων παραγόντων για τη σύνδεση των διαφόρων φορέων που συμμετέχουν στις διαδικασίες της καινοτομίας. Κατά

την άποψη της ΕΟΚΕ, ο αντίκτυπος της ΕΣΚ για τη γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα εξαρτάται από την ενεργό συμμετοχή παραγόντων καινοτομίας (innovation brokers) ικανών να συμβάλουν στην ανάπτυξη και εδραίωση σχέσεων συνεργασίας στον τομέα της καινοτομίας μεταξύ πολυάριθμων και διαφορετικών φορέων.

1.8 Η ΕΟΚΕ εκλαμβάνει ως ζήτημα προτεραιότητας τον συνδυασμό των πρωτοβουλιών των επιχειρησιακών ομάδων των ΕΣΚ με την ανάληψη δράσεων όσον αφορά την διαδοχή των γενεών, την τεχνική βοήθεια, την επιμόρφωση, ιδιαίτερα για τους νέους γεωργούς, την υποστήριξη διαρθρωτικών επενδύσεων, την προώθηση και την προβολή των γεωργικών προϊόντων, την διάνοιξη νέων προοπτικών στις αγορές (όπως π.χ. οι βραχείες αλυσίδες εφοδιασμού), καθώς και τη διαφοροποίηση του εισοδήματος των επιχειρήσεων μέσω της κατά προτεραιότητα πρόσβασης στους πόρους των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης.

1.9 Η ΕΟΚΕ ζητά τη λήψη ειδικών μέτρων για την επίτευξη του συντονισμού και της συνέργειας μεταξύ της ΕΣΚ για τη γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα και των άλλων ΕΣΚ για τις πρώτες ύλες και το νερό.

2. **Ευρωπαϊκές Συμπράξεις Καινοτομίας (ΕΣΚ)**

2.1 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει τη θεσμοθέτηση των ευρωπαϊκών συμπράξεων καινοτομίας (ΕΣΚ) ([1]) στην ανακοίνωσή της με θέμα «*Εμβληματική πρωτοβουλία στο πλαίσιο της στρατηγικής Ευρώπη 2020 - Ένωση καινοτομίας*». Η Επιτροπή εκτιμά ότι οι ΕΣΚ θα συμβάλουν στην επίλυση διαφόρων εξαιρετικά σημαντικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει η κοινωνία, συμπεριλαμβανομένης της διαθεσιμότητας υγιεινών και υψηλής ποιότητας τροφίμων παραγόμενων με βιώσιμες μεθόδους.

2.2 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει μέχρι στιγμής προωθήσει δοκιμαστικά μια πρώτη ευρωπαϊκή σύμπραξη καινοτομίας με αντικείμενο την ενεργό και υγιή γήρανση ([2]). Παράλληλα, έχουν υποβληθεί τρεις προτάσεις συμπράξεων όσον αφορά τα εξής:

— τις πρώτες ύλες ([3])·

— τη γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα ([4])·

— το νερό ([5]).

2.3 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκδηλώσει ενδιαφέρον για την ευρωπαϊκή σύμπραξη, υπενθυμίζοντας ωστόσο τον μεγάλο αριθμό μέτρων και γενικών διαδικασιών που εφαρμόζονται ήδη σε αυτόν τον τομέα. Πράγματι, η ΕΟΚΕ τόνισε την ανάγκη συνεκτίμησης των εν λόγω εμπειριών και ανάληψης των πρωτοβουλιών που έχουν δρομολογηθεί. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, το συνολικό έργο που έχει επιτελεσθεί έως τώρα από την Επιτροπή και τους λοιπούς ενδιαφερόμενους φορείς θα πρέπει να τύχει αναγνώρισης, ενοποίησης και αξιοποίησης για τη διαμόρφωση νέων πρωτοβουλιών. Επ' αυτού, η ΕΟΚΕ συνέστησε ότι «τα προτεινόμενα νέα μέτρα και μέσα θα πρέπει να εναρμονίζονται με τις διαδικασίες που βρίσκονται ήδη σε εξέλιξη, αποφεύγοντας πρόσθετες περιπλοκές και επικαλύψεις, και να σέβονται την απαιτούμενη συνέχεια, ασφάλεια δικαίου και σταθερότητα» ([6]). Τέλος, κατά την εφαρμογή των ευρωπαϊκών συμπράξεων καινοτομίας, η ΕΟΚΕ ζήτησε «να διασφαλιστούν η αρχή της εκούσιας εφαρμογής, η μεταβλητή γεωμετρία, η διαφάνεια και μια σαφής μορφή διακυβέρνησης που να είναι εύκολη ως προς τη διαχείρισή της» ([7]).

3. **Κύρια σημεία της ανακοίνωσης**

3.1 Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας *Ένωση καινοτομίας*, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε ανακοίνωση που αποσκοπεί στην προώθηση μιας νέας ευρωπαϊκής σύμπραξης καινοτομίας για τη «γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα».

3.2 Όσον αφορά την ΕΣΚ για τη γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θέτει τους εξής δύο στόχους:

— **την προώθηση της παραγωγικότητας και της αποτελεσματικότητας** του γεωργικού τομέα, οι ΕΣΚ, αντιστρέφοντας την πρόσφατη τάση μείωσης των κερδών παραγωγικότητας έως το 2020·

— **τη βιωσιμότητα της γεωργίας**, εξασφαλίζοντας τη λειτουργικότητα του εδάφους στην Ευρώπη σε ικανοποιητικό επίπεδο έως το 2020.

Προς το σκοπό αυτό, η ΕΣΚ αποβλέπει στην «επιτυχή δημιουργία γεφυρών μεταξύ των ερευνών και τεχνολογιών αιχμής και των ενδιαφερομένων μερών, συμπεριλαμβανομένων των γεωργών, των επιχειρήσεων, της βιομηχανίας, των συμβουλευτικών υπηρεσιών και των ΜΚΟ».

4. **Γενικές παρατηρήσεις**

4.1 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της πρωτοβουλίας της Επιτροπής για τη θεσμοθέτηση των ευρωπαϊκών συμπράξεων καινοτομίας (ΕΣΚ). Η ΕΟΚΕ επικροτεί ειδικότερα την επιλογή της Επιτροπής να αφιερώσει, εντός του πλαισίου των ΕΣΚ, μια ιδιαίτερη πρωτοβουλία στο ζήτημα της «γεωργικής παραγωγικότητας και βιωσιμότητας». Η ΕΟΚΕ είναι πράγματι της γνώμης ότι η συγκεκριμένη πρωτοβουλία μπορεί συγχρόνως να αποτελέσει ενδιαφέρουσα ευκαιρία για την προώθηση προβληματισμού μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων του κλάδου γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής, με σκοπό τον προσδιορισμό στρατηγικών στόχων προτεραιότητας για την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής γεωργίας με ορίζοντα το 2050. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να συνεκτιμήσει κάποιες από τις προτάσεις που έχει διατυπώσει σε ορισμένες παλαιότερες γνωμοδοτήσεις της ([8]).

([1]) COM(2010) 546 final - *Εμβληματική πρωτοβουλία στο πλαίσιο της στρατηγικής Ευρώπη 2020 - Ένωση καινοτομίας.*

([2]) COM(2012) 83 final - *Προώθηση του στρατηγικού σχεδίου υλοποίησης της ευρωπαϊκής σύμπραξης καινοτομίας με θέμα την ενεργό και υγιή γήρανση.*

([3]) COM(2012) 82 final - *Εξασφάλιση πρώτων υλών για τη μελλοντική ευημερία της Ευρώπης – πρόταση για μια ευρωπαϊκή σύμπραξη καινοτομίας σχετικά με τις πρώτες ύλες.*

([4]) COM(2012) 79 final - *Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας για την «γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα».*

([5]) COM(2012) 216 final - *Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας για το νερό.*

([6]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα *Ένωση Καινοτομίας* (ΕΕ C 132 της 3.5.2011, σ. 39, σημείο 3.5).

([7]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα Ένωση Καινοτομίας (ΕΕ C 132 της 3.5.2011, σ. 39, σημείο 4.4).

([8]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα *Το μέλλον των νέων γεωργών της Ευρώπης* (ΕΕ C 376 της 22.12.2011 σ. 19-24, σημείο 3.5 και γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα *Ο ρόλος των γυναικών στη γεωργία και την ύπαιθρο* (ΕΕ C 299 της 4.10.2012, σ. 29-33).

4.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι μία από τις βασικότερες προκλήσεις για το μέλλον της γεωργίας έγκειται στον καθορισμό ενός παραγωγικού προτύπου, ικανού να συγκεράσει τη γεωργική παραγωγή με την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιωσιμότητα. Η επίτευξη του στόχου αυτού περιπλέκεται από ορισμένους παράγοντες οι οποίοι συνέβαλαν πρόσφατα στη διαμόρφωση της κατάστασης που επικρατεί παγκοσμίως στον κλάδο των γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής. Οι διακυμάνσεις των τιμών των βασικών γεωργικών προϊόντων, η χρηματιστικοποίηση του γεωργικού τομέα, η αυξανόμενη χρήση των γεωργικών προϊόντων για την παραγωγή ενέργειας και οι επιπτώσεις της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης αποτελούν σοβαρά εμπόδια τα οποία παρακωλύουν την ανάδειξη νέων, πιο παραγωγικών και βιώσιμων, γεωργικών πρακτικών. Επ' αυτού, η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τη σημασία της έρευνας και της καινοτομίας και θεωρεί επομένως ότι η ΕΣΚ για τη «γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα» μπορεί να έχει αξιοσημείωτη συμβολή στην προσπάθεια αντιμετώπισης αυτής της πρόκλησης που είναι ζωτικής σημασίας για το μέλλον της ευρωπαϊκής γεωργίας.

4.3 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι οι επιδόσεις, από πλευράς ανταγωνιστικότητας, ολόκληρου του ευρωπαϊκού συστήματος γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής επηρεάζονται καθοριστικά από τη συμβολή των κλάδων της βιομηχανικής μεταποίησης και της εμπορίας ειδών διατροφής. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ προτρέπει την Επιτροπή να μην υποτιμήσει τη συμβολή που έχουν οι εισαγωγές γεωργικών πρώτων υλών στη διαμόρφωση των οικονομικών αποτελεσμάτων του ευρωπαϊκού κλάδου γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής. Η στρατηγική που προωθείται στο πλαίσιο της ΕΣΚ για τη «γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα» πρέπει λοιπόν να δώσει τη δέουσα προσοχή στον στόχο της ενίσχυσης και της σταθεροποίησης του κλάδου της ευρωπαϊκής βιομηχανικής μεταποίησης. Μόνο με την ενδεδειγμένη ενοποίηση των διαφόρων κρίκων της αλυσίδας των γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής είναι όντως δυνατό να εξασφαλιστεί ταυτόχρονα η αύξηση της προσφοράς ευρωπαϊκών γεωργικών προϊόντων, η κατάλληλη αξιοποίησή τους, καθώς και η ασφαλής πρόσβαση στην αγορά των προϊόντων της ευρωπαϊκής πρωτογενούς παραγωγής.

4.4 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η Επιτροπή δεν προτείνει, στην ανακοίνωσή της, κάποιον ορισμό της γεωργικής παραγωγικότητας. Οποιοσδήποτε προβληματισμός σχετικά με την έννοια της παραγωγικότητας στον τομέα της γεωργίας θα πρέπει να βασίζεται απαραιτήτως σε έναν κοινά αποδεκτό ορισμό της γεωργικής παραγωγής. Η ΕΟΚΕ έχει, σε διάφορες γνωμοδοτήσεις της ([9]), εξάρει τη σημασία της προώσπισης του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου (ΕΓΠ), υπενθυμίζοντας ότι ο πληθυσμός της ΕΕ ανησυχεί σχετικά με τις διάφορες λειτουργίες που επιτελεί η γεωργία (παραγωγή τροφίμων και ινών· προστασία του περιβάλλοντος και ανάπτυξη της υπαίθρου· συμβολή στη βιωσιμότητα των αγροτικών περιοχών· ισόρροπη εδαφική ανάπτυξη· ποιότητα των τροφίμων· και καλή διαβίωση των ζώων). Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι οποιαδήποτε προσπάθεια αποβλέπει στην προώθηση ή στη βελτίωση της παραγωγικότητας της γεωργίας θα πρέπει να εστιάζεται στον στόχο της ανάδειξης του πολυλειτουργικού χαρακτήρα της γεωργίας, προάγοντας την ισόρροπη ανάπτυξη του εν λόγω τομέα και μη παραβλέποντας κανένα από τα αποτελέσματα που αποφέρει το ΕΓΠ.

4.5 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, στην έννοια της γεωργικής παραγωγικότητας θα πρέπει επίσης να προβάλλεται η συμβολή διαφόρων συντελεστών παραγωγής. Είναι γεγονός ότι πολυάριθμες αναλύσεις της γεωργικής παραγωγικότητας τείνουν να αναδεικνύουν μόνο τη συμβολή των τεχνικών συντελεστών (έδαφος, νερό, λιπάσματα, φυτοφάρμακα, σπόροι για σπορά), παραλείποντας να επισημάνουν την πρωταρχική συμβολή του ανθρώπινου παράγοντα ιδίως όσον αφορά την παραγωγή προϊόντων υψηλής ποιότητας. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ θεωρεί αδύνατο να διαμορφωθεί μια στρατηγική εστιασμένη στην προώθηση και στην ανάδειξη της γεωργικής παραγωγικότητας χωρίς συγχρόνως να αναληφθούν ενδεδειγμένες δράσεις (π.χ. στον τομέα της κατάρτισης και της ασφάλειας) για τη βελτίωση της ποιότητας της γεωργικής εργασίας.

4.6 Ενόψει της εφαρμογής της ΕΣΚ για τη γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα, η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμη την προώθηση προβληματισμού σχετικά με την έννοια της βιωσιμότητας, με σκοπό τη συνεκτίμηση τόσο των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του ΕΓΠ όσο και των εξελίξεων και των προκλήσεων που χαρακτηρίζουν το παγκόσμιο σκηνικό. Όσον αφορά τη σχέση μεταξύ γεωργίας και βιωσιμότητας, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει πρωτίστως τη συμβολή της πολυλειτουργικότητας στην επίτευξη του εν λόγω στόχου. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ θεωρεί σκόπιμο να επισημάνει ότι η πολυλειτουργικότητα αποτελεί ιδιαίτερο εγγενές χαρακτηριστικό της γεωργίας και, συνεπώς, χρήζει διαφύλαξης και περαιτέρω προβολής, έχοντας ως παράλληλο μέλημα την προαγωγή της βιώσιμης ανάπτυξης.

4.7 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει την αξιοσημείωτη πρόοδο που επιτεύχθηκε στον ευρωπαϊκό γεωργικό τομέα έναντι των τριών συνιστωσών της βιώσιμης ανάπτυξης (οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής). Η ΕΟΚΕ επισημαίνει, ωστόσο, ότι η βιώσιμη ανάπτυξη δεν μπορεί να διασφαλιστεί χωρίς να επιδειχθεί η δέουσα προσοχή στη θεσμική διάσταση της βιωσιμότητας και δίδει, ως εκ τούτου, έμφαση στην ανάγκη προώθησης –μεταξύ άλλων, και μέσω των δράσεων της ΕΣΚ για τη γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα – του ενδεδειγμένου βαθμού συμμετοχής και ανάμειξης του συνόλου των ενδιαφερομένων φορέων του γεωργικού τομέα, με σκοπό να μεγιστοποιηθεί η δυνητική συμβολή του ΕΓΠ στην επίτευξη του στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης.

4.8 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την επιλογή της Επιτροπής να υποδείξει τη βιωσιμότητα του τομέα της γεωργίας ως έναν από τους πρωταρχικούς στόχους της ΕΣΚ. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαία την προώθηση προβληματισμού σχετικά με τον δείκτη που προτείνει η Επιτροπή για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δράσεων της ΕΣΚ από την άποψη της βιωσιμότητας. Η ΕΟΚΕ, παρότι αναγνωρίζει τη σημαντική συμβολή που μπορεί να έχει η ικανοποιητική λειτουργικότητα του εδάφους για την επίτευξη βιωσιμότητας, εκτιμά ότι απαιτείται να μην παραμεληθεί η χρήση και άλλων δεικτών επίδοσης οι οποίοι είναι σε θέση να αναδείξουν τη δυνητική συμβολή ορισμένων γεωργικών πρακτικών, ιδίως όσον αφορά τη διατήρηση των φυσικών πόρων.

4.9 Η ΕΟΚΕ θεωρεί εν κατακλείδι ενδεδειγμένο να επιδιωχθεί η περαιτέρω εμβάθυνση της έννοιας της καινοτομίας στη γεωργία, προκειμένου να καταστεί δυνατή η ανάδειξη και συνεκτίμηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του ΕΓΠ. Μεταξύ της δεκαετίας του '60 και της δεκαετίας του '80, αλλά και χάρη στις καινοτομίες που επέφερε η Πράσινη Επανάσταση, η γεωργική παραγωγή αυξήθηκε σημαντικά. Ωστόσο, η εν λόγω βελτίωση της παραγωγικότητας πραγματοποιήθηκε εις βάρος της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας της γεωργίας, με ολοένα και πιο εκτεταμένη χρήση χημικών προϊόντων (λιπασμάτων, ζιζανιοκτόνων και παρασιτοκτόνων) και

([9]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα *Η μεταρρύθμιση της ΚΓΠ το 2013* (ΕΕ C 354 της 28.12.2010, σ. 35-42), γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα *Η ΚΓΠ με χρονικό ορίζοντα το 2020* (ΕΕ C 191 της 29.06.2012 σ. 116-129), και γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα *Το μέλλον της ΚΓΠ* (ΕΕ C 132 της 3.5.2011, σ. 63-70).

καυσίμων για μηχανοκίνητες εργασίες. Αν και η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι η επισιτιστική ασφάλεια αποτελεί θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα, θεωρεί ότι η Πράσινη Επανάσταση δεν συνιστά ενδεδειγμένο πρότυπο για τη μελλοντική αντιμετώπιση αυτής της ζωτικής σημασίας παγκόσμιας πρόκλησης. Υπό αυτό το πρίσμα, οι καινοτόμες διαδικασίες στον τομέα της γεωργίας θα πρέπει να αποσκοπούν στην υποστήριξη μιας συνεκτικής αναπτυξιακής στρατηγικής στον εν λόγω τομέα, επιδιώκοντας την αποτελεσματική χρήση όλων των συντελεστών παραγωγής (έδαφος, νερό, εργατικό δυναμικό, ενέργεια) και την προώθηση των ποιοτικών προϊόντων, με απώτερο σκοπό την ενδυνάμωση του πολυλειτουργικού χαρακτήρα της γεωργίας.

4.10 Η ΕΟΚΕ είναι σθεναρός υποστηρικτής της άποψης ότι η προβολή και η προάσπιση του ΕΓΠ έχουν μείζονα σημασία. Ο πολυλειτουργικός χαρακτήρας της γεωργίας θα πρέπει πράγματι να τύχει αναγνώρισης, δίδοντας έμφαση στη συμβολή που μπορεί να προσφέρει για την επίτευξη του στόχου που συνίσταται στη διασφάλιση βιώσιμης ανάπτυξης. Η εν λόγω διεύρυνση των ρόλων και των καθηκόντων της γεωργίας καθιστά επιβεβλημένη την επανεξέταση των καινοτόμων στρατηγικών που προορίζονται για τον συγκεκριμένο τομέα. Η ΕΟΚΕ θεωρεί όντως αναγκαίο τον επαναπροσδιορισμό των ορίων και των πεδίων παρέμβασης, υπό το πρίσμα υπενθυμίζοντας της αυξανόμενης αλληλεπίδρασης μεταξύ της γεωργίας και άλλων τομέων παραγωγής. Ως εκ τούτου, οι στρατηγικές καινοτόμων παρεμβάσεων θα πρέπει να έχουν όλο και λιγότερο τομεακό χαρακτήρα και να στρέφονται όλο και περισσότερο προς αυτό το σύνολο δραστηριοτήτων που είναι γνωστές με την ονομασία «βιοοικονομία».

4.11 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να μην παραβλέψει καμία μορφή καινοτομίας η οποία υπάρχει περίπτωση να μπορεί να εφαρμοστεί στον τομέα της γεωργίας. Εν προκειμένω –και χωρίς να υποτιμά τη σημασία που έχει η παροχή επαρκούς στήριξης για την ανάπτυξη και τη διάδοση της καινοτομίας στις διαδικασίες που ακολουθούνται στη γεωργία– η ΕΟΚΕ ζητά να επιδειχθεί περισσότερη προσοχή στις καινοτομίες που δύνανται να τεθούν σε εφαρμογή κατά τα στάδια της εμπορίας, στις καινοτομίες που σχετίζονται με την πειραματική δοκιμή νέων μορφών οργάνωσης των επιχειρήσεων, καθώς και στις καινοτομίες που αποσκοπούν στη βελτιστοποίηση των σχέσεων μεταξύ των φορέων του κλάδου γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

4.12 Όσον αφορά τις καινοτομίες σε επίπεδο προϊόντων, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει το αυξανόμενο ενδιαφέρον που εκδηλώθηκε από ιδιωτικούς φορείς για την ανάπτυξη, τη διάδοση και την εμπορία «λειτουργικών τροφίμων». Η ΕΟΚΕ, χωρίς να υποτιμά τη σημασία αυτών των νέου τύπου προϊόντων για την οικονομία και την υγεία, τονίζει την ανάγκη υποστήριξης καινοτόμων διαδικασιών παραγωγής οι οποίες –λειτουργώντας συμπληρωματικά προς την ιδιωτική πρωτοβουλία– συνεκτιμούν περισσότερο την ανάγκη εξασφάλισης σημαντικού οφέλους για το σύνολο της κοινωνίας.

4.13 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η Επιτροπή έχει εναποθέσει τεράστιες φιλοδοξίες στους στόχους της ΕΣΚ για τη γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, προκειμένου να στεφθεί η εν λόγω πρωτοβουλία από τη μεγαλύτερη δυνατή επιτυχία, απαιτείται η διασφάλιση της μέγιστης συνέργειας μεταξύ της ΕΣΚ για τη γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα και των διαφόρων πολιτικών της ΕΕ (όσον αφορά τις επιχειρήσεις· τη δράση για το κλίμα· τις διατομεακές πολιτικές· την οικονομία, τα δημόσια οικονομικά και τη φορολογία· την απασχόληση και τα κοινωνικά δικαιώματα· την ενέργεια και τους φυσικούς πόρους· το περιβάλλον· τους καταναλωτές και την υγεία· τις εξωτερικές σχέσεις και τις εξωτερικές υποθέσεις· τις περιφέρειες και την τοπική ανάπτυξη· την επιστήμη και την τεχνολογία). Εν προκειμένω, ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να επιδειχθεί στη διασφάλιση της συνοχής μεταξύ της πρωτοβουλίας ΕΣΚ, αφενός, και του περιεχομένου και των μέσων της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής, αφετέρου.

4.14 Η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντικό να επισημανθεί ο δυνητικός αντίκτυπος των εμπορικών επιλογών που πραγματοποιεί η ΕΕ στο πλαίσιο των εμπορικών πολιτικών της ΕΕ για τις παραγωγικές επιδόσεις των διαφόρων γεωργικών κλάδων. Παραδείγματος χάρη, η επιλογή της ΕΕ για τον περιορισμό της παρεχόμενης στήριξης στις καλλιέργειες πρωτεϊνούχων φυτών έπληξε την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών φορέων του συγκεκριμένου κλάδου. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η περίπτωση αυτή καταδεικνύει το γεγονός ότι η βελτίωση της παραγωγικότητας ορισμένων γεωργικών κλάδων δεν εξαρτάται αποκλειστικά και μόνο από την αύξηση των πόρων που διατίθενται στον εκάστοτε κλάδο, αλλά μπορεί επίσης να επιτευχθεί μέσω της υιοθέτησης αποτελεσματικών εμπορικών μέτρων. Ως προς τούτο, κρίνεται σκόπιμο να τονιστεί ότι κάθε πολιτική που αποσκοπεί στην αύξηση της γεωργικής παραγωγικότητας οφείλει –έχοντας ως στόχο τη διασφάλιση της κερδοφορίας των γεωργών– να συνδυάζεται με δράσεις ικανές να εξασφαλίσουν την απαιτούμενη πρόσβαση στην αγορά για τις αυξημένες ποσότητες των παραγόμενων γεωργικών προϊόντων.

4.15 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι τόσο ο πλανήτης στο σύνολό του όσο και οι μεμονωμένες χώρες έχουν ωφεληθεί τα μέγιστα από την αύξηση της γεωργικής παραγωγικότητας. Τα οφέλη αυτά μπορούν να αποδοθούν σε μεγάλο βαθμό στην τεχνολογική πρόοδο που επιτεύχθηκε χάρη στις δημόσιες επενδύσεις για έρευνα και ανάπτυξη που πραγματοποιήθηκαν στον τομέα της γεωργίας. Από τις διαθέσιμες εμπειρικές ενδείξεις προκύπτει, ωστόσο, ότι τα οφέλη υπερέβησαν κατά πολύ το κόστος. Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να συνεχίσει να διασφαλίζει ικανοποιητικό επίπεδο δημοσίων παρεμβάσεων για την προώθηση της καινοτομίας στη γεωργία. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ κρίνει αναγκαία τη βελτίωση του συντονισμού μεταξύ των πολιτικών έρευνας, υπό τη στενή έννοια του όρου, και των γεωργικών πολιτικών προς όφελος της καινοτομίας, με ιδιαίτερη αναφορά σε εκείνες που χρηματοδοτούνται από την ΚΓΠ. Η συμβολή τόσο των αποσυνδεδεμένων από την παραγωγή άμεσων ενισχύσεων στο πλαίσιο του πρώτου πυλώνα όσο και των διαρθρωτικών μέτρων αγροτικής ανάπτυξης με σκοπό τη διάδοση της τεχνολογικής προόδου χρήζει επίσης βελτίωσης.

4.16 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η συζήτηση σχετικά με την ΕΣΚ για τη γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα πραγματοποιείται παράλληλα με τη συζήτηση για το νέο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μέχρι στιγμής, το ύψος των πόρων που προτίθεται να διαθέσει η ΕΕ για την υλοποίηση των διαφόρων πολιτικών της παραμένει αβέβαιο. Η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντικό να διασφαλίσει η ΕΕ, σύμφωνα και με τους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», τη δέουσα υποστήριξη των προγραμμάτων έρευνας και καινοτομίας που αναλαμβάνονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Όσον αφορά τον τομέα της γεωργίας, η ΕΟΚΕ αιτείται τουλάχιστον την εξασφάλιση του κονδυλίου των 5,1 δισεκατομμυρίων ευρώ που προβλέπεται ρητά για την έρευνα και την καινοτομία στον τομέα της γεωργίας στο πλαίσιο του ΠΔΠ για την περίοδο 2014-2020.

5. **Ειδικές παρατηρήσεις**

5.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί μεν την προσπάθεια που καταβάλλει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με σκοπό τη θεσμοθέτηση μια νέας μορφής διακυβέρνησης για την υλοποίηση διαδικασιών καινοτομίας, αλλά αιτείται την παροχή διευκρινίσεων σχετικά με τα κριτήρια που θα χρησιμοποιηθούν για τον καθορισμό της σύνθεσης του Διοικητικού Συμβουλίου το οποίο θα είναι αρμόδιο για την κατάρτιση του πολυετούς στρατηγικού προγράμματος εργασίας της ΕΣΚ.

5.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντική τη διασφάλιση της μέγιστης δυνατής συνέργειας μεταξύ της ΕΣΚ για τη γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα και των υπολοίπων πρωτοβουλιών που έχουν μέχρι στιγμής αναληφθεί από την Επιτροπή για την προώθηση της καινοτομίας στον εν λόγω τομέα (Μόνιμη Επιτροπή Γεωργικής Έρευνας (ΜΕΓΕ), προγράμματα ERA-NET και Ευρωπαϊκές Τεχνολογικές Πλατφόρμες). Η ΕΟΚΕ έχει ήδη επισημάνει κατά το παρελθόν ([10]) την προστιθέμενη αξία και τα οφέλη που συνεπάγεται ο κοινός προγραμματισμός στον τομέα της γεωργικής έρευνας από πλευράς αντικτύπου στην ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα. Η ΕΟΚΕ ζητά επίσης διευκρινίσεις όσον αφορά τα μέτρα που πρόκειται να ληφθούν για την επίτευξη του συντονισμού και της συνέργειας μεταξύ της ΕΣΚ για τη γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα και των άλλων ΕΣΚ για τις πρώτες ύλες και το νερό.

5.3 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι το πλαίσιο που τίθεται από την Επιτροπή όσον αφορά την ΕΣΚ για τη γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα είναι υπερβολικά φιλόδοξο. Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η προσέγγιση «από κάτω προς τα πάνω» που προτείνεται για τη λειτουργία των επιχειρησιακών ομάδων πρέπει να εκληφθεί ως θετική καινοτομία. Παράλληλα, η ΕΟΚΕ προτείνει να εξεταστούν οι δυσκολίες και τα προβλήματα που θα μπορούσαν να ανακύψουν ως προς τη διακυβέρνηση κατά την εφαρμογή της νέας στρατηγικής για την ΕΣΚ. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ η προσέγγιση που υιοθετείται στο πλαίσιο της ΕΣΚ θα αποφέρει θετικά αποτελέσματα μόνον εάν οι επιχειρησιακές ομάδες αποδείξουν έμπρακτα ότι είναι σε θέση να δρομολογήσουν αναπτυξιακές διαδικασίες με μετρήσιμους στόχους αντί της προώθησης νέων εταιρικών σχέσεων εστιασμένων απλώς και μόνο στην αναζήτηση δημόσιας χρηματοδότησης.

5.4 Η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαίο να διασφαλιστεί ότι η εφαρμογή της προσέγγισης που υιοθετείται στο πλαίσιο της ΕΣΚ δεν θα δημιουργήσει πρόσθετες δυσκολίες και επιπλοκές εις βάρος των φορέων που θα συμμετέχουν ενδεχομένως στις επιχειρησιακές ομάδες. Ειδικότερα, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η ενεργοποίηση της πρωτοβουλίας για την ΕΣΚ ενδέχεται να επιβαρύνει με διοικητικές δαπάνες τις διαχειριστικές αρχές και τους οργανισμούς πληρωμής που συμμετέχουν στις διαδικασίες επιλογής, πληρωμής, παρακολούθησης και ελέγχου των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την εφαρμογή της προσέγγισης που υιοθετείται στο πλαίσιο της ΕΣΚ. Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι αυτό το ενδεχόμενο κινδυνεύει να εξασθενίσει την προστιθέμενη αξία της πρωτοβουλίας για την ΕΣΚ, ακόμη και όσον αφορά τη σχέση κόστους-οφέλους.

5.5 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι, κατά την εφαρμογή της ΕΣΚ για τη γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα, η Επιτροπή υιοθετεί τη συστημική προσέγγιση που προτείνεται από την Παγκόσμια Τράπεζα στο πλαίσιο του συστήματος Γεωργικής Καινοτομίας (Agricultural Innovation System – AIS), με σκοπό τη δημιουργία ενός δικτύου οργανώσεων επιχειρήσεων και ιδιωτών για την προώθηση στην αγορά νέων προϊόντων, νέων διαδικασιών και νέων μορφών οργάνωσης, σε συνεργασία με τους θεσμικούς φορείς και σε συνάρτηση με τις πολιτικές που επηρεάζουν τον τρόπο κατά τον οποίο οι διάφοροι συντελεστές αλληλεπιδρούν, μοιράζονται, αποκτούν πρόσβαση, ανταλλάσσουν και αξιοποιούν τις διαθέσιμες γνώσεις. Η προσέγγιση αυτή καταδεικνύει τη σημασία της ύπαρξης ενδιάμεσων παραγόντων για τη σύνδεση των διαφόρων φορέων που συμμετέχουν στις διαδικασίες της καινοτομίας. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, ο αντίκτυπος της ΕΣΚ για τη γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα εξαρτάται επομένως από την ενεργό συμμετοχή παραγόντων καινοτομίας (innovation brokers) ικανών να συμβάλουν στην ανάπτυξη και εδραίωση σχέσεων συνεργασίας στον τομέα της καινοτομίας μεταξύ πολυάριθμων και διαφορετικών φορέων.

5.6 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που αποσκοπεί στη διασφάλιση του ενδεδειγμένου συντονισμού των διαφόρων επιχειρησιακών ομάδων των ΕΣΚ για τη γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα, μέσω της σύστασης δικτύου των ΕΣΚ υπό την αιγίδα ευρωπαϊκού Δικτύου Αγροτικής Ανάπτυξης. Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ αιτείται περαιτέρω διευκρινίσεις σχετικά με τα έμπρακτα μέτρα που προτίθεται να εφαρμόσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με σκοπό τη δέουσα προετοιμασία του ευρωπαϊκού Δικτύου Αγροτικής Ανάπτυξης για την ανάληψη αυτής της νέας αποστολής, ιδίως όσον αφορά τις δράσεις που προορίζονται για την επιμόρφωση του προσωπικού ενόψει της απόκτησης των απαιτούμενων ικανοτήτων και δεξιοτήτων.

5.7 Οι νέες παγκόσμιες προκλήσεις (ελευθέρωση των αγορών· αύξηση του πληθυσμού· και σπανιότητα των φυσικών πόρων) επιβάλλουν την επίδειξη μεγαλύτερης προσοχής στο ζήτημα της καινοτομίας στον τομέα της γεωργίας. Τα διαθέσιμα στοιχεία καταδεικνύουν την ύπαρξη προβλημάτων που σχετίζονται με την –βραδύτερη από την αρχικά προσδοκώμενη– ταχύτητα της καινοτομίας και με την υπερίσχυση των παραδοσιακών μορφών καινοτομίας –ιδίως από πλευράς μηχανικής και ποικιλίας– έναντι εκείνων που αφορούν τις νέες αγορές, την απευθείας μεταποίηση, τις νέες τεχνικές καλλιέργειας και τις πιστοποιήσεις. Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η ΕΣΚ για τη γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα αποτελεί σημαντική συμβολή για την προώθηση της καινοτομίας στον τομέα της γεωργίας, μέσω της δικτύωσης των ενδιαφερομένων φορέων και της διασύνδεσης των τόπων επινόησης της καινοτομίας με τους τόπους υλοποίησής της.

5.8 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η τάση επιδίωξης καινοτομιών στον τομέα της γεωργίας επηρεάζεται επίσης από τα ατομικά χαρακτηριστικά των επιχειρηματιών και των οικογενειών τους, από τις διαρθρωτικές ιδιαιτερότητες των επιχειρήσεων, από τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά, καθώς και από το γενικό (πολιτισμικό και θεσμικό) πλαίσιο εντός του οποίου δραστηριοποιούνται οι επιχειρήσεις. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ εκλαμβάνει ως ζήτημα προτεραιότητας τον συνδυασμό των πρωτοβουλιών των επιχειρησιακών ομάδων των ΕΣΚ με την ανάληψη δράσεων στον τομέα της διαδοχής των γενεών, της τεχνικής βοήθειας, της επιμόρφωσης, ιδιαίτερα για τους νέους γεωργούς, με την υποστήριξη διαρθρωτικών επενδύσεων, με την προώθηση και την προβολή των γεωργικών προϊόντων, με την διάνοιξη νέων προοπτικών στις αγορές (όπως π.χ. οι βραχείες αλυσίδες εφοδιασμού), καθώς και με τη διαφοροποίηση του εισοδήματος των επιχειρήσεων μέσω της κατά προτεραιότητα πρόσβασης στους πόρους των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης.

([10]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα *γεωργική έρευνα* (ΕΕ C 128 της 18.5.2010, σ. 107, σημείο 1.3).

5.9 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι, κατά τον προγραμματισμό της αγροτικής ανάπτυξης για την περίοδο 2007-2013, εισήχθη ένα νέο μέτρο με σκοπό την προώθηση δράσεων επικεντρωμένων στη «συνεργασία για την ανάπτυξη νέων προϊόντων, επεξεργασιών και τεχνολογιών στον τομέα της γεωργίας και των τροφίμων και στον δασοκομικό τομέα» ([11]). Η ΕΟΚΕ θεωρεί ενδεδειγμένη τη διασφάλιση του συντονισμού και της συνέργειας μεταξύ των δράσεων της ΕΣΚ για τη γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα και των πρωτοβουλιών που έχουν ήδη αναληφθεί στον τομέα της αγροτικής ανάπτυξης. Προς το σκοπό αυτό, κρίνεται σκόπιμη η ενδελεχής εξέταση –με τη βοήθεια των αποτελεσμάτων των ενδιάμεσων αξιολογήσεων των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης– των ισχυρών και των αδύνατων σημείων που διαπιστώθηκαν έως τώρα κατά την υλοποίηση των σχεδίων συνεργασίας, με στόχο τη συνεκτίμησή τους κατά τον προγραμματισμό της απτής εφαρμογής των δράσεων της ΕΣΚ για τη γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

([11]) Άρθρο 29 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ).

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1342/2008 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τη σύσταση μακροπρόθεσμου σχεδίου για τα αποθέματα γάδου και τις αλιευτικές δραστηριότητες που εκμεταλλεύονται τα αποθέματα αυτά»

COM(2012) 498 final

(2013/C 44/22)

Μόνος εισηγητής: **ο κ. Brendan BURNS**

Το Συμβούλιο αποφάσισε, την 1η Οκτωβρίου 2012 και σύμφωνα με το άρθρο 43, παράγραφος 2, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1342/2008 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τη σύσταση μακροπρόθεσμου σχεδίου για τα αποθέματα γάδου και τις αλιευτικές δραστηριότητες που εκμεταλλεύονται τα αποθέματα αυτά

COM(2012) 498 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, ενέκρινε τη γνωμοδότησή του στις 22 Νοεμβρίου 2012.

Κατά την 485η σύνοδο ολομέλειας, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 131 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 2 αποχές.

1. **Συμπέρασμα**

1.1 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την εν λόγω πρόταση. Εξακολουθεί να μην έχει καλυφθεί ένας μικρός αριθμός προβληματισμών, οι οποίοι είναι πάντως σημαντικοί. Άμεση προτεραιότητα είναι να υπάρξει έγκαιρη υιοθέτηση του νέου κανονισμού.

2. **Εισαγωγή**

2.1 Η επανεξέταση του μακροπρόθεσμου σχεδίου για τον γάδο [1] αποτελεί ένα εξαιρετικά σημαντικό ζήτημα, όχι μόνο για την ευημερία των αποθεμάτων, αλλά και γιατί αποτελεί πηγή ελέγχου της αλιευτικής προσπάθειας (ημέρες στη θάλασσα) για πολλούς στόλους. Περιλαμβάνει ετήσιες αυτόματες μειώσεις, υπό ορισμένες βιολογικές προϋποθέσεις, τόσο της αλιευτικής προσπάθειας, όσο και του συνολικού επιτρεπόμενου αλιεύματος (total allowable catch - TAC). Αυτοί οι περιορισμοί προκύπτουν ανεξαρτήτως της βελτίωσης των αποθεμάτων, διαδραματίζοντας σημαντικό ρόλο εάν η βελτίωση δεν είναι σε απόλυτη συμφωνία με τους όρους που καθορίζονται στο σχέδιο. Οι περιορισμοί της αλιευτικής προσπάθειας υπήρξαν εξαιρετικά μεγάλοι: για παράδειγμα, όσον αφορά τον σκωτσέζικο στόλο αλίευσης λευκόσαρκου ψαριού (κορέγονου), οι διαθέσιμες μέρες στη θάλασσα ανά σκάφος πρόκειται να μειωθούν στο 50 % του επιπέδου του 2011 έως το 2014. Μολονότι οι περιορισμοί στην προσπάθεια αλίευσης έχουν ως στόχο τη σύμμετρη μείωση της θνησιμότητας του γάδου, η μείωση του χρόνου στη θάλασσα κατά το ήμισυ σημαίνει μείωση κάθε αλιευτικής δραστηριότητας κατά το ήμισυ.

3. **Ιστορικό**

3.1 Ένα αρχικό σχέδιο αποκατάστασης του γάδου τέθηκε σε εφαρμογή στις αρχές του 2004 [2], ενώ κατόπιν, στις αρχές του 2009, ακολούθησε το ισχύον μακροπρόθεσμο σχέδιο για τον γάδο. Έχοντας ως στόχο τη μειωμένη αλιευτική θνησιμότητα, τα εργαλεία διαχείρισης στα σχέδια ήταν οι περιορισμοί στο συνολικό επιτρεπόμενο αλίευμα (μέτρηση κατά την εκφόρτωση), καθώς και το σημαντικό μέτρο που εισήχθη στο παρόν σχέδιο, ήτοι οι αυτόματες ετήσιες μειώσεις στην αλιευτική προσπάθεια. Με βάση και πάλι το ανωτέρω παράδειγμα, οι συνέπειες για τον σκωτσέζικο στόλο των μέτρων για την αποκατάσταση του αποθέματος γάδου υπήρξαν εξαιρετικά σημαντικές. Συγκεκριμένα, η αυτόματη μείωση της αλιευτικής προσπάθειας υπό τους όρους του σχεδίου υπήρξε ιδιαιτέρως επιβλαβής οικονομικά, ενώ δεν απέδωσε τα προβλεπόμενα οφέλη αποθέματος.

3.2 Σύμφωνα με το άρθρο 34 του ισχύοντος σχεδίου, αυτό θα έπρεπε να είχε αναθεωρηθεί «το αργότερο κατά το τρίτο έτος εφαρμογής». Επομένως, η αναθεώρηση που εκπονείται έχει καθυστερήσει. Μετά από ορισμένα συγκεχυμένα μηνύματα από την Επίτροπο κατά το τέλος του 2012, η Επιτροπή έχει πλέον δηλώσει την πρόθεσή της να προτείνει πολυετές σχέδιο που θα καλύπτει πολλά είδη και θα αντικαταστήσει το σχέδιο για τον γάδο. Αυτό, σαφώς, θα απαιτήσει ορισμένο χρόνο, ιδίως με δεδομένο ότι η επιστημονική γνώση που χρησιμεύει ως βάση δεν διατίθεται ακόμη. Ωστόσο, υπάρχει ισχυρή συναίνεση πλέον στα αλιευτικά κράτη μέλη σχετικά με τη μη αποδοχή περαιτέρω αυτόματων μειώσεων της αλιευτικής προσπάθειας.

3.3 Δεδομένου ότι δεν θα υπάρχει πλήρης αναθεώρηση του σχεδίου κατά το εγγύς μέλλον, η Επιτροπή υπέβαλε την εν λόγω πρόταση με στόχο τη βραχυπρόθεσμη αλλαγή. Μία περιπλοκή στην εν λόγω διαδικασία είναι η ανάγκη να ευθυγραμμιστεί το ταχύτερο δυνατόν το υφιστάμενο σχέδιο στη ΣΛΕΕ, διότι το Συμβούλιο δεν έχει πλέον τη νομική εξουσία να θέτει σε εφαρμογή διαδικασίες στο πλαίσιο του σχεδίου λειτουργώντας αυτόνομα. Αυτό θα προκαλέσει νομικές δυσχέρειες κατά την ανάληψη οποιασδήποτε άμεσης δράσης από το Συμβούλιο, έως το τέλος του 2012, προκειμένου να αμβλυνθούν οι επιπτώσεις της υπέρμετρης μείωσης της αλιευτικής προσπάθειας.

[1] Κανονισμός του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1342/2008, ΕΕ L 348 της, 24.12.2008, σ. 20–33.

[2] Κανονισμός του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 423/2004, ΕΕ L 70 της, 9.3.2004, σ. 8–11.

4. **Επιστημονικοί παράγοντες**

4.1 Το σχέδιο για τον γάδο εξετάστηκε επισήμως από το Διεθνές Συμβούλιο για την Εξερεύνηση των Θαλασσών (International Council for the Exploration of the Sea – ICES) και την Επιστημονική, τεχνική και οικονομική επιτροπή αλιείας (Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries – STECF) το 2011. Τόσο το Περιφερειακό Γνωμοδοτικό Συμβούλιο της Βόρειας Θάλασσας (NSRAC) όσο και το Περιφερειακό Γνωμοδοτικό Συμβούλιο Βορειοδυτικών Υδάτων (NWWRAC) συνέβαλαν στην εν λόγω διαδικασία και οι ακόλουθες δηλώσεις έχουν συμφωνηθεί από τα επιστημονικά όργανα και τα περιφερειακά γνωμοδοτικά συμβούλια:

— Το σχέδιο για τον γάδο δεν επιτυγχάνει τον βασικό του στόχο, ήτοι τον περιορισμό της θνησιμότητας του γάδου λόγω αλιείας.

— Η STECF συμφωνεί με την άποψη της βιομηχανίας ότι η θνησιμότητα λόγω αλιείας δεν αναμένεται να ακολουθήσει γραμμικά την εξέλιξη στην αλιευτική προσπάθεια.

— Πλήρης αναλυτική αξιολόγηση διατίθεται μόνο για τη Βόρεια Θάλασσα. Για τη δυτική Σκωτία υπάρχει αξιολόγηση, αλλά είναι μόνο ενδεικτική των τάσεων. Στη Βόρεια Θάλασσα, η θνησιμότητα λόγω αλιείας μειώθηκε πράγματι και η βιομάζα του αποθέματος αναπαραγωγής αυξήθηκε, αλλά όχι κατά το ποσοστό που ζητείται στο σχέδιο. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το σχέδιο αποκατάστασης του γάδου του 2004 έχει έναν στόχο θνησιμότητας λόγω αλιείας, ο οποίος επιτυγχάνεται πλέον, καθώς και ότι το εν λόγω σχέδιο προέβλεπε μία δεκαετή περίοδο αποκατάστασης.

— Για τη δυτική Σκωτία, παρά την εξαιρετικά μεγάλη μείωση στα επίπεδα αλιευτικής προσπάθειας, η συνολική θνησιμότητα λόγω αλιείας παραμένει υψηλή. Συμπεραίνεται ότι υπεισέρχονται άλλοι παράγοντες, περιλαμβανομένης της υποτίμησης της θηρευτικής δραστηριότητας.

— Δεδομένου ότι κάθε επίσημη αξιολόγηση του αποθέματος συνοδεύεται από χρονική καθυστέρηση λόγω της ίδιας της διαδικασίας, καθώς και ότι η κρίση των ενδιαφερόμενων παρέχει ακριβή στοιχεία για το αποτέλεσμα, η αποκατάσταση του γάδου εκτιμάται ότι βρίσκεται, στην πραγματικότητα, σε πολύ πιο εξελιγμένο στάδιο από ό,τι προβλέπουν οι συστάσεις.

5. **Γενικές παρατηρήσεις**

5.1 Σε γενικές γραμμές, η πρόταση επικροτείται. Οι τροποποιήσεις στο υφιστάμενο σχέδιο θα πρέπει, εάν εφαρμοστούν δεόντως, να επιτρέψουν την επίτευξη των στόχων και την αποφυγή περαιτέρω οικονομικής βλάβης χωρίς βιολογικό όφελος.

6. **Ειδικές παρατηρήσεις**

6.1 *Τιμές αναφοράς και χρήση*

6.1.1 Οι αλλαγές στο άρθρο 4 αποσκοπούν στην απαγόρευση της δυνατότητας για τα κράτη μέλη να αυξάνουν, χωρίς αυτό να είναι απαραιτήτως στις προθέσεις τους, τα επίπεδα αλιευτικής προσπάθειας σε σχέση με εκείνα που προβλέπει το σχέδιο, εξαιτίας της χρησιμοποίησης διαφορετικών μεθόδων για τον καθορισμό των τιμών αναφοράς και για τον υπολογισμό της αλιευτικής προσπάθειας.

6.1.2 Η ΕΟΚΕ, χωρίς να εγκαταλείπει την άποψή της ότι ο έλεγχος της αλιευτικής προσπάθειας αποδείχθηκε ανεπαρκές και ιδιαιτέρως αναποτελεσματικό μέσο, θεωρεί εύλογο να ζητείται από τα κράτη μέλη να υπολογίσουν τη χρήση της αλιευτικής προσπάθειας σε μία βάση συνεκτική με αυτή που χρησιμοποιείται για τον καθορισμό των σχετικών τιμών αναφοράς για την προσπάθεια.

6.2 *Αποθέματα για τα οποία υπάρχει έλλειψη δεδομένων*

6.2.1 Στο άρθρο 9 (μία διαδικασία για τον καθορισμό συνολικού επιτρεπόμενου αλιεύματος εφόσον δεν διατίθενται οι απαιτούμενες πληροφορίες για την εφαρμογή των άρθρων 7 ή 8), αντί για αυτόματες μειώσεις 25 %, προτείνεται να υιοθετηθεί μία προσέγγιση κατά περίπτωση (και κατά συνέπεια πιο ευέλικτη), με βάση πάντως αυστηρά τις υφιστάμενες επιστημονικές συστάσεις.

6.2.2 Η δυνατότητα να εφαρμόσει το Συμβούλιο περιορισμούς στην αλιευτική προσπάθεια και στο συνολικό επιτρεπόμενο αλίευμα, οι οποίοι να είναι χαμηλότεροι από το αυτόματο 25 % για το απόθεμα που απαιτείται από το τρέχον σχέδιο, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν διατίθενται αναλυτικές αξιολογήσεις, αποτελεί συνετή και αναλογική πρόταση, η οποία θα επιτρέψει στο Συμβούλιο να εφαρμόσει μία προσέγγιση κατά περίπτωση, υπό το πρίσμα των πλέον ολοκληρωμένων επιστημονικών συστάσεων που διατίθενται.

6.3 *Εξαιρέσεις για σκάφη που αλιεύουν αμελητέες ποσότητες γάδου.*

6.3.1 Το πρώην άρθρο 11 χωρίζεται σε άρθρο 11, άρθρο 11α και 11β. Αντί για την απαλλαγή ομάδων σκαφών που ορίζονται από κάθε κράτος μέλος, οι απαλλαγές βασίζονται τώρα σε κριτήρια που θα εφαρμόζονταν, γενικά, για οιαδήποτε σκάφη που τα πληρούν, ανεξάρτητα από το κράτος μέλος στο οποίο ανήκουν. Το τροποποιημένο άρθρο επιτρέπει επίσης την αποφυγή της ανάγκης για συνεχείς τροποποιήσεις της τιμής αναφοράς από το Συμβούλιο.

6.3.2 Τα διοικητικά εμπόδια στη διαδικασία εξασφάλισης εξαίρεσης για σκάφη που αλιεύουν αμελητέες ποσότητες γάδου υπήρξαν δυσανάλογα και έχουν υπονομεύσει τον σκοπό της εν λόγω διάταξης. Η ΕΟΚΕ, επομένως, χαιρετίζει την εν λόγω απλούστευση των ρυθμίσεων για τη χορήγηση εξαιρέσεων.

6.3.3 Χρειάζονται ορισμένες διευκρινίσεις σχετικά με τον τρόπο επίδρασης των νέων εξαιρέσεων στην πιθανή επικάλυψη μεταξύ επιλεξιμότητας των εργαλείων, χωρικής κατανομής των αλιευμάτων και βάθους. Για παράδειγμα, ορισμένα εργαλεία που λειτουργούν σε περιοχές με μεγάλο απόθεμα γάδου αλιεύουν πολύ μικρές ποσότητες γάδου· αντίστοιχα, ορισμένα εργαλεία που χρησιμοποιούνται σε περιοχές με σχετικά μικρό απόθεμα γάδου μπορούν να αλιεύσουν σημαντικές ποσότητες γάδου.

6.3.4 Τα περιφερειακά γνωμοδοτικά συμβούλια θα πρέπει να συμμετάσχουν στην επιλογή των κριτηρίων για τον καθορισμό των περιοχών με μεγάλο απόθεμα γάδου και στον τρόπο με τον οποίο η νέα προσέγγιση θα εφαρμοστεί στην πράξη.

6.3.5 Μεταβατικά μέτρα θα εξασφαλίσουν ότι οι ομάδες σκαφών που έχουν ήδη εξαιρεθεί θα υπόκεινται στα κριτήρια που ίσχυαν κατά τη στιγμή της εξαίρεσης.

6.3.6 Είναι εύλογο να διατηρηθεί η συνέχεια στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ομάδες σκαφών πληρούν ήδη τα υφιστάμενα κριτήρια εξαίρεσης.

6.4 *Εξαίρεση για την αλιευτική προσπάθεια της πλήρως τεκμηριωμένης αλιείας.*

6.4.1 Προστίθεται ένα νέο άρθρο 11γ. Τα σκάφη που συμμετέχουν στις δοκιμές σχετικά με πλήρως τεκμηριωμένη αλιεία, όπου όλα τα αλιεύματα προσμετρώνται στις ποσοστώσεις, εξαιρούνται από το καθεστώς αλιευτικής προσπάθειας.

6.4.2 Η εξαίρεση των εν λόγω σκαφών που μπορούν να παρέχουν πλήρως τεκμηριωμένα αλιεύματα από το καθεστώς για την αλιευτική προσπάθεια είναι εντελώς εύλογη, δεδομένου ότι η επιρροή τους στη θνησιμότητα του γάδου είναι πλήρως καταγεγραμμένη και εντός των ορίων της εγκεκριμένης ποσόστωσης. Επομένως, δεν είναι λογική η συνεχιζόμενη ένταξή τους στο καθεστώς. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ δεν κατανοεί τον λόγο απαγόρευσης των μεταφορών ποσοστώσεων από και προς τα εν λόγω σκάφη. Το πλέον προφανές επιχείρημα είναι ότι μπορεί να καταδειχθεί πως, μετά την εισαγωγή της πλήρως τεκμηριωμένης αλιείας, οι δοκιμαστικές απορρίψεις έχουν μειωθεί σημαντικά στη Βόρεια Θάλασσα. Στη χειρότερη περίπτωση, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι αυτό το μέτρο, το οποίο έχει εξεταστεί πλημμελώς, θα εμποδίσει τη συμμετοχή σκαφών σε δοκιμές ποσόστωσης αλίευσης και, επομένως, δεν θα είναι καθόλου εποικοδομητικό. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι χρειάζονται περισσότερες πληροφορίες από τα κράτη μέλη και διάλογος για να διευκρινιστεί η θέση, ωστόσο, γενικώς, η διαχείριση των ποσοστώσεων αποτελεί τομέα αρμοδιότητας των κρατών μελών και θα πρέπει να παραμείνει ως έχει.

6.5 *Ευελιξία στον καθορισμό συνολικού επιτρεπόμενου αλιεύματος και επιπέδων αλιευτικής προσπάθειας*

6.5.1 Το άρθρο 12, παράγραφος 4, τροποποιείται με βάση τα ίδια κριτήρια που ισχύουν για το άρθρο 9.

6.5.2 Μια νέα παράγραφος 6 προστίθεται στο άρθρο 12. Η εν λόγω παράγραφος προβλέπει τη δυνατότητα για το Συμβούλιο να αποφασίσει να μην εφαρμόσει περαιτέρω μειώσεις της αλιευτικής προσπάθειας, εφόσον έχει μειωθεί το ανώτατο όριό της επί τέσσερα συναπτά έτη.

6.5.3 Η εξουσία έγκρισης που επιτρέπει στο Συμβούλιο να παγώνει τις μειώσεις αλιευτικής προσπάθειας που απαιτούνται από το σχέδιο είναι ζωτικής σημασίας, προκειμένου να αποφευχθούν σοβαρές και μη αναστρέψιμες κοινωνικοοικονομικές βλάβες στις αλιευτικές επιχειρήσεις και στις αλιευτικές κοινότητες. Τα κράτη μέλη και τα Περιφερειακά Γνωμοδοτικά Συμβούλια, καθώς και η STECF, έχουν επιστήσει την προσοχή στην έλλειψη αποτελεσματικότητας και αναλογικότητας της εν λόγω προσέγγισης, καθώς και στις συχνά αντιπαραγωγικές συνέπειες που αυτή είχε. Το σημαντικότερο αποτέλεσμα της εν λόγω νέας ευελιξίας θα είναι η προβλεπόμενη μείωση των απορρίψεων.

6.6 *Περίοδος διαχείρισης όσον αφορά τη σύνθεση των αλιευμάτων*

6.6.1 Το άρθρο 13 αναδιατυπώνεται ώστε να εξαλειφθούν οι διαφορές στην ερμηνεία μεταξύ των γλωσσικών εκδόσεων. Γίνεται πλέον σαφές ότι η προϋπόθεση για τα αλιεύματα γάδου να αντιπροσωπεύουν ποσοστό λιγότερο από 5 % επί του συνόλου αναφέρεται στη σύνθεση των αλιευμάτων κατά τη διάρκεια της περιόδου διαχείρισης και όχι ανά ταξίδι.

6.6.2 Στο πλαίσιο της εν εξελίξει μεταρρύθμισης της ΚΑΠ και ενόψει μίας πιθανής υποχρέωσης για εκφόρτωση όλων των αλιευμάτων, επικροτούνται οι προτεινόμενες αλλαγές, οι οποίες θα έχουν ως αποτέλεσμα τη μείωση των απορρίψεων ώριμων για αναπαραγωγή γάδων. Η ευελιξία για την επίτευξη της απαίτησης του 5 % της σύνθεσης αλιευμάτων σε ολόκληρη την περίοδο διαχείρισης θα βοηθήσει στο πλαίσιο αυτό.

6.7 *Μείωση των απορρίψεων*

6.7.1 Το άρθρο 14 δίνει μεγαλύτερη έμφαση στην υποχρέωση του κράτους μέλους να αντιμετωπίσει το θέμα των απορρίψεων, κάτι το οποίο δεν ισχύει με βάση τις ισχύουσες διατάξεις, και το επίπεδο του ελέγχου και της παρακολούθησης προσδιορίζεται σε σχέση με τη διαχείριση με βάση τον κίνδυνο.

6.7.2 Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι το μέλλον της αποκατάστασης των αποθεμάτων γάδου βρίσκεται σε διάφορες μορφές αποφυγής της αλίευσής του από αλιευτικά σκάφη, καθώς και στην ευθυγράμμιση των οικονομικών κινήτρων στη βιομηχανία με τους στόχους διαχείρισης. Οι πρωτοβουλίες αποφυγής αλίευσης του γάδου επικαλύπτουν, σε μεγάλο βαθμό, τη μείωση των απορρίψεων. Στο πλαίσιο της ανισότητας μεταξύ του συνολικού επιτρεπόμενου αλιεύματος για τον γάδο της Βόρειας Θάλασσας και του πραγματικού μεγάλου αποθέματος, η μη αλίευση γάδου με απαγόρευση της αλιείας σε πραγματικό χρόνο, οι ποσοστώσεις αλιεύματος, η επιλεκτικότητα εργαλείων, η εποχική και προσωρινή αποφυγή αλίευσης αποτέλεσαν τα κύρια μέσα με τα οποία μειώθηκε η πίεση στα αποθέματα γάδου. Ο έλεγχος και η προσέγγιση βάσει κινδύνου θα αντικατοπτρίζουν αναμφίβολα το εν λόγω πρότυπο.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Δέσμη για τους τεχνικούς ελέγχους που περιλαμβάνει τα ακόλουθα τρία έγγραφα: "Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον περιοδικό τεχνικό έλεγχο των μηχανοκίνητων οχημάτων και των ρυμουλκουμένων τους και για την κατάργηση της οδηγίας 2009/40/ΕΚ"

COM(2012) 380 final — 2012/0184 (COD),

"Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 1999/37/ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με τα έγγραφα κυκλοφορίας οχημάτων"

COM(2012) 381 final — 2012/0185 (COD)

και "Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τον οδικό τεχνικό έλεγχο της κατάστασης των οχημάτων επαγγελματικής χρήσεως που κυκλοφορούν στην Ένωση και την κατάργηση της οδηγίας 2000/30/ΕΚ"»

COM(2012) 382 final — 2012/0186 (COD)

(2013/C 44/23)

Εισηγητής: **ο κ. RANOCCHIARI**

Στις 7 και 10 Σεπτεμβρίου και στις 8 Οκτωβρίου 2012, καθώς και στις 11 Σεπτεμβρίου 2012, και σύμφωνα με τα άρθρα 91 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αντίστοιχα αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Δέσμη για τους τεχνικούς ελέγχους που περιλαμβάνει τα ακόλουθα τρία έγγραφα: *Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον περιοδικό τεχνικό έλεγχο των μηχανοκίνητων οχημάτων και των ρυμουλκουμένων τους και για την κατάργηση της οδηγίας 2009/40/ΕΚ*

COM(2012) 380 final — 2012/0184 (COD)

Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 1999/37/ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με τα έγγραφα κυκλοφορίας οχημάτων

COM(2012) 381 final — 2012/0185 (COD)

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τον οδικό τεχνικό έλεγχο της κατάστασης των οχημάτων επαγγελματικής χρήσεως που κυκλοφορούν στην Ένωση και την κατάργηση της οδηγίας 2000/30/ΕΚ

COM(2012) 382 final — 2012/0186 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 26 Νοεμβρίου 2012.

Κατά την 485η σύνοδο ολομέλειας, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 130 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 2 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η ΕΟΚΕ στηρίζει και προσυπογράφει, με την επιφύλαξη ορισμένων παρατηρήσεων που ακολουθούν, τις τρεις προτάσεις της Επιτροπής για τουλάχιστον τρεις λόγους:

— η μείωση των ατυχημάτων και των συχνά τραγικών επιπτώσεών τους πρέπει να αποκτήσει ολοένα μεγαλύτερη σημασία δεδομένης της πρόσθετης αύξησης της οδικής κυκλοφορίας που αναμένεται τα επόμενα χρόνια·

— η επιδίωξη της μείωσης των ατυχημάτων απαιτεί οργανική και συλλογική προσπάθεια που υπερβαίνει τις αρμοδιότητες των επιμέρους κρατών·

— απαιτείται μεγαλύτερη ομοιογένεια των κανόνων και των ελέγχων για να αποφευχθεί η αντιμετώπιση μιας θεμελιώδους πτυχής της κοινωνικής ζωής, όπως είναι η οδική ασφάλεια, με ανομοιογενείς τρόπους και ρυθμούς, ενίοτε δε με σημαντικές διαφορές μεταξύ τους.

1.2 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει εντούτοις ότι παρά τις προϋποθέσεις που τάσσονται για μελλοντική ομοιογένεια, η μέθοδος που υιοθέτησε η Επιτροπή στη σύνταξη της δέσμης προτάσεων, προσέγγιση η οποία συνίσταται στη συνδυασμένη χρήση κανονιστικών και μη δεσμευτικών («soft law») μέτρων, παρέχει σημαντική αυτονομία στα κράτη μέλη πράγμα που θα δυσχεράνει και θα επιβραδύνει την πλήρη εναρμόνιση των ελέγχων που θα επέτρεπε την αυτόματη αναγνώριση των ελέγχων κααφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριώι των πιστοποιητικών συμμόρφωσης που εκδίδει ένα κράτος μέλος από όλα τα υπόλοιπα.

1.3 Εξάλλου, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η προτεινόμενη διαδικασία εναρμόνισης θα πρέπει να ολοκληρωθεί φυσιολογικά με τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού πιστοποιητικού συμμόρφωσης που θα αντικαταστήσει τα ισχύοντα εθνικά πιστοποιητικά, επιτρέποντας τη διενέργεια τακτικών ελέγχων σε οποιοδήποτε κράτος μέλος, χωρίς την υποχρέωση επαναπατρισμού του οχήματος στο κράτος μέλος στο οποίο είναι εγγεγραμμένο.

1.4 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη διεύρυνση των τεχνικών και τεχνολογικών εξαρτημάτων που υπόκεινται σε έλεγχο καθώς και την απαρίθμηση των προς διεξαγωγή ελέγχων. Ο έλεγχος εξαρτημάτων που μέχρι σήμερα υπόκειτο στην αποκλειστική ευχέρεια των κατασκευαστικών οίκων, όπως τα συστήματα ABS και ESC, αξίζει στήριξης. Είναι επίσης ορθή η απόφαση διάκρισης των οχημάτων βάσει, μεταξύ άλλων, της παλαιότητας και των διανυθέντων χιλιομέτρων, πτυχές ιδιαίτερης σημασίας για τη συντήρηση των οχημάτων και για το επίπεδο ασφαλείας τους.

1.5 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει επίσης την πρόταση επέκτασης των οδικών τεχνικών ελέγχων στα αποκαλούμενα ελαφρά εμπορικά οχήματα (ΕΕΟ, μέγιστου βάρους 3,5 Τ). Τονίζει ωστόσο πως αυτός ο τύπος οχημάτων αποτελεί πολυπληθή στόλο σε κυκλοφορία. Κατά συνέπεια, ο στόχος ελέγχου τουλάχιστον του 5 % των οχημάτων ετησίως κρίνεται υπερβολικά φιλόδοξος.

1.6 Η ΕΟΚΕ κρίνει συνεπώς σκόπιμη τη διερεύνηση σε επίπεδο επιμέρους κρατών μελών της συνοχής του στόλου κινητών μονάδων ελέγχου, προκειμένου τα κράτη μέλη να προβούν εγκαίρως στις απαραίτητες προσαρμογές.

1.7 Όσον αφορά τη διεύρυνση των ελέγξιμων οχημάτων, η ΕΟΚΕ συμφωνεί επίσης πλήρως σχετικά με την ανάγκη ελέγχου των μοτοσικλετών. Θεωρεί ωστόσο ότι η περιοδικότητα των ελέγχων (4 + 2 + 1) είναι υπερβολική για αυτά τα οχήματα που διανύουν πολύ μικρό αριθμό χιλιομέτρων ετησίως. Για αυτό τον λόγο, η ΕΟΚΕ προτείνει, τουλάχιστον σε πρώτη φάση, μικρότερη συχνότητα ελέγχων (4 + 2 + 2).

2. **Εισαγωγή**

2.1 Οι τεχνικοί έλεγχοι των μηχανοκίνητων οχημάτων επιτελούν ζωτικής σημασίας ρόλο στην οδική ασφάλεια. Καθημερινά, πάνω από πέντε άτομα χάνουν τη ζωή τους στην Ευρώπη από ατυχήματα που οφείλονται σε τεχνικές αστοχίες του οχήματος. Εκτιμάται πως σε τέτοιες αστοχίες οφείλεται, άμεσα ή έμμεσα, το 6 % των ατυχημάτων με αυτοκίνητο και το 8 % των ατυχημάτων με μοτοσικλέτα.

2.2 Η σχετική ευρωπαϊκή νομοθεσία θεσπίστηκε το 1977 και την τελευταία δεκαετία υπέστη ελάσσονες μόνο τροποποιήσεις τη στιγμή που η οδική κυκλοφορία τριπλασιάστηκε και σημειώθηκαν ριζικές τεχνολογικές εξελίξεις στα οχήματα.

2.3 Η συγκριτική ανάλυση των ισχυόντων συστημάτων στα κράτη μέλη σχετικά με τους περιοδικούς τεχνικούς ελέγχους που πραγματοποίησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέδειξε σειρά ελλείψεων που - σύμφωνα με πρόσφατες αγγλικές και γερμανικές μελέτες - επιτρέπουν το 10 % περίπου των αυτοκινήτων να κυκλοφορεί με τεχνικές αστοχίες που δε θα επιτρέπονταν στο πλαίσιο πιο κατάλληλων και σύγχρονων ελέγχων.

2.4 Από αυτές και άλλες μελέτες προκύπτει πως:

— Δεν υπόκεινται όλα τα σημαντικότερα εξαρτήματα του οχήματος σε έλεγχο, π.χ. το σύστημα αντιεμπλοκής των τροχών κατά την πέδηση (ABS) ή ο ηλεκτρονικός έλεγχος ευστάθειας (ESC)·

— Οι ορισμοί και η αξιολόγηση των αστοχιών δεν είναι επικαιροποιημένοι και εναρμονισμένοι σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση·

— Ο εξοπλισμός που χρησιμοποιείται για τους ελέγχους δεν είναι πάντοτε κατάλληλος, ελλείψει συγκεκριμένων σχετικών προδιαγραφών, δεσμευτικών για όλη την ΕΕ. Ομοίως, το προσωπικό που διεξάγει τους τεχνικούς ελέγχους πρέπει να διαθέτει επίπεδο γνώσεων και δεξιοτήτων που να συνάδει πάντοτε με τις τεχνολογικές εξελίξεις, προκειμένου να διασφαλιστεί η ομοιογενής ποιότητα του έργου τους σε όλη την ΕΕ·

— Ορισμένες κατηγορίες οχημάτων δεν υπόκεινται σε περιοδικούς ελέγχους (ΠΤΕ). Για παράδειγμα, αυτό ισχύει με τις μοτοσικλέτες σε έντεκα κράτη μέλη·

— Οι έλεγχοι δεν είναι αρκετά συχνοί, ιδίως όσον αφορά τα εμπορικά οχήματα, αλλά και γενικότερα όσον αφορά τα οχήματα που διανύουν πολλά χιλιόμετρα και τα παλαιότερα οχήματα·

— Δεν υφίσταται ικανή εποπτεία των κέντρων ελέγχου από τις αρμόδιες αρχές·

— Στοιχεία και πληροφορίες που είναι αναγκαίες για τον έλεγχο των ηλεκτρονικών εξαρτημάτων των οχημάτων δεν είναι πάντοτε στη διάθεση των ελεγκτών. Ομοίως, τα αποτελέσματα των ελέγχων δεν είναι στη διάθεση των αστυνομικών αρχών.

2.5 Υπό το φως των προαναφερθέντων, η ΕΟΚΕ συμμερίζεται και στηρίζει την πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που, μέσω της διεύρυνσης και της επικαιροποίησης του πεδίου εφαρμογής των τεχνικών ελέγχων, θα μπορέσει να συμβάλει στο στόχο μείωσης των θανάσιμων οδικών ατυχημάτων κατά 50 % έως το 2020 καθώς και στη μείωση – μέσω εκτενέστερων και συχνότερων ελέγχων των εκπομπών – του περιβαλλοντικού αντικτύπου των οδικών μεταφορών, ιδίως όσον αφορά το CO_2.

3. **Η δέσμη προτάσεων της Επιτροπής**

Πρόκειται για τρεις νομοθετικές προτάσεις:

— έναν κανονισμό: COM(2012) 380 final για την κατάργηση της ισχύουσας οδηγίας 2009/40 για τον περιοδικό τεχνικό έλεγχο (ΠΤΕ) των μηχανοκίνητων οχημάτων και των ρυμουλκουμένων τους·

— δεύτερο κανονισμό: COM(2012) 382 final, που καταργεί την ισχύουσα οδηγία 2000/30 σχετικά με τον οδικό τεχνικό έλεγχο των οχημάτων επαγγελματικής χρήσεως που κυκλοφορούν στην Κοινότητα·

— μια οδηγία: COM(2012) 381 final που τροποποιεί την υφιστάμενη οδηγία 1997/37 σχετικά με τα έγγραφα κυκλοφορίας οχημάτων.

3.1 **Οι καινοτομίες της πρότασης κανονισμού για τους περιοδικούς τεχνικούς ελέγχους (ΠΤΕ) COM(2012) 380 final**

3.1.1 Πεδίο εφαρμογής. Θα επεκταθεί στα μηχανοκίνητα οχήματα δύο ή περισσότερων τροχών σε όλη την ΕΕ. Δε νθα εξαιρούνται πλέον οι γεωργικοί ελκυστήρες με ταχύτητα άνω των 40 km/h (Κατηγορία T5) και τα ελαφρά ρυμουλκούμενα έως 3,5 τόνων (Κατ. O1 και O2).

3.1.2 Ημερομηνία και συχνότητα τεχνικού ελέγχου. Για τα επιβατικά αυτοκίνητα (Κατ. M1 – Τα οχήματα κατηγορίας M είναι αυτά με τουλάχιστον 4 τροχούς που προορίζονται για τη μεταφορά επιβατών, υποδιαιρούνται δε σε 3 τάξεις βάσει του αριθμού των θέσεών τους και της μέγιστης μάζας τους: M1 9 θέσεις· M2 > 9 θέσεις και < 5 T· M3 > 9 θέσεις και > 5 T. Τα οχήματα της Κατ. N είναι αυτά με τουλάχιστον 4 τροχούς που προορίζονται για τη μεταφορά εμπορευμάτων. Και εδώ υφίστανται τρεις τάξεις βάσει της μάζας: N1 < 3,5 T· N2 < 12 T· N3 > 12 T. Η κατηγορία O αναφέρεται σε αυτοκίνητα με ρυμουλκούμενα, ενώ η κατηγορία T σε τροχοφόρους ελκυστήρες.) ο πρώτος ΠΤΕ θα διεξάγεται τέσσερα έτη μετά από τη θέση σε κυκλοφορία, ο δεύτερος μετά από άλλα δύο και στη συνέχεια ετησίως. Τα αυτοκίνητα και τα ελαφρά εμπορικά οχήματα (N1) που μέχρι τον πρώτο έλεγχο έχουν διανύσει πάνω από 160 000 km θα υπόκεινται σε ετήσιους ελέγχους (4-1-1 αντί 4-2-1). Το ίδιο θα ισχύσει και για τις μοτοσικλέτες. Τα κράτη μέλη που ήδη προβλέπουν συχνότερους ελέγχους διατηρούν τη δυνατότητα αυτή. Τα κράτη μέλη έχουν επίσης την ευχέρεια απόφασης επί της περιοδικότητας των ελέγχων για τα αυτοκίνητα ιστορικού ενδιαφέροντος, συμπεριλαμβανομένων των μοτοσικλετών, που δεν υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του νέου κανονισμού.

Για τα οχήματα των κατηγοριών M2, M3, N2, N3, O3, O4 και T5 ο πρώτος έλεγχος θα πρέπει να διεξάγεται ένα χρόνο μετά την κυκλοφορία. Το ίδιο ισχύει για τα οχήματα M1 που ταξινομήθηκαν ως ταξί ή ασθενοφόρα.

3.1.3 Περιεχόμενο των ελέγχων, αξιολόγηση των ελλείψεων και σχετικές κυρώσεις. Στον κατάλογο των προς έλεγχο στοιχείων προστίθενται τα στοιχεία ασφάλειας (ABS και ESC) και περιβάλλοντος (σύστημα ελέγχου εκπομπών).

Οι αστοχίες που διαπιστώνονται κατά τον έλεγχο θα ταξινομούνται – βάσει κοινών παραμέτρων που ορίζονται στο παράρτημα III της πρότασης - ως **ελάσσονες** (χωρίς κίνδυνο για την ασφάλεια), **μείζονες** (οι οποίες ενδέχεται να διακυβεύσουν την ασφάλεια του οχήματος ή να θέσουν σε κίνδυνο άλλους οδικούς χρήστες) και **επικίνδυνες** (με σοβαρό και άμεσο κίνδυνο που επιβάλλει την απαγόρευση της κυκλοφορίας του οχήματος). Οι ελάσσονες αστοχίες πρέπει να διορθωθούν χωρίς να υπάρχει υποχρέωση μεταγενέστερου ελέγχου. Για τις μείζονες αστοχίες, η αρμόδια αρχή αποφασίζει τους όρους χρήσης του οχήματος μέχρι τη διόρθωση της αστοχίας, ενώ προβλέπεται δεύτερος έλεγχος εντός έξι εβδομάδων. Σε περιπτώσεις επικίνδυνων αστοχιών ανακαλείται η ταξινόμηση του οχήματος μέχρι να επισκευασθούν οι αστοχίες και να εκδοθεί νέο πιστοποιητικό τεχνικού ελέγχου.

3.1.4 Έλεγχος εγκαταστάσεων και εξοπλισμού. Τα κέντρα ελέγχου θα διαθέτουν πέντε έτη από την ημερομηνία ισχύος του κανονισμού για να προσαρμόσουν τις εγκαταστάσεις και τον εξοπλισμό τους στις ελάχιστες προδιαγραφές του κανονισμού.

3.1.5 Συνεργασία των κρατών μελών. Τρία έτη μετά από την ισχύ του κανονισμού, τα κέντρα ελέγχου θα διαβιβάσουν αποκλειστικά δια της ηλεκτρονικής οδού στις αρμόδιες αρχές του κράτους τα αποτελέσματα των παρεμβάσεων και των πιστοποιητικών συμμόρφωσής τους, οι δε αρχές θα ορίσουν εθνικό σημείο επαφής αρμόδιο για την ανταλλαγή πληροφοριών με τα άλλα κράτη μέλη και με την Επιτροπή σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού. Το πιστοποιητικό που αποδεικνύει πως ένα όχημα υπέστη επιτυχώς τεχνικό έλεγχο σε ένα κράτος μέλος θα αναγνωρίζεται από τα υπόλοιπα κράτη μέλη.

3.2 **Οι καινοτομίες της πρότασης κανονισμού για τον οδικό τεχνικό έλεγχο των οχημάτων επαγγελματικής χρήσεως COM(2012) 382 final**

3.2.1 Η πρόταση επιχειρεί να διευρύνει το πεδίο εφαρμογής της ισχύουσας οδηγίας, επικεντρώνοντας τις παρεμβάσεις της στις επιχειρήσεις υψηλής επικινδυνότητας και μειώνοντας τις παρεμβάσεις στους μεταφορείς που συντηρούν κανονικά τα οχήματά τους. Ο καθορισμός των προφίλ επικινδυνότητας (παρ. I της πρότασης) θα πραγματοποιηθεί βάσει των αποτελεσμάτων των προηγούμενων τεχνικών ελέγχων από τα αρμόδια κέντρα και από την Τροχαία, λαμβανομένων υπόψη των αστοχιών που διαπιστώθηκαν.

3.2.2 Σήμερα οδικοί έλεγχοι διεξάγονται στα εμπορικά οχήματα άνω των 3,5 T. Η πρόταση επεκτείνει αυτούς τους ελέγχους στα ελαφρά εμπορικά οχήματα (N1) και τα ρυμουλκούμενά τους (O1 και O2).

3.2.3 Κάθε κράτος μέλος πρέπει να διεξάγει ετησίως οδικούς ελέγχους τουλάχιστον στο 5 % των οχημάτων που είναι ταξινομημένα στην επικράτειά του.

3.2.4 Όπως προαναφέρθηκε, θα οριστεί σε εθνικό επίπεδο το προφίλ επικινδυνότητας (χαμηλό, μέτριο και υψηλό) βάσει του ιστορικού κάθε μεταφορέα. Αυτό το προφίλ θα κοινοποιείται στον ενδιαφερόμενο μεταφορέα, με επίγνωση ότι οι μεταφορείς υψηλής επικινδυνότητας θα έχουν προτεραιότητα στους οδικούς ελέγχους.

3.2.5 Οι έλεγχοι θα διεξάγονται προοδευτικά. Προβλέπεται αρχικός οπτικός έλεγχος της κατάστασης του οχήματος και των σχετικών εγγράφων, ενώ σε περίπτωση που κριθεί αναγκαίο θα ακολουθεί λεπτομερέστερος έλεγχος με τη χρήση κινητών μονάδων ελέγχου ή του πλησιέστερου κέντρου ελέγχου.

3.2.6 Μεταγενέστερη καινοτομία θα αποτελέσει ο έλεγχος της στοιβασίας φορτίου (παρ. IV) που ευθύνεται, σύμφωνα με την Επιτροπή, για ένα το τέταρτο των ατυχημάτων στα οποία εμπλέκονται εμπορικά οχήματα.

3.2.7 Τα αποτελέσματα των οδικών ελέγχων θα διαβιβάζονται από τις αρμόδιες αρχές στο κράτος μέλος όπου είναι ταξινομημένο το όχημα.

3.3 **Οι καινοτομίες της πρότασης οδηγίας για τα έγγραφα κυκλοφορίας οχημάτων COM(2012) 381 final που τροποποιεί την ισχύουσα οδηγία 1997/37**

3.3.1 Τα δεδομένα για τα ταξινομημένα οχήματα θα φυλάσσονται σε εθνικά ηλεκτρονικά μητρώα όπου θα καταχωρούνται τα αποτελέσματα των περιοδικών τεχνικών ελέγχων.

3.3.2 Τα τεχνικά δεδομένα που επέτρεψαν την έγκριση τύπου του οχήματος και τα οποία δεν αναφέρονται στο έγγραφο ταξινόμησης πρέπει να τίθενται στη διάθεση του ελεγκτή κατά τους τεχνικούς ελέγχους.

3.3.3 Υπό το πρίσμα της οδικής ασφάλειας, καθορίζονται με μεγαλύτερη ακρίβεια οι όροι ανάκλησης και ακύρωσης της ταξινόμησης, καθώς και της επαναταξινόμησης και καταστροφής οχημάτων.

4. **Γενικές παρατηρήσεις**

4.1 Συχνά επιβάλλονται κυρώσεις σε μεταφορείς εμπορευμάτων κατά τη διενέργεια οδικών ελέγχων στο εξωτερικό για παραβάσεις που δεν αποτελούν αντικείμενο κυρώσεων στη χώρα όπου είναι ταξινομημένα τα οχήματα. Κρίνεται συνεπώς ορθή η κατεύθυνση που προωθεί η Επιτροπή με αυτή τη δέσμη προτάσεων για να τεθούν τα θεμέλια της εναρμόνισης των ελέγχων σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η προτεινόμενη διαδικασία θα πρέπει να συμπληρωθεί, σε δεύτερο στάδιο, με την αμοιβαία αναγνώριση από όλα τα κράτη μέλη των σχετικών πιστοποιητικών συμμόρφωσης και τη συνεπαγόμενη δημιουργία ευρωπαϊκού πιστοποιητικού που θα αντικαταστήσει τα αντίστοιχα εθνικά πιστοποιητικά.

4.2 Μάλιστα, η υποχρέωση επαναπατρισμού του οχήματος στο κράτος μέλος στο οποίο είναι ταξινομημένο για την απόκτηση του πιστοποιητικού εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική επιβάρυνση τόσο για τα ιδιωτικής όσο για τα επαγγελματικής χρήσης οχήματα. Με την αμοιβαία αναγνώριση θα καταστεί δυνατή η διενέργεια ελέγχων σε οιοδήποτε κράτος μέλος.

4.3 Γενικότερα, η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι η προσέγγιση που επέλεξε η Επιτροπή στη σύνταξη της δέσμης προτάσεων, προσέγγιση που συνίσταται στη συνδυασμένη χρήση κανονιστικών και μη δεσμευτικών («soft law») μέτρων, ενέχει τον κίνδυνο εκχώρησης σημαντικής αυτονομίας στα κράτη μέλη, πράγμα που θα δυσχεράνει και θα επιβραδύνει την πλήρη εναρμόνιση και τυποποίηση των ελέγχων που θα επέτρεπε την αυτόματη αναγνώριση των ελέγχων και των πιστοποιητικών συμμόρφωσης που εκδίδει ένα κράτος μέλος από όλα τα υπόλοιπα.

4.4 Παράδειγμα διαιώνισης σημαντικών διαφορών αποτελεί η διάταξη βάσει της οποίας τα κράτη μέλη μπορούν να διατηρήσουν μικρότερα χρονικά διαστήματα μεταξύ των ελέγχων (σημείο 3.1.2). Είναι κατανοητό ότι η Επιτροπή δεν επιθυμεί να επιβάλει τη χαλάρωση των ρυθμίσεων για τις χώρες που εδώ και καιρό έχουν θεσπίσει υποχρέωση συχνότερων ελέγχων. Ωστόσο είναι γεγονός ότι η αποδοχή πολύ διαφορετικών όρων δεν διευκολύνει την ομοιομορφία των κανόνων που πρέπει να αποτελεί το σκοπό των εν λόγω προτάσεων: ίδιοι ΠΤΕ για όλη την ΕΕ.

4.5 Προς τούτο η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι τα κράτη μέλη, παρότι διατηρούν την ευχέρεια πρόβλεψης συχνότερων ελέγχων, θα δεσμευτούν ότι θα αναγνωρίσουν την εγκυρότητα των ελέγχων που διεξήχθησαν σε άλλο κράτος μέλος το οποίο πληροί την περιοδικότητα και τις ελάχιστες προδιαγραφές που προβλέπει ο κανονισμός.

4.6 Σχετικά με τη συχνότητα των ελέγχων, η ΕΟΚΕ διερωτάται επίσης ως προς τη σκοπιμότητα της πρόβλεψης για τα οχήματα της κατηγορίας L (μηχανοκίνητα δίκυκλα, μοτοσικλέτες, τρίκυκλα και τετράκυκλα οχήματα) της ίδιας συχνότητας με αυτή για τα αυτοκίνητα.

4.6.1 Ορθώς τα οχήματα της κατηγορίας L υπόκεινται πλέον σε περιοδικούς ελέγχους, διορθώνοντας την ανωμαλία της μη πρόβλεψης ελέγχων για αυτά τα οχήματα σε πολλά κράτη μέλη.

4.6.2 Ωστόσο, για τα εν λόγω οχήματα, συχνά μικρού κόστους και πρωτίστως αστικής χρήσης, οι έλεγχοι θα πρέπει να παραμείνουν απλοί ώστε να περιοριστούν οι επενδύσεις σε ειδικό ελεγκτικό εξοπλισμό, ενώ η συχνότητά τους θα πρέπει να ορίζεται σε 4-2-2 αντί του 4-2-1 δεδομένης της σαφώς μικρότερης μέσης ετήσιας διανυθείσας απόστασης. Τα οχήματα κατηγορίας L διανύουν μεταξύ 2 800 και 5 300 km ετησίως, έναντι 15 000 km των αυτοκινήτων.

4.6.3 Η περιοδικότητα των ελέγχων θα μπορούσε να αναθεωρηθεί στο μέλλον με βάση τα δεδομένα, πανευρωπαϊκής πλέον κάλυψης, που θα συγκεντρωθούν κατά τους περιοδικούς ελέγχους και με τη διατήρηση, και σε αυτήν την περίπτωση, της ελευθερίας των κρατών μελών να συνεχίσουν να διεξάγουν τυχόν πρόσθετους και συχνότερους ελέγχους που ήδη έχουν θεσπίσει.

4.7. Η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι παράλληλα με την τυποποίηση και τη μεγαλύτερη ακρίβεια των ελέγχων θα καταρτιστεί σχέδιο στο οποίο, ξεκινώντας από τη θέσπιση των νέων κανόνων, θα λαμβάνεται μέριμνα για την ευαισθητοποίηση όλων των πολιτών, ιδίως των νεότερων, όσον αφορά την προσεκτικότερη και πιο υπεύθυνη χρήση των μηχανοκίνητων οχημάτων, ειδικότερα δε την αποφυγή τεχνικών παρεμβάσεων που ενδέχεται να επηρεάσουν τις προδιαγραφές ασφαλείας, ιδίως στις μοτοσικλέτες.

5. **Ειδικές παρατηρήσεις**

5.1 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την απόφαση της Επιτροπής να προβλέψει την ισχύ του καθεστώτος των ΠΤΕ και για τους τροχοφόρους ελκυστήρες με ταχύτητα άνω των 40 km/h (T5), διερωτάται ωστόσο γιατί δεν ισχύει το ίδιο για τους οδικούς ελέγχους.

5.2 Η πρόταση για τους ελέγχους προβλέπει μεν στις τεχνικές της διατάξεις τις ελάχιστες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν τα κέντρα ελέγχου, ωστόσο δεν είναι σαφές το κατά πόσον αυτές οι προϋποθέσεις αφορούν επίσης τα κινητά κέντρα.

5.3 Ο στόχος οδικού ελέγχου τουλάχιστον 5 % των οχημάτων σε κυκλοφορία (σημείο 3.2.3) μοιάζει φιλόδοξος, δεδομένου του μεγάλου αριθμού ελαφρών εμπορικών οχημάτων (ΕΕΟ) σε κυκλοφορία τα οποία θα προστεθούν στα μεσαία και βαρέα οχήματα που ήδη ελέγχονται. Αρκεί να αναλογιστεί κανείς ότι τη διετία 2010-2011 τέθηκαν στην κυκλοφορία περισσότερα από 3 εκατομμύρια ΕΕΟ έναντι περίπου 450 000 μεσαίων και βαρέων οχημάτων και ότι τα ΕΕΟ αποτελούν άνω του 80 % του εμπορικού στόλου σε κυκλοφορία.

Η ΕΟΚΕ κρίνει συνεπώς σκόπιμη τη διερεύνηση της συνοχής του στόλου κινητών μονάδων ελέγχου στην ΕΕ προκειμένου τα κράτη μέλη να προβούν εγκαίρως στις απαραίτητες προσαρμογές.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές: σημαντικός παράγοντας στην ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας»

COM(2012) 271 final

(2013/C 44/24)

Εισηγήτρια: **η κ. Ulla SIRKEINEN**

Στις 6 Ιουνίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές: σημαντικός παράγοντας στην ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας

COM(2012) 271 final

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 26 Νοεμβρίου 2012.

Κατά την 485η σύνοδο ολομέλειας, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 13ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 163 ψήφους υπέρ, 30 κατά και 26 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την ανακοίνωση, με την οποία δρομολογείται ο αναγκαίος διάλογος σχετικά με τον επαναπροσδιορισμό των πολιτικών για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ) και των συνοδευτικών πολιτικών.

1.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την έντονη ανησυχία της για τη συνεχή αύξηση των τιμών καταναλωτή στον τομέα της ενέργειας και για το υψηλό κόστος πολλών εθνικών μηχανισμών στήριξης. Πρόκειται δε για μια εξέλιξη που προκαλεί ολοένα και περισσότερες αντιδράσεις. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να καταρτίσει μελέτη σχετικά με την εξέλιξη του κόστους στο παρόν και στο μέλλον όσον αφορά τον τομέα της ενέργειας συνολικά. Υποστηρίζει επίσης την επιδίωξη να συγκρατηθεί το κόστος στο χαμηλότερο δυνατό επίπεδο ή να μειωθεί και να εξασφαλιστεί η ανταγωνιστικότητα και ο αγοραστικός προσανατολισμός των τεχνολογιών ΑΠΕ.

1.3 Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι οι απαιτήσεις αποτελεσματικότητας και εκείνες της εσωτερικής αγοράς θα καλυφθούν με τον βέλτιστο τρόπο μέσω ενός συστήματος πανευρωπαϊκών κοινών καθεστώτων στήριξης προσαρμοσμένων στις μεμονωμένες τεχνολογίες. Τα καθεστώτα θα πρέπει να είναι χρονικά περιορισμένα, έως ότου οι τεχνολογίες καταστούν ανταγωνιστικές, να μην προβλέπουν υπεραντιστάθμιση και να εξασφαλίζουν υποστήριξη προσαρμοσμένη σε τοπικές λύσεις μικρής κλίμακας. Ωστόσο, όσο η εσωτερική αγορά ενέργειας δεν λειτουργεί σωστά, τα καθεστώτα στήριξης θα πρέπει να προσαρμόζονται στην κάθε ζώνη τιμών ηλεκτρικής ενέργειας ή στο κάθε κράτος μέλος.

1.4 Αντί οι κύριες προσπάθειες να επικεντρώνονται στη δημιουργία ενός συγκεντρωτικού μοντέλου, θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην τόνωση της ανάπτυξης αποκεντρωμένων, τοπικών λύσεων. Αυτές μπορεί και θα πρέπει να προσανατολίζονται με άξονα τα τοπικά οφέλη. Οι κανονισμοί, τα μέτρα υποστήριξης και η πρόσβαση στα δίκτυα πρέπει να έχουν σαφή, απλό και αξιόπιστο χαρακτήρα για να διευκολυνθεί η συμμετοχή των μικρών (ιδιο-)παραγωγών.

1.5 Οι τεχνολογίες ΑΠΕ προσφέρουν σημαντικές ευκαιρίες. Αντίστοιχες ευκαιρίες προσφέρουν και άλλες τεχνολογίες για μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου: η τεχνολογία καθαρού άνθρακα, η αποθήκευση ηλεκτρικής ενέργειας, η ανταπόκριση στη ζήτηση, η χρήση άνθρακα, η πυρηνική σχάση και η ενέργεια σύντηξης, η μείωση των εκπομπών άλλων αερίων του θερμοκηπίου όπως το μεθάνιο, κλπ. Σε πολλές περιπτώσεις, οι εξελίξεις είναι ελπιδοφόρες και πρέπει να ενθαρρυνθούν δεόντως. Θα πρέπει να υποστηριχθεί ιδίως η επίδειξη και η έγκαιρη ανάδειξη νέων τεχνολογιών.

1.6 Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να επικεντρώσει τις μελλοντικές εργασίες της την περίοδο μετά το 2020 σε μια πολιτική απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές. Η εν λόγω πολιτική θα μπορούσε εν τέλει να μην λάβει υπόψη τους στόχους σχετικά με την ανανεώσιμη ενέργεια και, αντ'αυτού, να βασιστεί σε έναν σαφή στόχο μείωσης των αερίων του θερμοκηπίου, σύμφωνα με τις μακροπρόθεσμες ανάγκες για τον περιορισμό των αερίων του θερμοκηπίου, και μια τιμή του άνθρακα, αρκετά υψηλή για να προωθήσει καλύτερα μέτρα αποτελεσματικότητας και να συμβάλει στην Ε&Α και στην πραγματοποίηση επενδύσεων από τους ενδιαφερόμενους φορείς, αλλά όχι τόσο υψηλή ώστε να πλήττει τους καταναλωτές και την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας. Επιπλέον, απαιτούνται πρόσθετα μέτρα για την προώθηση της ανάπτυξης και των επενδύσεων σε τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, οι οποίες τελικά θα φέρουν πραγματικές αλλαγές. Στην ιδανική περίπτωση, τα εν λόγω μέτρα θα πρέπει να είναι κοινά για όλη την ΕΕ και προσαρμοσμένα στην κάθε τεχνολογία.

1.7 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις προθέσεις της Επιτροπής σχετικά με τα βήματα που πρέπει να γίνουν στο άμεσο μέλλον για τη βελτίωση του υφιστάμενου πλαισίου για την ανανεώσιμη ενέργεια. Θα πρέπει να αναληφθούν χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση δράσεις για την ενσωμάτωση της ανανεώσιμης ενέργειας στις αγορές ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων θεμάτων που σχετίζονται με τη σύνδεση στο δίκτυο, την εξισορρόπηση και τις τιμές δικτύου.

2. **Εισαγωγή**

2.1 Η αυξανόμενη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) έχει κρίσιμη σημασία για την τρέχουσα ενεργειακή πολιτική της ΕΕ, καθώς αναμένεται να συμβάλει στη μείωση των αερίων του θερμοκηπίου, στην ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού και στη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης. Η χρήση ΑΠΕ σε ποσοστό 20 % μέχρι το 2020 παραμένει εμβληματικός στόχος της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

2.2 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει επί μία δεκαετία και πλέον σε πολλές γνωμοδοτήσεις της τον στόχο της αύξησης των ΑΠΕ, ενώ έχει διατυπώσει σχόλια και συστάσεις σχετικά με τις προτεινόμενες πολιτικές, στη βάση της πρακτικής εμπειρίας που έχει αποκομίσει στο πλαίσιο της κοινωνίας των πολιτών ([1]).

2.3 Σύμφωνα με την Επιτροπή, η ανάπτυξη της χρήσης ΑΠΕ υπήρξε θετική και, επί του παρόντος, υπερβαίνει τον προαναφερθέντα στόχο του 20 %. Υπό το πρίσμα του ενεργειακού χάρτη πορείας 2050, πρέπει να εξασφαλιστεί μία μελλοντική θετική ανάπτυξη. Η ισχυρή ανάπτυξη της χρήσης ΑΠΕ είναι αναμφίβολα μια από τις θετικές επιλογές του εν λόγω χάρτη. Η ΕΟΚΕ παρουσίασε τη γνωμοδότησή της με θέμα τον εν λόγω χάρτη τον Ιούλιο του 2012, υποστηρίζοντας αυτό το γενικό συμπέρασμα σχετικά με τις ΑΠΕ ([2]).

2.4 Η ταχεία ανάπτυξη των ΑΠΕ θέτει ζητήματα κόστους, επιρροής στην αγορά ενέργειας και αναγκών σε υποδομές. Ως εκ τούτου, κρίνεται επίκαιρο να εξετασθούν μελλοντικές επιλογές πολιτικής. Οι επενδυτές έχουν ήδη στρέψει το βλέμμα τους πέραν του 2020 και θα χρειαστούν σαφή μηνύματα σχετικά με τις μελλοντικές πολιτικές για να μπορέσουν να προβούν στις σημαντικές επενδύσεις που απαιτούνται σε αυτόν τον τομέα.

3. **Η πρόταση της Επιτροπής**

3.1 Η Επιτροπή σκοπεύει να συνεχίσει να προωθεί την ανανεώσιμη ενέργεια και να προάγει καινοτόμες λύσεις. Σύμφωνα με τον αρμόδιο Επίτροπο Ενέργειας, για να να γίνει αυτό κατά τον αποτελεσματικότερο από άποψη κόστους τρόπο, η αιολική και η ηλιακή ενέργεια πρέπει να παράγονται όπου είναι οικονομικά συμφέρον και, στη συνέχεια, να καθίστανται αντικείμενο εμπορικής εκμετάλλευσης στην Ευρώπη.

3.2 Η Επιτροπή απευθύνει έκκληση για μια πιο συντονισμένη ευρωπαϊκή προσέγγιση των καθεστώτων στήριξης, καθώς και την αύξηση της χρήσης του εμπορίου ανανεώσιμης ενέργειας μεταξύ των κρατών μελών.

3.3 Στην ανακοίνωση συζητούνται οι σημερινές προκλήσεις και οι δυνατές επιλογές πολιτικής για:

— την ενσωμάτωση των ΑΠΕ στην εσωτερική αγορά,

— το άνοιγμα της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και τις ΑΠΕ,

— τον μετασχηματισμό της υποδομής,

— την ενίσχυση της θέσης των καταναλωτών,

— την προώθηση της τεχνολογικής καινοτομίας και

— την εξασφάλιση της αειφορίας της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

3.4 Η Επιτροπή θα υποβάλει επίσης προτάσεις όσον αφορά την άσκηση πολιτικής για την ενέργεια από ΑΠΕ κατά τη μετά το 2020 περίοδο. Στην εκτίμηση επιπτώσεων που συνοδεύει την ανακοίνωση, η Επιτροπή διερευνά τρεις επιλογές πολιτικής για την περίοδο μετά το 2020, προκειμένου να δρομολογήσει τη διαδικασία εξέτασης των επιλογών:

1) Την απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές χωρίς στόχους για ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, με βάση τους στόχους μείωσης των αερίων του θερμοκηπίου και την εξέλιξη της αγοράς ανθρακούχων εκπομπών.

2) Τη διατήρηση του ισχύοντος καθεστώτος, με δεσμευτικούς εθνικούς στόχους για την ενέργεια από ΑΠΕ, τη μείωση των εκπομπών αερίου του θερμοκηπίου και την ενεργειακή απόδοση.

3) Μια ενισχυμένη, περισσότερο εναρμονισμένη διαχείριση του συνολικού ενεργειακού τομέα της ΕΕ, με τον καθορισμό ενός συνολικού στόχου για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές στην ΕΕ.

Η σύγκριση δείχνει ότι, σε γενικές γραμμές, οι επιλογές 1) και 2) είναι λίγο καλύτερες από την επιλογή 3) για την επίτευξη των στόχων της Επιτροπής. Ωστόσο, καμία από τις επιλογές δεν είναι άνευ προβλημάτων σε ό,τι αφορά τα κριτήρια που έχουν τεθεί.

3.5 Τέλος, η ανακοίνωση επισημαίνει τέσσερις τομείς στους οποίους πρέπει να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες μέχρι το 2020: την ενεργειακή αγορά, τα καθεστώτα στήριξης, τους μηχανισμούς συνεργασίας και την ενεργειακή συνεργασία στη Μεσόγειο.

([1]) ΕΕ C 65 της 17.3.2006, σ. 105-113.
([2]) ΕΕ C 229 της 31.7.2012, σ. 126-132.

4. **Οι παρατηρήσεις της ΕΟΚΕ**

4.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την ανακοίνωση, με την οποία δρομολογείται ο απαραίτητος διάλογος για τον επαναπροσδιορισμό των πολιτικών για τις ΑΠΕ και των συνοδευτικών πολιτικών. Επίσης, συμφωνεί στα κύρια σημεία με την ανάλυση της τρέχουσας κατάστασης, των προκλήσεων και των επιλογών, στην οποία προέβη η Επιτροπή. Επιπλέον, διατυπώνει τα ακόλουθα σχόλια.

Ενσωμάτωση της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στην εσωτερική αγορά

4.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι η Επιτροπή αναφέρεται στη ραγδαία αύξηση των δαπανών για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές – παρά τη μείωση του μοναδιαίου κόστους – καθώς και στο προβλεπόμενο κόστος των επενδύσεων στην παραγωγή, τις υποδομές, τα δίκτυα και την εξισορρόπηση της ενέργειας. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την έντονη ανησυχία της για την αύξηση των τιμών κατανάλωσης ενέργειας, στοιχείο που ενδέχεται να έχει δυσανάλογο αντίκτυπο τόσο στους καταναλωτές με χαμηλό εισόδημα όσο και στο κόστος πολλών εθνικών μηχανισμών στήριξης. Αυτή η εξέλιξη προκαλεί ολοένα και περισσότερες αντιδράσεις· ακόμα και το μοναδιαίο κόστος ενδέχεται να μην συνεχίσει να μειώνεται με το σημερινό ρυθμό, όταν εξαντληθούν οι περισσότερες από τις οικονομικά αποδοτικές επιλογές. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να καταρτίσει μία μελέτη σχετικά με την εξέλιξη του κόστους στο παρόν και στο μέλλον όσον αφορά τον τομέα της ενέργειας συνολικά. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ του στόχου της διατήρησης στο χαμηλότερο δυνατό επίπεδο ή της μείωσης του κόστους, καθώς και της εξασφάλισης της ανταγωνιστικότητας των τεχνολογιών ΑΠΕ και του προσανατολισμού τους προς την αγορά.

4.3 Σε ό,τι αφορά τα καθεστώτα στήριξης, η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι οι αλλαγές που έχουν σημειωθεί σε πολλά εθνικά καθεστώτα στη διάρκεια της λειτουργίας τους έχουν δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα. Επίσης, οι βραχυπρόθεσμες πολιτικές, οι οποίες δεν καλύπτουν τις πραγματικές πρόσθετες δαπάνες για τους επενδυτές, δεν είναι ικανοποιητικές. Πρέπει να εξασφαλιστεί τόσο η προβλεψιμότητα όσο και η οικονομική αποδοτικότητα των καθεστώτων, αλλά και να προαχθεί η τεχνολογική ανταγωνιστικότητά τους. Ως εκ τούτου, η έμφαση που δίνεται στην έκθεση στις αγοραίες τιμές είναι σωστή. Η Επιτροπή πρέπει να προωθήσει τη μεταρρύθμιση ενός καθεστώτος στήριξης, αποφεύγοντας τον κατακερματισμό της εσωτερικής αγοράς και στοχεύοντας τελικά στη σταδιακή κατάργηση των επιδοτήσεων.

4.4 Ένα ενιαίο Ευρωπαϊκό σύστημα το οποίο θα καλύπτει όλες τις τεχνολογίες ΑΠΕ δεν θα ήταν αρκετά αποδοτικό. Αντίθετα, υπάρχει ανάγκη για ευέλικτα συστήματα, προσαρμοσμένα στην ωρίμαση και τις διαφορετικές συνθήκες της κάθε τεχνολογίας. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι οι απαιτήσεις αποτελεσματικότητας, καθώς και αυτές της εσωτερικής αγοράς, θα καλυφθούν με τον βέλτιστο τρόπο μέσω ενός συστήματος πανευρωπαϊκών κοινών καθεστώτων στήριξης, προσαρμοσμένου στην κάθε τεχνολογία. Τα καθεστώτα αυτά θα πρέπει να είναι χρονικά περιορισμένα, έως ότου οι τεχνολογίες καταστούν ανταγωνιστικές, και να μην προβλέπουν υπεραντιστάθμιση. Απαιτούνται κατάλληλα καθεστώτα για τοπικές λύσεις μικρής κλίμακας (βλ. σημείο 4.11).

4.5 Ωστόσο, όσο η εσωτερική αγορά δεν λειτουργεί σωστά και τα επίπεδα τιμών διαφέρουν – λόγω της ελλιπούς εφαρμογής της τρέχουσας ευρωπαϊκής νομοθεσίας και της συμφόρησης που προκαλείται στις υποδομές μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας – τα καθεστώτα στήριξης θα πρέπει να προσαρμόζονται στην κάθε ζώνη τιμών/στο κάθε κράτος μέλος, για να επιτευχθεί αποτελεσματικότητα με τον βέλτιστο δυνατό τρόπο και να αποφευχθεί η υπεραντιστάθμιση.

4.6 Σε ό,τι αφορά την τόνωση της συνεργασίας και του εμπορίου, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά την ενισχυμένη συνεργασία των κρατών μελών στον ενεργειακό τομέα, μια πραγματικά κοινή ευρωπαϊκή πολιτική, μία Ευρωπαϊκή Ενεργειακή Κοινότητα (ΕΕΚ). Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει επίσης τις προτάσεις που διατυπώνονται στο συγκεκριμένο κεφάλαιο της ανακοίνωσης.

Άνοιγμα της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές

4.7 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τα σχόλια της Επιτροπής σε ό,τι αφορά την ανάγκη και τις προκλήσεις ενσωμάτωσης των ΑΠΕ στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Τα μηνύματα των αγοραίων τιμών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων για τον άνθρακα στο πλαίσιο του συστήματος εμπορίας εκπομπών, πρέπει να είναι ολοκληρωμένα, προκειμένου να δώσουν τη σωστή ώθηση στις επενδύσεις. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την αρχή ότι όλοι οι παραγωγοί ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγών ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, θα πρέπει να έχουν τις ίδιες ευθύνες, ακόμα και σε ό,τι αφορά την εξισορρόπηση.

4.8 Οι «πληρωμές δυναμικότητας», οι οποίες βασίζονται στον προσδιορισμό της απαιτούμενης εφεδρικής δυναμικότητας από την κυβέρνηση, είναι προβληματικές, δεδομένου ότι στηρίζονται στο σκεπτικό ότι τα μηνύματα της αγοράς δεν εξασφαλίζουν την οικονομική αποδοτικότητα των εν λόγω εγκαταστάσεων. Αν υπάρξει ανάγκη για μια αγορά ηλεκτροπαραγωγικών ικανοτήτων, τότε, η εν λόγω αγορά πρέπει να είναι πανευρωπαϊκή, αν και σε πρώτο στάδιο μπορεί να είναι περιφερειακή, ή τουλάχιστον συντονισμένη με τις γειτονικές χώρες εντός της ΕΕ.

4.9 Το πρόβλημα των τιμών χονδρικής πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας, οι οποίες συμπιέζονται σε μεγάλο βαθμό λόγω της αύξησης της ηλεκτροπαραγωγής από αιολική και ηλιακή ενέργεια με σχεδόν μηδενικό οριακό κόστος, πρέπει να εξεταστεί περαιτέρω και να προσδιοριστεί ποσοτικά. Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το αντίθετο αποτέλεσμα της εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών. Αν αυξηθεί το μερίδιο παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, θα αυξηθεί πιθανώς η μεταβλητότητα των τιμών χονδρικής της ηλεκτρικής ενέργειας, προκαλώντας έτσι άλλα προβλήματα. Σε κάθε περίπτωση, το χαμηλό οριακό κόστος ενέργειας δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκη χαμηλές τιμές για τους χρήστες ηλεκτρικής ενέργειας, αφού αυτοί θα κληθούν να πληρώσουν, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, όλες τις επενδύσεις και την παραγωγή (συμπεριλαμβανομένης της μεταφοράς, της εξισορρόπησης και της υποστήριξης).

Μετασχηματισμός της υποδομής

4.10 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη επικροτήσει σε γνωμοδότησή της τη δέσμη μέτρων για τις διευρωπαϊκές ενεργειακές υποδομές (COM(2011) 658) ([3]), και δίνει τώρα έμφαση στην ανάγκη υιοθέτησης και εφαρμογής τους. Ωστόσο, αν ο στόχος που έχει τεθεί είναι «...η αιολική και η ηλιακή ενέργεια να παράγονται όπου είναι οικονομικά συμφέρον και στη συνέχεια να καθίστανται αντικείμενο εμπορικής εκμετάλλευσης στην Ευρώπη», το κόστος των επενδύσεων στις απαραίτητες υποδομές μπορεί να αποδειχθεί υπερβολικά υψηλό. Επίσης, προβλήματα δημόσιας αποδοχής μπορεί να αυξήσουν το κόστος και τους πολιτικούς κινδύνους.

4.11 Θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην τόνωση της ανάπτυξης αποκεντρωμένων, τοπικών λύσεων. Αυτές μπορούν και πρέπει να προσανατολίζονται στα τοπικά οφέλη, καθώς και να καλύπτουν διάφορες τεχνολογίες, όπως η βιομάζα (συμπεριλαμβανομένων των υπολειμμάτων) και η γεωθερμική ενέργεια, επιπλέον της αιολικής και της ηλιακής ενέργειας, ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες. Οι κανονισμοί, τα μέτρα υποστήριξης και η πρόσβαση στα δίκτυα πρέπει να είναι σαφή, απλά και αξιόπιστα, για να διευκολυνθεί η συμμετοχή των μικρών (αυτο)παραγωγών. Η δημιουργία τοπικών υβριδικών ενεργειακών συστημάτων συνδεδεμένων με τα ευφυή δίκτυα υπό τη σχετική διαχείριση θα καθιστούσε δυνατή την επίτευξη ενεργειακής αυτάρκειας σε τοπικό επίπεδο. Εντούτοις, αυτή η προσέγγιση υπόκειται σε περιορισμούς, καθώς θα παραμείνει απαραίτητη η εξισορρόπηση ενέργειας με βάση τα ορυκτά καύσιμα, όσο δεν έχει ακόμη βρεθεί πραγματική και προσιτή λύση για την αποθήκευση ηλεκτρικής ενέργειας (σχετ. Friedrich Wagner, Max-Planck-Institut für Plasmaphysik: *Features of an electricity supply system based on variable input*).

Ενίσχυση της θέσης των καταναλωτών

4.12 Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι απόψεις της ΕΟΚΕ σχετικά με την ενέργεια έχουν ως γνώμονα το συμφέρον των καταναλωτών, αυτό δε έχει αναπτυχθεί σε πολλές προηγούμενες γνωμοδοτήσεις ([4]). Το ζήτημα που τίθεται είναι ο συμβιβασμός μεταξύ, αφενός, των υψηλών τιμών ενέργειας ως κινήτρων για εξοικονόμηση και, αφετέρου, του κινδύνου ενεργειακής πενίας. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την προσέγγιση της Επιτροπής σε ό,τι αφορά την ενίσχυση της θέσης των καταναλωτών καθώς, χωρίς την ενεργό συμμετοχή τους, δεν μπορούν να επιτευχθούν ικανοποιητικά αποτελέσματα. Μια πτυχή που χρήζει περισσότερης προσοχής είναι η ελευθερία επιλογής του καταναλωτή στην πράξη.

4.12.1 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη υποστηρίξει αρκετές φορές ότι η ευαισθητοποίηση και η εκπαίδευση έχουν ουσιαστική σημασία για την ενδυνάμωση της θέσης των καταναλωτών. Σε αυτό το πλαίσιο, θα πρέπει να παρέχονται στους καταναλωτές σαφείς και εύκολα προσβάσιμες πληροφορίες σχετικά με το μερίδιο τους στην υποστήριξη των ΑΠΕ, το οποίο συνήθως εκφράζεται ως συνολικές εθνικές κατά κεφαλή δαπάνες για την υποστήριξη των ΑΠΕ. Ιδανικά, αυτές οι πληροφορίες θα μπορούσαν να συμπεριλαμβάνονται στους λογαριασμούς ενέργειας.

Προώθηση της τεχνολογικής καινοτομίας

4.13 Οι τεχνολογίες ΑΠΕ προσφέρουν σημαντικές ευκαιρίες. Αντίστοιχες ευκαιρίες προσφέρουν και άλλες τεχνολογίες μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου: η τεχνολογία καθαρού άνθρακα, η αποθήκευση ηλεκτρικής ενέργειας, η ανταπόκριση στη ζήτηση, η χρήση άνθρακα, η πυρηνική σχάση και η ενέργεια σύντηξης, η μείωση άλλων αερίων του θερμοκηπίου όπως το μεθάνιο, κλπ. Σε πολλές περιπτώσεις, οι εξελίξεις είναι ελπιδοφόρες και πρέπει να ενθαρρυνθούν κατάλληλα. Όπως έχει τονίσει επανειλημμένα η ΕΟΚΕ, είναι σημαντικό ο σχεδιασμός και η στοχοθέτηση των μέσων χρηματοδότησης να γίνουν σωστά και να προσαρμοστούν στην ωρίμανση των τεχνολογιών. Θα πρέπει να υποστηριχθεί ιδίως η επίδειξη και η έγκαιρη ανάδειξη νέων τεχνολογιών. Για αυτόν το σκοπό, πρέπει να εξασφαλιστούν οι πόροι του σχεδίου ΣΕΤ (στρατηγικό σχέδιο ενεργειακών τεχνολογιών). Απαιτείται επειγόντως να αναληφθεί δράση, καθότι φαίνεται ότι ο τομέας των επιχειρήσεων στις ΗΠΑ αύξησε πρόσφατα τις συνολικές επενδύσεις του για Ε&Α στον τομέα της ενέργειας, πράγμα που ενδέχεται να έχει συνέπειες στην ανταγωνιστικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

4.14 Φαίνεται ότι η Επιτροπή θεωρεί επαρκή την από κοινού χρηματοδότηση και καθιέρωση δεσμευτικών στόχων ως κατάλληλων κινητήριων δυνάμεων της καινοτομίας και, ως εκ τούτου, της δημιουργίας θέσεων εργασίας. Αυτές, ωστόσο, δεν εξασφαλίζουν από μόνες τους ικανοποιητικά αποτελέσματα. Επιπλέον, απαιτούνται ανοικτές αγορές εργασίας και μια ανταγωνιστική αγορά, καθώς ο ανταγωνισμός ωθεί τις επιχειρήσεις στην καινοτομία και την ανανέωση.

Εξασφάλιση της αειφορίας της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές

4.15 Η αειφορία του συνολικού συστήματος ενέργειας είναι απαιτούμενος στόχος. Αυτό ισχύει για όλα τα μέρη και όχι μόνο για τη βιοενέργεια. Ο περιβαλλοντικός και ο χωροταξικός αντίκτυπος που συνδέεται με τη χρήση των διαφόρων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας διαφέρει. Πρέπει να καθοριστούν κριτήρια αειφορίας για τις ΑΠΕ και, αντιστοίχως, η παροχή χρηματοδοτικής στήριξης από πόρους της ΕΕ θα πρέπει να εξαρτάται από την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές που πληροί τα προαναφερόμενα κριτήρια. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τα μηνύματα της ανακοίνωσης σε ό,τι αφορά την αειφορία της βιοενέργειας, προσθέτει όμως ότι ο διοικητικός φόρτος των παραγωγών και των καταναλωτών δεν θα πρέπει να αυξάνεται με κάθε νέα πρόταση. Οι απαιτήσεις θα πρέπει να βασίζονται όσο το δυνατόν περισσότερο σε τρέχοντα σχετικά συστήματα παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων, όπως αυτά που εφαρμόζονται σε πολλά κράτη μέλη για την αειφόρο δασοκομία.

Η πολιτική για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές μετά το 2020

4.16 Όπως αναφέρθηκε ήδη στο σημείο 2.4, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι είναι αναγκαίο να ξεκινήσουν οι προετοιμασίες για μια πολιτική για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές για την περίοδο μετά το 2020.

([3]) ΕΕ C 143 της 22.5.2012, σ. 125-129.
([4]) ΕΕ C 44 της 11.2.2011, σ. 53-56· ΕΕ C 48 της 15.2.2011, σ. 81-86· ΕΕ C 68 της 6.3.2012, σ. 15-20.

4.17 Στην εκτίμηση επιπτώσεων (η οποία, ως έχει, δεν είναι άψογη, καθώς λείπουν πίνακες, κλπ.) η Επιτροπή παρουσιάζει κατ' αρχάς την επιλογή «διατήρηση της σημερινής κατάστασης», την οποία απορρίπτει η ΕΟΚΕ. Σε ότι αφορά τις άλλες τρεις επιλογές για ένα μελλοντικό πλαίσιο πολιτικής, η ΕΟΚΕ εκφράζει, επί του παρόντος, την ανησυχία της σχετικά με τα ακόλουθα σημεία:

4.17.1 Η απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές χωρίς συγκεκριμένους στόχους για ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές μετά το 2020 δεν φαίνεται να εξασφαλίζει μία βέβαιη ανάπτυξη της χρήσης ΑΠΕ. Ωστόσο, αυτή η επιλογή συνάδει καλύτερα σε μια ανοικτή αγορά ενέργειας και θα εξασφαλίσει καλύτερα αποτελέσματα από άποψη κόστους. Επίσης, θα ενισχύσει το σύστημα εμπορίας εκπομπών. Στο πλαίσιο αυτής της επιλογής, φαίνεται βέβαιο ότι η χρήση ΑΠΕ θα εξελιχθεί θετικά, δεδομένης της ισχυρής ανάπτυξης ΑΠΕ μέχρι στιγμής, της τρέχουσας και της αυξανόμενης μελλοντικής επένδυσης σε Ε&Α (και άλλων επενδύσεων), των δεσμευτικών στόχων που έχουν τεθεί όσον αφορά το κλίμα, καθώς και των μελλοντικών πολιτικών τις οποίες έχει περιγράψει συνοπτικά η Επιτροπή.

4.17.2 Η διατήρηση του παρόντος συστήματος εθνικών δεσμευτικών στόχων θα είναι αποτελεσματική και θα ωφελήσει τουλάχιστον ένα τμήμα του κλάδου των επιχειρήσεων ΑΠΕ. Ωστόσο, δεν θα εγγυηθεί την οικονομική αποτελεσματικότητα της απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές. Οι τιμές που έχουν τεθεί στο πλαίσιο αυτής της επιλογής θα θέσουν σε κίνδυνο το σύστημα εμπορίας εκπομπών. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να σχεδιάσουν εκ νέου τις πολιτικές τους για να εξασφαλίσουν τη συμμόρφωση, πράγμα που θα παρεμπόδιζε τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ενέργειας, παρά τις προσπάθειες που έχουν καταβληθεί για την ενίσχυση της συνεργασίας και του εμπορίου. Οι δεσμευτικοί στόχοι έχουν βοηθήσει στην επιτυχή δρομολόγηση των τεχνολογικών εξελίξεων στον τομέα των ΑΠΕ στην ΕΕ· ωστόσο, ο ισχυρισμός αυτός ενδέχεται να αποδυναμωθεί στο μέλλον.

4.17.3 Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι η επιλογή της ενιαίας διαχείρισης με τον καθορισμό φιλόδοξων στόχων για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές σε ολόκληρη την ΕΕ παρουσιάζει πολλά πλεονεκτήματα τα οποία συμφωνούν με την έννοια της ΕΕΚ ([5]). Αυτή η επιλογή θα πρέπει να προτιμηθεί, ενόσω δεν έχουν καθοριστεί ακόμη στόχοι για τη μείωση των αερίων του θερμοκηπίου σύμφωνα με τις μακροπρόθεσμες ανάγκες όσον αφορά τον περιορισμό των αερίων του θερμοκηπίου. Ωστόσο, φαίνεται ότι η Επιτροπή επισήμανε σωστά τους κινδύνους υψηλότερου κόστους και δυσκολίας αποδοχής από το κοινό. Επίσης, είναι πιθανό να χρειαστεί να δημιουργηθεί μια νέα, μεγάλη διοικητική υποδομή.

4.18 Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να επικεντρώσει τις μελλοντικές εργασίες της σε μια γραμμή πολιτικής για την περίοδο μετά το 2020, η οποία θα βασίζεται κυρίως στην πρώτη επιλογή. Η πολιτική απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές δεν θα βασίζεται σε στόχους ΑΠΕ, αλλά σε έναν σαφή στόχο μείωσης των αερίων του θερμοκηπίου και μια τιμή του άνθρακα, αρκετά υψηλή για να προωθήσει καλύτερα μέτρα αποτελεσματικότητας και να συμβάλει στην Ε&Α και στην πραγματοποίηση επενδύσεων από τους ενδιαφερόμενους φορείς, αλλά όχι τόσο υψηλή ώστε να πλήττει τους καταναλωτές και την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας. Επιπλέον, απαιτούνται πρόσθετα μέτρα για την προώθηση της ανάπτυξης και των επενδύσεων σε τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, οι οποίες τελικά θα φέρουν πραγματικές αλλαγές. Στην ιδανική περίπτωση, τα εν λόγω μέτρα θα πρέπει να είναι κοινά για όλη την ΕΕ και προσαρμοσμένα στην κάθε τεχνολογία.

Επόμενα βήματα

4.19 Ήδη στο εγγύς μέλλον, θα πρέπει να γίνουν βήματα για τη βελτίωση της λειτουργίας του ισχύοντος πλαισίου για τις ΑΠΕ. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις προθέσεις της Επιτροπής. Θα πρέπει να αναληφθούν χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση δράσεις για την ενσωμάτωση της ανανεώσιμης ενέργειας στις αγορές ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων θεμάτων που σχετίζονται με τη σύνδεση στο δίκτυο, την εξισορρόπηση και τις τιμές δικτύου.

Βρυξέλλες, 13 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

([5]) See point 4.5 and www.eesc.europa.eu/eec

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Οι ακόλουθες τροπολογίες, οι οποίες υπερψηφίστηκαν από το ένα τέταρτο τουλάχιστον των ψηφισάντων, απορρίφθηκαν στην πορεία των συζητήσεων:

Σημείο 1.5

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Οι τεχνολογίες ΑΠΕ προσφέρουν σημαντικές ευκαιρίες. ~~*Αντίστοιχες ευκαιρίες προσφέρουν και άλλες τεχνολογίες*~~ *για μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου:* ~~*η τεχνολογία καθαρού άνθρακα, η αποθήκευση ηλεκτρικής ενέργειας, η ανταπόκριση στη ζήτηση, η χρήση άνθρακα, η πυρηνική σχάση και η ενέργεια σύντηξης, η μείωση άλλων αερίων του θερμοκηπίου όπως το μεθάνιο, κλπ.*~~ *Σε πολλές περιπτώσεις, οι εξελίξεις είναι ελπιδοφόρες και πρέπει να ενθαρρυνθούν κατάλληλα. Θα πρέπει να υποστηριχθεί ιδίως η επίδειξη και η έγκαιρη ανάδειξη νέων τεχνολογιών.*

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (τα σημεία 1.5 και 4.13 ψηφίστηκαν και απορρίφθηκαν ταυτόχρονα)

Ψήφοι υπέρ: 68

Ψήφοι κατά: 113

Αποχές: 21

Νέο σημείο 4.3

Να προστεθεί μετά το σημείο 4.2.:

Σχετικά με τις αυξανόμενες τιμές ενέργειας των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει τα εξής:

— *Ενώ οι τιμές πετρελαίου αυξάνονταν διαρκώς κατά τα τελευταία χρόνια, τα έξοδα παραγωγής των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μειώνονται σταθερά και ταχέως. Αυτό σημαίνει ότι πολύ σύντομα θα μπορούν να ανταγωνιστούν τις ορυκτές πηγές ενέργειας, οι οποίες επιχορηγούνται επίσης εντωμεταξύ.*

— *Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι είναι πολύ πιθανό να συνεχίσουν να αυξάνονται οι τιμές των ορυκτών πηγών ενέργειας λόγω της προβλεπόμενης μείωσης της διαθεσιμότητάς τους αλλά και λόγω του υψηλότερου κόστους εξόρυξης.*

— *Κατά τη Διάσκεψη Ρίο+20, τον Ιούνιο 2012, η ΕΕ ανέλαβε τη δέσμευση (βλ. σημείο 225 της τελικής Διακήρυξης) … „… to phase out harmful and inefficient fossil fuel subsidies that encourage wasteful consumption and undermine sustainable development" («να καταργήσει σταδιακά τις επιζήμιες και αναποτελεσματικές επιδοτήσεις των ορυκτών καυσίμων, οι οποίες ενθαρρύνουν την σπάταλη κατανάλωση και υπονομεύουν την αειφόρο ανάπτυξη»). Η Παγκόσμια Τράπεζα υπολογίζει το ύψος αντίστοιχων επιχορηγήσεων σε 775 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ ετησίως. Εάν η ΕΕ υλοποιήσει αυτή την υπόσχεση, η υφιστάμενη διαφορά των τιμών μεταξύ ορυκτών και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα είναι μικρότερη, ακόμη και σε περίπτωση που δεν εκπληρωθεί μία δεύτερη υπόσχεση, δηλαδή η εσωτερίκευση του εξωτερικού κόστους. Απευθύνουμε έκκληση προς την Επιτροπή να προβεί σε αντίστοιχους υπολογισμούς και να τους δημοσιεύσει.*

— *Η Γερμανία, το κράτος μέλος στο οποίο σημειώθηκε μάλλον η σημαντικότερη ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας κατά τα τελευταία χρόνια, θέσπισε έναν κανόνα με τον οποίο οι καταναλωτές μεγάλων ποσοτήτων ενέργειας απαλλάσσονται από ορισμένες μορφές κόστους που συνδέονται με την προμήθεια σε ηλεκτρικό ρεύμα από ανανεώσιμες πηγές. Σκοπός αυτού του μέτρου είναι να μην διακυβευτεί η ανταγωνιστικότητα των φορέων αυτών σε διεθνές επίπεδο. Ο κατάλογος όμως των επιχειρήσεων που απαλλάσσονται από αυτή την λεγόμενη «εισφορά» επιμηκυνόταν συνεχώς, με αποτέλεσμα η εισφορά να κατανέμεται σε ολοένα λιγότερα ποσοστά ρεύματος. Ακόμη και εγκαταστάσεις Γκολφ, κατασκευαστές τηγανητών πατατών ή και σφαγεία επωφελούνται εντωμεταξύ από αυτήν την απαλλαγή. Επειδή αυτή η επέκταση της απαλλαγής δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από την διεθνή ανταγωνιστικότητα, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση της Γερμανίας αποφάσισε να περιορίσει ριζικά αυτόν τον κατάλογο, πράγμα που θα συντελέσει σε περιορισμό του κόστους.*

— *Χάρη στη υψηλή παραγωγικότητα που έχει επιτευχθεί στη Γερμανία όσον αφορά την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές (30 000 MW από αιολική ενέργεια, 29 000 MW από ηλιακή ενέργεια και ένα υπόλοιπο περίπου 10 000 MW από πυρηνική ενέργεια), οι τιμές στα χρηματιστήρια ηλεκτρικού ρεύματος, ειδικά κατά τις μεσημβρινές ώρες, είναι χαμηλότερες από ποτέ. Ωστόσο, οι φορείς διανομής, που μπορούν να αγοράσουν αυτές τις ώρες πολύ φτηνό ρεύμα, δεν μετακυλύουν αυτή την έκπτωση στους τελικούς καταναλωτές!*

— *Παρά του αυξημένου κόστους του ηλεκτρικού ρεύματος, είναι εξαιρετικά υψηλός ο βαθμός αποδοχής της «ενεργειακής μετάβασης» από την κοινή γνώμη στη Γερμανία. Αυτό οφείλεται και στο γεγονός ότι εντωμεταξύ το ρεύμα παράγεται και από πολλούς ιδιώτες, νεοϊδρυθέντες συνεταιρισμούς ή από δημοτικά εργοστάσια ηλεκτροπαραγωγής που έτσι κερδίζουν χρήματα και δημιουργούν θέσεις εργασίας σε τοπικό επίπεδο.*

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 69

Ψήφοι κατά: 105

Αποχές: 21

Σημείο 4.13

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Οι τεχνολογίες ΑΠΕ προσφέρουν σημαντικές ευκαιρίες. ~~*Αντίστοιχες ευκαιρίες προσφέρουν και άλλες τεχνολογίες*~~ *μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου:* ~~*η τεχνολογία καθαρού άνθρακα, η αποθήκευση ηλεκτρικής ενέργειας, η ανταπόκριση στη ζήτηση, η χρήση άνθρακα, η πυρηνική σχάση και η ενέργεια σύντηξης, η μείωση άλλων αερίων του θερμοκηπίου όπως το μεθάνιο, κλπ.*~~ *Σε πολλές περιπτώσεις, οι εξελίξεις είναι ελπιδοφόρες και πρέπει να ενθαρρυνθούν κατάλληλα. Όπως έχει τονίσει επανειλημμένα η ΕΟΚΕ, είναι σημαντικό ο σχεδιασμός και η στοχοθέτηση των μέσων χρηματοδότησης να γίνουν σωστά και να προσαρμοστούν στην ωρίμαση των τεχνολογιών. Θα πρέπει να υποστηριχθεί ιδίως η επίδειξη και η έγκαιρη ανάδειξη νέων τεχνολογιών. Για αυτόν το σκοπό, πρέπει να εξασφαλιστούν οι πόροι του σχεδίου ΣΕΤ. Απαιτείται επειγόντως να αναληφθεί δράση φαίνεται ότι ο τομέας των επιχειρήσεων στις ΗΠΑ αύξησε πρόσφατα τις συνολικές επενδύσεις του για Ε&Α στον τομέα της ενέργειας, πράγμα που ενδέχεται να έχει συνέπειες στην ανταγωνιστικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.*

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (τα σημεία 1.5 και 4.13 ψηφίστηκαν και απορρίφθηκαν ταυτόχρονα)

Ψήφοι υπέρ: 68

Ψήφοι κατά: 113

Αποχές: 20

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο που αφορά τη συνολική αξιολόγηση των κινδύνων και της ασφάλειας (προσομοίωση ακραίων καταστάσεων) των πυρηνοηλεκτρικών σταθμών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τις συναφείς δραστηριότητες»

COM(2012) 571 final

(2013/C 44/25)

Γενικός εισηγητής: **ο κ. MORDANT**

Στις 12 Οκτωβρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο που αφορά τη συνολική αξιολόγηση των κινδύνων και της ασφάλειας (προσομοίωση ακραίων καταστάσεων) των πυρηνοηλεκτρικών σταθμών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τις συναφείς δραστηριότητες

COM(2012) 571 final.

Στις 17 Σεπτεμβρίου 2012, το Προεδρείο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής ανέθεσε στο ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών» τις σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες.

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών (άρθρο 59 του Εσωτερικού Κανονισμού), κατά την 485η σύνοδο ολομέλειας, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 13ης Δεκεμβρίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή όρισε γενικό εισηγητή τον κ. MORDANT και υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 98 ψήφους υπέρ και 6 αποχές.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Παρότι η διαχείριση κινδύνου εξαρτάται κατά κύριο λόγο από την ανθεκτικότητα των πυρηνικών σταθμών, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλοι οι κίνδυνοι που θέτουν οι πυρηνικοί σταθμοί, συμπεριλαμβανομένων των εξωτερικών κινδύνων για τον πληθυσμό, το περιβάλλον και την οικονομία.

1.2 Η ΕΟΚΕ κρίνει απαραίτητο να προβλεφθεί ανά εγκατάσταση η διαχείριση ατυχημάτων μέσα από την κατάρτιση του προσωπικού και την ενημέρωση και διαβούλευση με τους περίοικους, στους οποίους πρέπει να παρέχεται δυνατότητα συμμετοχής στην κατάρτιση των οδηγιών ασφαλείας και να αξιοποιείται η γνώση τους της περιοχής, ενώ πρέπει επίσης να προβλέπεται διαχείριση της κατάστασης μετά από ενδεχόμενο ατύχημα (μακροπρόθεσμη αντιμετώπιση).

1.3 Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τη βούληση της Επιτροπής για μια φιλόδοξη αναθεώρηση της οδηγίας για την πυρηνική ασφάλεια και την καλεί να μην εξετάσει αποκλειστικά τις τεχνικές πτυχές, αλλά και οτιδήποτε αφορά τους εργαζομένους και τους πολίτες από ανθρώπινη πλευρά (υγεία, άγχος, ψυχολογία, κατάσταση ανάγκης κ.λπ.).

1.4 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι δεν διαθέτουν όλα τα κράτη μέλη ανεξάρτητη αρχή ασφαλείας με ρυθμιστικές αρμοδιότητες (εφεξής: ρυθμιστική αρχή), ενώ δεν υπάρχει επίσης ενιαία προσέγγιση των κρατών μελών σε θέματα νομοθεσίας περί πυρηνικής ασφάλειας. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συνιστά εναρμόνιση μέσω της οδηγίας.

1.5 Κατά την ΕΟΚΕ, η ενημέρωση του κοινού και η συμμετοχή των πολιτών θα μπορούσαν να στηρίζονται στην εφαρμογή σε πυρηνικά θέματα της σύμβασης του Aarhus, η οποία προβλέπει ενημέρωση, συμμετοχή/διαβούλευση και πρόσβαση στη δικαιοσύνη, δεδομένου ότι η σύμβαση αυτή έχει υπογραφεί από την ΕΕ και τα κράτη μέλη.

1.6 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η ΕΕ, μετά από τις προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων και από τις συστάσεις που διατύπωσε η Επιτροπή, οφείλει να θεσπίσει μηχανισμούς επιτήρησης και ελέγχου που να περιλαμβάνουν την υποβολή περιοδικών εκθέσεων των κρατών μελών στις ευρωπαϊκές αρχές.

1.7 Κατά την ΕΟΚΕ, η στενή συνεργασία και η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ φορέων εκμετάλλευσης, προμηθευτών, εθνικών αρχών και ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων, όπως συνιστάται στην ανακοίνωση, έχουν μεγάλη σημασία και ότι πρέπει να επεκταθούν στους πολίτες, καθώς και στο προσωπικό και τους εκπροσώπους του, περισσότερο δε ακόμη στις παραμεθόριες περιοχές, όπου απαιτείται εναρμόνιση των διαδικασιών.

1.8 Η ΕΟΚΕ συνιστά να μελετάται οπωσδήποτε, ως μία από τις ενδεχόμενες περιπτώσεις ατυχήματος, η διακοπή της λειτουργίας όλων των αντιδραστήρων μιας εγκατάστασης λόγω ταυτόχρονης απώλειας ψυκτικού μέσου και ηλεκτρικής ισχύος. Συνιστά επίσης να αναθεωρηθούν οι διαδικασίες που προϋποθέτουν τροφοδότηση του αντιδραστήρα που υπέστη ατύχημα από άλλον αντιδραστήρα της ίδιας εγκατάστασης και να επανεξεταστούν οι εξοπλισμοί έκτακτης ανάγκης: εξωτερικός φωτισμός για τις μετακινήσεις του προσωπικού, εφεδρικές γεννήτριες ντίζελ, αύξηση της υδροδότησης των δεξαμενών αποθήκευσης αναλωμένων καυσίμων.

1.9 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η πυρηνική ενέργεια θα εξακολουθήσει να συνιστά μέρος του ενεργειακού μείγματος της ΕΕ, δεδομένου ότι, στο ορατό μέλλον, δεν πρόκειται να είναι διαθέσιμη καμία βασική πηγή ηλεκτρικής ενέργειας επαρκής και με χαμηλές εκπομπές ανθρακούχων αερίων που να μην θέτει σε κίνδυνο τον εφοδιασμό ηλεκτρικής ενέργειας, λόγω τεχνικής βλάβης ή ατυχήματος. Ως εκ τούτου, καλεί την Επιτροπή να μεριμνήσει για την εκπόνηση μελέτης σχετικά με τους ανθρώπινους και τους οργανωτικούς παράγοντες, οι οποίοι αποτελούν τους πυλώνες της πυρηνικής προστασίας και ασφάλειας.

1.10 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόθεση της Επιτροπής να προτείνει νομοθετική πράξη σχετικά με την ασφάλιση και την νομική ευθύνη, η οποία σήμερα δεν καλύπτει πραγματικά τους κινδύνους. Πράγματι, κατά την ΕΟΚΕ, πρέπει ειδικότερα να καλύπτονται οι κοινωνικές, οι περιβαλλοντικές και οι οικονομικές πτυχές, από ταμεία που θα συσταθούν από τους παραγωγούς πυρηνικής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη. Εξάλλου, τα ενδεχόμενα θύματα πιθανόν να μην προστατεύονται επαρκώς, ίσως μάλιστα και να μην λαμβάνουν επαρκή αποζημίωση.

1.11 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για την μαζική προσφυγή στην υπεργολαβία (ενίοτε έως και 80 % του προσωπικού) χωρίς πραγματική αξιολόγηση της προσφοράς της πρακτικής αυτής από άποψη ασφάλειας. Η επακόλουθη απώλεια ικανοτήτων αποδυναμώνει τις ομάδες. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι πρέπει να υπάρχει μεγαλύτερη μέριμνα για την κατάρτιση των ατόμων που εργάζονται στις διάφορες εγκαταστάσεις.

1.12 Η διάρκεια λειτουργίας των σταθμών είναι ένα ζήτημα που δεν εξετάζεται, ενώ είναι σημαντικό για την ασφάλεια. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι πρόκειται για θέμα καθοριστικό για την αξιολόγηση της ασφάλειας των εγκαταστάσεων και για την ενδεχόμενη αντικατάστασή τους από σταθμούς νέας γενεάς, καθώς και για τον άμεσο προγραμματισμό της αντικατάστασης αυτής. Οι παρατάσεις του χρόνου λειτουργίας των πυρηνικών σταθμών πρέπει να εγκρίνονται από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές με αποκλειστικό κριτήριο τις βέλτιστες αποδεκτές σε διεθνές επίπεδο πρακτικές.

1.13 Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να θεσμοθετήσει, με ισχύ σε όλη την επικράτεια της ΕΕ, την εναρμονισμένη προφύλαξη από παθήσεις του θυρεοειδούς με προληπτική χορήγηση μη ραδιενεργού ιωδίου σε περιπτώσεις σοβαρών ατυχημάτων, καθώς και να αξιοποιήσει τα διδάγματα της Φουκουσίμα, επεκτείνοντας σε ακτίνα 20–30 χλμ. τις ζώνες εκκενώσεως των πυκνοκατοικημένων περιοχών γύρω από τις ευρωπαϊκές εγκαταστάσεις.

2. **Εισαγωγή**

2.1 Το δυστύχημα στη Φουκουσίμα (11 Μαρτίου 2011) οδήγησε σε σειρά επανεξετάσεων της ασφάλειας των πυρηνικών εγκαταστάσεων, τόσο στην Ευρώπη όσο και στον υπόλοιπο κόσμο. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχουν 145 αντιδραστήρες, εκ των οποίων 13 σε κατάσταση παύσης λειτουργίας ή υπό αποξήλωση, δηλαδή 132 αντιδραστήρες σε κατάσταση λειτουργίας, σε 58 εγκαταστάσεις, ενίοτε παραμεθόριες. Παρότι κανένα ανάλογο δυστύχημα δεν έχει συμβεί στην ΕΕ, έπρεπε να επανεξεταστούν όλοι οι μηχανισμοί εξασφάλισης του υψηλότερου δυνατού επιπέδου προστασίας, ασφάλειας και ακτινοπροστασίας. Μεταξύ των γειτονικών χωρών, στις προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων συμμετείχαν η Ελβετία και η Ουκρανία.

2.2 Σε επίπεδο ΕΕ, ήδη από τον Μάρτιο του 2011, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δήλωσε στα συμπεράσματά του ότι *«η ασφάλεια των πυρηνικών εγκαταστάσεων της ΕΕ πρέπει να επανεξετασθεί, βάσει συνολικής και διαφανούς αξιολόγησης κινδύνων και ασφάλειας (προσομοίωση ακραίων καταστάσεων)»*. Ως εκ τούτου, δρομολογήθηκε σε όλες τις χώρες της ΕΕ μια διαδικασία ελέγχου σε τρεις φάσεις:

— Αυτοαξιολογήσεις από τους φορείς εκμετάλλευσης πυρηνικών εγκαταστάσεων.

— Επανεξέταση των αυτοαξιολογήσεων από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές.

— Επανεξέταση των εθνικών εκθέσεων από ομοτίμους, συγκεκριμένα από εμπειρογνώμονες των κρατών μελών και εμπειρογνώμονες της Επιτροπής, την περίοδο Ιανουαρίου - Απριλίου 2012.

Όλα τα συμμετέχοντα κράτη μέλη υπέβαλαν τις εκθέσεις προόδου και τις τελικές εκθέσεις τους στην Επιτροπή εντός των συμφωνηθέντων προθεσμιών [βλ. COM(2011) 784 final].

2.3 Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε από την Επιτροπή να καλέσει τις γειτονικές χώρες της ΕΕ να συμμετάσχουν στις διαδικασίες προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων, ενώ για την ΕΕ της ζήτησε *«να επανεξετάσει το νομικό και κανονιστικό πλαίσιο που ισχύει όσον αφορά την ασφάλεια των πυρηνικών εγκαταστάσεων»* και *«να προτείνει, έως το τέλος του 2011, τις ενδεχόμενες αναγκαίες βελτιώσεις»*. Ας υπενθυμιστεί εδώ ότι η επανεξέταση αυτή κατέστη δυνατό να γίνει μόνον επειδή υπήρξε εντολή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου προς την Επιτροπή.

3. **Κύρια σημεία της ανακοίνωσης της Επιτροπής**

3.1 Στην τελική έκθεση διαπιστώθηκε ότι τα πρότυπα ασφαλείας των πυρηνικών σταθμών στην Ευρώπη είναι γενικά υψηλά, αλλά συνιστώνται βελτιώσεις ως προς διάφορα στοιχεία ασφαλείας σε σχεδόν όλες τις ευρωπαϊκές πυρηνικές εγκαταστάσεις.

3.2 Ωστόσο, οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι σε καμία περίπτωση δεν επιβάλλεται παύση λειτουργίας κάποιου σταθμού.

3.3 Οι προσομοιώσεις κατέδειξαν ότι τα πρότυπα ασφαλείας του Διεθνούς Οργανισμού Ατομικής Ενέργειας (ΔΟΑΕ) και οι βέλτιστες διεθνείς πρακτικές δεν εφαρμόζονται πλήρως από το σύνολο των κρατών μελών.

3.4 Η Επιτροπή θα αναλάβει τη στενή παρακολούθηση της εφαρμογής των συστάσεων και, παράλληλα, θα προτείνει νομοθετικά μέτρα με στόχο την περαιτέρω ενίσχυση της πυρηνικής ασφάλειας στην Ευρώπη.

3.5 Πέραν των συστάσεων για πολλές επιμέρους τεχνικές βελτιώσεις στους πυρηνικούς σταθμούς, οι προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων αποκάλυψαν ότι οι διεθνείς κανόνες και πρακτικές δεν εφαρμόζονται κατά σύστημα. Πρέπει, επίσης, να αντληθούν διδάγματα από τη Φουκουσίμα, ιδίως ως προς τα εξής: τους κινδύνους που σχετίζονται με σεισμούς και πλημμύρες, την επιτόπια παρουσία και χρήση σεισμογραφικών οργάνων, την εγκατάσταση συστημάτων εξαερισμού με φίλτρα στο προστατευτικό περίβλημα, την τοποθέτηση ειδικού εξοπλισμού για τις επεμβάσεις εκτάκτου ανάγκης σε περίπτωση ατυχήματος και την πρόβλεψη εφεδρικής αίθουσας ελέγχου εκτός της εγκατάστασης.

3.6 Οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές θα εκπονήσουν εθνικά σχέδια δράσης με χρονοδιαγράμματα εφαρμογής, τα οποία θα είναι έτοιμα έως το τέλος του 2012. Η Επιτροπή, σε πλήρη σύμπραξη με τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές, έχει την πρόθεση να εκδώσει έκθεση σχετικά με την εφαρμογή των συστάσεων που διατυπώθηκαν με βάση τις προσομοιώσεις τον Ιούνιο του 2014.

3.7 Η Επιτροπή μελέτησε το ισχύον ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας και θα υποβάλει, στις αρχές του 2013, πρόταση αναθεώρησης της οδηγίας για την πυρηνική ασφάλεια. Οι προτεινόμενες τροποποιήσεις θα αφορούν κυρίως τις απαιτήσεις ασφάλειας, τον ρόλο, την ανεξαρτησία και τις προνομίες των εθνικών ρυθμιστικών αρχών, τη διαφάνεια και την παρακολούθηση.

3.8 Στη συνέχεια, θα ακολουθήσουν άλλες προτάσεις, σχετικά με την ασφάλιση και την νομική ευθύνη στον τομέα των πυρηνικών και σχετικά με τα ανώτατα επιτρεπτά επίπεδα ραδιενεργού μόλυνσης στα τρόφιμα και τις ζωοτροφές. Η διαδικασία των προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων ανέδειξε επίσης την αναγκαιότητα πρόσθετων έργων σχετικά με την πυρηνική ασφάλεια (συγκεκριμένα, την πρόληψη κακόβουλων ενεργειών), για τα οποία η κύρια ευθύνη βαρύνει τα κράτη μέλη.

4. **Γενικές παρατηρήσεις**

4.1 Πρέπει να επισημανθεί το εύρος των προσπαθειών και των οικονομικών μέσων που διατέθηκαν για τις προσομοιώσεις αυτές, καθώς και η σωστή και υπεύθυνη διεξαγωγή τους. Με τη διαδικασία των προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων, τα 14 κράτη μέλη της ΕΕ που εκμεταλλεύονται πυρηνικούς αντιδραστήρες συμμετείχαν εθελουσίως στις αξιολογήσεις, γεγονός που συνιστά σημαντική προσφορά για τον καθορισμό κοινών κανόνων προστασίας και ασφάλειας. Ωστόσο, οι αξιολογήσεις αυτές βασίστηκαν σε αυτοαξιολόγηση από τους ίδιους τους φορείς εκμετάλλευσης, ακολουθούμενη από έλεγχο εκ μέρους των εθνικών ρυθμιστικών αρχών και επανεξέταση εκ μέρους ομότιμων κριτών. Μετά από τις προσομοιώσεις και από τις συστάσεις που διατύπωσε η Επιτροπή, πρέπει να ορίσει η ΕΕ μηχανισμούς επιτήρησης και ελέγχου.

4.2 *Διαπιστώσεις σχετικά με το νομικό πλαίσιο*

4.2.1 Παρά την ύπαρξη της οδηγίας για την πυρηνική ασφάλεια, δεν υπάρχει πραγματικά ενιαία προσέγγιση μεταξύ των κρατών μελών σε θέματα νομοθεσίας περί πυρηνικής προστασίας και ασφάλειας. Η αναθεώρηση της ευρωπαϊκής οδηγίας απαιτείται να κωδικοποιήσει περαιτέρω την πυρηνική ασφάλεια. Η εφαρμογή της και η διαδικασία επί παραβάσει πρέπει να τηρούνται αυστηρά.

4.2.2 **Αναθεώρηση της οδηγίας για την πυρηνική ασφάλεια.** Δύο κράτη, η Πολωνία και η Πορτογαλία, δεν έχουν ακόμη ολοκληρώσει τη διαδικασία μεταφοράς στο εθνικό τους δίκαιο της οδηγίας για την πυρηνική ασφάλεια (οδηγία 2009/71/Ευρατόμ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουνίου 2009, περί θεσπίσεως κοινοτικού πλαισίου για την πυρηνική ασφάλεια πυρηνικών εγκαταστάσεων – προθεσμία: 22 Ιουλίου 2011). «*Είναι θέμα καίριας σημασίας να διασφαλιστεί ότι τα διδάγματα από το ατύχημα στη Φουκουσίμα και τα συμπεράσματα που προέκυψαν από τις προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων θα εφαρμοστούν δεόντως και με συνέπεια στην ΕΕ και θα αποτυπωθούν στο νομοθετικό πλαίσιο*» [COM(2012) 571 final]. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την τρέχουσα διαδικασία αναθεώρησης και ζητά, ειδικότερα, αύξηση του ρόλου της ΕΕ στον έλεγχο. Ωστόσο, δεν πρέπει να περιοριστούμε στο τεχνικό μέρος που καλύπτεται από τις προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων. Η ασφάλεια εξαρτάται επίσης από τους ανθρώπους: τους πολίτες, τους εργαζόμενους και τους εκπροσώπους τους. Θα ήταν ενδιαφέρον οι διατάξεις της οδηγίας για την πυρηνική ασφάλεια που αφορούν τη διαφάνεια και τη συμμετοχή του κοινού να στηριχθούν στη σύμβαση του Aarhus —η οποία έχει υπογραφεί από την ΕΕ και σχεδόν όλα τα κράτη μέλη—, τουλάχιστον όσον αφορά τη συμμετοχή των πολιτών.

4.2.3 Είναι σημαντικό να τονιστεί ιδιαίτερα η αναγκαιότητα εναρμόνισης, μεταξύ των μελών της ΕΕ, των κανόνων σχετικά με την ακτινοπροστασία και με την ετοιμότητα εκτός των πυρηνικών εγκαταστάσεων για καταστάσεις άμεσης ανάγκης. «*Στην ΕΕ, διαμένουν σε ακτίνα 30 χλμ. από 47 πυρηνοηλεκτρικούς σταθμούς, με 111 αντιδραστήρες, περισσότεροι από 100 000 κάτοικοι. Το στοιχείο αυτό καταδεικνύει ότι είναι πρωταρχικής σημασίας τα προληπτικά μέτρα εκτός των εγκαταστάσεων. Για τη λήψη των εν λόγω μέτρων είναι συναρμόδιες πολλές εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές*» [COM(2012) 571 final]. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ένθερμα την αναθεώρηση της ενωσιακής νομοθεσίας στον τομέα αυτόν, καθώς και την αναγκαιότητα συμμετοχής των περιοίκων.

4.2.4 **Ασφάλιση και νομική ευθύνη σε πυρηνικά θέματα.** Πρόκειται για ζήτημα που δεν καλύπτεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο· όμως «*στο άρθρο 98 της συνθήκης Ευρατόμ προβλέπεται ότι με οδηγίες του Συμβουλίου θεσπίζονται δεσμευτικά νομοθετικά μέτρα σχετικά με το θέμα αυτό. Κατά συνέπεια, με βάση εκτίμηση των επιπτώσεων, η Επιτροπή θα αναλύσει σε ποιο βαθμό, εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων της ΕΕ, πρέπει να βελτιωθεί η κατάσταση των δυνητικών θυμάτων πυρηνικών ατυχημάτων στην Ευρώπη*» [COM(2012) 571 final]. Η Επιτροπή προβλέπει την υποβολή νομοθετικής πρότασης σχετικά με το ζήτημα και η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρωτοβουλία αυτή, δεδομένου ότι, προς το παρόν, οι ασφάλειες δεν καλύπτουν επαρκώς τους κινδύνους. Η νομοθετική πράξη θα πρέπει, ειδικότερα, να καλύπτει τις κοινωνικές, περιβαλλοντικές και οικονομικές πτυχές και την έσχατη ευθύνη αποζημίωσης, που σήμερα βαρύνει το κράτος.

4.2.5 **Αναθεώρηση της νομοθεσίας περί τροφίμων και ζωοτροφών.** «*Η πείρα που αντλήθηκε από τα συμβάντα στη Φουκουσίμα και στο Τσερνομπίλ κατέδειξε την ανάγκη διαφοροποίησης μεταξύ των πράξεων που ρυθμίζουν τις εισαγωγές τροφίμων από τρίτες χώρες και των πράξεων σχετικά με τη διάθεση στην αγορά τροφίμων σε περίπτωση ατυχήματος εντός της ΕΕ*» [COM(2012) 571 final]. Κρίνεται σκόπιμη η αναθεώρηση της σχετικής νομοθεσίας.

4.3 Οι διευκρινίσεις για τις προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων περιέγραφαν ό,τι έπρεπε να καλύπτεται από τον έλεγχο, δεν περιέγραφαν όμως τι δεν θα καλύπτεται. Έτσι, η παλαιότητα και ο αντίκτυπος από την παράταση του χρόνου λειτουργίας των πυρηνικών σταθμών, η παράδοση της ασφάλειας και της ανεξαρτησίας, οι κανόνες και η συνεκτικότητα μεταξύ εθνικών ρυθμιστικών αρχών δεν προβλέπονταν – και συνεπώς δεν ελέγχθηκαν. Ορισμένοι τουλάχιστον από τους παράγοντες αυτούς θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι συνέβαλαν στην έκταση και στον αντίκτυπο της καταστροφής της Φουκουσίμα, η οποία έδωσε και το αρχικό έναυσμα για τη διενέργεια των προσομοιώσεων.

4.4 Από την άποψη αυτή, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σαφώς την πρόταση ενεργοποίησης του κοινού κέντρου ερευνών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καθώς και τη συγκρότηση μόνιμου ευρωπαϊκού εργαστηρίου για την πυρηνική ασφάλεια. Πρόκειται, όμως, πάντα για τεχνικές αναλύσεις. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι πρέπει να αναπτυχθούν προγράμματα κατάρτισης υψηλού επιπέδου ειδικά προσαρμοσμένα στην πυρηνική δραστηριότητα. Επιπλέον, είναι αναγκαία η σύσταση διοικητικής αρχής αρμόδιας για την πυρηνική ασφάλεια στην Ευρώπη, πέραν της αρμόδιας για την ακτινοπροστασία αρχής και της αρμόδιας για τη μη εξάπλωση των πυρηνικών όπλων αρχής.

4.5 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι πρέπει επίσης να υπάρξει μέριμνα για την κατάρτιση των ατόμων που εργάζονται στις διάφορες εγκαταστάσεις. Η προσφυγή στην υπεργολαβία καθίσταται αρκετά συστηματική σε ορισμένες χώρες, χωρίς να έχει πραγματικά αξιολογηθεί η προσφορά των πρακτικών αυτών από άποψη ασφάλειας. Η συνεπακόλουθη απώλεια ικανοτήτων αποδυναμώνει τις ομάδες.

4.6 **Εντατικοποίηση της διεθνούς συνεργασίας και βελτίωση του παγκόσμιου νομικού πλαισίου για την πυρηνική ασφάλεια.** «*Η πλειονότητα των κρατών που συμμετέχουν στην εν λόγω ομάδα εργασίας τόνισαν την ανάγκη να ληφθούν υπόψη τα πρότυπα ασφαλείας του ΔΟΑΕ, η ανεξαρτησία και η αποτελεσματικότητα των ρυθμιστικών αρχών, η εκτεταμένη χρήση των επανεξετάσεων από ομότιμους κριτές καθώς και η ενίσχυση του ανοίγματος και της διαφάνειας*» [COM(2012) 571 final]. Ας σημειωθεί ότι οι έννοιες της ανεξαρτησίας, της διαφάνειας και του ανοίγματος κυριαρχούν στην αντίληψη της θέσπισης κοινών κανόνων και της ενίσχυσής τους. Απομένει το ερώτημα κατά πόσον αυτό επαρκεί εάν, από την άλλη πλευρά, οι κανόνες αυτοί δεν τηρούνται.

5. **Ειδικές παρατηρήσεις**

5.1 *Διαφάνεια*

5.1.1 Όσον αφορά την ενημέρωση του κοινού, την οποία ωστόσο υποστηρίζει η σύμβαση του Aarhus, εφόσον οι τρεις πυλώνες της προβλέπουν τη διαβούλευση, τη συμμετοχή και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι, πέρα από μια αναφορά στη διαφάνεια, δεν αποτελεί στόχο της διαδικασίας των προσομοιώσεων. Εντούτοις, οι πολίτες αντιπροσωπεύουν μια εξίσου απαραίτητη παράμετρο της πυρηνικής προστασίας και ασφάλειας. Η ενεργός συμμετοχή των πολιτών της ΕΕ δεν ανταποκρίθηκε στο ύψος των προκλήσεων. Βέβαια, η παρέμβαση του κοινού δεν ήταν εύκολη. Οι προθεσμίες ήταν πολύ σύντομες ώστε να μπορούν να εξεταστούν οι διάφοροι φάκελοι. Κατά τις δημόσιες συνεδριάσεις, δεν υπήρχε πάντοτε διερμηνεία, ενώ πολλές οργανώσεις δεν μπόρεσαν να συμμετάσχουν για οικονομικούς λόγους. Ωστόσο, ο βαθμός διαφάνειας που επετεύχθη επέτρεψε τη λεπτομερέστατη εξέταση των εκθέσεων εκ μέρους ορισμένων οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών.

5.1.2 «*Τα περιστατικά που συμβαίνουν σε πυρηνοηλεκτρικούς σταθμούς, ακόμη και στα κράτη μέλη με κατά τα άλλα ικανοποιητικό ιστορικό ασφάλειας, επιβεβαιώνουν την ανάγκη για διεξοδικές επανεξετάσεις της ασφάλειας σε τακτική βάση και για αξιολόγηση της πείρας από τη λειτουργία τους, και τονίζουν την ανάγκη για στενή συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ φορέων εκμετάλλευσης, πωλητών, ρυθμιστικών αρχών και ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων, π.χ. το Ευρωπαϊκό Κέντρο Μετάδοσης της Επιχειρησιακής Εμπειρίας (European Clearinghouse of Operating Experience), που διατηρεί το Κοινό Κέντρο Ερευνών (ΚΚΕρ) της Επιτροπής*» [COM(2012) 571 final]. Η ανταλλαγή πληροφοριών δεν μπορεί να αφορά αποκλειστικά τους φορείς εκμετάλλευσης, τους προμηθευτές, τις ρυθμιστικές αρχές και τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα. Οι πολίτες της ΕΕ πρέπει να καλούνται να συμμετέχουν στη διαδικασία: πρόκειται για έναν από τους πυλώνες (ενημέρωση, διαβούλευση/συμμετοχή, πρόσβαση στη δικαιοσύνη) της σύμβασης του Aarhus.

Για παράδειγμα, στη Γαλλία, για τη συνδρομή των πολιτών, υπάρχουν τριών ειδών φορείς: Haut comité pour la transparence et l'information sur la sécurité nucléaire (HCTISN – Ανώτατη επιτροπή διαφάνειας και πληροφόρησης για την πυρηνική ασφάλεια), Commissions locales d'information (CLI – Τοπικές επιτροπές πληροφόρησης) και Association nationale des comités et commissions locales d'information (ANCCLI – Εθνική ένωση των τοπικών επιτροπών πληροφόρησης) (νόμος του Ιουνίου του 2006). Οι φορείς αυτοί συμμετείχαν στη διαδικασία των συμπληρωματικών αξιολογήσεων της ασφάλειας στη Γαλλία. Η HCTISN συμμετείχε στη σύνταξη της συγγραφής υποχρεώσεων και ανέθεσε σε ομάδα εργασίας να διασαφηνίσει, βάσει επιτόπιων ακροάσεων, τις συνθήκες εργασίας των διαφόρων κατηγοριών προσωπικού. Οι CLI και ANCCLI συνέταξαν αναλύσεις των εκθέσεων των φορέων εκμετάλλευσης, οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν στην έκθεση της εθνικής ρυθμιστικής αρχής της Γαλλίας.

'Οσον αφορά τα συμβάντα, οι φορείς αυτοί έχουν πρόσβαση στις επιστολές που έπονται των επιθεωρήσεων και δύνανται να λάβουν γνώση των απαντητικών επιστολών των φορέων εκμετάλλευσης. Ως εκ τούτου, στη Γαλλία, με βάση τις δυνατότητες αυτές, η συμμετοχή του κοινού στην ανάλυση των συμβάντων επιτρέπει την ανάπτυξη εποικοδομητικού διαλόγου με τον πληθυσμό.

5.2 Μία από τις σημαντικές παρατηρήσεις της Επιτροπής είναι ότι «*οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι για κανέναν ΠΗΣ [πυρηνοηλεκτρικό σταθμό] στην ΕΕ δεν συντρέχουν τεχνικοί λόγοι που να καθιστούν αναγκαία την παύση λειτουργίας του και προσδιόρισαν μια σειρά ορθών πρακτικών*» [COM(2012) 571 final]. Ωστόσο, η δήλωση αυτή συνοδεύεται από συστάσεις και αιτήματα βελτιώσεων που πρέπει να ολοκληρωθούν εντός συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος. Τι θα γίνει εάν δεν τηρηθούν οι προθεσμίες; Η συμμόρφωση προς κάποιες τεχνικές απαιτήσεις —όπως η ενίσχυση της βάσης ενός αντιδραστήρα (Fessenheim, στη Γαλλία) ή η θωράκιση εγκαταστάσεων (δεξαμενές αποθήκευσης καυσίμου)— ενδέχεται να είναι ανέφικτη. Τι θα αποφασίσουν τα κράτη; Ας υπενθυμιστεί επίσης ότι σε ορισμένους σταθμούς δεν έχουν εφαρμοστεί τα προστατευτικά μέτρα που συστάθηκαν μετά από τα ατυχήματα στο Three Mile Island και στο Τσερνομπίλ.

5.3 *Διαπιστώσεις σχετικά με τις διαδικασίες και τα πλαίσια ασφαλείας*

Μετά την καταστροφή της Φουκουσίμα, οι κύριες πτυχές είναι οι εξής:

5.3.1 Αξιολόγηση και διαχείριση εξωτερικών κινδύνων

Το ενδεχόμενο ταυτόχρονης απώλειας ψυκτικού μέσου και ηλεκτρικής ισχύος όλων των αντιδραστήρων μιας εγκατάστασης δεν είχε μελετηθεί ποτέ. Ως εκ τούτου, τα μέτρα προστασίας (εφεδρικές γεννήτριες ντίζελ, κάδοι νερού) αποδείχθηκαν αναποτελεσματικά, πολύ περισσότερο δε που τον πληγέντα αντιδραστήρα θα έπρεπε να είχαν αντικαταστήσει οι υπόλοιποι αναλαμβάνοντας τις λειτουργίες του.

5.3.2 **Οι πιθανολογικές εκτιμήσεις ασφαλείας** (probabilistic safety analysis, PSA) «*διαφέρουν σημαντικά μεταξύ κρατών μελών*» [COM(2012) 571 final]. Πρέπει να εναρμονιστούν και να λαμβάνουν υπόψη τη χειρότερη δυνατή περίπτωση. Δεν πρέπει να βαυκαλιζόμαστε σχετικά με τις ελάχιστες πιθανότητες, γιατί ένα ατύχημα συνήθως είναι το άθροισμα πολλών μικρών παραλείψεων αλληλοδιαδεχόμενων ή, ακόμα χειρότερα, επικαλυπτόμενων. Επιπλέον, η ανάλυση του δυστυχήματος στη Φουκουσίμα κατέδειξε ότι οι κίνδυνοι σεισμού και παλιρροϊκού κύματος είχαν υποτιμηθεί, ενώ ορισμένοι ειδικοί υπενθύμιζαν ότι τέτοιου είδους καταστάσεις δεν ήταν απλώς δυνατό να συμβούν, αλλά είχαν ήδη συμβεί κατά τη δεκαετία του '30. Η τάση ήταν να θεωρείται ότι κάποια ατυχήματα ήταν 'αδύνατο» να συμβούν.

Ωστόσο, με το ατύχημα στο Three Mile Island, είχε ήδη αποδειχθεί ότι η τήξη του πυρήνα ενός αντιδραστήρα δεν είναι αδύνατη. Και οι έλεγχοι που διεξήχθησαν πολλά χρόνια μετά από το ατύχημα οδήγησαν στη διαπίστωση ότι το περίβλημα του αντιδραστήρα είχε παρουσιάσει ρωγμές, παρότι δεν υπέκυψε. Αντίθετα, στο Τσερνομπίλ, η ραδιενεργή λάβα σκορπίστηκε παντού. Και στη Φουκουσίμα, οι πυρήνες των τριών αντιδραστήρων (αριθ. 1, 2 και 3) υπέστησαν μερική τήξη και είναι πιθανό ότι έχουν προκαλέσει ζημιές στις βάσεις των αντιδραστήρων.

5.3.3 Η διαχείριση σοβαρών ατυχημάτων

Όλα τα ενδεχόμενα πρέπει να εξεταστούν, ώστε να επιχειρηθεί ο σχεδιασμός μέτρων που να επιτρέπουν, όσο το δυνατόν, την ελαχιστοποίηση ενός ατυχήματος. **Μεταξύ των μέτρων αυτών, το κυριότερο είναι η κατάρτιση του προσωπικού.** Επίσης, όμως, για να είναι δυνατή η εξασφάλιση της εξωτερικής διαχείρισης, η προετοιμασία της διαχείρισης ατυχημάτων πρέπει να γίνεται μαζί με τους περιοίκους και να τους δίδεται η δυνατότητα να συμμετέχουν στην εκπόνηση των συστάσεων, ώστε να αξιοποιείται η γνώση τους της περιοχής.

Η Φουκουσίμα μας έδειξε, επίσης, για μία ακόμη φορά, τη σημασία της διαχείρισης *μετά* το ατύχημα, την οποία, βέβαια, θα αναλάβουν οι τοπικές, περιφερειακές και εθνικές αρχές. Ωστόσο, πρέπει να γίνουν διαβουλεύσεις με τους περιοίκους, οι οποίοι πρέπει να συμμετέχουν στις ασκήσεις και να συνεισφέρουν με τις γνώσεις τους. Η διαχείριση μετά το ατύχημα είναι διεργασία που εγγράφεται σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα.

5.4 *Βασικές συστάσεις για την ασφάλεια που προέκυψαν από τις προσομοιώσεις*

5.4.1 Συστάσεις σχετικά με τα μέτρα ασφαλείας σε υφιστάμενους σταθμούς

— **Μετέπειτα ενέργειες εκ μέρους των συμμετεχουσών χωρών**

Ο πρόσθετος κινητός εξοπλισμός αναμένεται να εξασφαλίσει την πρόληψη ή τον μετριασμό σοβαρών ατυχημάτων. Απαιτείται, επίσης, θωράκιση του εξοπλισμού («σκληρός πυρήνας») και βελτίωση της κατάρτισης του προσωπικού.

— **Σχέδιο δράσης για την εξασφάλιση της τήρησης των συστάσεων**

Κατ' αρχάς, πρέπει να ιεραρχηθεί η σημασία των διαφόρων συστάσεων, «*ώστε να δοθεί προτεραιότητα και να διατεθεί χρηματοδότηση για εκείνα τα πεδία που αποφέρουν τα μέγιστα οφέλη από πλευράς ασφάλειας*» [COM(2012) 571 final]. Όσον αφορά τους αντιδραστήρες νέας γενεάς, έχουν σχεδιαστεί ώστε να ανταποκρίνονται, κατ' αρχήν, σε όλα τα συνιστώμενα μέτρα. Απαιτείται, ωστόσο, να ενισχυθούν οι αρμοδιότητες ρύθμισης της πυρηνικής ασφάλειας στην Ευρώπη.

— **Αρμοδιότητα για την παρακολούθηση και τον έλεγχο**

Η αρμοδιότητα αυτή βαρύνει τα κράτη μέλη. Εντούτοις, οφείλουν να υποβάλλουν τακτικές εκθέσεις στις ευρωπαϊκές αρχές.

5.4.2 Συστάσεις ως προς τις διαδικασίες

— Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, «*να εκπονηθούν ευρωπαϊκές κατευθύνσεις για την εκτίμηση των φυσικών κινδύνων —στους οποίους συγκαταλέγονται οι σεισμοί, οι πλημμύρες και οι ακραίες καιρικές συνθήκες— και των περιθωρίων ασφαλείας, προκειμένου να ενισχυθεί η συνέπεια μεταξύ των κρατών μελών*» [COM(2012) 571 final]. Η Επιτροπή συνιστά να ανατεθεί το έργο αυτό στη Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση Ρυθμιστικών Αρχών στα Πυρηνικά (Western European Nuclear Regulators Association – WENRA). **Θα ήταν ενδιαφέρον να εφαρμοστεί διαδικασία διαβούλευσης όπως αυτή που προβλέπεται στη σύμβαση του Aarhus, ώστε να συμμετάσχουν στην εκπόνηση αυτή τουλάχιστον οι περίοικοι των εγκαταστάσεων.**

— Να καταστούν συστηματικές οι ανά δεκαετία επισκέψεις και αξιολογήσεις, με παράλληλη διατήρηση των κατάλληλων προγραμμάτων συντήρησης ανάλογα με το είδος των εγκαταστάσεων.

— Να αναβαθμίζονται οι εκθέσεις για την ασφάλεια των αντιδραστήρων τουλάχιστον ανά δεκαετία.

— Να προβλέπεται εξοπλισμός έκτακτης ανάγκης, να δημιουργηθούν προστατευμένα κέντρα έκτακτης ανάγκης, να συγκροτηθούν ομάδες διάσωσης με κινητό εξοπλισμό.

5.5 Η αντιμετώπιση της διακοπής της λειτουργίας όλων των αντιδραστήρων μίας εγκατάστασης λόγω ταυτόχρονης απώλειας ψυκτικού μέσου και ηλεκτρικής ισχύος πρέπει οπωσδήποτε να μελετάται ως μία από τις ενδεχόμενες περιπτώσεις ατυχήματος. Πρέπει να αναθεωρηθούν όλες οι διαδικασίες που προϋποθέτουν τροφοδότηση του πληγέντος αντιδραστήρα από άλλον αντιδραστήρα της ίδιας εγκατάστασης και να επανεξεταστούν οι εξοπλισμοί έκτακτης ανάγκης: εξωτερικός φωτισμός για τις μετακινήσεις του προσωπικού, εφεδρικές γεννήτριες ντίζελ. Εξυπακούεται ότι πρέπει να επανεξεταστεί η αποθήκευση των αναλωμένων καυσίμων σε δεξαμενές και να αυξηθεί η υδροδότηση των δεξαμενών αυτών.

5.6 *«Η Επιτροπή θεωρεί ότι η επέκταση της αξιολόγησης της ασφάλειας στις διευθετήσεις σχετικά με την εκτός των εγκαταστάσεων ετοιμότητα και αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης συνιστά σημαντική επιπλέον δράση για τη βελτίωση της ασφάλειας των πολιτών»* [COM(2012) 571 final]. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι πρέπει επίσης να εναρμονιστούν οι διαδικασίες μεταξύ όμορων χωρών. Όσον αφορά τις τοπικές επιτροπές πληροφόρησης (CLI): στην CLI του Fessenheim συμμετέχουν Ελβετοί και Γερμανοί, στην CLI του Cattenom Γερμανοί και Λουξεμβούργιοι. Στις συνεδριάσεις της CLI του Chooz παρίστανται Βέλγοι, ενώ θα μπορούσαν να παρίστανται και στις αντίστοιχες στις Gravelines. Παρατηρείται μεγάλο ενδιαφέρον για προετοιμασία της διαχείρισης των συμβάντων μαζί με τους περιοίκους. Πράγματι, σε περίπτωση ατυχήματος, η διαχείριση μετά το ατύχημα μπορεί να είναι πολύ μακροχρόνια και είναι προφανές ότι το βάρος της ζημίας θα το υποστούν ακριβώς οι περίοικοι, με σοβαρές κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές συνέπειες. Οι ασφαλιστικές συμβάσεις που συνάπτουν οι φορείς εκμετάλλευσης ουδόλως δεν καλύπτουν το κόστος ενός ατυχήματος: εκείνοι που θα το αναλάβουν είναι τα κράτη (δηλαδή οι πολίτες).

5.7 *Βασικές διαπιστώσεις και συστάσεις που προέκυψαν από τις αξιολογήσεις ασφαλείας*

5.7.1 Η ειδική ομάδα του Συμβουλίου για την πυρηνική ασφάλεια (AHGNS – Ad-hoc Group on Nuclear Security) υπέβαλε τις αναλύσεις της σχετικά με πέντε θέματα (http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/12/st10/st10616.en12.pdf): φυσική προστασία, κακόβουλες πτώσεις αεροσκαφών, επιθέσεις στον κυβερνοχώρο, καταστάσεις έκτακτης ανάγκης στον πυρηνικό τομέα, ασκήσεις και κατάρτιση. Ωστόσο, η εθνική ασφάλεια παραμένει αρμοδιότητα των κρατών μελών. Θα πρέπει:

— να επικυρωθεί η σύμβαση για την προστασία του πυρηνικού υλικού (εξάπλωση)·

— να συνεχιστούν οι εργασίες για την πυρηνική ασφάλεια·

— να επιτευχθούν διασυνδέσεις μεταξύ ασφάλειας, ακτινοπροστασίας και πυρηνικής προστασίας.

Η έλλειψη μελετών σχετικά με τον οργανωτικό και τον ανθρώπινο παράγοντα αποτελεί σημαντικό κενό. **Είναι απόλυτα αναγκαίο να μελετηθεί η παράμετρος αυτή, που αποτελεί βασικό πυλώνα της ασφάλειας.**

5.7.2 Είχε τεθεί το ερώτημα κατά πόσον θα πρέπει, στα πλαίσια του προβληματισμού περί ατυχημάτων, να εξεταστούν οι κακόβουλες ενέργειες και το ενδεχόμενο πτώσης αεροσκαφών. Το θέμα αυτό αποτέλεσε αντικείμενο ανάλυσης σε σεμινάριο ευρωπαϊκού επιπέδου. Το συγκεκριμένο σημείο (πτώση μεγάλων πολιτικών αεροσκαφών) έφερε στο φως τη διαφορά προσεγγίσεων μεταξύ των χωρών της ΕΕ. Ωστόσο, υπάρχει ισχυρή απαίτηση εκ μέρους της κοινωνίας, επομένως θα πρέπει να ληφθεί υπόψη. Πράγματι, σε περίπτωση πρόσκρουσης μεγάλου αεροσκάφους, το προστατευτικό περίβλημα των αντιδραστήρων που είναι σήμερα σε λειτουργία θα υπέκυπτε. Αντιθέτως, για τους νέους αντιδραστήρες ύδατος υπό πίεση (EPR) ισχύουν νέες προδιαγραφές κατασκευής. Θα είναι αυτές επαρκείς;

5.7.3 Μέτρα ενίσχυσης της πυρηνικής προστασίας

— μείωση της απειλής των εκ προθέσεως χημικών, βιολογικών, ραδιολογικών και πυρηνικών (ΧΒΡΠ) συμβάντων, συμπεριλαμβανομένων των τρομοκρατικών ενεργειών και της ανίχνευσης ραδιενεργών και πυρηνικών υλικών·

— αναθεώρηση της οδηγίας 2008/114/ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με τον προσδιορισμό και τον χαρακτηρισμό των ευρωπαϊκών υποδομών ζωτικής σημασίας, που προβλέπεται για το 2013·

— νομοθετική πρόταση σχετικά με την προστασία των δικτύων και πληροφοριών, που πρόκειται να υποβάλει πριν από το τέλος του τρέχοντος έτους η Επιτροπή·

— έγκριση της πρότασης αναθεώρησης του μηχανισμού πολιτικής προστασίας της ΕΕ, που θα διευκολύνει τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών για παρεμβάσεις παροχής βοήθειας στον τομέα της πολιτικής προστασίας σε περίπτωση σοβαρών καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, συμπεριλαμβανομένων των ραδιολογικών και πυρηνικών ατυχημάτων.

5.8 *Προοπτικές*

5.8.1 Ας σημειωθεί ότι η καταστροφή της Φουκουσίμα οδήγησε στη διεξαγωγή προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων που αποτέλεσαν μια άσκηση πρωτόγνωρης εμβέλειας. Είναι γεγονός επίσης ότι μεγάλος όγκος τεκμηρίωσης τέθηκε στη διάθεση του κοινού. Αυτό δεν σημαίνει, όμως, ότι δεν πρέπει να συνεχιστεί μια αυστηρή παρακολούθηση. Σε όλες τις χώρες απαιτούνται βελτιώσεις και πρέπει να εξαλειφθούν αδυναμίες σε θέματα νομοθεσίας.

5.8.2 **Είναι επίσης γεγονός ότι οι οργανωτικοί και οι ανθρώπινοι παράγοντες δεν έχουν μελετηθεί επαρκώς** και ότι η σημασία τους για την ασφάλεια δεν λαμβάνεται υπόψη. Όσον αφορά δε την οργάνωση σε περίπτωση κρίσης και τη διαχείρισή της σε βάθος χρόνου, πρέπει πραγματικά να ξεκινήσει μια διαβούλευση με όλους τους παράγοντες και να κληθούν να συμμετάσχουν και οι απλοί πολίτες.

5.8.3 Η Επιτροπή:

— **συνιστά να τεθούν σε εφαρμογή το ταχύτερο δυνατόν οι συστάσεις που διατυπώθηκαν.** Η ίδια θα μεριμνήσει για την παρακολούθηση της εφαρμογής των συστάσεων και θα δημοσιεύσει σχετική έκθεση, σε συνεργασία με την Ομάδα Ευρωπαϊκών Ρυθμιστικών Αρχών σε θέματα πυρηνικής ασφάλειας (ENSREG), εντός του 2014. Προσθέτει ότι το σχέδιο δράσης πρέπει να έχει στόχο την υλοποίηση της συντριπτικής πλειοψηφίας των απαιτούμενων βελτιώσεων της ασφάλειας έως το 2015·

— θα προτείνει στο Συμβούλιο να της αναθέσει εντολή ώστε να συμμετέχει ενεργά σε **ομάδα εργασίας για τη διαφάνεια** (την οποία έχει επίσης προτείνει ο ΔΟΑΕ, ενώ το υπόδειγμα έχει εκπονηθεί από την ευρωπαϊκή έρευνα RISCOM). Η ΕΟΚΕ προτείνει, επί του προκειμένου, να χρησιμοποιηθεί ως βάση η σύμβαση του Aarhus·

— **θα συνεχίσει να συμβάλλει στην ενίσχυση της πυρηνικής ασφάλειας**, στηριζόμενη στα κράτη μέλη και στα θεσμικά όργανα της ΕΕ.

Η ΕΟΚΕ συνιστά επ' αυτού τη συμμετοχή και τη διαβούλευση με το κοινό.

5.8.4 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι το αποτέλεσμα της διαδικασίας των προσομοιώσεων θα πρέπει να είναι η υιοθέτηση των υψηλότερων δυνατών προδιαγραφών ασφαλείας για την πυρηνική ενέργεια, η οποία εξασφαλίζει το 30 % της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στην ΕΕ. Πρόκειται για θέμα καίριας σημασίας, εάν η σημαντική αυτή πηγή ενέργειας με χαμηλές εκπομπές ανθρακούχων αερίων πρόκειται να εξακολουθήσει να συμμετέχει στο ενεργειακό μείγμα της Ευρώπης και να συνεισφέρει στην υλοποίηση του στόχου μείωσης των αερίων του θερμοκηπίου.

Βρυξέλλες, 13 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την «Ευρωπαϊκή σύμπραξη καινοτομίας για το νερό»

COM(2012) 216 final

(2013/C 44/26)

Εισηγήτρια: **η κ. LE NOUAIL MARLIÈRE**

Στις 10 Μαΐου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την «Ευρωπαϊκή σύμπραξη καινοτομίας για το νερό»

COM(2012) 216 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 22 Νοεμβρίου 2012.

Κατά την 485η σύνοδο ολομέλειας, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 13ης Δεκεμβρίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 126 ψήφους υπέρ, 5 κατά και 11 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Συμπεράσματα και συστάσεις**

1.1 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει μεν την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με θέμα την ευρωπαϊκή σύμπραξη καινοτομίας (εφεξής *ΕΣΚ*) για το νερό, αλλά προτείνει την προθήκη ορισμένων διευκρινίσεων και βελτιώσεων με σκοπό την άρση των εμποδίων που ορθώνονται στην άρτια ανάπτυξη της καινοτομίας στον τομέα των υδάτων.

1.2 Η καινοτομία για το νερό στην Ευρώπη πρέπει να βασίζεται αφ' ενός μεν σε μια ολοκληρωμένη προσέγγιση – που θα λαμβάνει υπόψη τον πλήρη υδάτινο κύκλο και θα αποσκοπεί πρωτίστως στην «καλή ποιότητα των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων» έως το 2015 σε όλη την Ευρώπη, όπως ορίζεται στην οδηγία-πλαίσιο για το νερό [1] –, αφ' ετέρου δε στην ανάπτυξη της προστασίας των πόρων· τούτο δε με έμφαση στην εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» κατά τρόπο αρκούντως αποτρεπτικό για τη ρύπανση και την ατιμωρησία των υπευθύνων.

1.3 Το στρατηγικό σχέδιο υλοποίησης (ΣΣΥ) των προτεραιοτήτων της ΕΣΚ πρέπει να λάβει υπόψη το γεγονός ότι πάνω από ένα εκατομμύριο άτομα στην Ευρώπη δεν έχουν πρόσβαση σε καλής ποιότητας, νερό καθαρό σε χαμηλές τιμές, καθώς και ότι πολλά εκατομμύρια άτομα δεν διαθέτουν αποχετευτικό σύστημα. Οι ανάγκες αυτών των ατόμων έχουν προτεραιότητα, στο πλαίσιο της καταπολέμησης του αποκλεισμού και της φτώχειας.

1.4 Είναι σημαντικό οι δημόσιες υπηρεσίες ύδρευσης, οι χρήστες των δικτύων και οι καταναλωτές να εκπροσωπούνται επαρκώς στη διαδικασία λήψης αποφάσεων της ΕΣΚ για το νερό. Επίσης, πρέπει η ΕΣΚ για το νερό να χαρακτηρίζεται από έναν βελτιωμένο συντονισμό όλων των παρόχων και πρέπει τα οφέλη της καινοτομίας να φθάνουν σε κάθε τοπική κοινότητα. Επιπλέον, πρέπει να διευκολυνθεί η συμμετοχή των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών στα νεοσύστατα δίκτυα και ομάδες.

1.5 Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, πρέπει να κοινοποιηθούν κατά τρόπο διαφανή τα αποτελέσματα των χρηματοδοτούμενων από το 7ο ευρωπαϊκό πλαίσιο έρευνας και ανάπτυξης ερευνών με θέμα τις συμπράξεις καινοτομίας για το νερό, δεδομένης της ιδιαίτερα ζωτικής σημασίας του νερού για τον πληθυσμό.

1.6 Η ΕΟΚΕ συνιστά οι καινοτομίες σε αυτόν τον ευαίσθητο τομέα να μην εξεταστούν αποκλειστικά υπό το πρίσμα της εμπορικής προστασίας, αλλά να δοθεί ισότιμη πρόσβαση στις αρχές, τους οργανισμούς, τις τοπικές οργανώσεις όπως και στις επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας.

1.7 Η ΕΟΚΕ ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εντείνει την προσπάθειά της προκειμένου για την κατοχύρωση της διαφάνειας και τον συντονισμό ορισμένων σημαντικών πρωτοβουλιών συναφών με την τεράστια προβληματική του νερού. Είναι πχ. αναγκαίο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διασαφηνίσει το ζήτημα των συνεργειών και της κοινής λειτουργίας όσων ΕΣΚ για το νερό, τη γεωργία και τις πρώτες ύλες συνήφθησαν πρόσφατα.

1.8 Δεν νοείται πραγματική πολιτική έρευνας και καινοτομίας για το νερό χωρίς διαφάνεια, και χωρίς πολιτική απασχόλησης άνευ αποκλεισμών, η οποία να προβλέπει από τώρα εγγυήσεις για στελέχωση με ικανό αριθμό προσωπικού, κατάρτιση, αναγνώριση των προσόντων του, και τεχνολογίες που θα επιτρέπουν τη βελτίωση της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων, τόσο στις διαδικασίες καθαρισμού και επεξεργασίας των υδάτων όσο και σε αυτές της αποχέτευσης. Επίσης θα πρέπει να συνοδεύεται από εγγυήσεις για το σύνολο των ποικίλλων στόχων σε κάθε επίπεδο.

1.9 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τον ρόλο των δικτύων οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών, ο οποίος πρέπει να αναγνωριστεί, να ενισχυθεί και να αποτελέσει πεδίο έρευνας όσον αφορά το δυναμικό ανάπτυξης που αυτά τα δίκτυα αντιπροσωπεύουν λόγω της πείρας και του γνωστικού τους κεφαλαίου.

[1] Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2000 για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων.

2. **Εισαγωγή**

2.1 Με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020», η ΕΕ επιχειρεί την ανάκαμψη της οικονομίας της ΕΕ προκειμένου να καταστεί εκ νέου παράγοντας απασχόλησης, ανταγωνιστικότητας και κοινωνικής συνοχής.

2.2 Στη στρατηγική «Ευρώπη 2020» για μια έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία επισημαίνεται ο κεντρικός ρόλος που κατέχει η γνώση και η καινοτομία στην ανάπτυξη. Στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020» και στη σχετική πρότασή της όσον αφορά το πρόγραμμα-πλαίσιο της ΕΕ για την έρευνα και την καινοτομία (2014-2020) ([2]), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε την αύξηση του προϋπολογισμού για την έρευνα και την ανάπτυξη στα 80 δισ. ευρώ, ενώ τα κράτη μέλη συμφώνησαν με το στόχο της ΕΕ για επένδυση κατά μέσο όρο 3 % του ΑΕγχΠ στην έρευνα έως το 2020 (βλ. επίσης τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ INT/571 με τίτλο «Χρηματοδότηση της έρευνας και της καινοτομίας» ([3])).

2.3 Προς τούτο, ο Ευρωπαϊκός Χώρος Έρευνας (ΕΧΕ) βρίσκεται στο επίκεντρο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και της εμβληματικής της πρωτοβουλίας «Ένωση καινοτομίας» ([4]), ενώ το Συμβούλιο ζήτησε την υλοποίησή του μέχρι το 2014 ([5]). Η πρωτοβουλία «Ένωση καινοτομίας» έχει ως στόχο να διασφαλίσει πως τα νέα προϊόντα και υπηρεσίες υψηλής έντασης γνώσεων θα έχουν ουσιαστική συμβολή στην ανάπτυξη και την απασχόληση και να περιορίσει τη λεγόμενη διαρροή εγκεφάλων. Προς τούτο, απαιτείται μια επιστημονική βάση πραγματικά διεθνούς κύρους.

2.4 Βάσει της εν λόγω πρότασης ([6]), οι ΕΣΚ που προτείνονται στο πλαίσιο της εμβληματικής πρωτοβουλίας «Ευρώπη 2020 - Ένωση καινοτομίας» ([7]) προβλέπουν μια στρατηγική προσέγγιση και ένα πλαίσιο που αποσκοπεί στην εξέταση των εγγενών ελλείψεων και των μεθόδων του ευρωπαϊκού συστήματος έρευνας και καινοτομίας προκειμένου να επιταχυνθούν οι καινοτομίες και να υπάρξει ουσιαστική συμβολή στην επίλυση των κοινωνιακών προκλήσεων. Οι ΕΣΚ θα μπορούσαν να αποτελούν μέσο συγκέντρωσης της εμπειρογνωμοσύνης και των πόρων σε ζωτικής σημασίας πολιτικές προτεραιότητες, μέσω της κινητοποίησης και της σύνδεσης όλων των ενδιαφερόμενων φορέων πέρα από πολιτικές, κλάδους και σύνορα, προκειμένου ο πληθυσμός να αξιοποιήσει συντομότερα την πρόοδο και την καινοτομία (όπως ζητά η ΕΟΚΕ στις γνωμοδοτήσεις INT/599 Συμπράξεις για την έρευνα και την καινοτομία ([8]) και NAT/546 Σχέδιο Δράσης για την Οικοκαινοτομία ([9])). Πρέπει να σημειωθεί ότι, εκτός από τα 40 εκατ. ευρώ του 7ου προγράμματος πλαισίου για την έρευνα και την ανάπτυξη, δεν έχει προβλεφθεί καμία συμπληρωματική χρηματοδότηση των ΕΣΚ για το νερό από τα υπάρχοντα κονδύλια. Αξίζει επίσης να υπογραμμιστεί ότι ο στόχος τους περιορίζεται στην αναζήτηση συνεργειών και στον συντονισμό των ήδη υφιστάμενων μέσων.

2.5 Η σημασία της καινοτομίας στον τομέα της διαχείρισης των υδάτων αναγνωρίζεται από τα κράτη μέλη της ΕΕ. Στις 21 Ιουνίου του 2011, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης κάλεσε την Επιτροπή «να διερευνήσει το ενδεχόμενο εταιρικής σχέσης καινοτομίας για τα ύδατα σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη, με στόχο την επίτευξη αειφόρου και αποδοτικής χρήσης των υδάτων» ([10]).

2.6 Η εμβληματική πρωτοβουλία της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποδοτικά τους πόρους ([11]) καταδεικνύει την προσήλωση της ΕΕ στη βιώσιμη διαχείριση των υδάτων ως πόρου ζωτικής σημασίας. Ο Χάρτης πορείας για μια αποδοτική από πλευράς πόρων Ευρώπη ([12]) αναδεικνύει τα εφικτά οφέλη της αποδοτικότητας. Οι στρατηγικοί στόχοι της ΕΣΚ για το 2020 είναι οι ακόλουθοι:

(i) εξασφάλιση ασφαλούς, διαθέσιμου και προσιτού νερού για όλους με ταυτόχρονη εξασφάλιση επάρκειας σε νερό για το περιβάλλον,

(ii) επίτευξη σχετικής αποσύνδεσης της εξάντλησης των υδάτινων πόρων από το επίπεδο της οικονομικής δραστηριότητας σε ζωτικούς κλάδους της ΕΕ,

(iii) διατήρηση και ενίσχυση της καλής κατάστασης των υδάτων σε όλες τις λεκάνες απορροής ποταμών της ΕΕ.

2.7 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκπόνησε ένα Σχέδιο διάσωσης των ευρωπαϊκών υδάτων, ένα σημαντικό βήμα του Χάρτη πορείας για την αποδοτικότητα των πόρων. Το Σχέδιο θα παρουσιάσει έως τα τέλη του 2012 τη στρατηγική απάντηση στις προκλήσεις που θέτουν τα προβλήματα και οι ελλείψεις στην εφαρμογή της πολιτικής της ΕΕ για τη διαχείριση των υδάτινων πόρων που οφείλονται στο σημερινό της πλαίσιο. Το Σχέδιο και η ΕΣΚ θα εφαρμοστούν σε ένα πλαίσιο στενής συνεργασίας. Παράλληλα, η ΕΣΚ θα στηρίζεται στο Σχέδιο δράσης για την οικοκαινοτομία ([13]).

2.8 Η πολιτική προστασίας των υδάτινων πόρων θα πρέπει να προβλέπει αποζημίωση για τους περιορισμούς που τίθενται στην οικονομική δραστηριότητα των περιοχών οι οποίες έχουν επιβαρυνθεί από εκτεταμένη μόλυνση του περιβάλλοντος. Σε αυτές τις περιπτώσεις θα μπορούσαν οι επικαιροποιημένες ενισχύσεις να είναι προσαρμοσμένες και να λαμβάνουν υπόψη το νέο ευρωπαϊκό σχέδιο προστασίας των υδάτων.

([2]) COM(2012) 392 final, «Μια ενισχυμένη σύμπραξη του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας για αριστεία και ανάπτυξη».
([3]) ΕΕ C 318 της 29.10.2011, σ. 121 και ΕΕ C 218 της 23.7.2011, σ. 87.
([4]) COM(2010) 546 final, «Εμβληματική πρωτοβουλία στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» Ένωση καινοτομίας».
([5]) «Η Ευρώπη χρειάζεται έναν ενιαίο χώρο έρευνας για να προσελκύσει ταλέντα και επενδύσεις. Τα εναπομένοντα κενά πρέπει να καλυφθούν ταχέως και ο ευρωπαϊκός χώρος έρευνας να ολοκληρωθεί μέχρι το 2014 προκειμένου να δημιουργηθεί μια γνήσια ενιαία αγορά γνώσης, έρευνας και καινοτομίας», Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Φεβρουαρίου 2011 και Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Μαρτίου 2012.
([6]) COM(2012) 216 final, «Ευρωπαϊκή Σύμπραξη καινοτομίας για το νερό»
([7]) COM (2010) 546 τελικό.
([8]) ΕΕ C 229 της 31.7.2012, σ. 39.
([9]) ΕΕ C 351 της 15.11.2012, σ. 65.
([10]) Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 21ης Ιουνίου 2011 (έγγρ. 11308/11).
([11]) COM(2011) 21 final, «Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποδοτικά τους πόρους».
([12]) COM(2011) 571 final, «Χάρτης πορείας για μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη».
([13]) COM(2011) 899 τελικό, «Καινοτομία για βιώσιμο μέλλον - Σχέδιο δράσης για την οικοκαινοτομία (Eco-AP)».

3. **Γενικές παρατηρήσεις**

3.1 Στην πρώτη συνεδρίασή της στις 25 Σεπτεμβρίου, η ομάδα εργασίας της ΕΣΚ για το νερό οριοθέτησε τα εξής 8 πεδία προτεραιότητας:

— Συνάφεια νερού-ενέργειας: η παραγωγή ενέργειας απαιτεί μεγάλη κατανάλωση νερού με σημαντικό αντίκτυπο στο υδάτινο περιβάλλον.

— Διαχείριση των υδάτων: χρηστή διαχείριση σημαίνει εν πολλοίς και βιώσιμη διαχείριση των υδάτων.

— Χρηματοδότηση της καινοτομίας: η χρηματοδότηση πρέπει να στηρίζει τη συνεργασία μεταξύ των φορέων του δημοσίου τομέα (συμπράξεις εντός του δημόσιου τομέα) καθώς και μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών φορέων. Επίσης οι δημόσιες δαπάνες πρέπει να υπηρετούν το δημόσιο συμφέρον και όχι να τονώνουν τα ιδιωτικά κέρδη.

— Η εκ νέου χρησιμοποίηση και ανακύκλωση του νερού: η καινοτομία στο συγκεκριμένο πεδίο πρέπει να βασίζεται σε μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που θα λαμβάνει πλήρως υπόψη τον πλήρη υδάτινο κύκλο. Το νερό συνιστά ανανεώσιμο πόρο και άρα η διασφάλιση της συνέχειας του κύκλου του αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τη βιώσιμη χρήση του.

— Επεξεργασία και διάθεση λυμάτων: πρόκειται για ένα πεδίο στο οποίο έχει σημειωθεί ελάχιστη πρόοδος τις τελευταίες δεκαετίες, ιδίως στον τομέα της δημοτικής επεξεργασίας λυμάτων. Σημαντική πτυχή ανάκτησης πόρων από λύματα είναι η ανάκτηση των θρεπτικών ουσιών.

— Αντιμετώπιση των κινδύνων ακραίων φαινομένων που σχετίζονται με το νερό (πλημμύρες και ξηρασία).

— Πρότυπα διαχείρισης και παρακολούθησή τους.

— Οικοσυστημικές υπηρεσίες.

3.2 Στην έκθεση του Κοινού προγράμματος παρακολούθησης της ύδρευσης και της αποχέτευσης ΠΟΥ/UNICEF αναφέρεται ότι το ποσοστό του παγκοσμίου πληθυσμού με πρόσβαση σε πόσιμο νερό καλύτερης ποιότητας (χάρη στη δημιουργία αγωγών τρεχούμενου νερού και προστατευμένων φρεάτων) αναμένεται να αυξηθεί μεταξύ των ετών 2010 και 2015 από το 89 % (6,1 δισεκατομμύρια άνθρωποι) σε 92 % περίπου.

3.3 Μολονότι ο ΟΗΕ αναγνωρίζει το οικουμενικό δικαίωμα στην ύδρευση και την αποχέτευση, πάνω από το 11 % του παγκοσμίου πληθυσμού, ήτοι περίπου 783 εκατομμύρια άτομα, εξακολουθεί να στερείται πρόσβασης σε ασφαλές πόσιμο νερό και 2,5 δισεκατομμύρια δεν έχουν πρόσβαση σε αποχετευτικό δίκτυο.

3.4 Το νερό είναι αγαθό ζωτικής σημασίας για το σύνολο σχεδόν των ανθρώπινων, οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων είτε πρόκειται για τη βιομηχανική παραγωγή, την ενέργεια και τη γεωργία, είτε για τις μεταφορές, την αναψυχή, τη διατήρηση της βιοποικιλίας, καθώς και της πολιτισμικής και φυσικής κληρονομιάς. Δεν νοείται επισιτιστική ή ενεργειακή ασφάλεια σε ευρωπαϊκό επίπεδο ή σε διεθνή κλίμακα χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ένας πόρος πρώτης ανάγκης όπως το νερό, το οποίο, μαζί με το έδαφος, εξελίσσεται σε ένα από τα κύρια ζητήματα του 21ου αιώνα. Δυστυχώς, το δεύτερο ήμισυ του περασμένου αιώνα μάς κληροδότησε ένα υποβαθμισμένο, εύθραυστο, αποξηραμένο και μολυσμένο υδάτινο φυσικό περιβάλλον.

3.5 Η μοίρα αυτού του παγκόσμιου πόρου έχει υπονομευτεί σημαντικά από ένα καταστροφικό για το περιβάλλον πρότυπο οικονομικής ανάπτυξης βάσει του οποίου το νερό αποτελεί εκμεταλλεύσιμο φυσικό αγαθό όπως όλα τα άλλα, στοιχείο που προκαλεί –τόσο σε ευρωπαϊκή όσο και σε παγκόσμια κλίμακα– την υπερεκμετάλλευση του υδροφόρου ορίζοντα, τη ρύπανση των εδαφών, των υδάτινων ρευμάτων και των ωκεανών, την απορρύθμιση του υδάτινου κύκλου καθώς και την υποβάθμιση της οικολογικής κατάστασης του εν λόγω πόρου με τον ανάλογο αντίκτυπο στη βιοποικιλότητα. Για μια δίκαιη, αποτελεσματική και βιώσιμη πολιτική για το νερό, πρέπει να αποδεχθούμε ότι το νερό δεν αποτελεί εμπόρευμα αλλά οικουμενική κληρονομιά, την οποία και πρέπει να προστατεύουμε και να υπερασπιζόμαστε ([14]).

3.6 Η διαχείρισή των υδάτινων αποθεμάτων πρέπει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες του πληθυσμού και παράλληλα να λαμβάνεται μέριμνα για τη διατήρησή του για τις μελλοντικές γενεές. Επείγει να έχουμε απόλυτη συναίσθηση της σοβαρότητας της κατάστασης και προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει να διεξαχθεί η έρευνα καινοτομίας. Η συγκεκριμένη κατάσταση αναδεικνύει τη σημασία της ΕΣΚ για το νερό ως μέσου βελτίωσης της υλικής και οικονομικής αποτελεσματικότητας της ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδάτων.

3.7 Ωστόσο, αυτός ο στόχος δεν μπορεί να επιτευχθεί ούτε με την ανάθεση του ελέγχου και της διαχείρισης των πόρων αποκλειστικά στις επιχειρήσεις και τους μεγάλους παγκόσμιους ομίλους εταιρειών, ούτε με την επιτάχυνση της ιδιωτικοποίησης της καινοτομίας και της έρευνας σε αυτόν τον τόσο ζωτικό τομέα. Αντιθέτως, οι δημόσιες υπηρεσίες υψηλής ποιότητας αποτελούν τον καλύτερο τρόπο οικοδόμησης δίκαιων, βιώσιμων, ειρηνικών και δημοκρατικών κοινωνιών και η επένδυση σε αυτές τις υπηρεσίες, με την υποστήριξη δίκαιων δημοσιονομικών πολιτικών που προάγουν την έρευνα και την καινοτομία, είναι μέρος της λύσης για την έξοδο από την οικονομική κρίση, διευκολύνοντας την καθολική πρόσβαση στις ζωτικής και θεμελιώδους σημασίας υπηρεσίες, καθώς και την οικονομική ανάπτυξη. Τούτο συνηγορεί υπέρ της πραγματοποίησης συμπράξεων θεμελιωμένων στον κρατικό έλεγχο των υδάτων και της διεξαγωγής ερευνών χρηματοδοτούμενων από το 7ο πρόγραμμα-πλαίσιο με θέμα τα δημόσια κονδύλια.

3.8 Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, τα κράτη μέλη πρέπει να ασκήσουν πίεση προκειμένου να μην επιτραπεί η ελευθέρωση των υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης και να επιμείνουν να ορίζονται ως δημόσιες υπηρεσίες κοινής ωφελείας, έτσι ώστε να μπορεί η ΕΕ να δράσει αποφασιστικότερα σε διεθνές επίπεδο για την πραγματική εφαρμογή του δικαιώματος στην ύδρευση. Η ΕΟΚΕ συνιστά οι καινοτομίες σε αυτόν τον ευαίσθητο τομέα να μην εξεταστούν αποκλειστικά υπό το πρίσμα της εμπορικής προστασίας, αλλά να δοθεί ισότιμη πρόσβαση στις αρχές, τους οργανισμούς, τις τοπικές οργανώσεις όπως και στις επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας.

3.9 Συν τοις άλλοις, θα ήταν σκόπιμο να ενσωματωθούν οι διαδικασίες και οι λύσεις που θα ακολουθηθούν στο πλαίσιο της ΕΣΚ για το νερό στα μέτρα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή.

([14]) «Το νερό αποτελεί κοινό αγαθό της ανθρωπότητας και δημόσιο αγαθό και η πρόσβαση σε αυτό πρέπει να αποτελεί θεμελιώδες και οικουμενικό δικαίωμα», αναφέρει το ψήφισμα (P7_TA2012-0273), που κατήρτισε ο κ. Richard Seeber (PPE, AT) και υιοθετήθηκε δι' ανατάσεως χειρός στις 3.7.2012.

4. **Ειδικές παρατηρήσεις**

4.1 Η ΕΟΚΕ λαμβάνει γνώση της συγκρότησης υψηλού επιπέδου ομάδας εμπειρογνωμόνων και ειδικής ομάδας με αντικείμενο την εφαρμογή μιας στρατηγικής ΕΣΚ για το νερό. Αυτός ο σχεδιασμός πρέπει να αποτελέσει την ευκαιρία για τον καθορισμό των αξόνων της πολιτικής καινοτομίας για το νερό προκειμένου να κατοχυρωθεί το ουσιαστικό δικαίωμα πρόσβασης σε υγιεινό νερό υψηλής ποιότητας σε επαρκή ποσότητα, προάγοντας έτσι τη βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων.

4.2 Τούτο μπορεί να επιτευχθεί χάρη σε ρηξικέλευθες μεθόδους που θα χρησιμοποιούν την τελευταία λέξη της τεχνολογίας, λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση της ολοκληρωμένης διαχείρισης των λεκανών απορροής και με την προϋπόθεση ότι θα προλαμβάνεται η ρύπανση. Η βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων πρέπει να επιτυγχάνεται με την κατανομή μεταξύ των διαφόρων χρήσεων προκειμένου για τη βιώσιμη ανθρώπινη, οικονομική και περιβαλλοντική ανάπτυξη των περιφερειών, τον προγραμματισμό των χρήσεων (στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδάτινων πόρων), την ποιοτική αποκατάσταση του υδάτινου περιβάλλοντος, την προώθηση μεθόδων ελέγχου της κατανάλωσης και πρόληψης της ρύπανσης σε όλο το φάσμα των χρήσεων (από την κατανάλωση έως την εκ νέου χρησιμοποίηση), την απαγόρευση των ρυπογόνων διεργασιών, καθώς και την επιβολή κυρώσεων στους υπαιτίους της ρύπανσης.

4.3 Οι στόχοι αυτοί πρέπει να επιτευχθούν μέσω δίκαιης χρηματοδότησης καθώς και ισότιμης και αναλογικής συνεισφοράς όλων των καταναλωτών και χρηστών (βιομηχανικών, γεωργικών ή οικιακών) υπό την καθοδήγηση του δημοσίου μέσω της αναζήτησης της βέλτιστης διαχείρισης, όπως έχει ήδη επισημανθεί στη διερευνητική γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με τίτλο «*Ενσωμάτωση της πολιτικής για τα ύδατα σε άλλες συναφείς πολιτικές*» NAT/495 ([15]).

4.4 Η δίκαιη και αποτελεσματική πολιτική των υδάτων καθώς και η υλοποίηση συναφών συμπράξεων καινοτομίας προϋποθέτουν την άσκηση ρηξικέλευθης πολιτικής βάσει της οποίας κατάλληλα εκπαιδευμένοι και καταρτισμένοι εργαζόμενοι – ιδίως στις θέσεις εργασίας που θα έχουν δημιουργηθεί ή μετατραπεί – θα υπάγονται σε ενιαίο καθεστώς απασχόλησης το οποίο θα εγγυάται την άσκηση των καθηκόντων τους, ήτοι τη διαχείριση ενός δημοσίου αγαθού. Επίσης, οι εν λόγω εργαζόμενοι θα μπορούν να ασκούν το αναγνωρισμένο δικαίωμά τους στην οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική παρέμβαση. Τέλος πρέπει να αναζητηθούν ρηξικέλευθα μέτρα για τη μείωση του βαρέως και ανθυγιεινού χαρακτήρα του επαγγέλματος των εργαζομένων στον τομέα της αποχέτευσης.

4.5 Η διεξαγωγή επιδημιολογικών ερευνών για τους εργαζόμενους στα αποχετευτικά δίκτυα, η ενίσχυση των επιτροπών υγιεινής, ασφάλειας και συνθηκών εργασίας, η αναβάθμιση της ιατρικής παρακολούθησης, η λήψη μέτρων προστασίας ή ο εξοπλισμός με ανιχνευτές φυσικού αερίου και ρυπογόνων είναι θέματα κοινωνικής και τεχνικής έρευνας που θα πρέπει να εξεταστούν κατά την κατάρτιση του στρατηγικού σχεδίου για την υλοποίηση των προτεραιοτήτων της ΕΣΚ από την αρμόδια ομάδα εργασίας.

4.6 Η διασφάλιση οικουμενικής πρόσβασης, η διατήρηση των υδάτινων πόρων και η συναινετική προάσπιση του δημόσιου συμφέροντος είναι τόσο πολλά ζητήματα προς επίλυση που η ομάδα εργασίας πρέπει να τα λάβει υπόψη ήδη από τώρα, κατά την κατάρτιση του στρατηγικού σχεδίου για την υλοποίηση των προτεραιοτήτων της ΕΣΚ· ενός σχεδίου που πρέπει εν συνεχεία να υποβάλει εγκαίρως προκειμένου να υιοθετηθεί στις 18 Δεκεμβρίου 2012.

4.7 Η ΕΣΚ για το νερό, η οποία λειτουργεί σύμφωνα με το στρατηγικό σχέδιο που προτάθηκε και υιοθετήθηκε, θα περιλαμβάνει κατάλληλες τεχνολογικές πλατφόρμες ή διαύλους ενωσιακής εμβέλειας. Οι εν λόγω δίαυλοι παρέχουν πληροφορίες για την πραγματική κατάσταση σε συγκεκριμένη περιοχή ή τομέα, ενώ παράλληλα αποτελούν οντότητες που συμμετέχουν στην έρευνα, στην ανάπτυξη και στην εφαρμογή νέων τεχνολογιών ([16]).

4.8 Πέραν των οριζόντιων ζητημάτων και των προτεραιοτήτων που έχουν τεθεί, η ΕΟΚΕ συνιστά αναφορικά με καθένα από τα έργα καινοτομίας, να δοθεί προσοχή και στην αλληλεπίδραση των υδάτων με τη γη, ιδίως όταν γίνεται λόγος για τη διαχείριση των επιφανειακών υδάτων.

4.9 Τα φαινόμενα ξηρασίας, πυρκαγιών και πλημμυρών θα εντάθούν σε διάρκεια και εύρος. Παρά τις πολιτικές λιτότητας, έχει ζωτική σημασία να συνεχιστεί το έργο των δημόσιων υπηρεσιών ύδρευσης, έκτακτης ανάγκης και διαχείρισης καταστροφών για την αντιμετώπιση αυτού του νέου απρόβλεπτου περιβάλλοντος. Η αναζήτηση καινοτομιών πρέπει επίσης να αφορά τον ρόλο του νερού στη συντήρηση των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας.

4.10 Οι δημόσιοι οργανισμοί και οι υπεύθυνοι για τη διαχείριση των υδάτων πρέπει να λάβουν μέτρα για την πρόληψη της ρύπανσης των υδάτων, μέτρα που να μην διατηρούν απλώς την ποιότητα των υδάτων κατά τρόπο βιώσιμο, αλλά να εμποδίζουν τις δυνητικά μη αναστρέψιμες βλάβες με γνωστούς (ανθεκτικοί οργανικοί ρύποι, ενδοκρινικοί διαταρράκτες) και άγνωστους κινδύνους – λόγω της συγκέντρωσης στο νερό χημικών ουσιών (συμπεριλαμβανομένων των νανοσωματιδίων), τις οποίες μπορούμε να θεωρήσουμε συμπληρωματικούς παράγοντες κινδύνου. Είναι απαραίτητο να αξιολογήσουμε αυτούς τους νέους κινδύνους, οι οποίοι θα μπορούσαν να βλάψουν σοβαρά τη δημόσια υγεία.

4.11 Η τιμολόγηση του νερού έχει ως στόχο να συμβάλει στην ποσοτική διατήρηση του εν λόγω πόρου. Η ΕΟΚΕ προκρίνει μια τιμολόγηση που θα λαμβάνει υπόψη την καθολική πρόσβαση, λόγω του ζωτικού και μη εμπορικού χαρακτήρα του νερού. Ωστόσο επισημαίνει ότι η τιμολόγηση δεν μπορεί να ρυθμίσει από μόνη της το πρόβλημα, καθότι αυτό δεν έγκειται απλώς στην ποσότητα, αλλά και στην ποιότητα του νερού. Προς τούτο πρέπει να ληφθούν δημόσια μέτρα για την περαιτέρω ευαισθητοποίηση των ιδιωτών και των βιομηχανικών και γεωργικών χρηστών ως προς την υποβάθμιση της ποιότητας του νερού και τους λιγότερο δαπανηρούς τρόπους βελτίωσής της, δηλαδή την πρόληψη.

4.12 Η κλιματική αλλαγή και οι ανθρώπινες δραστηριότητες επηρεάζουν το νερό με αποτέλεσμα αυτό να σπανίζει, να επεκτείνεται η ρύπανσή του και να εντείνονται οι σχετικές επιπτώσεις. Πρόκειται για πρόβλημα το οποίο η ΕΕ πρέπει να αντιμετωπίσει, διεξάγοντας τις αναγκαίες έρευνες. Η ΕΕ οφείλει να συμβάλει στην πρόοδο της διεθνούς κοινότητας σχετικά με το ζήτημα αυτό και, στο πλαίσιο της πολιτικής για τη συνεργασία και την ανάπτυξη, να κινητοποιήσει πόρους για τη βελτίωση της πρόσβασης στο νερό και στα μέσα αντιμετώπισης της υποβάθμισής του ([17]).

([15]) ΕΕ C 248 της 25.08.2011 σ. 43 - 48.

([16]) ΕΕ C 299, της 4.10.2012, σ. 12–16.

([17]) ΕΕ C 229 της 31.7.2012, σ. 133–139.

4.13 Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι οι περιφερειακές ανισότητες στο σύνολο της επικράτειας της ΕΕ είναι ιδιαίτερα οξυμένες στον συγκεκριμένο τομέα (ξηρασία και πλημμύρες) και άρα πρέπει να συνεκτιμηθούν στις κατευθυντήριες γραμμές της συντακτικής ομάδας: Ορισμένοι, μάλιστα, διερωτώνται αν υπάρχει τρόπος «αντιστάθμισης της υπερβολικής ποσότητας υδάτων ορισμένων περιοχών με τη λειψυδρία άλλων».

4.14 Δεν νοείται πραγματική πολιτική έρευνας και καινοτομίας για το νερό χωρίς διαφάνεια, και χωρίς μια πολιτική απασχόλησης άνευ αποκλεισμών, η οποία να προβλέπει από τώρα εγγυήσεις για ικανό αριθμό προσωπικού, κατάρτιση, αναγνώριση των προσόντων, και τεχνολογίες που θα επιτρέπουν τη βελτίωση της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων, τόσο στις μεθόδους καθαρισμού και επεξεργασίας των υδάτων όσο και σε αυτές της αποχέτευσης· επίσης θα πρέπει να συνοδεύεται από εγγυήσεις για το σύνολο των ποικίλλων στόχων σε κάθε επίπεδο.

4.15 Σύμφωνα με το δεκαετές πρόγραμμα «Νερό» του ΟΗΕ για την ανάπτυξη ικανοτήτων και την πρόσφατη έκθεση (2012) «Νερό και πράσινη οικονομία, πτυχές ανάπτυξης ικανοτήτων» ([18]), πρέπει να κλιμακωθούν οι προσπάθειες για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που θέτει σε όλον τον κόσμο η λειψυδρία και η υποβάθμιση της ποιότητας των υδάτων εξαιτίας των επιθετικών πολιτικών ανάπτυξης. Με άλλα λόγια δεν μπορεί να περιορίζεται επ' άπειρον η ρύπανση, καθώς το νερό αποτελεί και αγωγό. Από την άλλη πλευρά, υφίστανται ήδη πολυάριθμες νέες τεχνολογίες, οι οποίες όμως κινδυνεύουν όντως να ξεπεραστούν όσο γρήγορα εμφανίστηκαν, εφόσον δεν λαμβάνονται υπόψη ταυτόχρονα όλες οι συνισταμένες· λόγου χάρη, για την αφαλάτωση των υδάτων απαιτείται ενέργεια, για την εκ νέου εκμετάλλευση των υδάτων στις αποκαλούμενες δευτερεύουσες χρήσεις (γεωργία) πρέπει το νερό να μην έχει υποστεί πολλαπλή ρύπανση στα διάφορα στάδια επεξεργασίας του.

4.16 Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος στην τελευταία ετήσια Έκθεσή του (2011) αναπτύσσει τους ίδιους προβληματισμούς. Είναι σαφές ότι ακόμα και μετά την ανανέωση και εκ νέου επεξεργασία του, το νερό δεν είναι ανεξάντλητο ούτε ποσοτικά ούτε ποιοτικά, η δε έρευνα και η καινοτομία για το νερό πρέπει να επεκταθούν στα ζητήματα της βιώσιμης και διατηρήσιμης χρήσης του σε όλους τους τομείς, του περιορισμού της ρύπανσης και ιδίως της διάχυτης ρύπανσης ([19]).

4.17 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τον ρόλο των δικτύων οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών, ο οποίος πρέπει να αναγνωριστεί, να ενισχυθεί και να αποτελέσει πεδίο έρευνας όσον αφορά το δυναμικό ανάπτυξης που αυτά τα δίκτυα αντιπροσωπεύουν λόγω της εμπειρίας τους και του γνωστικού τους κεφαλαίου.

4.18 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι οι κανόνες για την ποιότητα των υδάτων πρέπει να είναι ίδιοι για όλη την ευρωπαϊκή επικράτεια, και το αυτό ισχύει και για τα κριτήρια της αξιολόγησής της.

4.19 Το ζήτημα του νερού, της χρήσης, της διαχείρισης και του μέλλοντός του αποτελούν πηγή ποικίλων εντονότατων αντιδράσεων, συμφερόντων και ανησυχιών αναλόγως με τον εκάστοτε ενδιαφερόμενο. Επ' αυτού, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την ανάγκη να ληφθεί σοβαρά υπόψη τόσο η υποχρεωτική διαβούλευση στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης διαχείρισης των λεκανών συλλογής όσο και η υποχρεωτική διαβούλευση με την κοινωνία πολιτών για τη συμμετοχή των τελευταίων στις αποφάσεις που τους αφορούν σχετικά με τα περιβαλλοντικά ζητήματα, και τη δυνατότητα προσφυγής τους στη δικαιοσύνη, όπως αυτή προβλέπεται στη Σύμβαση του Άαρχους. Ζητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προβεί στην εκπόνηση έκθεσης αξιολόγησης αυτών των δύο σημείων προκειμένου η ΕΕ να μπορέσει να αξιοποιήσει τα σχετικά δεδομένα στις έρευνές της για την καινοτομία και τη συμβολή της κοινωνίας πολιτών σε συμπράξεις.

4.20 Η ΕΟΚΕ συνιστά οι καινοτομίες σε αυτόν τον ευαίσθητο τομέα να μην εξεταστούν αποκλειστικά υπό το πρίσμα της εμπορικής προστασίας αλλά να δοθεί ισότιμη πρόσβαση στις αρχές, τους οργανισμούς, τις τοπικές οργανώσεις όπως και στις επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας. Παράλληλα, διερωτάται ως προς τη σκοπιμότητα της συμμετοχής των υπηρεσιών του Υπουργείου Επιστήμης και Τεχνολογίας της Κίνας στην ομάδα εμπειρογνωμόνων υψηλού επιπέδου της ΕΣΚ για το νερό ([20]). Εφόσον πρόκειται για εξωτερική αναπτυξιακή συνεργασία, θα μπορούσε η ΕΟΚΕ να συμφωνήσει με την απευθείας συμμετοχή του εν λόγω υπουργείου στη χάραξη ενωσιακής στρατηγικής· για ποιο όμως λόγο οι άλλες τί όμως οι λοιπές αναδυόμενες χώρες εκπροσωπούνται από μία μόνο εξ αυτών και για ποιο λόγο δεν συμμετέχουν στην εν λόγω ευρωπαϊκή ειδική ομάδα εργασίας και άλλες χώρες που έχουν σχέση με τη μεταφορά τεχνολογιών. ([21])

Βρυξέλλες, 13 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

([18]) Water and the Green Economy. Capacity Development Aspects («Νερό και πράσινη οικονομία: πτυχές ανάπτυξης ικανότητας»), 2012 - επιμέλεια Δρ. Reza Ardakanian και Dirk Jaeger, UNW-DPC, Βόννη, Γερμανία.

([19]) ΕΕ C 229, 31.7.2012, σ. 116-118.

([20]) Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την ευρωπαϊκή σύμπραξη καινοτομίας για το νερό.

([21]) ΕΕ C 68, 6.3.2012, σ. 28.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

στη γνωμοδότηση της Επιτροπής

Η ακόλουθη τροπολογία, η οποία συγκέντρωσε τουλάχιστον το ένα τέταρτο των εκπεφρασμένων ψήφων, απορρίφθηκε κατά τη διάρκεια της συζήτησης.

Σημείο 2.8

Να τροποποιηθεί ως εξής:

Η πολιτική προστασίας των υδάτινων πόρων θα πρέπει να προβλέπει αποζημίωση για τους περιορισμούς που τίθενται στην οικονομική δραστηριότητα *και προορίζονται να εξασφαλίσουν τη διατήρηση των εν λόγω πόρων* ~~*των περιοχών οι οποίες έχουν επιβαρυνθεί από εκτεταμένη μόλυνση του περιβάλλοντος*~~*. Σε αυτές τις περιπτώσεις θα μπορούσαν οι επικαιροποιημένες ενισχύσεις να είναι προσαρμοσμένες και να λαμβάνουν υπόψη το νέο ευρωπαϊκό σχέδιο προστασίας των υδάτων.*

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Υπέρ	46
Κατά	63
Αποχές	27

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων — Δράση για τη σταθερότητα, την ανάπτυξη και την απασχόληση»

COM(2012) 299 final

(2013/C 44/27)

Γενικός εισηγητής: **ο κ. VERBOVEN**

Στις 14 Αυγούστου 2012, η Επιτροπή αποφάσισε, με βάση το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το ακόλουθο θέμα:

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων - Δράση για τη σταθερότητα, την ανάπτυξη και την απασχόληση

COM(2012) 299 final.

Στις 10 Ιουλίου 2012 το Προεδρείο της ΕΟΚΕ ανέθεσε την προετοιμασία των προπαρασκευαστικών εργασιών στην Συντονιστική επιτροπή «Ευρώπη 2020»

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, κατά την 485η σύνοδο ολομέλειας, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 13ης Δεκεμβρίου 2012), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή όρισε γενικό εισηγητή τον κ. Xavier VERBOVEN και υιοθέτησε με 114 ψήφους υπέρ, 40 κατά και 9 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. **Συστάσεις**

Μετά από αίτηση της Επιτροπής, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να εκπονήσει γνωμοδότηση για την ανακοίνωση με θέμα «Δράση για τη σταθερότητα, την ανάπτυξη και την απασχόληση». Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη στενή σχέση που υφίσταται μεταξύ των τριών αυτών πτυχών, οι οποίες συνεπάγονται συγκεκριμένες ευθύνες για τα ενδιαφερόμενα μέρη. Η γνωμοδότηση εστιάζεται ιδιαίτερα στην ευθύνη που φέρουν από κοινού οι κοινωνικοί εταίροι και οι οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών, καθώς και στη συνδρομή που μπορούν να προσφέρουν, ειδικά οι εργοδότες και οι εργαζόμενοι. Δίνει έμφαση στον ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν κατά τη διαμόρφωση και την εφαρμογή πολιτικών που θα επαναφέρουν την οικονομική ανάπτυξη, θα συμβάλουν στη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας και θα αποκαταστήσουν την οικονομική σταθερότητα.

1.1 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η συμμετοχή και η συνεργασία συνιστούν ουσιαστικές προϋποθέσεις για τη σωστή διαμόρφωση των πολιτικών και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, την υλοποίησή τους στην πράξη και την αποτελεσματική τους ολοκλήρωση.

Η ΕΟΚΕ επισημαίνει τα εξής:

— Οι διαρθρωτικές αλλαγές μπορεί να μετατρέψουν τις υφιστάμενες και τις μελλοντικές ευκαιρίες απασχόλησης που διαθέτουν οι διάφορες ομάδες και συχνά επηρεάζουν καθοριστικά την κατανομή εισοδημάτων

— Η διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους και ο κοινωνικός διάλογος ενισχύουν την αξιοπιστία και διευρύνουν την κοινωνική αποδοχή των προτεινόμενων κοινωνικών και οικονομικών μέτρων.

— Η συμμετοχή έχει επίσης σημασία για τη στενή παρακολούθηση τόσο της πολιτικής που εφαρμόστηκε όσο και των αποτελεσμάτων της, έτσι ώστε οι οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών να μπορούν να προβαίνουν σε αξιολογήσεις και να προειδοποιούν έγκαιρα τους ενδιαφερόμενους.

— Σε πολλές περιπτώσεις, οι κοινωνικές οργανώσεις, και ιδιαίτερα οι κοινωνικοί εταίροι, πρέπει να διαμορφώνουν στην πράξη τις προτεινόμενες πολιτικές.

1.2 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι είναι ανάγκη να ενισχυθεί η Ευρωπαϊκή Οικονομική Διακυβέρνηση, προκειμένου να βελτιωθεί η λειτουργία της Νομισματικής Ένωσης προς όφελος όλων. Συγχρόνως, είναι επιτακτικά αναγκαίο να εξαχθούν διδάγματα από την πράξη. Για τον σκοπό αυτόν, ο κοινωνικός διάλογος και ο διάλογος με την κοινωνία πολιτών είναι απολύτως απαραίτητος τόσο σε θέματα οικονομικής πολιτικής όσο και σε θέματα δημοσιονομικής πολιτικής και κοινωνικής συνοχής.

1.3 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόταση της Επιτροπής για την κατάρτιση ενός πίνακα αποτελεσμάτων με τους δείκτες απασχόλησης, καθώς και για την παρακολούθηση των εθνικών σχεδίων για την απασχόληση. Οι κοινωνικοί εταίροι θα πρέπει να συμμετάσχουν ενεργά στην κατάρτιση αυτού του πίνακα δεικτών και κριτηρίων για την αξιολόγηση των εθνικών προγραμμάτων απασχόλησης.

1.4 Σχετικά με τη διαμόρφωση των μισθών, η ΕΟΚΕ θα ήθελε να υπενθυμίσει στην Επιτροπή ότι οι μισθοί και οι συλλογικές διαπραγματεύσεις υπάγονται στις αρμοδιότητες των κοινωνικών εταίρων, όπως, άλλωστε ορίζει και η Συνθήκη της ΕΕ.

1.5 Η ΕΟΚΕ απευθύνει, συνεπώς, έκκληση στους ευρωπαίους πολιτικούς ιθύνοντες να ενσωματώσουν τον κοινωνικό διάλογο και τη συμμετοχή της κοινωνίας πολιτών με διαρθρωμένο τρόπο στις διάφορες πολιτικές διεργασίες της διαδικασίας «Ευρώπη 2020». Η εμπειρία που έχει αποκτηθεί στον τομέα αυτόν, δείχνει, ωστόσο, ότι το κέντρο βάρους έχει μετατοπιστεί από το εθνικό στο ευρωπαϊκό επίπεδο, με αποτέλεσμα να αποδυναμώνεται ο ρόλος και η ποιότητα του κοινωνικού διαλόγου και της συμμετοχής της κοινωνίας πολιτών.

1.6 Η ΕΟΚΕ προτείνει, στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, να συμμετάσχουν εγκαίρως οι ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι μέσω του κοινωνικού διαλόγου και των οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών στην προετοιμασία της ετήσιας επισκόπησης της ανάπτυξης και τονίζει ότι η συμμετοχή αυτή θα ήταν εξίσου επιθυμητή και όσον αφορά τον καθορισμό των προτεραιοτήτων των κατευθυντήριων γραμμών για την πολιτική απασχόλησης και των Κυρίων Προσανατολισμών της Οικονομικής Πολιτικής.

2. **Εισαγωγή**

2.1 Στις 30 Μαΐου 2012, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε την ανακοίνωση με τίτλο «Δράση για τη σταθερότητα, την ανάπτυξη και την απασχόληση» (COM (2012) 299). Η ανακοίνωση συνιστά καίριο στοιχείο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, το οποίο ξεκινά με την ετήσια ανασκόπηση της ανάπτυξης που καταρτίζει η Επιτροπή και λήγει με τη διατύπωση συγκεκριμένων συστάσεων ανά χώρα που εγκρίνονται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

2.2 Μετά από αίτηση της Επιτροπής, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να εκδώσει γνωμοδότηση για την ανακοίνωση με θέμα «Δράση για τη σταθερότητα, την ανάπτυξη και την απασχόληση». Η γνωμοδότηση εστιάζεται σε μία ειδική πτυχή και ιδιαίτερα στην ευθύνη που φέρουν από κοινού οι κοινωνικοί εταίροι και οι οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών και στη συνδρομή που μπορούν να προσφέρουν. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει το ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν κατά τη διαμόρφωση και την εφαρμογή πολιτικών που θα επαναφέρουν την οικονομική ανάπτυξη, θα συμβάλουν στη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας και θα αποκαταστήσουν την οικονομική σταθερότητα.

Η ΕΟΚΕ επιθυμεί μέσω της γνωμοδότησης αυτής, και μετά από την ανάλυση ορισμένων τομέων πολιτικής, να διατυπώσει συστάσεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι κοινωνικοί εταίροι και οι οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών θα μπορούσαν να διαδραματίσουν μεγαλύτερο, θετικότερο και αποφασιστικότερο ρόλο κατά το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο. Στη συνέχεια, το επόμενο βήμα θα είναι να εκπονήσει η ΕΟΚΕ μία γνωμοδότηση για την Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης 2013, στην οποία θα εξετάσει όλους τους τομείς πολιτικής που παρουσιάζει η Επιτροπή.

2.3 Καταρχάς, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι η ανακοίνωση της Επιτροπής περιορίζει την αναφορά του ρόλου των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας πολιτών σε τρία μόνο θέματα, ήτοι το ανθρώπινο κεφάλαιο, τους μισθούς και την «αλλαγή» ως γενικό θέμα (βλ. παρακάτω σημείο 4.1.). Η ΕΟΚΕ επιθυμεί συνεπώς να τονίσει με έμφαση ότι ο κοινωνικός διάλογος και ο διάλογος με την κοινωνία πολιτών καλύπτει πολύ περισσότερους τομείς και θέματα, όπως, μεταξύ άλλων, η καινοτομία, οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις, η βιομηχανική πολιτική, η αειφόρος ανάπτυξη, η επιχειρηματικότητα, περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας, η καταπολέμηση της φτώχειας και η κοινωνική προστασία. Για τον λόγο αυτόν, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπογραμμίσει σε αυτήν την γνωμοδότησή της, πρώτα τη σημασία του κοινωνικού διαλόγου και του διαλόγου με την κοινωνία πολιτών (βλ. σημείο 3), πριν εξετάσει τους τρεις ειδικούς τομείς στους οποίους η ανακοίνωση της Επιτροπής αναφέρει ρητά τον ρόλο της διαβούλευσης και του διαλόγου (σημείο 4). Στο τελευταίο τμήμα της γνωμοδότησης διατυπώνει περαιτέρω προτάσεις σχετικά με τον τρόπο ενσωμάτωσης της διαβούλευσης και της συμμετοχής στη δομή του πολιτικού θεματολογίου για την στρατηγική «Ευρώπη 2020».

3. **Ο διάλογος με τους κοινωνικούς εταίρους και την κοινωνία πολιτών συνιστά βασικό κλειδί κάθε επιτυχημένης πολιτικής**

3.1 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η συμμετοχή και η συνεργασία δεν είναι πολυτέλεια αλλά ουσιαστικές προϋποθέσεις για τη σωστή διαμόρφωση των πολιτικών και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, την υλοποίησή τους στην πράξη και την αποτελεσματική τους ολοκλήρωση.

— Οι διαρθρωτικές αλλαγές μπορεί να μετατρέψουν τις υφιστάμενες και τις μελλοντικές ευκαιρίες απασχόλησης που διαθέτουν οι διάφορες ομάδες και συχνά επηρεάζουν καθοριστικά την κατανομή εισοδημάτων. Σ' αυτήν την περίπτωση, ο κοινωνικός διάλογος και ο διάλογος με τις οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών διασφαλίζουν τη δίκαιη κατανομή των προσπαθειών για την ανόρθωση της οικονομίας. Επομένως, η διαβούλευση και η συμμετοχή συνδέονται στενά με την κοινωνική δικαιοσύνη.

— Αυτό σημαίνει εξάλλου ότι η διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους και ο διάλογος με την κοινωνία πολιτών, στο βαθμό που τηρούνται, ενισχύουν την αξιοπιστία και διευρύνουν την κοινωνική αποδοχή των κοινωνικών και οικονομικών μέτρων που λαμβάνονται, και συνεπώς αποτελούν εγγύηση για μία επιτυχημένη πολιτική. Πράγματι, μία πολιτική η οποία αναμένεται ότι θα εφαρμοστεί με συνέπεια μακροπρόθεσμα, επειδή στηρίζεται στην ευρεία αποδοχή των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας γενικά, θα συμβάλει στην ουσιαστική βελτίωση του κλίματος εμπιστοσύνης και θα αποφέρει απτά αποτελέσματα όσον αφορά την καινοτομία και τις επενδύσεις. Αντιθέτως, μία πολιτική-σοκ, που επιβάλλει τη ταχεία απόσυρση μέτρων επειδή δεν έχουν την υποστήριξη των ενδιαφερόμενων ομάδων, θα προκαλέσει δυσπιστία και σύγχυση, με αποτέλεσμα τον περιορισμό της αποτελεσματικότητας και καταλληλότητάς της. Με άλλα λόγια, επενδύοντας στην διαβούλευση και τον κοινωνικό διάλογο επενδύουμε αποτελεσματικά στο κοινωνικό κεφάλαιο.

— Η συμμετοχή είναι επίσης σημαντική προϋπόθεση για τη στενή παρακολούθηση της πολιτικής που εφαρμόζεται, καθώς και των αποτελεσμάτων της. Από αυτή την άποψη, οι οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών και οι κοινωνικοί εταίροι λειτουργούν ως μηχανισμοί έγκαιρης προειδοποίησης: Μπορούν να προβλέψουν έγκαιρα απρόσμενες ή ανεπιθύμητες συνέπειες της πολιτικής και να θίξουν το θέμα αυτό στη συζήτηση με τους πολιτικούς ιθύνοντες

— Σε πολλές περιπτώσεις, αυτοί που διαμορφώνουν στην πράξη τις προτεινόμενες πολιτικές είναι οι κοινωνικές οργανώσεις, και ιδιαίτερα οι κοινωνικοί εταίροι. Για να εφαρμοστεί αποτελεσματικά μια πολιτική, πρέπει οπωσδήποτε να συνυπογράφεται από τους παράγοντες που θα κληθούν να την εφαρμόσουν.

3.2 Η ΕΟΚΕ τονίζει με έμφαση στην Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και σε άλλους πολιτικούς φορείς ευρωπαϊκού και εθνικού επιπέδου, ότι οι κοινωνικές διαβουλεύσεις και ο διάλογος με την κοινωνία πολιτών πρέπει να τηρούνται αυστηρά. Ο σκοπός δεν είναι τα ωραία λόγια για τη σημασία της συμμετοχής και στη συνέχεια η εφαρμογή των αρχικών πολιτικών σχεδίων χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι συστάσεις και οι προτάσεις των τοπικών κοινωνικών παραγόντων. Μία τέτοια στάση θα οδηγούσε σε απώλεια κοινωνικού κεφαλαίου και κοινωνικής εμπιστοσύνης, και θα προκαλούσε κοινωνικά και οικονομικά αδιέξοδα.

3.3 Αξίζει να υπενθυμιστεί σχετικά η λεγόμενη οριζόντια ρήτρα (άρθρο 9 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.) Η ρήτρα αυτή υποχρεώνει την Ευρωπαϊκή Ένωση να λαμβάνει υπόψη σαφώς προσδιορισμένα κοινωνικά κριτήρια και στόχους κατά τη διαμόρφωση και την εφαρμογή πολιτικών και δράσεων. Αυτό αφορά την προαγωγή υψηλού επιπέδου απασχόλησης, τη διασφάλιση της κατάλληλης κοινωνικής προστασίας, την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού καθώς και το υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης και κατάρτισης αλλά και προστασίας της ανθρώπινης υγείας. Η συμμετοχή των κοινωνικών παραγόντων στην πολιτική αυτή συνιστά εύλογο και απαραίτητο αποτέλεσμα της οριζόντιας ρήτρας

4. **Τομείς πολιτικής στους οποίους η Επιτροπή παραπέμπει στις κοινωνικές διαβουλεύσεις και στον διάλογο με την κοινωνία πολιτών**

4.1 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι η ανακοίνωση της Επιτροπής αναφέρει σε τρία σημεία τη σημασία και το ρόλο των κοινωνικών εταίρων και της οργανωμένης κοινωνίας πολιτών. Η ΕΟΚΕ παραθέτει ιδιαίτερα τα ακόλουθα σημεία της ανακοίνωσης:

— COM (2012) 299 «Διακυβέρνηση, σελίδα 3, 3η παράγραφος - *Οφείλουμε να οικοδομήσουμε τη συναίνεση και την εμπιστοσύνη ως προς την ανάγκη πραγματοποίησης αλλαγών και ως προς τις επιλογές που πρέπει να γίνουν. Οι κοινωνικοί εταίροι θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στον διάλογο αυτό».*

— COM (2012) 299 «Αξιοποίηση του δυναμικού του ανθρώπινου κεφαλαίου, σελίδα 8, 2η παράγραφος - *Στην τελευταία δέσμη για την απασχόληση, η Επιτροπή πρότεινε σειρά συγκεκριμένων μέτρων για ανάκαμψη συνοδευόμενη από πλούτο εργασιακών θέσεων σε ολόκληρη την ΕΕ». Η συνεργασία μεταξύ της Επιτροπής, των κρατών μελών, των κοινωνικών εταίρων, καθώς και των δημόσιων και ιδιωτικών ενδιαφερόμενων φορέων θα είναι αναγκαία για την εφαρμογή των συγκεκριμένων δράσεων που προτείνονται για την αξιοποίηση του δυναμικού δημιουργίας θέσεων εργασίας σε βασικούς τομείς, όπως στον τομέα των ΤΠΕ (τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνίες), της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και της πράσινης οικονομίας. Η βελτίωση της παρακολούθησης των εθνικών προγραμμάτων απασχόλησης με βάση τα κριτήρια αξιολόγησης και τον πίνακα αποτελεσμάτων που πρότεινε η Επιτροπή θα ενισχύσει περαιτέρω τη δυναμική των μεταρρυθμίσεων για τη δημιουργία θέσεων εργασίας, (...)*

— COM (2012) 299 «Καταπολέμηση της ανεργίας και των κοινωνικών συνεπειών της κρίσης·- σελίδα 18, 5η παράγραφος *Ορισμένα κράτη μέλη εφάρμοσαν φιλόδοξες μεταρρυθμίσεις των οικείων συστημάτων καθορισμού των μισθών και τιμαριθμικής αναπροσαρμογής, ώστε με την πάροδο του χρόνου η εξέλιξη των μισθών να συμβαδίζει σε μεγαλύτερο βαθμό με την εξέλιξη της παραγωγικότητας. Περιορισμένη πρόοδος έχει επιτευχθεί σε άλλες χώρες, όπου η λειτουργία ορισμένων συστημάτων τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των μισθών έχει χαρακτηριστεί ως πιθανή απειλή για την ανταγωνιστικότητα. Οι εν λόγω χώρες, σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους, θα πρέπει να αναζητήσουν τρόπους για να περιορίσουν αυτό το μειονέκτημα στο μέλλον. Σε χώρες που παρουσιάζουν πλεονάσματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, παρατηρείται κάποια εξισορρόπηση υπέρ της εγχώριας ζήτησης, μεταξύ άλλων μέσω αυξήσεων των μισθών. Η εξισορρόπηση αυτή θα πρέπει να συνεχιστεί.»*

4.2 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει καταρχάς την πρόθεση της Επιτροπής να επιδιώξει τη συνεργασία των κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών τουλάχιστον σε αυτούς τους τρεις ειδικούς τομείς. Συγχρόνως επιθυμεί να διατυπώσει τις ακόλουθες παρατηρήσεις:

4.3 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι είναι ανάγκη να ενισχυθεί η Ευρωπαϊκή Οικονομική Διακυβέρνηση, προκειμένου να βελτιωθεί η λειτουργία της Νομισματικής Ένωσης προς όφελος όλων. Συγχρόνως, είναι επειγόντως αναγκαίο να εξαχθούν διδάγματα από την πράξη. Όταν μία συγκεκριμένη οικονομική πολιτική συνεπάγεται νέα μείωση της ανάπτυξης καταποντίζοντας ορισμένες οικονομίες στην ΕΕ σε νέα ύφεση, η οποία απειλεί τόσο τη σταθερότητα (περικοπές και σταθερά υψηλό δημόσιο χρέος), όσο και την κοινωνική συνοχή (υψηλά και αυξανόμενα ποσοστά ανεργίας), οι πολιτικοί ιθύνοντες οφείλουν να λάβουν το γεγονός αυτό σοβαρά υπόψη και να αναπροσανατολίσουν ριζικά την πολιτική αυτή. Ο σκοπός του κοινωνικού διαλόγου είναι η επίτευξη καλύτερης πολιτικής, αποδεκτής από ευρεία στρώματα που πληθυσμού, και η αποφυγή της πεισματικής εμμονής σε μία πολιτική που έχει αποδεδειγμένα ολέθρια αποτελέσματα, τόσο για την οικονομία, όσο για τον δημόσιο προϋπολογισμό και την κοινωνική συνοχή.

4.4 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόταση της Επιτροπής για την κατάρτιση πίνακα αποτελεσμάτων με τους δείκτες απασχόλησης, καθώς και για την συστηματική παρακολούθηση των εθνικών σχεδίων για την απασχόληση Οι κοινωνικοί εταίροι της ΕΕ θα πρέπει να συμμετάσχουν ενεργά στην κατάρτιση αυτού του πίνακα δεικτών και κριτηρίων για την αξιολόγηση των εθνικών προγραμμάτων για την απασχόληση.

4.5 Ο τρίτος τομέας στον οποίο η Επιτροπή παραπέμπει ειδικά στο ρόλο και στη συμμετοχή των κοινωνικών παραγόντων και των κοινωνικών εταίρων είναι ο τομέας των μισθών, στον οποίο, σύμφωνα με την ορολογία που χρησιμοποιεί η Επιτροπή, απαιτείται η «συνεργασία» των κοινωνικών εταίρων κατά την μεταρρύθμιση των συστημάτων καθορισμού των μισθών. Σε σχέση με αυτό, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπενθυμίσει στην Επιτροπή, ότι στα περισσότερα κράτη μέλη οι μισθοί και οι μισθολογικές διαπραγματεύσεις, αλλά και το ίδιο το σύστημα διαμόρφωσης των μισθών, υπάγονται στις αυτόνομες αρμοδιότητες των κοινωνικών εταίρων, οι οποίοι διεξάγουν για τον σκοπό αυτόν διαπραγματεύσεις και συνάπτουν συλλογικές συμβάσεις. Αυτός ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων να διεξάγουν αυτόνομα διαπραγματεύσεις δεν μπορεί να μεταβληθεί σε γύρο διαβουλεύσεων. Δεν μπορεί η αρμοδιότητα για τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων να περιοριστεί σε ένα απλό δικαίωμα διατύπωσης γνώμης. Η αυτονομία των κοινωνικών εταίρων και του κοινωνικού διαλόγου θεμελιώνεται, άλλωστε και στα άρθρα 152 και 153-5 της Συνθήκης της ΕΕ, όπου διατυπώνεται επίσης η αρχή ότι η ΕΕ οφείλει να σέβεται τα εθνικά συστήματα εργασιακών σχέσεων. Με αυτήν την έννοια η πρόταση για «διαβούλευση» με τους κοινωνικούς εταίρους κατά την αναθεώρηση π.χ. ενός μηχανισμού τιμαριθμικής αναπροσαρμογής, είναι όχι μόνον ανεπαρκής αλλά και εσφαλμένη, ειδικά όταν τα οικεία πρότυπα κοινωνικού διαλόγου προβλέπουν ότι παρόμοιοι μηχανισμοί τιμαριθμικής αναπροσαρμογής συμφωνούνται από τους ίδιους τους κοινωνικούς εταίρους μετά από διαπραγματεύσεις στα πλαίσια των συλλογικών συμβάσεων.

Όσον αφορά την ουσία του θέματος, η ΕΟΚΕ διερωτάται μήπως η Επιτροπή αποδίδει υπερβολική σημασία στη μείωση των μισθών. Μία πιο προσεκτική ανάλυση των ανά χώρα συστάσεων που επισυνάπτονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής, δείχνει ότι από τα 17 κράτη μέλη για τα οποία η Επιτροπή διατυπώνει συστάσεις σχετικά με τους μισθούς, στα 16 οι συστάσεις στοχεύουν στην αναχαίτιση της δυναμικής των μισθών, είτε μέσω της μεταρρύθμισης της τιμαριθμικής αναπροσαρμογής, είτε μέσω του περιορισμού των κατώτατων μισθών, με την αποκέντρωση των διαπραγματεύσεων για τους μισθούς ή με την αύξηση της ελαστικότητας των κατώτατων μισθών. Οι ανισσοροπίες που χαρακτηρίζουν την Ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση έχουν ωστόσο διαρθρωτικό χαρακτήρα και οφείλονται κυρίως στο γεγονός ότι οι επιδράσεις της παγκοσμιοποίησης είναι διαφορετικές σε κάθε κράτος μέλος της Νομισματικής Ένωσης (υποσημείωση: αναφορά στο ΔΝΤ,) External Imbalances in the Euro Area. Working paper 12/136,2012). Εξακολουθεί, ωστόσο, να αληθεύει ότι η μάχη του ανταγωνισμού με τις χώρες με χαμηλούς μισθούς δεν μπορεί να κερδηθεί με μείωση των μισθών.

5. **Διαρθρωτική θεμελίωση του κοινωνικού διαλόγου και της διαδικασίας συμμετοχής**

5.1 Τέλος, η ΕΟΚΕ απευθύνει έκκληση στους ευρωπαίους πολιτικούς ιθύνοντες να θεμελιώσουν τον κοινωνικό διάλογο και τη συμμετοχή της κοινωνίας πολιτών με διαρθρωμένο τρόπο στις διάφορες πολιτικές διεργασίες. Η εμπειρία που έχει αποκτηθεί στον τομέα αυτόν δείχνει, ωστόσο, ότι για πολλούς λόγους και κυρίως λόγω των θεσμικών μεταρρυθμίσεων που εφαρμόζει αδιάλειπτα η Επιτροπή σε αυτές τις πολιτικές διεργασίες, η ενωσιακή διαδικασία λήψης αποφάσεων επηρεάζει σε αυξανόμενο βαθμό τις διαβουλεύσεις και τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στο εθνικό επίπεδο. Από αυτήν την άποψη, η ΕΟΚΕ θεωρεί απολύτως απαράδεκτο να μετατρέπεται η διαβούλευση και η συμμετοχή της κοινωνίας πολιτών σε εθνικό επίπεδο σε απλό πρόσχημα, μέσω της υπονόμευσης ή και του μη σεβασμού των εθνικών παραδόσεων διαβούλευσης (προβλήματα χρονοδιαγράμματος, που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη διαδικασία διαβουλεύσεων, και συγκέντρωσης της επεξεργασίας των σχεδίων μεταρρύθμισης από τις εθνικές αρχές που εφαρμόζουν ελάχιστα ή καθόλου την κοινωνική διαβούλευση/συμμετοχή).

5.2 Σε αυτό το πλαίσιο και λαμβάνοντας υπόψη το χρονοδιάγραμμα του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, η ΕΟΚΕ προτείνει τα ακόλουθα:

— οι ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι πρέπει, μέσω του κοινωνικού διαλόγου και των οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών, να συμμετάσχουν σε πρώιμο στάδιο στην προετοιμασία της ετήσιας επισκόπησης της ανάπτυξης·

— η συμμετοχή αυτή θα ήταν εξίσου επιθυμητή και όσον αφορά τον καθορισμό των προτεραιοτήτων των κατευθυντήριων γραμμών για την πολιτική απασχόλησης και των Κυρίων Προσανατολισμών της Οικονομικής Πολιτικής·

— κατά την κατάρτιση των εθνικών μεταρρυθμιστικών σχεδίων θα πρέπει να διοργανώνεται ένας ευρύτερος διάλογος με τους κοινωνικούς εταίρους και τις οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών. Αυτό προϋποθέτει την αναθεώρηση του χρονοδιαγράμματος, έτσι ώστε να διατίθεται επαρκής χρόνος για εμπεριστατωμένο διάλογο που θα οδηγήσει στη διατύπωση διεξοδικών εναλλακτικών προτάσεων και προσεγγίσεων. Η ΕΟΚΕ προτείνει εξάλλου την εκπόνηση τελικής έκθεσης σχετικά με τον διάλογο εθνικού επιπέδου κατά τον οποίο έχουν διατυπωθεί διάφορες απόψεις και προτάσεις και να προστεθεί η έκθεση αυτή στις ανά χώρα εκθέσεις που θα εκπονήσει η Επιτροπή. Με αυτόν τον τρόπο θα μπορεί να διαπιστωθεί σε ποιες χώρες ο κοινωνικός διάλογος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο·

— η δημοσίευση των συστάσεων της Επιτροπής ανά χώρα αποτελεί ακόμη ένα στάδιο της διαδικασίας του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Οι κοινωνικοί εταίροι και οι οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών πρέπει να ενημερώνονται έγκαιρα και να ζητείται έγκαιρα η γνώμη τους·

— τέλος, όσον αφορά τη συμμετοχή των κοινωνικών φορέων, είναι απαραίτητο να εναρμονίζονται αφενός οι συστάσεις ανά χώρα που αφορούν τη στρατηγική «Ευρώπη 2020» και αφετέρου οι αναλύσεις και οι συστάσεις της διαδικασίας σχετικά με τις υπερβολικές μακροοικονομικές ανισότητες. Οι κοινωνικοί εταίροι και οι οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών πρέπει και σε αυτή την περίπτωση να έχουν την δυνατότητα ακρόασης και παρουσίασης των θέσεών τους στον τομέα αυτόν.

Βρυξέλλες, 13 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2187/2005 του Συμβουλίου για τη διατήρηση των αλιευτικών πόρων μέσω τεχνικών μέτρων στα ύδατα της Βαλτικής Θάλασσας, των Belts και του Sound»

COM(2012) 591 final — 2012/0285 (COD)

(2013/C 44/28)

Στις 22 Οκτωβρίου 2012 και στις 5 Νοεμβρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 43 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αντιστοίχως, αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

«*Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2187/2005 του Συμβουλίου για τη διατήρηση των αλιευτικών πόρων μέσω τεχνικών μέτρων στα ύδατα*»

COM(2012) 591 final — 2012/0285 (COD).

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική, η ΕΟΚΕ, κατά την 485η σύνοδο ολομέλειας, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 2012), αποφάσισε, με 129 ψήφους υπέρ και 1 αποχή, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο έγγραφο.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τροποποίηση της πρότασης COM(2011) 626 τελικό/3 της Επιτροπής για κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων (Κανονισμός ενιαίας ΚΟΑ)»

COM(2012) 535 final — 2012/0281 (COD)

(2013/C 44/29)

Στις 22 Οκτωβρίου 2012 και στις 5 Νοεμβρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 43 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αντιστοίχως, αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

«Τροποποίηση της πρότασης COM(2011) 626 τελικό/3 της Επιτροπής για κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων (Κανονισμός ενιαίας ΚΟΑ)»

COM(2012) 535 final — 2012/0281 (COD).

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική, η ΕΟΚΕ, κατά την 485η σύνοδο ολομέλειας, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 2012), αποφάσισε, με 124 ψήφους υπέρ και 5 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο έγγραφο.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τροποποίηση της πρότασης COM(2011) 625 τελικό/3 της Επιτροπής για κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί θεσπίσεως κανόνων για άμεσες ενισχύσεις στους γεωργούς βάσει καθεστώτων στήριξης στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής»

COM(2012) 552 final — 2011/0280 (COD)

(2013/C 44/30)

Στις 22 Οκτωβρίου 2012 και στις 5 Νοεμβρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 43 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αντιστοίχως, αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

«*Τροποποίηση της πρότασης COM(2011) 625 τελικό/3 της Επιτροπής για κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί θεσπίσεως κανόνων για άμεσες ενισχύσεις στους γεωργούς βάσει καθεστώτων στήριξης στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής*»

COM(2012) 552 final — 2011/0280 (COD).

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική, η ΕΟΚΕ, κατά την 485η σύνοδο ολομέλειας, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 2012), αποφάσισε, με 127 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 2 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο έγγραφο.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τροποποίηση της πρότασης COM(2011) 627 τελικό/3 της Επιτροπής για κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)»

COM(2012) 553 final — 2012/0282 (COD)

(2013/C 44/31)

Στις 22 Οκτωβρίου 2012 και στις 05 Νοεμβρίου 2012, και σύμφωνα με το άρθρο 43 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αντιστοίχως, αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

«Τροποποίηση της πρότασης COM(2011) 627 τελικό/3 της Επιτροπής για κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)»

COM(2012) 553 final — 2012/0282 (COD).

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική, η ΕΟΚΕ, κατά την 485η σύνοδο ολομέλειας, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2012 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 2012), αποφάσισε, με 137 ψήφους υπέρ και 4 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο έγγραφο.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2012.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Ανακοίνωση αριθ.	Περιεχόμενα (συνέχεια)	Σελίδα
2013/C 44/15	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — "Ευρωπαϊκή στρατηγική για βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής — Γέφυρα για ανάπτυξη και απασχόληση"» *COM(2012) 341 final*	88
2013/C 44/16	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ασφαλιστική διαμεσολάβηση» (αναδιατύπωση) *COM(2012) 360 τελικό – 2012/0175 (COD)*	95
2013/C 44/17	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις κλινικές δοκιμές φαρμάκων που προορίζονται για τον άνθρωπο και για την κατάργηση της οδηγίας 2001/20/ΕΚ» *COM(2012) 369 final – 2012/0192 (COD)*	99
2013/C 44/18	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη συλλογική διαχείριση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων καθώς και για τη χορήγηση διακρατικών αδειών σε δικαιώματα επί μουσικών έργων για επιγραμμικές χρήσεις στην εσωτερική αγορά» *COM(2012) 372 final*	104
2013/C 44/19	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέματα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 443/2009 με σκοπό τον καθορισμό των λεπτομερειών της επίτευξης του στόχου μείωσης των εκπομπών CO_2 από καινούργια επιβατηγά αυτοκίνητα το 2020» *COM(2012) 393 final — 2012/0190 (COD)* και την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 510/2011 με σκοπό τον καθορισμό των λεπτομερειών της επίτευξης του στόχου μείωσης των εκπομπών CO_2 από καινούργια ελαφρά επαγγελματικά οχήματα το 2020» *COM(2012) 394 final — 2012/0191 (COD)*	109
2013/C 44/20	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Η στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων 2012–2016» *COM(2012) 286 final*	115
2013/C 44/21	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας για την "γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα"» *COM(2012) 79 final*	119
2013/C 44/22	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1342/2008 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τη σύσταση μακροπρόθεσμου σχεδίου για τα αποθέματα γάδου και τις αλιευτικές δραστηριότητες που εκμεταλλεύονται τα αποθέματα αυτά» *COM(2012) 498 final*	125
2013/C 44/23	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Δέσμη για τους τεχνικούς ελέγχους που περιλαμβάνει τα ακόλουθα τρία έγγραφα: "Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον περιοδικό τεχνικό έλεγχο των μηχανοκίνητων οχημάτων και των ρυμουλκουμένων τους και για την κατάργηση της οδηγίας 2009/40/ΕΚ" *COM(2012) 380 final — 2012/0184 (COD),* "Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 1999/37/ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με τα έγγραφα κυκλοφορίας οχημάτων" *COM(2012) 381 final — 2012/0185 (COD)* και "Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τον οδικό τεχνικό έλεγχο της κατάστασης των οχημάτων επαγγελματικής χρήσεως που κυκλοφορούν στην Ένωση και την κατάργηση της οδηγίας 2000/30/ΕΚ"» *COM(2012) 382 final — 2012/0186 (COD)*	128

EL

(Συνέχεια στην 3η σελίδα του εξωφύλλου)

Ανακοίνωση αριθ.	Περιεχόμενα (συνέχεια)	Σελίδα
2013/C 44/24	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές: σημαντικός παράγοντας στην ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας» *COM(2012) 271 final*	133
2013/C 44/25	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο που αφορά τη συνολική αξιολόγηση των κινδύνων και της ασφάλειας (προσομοίωση ακραίων καταστάσεων) των πυρηνοηλεκτρικών σταθμών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τις συναφείς δραστηριότητες» *COM(2012) 571 final*	140
2013/C 44/26	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την «Ευρωπαϊκή σύμπραξη καινοτομίας για το νερό» *COM(2012) 216 final*	147
2013/C 44/27	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων — Δράση για τη σταθερότητα, την ανάπτυξη και την απασχόληση» *COM(2012) 299 final*	153
2013/C 44/28	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2187/2005 του Συμβουλίου για τη διατήρηση των αλιευτικών πόρων μέσω τεχνικών μέτρων στα ύδατα της Βαλτικής Θάλασσας, των Belts και του Sound» *COM(2012) 591 final — 2012/0285 (COD)*	157
2013/C 44/29	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τροποποίηση της πρότασης COM(2011) 626 τελικό/3 της Επιτροπής για κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων (Κανονισμός ενιαίας ΚΟΑ)» *COM(2012) 535 final — 2012/0281 (COD)*	158
2013/C 44/30	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τροποποίηση της πρότασης COM(2011) 625 τελικό/3 της Επιτροπής για κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί θεσπίσεως κανόνων για άμεσες ενισχύσεις στους γεωργούς βάσει καθεστώτων στήριξης στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής» *COM(2012) 552 final — 2011/0280 (COD)*	159
2013/C 44/31	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Τροποποίηση της πρότασης COM(2011) 627 τελικό/3 της Επιτροπής για κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)» *COM(2012) 553 final — 2012/0282 (COD)*	160

EL

Τιμή συνδρομής 2013 (χωρίς ΦΠΑ, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων ταχυδρομείου για κανονική αποστολή)

Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, μόνο έντυπη έκδοση	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	1 300 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, έντυπη έκδοση + ετήσιο DVD	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	1 420 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρά L, μόνο έντυπη έκδοση	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	910 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, μηνιαίο συγκεντρωτικό DVD	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	100 EUR ετησίως
Συμπλήρωμα της Επίσημης Εφημερίδας (σειρά S — Δημόσιες συμβάσεις και διαγωνισμοί), DVD, μία έκδοση την εβδομάδα	πολύγλωσσο: 23 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	200 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρά C — Διαγωνισμοί	γλώσσα(-ες) ανάλογα με τον διαγωνισμό	50 EUR ετησίως

Η συνδρομή στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, που εκδίδεται στις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι δυνατή σε 22 γλωσσικές εκδόσεις. Περιλαμβάνει τις σειρές L (Νομοθεσία) και C (Ανακοινώσεις και Πληροφορίες).

Για κάθε γλωσσική έκδοση απαιτείται ξεχωριστή συνδρομή.

Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 920/2005 του Συμβουλίου, που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα L 156 της 18ης Ιουνίου 2005, τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν υποχρεούνται, προσωρινά, να συντάσσουν και να δημοσιεύουν στα ιρλανδικά όλες τις πράξεις. Γι' αυτό, η Επίσημη Εφημερίδα στα ιρλανδικά πωλείται ξεχωριστά.

Η συνδρομή για το Συμπλήρωμα της Επίσημης Εφημερίδας (σειρά S — Δημόσιες συμβάσεις και διαγωνισμοί) περιλαμβάνει 23 επίσημες γλωσσικές εκδόσεις σε ένα ενιαίο πολύγλωσσο DVD.

Με απλή αίτηση, οι συνδρομητές της *Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης* έχουν δικαίωμα να λαμβάνουν διάφορα παραρτήματα της Επίσημης Εφημερίδας. Ενημερώνονται για την έκδοση των παραρτημάτων με «Σημείωση για τον αναγνώστη» που δημοσιεύεται στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Πωλήσεις και συνδρομές

Συνδρομές σε διάφορες τιμολογημένες περιοδικές εκδόσεις, όπως η *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, διατίθενται στους εμπορικούς μας αντιπροσώπους. Κατάλογο των εμπορικών μας αντιπροσώπων θα βρείτε στο διαδίκτυο, στη διεύθυνση:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_el.htm

Το EUR-Lex (http://eur-lex.europa.eu) παρέχει άμεση και δωρεάν πρόσβαση στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο ιστοχώρος αυτός επιτρέπει την πρόσβαση στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* καθώς και στις Συνθήκες, στη νομοθεσία, στη νομολογία και στις προπαρασκευαστικές πράξεις.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση: http://europa.eu

Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
2985 Λουξεμβούργο
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

EL